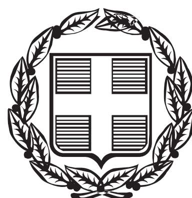

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 645**

14 Μαρτίου 2014

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. απόφ. *571/VII/2013

Λήψη απόφασης επί της αυτεπάγγελτης έρευνας σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των σχολών υποψηφίων οδηγών, για τη διαπίστωση τυχόν παραβάσεων των διατάξεων των άρθρων 1 του ν. 703/1977 - ν. 3959/2011 και 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτιρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 24η Απριλίου 2013, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριτσάκης
Μέλη: Δημήτριος Λουκάς (Αντιπρόεδρος)
Ιωάννης Μπιτούνης,
Εμμανουέλα Τρούλη,
Βικτωρία Μερτικοπούλου,
Δημήτριος Δανηλάτος και
Ιωάννης Αυγερινός
Γραμματέας: Ηλιάνα Κούτρα

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της αυτεπάγγελτης έρευνας σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των σχολών υποψηφίων οδηγών, για τη διαπίστωση τυχόν παραβάσεων των διατάξεων των άρθρων 1 του ν. 703/1977 - ν. 3959/2011 και 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Πριν την έναρξη της συζήτησης ο Πρόεδρος όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την Ηλιάνα Κούτρα, με αναπληρώτρια την Παρασκευή Ζαχαριά.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης τα νομίμως κλητευθέντα ενδιαφερόμενα μέρη παραστάθηκαν ως εξής: 1) ο Σύλλογος Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» με το νόμιμο εκπρόσωπό του, Νικόλαο Τσάμη μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Δημητρίου Παπακωστόπουλου, 2) το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» με το νόμιμο εκπρόσωπό του Ηλία Τσαμασλή μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου, Γεωργίου Δαούκα, 3) ο Σύλλογος Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Ν. Ευβοίας και Βοιωτίας με τους νομίμους εκπροσώπους Δημήτριο Παππά και Παναγιώτη Αλεξίου μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου, Ισαάκ Γεροντίδη, 4) το Σωματείο Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Νομού Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ», με το νόμιμο εκπρόσωπό του Κωνσταντίνο Κουτσαντούλα, 5) η Ένωση Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων Μοτοσικλετιστών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» με το νόμιμο εκπρόσωπό της Γεώργιο Παπαγεωργίου μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Νικολάου Δήμα, 6) το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος με το νόμιμο εκπρόσωπο Γεώργιο Γεωργαντά μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου, Χρήστου Γιαταγάνα, 7) το Σωματείο Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Κορινθίας με το νόμιμο εκπρόσωπο Θωμά Σακελλαρίου μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Παναγιώτου, 8) η Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκπαιδευτών Οδηγών (Π.Ο.Ε.Ο.) με τους νομίμους εκπροσώπους Κωνσταντίνο Μαυράκη και Παναγιώτη Χαρμπή μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Νικολάου Δήμα, 9) η Σχολή Οδηγών Σερ. Βόκαλης - Βασ. Βλάχος Ο.Ε. διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Ανδρέου, 10) η Σχολή Οδηγών Χαράλαμπος Λιάγκας διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Ανδρέου, 11) η Σχολή Οδηγών Γεώργιος Κατόπης με το νόμιμο εκπρόσωπό της Γεώργιο Κατόπη μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Ανδρέου, 12) η Σχολή Οδηγών Ιωάννης Κορνέζος διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Ανδρέου, 13) η Σχολή Οδηγών Παναγιώτης Λυσιγάκης διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Ανδρέου, 14) η Σχολή Οδηγών Παναγιώτης Κρουστάλης διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Ανδρέου, 15) η Σχολή Οδηγών Απόστολος Καψάλης με το νόμιμο εκπρόσωπο Απόστολο Καψάλη μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Ανδρέου, 16) η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος διά των πληρεξουσίων δικηγόρων Αικατερίνης Γκίκα και Ιωάννη Λιναρίτη, 17) η τράπεζα EUROBANK διά των πληρεξουσίων δικηγόρων Αυγουστίνας Αλμυρούδη και Μαρίνας Ανδρουλακάκη, 18) η τράπεζα Πειραιώς διά των πληρεξουσίων δικηγόρων Ιωσήφ Κτενίδη και Νικολάου

** Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε 22 επιπλέον εκδόσεις: Μία για το ΦΕΚ και από μία για κάθε ένα διάδικο μέρος. Από τις παραπάνω εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη […]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση τρίτων καθώς και των αποδεκτών αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54/Β΄/16.1.2013) και με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93/Α΄/20.4.2011), ως ισχύει*

Παπαχρήστου και 19) η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας διά του πληρεξουσίου δικηγόρου, Χρήστου Γιαταγάνα.

Το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» και το Σωματείο Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου Δυτικής Κρήτης καίτοι κλητεύθηκαν νομίμως (σχετικές οι υπ' αριθ. 5857/Γ/6.3.2013 και 10150/Γ/6.3.2013 εκθέσεις επίδοσης των δικαστικών επιμελητών του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, Θεόδωρου Ιωαννίδη και Χανίων, Ευάγγελου Πανηγυράκη, αντίστοιχα), δεν παραστάθηκαν.

Αρχικά, εξετάστηκαν οι προτεινόμενες δεσμεύσεις, που υπέβαλαν με τα υπομνήματά τους, ο Σύλλογος Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος και ο Σύλλογος Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Ν. Ευβοίας και Βοιωτίας.

Επί των προτεινόμενων δεσμεύσεων των ως άνω Συλλόγων, η αρμόδια Εισηγήτρια, Εμμανουέλα Τρούλη, ανέπτυξε συνοπτικά τις με αριθ. πρωτ. 3380/18.4.2013 και 3379/18.4.2013 εισηγήσεις της, αντίστοιχα και λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά σε αυτές, πρότεινε την απόρριψη της πρότασης ανάληψης δεσμεύσεως για τον κάθε ένα ως άνω Σύλλογο.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των ενδιαφερομένων μερών, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί των εν λόγω εισηγήσεων, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις, που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α.

Στη συνέχεια η Επιτροπή διασκέφθηκε επί των προτεινόμενων δεσμεύσεων, αφού αποχώρησαν από την αίθουσα τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι παριστάμενοι υπηρεσιακοί παράγοντες της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού και μετά από διαλογική συζήτηση, αφού έλαβε υπόψη της τα στοιχεία του φακέλου, τις εισηγήσεις του αρμόδιου Εισηγητή, τις απόψεις που διατύπωσαν προφορικώς τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη συζήτηση επί των ως άνω προτεινόμενων δεσμεύσεων, αποφάσισε ομόφωνα την απόρριψη της πρότασης ανάληψης δεσμεύσεως για τον κάθε ένα ως άνω Σύλλογο.

Ειδικότερα, έκρινε ότι οι σχετικές παραβάσεις, όπως αυτές αποδίδονται στη σχετική εισήγηση (αριθμ. πρωτ. 1497/14.2.2013), ανάγονται στον «σκληρό πυρήνα» του δικαίου του ανταγωνισμού και των σκοπών που ικανοποιούνται με τις διατάξεις του, ενώ δεν προκύπτουν λόγοι αποτελεσματικότητας, ώστε να δικαιολογούν τη μη διαπίστωση των παραβάσεων ή/και την ενδεχόμενη μη επιβολή προστίμου. Περαιτέρω, οι προτεινόμενες δεσμεύσεις κρίθηκαν ανεπαρκείς εξ απόψεως της αποτελεσματικότητάς τους. Εξάλλου, οι επίμαχες παραβάσεις έπαυσαν μετά το 2010, και, ως εκ τούτου, οι επί παραβάσεων που έχουν ήδη παύσει δεσμεύσεις δεν είναι δυνατόν να γίνουν δεκτές. Επομένως, οι αποδιδόμενες παραβάσεις πρέπει να τύχουν περαιτέρω εξέτασης.

Μετά την απόρριψη των δεσμεύσεων η συζήτηση συνεχίσθηκε με την εξέταση επί της ουσίας της υπόθεσης και ολοκληρώθηκε κατά τη συνεδρίαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, την 25η Απριλίου 2013 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 12:00).

Εν αρχή η αρμόδια Εισηγήτρια Εμμανουέλα Τρούλη, ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αριθ. πρωτ. 1497/14.2.2013 γραπτή εισήγησή της, και αφού έλαβε υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά σε αυτήν, πρότεινε: Να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών

Α. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σύλλογος Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ»: για το διάστημα από την 21-11-2008 έως τουλάχιστον την 15-9-2010,

Β. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»: για το διάστημα από την 30-3-1994 έως τουλάχιστον τη Γ.Σ. που έπεται του Δ.Σ. της 17-4-1995,

Γ. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ»: για τα διαστήματα από την 1-2-2000 έως την 4-6-2002 και από την 8-3-2006 έως τουλάχιστον την 15-9-2010,

Δ. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σύλλογος Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Ν. ΕΥΒΟΙΑΣ-ΒΟΙΩΤΙΑΣ: για τα διαστήματα από τον 1-11-1999 έως τουλάχιστον την 27-1-2000 και από την 28-6-2008 έως τουλάχιστον την 30-9-2010,

Ε. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σωματείο Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ»: για το διάστημα από την 9-6-2009 έως τουλάχιστον την 4-11-2010,

ΣΤ. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Ένωση Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ»: για τα διαστήματα από την 21-1-1998 έως τουλάχιστον την Γ.Σ. που έπεται αυτής της 4-12-2004 και από την 8-1-2010 έως τουλάχιστον την 3-11-2010,

Ζ. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ: τουλάχιστον για το διάστημα από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008 έως την 30-9-2010,

Η. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σωματείο Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου – Μοτοσικλέτας ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ: για το διάστημα από την 12-8-1992 έως τουλάχιστον την 21-12-1995,

Θ. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία «Π.Ο.Ε.Ο.»: για το διάστημα από την 18-19 Σεπτεμβρίου 2010 έως τουλάχιστον την 18-11-2011,

1. να υποχρεωθούν η ομοσπονδία και οι καθ' έκαστον κατά τα ανωτέρω Σύλλογοι να παύσουν την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον,

2. να επιβληθεί πρόστιμο στην ομοσπονδία και τους Συλλόγους για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση, υπολογιζόμενο επί του συνολικού κύκλου εργασιών αυτής ή των μελών της,

3. να απειληθεί κατά της ομοσπονδίας και των Συλλόγων πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της επιτροπής βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης,

4. να υποχρεωθεί η ομοσπονδία και οι Σύλλογοι στα ακόλουθα μέτρα:

● να ανακαλέσουν ή/και να τροποποιήσουν προς αυτή την κατεύθυνση τυχόν εκδοθείσες αποφάσεις/συστάσεις/ανακοινώσεις/κανονισμούς προς τα μέλη της που αφορούν καθορισμό τιμών και ελήφθησαν εντός των οργάνων της (διοικητικό συμβούλιο ή γενική συνέλευση),

● να ενημερώσουν με επιστολή όλα τα μέλη τους, εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτήν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού για την ανάκληση των αποφάσεων/συστάσεων/ανακοινώσεων/κανονισμών που αφορούν στον καθορισμό τιμών, καθώς για την υποχρέωση της να μην εμπλακεί από εδώ και στο εξής σε οιαδήποτε πρωτοβουλία που θα συνεπά-

γεται τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών στο πλαίσιο της δραστηριότητάς της και μεταξύ των μελών της,

● να αναρτήσει η ομοσπονδία στην ιστοσελίδα της και όσοι από τους συλλόγους διαθέτουν (ιστοσελίδα) για ένα (1) έτος την ως άνω επιστολή, εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτήν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Στην εν λόγω επιστολή να γίνεται ρητή αναφορά ότι συντάχθηκε σε συμμόρφωση με υποχρέωση που επέβαλε στην εν λόγω ομοσπονδία η Επιτροπή Ανταγωνισμού με απόφασή της,

● να υποχρεωθούν εντός προθεσμίας σαράντα πέντε (45) ημερών από την κοινοποίηση σε καθ' ένα από αυτούς της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, να δημοσιεύσει δύο φορές την ως άνω επιστολή σε δύο κυριακάτικες εφημερίδες πανελλήνιας κυκλοφορίας. Η πρώτη δημοσίευση να απέχει δεκαπέντε (15) ημέρες από τη δεύτερη δημοσίευση,

● να κοινοποιήσουν στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας πέντε (5) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτούς της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβαν σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων και

● να απειληθούν με πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού βεβαιώνεται η μη τήρηση των ως άνω υποχρεώσεων.

● Επιπλέον για τους Συλλόγους Ν. Εύβοιας-Βοιωτίας και Ηπείρου-Επτανήσων «Τα Γιάννενα» τα ανωτέρω υπό 1-4 να προβλεφθούν και για την παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του περιορισμού παραγωγής-διάθεσης παροχής υπηρεσιών για το διάστημα από 1-8-2006 έως 15-8-2006 για το Σύλλογο Ν. Εύβοιας-Βοιωτίας και για τα διαστήματα από 4-8-2007 έως 19-8-2007, από 1-8-2009 έως 17-8-2009 και για τα διαστήματα των θερινών διακοπών των ετών 2005 και 2006 για το Σύλλογο Ηπείρου-Επτανήσων «Τα Γιάννενα».

Ι. Αναφορικά με τις επτά (7) μεμονωμένες Σχολές Οδηγών του Νομού Βοιωτίας:

1. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών για κάθε μία από τις εν λόγω επιχειρήσεις τουλάχιστον για το διάστημα από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2009 έως τα τέλη του έτους 2010,

2. να υποχρεωθούν οι εν λόγω επιχειρήσεις να παύσουν την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον,

3. να επιβληθεί πρόστιμο στις εν λόγω επιχειρήσεις για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση, υπολογιζόμενο επί των ετησίων ακαθάριστων εσόδων από υπηρεσίες που αφορούν στην διαπιστωθείσα παράβαση, για κάθε έτος της παράβασης, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που παρατίθενται στο κεφάλαιο VII.11. ανάλογα με τη διάρκεια συμμετοχής της καθεμίας εξ αυτών στην παράβαση και

4. να απειληθούν οι εν λόγω επιχειρήσεις με πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης.

Κ. Αναφορικά με τις τράπεζες ως προς τον (εξεταζόμενο) ρόλο τους ως επιχειρήσεων που διευκόλυναν την σύμπραξη (cartel facilitator):

1. να μην διαπιστωθεί παράβαση για τις τράπεζες ΠΕΙΡΑΙΩΣ και EUROBANK,

2. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του cartel facilitator στην εταιρία ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ τουλάχιστον για το διάστημα από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008 έως την 30-9-2010,

3. να υποχρεωθεί η εταιρία ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ να παύσει την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπει αυτή στο μέλλον,

4. να επιβληθεί πρόστιμο στην ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση, υπολογιζόμενο επί των ετησίων ακαθάριστων εσόδων από υπηρεσίες που αφορούν στην διαπιστωθείσα παράβαση για κάθε έτος της παράβασης, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που παρατίθενται στο κεφάλαιο VII.7. ανάλογα με τη διάρκεια συμμετοχής της και

5. να απειληθεί η εν λόγω επιχείρηση με πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης.

Επικουρικά, σχετικά με την παράβαση στην οποία υπέπεσε η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ:

1. να διαπιστωθεί παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του cartel facilitator στην εταιρία ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ως διάδοχο πρόσωπο για το ανωτέρω διάστημα,

2. να υποχρεωθεί η εταιρία ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ να παύσει την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπει αυτή στο μέλλον,

3. να επιβληθεί πρόστιμο στην ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση, υπολογιζόμενο επί των ετησίων ακαθάριστων εσόδων από υπηρεσίες που αφορούν στη διαπιστωθείσα παράβαση για κάθε έτος της παράβασης, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που παρατίθενται στο κεφάλαιο VII.7. ανάλογα με τη διάρκεια συμμετοχής της και

4. να απειληθεί η εν λόγω επιχείρηση με πρόστιμο και χρηματική ποινή, όταν με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης.

Να μην διαπιστωθεί παράβαση για το Σωματείο Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Κορινθίας.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και οι νόμιμοι εκπρόσωποι των ενδιαφερομένων μερών, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις, που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ε.Α. και για τη θεμελίωση των ισχυρισμών τους ο πληρεξούσιος δικηγόρος της Τράπεζας Πειραιώς ζήτησε την εξέταση μάρτυρα. Η Επιτροπή αποδεχόμενη το αίτημά της εξέτασε τον μάρτυρα «...».

Με την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας και την εξέταση των μαρτύρων οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των μερών ζήτησαν και ο Πρόεδρος της Επιτροπής χορήγησε προθεσμία τριών (3) εργάσιμων ημερών μετά την παραλαβή των πρακτικών από τα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να υποβάλουν τα συμπληρωματικά υπομνήματά τους.

Η Επιτροπή συνήλθε σε διάσκεψη την 7η Ιουνίου 2013 (ημέρα Παρασκευή και ώρα 12:30), η οποία συνεχίσθηκε και ολοκληρώθηκε την 29η Ιουλίου 2013 (ημέρα Δευτέρα και ώρα 12:00) στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1ου ορόφου των Γραφείων της, αφού έλαβε υπόψη της τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, την υπ'

αριθμ. 1497/14.2.2013 Εισήγηση, τις απόψεις που διατύπωσαν προφορικώς τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά την συζήτηση της υπόθεσης και με τα υπομνήματά τα οποία υπέβαλαν, καθώς και τα όσα κατέθεσε ο μάρτυρας κατά την ακροαματική διαδικασία,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

Ι. ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

1. Στις 8-9-2010 διαβιβάστηκε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού (υπ' αριθ. πρωτ. 5403), από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας, η από 31-8-2010 αναφορά […] σχετικά με την πρακτική που ακολουθούν οι σχολές οδηγών της Πάτρας, βάσει της οποίας οι τελευταίες ακολουθούν την ίδια τιμολογιακή πολιτική όσον αφορά στην απόκτηση ερασιτεχνικής άδειας οδήγησης αυτοκινήτου. Στη συγκεκριμένη αναφορά καταγράφεται ότι […] πληροφορήθηκε από μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του οικείου σωματείου ότι έχει ληφθεί σχετική απόφαση από τις σχολές οδήγησης της Πάτρας.[1]
2. Στις 15-9-2010 και σε συνέχεια της ανωτέρω αναφοράς, η οποία χρησιμοποιήθηκε και ως έναυσμα για την εκκίνηση της αυτεπάγγελτης έρευνας, διενεργήθηκαν από τη ΓΔΑ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 26 του ν. 703/1977 (νυν άρθρο 39 του ν. 3959/2011), αιφνιδιαστικοί επιτόπιοι έλεγχοι στην έδρα του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» και στη σχολή οδηγών […], […] του εν λόγω σωματείου. Την ίδια ημέρα διενεργήθηκε επιτόπιος έλεγχος στην έδρα της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εκπαιδευτών Οδήγησης (Π.Ο.Ε.Ο.), καθώς και στην έδρα του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ». Περαιτέρω, την ίδια ημέρα διενεργήθηκε επιτόπιος έλεγχος στην έδρα του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ», η οποία ταυτιζόταν κατά την ημερομηνία αυτή με την έδρα της σχολής οδηγών […], καθώς και στη σχολή οδηγών […] του σωματείου «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ».
3. Στις 30-9-2010 διενεργήθηκαν επιτόπιοι έλεγχοι στο Σύλλογο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Νομού Ευβοίας – Βοιωτίας, στις σχολές οδηγών των […] του εν λόγω συλλόγου, […] του συλλόγου και εκπροσώπου του στην Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκπαιδευτών Οδήγησης (Π.Ο.Ε.Ο.) και […] του συλλόγου. Επίσης, την ίδια ημέρα, διενεργήθηκε επιτόπιος έλεγχος στη σχολή οδηγών του […], […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Κεντρικής Ελλάδος, η οποία ταυτιζόταν […] με την έδρα του εν λόγω σωματείου.
4. Στις 8-10-2010 διενεργήθηκαν έλεγχοι στις σχολές οδηγών των […], […] και […] οι οποίες έχουν έδρα τη Θήβα.
5. Στις 3-11-2010 διενεργήθηκαν επιτόπιοι έλεγχοι στη σχολή οδηγών […], […] της Ένωσης Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ», καθώς και στην έδρα της εν λόγω ένωσης (η οποία πάντως βρισκόταν κατά την ημερομηνία αυτή στη σχολή οδηγών του […]). Την ίδια ημερομηνία διενεργήθηκαν επιτόπιοι

[1] Νωρίτερα, στις 10-11-2009, η Γ.Δ.Α. είχε λάβει e-mail (αριθ. πρωτ. 8095) από σχολή οδηγών στη Θεσσαλονίκη, στο οποίο αναφερόταν, μεταξύ άλλων, ότι ο σύλλογος έχει προτείνει συγκεκριμένο ποσό αμοιβής για την παροχή των υπηρεσιών εκπαίδευσης υποψηφίων οδηγών, αλλά ορισμένες σχολές δεν τις εφαρμόζουν.

έλεγχοι στην έδρα του Σωματείου Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου - Μοτοσυκλέτας Δυτικής Κρήτης και στη σχολή οδηγών […] του εν λόγω σωματείου[2].

6. Στις 4-11-2010 η Γ.Δ.Α. διεξήγαγε αιφνιδιαστικούς επιτόπιους ελέγχους στο Σωματείο Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ» και στη σχολή οδηγών […] του εν λόγω σωματείου).

7. Στις 5-7-2011 διενεργήθηκε επιτόπιος έλεγχος στο Σύλλογο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτοσικλετών Ανατολικής Πελοποννήσου, ο οποίος εδρεύει στη σχολή οδηγών […], καθώς και στη σχολή οδηγών […].

8. Κατά τη διάρκεια των ανωτέρω επιτόπιων ελέγχων της Γ.Δ.Α. λήφθηκαν ανωμοτί καταθέσεις από τους ελεγχόμενους[3] και συνεργάτες τους, όποτε αυτό κρίθηκε αναγκαίο.

9. Στις 8 και 9 Μαρτίου 2012, στελέχη της Γ.Δ.Α. έλαβαν ανωμοτί καταθέσεις από τους κ.κ.:

- […], […] του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ», […],
- […], […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» […],
- […], […] του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» […], κατά το χρόνο της από 9-3-2012 ανωμοτί του κατάθεσης ,
- […], […] του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» και […] της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εκπαιδευτών Οδήγησης (Π.Ο.Ε.Ο.),
- […], […] του Συλλόγου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Νομού Εύβοιας – Βοιωτίας[…],
- […], […] της Ένωσης Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» […],
- […], […] του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ», […],
- […], […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος […],
- […] και […], ιδιοκτήτες της σχολής οδηγών «[…]» στη Θήβα,

---

[2] Κατά την αξιολόγηση των ευρημάτων του επιτόπιου ελέγχου στο σωματείο Δυτικής Κρήτης κρίθηκε σκόπιμο να ερευνηθεί η δράση των δύο νεώτερων σωματείων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Δυτικής Κρήτης, ήτοι της Ένωσης Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου – Μοτοσικλέτας Νομού Χανίων και του Σωματείου Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτοσικλετών Νομού Ρεθύμνης. Στα πλαίσια αυτά, λήφθηκαν καταθέσεις από […] των εν λόγω σωματείων […] και […] αντίστοιχα (βλ. και κατωτέρω σκ. 9), ενώ επίσης προσκομίστηκαν τα πρακτικά συνεδριάσεων Δ.Σ. και Γ.Σ. των εν λόγω σωματείων από της ιδρύσεώς τους μέχρι σήμερα. Από την επισκόπηση των σχετικών πρακτικών Δ.Σ. και Γ.Σ. και από τις καταθέσεις των Προέδρων τους δεν προέκυψε κανένα στοιχείο που να καταδεικνύει ότι υπήρξαν περιοριστικές του ανταγωνισμού αποφάσεις των ως άνω συλλόγων ή έστω και σχετικές συζητήσεις με αντιανταγωνιστικό περιεχόμενο. Ως εκ τούτου, τα εν λόγω σωματεία Χανίων και Ρεθύμνης δεν αποτέλεσαν μέρη για τους σκοπούς της εισήγησης και της παρούσας απόφασης.

[3] Ειδικότερα, ελήφθησαν ανωμοτί καταθέσεις από τους […]. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι καταθέσεις αφορούσαν αποκλειστικά στο χώρο τήρησης των βιβλίων των ελεγχόμενων σωματείων.

- […], ιδιοκτήτη σχολής οδηγών στη Θήβα,
- […], […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου – Μοτοσυκλέτας Δυτικής Κρήτης […] και
- […], […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτοσικλετών Νομού Ρεθύμνης, […].

10. Κατά τις ίδιες ημέρες, κλήθηκαν και παρείχαν διευκρινίσεις ενώπιον των στελεχών της Γ.Δ.Α. οι κ.κ.:

- […], […] του καταστήματος της τράπεζας Πειραιώς επί της οδού Ρήγα Φεραίου 52, στην Πάτρα, […],
- […], […] της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, […],
- […], […] της Διεύθυνσης «[…]» της τράπεζας Eurobank, […] και
- […], […] του καταστήματος της Eurobank στη Θήβα […].

11. Στις 20 Απριλίου 2012 προσήλθε στα γραφεία της Γ.Δ.Α. και παρείχε διευκρινίσεις επί της υπόθεσης ο […], Διευθυντής του καταστήματος της Eurobank στην Άρτα […].

12. Στις 27 Απριλίου 2012 ελήφθη από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. ανωμοτί κατάθεση από τον […], μέλος του Σωματείου Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου – Μοτοσυκλέτας Δυτικής Κρήτης, […].

II. ΤΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΥΠ'ΑΡΙΘΜ. 1497/14.2.2013 ΈΚΘΕΣΗ ΜΕΡΗ

II.1. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΧΟΛΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ»

13. Ο Σύλλογος Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» αναγνωρίστηκε με την υπ' αριθ. 728/1971 απόφαση του Πρωτοδικείου Πατρών και σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου τροποποιήθηκε διαδοχικά με τις υπ' αριθ. 679/80 και 470/87 αποφάσεις του ανωτέρω Πρωτοδικείου. Ο εν λόγω σύλλογος κατά το χρονικό διάστημα 2005-2011 αριθμούσε, κατά δήλωσή του, 120 μέλη[4] και το Δ.Σ. αποτελούνταν, στις 29-2-2012, από τους εξής: Τσάμης Παναγιώτης (Πρόεδρος), Νεόφυτος Σπυρίδων (Αντιπρόεδρος), Σακκάς Νικόλαος (Αντιπρόεδρος), Βερύκιος Άγγελος (Γραμματέας), Κανελλόπουλος Κωνσταντίνος (Ταμίας), Κατσίβελης Διονύσιος (Μέλος), Κοττας Μάριος (Μέλος), Παπακωστόπουλος Παναγιώτης (Μέλος), Χρυσος Δημήτρης (Μέλος).

II.2. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»

14. Το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» αναγνωρίστηκε με την υπ' αριθ. 776/25-6-1992 απόφαση του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης και σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου τουλάχιστον μέχρι την 19-6-2012 δεν είχε τροποποιηθεί ή διαλυθεί[5]. Ως προς τον αριθμό των μελών του σωματείου, δεν έχει περιέλθει στη Γ.Δ.Α. έγγραφο με

[4] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 1877/2-3-2012 απαντητική επιστολή του ως άνω συλλόγου στο υπ' αριθ. πρωτ. 1427/16-2-2012 αίτημα παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α.
[5] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 24289/19-6-2012 σχετικό πιστοποιητικό του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης.

σχετικές πληροφορίες σε απάντηση στις υπ' αριθ. πρωτ. 1426/16-2-2012, 4332/14-5-2012, 5103/14-6-2012 και 6697/29-8-2012 σχετικές συστημένες επιστολές της προς το σωματείο.

15. Το Δ.Σ. του εν λόγω σωματείου αποτελούνταν στις 22-6-2011 από τους εξής: Χριστοδούλου Αθανάσιος (Πρόεδρος), Θεοδότου Δημήτριος (Αντιπρόεδρος), Λέντζιου Ευφροσύνη (Γραμματέας), Φάκας Αναστάσιος (Μέλος), Ταχματζίδης Δημήτριος (Μέλος), Χαραλαμπίδης Δημήτριος (Μέλος). Σημειωτέον ότι όπως προκύπτει από τα υπ' αριθ. 7/22-6-2011 και 8/19-9-2011 πρακτικά Δ.Σ. του εν λόγω σωματείου, που απέστειλε στη Γ.Δ.Α. μαζί με τη συνημμένη έγγραφη παραίτησή του ο κ. Θεοδότου Δημήτριος,[6] καθώς και από την υπ' αριθ. πρωτ. 5116/14-6-2012 επιστολή του κ. Χριστοδούλου Αθανασίου προς την Γ.Δ.Α, σύσσωμο το Δ.Σ. του σωματείου υπό την ανωτέρω σύνθεσή του παραιτήθηκε στις 19-9-2011, ο δε κ. Χριστοδούλου Αθανάσιος, σύμφωνα με την ως άνω επιστολή του παραιτήθηκε και από μέλος του εν λόγω σωματείου λόγω συνταξιοδότησης[7].

16. Επισημαίνεται, ότι η ΓΔΑ είχε αποστείλει την υπ' αριθ. 5194/19-6-2012 επιστολή στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης με την οποία ζητούσε α) αντίγραφο του καταστατικού του σωματείου και των τροποποιήσεων του, β) αντίγραφα των πρακτικών των Γενικών Συνελεύσεων (Τακτικών και Έκτακτων) και Διοικητικού Συμβουλίου, από ιδρύσεώς του έως σήμερα και γ) τυχόν πρακτικό διάλυσης του εν λόγω σωματείου. Με το υπ' αριθ. πρωτ. 5328/22-6-2012 έγγραφό του, το Τμήμα Πιστοποιητικών του ανωτέρω Πρωτοδικείου απέστειλε στην Υπηρεσία συνημμένα: α) το υπ' αριθ. πρωτ. 24289/19-6-2012 πιστοποιητικό μεταβολών, από το οποίο προκύπτει ότι το εν λόγω σωματείο δεν έχει τροποποιηθεί ή διαλυθεί μέχρι και την 19-6-2012, β) το από 5-5-1992 καταστατικό του σωματείου, γ) το από 28-2-1992 πρακτικό ίδρυσής του και δ) τα πρακτικά αρχαιρεσιών του σωματείου από ιδρύσεως του σωματείου έως και το έτος 2010. Τέλος, με το ως άνω έγγραφο γνωστοποιήθηκε στην Υπηρεσία ότι στο σχετικό φάκελο που υπάρχει στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης δεν υπάρχουν άλλα πρακτικά Γ.Σ. και Δ.Σ. του σωματείου ούτε και πρακτικό διάλυσής του.

17. Όσον αφορά στη σχέση του με τα λοιπά σωματεία της Θεσσαλονίκης, όπως δηλώνεται στην από 15-9-2010 ανωμοτί κατάθεση της […][8], […] του σωματείου […] και […] του σωματείου, υπό διάφορες ιδιότητες (μεταξύ των οποίων και εκείνης της Αντιπροέδρου), […], «*Πολλά από τα μέλη όμως του σωματείου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ είναι εγγεγραμμένα και ως μέλη του ΛΕΥΚΟΥ ΠΥΡΓΟΥ. Παρά τις κατά περιόδους εντάσεις που έχουν προκαλέσει διάφοροι παράγοντες (π.χ. προσωπικές φιλοδοξίες και αδυναμία συνεννόησης μελών) οι σχέσεις των σωματείων ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ και ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ είναι κατά βάση αρμονικές. Μάλιστα -με αφορμή και το διαχωρισμό της Δ/νσης Συγκοινωνιών του Υπουργείου Μεταφορών σε Ανατολικής και Δυτικής Θεσ/νίκης- τα δύο σωματεία έχουν συμφωνήσει ότι σε γενικές γραμμές το σωματείο ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ θα επιλαμβάνεται*

[6] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 5320/22-6-2012 εισερχόμενο της Γ.Δ.Α..

[7] Έκτοτε δεν έχουν περιέλθει στη Γ.Δ.Α. πληροφορίες σχετικά με την νέα σύνθεση του Δ.Σ. του εν λόγω συλλόγου. Ειδικότερα, στην τελευταία υπ' αριθ. πρωτ. 6697/29-8-2012 επιστολή παροχής στοιχείων που απέστειλε η Γ.Δ.Α. στο σύλλογο αιτούμενη, μεταξύ άλλων, την τρέχουσα σύνθεση του Δ.Σ., δεν ελήφθη απάντηση. Σύμφωνα δε με τα στοιχεία που απέστειλαν στην Υπηρεσία τα Ελληνικά Ταχυδρομεία ΑΕ στο σχετικό υπ' αριθ. πρωτ. 9341/27-11-2012 αίτημα της Υπηρεσίας, η σχετική από 29-8-2012 επιστολή παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α. δεν επιδόθηκε στο σωματείο, αλλά επιστράφηκε στον αποστολέα στις 14-9-2012 με την ένδειξη «*ο παραλήπτης έφυγε χωρίς να αφήσει διεύθυνση*» (βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 9483/30-11-2012 απαντητική επιστολή ΕΛΤΑ).

[8] Η συγκεκριμένη κατάθεση ελήφθη κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που διενήργησε η Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών […].

ζητημάτων που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Δ/νσης Συγκοινωνιών Δυτικής Θεσ/νίκης του Υπ. Μεταφορών και το σωματείο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ ζητημάτων που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Δ/νσης Συγκοινωνιών Ανατολικής Θεσ/νίκης. Ο εν λόγω διαχωρισμός αρμοδιοτήτων των δύο σωματείων είναι άτυπος και όχι αυστηρός: ανάλογα με τις περιστάσεις το κάθε σωματείο μπορεί να επιληφθεί ζητημάτων που υπάγονται στις ατύπως οριοθετημένες αρμοδιότητες του άλλου. Εκτός των δύο αυτών σωματείων λειτουργούν επίσης και άλλα 2 ανεξάρτητα σωματεία. Αυτά είναι τα ακόλουθα: 1. […] και 2. […]. Τα μέλη οποιουδήποτε εκ των τεσσάρων συνολικά σωματείων μπορεί να είναι εγγεγραμμένα ως μέλη και όλων των λοιπών σωματείων. Μοναδικός περιορισμός είναι ότι θα μπορούν να ψηφίζουν για την ανάδειξη μελών Δ.Σ. σε μία μόνο Ομοσπονδία, ενώ δικαιούνται να ψηφίζουν στις εκλογές για το Δ.Σ. όλων των σωματείων, στα οποία ανήκουν.».

18. Σχετικά με τα ανωτέρω, ο […], […] του εν λόγω σωματείου […], στην από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του στους υπαλλήλους της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης τόνισε ότι δεν υπάρχει συμφωνία μεταξύ του συγκεκριμένου σωματείου και του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» που να αφορά στην επίλυση των ζητημάτων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των Διευθύνσεων Συγκοινωνιών Ανατολικής και Δυτικής Θεσσαλονίκης και δεν τίθεται θέμα άρνησης από κάποια σχολή για την εκπαίδευση υποψήφιου οδηγού, οπουδήποτε και αν κατοικεί αυτός. Όσον αφορά στα άλλα δύο σωματεία που λειτουργούν στη Θεσσαλονίκη[…]), ο […] δήλωσε ότι δεν υπάρχει συγκεκριμένος χώρος δραστηριοποίησής τους.

19. Αντίστοιχη ήταν η δήλωση του […], μέλους [….][9] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» και […], κατά το χρόνο της από 9-3-2012 ανωμοτί του κατάθεσης, κατά την οποία ανέφερε στα στελέχη της Γ.Δ.Α. ότι «*Δεν υπήρξε καμία συμφωνία του σωματείου μας με το σωματείο "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ" σχετικά με το διαχωρισμό αρμοδιοτήτων. Ο "ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ" καλύπτει ολόκληρο το νομό Θεσσαλονίκης και τα μέλη του είναι διασκορπισμένα σε αυτόν. Άτυπα, επειδή η έδρα του σωματείου "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ" βρίσκεται στα δυτικά του νομού, όπως και τα μέλη του, τα μέλη του εν λόγω σωματείου δραστηριοποιούνται κυρίως στην περιοχή που εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Συγκοινωνιών Δυτικής Θεσσαλονίκης. Το σωματείο "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ", όπως και τα λοιπά σωματεία της Θεσσαλονίκης, είναι πολύ μικρότερο από το "ΛΕΥΚΟ ΠΥΡΓΟ".*». Σε άλλο σημείο της κατάθεσής του, ο […] τόνισε ότι δεν υπάρχει γεωγραφικός περιορισμός στην παροχή υπηρεσιών από τα μέλη των δύο προαναφερόμενων σωματείων, ενώ, σε ερώτηση σχετικά με τα άλλα δύο σωματεία που λειτουργούν στη Θεσσαλονίκη[…]), δήλωσε ότι δε γνωρίζει πού εδρεύουν ούτε πού δραστηριοποιούνται τα μέλη τους.

ΙΙ.3. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΥΚΛΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ»

20. Το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» αναγνωρίστηκε με την υπ' αριθ. 2204/1935 απόφαση του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης και σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου τροποποιήθηκε διαδοχικά με τις υπ' αριθ. 1021/66, 998/73, 209/79, 863/90, 19392/95, 20838/97 και 7335/04 αποφάσεις του ανωτέρω Πρωτοδικείου. Το εν

[9] Βλ. την από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, σύμφωνα με την οποία *«είμαι […] του σωματείου. Κατέχω τη θέση αυτή […]»*.

λόγω σωματείο κατά το χρονικό διάστημα 1999-2011 αριθμούσε, κατά δήλωσή του, 376 μέλη[10] και το Δ.Σ. αποτελείτο, στις 5-3-2012, από τους εξής: Τσαμασλής Ηλίας (Πρόεδρος), Ταμουρίδου Κυριακή (Αντιπρόεδρος), Κωνσταντινάκης Απόστολος (Γραμματέας), Σικαλίδου Αικατερίνη (Ταμίας), Κωνσταντίνου Κωνσταντίνος (Μέλος), Πουταχίδης Θεόδωρος (Μέλος), Φωτεινάκη Ελένη (Μέλος), Τσακνάκης Κωνσταντίνος (Μέλος), Ματσιώρης Μιχαήλ (Μέλος).

ΙΙ.4. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ Ν. ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΑΙ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

21. Ο Σύλλογος Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Ν. Ευβοίας και Βοιωτίας αναγνωρίστηκε με την υπ’ αριθ. 269/1982 απόφαση του Πρωτοδικείου Χαλκίδας και σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου τροποποιήθηκε με την υπ’ αριθ. 237/91 απόφαση του ανωτέρω Πρωτοδικείου. Ο εν λόγω σύλλογος κατά το χρονικό διάστημα 1998-2011 αριθμούσε, κατά δήλωσή του, 41 μέλη[11] και το Δ.Σ. αποτελούνταν, στις 8-3-2012, από τους εξής: Παππάς Δημήτριος (Πρόεδρος), Καλόγηρος Κωνσταντίνος (Αντιπρόεδρος), Αλεξίου Παναγιώτης (Γραμματέας), Πετρόπουλος Γεώργιος (Ταμίας), Βλάχος Δημήτριος (Μέλος).

ΙΙ.5. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΥΚΛΩΝ ΝΟΜΟΥ ΑΡΤΑΣ «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ»

22. Το Σωματείο Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ» αναγνωρίστηκε με την υπ’ αριθ. 222/2007 απόφαση του Πρωτοδικείου Άρτας και σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου δεν έχει τροποποιηθεί. Το εν λόγω σωματείο κατά το χρονικό διάστημα 2006-2011 αριθμούσε, κατά δήλωσή του, 23 μέλη[12] και το Δ.Σ. αποτελούνταν, στις 2-3-2012, από τους εξής: Κουτσαντουλας Κωνσταντίνος (Πρόεδρος), Κόκκινος Γεώργιος (Αντιπρόεδρος), Μπόνιος Κωνσταντίνος (Γραμματέας), Ζιώγας Κωνσταντίνος (Ταμίας), Μανιφάβας Νικόλαος (Μέλος).

ΙΙ.6. ΕΝΩΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΕΚΓΥΜΝΑΣΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ – ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΙΣΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΕΠΤΑΝΗΣΩΝ «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ»

23. Η Ένωση Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετιστών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» αναγνωρίστηκε με την υπ’ αριθ. 520/1982 απόφαση του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων και σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου τροποποιήθηκε διαδοχικά με τις υπ’ αριθ. 151/1987 και 164/2010 αποφάσεις του ανωτέρω Πρωτοδικείου. Η εν λόγω ένωση κατά το χρονικό διάστημα 1997-2011 αριθμούσε, κατά δήλωσή της, 51 μέλη[13] και το Δ.Σ. αποτελείτο, στις 8-3-2012, από τους εξής: Ντίβας Δημήτριος (Πρόεδρος), Χολέβας Χρήστος (Αντιπρόεδρος), Δήμος Ευριπίδης (Γραμματέας), Λένας Μηνάς (Ταμίας), Αθανασίου Χρήστος (Μέλος).

[10] Βλ. υπ’ αριθ. πρωτ. 2145/5-3-2012 απαντητική επιστολή του ως άνω συλλόγου στο υπ’ αριθ. πρωτ. 1429/16-2-2012 αίτημα παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α.
[11] Βλ. υπ’ αριθ. πρωτ. 2365/12-3-2012 απαντητική επιστολή του ως άνω συλλόγου στο υπ’ αριθ. πρωτ. 1425/16-2-2012 αίτημα παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α.
[12] Βλ. υπ’ αριθ. πρωτ. 1878/2-3-2012 απαντητική επιστολή του ως άνω συλλόγου στο υπ’ αριθ. πρωτ. 1424/16-2-2012 αίτημα παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α.
[13] Βλ. υπ’ αριθ. πρωτ. 2243/8-3-2012 απαντητική επιστολή του ως άνω συλλόγου στο υπ’ αριθ. πρωτ. 1428/16-2-2012 αίτημα παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α.

ΙΙ.7. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

24. Το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος αναγνωρίστηκε με την υπ’ αριθ. 188/1997 απόφαση του Πρωτοδικείου Λαμίας και σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου δεν έχει τροποποιηθεί. Το εν λόγω σωματείο κατά το χρονικό διάστημα 2000-2011 αριθμούσε, κατά δήλωσή του, 40 μέλη[14] και το Δ.Σ. αποτελείτο, στις 1-3-2012, από τους εξής: Γεωργαντάς Γεώργιος (Πρόεδρος), Αρβανίτης Δημήτριος (Αντιπρόεδρος), Μπακογεωργος Δημήτριος (Γραμματέας), Καρακίτσος Πέτρος (Ταμίας), Πανάγος Γεώργιος (Μέλος), Πιλάλης Ιωάννης (Μέλος), Σελέκος Νικόλαος (Μέλος).

ΙΙ. 8. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

25. Το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Δυτικής Κρήτης με έδρα τα Χανιά αναγνωρίστηκε με την υπ’ αριθ. 81/1980 απόφαση του Πρωτοδικείου Χανίων και σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου τροποποιήθηκε με την υπ’ αριθ. 379/2000 απόφαση του ανωτέρω Πρωτοδικείου και τουλάχιστον μέχρι την 21-1-2013 δεν είχε τροποποιηθεί ή διαλυθεί[15]. Ως προς τον αριθμό των μελών και τα μέλη Δ.Σ. του σωματείου δεν έχει περιέλθει στη Γ.Δ.Α. έγγραφο με σχετικές πληροφορίες σε απάντηση στις υπ’ αριθ. πρωτ. 1454/16-2-2012 και 4331/14-5-2012 συστημένες επιστολές της προς το εν λόγω σωματείο.

26. Όπως διευκρίνισε ο […] […] της Ένωσης Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου – Μοτοσυκλέτας Νομού Χανίων[16] και επιβεβαίωσε ο […], […] του σωματείου Ρεθύμνης, στο παρελθόν οι εκπαιδευτές υποψηφίων οδηγών των νομών Ρεθύμνου και Χανίων ανήκαν στο κοινό αυτό σωματείο, καθώς ο αριθμός των εκπαιδευτών του νομού Ρεθύμνου ήταν μικρότερος από τον εκ του νόμου απαιτούμενο για την ίδρυση σωματείου, γεγονός το οποίο δεν ισχύει πλέον[17]. Περαιτέρω, στην υπ’ αριθ. πρωτ. 1569/22-2-2012 επιστολή του προς τη ΓΔΑ, ο […] ισχυρίζεται ότι το σωματείο Δυτικής Κρήτης έχει παύσει πλέον να υφίσταται και στη θέση του υπάρχουν τα δύο ενεργά σωματεία Χανίων και Ρεθύμνης[18]. Εντούτοις, σύμφωνα με το υπ’ αριθ. πρωτ. 240/21-1-2013 πιστοποιητικό του Πρωτοδικείου Χανίων, το σωματείο Δυτικής Κρήτης, τουλάχιστον μέχρι την 21-1-2013, δεν είχε διαλυθεί ή τροποποιηθεί.

ΙΙ.9. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

27. Το Σωματείο Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Κορινθίας (πρώην Σύλλογος Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτοσυκλετών Ανατολικής Πελοποννήσου) αναγνωρίστηκε με την υπ’ αριθ. 565/1983 απόφαση του Πρωτοδικείου Κορίνθου και σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου τροποποιήθηκε με την υπ’ αριθ. 617/2008 απόφαση του ανωτέρω Πρωτοδικείου.

---

[14] Βλ. υπ’ αριθ. πρωτ. 1839/1-3-2012 απαντητική επιστολή του ως άνω συλλόγου στο υπ’ αριθ. πρωτ. 1430/16-2-2012 αίτημα παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α.

[15] Βλ. υπ’ αριθ. πρωτ. 240/21-1-2013 σχετικό πιστοποιητικό του Πρωτοδικείου Χανίων.

[16] Βλ. ανωμοτί κατάθεση του με ημερομηνία 9-3-2012 στα στελέχη της Γ.Δ.Α. και της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων.

[17] Βλ. ανωμοτί κατάθεση του με ημερομηνία 9-3-2012 στα στελέχη της Γ.Δ.Α.

[18] Όπως προαναφέρθηκε (βλ. υποσ. 4) η δράση των σωματείων Χανίων και Ρεθύμνης ερευνήθηκε από την Γ.Δ.Α., χωρίς ωστόσο να προκύψει κανένα στοιχείο που να καταδεικνύει την ύπαρξη αποφάσεων ή έστω συζητήσεων με αντιανταγωνιστικό περιεχόμενο, στα πλαίσια των συνεδριάσεων Δ.Σ. και Γ.Σ. των εν λόγω σωματείων.

Το εν λόγω σωματείο κατά το χρονικό διάστημα 2005-2011 αριθμούσε, κατά δήλωσή του, 41 μέλη[19].

II.10. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ (Π.Ο.Ε.Ο.)

28. Η Π.Ο.Ε.Ο. (πρώην Π.Ο.Ε.Ε.Ο.Α.Μ. – Πανελλήνια Ομοσπονδία Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών και Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτοσικλετών) αναγνωρίστηκε με την υπ' αριθ. 3234/1977 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών και σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου τροποποιήθηκε διαδοχικά με τις υπ' αριθ. 5191/2004 και 4591/2010 αποφάσεις του ανωτέρω Πρωτοδικείου[20]. Το Δ.Σ. της Π.Ο.Ε.Ο αποτελούνταν, στις 16-1-2013 από τους εξής: Μαυράκης Κων/νος (Πρόεδρος), Αθανασίου Χρήστος (Α΄Αντιπρόεδρος), Βαρσάμης Ιωάννης (Β΄ Αντιπρόεδρος), Ηλιάδης Διαμαντής (Γενικός Γραμματέας), Γκατσόπουλος Κωνσταντίνος (Ταμίας), Μιχελάκης Ελεύθεριος (Αναπληρωματικός Γραμματέας), Κανδιας Κοσμάς (Μέλος), Πουλιάσης Νικόλαος (Μέλος), και Χαρμπής Παναγιώτης (Μέλος).

29. Σημειώνεται, ότι όπως καταγράφεται στην υπ' αριθ. 106/22-9-2008 επιστολή της ομοσπονδίας προς τη Γενική Διευθύντρια Μεταφορών του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, με κοινοποίηση στη Διεύθυνση Οδικής Ασφάλειας και Περιβάλλοντος του εν λόγω Υπουργείου και στα μέλη του κλάδου, με θέμα «*Δεύτερη Ομοσπονδία Εκπαιδευτών Οδήγησης*»[21], υπάρχει και δεύτερη ομοσπονδία εκπαιδευτών οδήγησης, η οποία διαθέτει σημαντικά λιγότερα μέλη. Ειδικότερα, στην επιστολή αναφέρεται ότι ο συγκεκριμένος κλάδος διέθετε, το έτος 2008, συνολικά 44 επαγγελματικά σωματεία (με σύνολο εκπαιδευτών περίπου 3.500), εκ των οποίων τα 35 ανήκαν στη δύναμη της Π.Ο.Ε.Ο. (με σύνολο εκπαιδευτών περίπου 3.200), τα 5 ανήκαν στη δεύτερη Ομοσπονδία (Ο.Ε.Υ.Ο.Α.Μ.Ε. - Ομοσπονδία Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτων Μοτοσικλετών Ελλάδος) (με σύνολο εκπαιδευτών περίπου 140), ενώ τα 4 επαγγελματικά σωματεία ήταν ανεξάρτητα (με σύνολο εκπαιδευτών περίπου 160). Όπως σημειώνεται στη συνέχεια της επιστολής, ο αριθμός των μελών της Ο.Ε.Υ.Ο.Α.Μ.Ε. είχε μειωθεί, κατά το έτος 2008, από 8 (που ήταν όταν δημιουργήθηκε) σε 5, με συνέπεια αυτή να μην πληρεί την προϋπόθεση του σχετικού νόμου[22] για τη δημιουργία ομοσπονδίας (συμπερίληψη τουλάχιστον 6 κλαδικών σωματείων) και να μην αναγνωρίζεται ως νόμιμη από την Π.Ο.Ε.Ο.

II.11. ΕΠΤΑ (7) ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΕΣ ΣΧΟΛΕΣ ΟΔΗΓΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

30. Πρόκειται για επτά (7) Σχολές Οδηγών που δραστηριοποιούνται στο νομό Βοιωτίας και ειδικότερα στις περιοχές των Θηβών, του Δηλεσίου και του Σχηματαρίου, οι οποίες είναι: […] με έδρα τη Θήβα Βοιωτίας, […] με έδρα τη Θήβα Βοιωτίας, […] με έδρα τη Θήβα Βοιωτίας, […] με έδρα το Δήλεσι

[19] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7627/3-10-2012 λίστα μελών που απέστειλε ο ως άνω σύλλογος σε απάντηση στα υπ' αριθ. πρωτ. 5216/20-6-2012 και 6695/29-8-2012 αιτήματα παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α.

[20] Με την τελευταία αυτή τροποποίηση του καταστατικού της 19-1-2008 έλαβε και την ισχύουσα επωνυμία της ως Π.Ο.Ε.Ο.

[21] Η συγκεκριμένη επιστολή βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα της ομοσπονδίας (http://www.ekpaideftis.gr), στην ενότητα «Εξερχόμενα Έγγραφα» (http://www.ekpaideftis.gr/frontend/decisions.php?task=outgoing&page=8).

[22] Ν. 1712/1987 «*Εκσυγχρονισμός επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών και άλλες διατάξεις*» (ΦΕΚ Α' 115).

Βοιωτίας, […] με έδρα το Σχηματάρι Βοιωτίας, […] με έδρα τη Θήβα Βοιωτίας και […] με έδρα το Σχηματάρι Βοιωτίας.

ΙΙ.12. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ ΣΥΝ.ΠΕ.

31. Η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας αποτέλεσε την πρώτη τράπεζα που λειτούργησε στην Ελλάδα από το έτος 1900 με τη μορφή συνεταιρισμού. Μέχρι την ανάκληση της άδειας λειτουργίας της η τράπεζα δραστηριοποιούνταν μέσω οκτώ (8) καταστημάτων στους νομούς Φθιώτιδας, Φωκίδας και Ευρυτανίας. Όπως προκύπτει από την υπ’ αριθ. πρωτ. 6971/14-9-2012 απαντητική επιστολή της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, (με έδρα τη Λαμία, Αθανασίου Διάκου, 1), το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας, σύμφωνα με το υπ’ αριθ. 19/15-11-2011 απόσπασμα πρακτικού συνεδρίασης Δ.Σ., αποτελείται από τους εξής: Δημήτριο Καρδάκο (Πρόεδρο), Γεώργιο Γεωργαντά (Α΄ Αντιπρόεδρο), Γεώργιο Καββαδία (Β΄ Αντιπρόεδρο), Δημήτριο Μπριάννη (Γραμματέα), Δημήτριο Καρανίκα (Ταμία), Ιωάννη Παπαδημητρίου (Μέλος), Κωνσταντίνο Γκουζια (Μέλος), Χρήστο Μπλουκα (Μέλος), Δημήτριο Μαντζανα (Μέλος) και Δημήτριο Σεϊντη (Μέλος – Εκπρόσωπος Εργαζομένων). […].
32. Ειδικότερα, σύμφωνα με το υπ’ αριθ. πρωτ. 5630/19.9.2012[23] έγγραφο που απεύθυνε η Τράπεζα της Ελλάδος στην Γ.Δ.Α.: […].

.

ΙΙ.13. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

33. Η ΕΤΕ, με έδρα την Αθήνα (Αιόλου 86), ιδρύθηκε το 1841 ως εμπορική τράπεζα και μέχρι το 1928 είχε το αποκλειστικό εκδοτικό προνόμιο του νομίσματος της Ελλάδος. Εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών το 1880. Αποτελεί τη μεγαλύτερη ελληνική εμπορική τράπεζα, ενώ, σύμφωνα με τα οικονομικά στοιχεία της 31.12.2011, το ενεργητικό της ΕΤΕ και του Ομίλου που ηγείται, υπερβαίνει τα 87 δις και τα 106 δις ευρώ αντίστοιχα[24]. Σύμφωνα με την υπ’ αριθ. πρωτ. 7103/19-12-2012 επιστολή παροχής στοιχείων της ΕΤΕ προς τη Γ.Δ.Α., […][25] […]. Κατά την ίδια ως άνω επιστολή παροχής στοιχείων, το Δ.Σ. της ΕΤΕ αποτελείτο στις 30-8-2012 από τους εξής: Γεώργιος Ζανιάς (Πρόεδρος), Αλέξανδρος Τουρκολιάς (Διευθύνων Σύμβουλος), Πέτρος Χριστοδούλου (Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος), Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ιωαννίνων κ.κ. Θεόκλητος (Μέλος), Στέφανος Βαβαλίδης (Μέλος), Ιωάννης Γιαννίδης (Μέλος), Σπυρίδων Θεοδωρόπουλος (Μέλος), Ευθύμιος Κατσίκας (Μέλος), Σταύρος Κούκος (Μέλος), Αλεξάνδρα Παπαλεξοπούλου-Μπενοπούλου (Μέλος), Πέτρος Σαμπατακάκης (Μέλος), Μαρία Φραγκίστα (Μέλος), Αλέξανδρος Μακρίδης (Μέλος), Χαράλαμπος Μάκκας (Μέλος). Οι αιτηθέντες από τη Γ.Δ.Α. κύκλοι εργασιών της εν λόγω τράπεζας για τα έτη 2007-2012 στην αγορά των καταθέσεων παρατίθενται αναλυτικά στο συνημμένο Παράρτημα 4 της υπ’ αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης.

ΙΙ.14. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.[26]

---

[23] Αριθ. πρωτ. Γ.Δ.Α. 7188/21-9-2013.
[24] Βλ. http://www.nbg.gr.
[25] […]
[26] Βλ. ΕΑ 549/VII/2012, υπό Β.1.

34. Η τράπεζα Πειραιώς, με έδρα την Αθήνα (Αμερικής 4), ιδρύθηκε το 1916, ενώ το 1918 οι μετοχές της εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Η Τράπεζα Πειραιώς είναι πολυμετοχική εταιρεία. Η μετοχική της βάση παρουσιάζει μεγάλη διασπορά και αποτελείται από θεσμικούς επενδυτές του εσωτερικού και εξωτερικού, άλλα νομικά πρόσωπα καθώς και πολλούς ιδιώτες επενδυτές. Το Δ.Σ. της ΕΤΕ αποτελείτο στις 30-8-2012 από τους εξής: Σάλλας Μιχάλης (Μη Εκτελεστικό Μέλος – Πρόεδρος Δ.Σ.), Γεωργάνας Ιάκωβος (Μη εκτελεστικό Μέλος – Α' Αντιπρόεδρος), Ρουμελιώτης Παναγιώτης (Μη εκτελεστικό Μέλος – Αντιπρόεδρος), Λεκκάκος Σταύρος (Εκτελεστικό Μέλος – Διευθύνων Σύμβουλος & C.E.O.), Μάνος Αλέξανδρος (Εκτελεστικό Μέλος – Διευθύνων Σύμβουλος), Αλεξανδρίδης Γεώργιος (Ανεξάρτητο μη Εκτελεστικό Μέλος), Αντωνιάδης Χριστόδουλος (Εκτελεστικό Μέλος – Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος), Απαλαγάκη Χαρίκλεια (Μη εκτελεστικό Μέλος), Βασιλάκης Ευτύχιος (Μη εκτελεστικό Μέλος), Γκολέμης Στυλιανός (Ανεξάρτητο μη Εκτελεστικό Μέλος), Μίλης Ηλίας (Εκτελεστικό Μέλος – Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος), Μυλωνάς Θεόδωρος (Ανεξάρτητο μη Εκτελεστικό Μέλος), Παπασπύρου Σπυρίδων (Εκτελεστικό Μέλος – Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος), Φουρλής Βασίλειος (Μη εκτελεστικό Μέλος), Jiri Smejc (Μη εκτελεστικό Μέλος), Konstantin Yanakov (Μη εκτελεστικό Μέλος), Αθανάσιος Τσούμας (Εκπρόσωπος Ελληνικού Δημοσίου του ν. 3723/2008), Μπεράχας Σολομών (Εκπρόσωπος Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας του ν. 3864/2010), Μπερίτση Αικατερίνη (Εκπρόσωπος Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας του ν. 3864/2010).

II.15. ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS Α.Ε.[27]

35. Η τράπεζα Eurobank με έδρα την Αθήνα (Αμαλίας 20), ιδρύθηκε το 1990, ενώ το 1999 οι μετοχές της εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Προσφέρει στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, μέσω του Ομίλου Eurobank, ευρεία γκάμα τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και προϊόντων. Η Τράπεζα Eurobank είναι πολυμετοχική εταιρεία. Η μετοχική της βάση παρουσιάζει μεγάλη διασπορά και αποτελείται από ιδιώτες μετόχους, θεσμικούς επενδυτές και λοιπά νομικά πρόσωπα. Το Δ.Σ. της Eurobank αποτελείτο στις 5-10-2012 από τους εξής: Ευθύμιος Ν. Χριστοδούλου (Πρόεδρος, Μη Εκτελεστικό Μέλος), Γεώργιος Κ. Γόντικας (Αντιπρόεδρος, Μη Εκτελεστικό Μέλος), Νικόλαος Κ. Νανόπουλος (Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος), Νικόλαος Β. Καραμούζης (Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος), Μιχαήλ Η. Κολακίδης (Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος), Βύρων Ν. Μπαλλής (Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος), Νικόλαος Κ. Παυλίδης (Εκτελεστικό Μέλος), Αγγελική Ν. Φράγκου (Μη Εκτελεστικό Μέλος, Σύμβουλος), Γιώργος Α. Δαυίδ (Μη Εκτελεστικό Μέλος, Σύμβουλος), Νικόλαος Μ. Στασινόπουλος (Μη Εκτελεστικό Μέλος, Σύμβουλος), Δημήτρης Θ. Παπαλεξόλουλος (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος), Δρ. Παναγιώτης Β. Τρίδημας (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος), Σπύρος Λ. Λορεντζιάδης (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος), Αθανάσιος Ι. Μαρτίνος (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος), Δημήτριος Α. Γεωργούτσος (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος), Χρήστος Μ. Γκλαβάνης (Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος).

[27] http://www.eurobank.gr.

ΙΙΙ. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

36. Βάσει των σχετικών διατάξεων του π.δ. 208/2002[28], όπως ισχύει, κάθε εκπαιδευτής και κάθε νομικό πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί άδεια λειτουργία σχολής οδηγών, έχει δικαίωμα ίδρυσης και λειτουργίας σχολών οδηγών ή υποκαταστημάτων της σχολής (ή των σχολών) σε ένα ή περισσότερους νομούς (άρθρο 7 παρ. 12). Υποχρεούται δε να ασκεί το επάγγελμα του εκπαιδευτή, αποκλειστικά εντός του νομού όπου βρίσκεται η έδρα της σχολής ή σε νομό που έχει υποκατάστημα η σχολή οδηγών (άρθρο 2 παρ. 3).

37. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 8, εδ. 2, περ. β) του ως άνω π.δ., όπως ίσχυε[29]: «*…Στον εσωτερικό χώρο της Σχολής Οδηγών και σε ευδιάκριτη θέση αναρτάται: …β) η ωριαία αποζημίωση για την παροχή πρακτικής εκπαίδευσης για κάθε κατηγορία οχήματος. Ο κατάλογος με τις ωριαίες αποζημιώσεις κοινοποιείται υποχρεωτικά και ωριαία αποζημίωση για την παροχή πρακτικής εκπαίδευσης για κάθε κατηγορία στις οικείες υπηρεσίες Μεταφορών και Επικοινωνιών και στις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες.*», ενώ σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 12 περ. β) του ως άνω π.δ., όπως ισχύει: ««*…Στον εσωτερικό χώρο του Κέντρου Θεωρητικής Εκπαίδευσης και της Σχολής Οδηγών και σε ευδιάκριτη θέση αναρτάται: …β) η ωριαία αποζημίωση για την παροχή θεωρητικής εκπαίδευσης για κάθε κατηγορία οχήματος. Ο κατάλογος με τις ωριαίες αποζημιώσεις κοινοποιείται υποχρεωτικά και στις οικείες υπηρεσίες Μεταφορών και Επικοινωνιών και Δ.Ο.Υ.*» Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι η υποχρεωτική ανάρτηση της ωριαίας αποζημίωσης στο χώρο της σχολής οδηγών και η αντίστοιχη υποχρεωτική κοινοποίησή της στις αρμόδιες υπηρεσίες εξακολουθεί να ισχύει μόνο για τα θεωρητικά μαθήματα, ενώ στον τομέα των πρακτικών μαθημάτων έπαψε να ισχύει ήδη από το τέλος του έτους 2003[30]. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 1 της Υ.Α. οικ. 58930/480/99[31], όπως ισχύει: « *Οι υποψήφιοι οδηγοί αυτοκινήτων και μοτοσικλετών, προκειμένου να λάβουν μέρος στην θεωρητική (γραπτή) και στην πρακτική εξέταση, που διενεργούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες Μεταφορών και Επικοινωνιών των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, υποχρεούνται από 1 Νοεμβρίου 1999, να έχουν πραγματοποιήσει, προηγουμένως, έναν ελάχιστο αριθμό ωρών θεωρητικής ή πρακτικής εκπαίδευσης, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρούσα απόφαση*[32].

38. Η ως άνω Υ.Α. ρυθμίζει επίσης τη διαδικασία προγραμματισμού της συμμετοχής στην θεωρητική και πρακτική εξέταση. Ειδικότερα:
Στις παραγράφους 4 και 5 του άρθρου 15 της εν λόγω Υ.Α., προβλεπόταν μέχρι και τον Ιούλιο του έτους 2005, οπότε και καταργήθηκαν οι σχετικές διατάξεις δυνάμει της Υ.Α. οικ. 41002/4504/2005[33] τα ακόλουθα:
«4. Ο υποψήφιος οδηγός ή όποιο άλλο πρόσωπο προσέρχεται στην αρμόδια υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών, για τον προγραμματισμό συμμετοχής στην θεωρητική εξέταση, καταθέτει, από 1 Νοεμβρίου 1999, απόδειξη παροχής υπηρεσιών του Κέντρου Θεωρητικής Εκπαίδευσης ή της σχολής οδηγών που

[28] «Εκπαιδευτές υποψηφίων οδηγών, σχολές οδηγών, κέντρα θεωρητικής εκπαίδευσης υποψηφίων οδηγών και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων» (ΦΕΚ Α’ 194/23-8-2002).
[29] Σημειωτέον ότι με το άρθρο 4 παρ. 3 του π.δ. 337/2003 (ΦΕΚ Α’ 291/18-12-2003) καταργήθηκε η σχετική διάταξη.
[30] Τουτέστιν ίσχυσε για περίπου ένα (1) χρόνο.
[31] «Άδειες οδήγησης αυτοκινήτων, μοτοσικλετών και τετρακύκλων» (ΦΕΚ Β’ 526/1999).
[32] Για τον ελάχιστο απαιτούμενο αριθμό ωρών θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων ανά κατηγορία εκπαίδευσης βλ. αναλυτικά άρθρα 16 και 17 αντίστοιχα της παρούσας Υ.Α., όπως εκτίθενται στο Παράρτημα 1 της υπ’ αριθμ. 1497/14.2.2013 Έκθεσης.
[33] ΦΕΚ 949 Β’/8-7-2005.

πραγματοποίησε την θεωρητική του εκπαίδευση, θεωρημένη από την οικεία Δ.Ο.Υ, στην οποία θα αναγράφονται:
α. Το ονοματεπώνυμο του υποψηφίου.
β. Οι ώρες της θεωρητικής εκπαίδευσης, και
γ. Το ποσό που καταβλήθηκε για την Θεωρητική εκπαίδευση.
5. Κατά την πρακτική εξέταση του υποψηφίου οδηγού υποβάλλονται από 1 Νοεμβρίου 1999, από τον εκπαιδευτή, στην εξεταστική επιτροπή, αποδείξεις παροχής υπηρεσιών της σχολής οδηγών που πραγματοποίησε την πρακτική του εκπαίδευση, θεωρημένα από την οικεία Δ.Ο.Υ., στην οποία θα αναγράφονται :
α. Το ονοματεπώνυμο του υποψηφίου,
β. Οι ώρες της πρακτικής εκπαίδευσης,
γ. Το ποσό που καταβλήθηκε για την πρακτική εκπαίδευσή του και το ποσό που αντιστοιχεί στα έξοδα παράστασης του εκπαιδευτή κατά την εξέταση.»

Η δε παράγραφος 6 του άρθρου 15 της εν λόγω Υ.Α., ως ισχύει, προβλέπει: *«Οι Σχολές Οδηγών και τα Κέντρα Θεωρητικής Εκπαίδευσης Υποψηφίων Οδηγών υποχρεούνται, για τον προγραμματισμό συμμετοχής στη θεωρητική εξέταση και κατά την πρακτική εξέταση, να υποβάλλουν μαζί με τα δελτία παροχής υπηρεσιών και υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86, σε απλό χαρτί, όπου αναγράφονται τα στοιχεία που προβλέπονται στην υπ` αριθ. 10668985/900/Τ. και Ε.Φ/12.7.2001 (Β` 950) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, υπογεγραμμένη από τον υπεύθυνο της Σχολής ή του Κέντρου Θεωρητικής Εκπαίδευσης, με την οποία να δηλώνεται ότι ο ενδιαφερόμενος υποψήφιος παρακολούθησε τις προβλεπόμενες ώρες θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης»*[34].

39. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 29 παρ. 1 της ως άνω Υ.Α., όπως ισχύει: «*Ο προγραμματισμός της πρωτοβάθμιας πρακτικής εξέτασης γίνεται από το αρμόδιο τμήμα ή γραφείο της Υπηρεσίας Μεταφορών και Επικοινωνιών της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, αφού προσκομισθεί εκεί το Δελτίο Εκπαίδευσης Εξέτασης (Δ.Ε.Ε.) του υποψηφίου, από τον ίδιο ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 2β του άρθρου 2 της παρούσας απόφασης. Ο προγραμματισμός της πρακτικής εξέτασης γίνεται μόνον εφόσον ο υποψήφιος έχει επιτύχει στη θεωρητική (γραπτή) εξέταση. Ο προγραμματισμός της πρακτικής εξέτασης, δεν μπορεί να γίνει σε ημερομηνία που υπερβαίνει τις δεκαπέντε (15) ημέρες από την ημερομηνία που προσκομίζεται το Δ.Ε.Ε., στο οποίο αναγράφεται η επιτυχία στις θεωρητικές εξετάσεις*». Στη δε παράγραφο 2 του ανωτέρω άρθρου προβλέπεται ότι ο προγραμματισμός της δευτεροβάθμιας πρακτικής εξέτασης γίνεται από την οικεία Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών.

40. Εκ των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι η κατάθεση των αποδείξεων παροχής υπηρεσιών (Α.Π.Υ.) των υποψηφίων οδηγών στην αρμόδια Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών προβλεπόταν μόνο έως το έτος 2005 και μόνο για τον προγραμματισμό της θεωρητικής εκπαίδευσης ενώ για τον προγραμματισμό της πρακτικής εκπαίδευσης δεν υπήρχε ποτέ καμία σχετική ρύθμιση[35].

41. Περαιτέρω, η παράγραφος 3 του ανωτέρω άρθρου προέβλεπε μέχρι και τον Ιούλιο του έτους 2005, οπότε και καταργήθηκαν οι σχετικές διατάξεις δυνάμει

---

[34] Η σχετική παράγραφος 6 του άρθρου 15 της εν λόγω Υ.Α. προστέθηκε με την απόφ. υπ' αριθ. 17428/1799 (ΦΕΚ Β΄ 407/4-4-2002), άρθρο μόνο παρ. 1.

[35] Αυτό που ίσχυε έως το έτος 2005 σχετικά με την πρακτική εκπαίδευση ήταν η υποβολή των Α.Π.Υ. των υποψηφίων οδηγών **στην εξεταστική επιτροπή κατά την πρακτική εξέταση** και όχι κατά τον προγραμματισμό αυτής στην αρμόδια υπηρεσία (άρθρο 5 της ως άνω Υ.Α.).

της Υ.Α. οικ. 41002/4504/2005[36], ότι οι πρακτικές εξετάσεις (πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες) δεν πραγματοποιούνταν σε ορισμένες χρονικές περιόδους, ήτοι:

α) Κατά την περίοδο των Χριστουγέννων και του Νέου Έτους από την 23 Δεκεμβρίου έως την 7 Ιανουαρίου.

β) Κατά την περίοδο του Πάσχα από την Μεγάλη Πέμπτη έως την Τετάρτη του Πάσχα.

γ) Κατά την περίοδο του καλοκαιριού από την 1 Αυγούστου έως την 21 Αυγούστου.

δ) Γενικά όταν οι καιρικές συνθήκες (βροχή, κρύο, χιόνι, ζέστη κλπ.) το απαιτούν, κατά την κρίση του οικείου Νομάρχη ή Επάρχου κατά περίπτωση.

IV. ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ

42. Η οριοθέτηση των σχετικών αγορών περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των ανταγωνιστικών προϊόντων ή υπηρεσιών, καθώς και την γεωγραφική περιοχή μέσα στην οποία ο ανταγωνισμός μεταξύ των προϊόντων ή υπηρεσιών αυτών λαμβάνει χώρα καθορίζοντας και την τιμή τους.

IV.1. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

43. Η σχετική αγορά υπηρεσιών περιλαμβάνει το σύνολο των υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμες ή δυνάμενες να υποκατασταθούν μεταξύ τους λόγω των χαρακτηριστικών, των τιμών τους και της σκοπούμενης χρήσης τους. Για τον ορισμό της σχετικής αγοράς πρέπει να προσδιορισθούν οι περιορισμοί κατά τον καθορισμό της τιμολογιακής πολιτικής των εταιρειών που προκύπτουν από τη δυνατότητα υποκατάστασης από πλευράς ζήτησης και προσφοράς.

44. Οι υπηρεσίες που παρέχουν οι σχολές οδηγών περιλαμβάνουν την παροχή θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων οδήγησης. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. κεφάλαιο ΙΙΙ), βάσει νομοθεσίας (βλ. Υ.Α. 58930/480 με ημερομηνία εφαρμογής 3.5.1999), από 1η Νοεμβρίου 1999, υπάρχει ένας ελάχιστος αριθμός θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων ανάλογα με κάθε κατηγορία διπλώματος. Για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης ως σχετική αγορά ορίζεται η υπηρεσία εκμάθησης οδήγησης αυτοκινήτου, (ερασιτεχνικά, επαγγελματικά) ή μηχανής από επιχειρήσεις οι οποίες κατέχουν τη σχετική άδεια παροχής υπηρεσιών.

IV.2. ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

45. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σε αυτές. Η σχετική γεωγραφική αγορά ταυτίζεται με την περιοχή, μέσα στα όρια της οποίας δραστηριοποιούνται και ανταγωνίζονται (ή τουλάχιστον έχουν τη δυνατότητα αυτή) οι επιχειρήσεις ως πωλητές των σχετικών υπηρεσιών.

---

[36] ΦΕΚ 949 Β'/8-7-2005,

46. Η παρ. 3 του άρθρου 2 του π.δ. 208/2002, όπως ισχύει, ορίζει ότι: «*Ο εκπαιδευτής υποψηφίων οδηγών υποχρεούται να ασκεί το επάγγελμα του εκπαιδευτή, αποκλειστικά εντός του νομού όπου βρίσκεται η έδρα της Σχολής ή σε νομό που έχει υποκατάστημα η Σχολή Οδηγών. Για τους σκοπούς του παρόντος, οι νομοί νοούνται σύμφωνα με την γεωγραφική διαίρεση της χώρας* [...]». Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 12 του π.δ. 208/2002, όπως ισχύει «[…] *Κάθε εκπαιδευτής και κάθε νομικό πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί άδεια λειτουργίας Σχολής Οδηγών, έχει δικαίωμα ίδρυσης και λειτουργίας σχολών οδηγών ή υποκαταστημάτων της σχολής (ή των σχολών) σε έναν ή περισσότερους νομούς* […]».

47. Σύμφωνα με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, τα όρια μέσα στα οποία δύναται να παρέχει τις υπηρεσίες της (θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα) μια σχολή οδηγών είναι εντός του νομού όπου εδρεύει. Με άλλα λόγια, υπάρχουν νομικά εμπόδια τα οποία συνίστανται στην απαγόρευση παροχής θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων μιας σχολής οδηγών σε υποψήφιους οδηγούς οι οποίοι κατοικούν σε περιοχές που βρίσκονται εκτός του νομού εγκατάστασής της. Η μόνη περίπτωση όπου επιτρέπεται η παροχή μαθημάτων μιας σχολής οδηγών σε υποψήφιους οδηγούς που κατοικούν σε άλλο νομό είναι όταν η εν λόγω σχολή έχει υποκατάστημα σε αυτόν τον νομό. Είναι ξεκάθαρο ότι υπάρχουν γεωγραφικοί περιορισμοί στην παροχή υπηρεσιών θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων, οπότε ως σχετική γεωγραφική αγορά θα πρέπει να θεωρηθεί ο νομός στον οποίο εδρεύει η επιχείρηση σχολών οδήγησης ή ο νομός στον οποίο έχει αυτή υποκατάστημα.

48. Στα θεωρητικά μαθήματα, ο υποψήφιος οδηγός υποχρεούται να μεταβεί στην έδρα της επιχείρησης εντός της οποίας υπάρχει ειδικά διαμορφωμένος χώρος (Κέντρο Θεωρητικής Εκπαίδευσης Υποψηφίων Οδηγών – ΚΕ.Θ.Ε.Υ.Ο.) εκμάθησης των θεωρητικών μαθημάτων.

49. Στα πρακτικά μαθήματα, ο υποψήφιος οδηγός δύναται, είτε να μεταβεί στην σχολή οδηγών για να ξεκινήσει από εκεί το πρακτικό μάθημα οδήγησης (διάρκεια 45 λεπτών), είτε ο δάσκαλος οδήγησης να μεταβεί στον τόπο κατοικίας του υποψηφίου οδηγού από όπου και θα ξεκινήσει το μάθημα. Πρακτικά, όσο μεγαλύτερη είναι η απόσταση μεταξύ της σχολής οδηγών και του τόπου κατοικίας του εν δυνάμει υποψηφίου οδηγού τόσο λιγότερες είναι οι πιθανότητες να υπάρξει μια εμπορική συμφωνία μεταξύ των δύο καθώς το κόστος (χρήμα, χρόνος μετάβασης) αυξάνει σε συνάρτηση με την απόσταση[37].

50. Με βάση τα ανωτέρω και για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης, η σχετική γεωγραφική αγορά δύναται να οριοθετηθεί τοπικά (*localised*) σε επίπεδο νομού ή ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής στα όρια της οποίας η φύση και το είδος του ανταγωνισμού δεν διαφοροποιούνται[38]. Σε κάθε περίπτωση τα συμπεράσματα

---

[37] Για παράδειγμα, μια σχολή οδηγών με έδρα το Χολαργό, έχει λίγες πιθανότητες να δραστηριοποιείται στη περιοχή του Πειραιά προσφέροντας ανταγωνιστικές υπηρεσίες. Επίσης, μια σχολή οδηγών με έδρα την πόλη της Άρτας έχει λίγες πιθανότητες να δραστηριοποιείται στην πόλη των Ιωαννίνων προσφέροντας ανταγωνιστικές υπηρεσίες.

[38] Επισημαίνεται τέλος ότι, σε κάθε περίπτωση, ακόμα και αν η σχετική γεωγραφική αγορά είχε οριοθετηθεί ευρύτερα, και επομένως το μερίδιο αγοράς των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων οριζόταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα, δεν θα ετίθετο ζήτημα εξαίρεσης από την εφαρμογή του άρθρου 1 του ν. 703/77-3959/2011 των υπό εξέταση συμφωνιών με βάσει τις ρυθμίσεις για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας. Και τούτο διότι οι σχολές οδηγών ελέγχονται για κάποιες από τις σοβαρότερες παραβάσεις του άρθρου 1 των ανωτέρω νόμων (βλ. νομική εκτίμηση κατωτέρω) οι οποίες δεν εμπίπτουν στον προστατευτικό κανόνα περί συμφωνιών ήσσονος σημασίας (*de minimis*). Σαφής είναι ως προς το σημείο αυτό τόσο η Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (2001/C 368/07), όσο και η αντίστοιχη από 10.3.2006 ανακοίνωση της Επιτροπής

για το είδος και τη φύση των παραβάσεων του ν. 703/1977-3959/2011, όπως αυτά αξιολογούνται στις επόμενες ενότητες, δεν μεταβάλλονται από την οριοθέτηση της σχετικής γεωγραφικής αγοράς.

V. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ - ΔΟΜΗ ΑΓΟΡΑΣ / ΕΜΠΟΔΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ

51. Από την έρευνα της Γ.Δ.Α. και την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Ε.Α. δεν προέκυψαν στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη δραστηριότητα της παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης οδηγών, ενώ δεν ανευρέθηκε καμία σχετική κλαδική μελέτη. Για το λόγο αυτό, ζητήθηκαν στοιχεία (για τη χρονική περίοδο από το έτος 1991 έως σήμερα) από την Ελληνική Στατιστική Αρχή. Τα στοιχεία που παρασχέθηκαν καλύπτουν την περίοδο 2000-2007[39] και εμφανίζονται στους ακόλουθους πίνακες:

Ανταγωνισμού, όπου προβλέπεται ότι ο κανόνας de minimis δεν ισχύει για τις συμφωνίες που περιλαμβάνουν ιδιαίτερα σοβαρούς περιορισμούς, οι οποίοι άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που ελέγχονται από τα μέρη, έχουν – μεταξύ άλλων- ως αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών πώλησης του εκάστοτε προϊόντος σε τρίτους και τον περιορισμό της παραγωγής-διάθεσης.

[39] Η Ελληνική Στατιστική Αρχή δε διαθέτει στοιχεία για τα λοιπά έτη.

Πίνακας Ι. Αριθμός επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στον κλάδο «Δραστηριότητες εκπαιδευτών οδηγών» (8041 κατά ΣΤΑΚΟΔ-03), ανά νομό και ανά έτος, 2000 – 2007

	Αριθμός επιχειρήσεων[40]								
ΝΟΜΟΣ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	ΜΕΡΜ %[41]
ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ	20 (1,35)	25 (1,60)	28 (1,63)	31 (1,70)	33 (1,74)	34 (1,78)	37 (1,82)	38 (1,81)	0,10
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	12 (0,81)	11 (0,70)	19 (1,10)	18 (0,99)	22 (1,16)	22 (1,15)	22 (1,08)	26 (1,24)	0,12
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	9 (0,61)	7 (0,45)	6 (0,35)	6 (0,33)	7 (0,37)	6 (0,31)	7 (0,34)	12 (0,57)	0,04
ΑΡΤΑΣ	9 (0,61)	7 (0,45)	8 (0,47)	9 (0,49)	9 (0,47)	9 (0,47)	11 (0,54)	11 (0,52)	0,03
ΑΤΤΙΚΗΣ	597 (40,31)	623 (39,83)	658 (38,26)	674 (37,05)	689 (36,26)	686 (35,88)	706 (34,76)	719 (34,16)	0,03
ΑΧΑΙΑΣ	30 (2,03)	39 (2,49)	39 (2,27)	51 (2,80)	60 (3,16)	63 (3,29)	71 (3,50)	69 (3,28)	0,13
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	10 (0,68)	8 (0,51)	14 (0,81)	12 (0,66)	14 (0,74)	14 (0,73)	14 (0,69)	15 (0,71)	0,06
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	6 (0,41)	6 (0,38)	7 (0,41)	5 (0,27)	5 (0,26)	5 (0,26)	5 (0,25)	5 (0,24)	-0,03
ΔΡΑΜΑΣ	11 (0,74)	11 (0,70)	12 (0,70)	15 (0,82)	15 (0,79)	18 (0,94)	18 (0,89)	19 (0,90)	0,08
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	24 (1,62)	24 (1,53)	25 (1,45)	30 (1,65)	36 (1,89)	37 (1,94)	41 (2,02)	45 (2,14)	0,09
ΕΒΡΟΥ	13 (0,88)	14 (0,90)	15 (0,87)	15 (0,82)	20 (1,05)	20 (1,05)	20 (0,98)	22 (1,05)	0,08
ΕΥΒΟΙΑΣ	29 (1,96)	32 (2,05)	33 (1,92)	34 (1,87)	36 (1,89)	38 (1,99)	38 (1,87)	39 (1,85)	0,04
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ				4 (0,22)					
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	4 (0,27)		7 (0,41)	9 (0,49)	9 (0,47)	11 (0,58)	14 (0,69)	14 (0,67)	0,20
ΗΛΕΙΑΣ	19 (1,28)	20 (1,28)	23 (1,34)	25 (1,37)	26 (1,37)	28 (1,46)	31 (1,53)	33 (1,57)	0,08
ΗΜΑΘΙΑΣ	13 (0,88)	16 (1,02)	20 (1,16)	25 (1,37)	28 (1,47)	27 (1,41)	27 (1,33)	25 (1,19)	0,10
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	56 (3,78)	58 (3,71)	60 (3,49)	67 (3,68)	72 (3,79)	74 (3,87)	93 (4,58)	96 (4,56)	0,08
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	169 (11,41)	181 (11,57)	196 (11,40)	215 (11,82)	223 (11,74)	226 (11,82)	243 (11,96)	251 (11,92)	0,06
ΘΕΣΠΡΩΤΙ	7	9	8	9	9	7	8	9	0,04

[40] Τα ποσοστά στις παρενθέσεις αφορούν μερίδια αγοράς κάθε νομού στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας. .

[41] Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής (ΜΕΡΜ %) = $[(X_T/X_A)^{1/v-1}] - 1$, όπου X_T = Τελικό έτος, X_A = Αρχικό έτος και ν = έτη.

ΝΟΜΟΣ	Αριθμός επιχειρήσεων[40]								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	ΜΕΡΜ %[41]
ΑΣ	(0,47)	(0,58)	(0,47)	(0,49)	(0,47)	(0,37)	(0,39)	(0,43)	
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	29 (1,96)	33 (2,11)	35 (2,03)	37 (2,03)	40 (2,11)	43 (2,25)	44 (2,17)	46 (2,19)	0,07
ΚΑΒΑΛΑΣ	18 (1,22)	19 (1,21)	24 (1,40)	24 (1,32)	24 (1,26)	23 (1,20)	24 (1,18)	26 (1,24)	0,05
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	10 (0,68)	18 (1,15)	21 (1,22)	25 (1,37)	27 (1,42)	27 (1,41)	30 (1,48)	30 (1,43)	0,17
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ			5 (0,29)	9 (0,49)	10 (0,53)	9 (0,47)	12 (0,59)	12 (0,57)	0,19
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	17 (1,15)	18 (1,15)	20 (1,16)	17 (0,93)	20 (1,05)	19 (0,99)	21 (1,03)	22 (1,05)	0,04
ΚΕΦΑΛ/ΝΙΑΣ	5 (0,34)	4 (0,26)	9 (0,52)	9 (0,49)	11 (0,58)	11 (0,58)	11 (0,54)	11 (0,52)	0,12
ΚΙΛΚΙΣ		4 (0,26)					4 (0,20)	5 (0,24)	0,04
ΚΟΖΑΝΗΣ	16 (1,08)	19 (1,21)	20 (1,16)	24 (1,32)	25 (1,32)	25 (1,31)	27 (1,33)	30 (1,43)	0,09
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	10 (0,68)	16 (1,02)	17 (0,99)	19 (1,04)	23 (1,21)	24 (1,26)	25 (1,23)	26 (1,24)	0,15
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	15 (1,01)	17 (1,09)	18 (1,05)	19 (1,04)	15 (0,79)	17 (0,89)	21 (1,03)	23 (1,09)	0,06
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	18 (1,22)	18 (1,15)	17 (0,99)	19 (1,04)	20 (1,05)	20 (1,05)	20 (0,98)	22 (1,05)	0,03
ΛΑΡΙΣΑΣ	23 (1,55)	18 (1,15)	17 (0,99)	17 (0,93)	16 (0,84)	17 (0,89)	21 (1,03)	21 (1,00)	-0,01
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	12 (0,81)	14 (0,90)	13 (0,76)	14 (0,77)	15 (0,79)	14 (0,73)	14 (0,69)	16 (0,76)	0,04
ΛΕΣΒΟΥ	11 (0,74)	9 (0,58)	11 (0,64)	11 (0,60)	13 (0,68)	12 (0,63)	15 (0,74)	14 (0,67)	0,04
ΛΕΥΚΑΔΑΣ			5 (0,29)	7 (0,38)	5 (0,26)	5 (0,26)	5 (0,25)	6 (0,29)	0,04
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	20 (1,35)	21 (1,34)	25 (1,45)	26 (1,43)	24 (1,26)	26 (1,36)	25 (1,23)	25 (1,19)	0,03
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	31 (2,09)	26 (1,66)	34 (1,98)	35 (1,92)	33 (1,74)	33 (1,73)	32 (1,58)	33 (1,57)	0,01
ΞΑΝΘΗΣ	13 (0,88)	15 (0,96)	15 (0,87)	15 (0,82)	15 (0,79)	17 (0,89)	16 (0,79)	22 (1,05)	0,08
ΠΕΛΛΑΣ	11 (0,74)	11 (0,70)	13 (0,76)	17 (0,93)	20 (1,05)	19 (0,99)	19 (0,94)	24 (1,14)	0,12
ΠΙΕΡΙΑΣ	19 (1,28)	20 (1,28)	22 (1,28)	26 (1,43)	26 (1,37)	22 (1,15)	22 (1,08)	22 (1,05)	0,02
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	15 (1,01)	14 (0,90)	15 (0,87)	16 (0,88)	14 (0,74)	15 (0,78)	14 (0,69)	13 (0,62)	-0,02
ΡΕΘΥΜΝΗΣ	12 (0,81)	15 (0,96)	13 (0,76)	14 (0,77)	15 (0,79)	13 (0,68)	15 (0,74)	15 (0,71)	0,03
ΡΟΔΟΠΗΣ	14 (0,95)	13 (0,83)	12 (0,70)	19 (1,04)	20 (1,05)	21 (1,10)	21 (1,03)	20 (0,95)	0,05
ΣΑΜΟΥ	5	8	9	8	10	9	10	9	0,09

	Αριθμός επιχειρήσεων[40]								
ΝΟΜΟΣ	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**ΜΕΡΜ %[41]**
	(0,34)	(0,51)	(0,52)	(0,44)	(0,53)	(0,47)	(0,49)	(0,43)	
ΣΕΡΡΩΝ	22 (1,49)	24 (1,53)	24 (1,40)	24 (1,32)	26 (1,37)	27 (1,41)	31 (1,53)	32 (1,52)	0,05
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	21 (1,42)	21 (1,34)	23 (1,34)	23 (1,26)	21 (1,11)	16 (0,84)	18 (0,89)	19 (0,90)	-0,01
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	20 (1,35)	23 (1,47)	25 (1,45)	24 (1,32)	28 (1,47)	28 (1,46)	29 (1,43)	31 (1,47)	0,06
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	6 (0,41)	6 (0,38)	6 (0,35)	6 (0,33)	6 (0,32)	7 (0,37)	7 (0,34)	9 (0,43)	0,06
ΦΩΚΙΔΑΣ	4 (0,27)	4 (0,26)	4 (0,23)	4 (0,22)	4 (0,21)	5 (0,26)	6 (0,30)	7 (0,33)	0,08
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	10 (0,68)	9 (0,58)	9 (0,52)	12 (0,66)	15 (0,79)	17 (0,89)	19 (0,94)	22 (1,05)	0,12
ΧΑΝΙΩΝ	24 (1,62)	22 (1,41)	23 (1,34)	25 (1,37)	26 (1,37)	27 (1,41)	28 (1,38)	27 (1,28)	0,02
ΧΙΟΥ	12 (0,81)	14 (0,90)	18 (1,05)	20 (1,10)	20 (1,05)	19 (0,99)	19 (0,94)	17 (0,81)	0,05
ΑΓΝΩΣΤΟΣ			20 (1,16)						
ΣΥΝΟΛΟ	**1.481**	**1.564**	**1.720**	**1.819**	**1.900**	**1.912**	**2.031**	**2.105**	**0,05**

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Πίνακας ΙΙ. Κύκλος εργασιών (σε χιλ. ευρώ) επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στον κλάδο «Δραστηριότητες εκπαιδευτών οδηγών» (8041 κατά ΣΤΑΚΟΔ-03), ανά νομό και ανά έτος, 2000 - 2007

	Κύκλος εργασιών (χιλ. ευρώ)[42]								
ΝΟΜΟΣ	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**ΜΕΡΜ %[43]**
ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ	481,857 (1,09)	868,717 (1,40)	1.070,980 (1,67)	1.143,425 (1,63)	1.325,169 (1,69)	1.091,358 (1,44)	919,436 (1,23)	1.064,336 (1,43)	0,12
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	488,239 (1,11)	265,908 (0,43)	526,224 (0,82)	579,806 (0,83)	666,443 (0,85)	698,046 (0,92)	701,630 (0,94)	707,948 (0,95)	0,05
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	525,483 (1,19)	657,108 (1,06)	785,357 (1,22)	664,103 (0,95)	665,657 (0,85)	775,052 (1,02)	679,742 (0,91)	627,513 (0,84)	0,03
ΑΡΤΑΣ	547,3	721,5	408,2	431,0	459,6	439,0	398,2	386,2	-

42 Τα ποσοστά στις παρενθέσεις αφορούν μερίδια αγοράς κάθε νομού στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας.
43 Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής (ΜΕΡΜ %) = $[(X_T/X_A)^{1/v-1}] - 1$, όπου X_T = Τελικό έτος, X_A = Αρχικό έτος και ν=έτη.

ΝΟΜΟΣ	Κύκλος εργασιών (χιλ. ευρώ) [42]								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	ΜΕΡΜ %[43]
	30 (1,24)	18 (1,16)	50 (0,64)	57 (0,61)	48 (0,59)	21 (0,58)	58 (0,53)	83 (0,52)	0,05
ΑΤΤΙΚΗΣ	15.373,206 (34,82)	27.688,684 (44,51)	23.338,767 (36,39)	26.977,566 (38,41)	31.252,730 (39,91)	29.896,161 (39,33)	32.701,819 (43,78)	29.221,673 (39,32)	0,10
ΑΧΑΙΑΣ	1.307,475 (2,96)	1.829,689 (2,94)	1.893,263 (2,95)	2.239,680 (3,19)	2.348,139 (3,00)	2.207,549 (2,90)	1.637,547 (2,19)	1.883,082 (2,53)	0,05
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	311,563 (0,71)	295,794 (0,48)	729,877 (1,14)	602,547 (0,86)	659,285 (0,84)	647,030 (0,85)	422,407 (0,57)	516,045 (0,69)	0,07
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	112,474 (0,25)	113,966 (0,18)	131,874 (0,21)	121,952 (0,17)	123,360 (0,16)	123,908 (0,16)	99,391 (0,13)	76,886 (0,10)	-0,05
ΔΡΑΜΑΣ	461,842 (1,05)	455,145 (0,73)	486,907 (0,76)	517,066 (0,74)	783,297 (1,00)	882,378 (1,16)	951,842 (1,27)	1.014,885 (1,37)	0,12
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	1.263,659 (2,86)	1.538,319 (2,47)	1.478,399 (2,30)	1.336,112 (1,90)	1.449,257 (1,85)	1.546,536 (2,03)	1.425,053 (1,91)	1.585,455 (2,13)	0,03
ΕΒΡΟΥ	651,527 (1,48)	1.315,416 (2,11)	1.096,429 (1,71)	1.176,691 (1,68)	1.243,698 (1,59)	1.032,091 (1,36)	862,668 (1,15)	850,033 (1,14)	0,04
ΕΥΒΟΙΑΣ	905,200 (2,05)	1.024,207 (1,65)	1.102,625 (1,72)	1.091,736 (1,55)	1.135,744 (1,45)	1.260,323 (1,66)	975,413 (1,31)	1.029,409 (1,39)	0,02
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ				69,468 (0,10)					
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	248,088 (0,56)		218,572 (0,34)	299,691 (0,43)	362,593 (0,46)	333,614 (0,44)	256,198 (0,34)	344,569 (0,46)	0,05
ΗΛΕΙΑΣ	583,067 (1,32)	689,005 (1,11)	681,226 (1,06)	814,100 (1,16)	849,281 (1,08)	707,046 (0,93)	773,350 (1,04)	847,035 (1,14)	0,05
ΗΜΑΘΙΑΣ	770,716 (1,75)	872,452 (1,40)	1.082,988 (1,69)	1.186,174 (1,69)	1.221,797 (1,56)	961,793 (1,27)	828,541 (1,11)	810,811 (1,09)	0,01
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	1.625,639	1.482,038	2.387,327	2.708,508	3.013,628	3.016,831	2.874,842	3.554,523	0,12

ΝΟΜΟΣ	Κύκλος εργασιών (χιλ. ευρώ) [42]								
	2000	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**ΜΕΡΜ %**[43]
	(3,68)	(2,38)	(3,72)	(3,86)	(3,85)	(3,97)	(3,85)	(4,78)	
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	4.866,915 (11,02)	4.943,942 (7,95)	6.077,575 (9,47)	6.836,026 (9,73)	7.235,951 (9,24)	6.728,517 (8,85)	6.208,247 (8,31)	5.921,063 (7,97)	0,03
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	213,257 (0,48)	263,233 (0,42)	292,735 (0,46)	355,587 (0,51)	337,981 (0,43)	258,008 (0,34)	203,226 (0,27)	248,080 (0,33)	0,02
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.145,643 (2,59)	1.200,400 (1,93)	1.486,810 (2,32)	1.565,202 (2,23)	1.459,038 (1,86)	1.216,340 (1,60)	1.118,974 (1,50)	1.120,710 (1,51)	-0,003
ΚΑΒΑΛΑΣ	471,630 (1,07)	757,494 (1,22)	980,137 (1,53)	1.160,409 (1,65)	1.400,975 (1,79)	1.266,100 (1,67)	1.195,209 (1,60)	2.399,940 (3,23)	0,26
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	347,057 (0,79)	480,945 (0,77)	461,167 (0,72)	571,409 (0,81)	608,220 (0,78)	628,212 (0,83)	644,912 (0,86)	824,817 (1,11)	0,13
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ			426,549 (0,66)	226,406 (0,32)	216,185 (0,28)	215,571 (0,28)	222,837 (0,30)	196,721 (0,26)	-0,14
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	633,454 (1,43)	1.287,680 (2,07)	1.108,507 (1,73)	957,748 (1,36)	1.091,397 (1,39)	1.056,878 (1,39)	983,296 (1,32)	978,387 (1,32)	0,06
ΚΕΦΑΛ/ΝΙΑΣ	129,536 (0,29)	109,827 (0,18)	188,112 (0,29)	201,638 (0,29)	214,629 (0,27)	253,848 (0,33)	234,456 (0,31)	257,134 (0,35)	0,10
ΚΙΛΚΙΣ		240,065 (0,39)					1.669,558 (2,24)	201,047 (0,27)	-0,03
ΚΟΖΑΝΗΣ	551,523 (1,25)	886,512 (1,42)	1.096,431 (1,71)	1.054,019 (1,50)	1.151,502 (1,47)	1.171,302 (1,54)	906,281 (1,21)	972,738 (1,31)	0,08
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	222,420 (0,50)	569,879 (0,92)	604,151 (0,94)	569,776 (0,81)	561,958 (0,72)	785,916 (1,03)	573,201 (0,77)	650,900 (0,88)	0,17
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	350,998 (0,80)	566,783 (0,91)	658,447 (1,03)	607,989 (0,87)	725,600 (0,93)	689,861 (0,91)	687,019 (0,92)	881,125 (1,19)	0,14
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	389,420 (0,88)	251,889 (0,40)	343,165 (0,53)	450,918 (0,64)	517,821 (0,66)	414,529 (0,55)	388,166 (0,52)	434,207 (0,58)	0,02

ΝΟΜΟΣ	Κύκλος εργασιών (χιλ. ευρώ) [42]								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	ΜΕΡΜ %[43]
ΛΑΡΙΣΑΣ	854,626 (1,94)	988,630 (1,59)	1.154,598 (1,80)	1.250,611 (1,78)	1.409,254 (1,80)	1.540,578 (2,03)	1.352,672 (1,81)	1.472,239 (1,98)	0,08
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	355,990 (0,81)	458,453 (0,74)	396,504 (0,62)	535,406 (0,76)	541,795 (0,69)	736,790 (0,97)	492,676 (0,66)	670,447 (0,90)	0,09
ΛΕΣΒΟΥ	388,455 (0,88)	278,978 (0,45)	412,569 (0,64)	547,123 (0,78)	579,784 (0,74)	451,843 (0,59)	502,635 (0,67)	563,000 (0,76)	0,05
ΛΕΥΚΑΔΑΣ			167,924 (0,26)	155,590 (0,22)	223,100 (0,28)	253,445 (0,33)	197,623 (0,26)	216,112 (0,29)	0,05
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	788,692 (1,79)	882,802 (1,42)	1.149,383 (1,79)	1.248,122 (1,78)	1.404,876 (1,79)	1.571,634 (2,07)	914,357 (1,22)	1.442,868 (1,94)	0,09
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	655,633 (1,49)	570,112 (0,92)	928,576 (1,45)	952,987 (1,36)	955,605 (1,22)	1.048,906 (1,38)	814,673 (1,09)	868,433 (1,17)	0,04
ΞΑΝΘΗΣ	399,707 (0,91)	687,652 (1,11)	781,142 (1,22)	807,996 (1,15)	840,793 (1,07)	906,074 (1,19)	601,910 (0,81)	708,751 (0,95)	0,09
ΠΕΛΛΑΣ	308,710 (0,70)	449,541 (0,72)	487,603 (0,76)	744,255 (1,06)	1.017,064 (1,30)	644,727 (0,85)	567,726 (0,76)	695,515 (0,94)	0,12
ΠΙΕΡΙΑΣ	427,087 (0,97)	371,177 (0,60)	460,527 (0,72)	527,992 (0,75)	601,462 (0,77)	619,645 (0,82)	446,197 (0,60)	503,116 (0,68)	0,02
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	445,574 (1,01)	466,435 (0,75)	435,222 (0,68)	492,253 (0,70)	540,179 (0,69)	570,755 (0,75)	453,375 (0,61)	330,602 (0,44)	-0,04
ΡΕΘΥΜΝΗΣ	331,176 (0,75)	560,580 (0,90)	776,714 (1,21)	554,939 (0,79)	630,682 (0,81)	742,698 (0,98)	641,459 (0,86)	643,217 (0,87)	0,10
ΡΟΔΟΠΗΣ	376,333 (0,85)	618,698 (0,99)	663,502 (1,03)	641,353 (0,91)	703,040 (0,90)	645,498 (0,85)	468,817 (0,63)	455,282 (0,61)	0,03
ΣΑΜΟΥ	455,952 (1,03)	434,428 (0,70)	330,521 (0,52)	274,991 (0,39)	359,024 (0,46)	292,805 (0,39)	422,089 (0,57)	199,217 (0,27)	-0,11
ΣΕΡΡΩΝ	618,358	755,587	809,287	818,924	824,554	833,408	720,906	858,432	0,05

ΝΟΜΟΣ	Κύκλος εργασιών (χιλ. ευρώ) [42]								
	2000	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**ΜΕΡΜ %[43]**
	(1,40)	(1,21)	(1,26)	(1,17)	(1,05)	(1,10)	(0,97)	(1,16)	
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	346,589 (0,79)	444,320 (0,71)	489,237 (0,76)	449,707 (0,64)	410,671 (0,52)	546,530 (0,72)	429,009 (0,57)	471,750 (0,63)	0,05
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	1.003,494 (2,27)	1.142,637 (1,84)	1.076,622 (1,68)	1.345,494 (1,92)	1.147,941 (1,47)	1.079,075 (1,42)	1.014,273 (1,36)	1.165,033 (1,57)	0,02
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	251,137 (0,57)	218,880 (0,35)	275,882 (0,43)	287,254 (0,41)	290,837 (0,37)	354,006 (0,47)	380,503 (0,51)	342,404 (0,46)	0,05
ΦΩΚΙΔΑΣ	103,952 (0,24)	126,843 (0,20)	119,967 (0,19)	157,130 (0,22)	172,937 (0,22)	164,397 (0,22)	165,311 (0,22)	141,134 (0,19)	0,04
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	250,572 (0,57)	209,159 (0,34)	243,646 (0,38)	326,076 (0,46)	336,466 (0,43)	427,337 (0,56)	468,277 (0,63)	574,551 (0,77)	0,13
ΧΑΝΙΩΝ	518,877 (1,18)	577,837 (0,93)	630,342 (0,98)	1.039,151 (1,48)	1.711,256 (2,19)	1.754,043 (2,31)	1.572,663 (2,11)	1.746,440 (2,35)	0,19
ΧΙΟΥ	288,785 (0,65)	594,629 (0,96)	633,253 (0,99)	557,979 (0,790	527,467 (0,67)	518,864 (0,68)	529,811 (0,71)	635,829 (0,86)	0,12
ΑΓΝΩΣΤΟΣ			578,045 (0,90)						
ΣΥΝΟΛΟ	**44.148,914**	**62.213,996**	**64.143,917**	**70.232,142**	**78.309,770**	**76.006,875**	**74.700,480**	**74.311,725**	**0,08**

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

52. Όπως φαίνεται από τους ανωτέρω πίνακες, ο συνολικός αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στον υπό εξέταση κλάδο, κατά τη χρονική περίοδο 2000 – 2007, έβαινε διαρκώς αυξανόμενος, με ποσοστό αύξησης μεταξύ 0,6% (το έτος 2005) και 10% (το έτος 2002).

53. Ο συνολικός κύκλος εργασιών των εν λόγω επιχειρήσεων, κατά την ίδια χρονική περίοδο, δεν παρουσίασε την ανάλογη συνεχή αυξητική τάση. Ειδικότερα, κατά την περίοδο 2001 – 2004, ο συνολικός κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στον κλάδο της παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης οδηγών παρουσίασε μεν συχνά σημαντική αύξηση της τάξης του 3 – 41%, σε σχέση με την (εκάστοτε) προηγούμενη χρονιά (με τη μεγαλύτερη αύξηση να σημειώνεται το έτος 2001), κατά την περίοδο 2005 – 200, ωστόσο, εμφάνισε μικρή μείωση, της τάξης του 0,5 – 2,9%.

54. Αναφορικά με το μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής, αυτός, κατά τη χρονική περίοδο 2000 – 2007, ήταν θετικός για την πλειονότητα των Νομών, τόσο σε όρους αριθμού επιχειρήσεων όσο και σε όρους κύκλου εργασιών. Εξαίρεση αποτελούν οι Νομοί Γρεβενών και Πρέβεζας, οι οποίοι εμφάνισαν αρνητικό μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής, όσον αφορά, τόσο στον αριθμό των επιχειρήσεων όσο και στον κύκλο εργασιών, οι Νομοί Λάρισας και Τρικάλων, οι οποίοι εμφάνισαν αρνητικό μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής του αριθμού των επιχειρήσεων αλλά θετικό μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής του κύκλου εργασιών τους και οι Νομοί Άρτας, Καστοριάς, Κιλκίς και Σάμου, οι οποίοι εμφάνισαν αρνητικό μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής του κύκλου εργασιών των δραστηριοποιούμενων στον υπό εξέταση κλάδο επιχειρήσεων, αλλά θετικό μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής του αριθμού τους.

55. Η πλειονότητα των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης οδηγών βρίσκεται εγκατεστημένη στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη. Έτσι, οι σχολές οδηγών της Αττικής αντιπροσώπευαν, κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ποσοστό 34 – 40% του συνολικού αριθμού των σχολών οδηγών και πραγματοποίησαν ποσοστό 34,8 – 44,5% του συνολικού κύκλου εργασιών. Αντίστοιχα, οι σχολές οδηγών της Θεσσαλονίκης αντιπροσώπευαν ποσοστό 11,4 – 11,96% του συνολικού αριθμού των σχολών οδηγών και πραγματοποίησαν ποσοστό 7,9 - 11% του συνολικού κύκλου εργασιών.

56. Διευκρινίζεται, πάντως, ότι τα ανωτέρω στοιχεία αφορούν γενικά στις λειτουργούσες σχολές οδηγών, ανεξάρτητα από το εάν αυτές ανήκουν ή όχι στους κατά τόπους συλλόγους εκπαιδευτών.

VI. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ Ν. 703/1977 & Ν. 3959/2011 & ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 101 ΣΛΕΕ

VI.1. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ν.703/1977 και ν. 3959/2011

57. Με την έναρξη ισχύος του ν. 3959/2011 για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού (ΦΕΚ Α' 93) την 20.4.2011 καταργήθηκε ο ν. 703/77 περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού (ΦΕΚ Α' 278)[44].

58. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου, καθώς και των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, οι οποίες ίσχυαν κατά τον χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις και επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις[45]. Έτσι, κάθε συμπεριφορά η οποία έλαβε χώρα μέχρι την 20.4.2011 (ημερομηνία κατάργησης του ν. 703/1977 και θέσης σε ισχύ του ν. 3959/2011) και η οποία πιθανολογείται ότι πληροί την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση της προβλεπόμενης στα άρθρα 1 και 2 του ν. 703/1977 παράβασης, αξιολογείται βάσει των προαναφερόμενων άρθρων. Συνεπώς, στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης, τα οποία εκτιμάται ότι εμπίπτουν στο *ratione materiae*

---

[44] Βλ. άρθ. 51 Ν. 3959/2011.

[45] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ.C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής* (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), σκ. 67-71.

και *ratione temporis* πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 και 2 του ν. 703/1977 εφαρμόζονται οι ουσιαστικού δικαίου κανόνες των εν λόγω άρθρων. Ωστόσο, τυχόν διαρκείς παραβάσεις, οι οποίες αν και ξεκίνησαν να λαμβάνουν χώρα νωρίτερα, συνεχίστηκαν να τελούνται και μετά το χρονικό σημείο έναρξης ισχύος του ν. 3959/2011, αξιολογούνται υπό τις νέες διατάξεις του νόμου.

59. Σε κάθε περίπτωση, υπενθυμίζεται ότι τα άρθρα 1 και 2 του ν. 703/77 είναι αντίστοιχα (και σχεδόν πανομοιότυπα) με τα άρθρα 1 και 2 του ν. 3959/2011 και η αξιολόγηση των καταγγελλομένων συμπεριφορών δε θα διαφοροποιούνταν με την εφαρμογή των παλαιότερων ή των νεότερων διατάξεων.

VI.2. ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 101 ΣΛΕΕ

VI.2.1. Γενικό πλαίσιο

60. Κάθε φορά που η Επιτροπή Ανταγωνισμού εφαρμόζει το άρθρο 1 και το άρθρο 2 του ν. 703/1977 ή/και το άρθρο 1 και 2 του ν. 3959/2011, οφείλει να εφαρμόσει παράλληλα το άρθρο 101 και 102 ΣΛΕΕ (πρώην 81 και 82 ΣυνθΕΚ), εφόσον η εν λόγω σύμπραξη μπορεί να επηρεάσει το διακοινοτικό εμπόριο[46].

61. Η διάταξη του άρθρου 101 ΣΛΕΕ είναι αντίστοιχη αυτής του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011[47]. Μοναδική επιπλέον προϋπόθεση εφαρμογής της κοινοτικής διάταξης, σε σχέση με τη διάταξη του εθνικού δικαίου, αποτελεί αυτή της *«δυνατότητας σοβαρής επίδρασης στο ενδοκοινοτικό εμπόριο»*.

62. Το κριτήριο του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου είναι αυτόνομο κριτήριο της κοινοτικής νομοθεσίας, το οποίο πρέπει να εκτιμάται *ad hoc* και οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού. Το κριτήριο αυτό πληρούται, όταν οι υπό εξέταση κάθε φορά συμφωνίες και πρακτικές δύνανται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυνοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της Κοινότητας.[48]

63. Από τη διατύπωση των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ [81 και 82 ΣυνθΕΚ] και από τη νομολογία των κοινοτικών δικαστηρίων προκύπτει ότι κατά την εφαρμογή του κριτηρίου του επηρεασμού του εμπορίου πρέπει να εκτιμώνται ιδίως τα ακόλουθα τρία στοιχεία:

VI.2.1.1. Η έννοια του «εμπορίου μεταξύ κρατών μελών»

64. Πρόκειται για ευρεία έννοια που καλύπτει καταρχήν όλες τις διασυνοριακές οικονομικές δραστηριότητες μεταξύ δύο τουλάχιστον κρατών μελών, ανεξαρτήτως εάν οι δραστηριότητες αυτές αφορούν το σύνολο ή τμήμα κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση όμως ότι ο επηρεασμός του εμπορίου είναι αισθητός (βλ. και κατωτέρω υπό VI.2.1.3.)[49].

---

[46] Βλ. παράγραφο 1 του άρθρου 3 του Κανονισμού 1/2003 του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ 2003 L1/1.

[47] Βλ. και ΣτΕ 1731/2001, Επισκ.Εμπ.Δικ 2003, σελ. 1053, σύμφωνα με την οποία η *«διάταξη του άρθρου 1 του ν. 703/1977 είναι σχεδόν πανομοιότυπη με τη διάταξη του [άρθρου 81 ΣυνθΕΚ]»*,.

[48] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ. 12-13 και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

[49] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ. 21.

VI.2.1.2. Η έννοια του «δύνανται να επηρεαστούν»

65. Κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί μια απόφαση, συμφωνία ή πρακτική να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, τούτο δε κατά τρόπο που να προκαλείται φόβος ότι θα μπορούσε να εμποδίσει την πραγματοποίηση ενιαίας αγοράς μεταξύ κρατών μελών[50].

66. Όπως γίνεται δεκτό, ορισμένες αντιανταγωνιστικές πρακτικές, π.χ. οι διασυνοριακές συμπράξεις, δύνανται, από την ίδια τη φύση τους, να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Επίσης, κάποιες φορές η ίδια η φύση των προϊόντων διευκολύνει τις διασυνοριακές συναλλαγές ή τα καθιστά ιδιαίτερα σημαντικά για επιχειρήσεις που επιθυμούν να εγκατασταθούν ή να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους σε άλλα κράτη μέλη. Στις περιπτώσεις αυτές, το εφαρμοστέο του κοινοτικού δικαίου προσδιορίζεται ευκολότερα από ό,τι σε περιπτώσεις στις οποίες η ζήτηση για προϊόντα προμηθευτών από άλλα κράτη μέλη είναι, λόγω της φύσης τους, πιο περιορισμένη, ή στις οποίες τα προϊόντα παρουσιάζουν μικρότερο ενδιαφέρον από την άποψη της διασυνοριακής εγκατάστασης ή της επέκτασης της οικονομικής δραστηριότητας που ασκείται μέσω παρόμοιας εγκατάστασης. Η εγκατάσταση περιλαμβάνει τη σύσταση, από επιχείρηση εγκατεστημένη σε ένα κράτος μέλος, γραφείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών σε άλλο κράτος μέλος[51].

VI.2.1.3. Η έννοια του «αισθητού» επηρεασμού

67. Η εκτίμηση του αισθητού χαρακτήρα του επηρεασμού εξαρτάται από τις περιστάσεις κάθε μεμονωμένης περίπτωσης και ιδίως από τη φύση της συμφωνίας ή πρακτικής, από τη φύση των καλυπτόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών και από τη θέση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά. Εάν από την ίδια τη φύση της, η συμφωνία ή πρακτική δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, το όριο του αισθητού επηρεασμού είναι χαμηλότερο από ό,τι στην περίπτωση συμφωνιών ή πρακτικών που δεν δύνανται, από τη φύση τους, να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών[52].

68. Δεν είναι δυνατό να καθοριστούν γενικά ποσοτικά κριτήρια που να καλύπτουν όλες τις κατηγορίες συμφωνιών και να επιτρέπουν να προσδιοριστεί πότε το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί αισθητά. Είναι, ωστόσο, δυνατό να προσδιοριστεί πότε το εμπόριο δεν δύναται κανονικά να επηρεαστεί σε αισθητό βαθμό. Στην ανακοίνωσή της για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας που δεν περιορίζουν αισθητά τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παρ. 1 της Συνθήκης (κανόνας *de minimis*) η Επιτροπή διευκρίνισε ότι οι συμφωνίες μεταξύ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), όπως ορίζονται στο παράρτημα της σύστασης 96/280/ΕΚ της Επιτροπής δεν δύνανται κανονικά να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Αυτό τεκμαίρεται από το γεγονός ότι οι δραστηριότητες των ΜΜΕ έχουν συνήθως τοπικό ή το πολύ περιφερειακό χαρακτήρα. Ωστόσο, οι ΜΜΕ μπορούν να εμπίπτουν στις

---

[50] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, συνεκδ. υποθ. C-209-215/78 και 218/78, *Van Landewyck κ.λπ κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1980, σελ. III-207, σκ. 170 και υπόθ. C-219/95, *Ferriere Nord Spa κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1997, σελ. I-4411, σκ. 20 καθώς και απόφαση ΕΑ 370/V/2007, σελ. 42.

[51] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ. 29-30.

[52] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ. 45.

διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, ιδίως όταν ασκούν διασυνοριακή οικονομική δραστηριότητα[53].

69. Έχει θεωρηθεί (ως μαχητό αρνητικό τεκμήριο) ότι οι συμφωνίες, ανεξαρτήτως της φύσης τους, δεν δύνανται, καταρχήν, να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών εάν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) το συνολικό μερίδιο αγοράς των μερών σε οποιαδήποτε σχετική αγορά της Κοινότητας που επηρεάζεται από τη συμφωνία δεν υπερβαίνει το 5 % και

β) στην περίπτωση των οριζόντιων συμφωνιών, ο συνολικός Κοινοτικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις στα σχετικά προϊόντα που καλύπτονται από την συμφωνία δεν υπερβαίνει τα 40 εκατ. Ευρώ[54].

70. Η υπέρβαση και μόνο των εν λόγω ορίων δεν οδηγεί με βεβαιότητα στο συμπέρασμα ότι οι εξεταζόμενες πρακτικές είναι άνευ ετέρου ικανές να επηρεάσουν σε αισθητό βαθμό το διακοινοτικό εμπόριο. Είναι κάλλιστα δυνατό, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που υπερβαίνουν τα προβλεπόμενα όρια να επηρεάζουν μόνο σε αμελητέο βαθμό το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και κατά συνέπεια να μην εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ[55].

71. Έχει εντούτοις καθιερωθεί (ως μαχητό θετικό τεκμήριο) ότι εάν μια συμφωνία δύναται από τη φύση της να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, διότι για παράδειγμα αφορά εισαγωγές ή εξαγωγές ή καλύπτει περισσότερα του ενός κράτη μέλη, η επίδρασή της στο εμπόριο είναι αισθητή εάν ο κύκλος εργασιών των μερών με τα προϊόντα που καλύπτει η συμφωνία υπερβαίνει τα 40 εκατ. Ευρώ ή εάν το μερίδιο αγοράς των μερών υπερβαίνει το όριο του 5%. Ωστόσο, το τεκμήριο αυτό δεν ισχύει εάν η συμφωνία καλύπτει μέρος μόνο κράτους μέλους[56].

VI.2.2. Συμφωνίες που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος ή μέρος μόνο κράτους μέλους

72. Η εφαρμογή του κριτηρίου του επηρεασμού του εμπορίου δεν εξαρτάται από τον ορισμό των γεωγραφικών αγορών αναφοράς. Το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί επίσης σε περιπτώσεις στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή και τμήμα της εθνικής αγοράς [57].

73. Κατά κανόνα, οι οριζόντιες συμπράξεις που καλύπτουν το σύνολο ενός κράτους μέλους δύνανται να επηρεάσουν το διακοινοτικό εμπόριο. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ε.Ε. (πρώην ΔΕΚ, εφεξής ΔΕΕ) οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός των κρατών μελών, ζωτικό δηλαδή τμήμα της κοινής αγοράς, έχουν εξ ορισμού ως αποτέλεσμα την παγίωση στεγανοποιήσεων της εθνικής αγοράς και

---

[53] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ. 50.

[54] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ. 52.

[55] Βλ. αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-9/93, *Schöller κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1995, σελ. ΙΙ-1611, σκ. 75 και υποθ. Τ-77/94, *VGB κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1997, σελ. ΙΙ-759, σκ. 139.

[56] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ. 53.

[57] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ. 22.

τη συνακόλουθη παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιεισδύσεως που επιδιώκεται με τη Συνθήκη[58].

74. Ωστόσο, έχει γίνει δεκτό ότι συμφωνίες που αφορούν υπηρεσίες που δεν αποτελούν αντικείμενο διασυνοριακής δραστηριότητας και οι οποίες δύσκολα θα χρησιμοποιηθούν από αλλοδαπή πελατεία, δεν επηρεάζουν κατά κανόνα το διακοινοτικό εμπόριο, έστω κι αν καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος κράτους μέλους[59]. Παράλληλα έχει κριθεί ότι πρακτικές, η επιρροή των οποίων περιορίζεται στο έδαφος κυρίως ενός και μόνο κράτους μέλους, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι επηρεάζουν το διακοινοτικό εμπόριο[60].

75. Επίσης, έχει παγιωθεί νομολογιακά ότι οι συμφωνίες που έχουν τοπικό χαρακτήρα δεν δύνανται, αυτές καθαυτές, να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Αυτό συμβαίνει ακόμα και εάν η τοπική αγορά βρίσκεται σε συνοριακή περιοχή[61].

VI.2.3. Η υπό κρίση υπόθεση

76. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαιο VI.2.1. και VI.2.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

VI.2.3.1. Ως προς την δράση του κάθε Συλλόγου

77. α) Δεν υφίσταται εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Όπως αναφέρθηκε (βλ. κεφάλαιο IV.2.), η παροχή υπηρεσιών από τις σχολές οδήγησης διεξάγεται κυρίως (αν όχι αποκλειστικά) σε τοπικό επίπεδο νομού. Για το λόγο αυτό άλλωστε και ως σχετική γεωγραφική αγορά έχει ληφθεί υπόψη ο κάθε εξεταζόμενος νομός ξεχωριστά.

β) Οι υπό εξέταση αντιανταγωνιστικές πρακτικές δεν δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Τούτο διότι αφενός δεν αποτελούν διασυνοριακές συμπράξεις, όπως για παράδειγμα είναι οι συμπράξεις που αφορούν εισαγωγές ή εξαγωγές ή καλύπτουν το έδαφος περισσοτέρων του ενός κρατών μελών. Αφετέρου δε δεν αφορούν σε υπηρεσίες που από τη φύση τους

---

[58] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. 8/72, *Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1972, σελ. 223, σκ. 29, υποθ. 126/80, *Maria Salonia κ.Giorgio Poidomani και Franca Baglieri,* Συλλ. 1981, σελ. 1563, σκ. 14, υποθ. C-42/84, *Remia BV κλπ κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1985, σελ. 2545, σκ. 22, υποθ. C-35/96 *Επιτροπή κατά Ιταλίας,* Συλλ. 1998, σελ. I-3851, σκ. 48, υποθ. C-309/99, *J.C.J. Wouters κ.ά. κ.Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten,* Συλλ. 2002, σελ. I-1577, σκ. 95 καθώς και αποφ. ΕΑ 277/IV/2005, σελ. 42-43, επικυρωθείσα από ΔΕφΑθ 1001/2006, ΔΔΙΚΗ 2008/1545, σκ. 16.

[59] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ.C-215/96, 216/96, *Carlo Bagnasco κλπ κατά Banca Popolare di Novara και Casa di Risparmio di Genova e Imperia,* Συλλ. 1999, σελ. I-135, σκ. 51-53. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι συγκεκριμένες τραπεζικές υπηρεσίες χρησιμοποιούνταν μόνο από εθνική (ιταλική) - και όχι άλλου κράτους-μέλους - πελατεία, με αποτέλεσμα να καθίσταται απίθανή η εγκατάσταση αλλοδαπών τραπεζών στην Ιταλία, ενώ ταυτόχρονα η δραστηριοποίηση μη ιταλικών τραπεζών στην εν λόγω αγορά ήταν σπάνια. Ως εκ τούτου, κρίθηκε ότι δεν υπήρχε σημαντικός επηρεασμός του διακοινοτικού εμπορίου.

[60] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-22/78, *Hugin κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1979, σελ. I-951, σκ. 15-25, όπου έγινε δεκτό ότι δεν υπήρχε επηρεασμός του διακοινοτικού εμπορίου από τις πρακτικές της Hugin, διότι οι δραστηριότητες της εν λόγω αγοράς - συντήρηση, επισκευή και ενοικίαση μηχανών έκδοσης αποδείξεων - περιορίζονταν σε τοπικό επίπεδο και παρέχονταν από πολλές, μικρές και εξειδικευμένες επιχειρήσεις. Βλ. επίσης απόφαση Επιτροπής, 1999/199/ΕΚ, *Αεροδρόμια της Πορτογαλίας*, ΕΕ 1999 L 69/31, σκ. 20, όπου έγινε δεκτό ότι πρακτικές που αφορούσαν αεροπορικές γραμμές με αποκλειστικά εσωτερική πελατεία δεν μπορούσαν να επηρεάζουν το διακοινοτικό εμπόριο.

[61] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ. 91.

διευκολύνουν τις διασυνοριακές συναλλαγές. Ειδικότερα, οι σχετικές δραστηριότητες, ήτοι η παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης από σχολές οδήγησης, στην Ελλάδα, ασκείται από μικρές και πολλές επιχειρήσεις που κατά κύριο λόγο δραστηριοποιούνται αποκλειστικά σε τοπικό επίπεδο. Η δραστηριότητά τους δεν επεκτείνεται σε άλλες περιοχές. Άλλωστε, το νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει την τοπική παρουσία τους σε επίπεδο νομού ρητά. Οι πελάτες - καταναλωτές, επίσης, απευθύνονται σε επιχειρήσεις που βρίσκονται σε μικρή απόσταση από την οικία τους. Η ίδια, επομένως, η φύση και η δομή της αγοράς καθιστά πολύ περιορισμένη την πιθανότητα διασυνοριακών συναλλαγών, αλλά και πολύ περιορισμένη την πιθανότητα εγκατάστασης στην ελληνική επικράτεια κάποιας αλλοδαπής επιχείρησης.

γ) Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω Πίνακα ΙΙ (βλ. κεφάλαιο V.), ο κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε επίπεδο νομού δεν ξεπερνά κατά νομό τα 40 εκ ευρώ κατά την διάρκεια των ετών 2000-2007. Περαιτέρω, σε επίπεδο νομού, ο κύκλος εργασιών ιδίως των εμπλεκόμενων (κατά τα ανωτέρω αναλυόμενα) συλλόγων αποτελεί αμελητέο τμήμα σε σχέση με το συνολικό κύκλο εργασιών που πραγματοποιείται στο εσωτερικό της ελληνικής επικράτειας. Ως εκ τούτου, δεν δύναται να στοιχειοθετηθεί ούτε η έννοια του αισθητού επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου, πληρουμένου του ως άνω αναφερομένου αρνητικού τεκμηρίου.

78. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υφίσταται επηρεασμός του διακοινοτικού εμπορίου από τις πρακτικές του κάθε μεμονωμένου συλλόγου.

VI.2.3.2. Ως προς την δράση της Π.Ο.Ε.Ο.

79. α) Εμπόριο, με την έννοια των διασυνοριακών δραστηριοτήτων μεταξύ δυο τουλάχιστον κρατών μελών, δεν υφίσταται εν προκειμένω.

β) Ως προκύπτει εκ των ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.12.), 35 εκ των 44 συλλόγων που δραστηριοποιούνταν πανελλαδικά κατά το έτος 2008 είναι μέλη της Π.Ο.Ε.Ο. και άρα καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, γεγονός που καθιστά θεωρητικά δυνατή την τυχόν στοιχειοθέτηση του κριτηρίου του δυνητικού επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου αναφορικά με τη δράση της Π.Ο.Ε.Ο., χωρίς ωστόσο να αρκεί εν προκειμένω για την πλήρωση του εν λόγω κριτηρίου. Τούτο διότι, όπως προαναφέρθηκε (βλ. ανωτέρω υπό VI.2.3.1.) η φύση των ελεγχόμενων υπηρεσιών εκπαίδευσης από σχολές οδήγησης δεν συνηγορούν υπέρ της δυνατότητας επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου. Πρόκειται για υπηρεσίες που παρέχονται από πλειάδα μικρών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται κατά κύριο λόγο αποκλειστικά σε επίπεδο νομού και απευθύνονται σε πελατεία εγκατεστημένη στα σχετικά τοπικά όρια, χωρίς να παρουσιάζουν ιδιαίτερη ζήτηση από άλλα κράτη μέλη ή μεγάλο ενδιαφέρον από την άποψη την διασυνοριακής εγκατάστασης.

γ) Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ο συνολικός κύκλος εργασιών των συλλόγων που υπάγονται στην Π.Ο.Ε.Ο. φαίνεται να ξεπερνά τα 40 εκ. ευρώ κατ' έτος (βλ. κεφάλαιο V). Περαιτέρω, από τα ίδια ως άνω στοιχεία συνάγεται ότι η δράση των εν λόγω συλλόγων καλύπτει σημαντικό μέρος του όγκου παροχής υπηρεσιών σε σχέση με το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Εντούτοις, τα ανωτέρω στοιχεία δεν είναι διαθέσιμα αναφορικά με το έτος 2010 (οπότε και λαμβάνει χώρα η υπό εξέταση δράση της Π.Ο.Ε.Ο.), ώστε να καθίσταται δυνατό να στοιχειοθετηθεί επαρκώς η ύπαρξη τυχόν αισθητού

επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου με βάση τη θέση της Π.Ο.Ε.Ο. στην αγορά.

80. Εξάλλου, ακόμη κι εάν υπήρχε η δυνατότητα να διακριβωθεί το μερίδιο αγοράς και ο κύκλος εργασιών της Π.Ο.Ε.Ο. για το έτος 2010, τυχόν υπέρβαση και μόνο των ως άνω αναφερομένων ορίων δεν αρκεί ώστε να συναχθεί με βεβαιότητα ότι η υπό εξέταση δράση της Π.Ο.Ε.Ο. είναι ικανή να επηρεάσει σε αισθητό βαθμό το διακοινοτικό εμπόριο. Τουναντίον, δεδομένης της φύσεως των υπό κρίση υπηρεσιών εκμάθησης οδήγησης που λόγω του τοπικού τους χαρακτήρα δεν αφορούν ούτε και ενθαρρύνουν τις διασυνοριακές συναλλαγές, δεν μπορεί να γίνει λόγος για δυνητικό επηρεασμό του διασυνοριακού εμπορίου, πολλώ δε μάλλον για αισθητό επηρεασμό αυτού. Επομένως, ούτε για τυχόν πρακτικές της Π.Ο.Ε.Ο. θα μπορούσε να διαπιστωθεί ότι υφίσταται επηρεασμός του διακοινοτικού εμπορίου και συνακόλουθη εφαρμογή του σχετικού κοινοτικού δικαίου.

81. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν διαπιστώνει παράβαση εκ μέρους της Π.Ο.Ε.Ο., παρέλκει το ζήτημα αυτό.

VI.2.3.3. Ως προς την δράση των επτά (7) μεμονωμένων σχολών οδήγησης του νομού Βοιωτίας

82. Ισχύουν αντίστοιχα όσα αναφέρθηκαν στο κεφάλαιο VI.2.3.1 σχετικά με τη δράση των μεμονωμένων συλλόγων.

VI.3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ ν. 703/1977-3959/2011

83. Το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 703/1977-3959/2011 απαγορεύει όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής και των αγορών, ή στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.

84. Προϋποθέσεις, επομένως, εφαρμογής της ως άνω διάταξης είναι:
1) Η ύπαρξη συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων,
2) Αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης να είναι ο περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού.

85. Κατά συνέπεια, θα πρέπει, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977-3959/2011 να ερευνηθεί η συνδρομή ή μη των ως άνω προϋποθέσεων στην υπό κρίση υπόθεση.

VI.3.1. Έννοια της «επιχείρησης»

86. Για τους σκοπούς του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977-3959/2011, ως «*επιχείρηση*» νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική ενότητα που ασκεί

εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του[62].

87. Ειδικότερα, η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα[63]. Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά[64]. Η άσκηση αυτής της δραστηριότητας συνδέεται συνήθως με κάποιο αντιστάθμισμα, το οποίο συνίσταται στην πληρωμή αμοιβής έναντι των παρεχόμενων υπηρεσιών.

88. Οι εργαζόμενοι με υπαλληλική σχέση δε μπορούν να θεωρηθούν επιχειρήσεις κατά τα ως άνω, καθότι δεν φέρουν τους οικονομικούς κινδύνους της ασκηθείσας από αυτούς δραστηριότητας, απλώς παρέχουν την εργασία τους υπό τις κατευθύνσεις και τις οδηγίες του εκάστοτε εργοδότη[65]. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες, ωστόσο, εφόσον δεν τελούν υπό υπαλληλική σχέση, παρέχουν αυτόνομα τις υπηρεσίες τους σε συγκεκριμένες αγορές έναντι αμοιβής και ως εκ τούτου ασκούν οικονομική δραστηριότητα[66].

89. Εν προκειμένω, οι εκπαιδευτές υποψηφίων οδηγών δύνανται να εργαστούν είτε ως ελεύθεροι επαγγελματίες, λειτουργώντας τη δική τους σχολή οδήγησης, είτε ως υπάλληλοι, απασχολούμενοι στη σχολή οδήγησης του εργοδότη τους. Οι εκπαιδευτές υποψηφίων οδηγών που εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες παρέχουν, υπό την ιδιότητά τους ως ανεξάρτητων οικονομικών μονάδων, υπηρεσίες στην αγορά των υπηρεσιών εκμάθησης οδήγησης, για τις οποίες λαμβάνουν από τους εκπαιδευόμενους μαθητές τους αμοιβή, ενώ παράλληλα αναλαμβάνουν τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους που σχετίζονται με την άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

90. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι ως άνω εκπαιδευτές υποψηφίων οδηγών διεξάγουν οικονομική δραστηριότητα και ως εκ τούτου λογίζονται ως επιχειρήσεις κατά την έννοια των διατάξεων περί ελεύθερου ανταγωνισμού.

VI.3.2. Ένωση επιχειρήσεων

91. Η «ένωση *επιχειρήσεων*» προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων που συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας. Δεν

[62] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-244/94, *Federation Francaise des Societes d'Assurance κ.ά. κατά Ministère de l'Agriculture et de la Pêche,* Συλλ. 1995, σελ. I-4013, σκ. 14, υποθ. C-55/96, *Job Centre coop.arl*, Συλλογή 1997, σελ. I-7119, σκ. 21, υποθ. C-180-184/98, *Pavel Pavlov κ.ά. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten,* Συλλογή 2000, σελ. I-6451, σκ. 74.
[63] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-180-184/98, *Pavel Pavlov κ.ά. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten,* Συλλογή 2000, σελ. I-6451, σκ. 76-77. Βλ. επίσης Β. Σκουρής, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, σελ. 690.
[64] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-118/85, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, Συλλογή 1987, σελ. 2599, σκ. 7, υποθ. C-35/96, *Επιτροπή κατά Ιταλίας (CNSD)*, Συλλ. 1998, σελ. 3851, σκ. 36, καθώς και ΕΑ 430/V/2009, σελ. 6, υπό ΙΙΙ.Β., και ΕΑ 317/V/2006, σελ. 16, 17, υπό VII.Β.α., επικυρωθείσα από Διοικ.Εφ.Αθ. 4291/2007.
[65] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-22/98, *Criminal Proceedings κατά Becu*, Συλλ. 1999, σελ. I-5665, σκ. 26.
[66] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-180/98 έως 184/98, *Pavel Pavlov κ.ά. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten,* Συλλ. 2000, σελ. I-6451, σκ. 77. Βλ. επίσης ΕΑ 292/IV/2005, σελ. 12, υπό IV.2.1, επικυρωθείσα από ΔιοικΕφ 1026, 1027, 1028/2007 (Α Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ) και από ΣτΕ 125, 126, 127/2009 (Α Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ). Βλ. επίσης ΕΑ 518/VI/2011, σελ. 73, σκ. 103.

απαιτείται η «*ένωση*» να φέρει νομική προσωπικότητα[67]. Αρκεί να εξυπηρετεί τα εμπορικά συμφέροντα των μελών της[68]. Σωματεία, ενώσεις, σύνδεσμοι, επαγγελματικές οργανώσεις θεωρούνται «*ενώσεις επιχειρήσεων*», ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή και τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους (*non-profit undertakings*)[69].

92. Περαιτέρω, στην έννοια των «*ενώσεων επιχειρήσεων*» εμπίπτουν και οι δευτεροβάθμιες επαγγελματικές οργανώσεις (ομοσπονδίες), καθώς το άρθρο 1 ν. 703/1977-3959/2011 με την αναφορά του σε «*ενώσεις επιχειρήσεων*» στοχεύει στο να αποτρέψει το ενδεχόμενο επαγγελματικοί φορείς οποιασδήποτε βαθμίδας να λειτουργούν ως «*forum*» οικονομικών συνεννοήσεων και συντονισμένης δράσης μεταξύ των ενδιαφερόμενων επαγγελματιών[70].

93. Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι προκειμένου μια επαγγελματική οργάνωση να αποτελέσει «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά τα ανωτέρω, απαιτείται η από μέρους της άσκηση οικονομικής δραστηριότητας ή δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στη σφαίρα των οικονομικών συναλλαγών, χωρίς να αρκεί το γεγονός ότι τα μέλη της συνιστούν μεμονωμένα «*επιχειρήσεις*». Και τούτο διότι σε ορισμένες περιπτώσεις η νομοθεσία που διέπει τις εν λόγω οργανώσεις έχει αναθέσει σε αυτές αρμοδιότητες που μπορεί να διαφοροποιούνται από τα καθήκοντα που ασκούν οι επαγγελματίες που είναι μέλη τους[71].

94. Τούτων λεχθέντων, καθίσταται προφανές ότι μια επαγγελματική οργάνωση ενεργεί ως «*ένωση επιχειρήσεων*» για τους σκοπούς του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, όταν λαμβάνει μια απόφαση σχετική με την επιχειρηματική (οικονομική) συμπεριφορά των μελών της[72]. Αυτό ισχύει ακόμη και όταν στη συγκεκριμένη οργάνωση γίνονται δεκτοί επαγγελματίες που εργάζονται υπό καθεστώς υπαλλήλου, δεδομένου ότι οι επαγγελματικοί φορείς κανονικά και κατά κύριο λόγο εκπροσωπούν ελεύθερους επαγγελματίες[73].

95. Εν προκειμένω, τα εμπλεκόμενα μέρη (σωματεία, σύλλογοι, ενώσεις), αλλά και η πανελλήνια ομοσπονδία στην οποία ανήκουν (Π.Ο.Ε.Ο.), αποτελούν επαγγελματικές οργανώσεις που έχουν συσταθεί και λειτουργούν με βάση το ν. 1721/1987, όπως ισχύει[74]. Πρόκειται, δηλαδή, για σωματεία (και την αντίστοιχη ομοσπονδία τους) που δεν ασκούν κερδοσκοπική δραστηριότητα και έχουν

---

[67] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, συνεκδ. υποθ. C-395/96 P και C-396/96 P, *Compagnie maritime belge transports SA, Compagnie maritime belge SA και Dafra-Lines A/S (CEWAL) κατά Επιτροπής* Συλλ. 2000, σελ. I- 1365, σκ. 144.

[68] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX*, ΕΕ 1996 L181/28, σκ. 31.

[69] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υπόθ. 209-215/78 & 218/78, *Heintz van Landewyck SARL κ.ά. κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1980, σελ. 3125, σκ. 87-88, υπόθ. C-96-102, 104, 105, 108 και 110/82, *IAZ κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1983, σελ. 3369, σκ.19-20. Βλ. επίσης ΕΑ 369/V/2007, σελ. 75, σκ. 231, επικυρωθείσα από ΔΕφΑθ 1682/2009, ΔΔΙΚΗ 2010/214, σκ. 38, καθώς και ΕΑ 518/VI/2011, σελ.74, σκ. 106.

[70] Βλ. απόφαση ΕΑ 292/IV/2005, σελ. 12, υπό IV.1.1., επικυρωθείσα από ΔιοικΕφ 1026, 1027, 1028/2007 (Α΄ Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ) και από ΣτΕ 125, 126, 127/2009 (Α΄ Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ).

[71] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-309/99, *Wooters v. Alegemene Raad van de Nederlandse Order van Advocaten*, Συλλ. 2002, σελ. I-577, σκ. 57. Βλ. επίσης ΕΑ 512/VI/2010, σελ. 36, σκ. 106 και ΕΑ 518/VI/2011, σελ. 73, σκ. 105.

[72] Βλ. απόφαση ΕΑ 292/IV/2005, σελ. 13, υπό IV.3.1., επικυρωθείσα από ΔιοικΕφ 1026, 1027, 1028/2007 (Α΄ Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ) και από ΣτΕ 125, 126, 127/2009 (Α΄ Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ).

[73] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον Ανταγωνισμό στον Τομέα των Επαγγελματιών Υπηρεσιών, COM(2004) 83 τελικό, 9.2.2004, παρ. 69.

[74] «*Εκσυγχρονισμός επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών και άλλες διατάξεις*» (ΦΕΚ Α' 115).

σκοπό, μεταξύ άλλων, τη διαφύλαξη, τη μελέτη και την προαγωγή των κοινών οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών τους[75].

96. Συνεπώς, με βάση τα ανωτέρω, οι υπό εξέταση επαγγελματικές οργανώσεις συνιστούν «*ενώσεις επιχειρήσεων*», καθότι, όπως καταδεικνύεται αναλυτικά κατωτέρω (βλ. κεφάλαιο VII.), πέραν του ότι απαρτίζονται κατεξοχήν από ελεύθερους επαγγελματίες, διεξάγουν επιπλέον οικονομική δραστηριότητα, τόσο σε θεωρητικό επίπεδο (σύμφωνα με το ως άνω νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία τους και τους επιμέρους καταστατικούς τους όρους) όσο και σε πρακτικό επίπεδο, δεδομένου ότι η εξεταζόμενη συμπεριφορά τους αφορά στον καθορισμό της οικονομικής δράσης των μελών τους (ιδίως στην τιμολογιακή τους πολιτική και στην παραγωγή και διάθεση των υπηρεσιών τους).

VI.3.3. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων

97. «*Απόφαση*» θεωρείται κάθε δήλωση βούλησης της ένωσης επιχειρήσεων προς τα μέλη της, υπό οποιαδήποτε μορφή, όπως κανονισμοί, ρήτρες καταστατικού, οδηγίες, εγκύκλιοι, απλές συστάσεις, εφόσον έχουν καταρχήν χαρακτήρα δεσμευτικό για τα μέλη και/ ή προβλέπονται κυρώσεις σε περίπτωση μη εφαρμογής τους[76]. Απόφαση του οργάνου διοίκησης της εκάστοτε ένωσης θεωρείται νομικά δεσμευτική, εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό της ότι οι αποφάσεις της δεσμεύουν και είναι υποχρεωτικές για τα μέλη[77].

98. Ωστόσο, η απαγόρευση του άρθρου 1 ν. 703/1977-3959/2011 εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις που η απόφαση έχει το χαρακτήρα απλής σύστασης χωρίς δεσμευτικότητα, εφόσον αντανακλά εν τοις πράγμασι τη συλλογική βούληση των μελών της ένωσης να συντονίσουν τη δράση τους σε μία συγκεκριμένη αγορά[78] ή εφόσον η συμμόρφωση των μελών με αυτήν είναι ικανή να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά[79].

99. Δεν απαιτείται δε, προκειμένου να υπάρχει «*απόφαση*» ένωσης επιχειρήσεων, να έχει ληφθεί τυπική απόφαση των οργάνων αυτής, αλλά αρκεί να έχει ενταχθεί η

---

[75] Άρθρο 1 παρ. 2 και 3 ν. 1712/1987. Βλ. επίσης και τα σχετικά άρθρα των καταστατικών των εν λόγω σωματείων που περιγράφουν το σκοπό τους, όπως παρατίθενται αναλυτικά κατωτέρω (υπό κεφάλαιο VII.).

[76] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C- 45/85, *Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής,* Συλλ 1987, σελ. 405, σκ. 28, Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. T-213/95 και T-18/96, *Stichting κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1997, σελ. II-1739, σκ.157-164, καθώς και ΕΑ 277/IV/2005, σελ. 28, υπό IV.B.1., επικυρωθείσα από Διοικ.Εφ.Αθ. 1001/2006, ΔΔΙΚΗ 2008/1545, σκ. 16. Βλ. επίσης απόφαση Επιτροπής, 80/917/ΕΟΚ, *National Sulphuric Acid,* ΕΕ 1980 L260/*24,* σκ. 26-31, όπου οι αντιανταγωνιστικές ρήτρες του καταστατικού της ένωσης θεωρήθηκαν αυτές καθαυτές παραβατικές του άρθρου 101 παρ.1 ΣΛΕΕ, έχουσες ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού.

[77] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-45/85, *Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής*, Συλλ 1987, σελ. 405, σκ. 27-28.

[78] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, συνεκδ. υπόθ. 209-215/78 & 218/78, *Heintz van Landewyck SARL κ.ά. κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1980, σελ. 3125, σκ. 86, 88-89, υποθ. C- 45/85, *Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής,* Συλλ 1987, σελ. 405, σκ. 32. Βλ. επίσης αποφάσεις Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX* , ΕΕ 1996 L181/28, σκ. 41, 2005/8/ΕΚ, *Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, σκ. 63-64.

[79] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. 96/82, *IAZ κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1983, σελ. 3369, σκ. 20-21. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι η συμμόρφωση ενός μεγάλου μέρους των μελών της ένωσης Anseau με τη σύσταση της ήταν ικανή να επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά, αφού επηρέαζε τη συμπεριφορά των μελών της στην αγορά. Κατά συνέπεια, επρόκειτο περί συστάσεως που μπορούσε να θεωρηθεί ως «*απόφαση*» ένωσης επιχειρήσεων παρά το γεγονός ότι νομικά δεν ήταν δεσμευτική. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΕ, συνεκδ. υπόθ. 209-215/78 & 218/78, *Heintz van Landewyck SARL κ.ά. κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1980, σελ. 3125, σκ. 89.

εν λόγω συμπεριφορά στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της ένωσης[80]. Επίσης, ως προς το εάν κάποιο μέλος μίας ένωσης έχει προσχωρήσει στις αντιανταγωνιστικές ενέργειες αυτής, λαμβάνεται υπόψη και το εάν αυτή (η ένωση) ενεργεί στο όνομα των μελών της[81]. Η δυνατότητα δε επιβολής κυρώσεων ή αντιποίνων από μια ένωση προς τα μέλη της, δεν επηρεάζει τον χαρακτηρισμό μίας πράξης ως «*απόφασης*» ή «*συμφωνίας*» κατά την έννοια του άρθρου 1 του ν. 703/77-3959/2011[82].

100. Οι συστάσεις μη δεσμευτικού χαρακτήρα οιασδήποτε ένωσης επιχειρήσεων προς τα μέλη της αναφορικά με τον καθορισμό τιμών εκ μέρους τους για την παροχή υπηρεσιών, απαγορεύονται, ακόμη και αν δεν τηρούνται εξολοκλήρου, στο βαθμό που επιτρέπουν στα μέλη της ένωσης να αναγνωρίζουν την τιμολογιακή πολιτική των ανταγωνιστών τους, επηρεάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο αισθητά το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, όπως αυτός εκδηλώνεται στο πεδίο των τιμών[83].

101. Η βούληση της εκάστοτε ένωσης επιχειρήσεων να επηρεάσει την πολιτική των μελών της στην αγορά δύναται να αποδειχθεί από σωρεία περιστατικών όπως το ύφος και ο τρόπος διατύπωσης των κοινοποιούμενων στα μέλη συστάσεων[84], η σύνταξη προτύπων συμβάσεων με αναφορά στις ελάχιστες/κατώτατες τιμές[85], ο τυχόν σύνδεσμος με ρήτρα καταστατικού ή οποιουδήποτε άλλου δεσμευτικού κώδικα[86], η κατάρτιση και διανομή τιμοκαταλόγων με προτεινόμενες ή ενδεικτικές τιμές[87].

102. Αρκεί, συνεπώς, προκειμένου να θεμελιωθεί η ύπαρξη «*αποφάσεως*» ένωσης επιχειρήσεων, η οιαδήποτε πράξη της τελευταίας να αποτελεί τη συνεπή έκφραση της βούλησης της ιδίας να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην εν λόγω αγορά[88].

---

[80] Β. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-136/94, *Eurofer κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1999, σελ. ΙΙ-263, σκ.116-117.

[81] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, συνεκδ. υπόθ. 209-215/78 & 218/78, *Heintz van Landewyck SARL κ.ά. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1980, σελ. 3125, σκ. 91.

[82] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2003/600/ΕΚ, *Γαλλικό Βοειο Κρέας*, ΕΕ 2003 L 209/12, σκ. 101, 123, όπου ακριβώς στο επιχείρημα της ένωσης FNICGV ότι δεν μπορούσε να επιβάλει τίποτα στα μέλη της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντέτεινε ότι τούτο δεν απαλλάσσει την ένωση από την ευθύνη της για παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού.

[83] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. 8/72, *Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1972, σελ. 977, σκ. 21, Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-213/95 και Τ-18/96, *Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) and Federatie van Nederlandse Kraanbedrijven (FNK)* (*Dutch Cranes) κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1997, σελ. ΙΙ-1739, σκ. 164 και Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX*, ΕΕ 1996 L181/28, σκ. 72-73.

[84] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2005/8/ΕΚ, *Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, σκ. 57, 69, 82.

[85] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2005/8/ΕΚ, *Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, σκ. 83.

[86] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2005/8/ΕΚ, *Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, σκ. 84 επ.

[87] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. 8/72, *Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1972, σελ. 977, σκ. 15-25, καθώς και απόφαση Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX*, ΕΕ 1996 L181/28, σκ. 32-42. Στην πρώτη εκ των δύο υποθέσεων, η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ακριβώς ότι οι ενδεικτικές τιμές παρείχαν μόνο μία βάση τιμολόγησης χωρίς να θίγουν την ικανότητα των επιχειρήσεων να διαμορφώσουν την τιμολογιακή τους πολιτική (βλ. σκ.16). Το ΔΕΕ απέρριψε το εν λόγω επιχείρημα αποφαινόμενο ότι ακόμα και οι ενδεικτικές τιμές εκ μέρους μίας ένωσης (target prices) μπορούν να επηρεάσουν την τιμολογιακή πολιτική των μελών της (βλ. σκ.19-21). Το σκεπτικό αυτό μπορεί να εφαρμοστεί ιδίως αναφορικά με την Π.Ο.Ε.Ο. (βλ. κατωτέρω κεφάλαιο VII.10.).

[88] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C- 45/85, *Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής,* Συλλ 1987, σελ. 405, σκ. 32, Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-193/02, *Piau κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2005, σελ.

VI.3.4. Οι έννοιες της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής

103. Επισημαίνεται ότι ο ακριβής χαρακτηρισμός μιας οριζόντιας σύμπραξης ως «*συμφωνίας*» ή «*εναρμονισμένης πρακτικής*» σε ορισμένες οριακές περιπτώσεις δεν είναι κρίσιμος για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης, διότι πρόκειται για έννοιες που είναι ελαστικές και ενδέχεται να αλληλοκαλύπτονται. Πράγματι, ενδέχεται να μην είναι καν δυνατός ο διαχωρισμός των δύο εννοιών, καθόσον μία παράβαση μπορεί να παρουσιάζει συγχρόνως ή διαδοχικά τα χαρακτηριστικά και των δύο μορφών απαγορευμένης συμπεριφοράς, ενώ σε μεμονωμένη βάση ορισμένα στοιχεία θα μπορούσαν σαφώς να ενταχθούν στη μία ή στην άλλη εννοιολογική κατηγορία. Ωστόσο, δεν θα ήταν σκόπιμο μία διαρκής, ενιαία και κοινή πρακτική, που έχει έναν και τον αυτό στόχο να υποδιαιρεθεί σε διακριτές μορφές παράβασης. Κατά συνέπεια, μία σύμπραξη μπορεί να αποτελεί ταυτόχρονα «*συμφωνία*» και «*εναρμονισμένη πρακτική*»[89]. Δεν είναι επομένως απαραίτητο να χαρακτηριστεί επακριβώς μία παράβαση ως προς καθεμία επιχείρηση και σε κάθε δεδομένο χρονικό σημείο ως «*συμφωνία*» ή «*εναρμονισμένη πρακτική*», εφόσον σε κάθε περίπτωση οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 1 ν. 703/1977-3959/2011 καλύπτουν αμφότερες τις παραβάσεις.

VI.3.4.1. Η έννοια της συμφωνίας

104. Για τους σκοπούς του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977-3959/2011, θεωρείται ότι υφίσταται «*συμφωνία*» όταν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ρητά ή σιωπηρά[90], εγκρίνουν από κοινού ένα σχέδιο που περιορίζει ή μπορεί να περιορίσει την κοινή ελευθερία τους, καθορίζοντας μεταξύ τους τις κατευθυντήριες γραμμές της αμοιβαίας δράσης τους (ή αποχής από τη δράση) στην αγορά. Αρκεί, δηλαδή, οι επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο[91]. Η ύπαρξη συμφωνίας μπορεί να προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από τη συμπεριφορά των μερών. Είναι αδιάφορος ο γραπτός ή προφορικός χαρακτήρας της σύμβασης, καθώς και ο δεσμευτικός ή μη χαρακτήρας της, δηλαδή δεν απαιτούνται τυπικές διαδικασίες ούτε και κυρώσεις ή μέτρα εφαρμογής[92]. Η ύπαρξη της «*συμφωνίας*», επομένως, στηρίζεται στην ύπαρξη συμπτώσεως των βουλήσεων

II-209, σκ. 75. Βλ. επίσης αποφάσεις Επιτροπής, 96/438/ΕΚ *FENEX*, ΕΕ 1996 L181/28, σκ. 41, 80/257/ΕΟΚ, *Steel Stockholders,* ΕΕ 1980 L 62/28, σκ. 34, καθώς και ΕΑ 399/V/2007, σελ. 75, σκ. 233, η οποία επικυρώθηκε από την Διοικ.Εφ.Αθ. 1682/2009, ΔΔΙΚΗ 2010/214, σκ. 38.

[89] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-7/89, *Hercules Chemicals κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, Συλλ. 1999, σελ. II-1711, σκ. 264 καθώς και απόφαση Επιτροπής, 2004/337/ΕΚ, *Αυτογραφικό Χαρτί*, ΕΕ 2004 L 115/1, σκ. 319.

[90] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-35/92, *Deere κατά* Επιτροπής, Συλλ. 1994, σελ. II-957, σελ. 52, 66.

[91] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-41/69, *Chemiefarma κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1970, σελ. 661, σκ. 111-113 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T- 1/89, *Rhone Poulenc κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. II-867, σκ. 120, υποθ. T-9/99, *HFB Holding κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. II 1487, σκ. 199, υποθ. T-168/01, *GlaxoSmithKline Services κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2006, σελ. II-2969, σκ. 76.

[92] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ-209/78 έως 215/78 και 218/78, *Van Landewyck κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1980, σελ. III 207, σκ. 85-86 και Γενικού Δικαστηρίου υποθ. T- 1/89, *Rhone Poulenc κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. II-867, σκ. 43-44 και 97, υποθ. T-9/99, *HFB Holding κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. II 1487, σκ. 200-201, υποθ. T-56/99, *Marlines κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2003, σελ. II-5225, σκ. 21. Βλ. επίσης ΔιοικΕφΑθ 2560/2009, σκ. 6.

δύο τουλάχιστον μερών, της οποίας η μορφή εκδηλώσεως δεν είναι σημαντική, εφόσον συνιστά πιστή έκφραση των βουλήσεων αυτών[93].

105. Στο πλαίσιο αυτό, οι λεγόμενες «*συμφωνίες κυρίων*» εκφράζουν πιστά την κοινή βούληση των μελών της σύμπραξης ως προς τη συμπεριφορά τους εντός της σχετικής αγοράς.[94]

106. Περαιτέρω, ο καθορισμός εκ μέρους των συμμετεχουσών σε μια συνάντηση επιχειρήσεων των «*κανόνων παιχνιδιού*» για τη συμπεριφορά τους στην αγορά συνιστά αναντίρρητα «*συμφωνία*», ακόμα κι αν δεν συνάφθηκε «*τυπική συμφωνία*», αλλά απλά εκφράστηκε η επιθυμία ή η ευχή να ακολουθηθεί η συγκεκριμένη συμπεριφορά[95].

107. Σημειώνεται επίσης ότι μια επιχείρηση που παρίσταται σε συσκέψεις με έκδηλο αντιανταγωνιστικό σκοπό, εάν δεν διαχωρίσει δημοσίως τη θέση της από τα συμφωνηθέντα, θα θεωρηθεί συμβαλλόμενο μέρος των συμφωνιών, ακόμη και αν στην πραγματικότητα δεν συμμορφωθεί με τα αποτελέσματα των συνεννοήσεων[96]. Τούτο διότι η επιχείρηση, η οποία εγκρίνει σιωπηρά μία παράνομη πρωτοβουλία χωρίς να αποστασιοποιηθεί δημοσίως από το περιεχόμενό της ή να την καταγγείλει στις διοικητικές αρχές, έχει ως αποτέλεσμα να ενθαρρύνει τη συνέχιση της παραβάσεως και δυσχεραίνει την αποκάλυψή της. Η συνέργεια αυτή συνιστά παθητικό ρόλο συμμετοχής στην παράβαση και είναι επομένως, ικανή να επισύρει την ευθύνη της επιχειρήσεως στο πλαίσιο ενιαίας συμφωνίας[97].

108. Επιπλέον, για να υπάρχει παράβαση, δεν είναι αναγκαίο να έχουν εκ των προτέρων συμφωνήσει οι συμμετέχοντες σε ένα ολοκληρωμένο κοινό σχέδιο. Η έννοια της «*συμφωνίας*» για τους σκοπούς του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού μπορεί επίσης να εφαρμόζεται σε ατελείς συνεννοήσεις, καθώς και σε επιμέρους και υπό όρους συμφωνίες στο πλαίσιο διαπραγμάτευσης, οι οποίες οδηγούν στην οριστική συμφωνία. Συναφώς, ο όρος «*συμφωνία*» μπορεί εύστοχα να εφαρμοστεί όχι μόνο σε ένα γενικό σχέδιο ή σε ρητά συμφωνηθέντες

---

[93]Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ-209/78 έως 215/78 και 218/78, *Van Landewyck κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1980, σελ. III-207, σκ. 85-86 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T- 41/96, *Bayer κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σελ. II-3383, σκ. 67-69, υποθ. T-208/01, *Volkswagen κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2003, σελ. II-5141, σκ. 30-32, υποθ. T-18/03, *CD-Contact Data κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2009, σελ. II-1021, σκ. 48.

[94] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-41/69, *Chemiefarma κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1970, σελ. 661, σκ. 111-113 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-141/89, *Tréfileurope κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1995, σελ. II-791, σκ. 95-96 και υποθ. T-9/99, *HFB Holding κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. II 1487, σκ. 200.

[95] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 228, 248. Βλ. επίσης ΕΑ 369/V/2007, σελ. 47, σκ. 164, επικυρωθείσα από ΔΕφΑθ 1682/2009, ΔΔΙΚΗ 2010/214, σκ. 27, καθώς και ΕΑ 492/VI/2010, σελ.29, σκ. 78.

[96] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, *Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2005, σελ. I-5425, σκ. 142, 144, υποθ. C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 81-82, 85, υποθ. C-291/98 P, *Sarrio S.A. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σελ. I-9991, σκ. 50 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-141/89, *Tréfileurope κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1995, σελ. II-791, σκ. 85.

[97] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, *Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2005, σελ. I-5425, σκ. 143, υποθ. C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 84, 328 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-303/02, *Westfalen Gassen Nederland BV κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2006, σελ. II-4567, σκ. 124.

όρους, αλλά και στην υλοποίηση όσων έχουν συμφωνηθεί βάσει των ίδιων μηχανισμών και κατά την επιδίωξη του ίδιου κοινού σκοπού[98].

VI.3.4.2. Η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής

109. Κατά πάγια νομολογία, η έννοια της «*εναρμονισμένης πρακτικής*» αφορά μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων που, χωρίς να εξελιχθεί μέχρι την πραγματοποίηση μιας κατά κυριολεξία συμφωνίας, υποκαθιστά συνειδητά μια έμπρακτη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκομένων επιχειρήσεων σε βάρος των ανταγωνιστών τους[99].

110. Τα κριτήρια δε συντονισμού και συνεργασίας πρέπει να νοούνται υπό το φως της αντιλήψεως που είναι συνυφασμένη με τις διατάξεις του ανταγωνισμού, κατά την οποία κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην αγορά. Αυτή η απαίτηση αυτονομίας δεν αποκλείει μεν το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται επιτηδείως στη διαπιστούμενη ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών, που δύναται είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υφιστάμενου ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά[100].

111. Οι περιπτώσεις συντονισμού της συμπεριφοράς μεταξύ επιχειρήσεων που εμπίπτουν στο άρθρο 1 ν. 703/77-3959/2011 είναι εκείνες, στις οποίες τουλάχιστον μία από τις επιχειρήσεις δεσμεύεται να υιοθετήσει έναντι άλλης ορισμένη συμπεριφορά στην αγορά, ή κατόπιν επαφών μεταξύ τους διαλύεται ή τουλάχιστον περιορίζεται ουσιωδώς η αβεβαιότητα ως προς τη συμπεριφορά τους στην αγορά[101]. Συνεπώς, ο συντονισμός μπορεί να αφορά τη συμπεριφορά τουλάχιστον ενός εκ των μερών στην αγορά. Δεν είναι απαραίτητο ο συντονισμός να είναι προς το συμφέρον όλων των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων[102]. Επίσης, ο συντονισμός δεν πρέπει κατ' ανάγκην να είναι ρητά εκφρασμένος, αρκεί να είναι και σιωπηρός[103].

112. Η έννοια της «*εναρμονισμένης πρακτικής*» προϋποθέτει ύπαρξη επαφών χαρακτηριζόμενων από αμοιβαιότητα. Αυτή η προϋπόθεση της αμοιβαιότητας πληρούται οσάκις η εκ μέρους ενός ανταγωνιστή αποκάλυψη σε άλλον ανταγωνιστή των μελλοντικών του προθέσεων ή της μελλοντικής του

---

[98] Βλ. ΕΑ 492/VI/2010, σελ. 30, σκ. 79.

[99] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. 40/73 έως 48/73, 50/73 κλπ, *Suiker Unie κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1975, σελ. 507, σκ. 26 και Γενικού Δικαστηρίου, υπόθ. Τ-9/99, *HFB Holding κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. ΙΙ-1487, σκ. 211.

[100] Βλ ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-48/69, *ICI κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1972-1973, σελ. 99, σκ. 64, υποθ. 40/73 έως 48/73, 50/73 κλπ, *Suiker Unie κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1975, σελ. 507, σκ. 173 και 174, υποθ. C-7/95 P, *John Deere Ltd κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1998, σελ. Ι-3111, σκ. 86 και 87 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-9/99, *HFB Holding κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. ΙΙ-1487, σκ. 212, συνεκδ. υποθ. Τ-202/98κλπ., *Tate & Lyle κλπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2001, σελ. ΙΙ-2035, σκ. 56, υποθ. Τ-54/03, *Lafarge κατά Επιτροπής*, σκ. 461.

[101] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. Τ-25/95 κλπ., *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σελ. ΙΙ-491, σκ.1849 και 1852 καθώς και συνεκδ. υποθ. Τ-202/98κλπ., *Tate & Lyle κλπ. κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2001, σελ. ΙΙ-2035, σκ. 58 -60.

[102] Βλ. αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-453/99, *Courage κατά Crehan*, Συλλ. 2001, σελ. Ι-6297 και Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. Τ-25/95 κλπ., *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σελ. ΙΙ-491, σκ. 3444.

[103] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, συνεκδ. υποθ. C-2/01 P και C-3/01 P, *Bundesverband der Arzneimittel-Importeure*, Συλλ. 2004, σελ. Ι-23, σκ. 102.

συμπεριφοράς στην αγορά ζητήθηκε από τον δεύτερο ή ο τελευταίος δεν εξέφρασε καμία επιφύλαξη ή αντίρρηση όταν ο ανταγωνιστής του γνωστοποίησε τις προθέσεις του[104].

113. Για να στοιχειοθετηθεί, επομένως, εναρμονισμένη πρακτική δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι ένας επιχειρηματίας ανέλαβε επισήμως δέσμευση έναντι ενός ή περισσότερων άλλων να υιοθετήσει την τάδε ή τη δείνα συμπεριφορά ή ότι οι ανταγωνιστές καθόρισαν από κοινού τη μελλοντική τους συμπεριφορά στην αγορά. Αρκεί ότι ένας επιχειρηματίας αποκαλύπτει τις μελλοντικές του προθέσεις ή τη συμπεριφορά του στην αγορά σε ανταγωνιστή όταν ο τελευταίος το ζητά ή τουλάχιστον το αποδέχεται[105].

114. Περαιτέρω, η ανταλλαγή εμπιστευτικών πληροφοριών μπορεί να αποτελεί μορφή εναρμονισμένης πρακτικής, εφόσον μειώνει την στρατηγική αβεβαιότητα[106] στην αγορά και με τον τρόπο αυτό διευκολύνει την συμπαιγνία, δηλαδή εφόσον τα στοιχεία που ανταλλάσσονται είναι στρατηγικής σημασίας. Ως εκ τούτου, η ανταλλαγή στρατηγικής φύσεως δεδομένων μεταξύ ανταγωνιστών ισοδυναμεί με συγκέντρωση λόγω του ότι μειώνει την ανεξαρτησία συμπεριφοράς των ανταγωνιστών στην αγορά και ελαττώνει τα κίνητρά τους προς άσκηση ανταγωνισμού[107].

115. Το ανταγωνιστικό αποτέλεσμα της ανταλλαγής πληροφοριών δεν εξαρτάται μόνον από τα αρχικά χαρακτηριστικά της αγοράς στην οποία λαμβάνει χώρα (όπως συγκέντρωση, διαφάνεια, σταθερότητα, πολυπλοκότητα κ.λπ.), αλλά και από τον τρόπο με τον οποίο ο τύπος των ανταλλασσόμενων πληροφοριών μπορεί να μεταβάλει τα χαρακτηριστικά αυτά[108].

116. Ειδικότερα, με την αύξηση της διαφάνειας ή την κατ' άλλο τρόπο μεταβολή του περιβάλλοντος της αγοράς έτσι ώστε να υπάρχει μεγαλύτερο περιθώριο συντονισμού, οι ανταλλαγές πληροφοριών μπορεί να διευκολύνουν το συντονισμό και την παρακολούθηση μεταξύ περισσότερων εταιρειών απ’ ότι θα ήταν δυνατόν χωρίς αυτές[109]. Επίσης, είναι ευκολότερο να επιτευχθεί συμπαιγνιακό αποτέλεσμα όσον αφορά στην τιμή ενός ενιαίου, ομοιογενούς προϊόντος παρά σε έναν μεγάλο αριθμό τιμών, σε μία αγορά με πολλά, διαφοροποιημένα προϊόντα[110]. Επιπλέον, ένα συμπαιγνιακό αποτέλεσμα είναι πιθανότερο μεταξύ εταιρειών που θα συνεχίσουν να δραστηριοποιούνται στην

[104] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. Τ-25/95 κλπ., *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σελ. II-491, σκ.1849.
[105] Βλ. αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ- 1/89, *Rhone Poulenc κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. II-867, σκ. 101-103, 113-115 και 121-123 και συνεκδ. υποθ. Τ-25/95 κλπ., *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σελ. II-491,σκ. 1852.
[106] Στρατηγική αβεβαιότητα στην αγορά ανακύπτει από τις διάφορες δυνατότητες συμπαιγνίας που υπάρχουν και λόγω του ότι οι επιχειρήσεις δεν είναι σε θέση να παρακολουθούν με ακρίβεια όλες τις παρελθούσες και τρέχουσες ενέργειες των ανταγωνιστών τους και των επιχειρήσεων που εισέρχονται στην αγορά.
[107] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011- Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 61.
[108] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011- Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 77.
[109] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011- Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 79.
[110] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011- Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 80.

ίδια αγορά για μεγάλο χρονικό διάστημα, καθώς με τον τρόπο αυτό θα έχουν περισσότερα κίνητρα συντονισμού[111].

117. Οι στρατηγικές πληροφορίες που μειώνουν την αβεβαιότητα στην αγορά αφορούν μεταξύ άλλων και τις τιμές[112]. Οι πληροφορίες που αφορούν την τιμολογιακή πολιτική που έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά μία επιχείρηση θεωρούνται εκ φύσεως εμπιστευτικές. Η ανταλλαγή τους, επομένως, απαγορεύεται ως δυνάμενη να συμβάλλει στην τήρηση μιας εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των επιχειρήσεων αναφορικά με τις τιμές[113].

118. Οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε συναντήσεις, στις οποίες ανταλλάσσονται πληροφορίες μεταξύ ανταγωνιστών που αφορούν, μεταξύ άλλων, την τιμολογιακή πολιτική που αυτοί σκοπεύουν να υιοθετήσουν στην αγορά, όχι μόνο σκοπεύουν στην εξάλειψη της προηγούμενης αβεβαιότητας ως προς τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών, αλλά και δε μπορούν παρά να λάβουν, άμεσα ή έμμεσα, υπόψη τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται κατά τη διάρκεια των συναντήσεων αυτών κατά τον καθορισμό της μελλοντικής εμπορικής τους πολιτικής. Το συμπέρασμα αυτό τυγχάνει εφαρμογής ακόμα και στις περιπτώσεις που η συμμετοχή μίας ή περισσότερων επιχειρήσεων σε συναντήσεις με αντιανταγωνιστικό σκοπό περιορίζεται στην απλή λήψη πληροφοριών που σχετίζονται με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους[114].

119. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι, αν και η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις προθέσεις για μελλοντική συμπεριφορά είναι περισσότερο πιθανό να επιτρέψει στις ανταγωνίστριες εταιρείες να συντονίσουν τη δράση τους, ωστόσο, εναρμονισμένη πρακτική δύναται να διαπιστωθεί και στις περιπτώσεις ανταλλαγής τόσο τρεχόντων όσο και παλαιότερων δεδομένων μεταξύ των εμπλεκομένων επιχειρήσεων. Τούτο διότι στις περιπτώσεις αυτές η ανταλλαγή πληροφοριών μπορεί να καταστήσει την αγορά επαρκώς διαφανή, ώστε οι συμπράττουσες εταιρείες να μπορούν να παρακολουθούν σε επαρκή βαθμό κατά πόσον άλλες εταιρείες αποκλίνουν από το συμπαιγνιακό αποτέλεσμα και έτσι να γνωρίζουν πότε να αντιδράσουν, αλλά και ενδεχομένως να ελέγχουν πού και πότε άλλες επιχειρήσεις προσπαθούν να εισέλθουν στην αγορά, επιτρέποντας έτσι στις συμπράττουσες εταιρείες να στοχεύσουν τη νεοεισερχόμενη επιχείρηση. Στα πλαίσια αυτά, η ανταλλαγή τρεχόντων ή και παλαιότερων δεδομένων μπορεί να αποτελέσει μηχανισμό παρακολούθησης μίας συμπαιγνίας[115].

120. Περαιτέρω, η ανταλλαγή εξατομικευμένων (και όχι συγκεντρωτικών) δεδομένων διευκολύνει την ύπαρξη συνεννόησης στην αγορά, καθώς και στρατηγικές αντιποίνων επιτρέποντας στις εταιρείες που συντονίζονται να

[111] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011- Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 84.

[112] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011- Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 86.

[113] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T- 1/89, *Rhone Poulenc κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. II-867, σκ. 122-127 καθώς και ΕΑ 369/V/2007, σελ. 76-77, σκ. 234-235, επικυρωθείσα από ΔΕφΑθ 1682/2009, ΔΔΙΚΗ 2010/214, σκ. 41.

[114] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-7/95 P, *John Deere Ltd κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1998, σελ. I-3111, σκ. 89 και 90, υποθ. C-194/99 P, *Thyssen Stahl κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2003, σελ. I-10821, σκ. 81 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T- 1/89, *Rhone Poulenc κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. II-867, σκ. 122 και 123, υποθ. T-202/98, *Tate & Lyle κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2001, σελ. II-2035, σκ. 58.

[115] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011- Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 67-68.

εντοπίσουν αυτόν που αποκλίνει ή τον νεοεισερχόμενο[116]. Πληροφορίες παλαιότητας κάτω του έτους έχουν θεωρηθεί πρόσφατες[117], ενώ η συστηματική και συχνή ανταλλαγή τους ευνοεί την ανάπτυξη συμπαιγνιακού αποτελέσματος[118]. Επιπλέον, ανταλλαγές μη δημόσιων πληροφοριών είναι πιο εύκολο να στοιχειοθετούν παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011[119]. Υπό τις ανωτέρω συνθήκες, είναι δύσκολο να πληρούνται και οι προϋποθέσεις του άρθρου 1 παρ. 3[120].

121. Η ενωσιακή νομολογία έχει καθιερώσει ένα μαχητό τεκμήριο αιτιώδους συνάφειας μεταξύ εναρμονισμένης πρακτικής και συμπεριφοράς των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων στην αγορά, σύμφωνα με το οποίο τεκμαίρεται, υπό την επιφύλαξη της περί του αντιθέτου αποδείξεως, η οποία βαρύνει τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες, ότι οι συμμετέχουσες στις συνεννοήσεις επιχειρήσεις, ενόσω εξακολουθούν να δραστηριοποιούνται στην οικεία αγορά, λαμβάνουν υπόψιν τις ανταλλαγείσες με τους ανταγωνιστές τους πληροφορίες προκειμένου να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά, ιδίως όταν η συνεννόηση γίνεται σε τακτά διαστήματα και επί μακρά χρονική περίοδο[121].

122. Η συστηματικότητα και η διάρκεια των σχετικών συνεννοήσεων δεν είναι καθοριστική ως προς την εφαρμογή του εν λόγω τεκμηρίου, το οποίο δύναται να εφαρμοστεί έστω κι αν η συνεννόηση προκύπτει από μία και μόνο σύσκεψη των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων.[122]. Εκείνο, δηλαδή, που προέχει εξ απόψεως γεγονότων δεν είναι ο αριθμός των συσκέψεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, όσο το κατά πόσον οι επαφές που έλαβαν χώρα παρείχαν στα μέρη τη δυνατότητα να λάβουν υπόψιν τις ανταλλαγείσες με τους ανταγωνιστές τους πληροφορίες, προκειμένου να καθορίσουν τη δράση τους στην οικεία αγορά, υποκαθιστώντας συνειδητά τους κινδύνους του ανταγωνισμού[123]. Σε κάθε περίπτωση, βέβαια, η συχνότητα, η συστηματικότητα και η διάρκεια των σχετικών συναντήσεων, λαμβάνονται υπόψιν ως παράγοντες που ενισχύουν το ως άνω τεκμήριο[124].

123. Σημειώνεται, επίσης, ότι επειδή η απαγόρευση συμμετοχής σε πρακτικές ή συμφωνίες θίγουσες τον ανταγωνισμό, καθώς και οι κυρώσεις που δύνανται να επιβληθούν στους παραβάτες είναι σε όλους γνωστές, είναι σύνηθες να αναπτύσσονται μυστικά οι δραστηριότητες αυτές (μέσω μυστικών συναντήσεων) και να περιορίζονται στο ελάχιστο τα συναφή έγγραφα. Όταν, συνεπώς,

---

[116] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011- Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 89.

[117] Βλ. αποφάσεις Επιτροπής, 92/157/ΕΟΚ, *UK Agricultural Tractor Registration Exchange,* ΕΕ 1992 L 68/19, σκ. 50 και 98/4/ΕΚΑΧ, *Wirtschaftsvereinigung Stahl,* ΕΕ 1998 L 1/10, σκ. 17.

[118] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011- Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 90-91.

[119] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011- Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 92-93.

[120] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 14-01-2011 - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, C 11/1, παρ. 95 επ.

[121] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-49/92 P, *Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni*, Συλλ. 1999, σελ. I-4125, σκ. 121 και υποθ. C-199/92 P, *Huls κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1999, σελ. I-4287, σκ. 162.

[122] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-8/08, *T- Mobile Netherlands BV κλπ. κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, Συλλ. 2009, σελ. I-4529, σκ. 58-62.

[123] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-8/08, *T- Mobile Netherlands BV κλπ. κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, Συλλ. 2009, σελ. I-4529, σκ. 61.

[124] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-8/08, *T- Mobile Netherlands BV κλπ. κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, Συλλ. 2009, σελ. I-4529, σκ. 58. Βλ. επίσης αποφάσεις ΔΕΕ υποθ. C-7/95 P, *John Deere Ltd κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1998, σελ. I-3111, σκ. 89 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-202/98, *Tate & Lyle κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2001, σελ. II-2035, σκ. 60.

αποκαλύπτονται στοιχεία τα οποία ρητά πιστοποιούν παράνομες επαφές μεταξύ επιχειρηματιών, όπως τα πρακτικά μίας συνεδριάσεως, τα στοιχεία αυτά είναι συνήθως αποσπασματικά και διασκορπισμένα, οπότε είναι απαραίτητη η ανασύσταση ορισμένων λεπτομερειών δια της επαγωγής[125].

124. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι έχει θεωρηθεί ότι «*άμεσες έγγραφες αποδείξεις*» αποτελούν τόσο τα εσωτερικά σημειώματα μίας επιχείρησης όσο και η κατάθεση-ομολογία μίας από τις εμπλεκόμενες στην παράβαση επιχειρήσεις. Τούτο δε παρά το γεγονός ότι τα σημειώματα και οι καταθέσεις αυτές μπορεί να ενοχοποιούν και άλλες επιχειρήσεις[126].

125. Στον τομέα του ανταγωνισμού, το μόνο πρόσφορο κριτήριο προς εκτίμηση των προσκομιζόμενων αποδείξεων έγκειται στην αξιοπιστία τους. Σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες που διέπουν την απόδειξη, η αξιοπιστία και, συνεπώς, η αποδεικτική αξία ενός εγγράφου εξαρτάται από την προέλευσή του, τις περιστάσεις υπό τις οποίες καταρτίστηκε, τον αποδέκτη του και την αξιοπιστία του περιεχομένου του. Ιδιαίτερη σημασία έχει αν το έγγραφο έχει καταρτιστεί σε άμεση χρονική συνάφεια με τα πραγματικά περιστατικά. Εξάλλου, οι δηλώσεις που αντίκεινται στα συμφέροντα του δηλούντος πρέπει, καταρχήν, να θεωρούνται ως ιδιαιτέρως αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία. Επομένως, πρέπει να χαρακτηριστεί ως στοιχείο με υψηλή αποδεικτική αξία η μαρτυρία προσώπου, το οποίο, καθ’ όλη τη διάρκεια της συμπράξεως, ήταν εκ των μετεχόντων στη σύμπραξη και ως εκ τούτου είναι άμεσος μάρτυρας των περιστατικών που καταθέτει[127].

126. Πέραν δε τούτου, η ύπαρξη μιας συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων, κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του ν.703/1977-3959/2011 στις περισσότερες περιπτώσεις, μπορεί να συναχθεί, εκτός από συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία, όπως είναι τα πρακτικά μιας συνεδριάσεως ή η ομολογία μιας από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, τα οποία αποτελούν, κατά τα ανωτέρω, τις άμεσες αποδείξεις και από έναν ορισμένο αριθμό συμπτώσεων ή ενδείξεων που συνολικά θεωρούμενες μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλων στοιχείων, απόδειξη περί παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού[128].

---

[125] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 55-56.

[126] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 206-209, 237-244. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, προβλήθηκε το επιχείρημα εκ μέρους της προσφεύγουσας ότι δεν μπορούσε η Επιτροπή να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα παραβίασε το άρθρο 81 παρ. 1 λόγω ομολογίας προερχόμενης από την εμπλεκόμενη στην υπόθεση ένωση επιχειρήσεων (βλ. σκ. 204). Το ΔΕΕ, όμως, απέρριψε το εν λόγω επιχείρημα αποφαινόμενο ότι η αναγνώριση του δικαιώματος σιωπής που θα είχε ως αποτέλεσμα την προστασία των υπόλοιπων εμπλεκομένων επιχειρήσεων εμποδίζοντας μία εξ αυτών να καταθέσει εναντίον των υπολοίπων, υπερβαίνει στην πραγματικότητα το αναγκαίο για τη διαφύλαξη των άμυνας των επιχειρήσεων μέτρο και συνιστά αδικαιολόγητο εμπόδιο στην εκπλήρωση εκ μέρους της Επιτροπής της αποστολής της που συνίσταται στη μέριμνα για τη τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά (βλ. σκ. 207-208). Επίσης, στη συγκεκριμένη υπόθεση, παρά τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας ότι τα εσωτερικά σημειώματα και η κατάθεση- ομολογία της εμπλεκόμενης ένωσης επιχειρήσεων δεν συνιστούσαν αδιάσειστες αποδείξεις, το ΔΕΕ απέρριψε αυτά (βλ. σκ. 237-244). Βλ. επίσης απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-110/07, *Siemens AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2011, σελ. II-477, σκ. 50.

[127] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-110/07, *Siemens AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2011, σελ. II-477, σκ. 54 (και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και 75.

[128] Βλ. ΔιοικΕφΑθ 1617/2009, Α’ Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, σκ. 6 καθώς και αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 57 και συνεκδ. υποθ. C-403/04 P και C-405/04 P, *Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά* Επιτροπής, Συλλ. 2007, σελ. I-729, σκ. 51.

127. Άλλωστε, γίνεται δεκτό ότι ενδείξεις για την ύπαρξη και το περιεχόμενο μιας σύμπραξης μπορούν να συναχθούν, εμμέσως, από την παράλληλη συμπεριφορά των ενεχομένων επιχειρήσεων, αν από τις εξηγήσεις που παρέχουν οι τελευταίες δεν αποδεικνύεται άλλη εύλογη ερμηνεία της συμπεριφοράς αυτής[129].

128. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι δεν απαιτείται εκ μέρους της Ε.Α. άμεση απόδειξη του κάθε ενός από τα περιστατικά που συγκροτούν την παράβαση. Αρκεί από τη συνολική εκτίμηση των κατ' ιδίαν αποδεικτικών μέσων να προκύπτουν σοβαρές και συγκλίνουσες ενδείξεις, οι οποίες, έστω και εάν αυτοτελώς εξεταζόμενες είναι ανεπαρκείς, συνεκτιμώμενες αρκούν για να στηρίξουν δικαστικό τεκμήριο περί της συνδρομής περιστάσεων που (συνεκτιμώμενες και αυτές) στοιχειοθετούν (άμεσα ή έμμεσα, δια της συναγωγής περαιτέρω δικαστικού τεκμηρίου) τη διάπραξη της παράβασης. Επομένως, και αν ακόμη τα περιστατικά που επικαλείται η Ε.Α. δεν αρκούν από μόνα τους για τη συναγωγή δικαστικού τεκμηρίου, η τέλεση της παράβασης μπορεί να θεωρηθεί αποδεδειγμένη, αν τα περιστατικά αυτά αρκούν για να θεμελιώσουν υποχρέωση της ενεχόμενης επιχείρησης να παράσχει μια πειστική εναλλακτική εξήγηση για την συμπεριφορά της και αυτή δεν ανταποκριθεί επιτυχώς στην υποχρέωση αυτή[130].

VI.3.5. Περιορισμοί του ανταγωνισμού

VI.3.5.1. Γενικά

129. Συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού νοούνται εκείνες οι οποίες είναι από τη φύση τους ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Πρόκειται για περιορισμούς οι οποίοι, ενόψει των στόχων που επιδιώκουν οι εθνικοί και κοινοτικοί κανόνες ανταγωνισμού, είναι τόσο πιθανό να επηρεάσουν δυσμενώς τον ανταγωνισμό, ώστε δεν είναι ανάγκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 703/1977-3959/2011 να αποδειχθούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις τους στην αγορά. Ειδικότερα, στις οριζόντιες συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων και στις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού συμπεριλαμβάνονται ρητώς και οι σχετικές με τον καθορισμό των τιμών, καθώς και τον περιορισμό ή έλεγχο της διάθεσης και παραγωγής[131].

130. Κατά την αξιολόγηση του αντικειμένου της αντιανταγωνιστικής συμπεριφοράς, εξετάζεται μόνο το περιεχόμενο και ο αντικειμενικός σκοπός της, υπό το φως των αμοιβαίων οικονομικών σχέσεων που συνιστούν το πλαίσιο εφαρμογής της, χωρίς να λαμβάνεται υπόψιν η υποκειμενική πρόθεση των μερών. Δεν απαιτείται δηλαδή αντιανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σύμπραξη

---

[129] Βλ. ΣΤΕ 2780/2012, σκ. 6.

[130] Βλ. ΣΤΕ 2780/2012, σκ. 7 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία καθώς και απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-110/07, *Siemens AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2011, σελ. ΙΙ-477, σκ. 47-48.

[131] Βλ. ενδεικτικά Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 101 της 27/04/2004, σελ. 97–118, παρ. 21 και 23.

είναι απαγορευμένη, έστω κι αν τα μέρη δεν αποσκοπούν στα αποτέλεσμα αυτό[132].

131. Εξάλλου, για να μπορεί να θεωρηθεί ότι διαπράχθηκε από πρόθεση μια παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, δεν είναι απαραίτητο η επιχείρηση να είχε επίγνωση του ότι παρέβαινε μια απαγόρευση που θεσπίζουν οι κανόνες αυτοί. Αρκεί προς τούτο το γεγονός ότι δε μπορούσε να αγνοεί ότι η συγκεκριμένη συμπεριφορά είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού.[133] Η απόδειξη της υποκειμενικής πρόθεσης των μερών να περιορίσουν τον ανταγωνισμό αποτελεί σημαντικό στοιχείο, αλλά όχι αναγκαία προϋπόθεση[134]. Σε κάθε δε περίπτωση, μολονότι η πρόθεση των μερών δεν συνιστά στοιχείο αναγκαίο για τον προσδιορισμό του περιοριστικού χαρακτήρα μιας αντιανταγωνιστικής πρακτικής, ουδόλως απαγορεύεται στα αρμόδια δικαιοδοτικά όργανα να τη λάβουν υπόψη τους κατά την στοιχειοθέτηση ενδεχόμενης παράβασης[135].

132. Στην περίπτωση που το αντικείμενο της απόφασης, συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής είναι ο περιορισμός του ανταγωνισμού, αυτή εμπίπτει στην απαγόρευση της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977-3959/2011 άνευ ετέρου. Κατά πάγια, δηλαδή, νομολογία, η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας αντιανταγωνιστικής συμπεριφοράς παρέλκει, όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού[136]. Στην περίπτωση αυτή τυχόν παραχθέντα ή μη αποτελέσματα στην οικεία αγορά δεν μπορεί να έχουν σημασία παρά μόνο για τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων και την αποτίμηση των δικαιωμάτων αποζημιώσεως[137].

VI.3.5.2. Καθορισμός τιμών

133. Κατά πάγια νομολογία, ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών αποτελεί πρόδηλο περιορισμό του ανταγωνισμού (και την κυριότερη περίπτωση εξ

---

[132] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-45/85, υποθ. *Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1987, σελ. 405, σκ. 35-42 και ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18 και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, με τις οποίες επικυρώθηκε η ΕΑ 369/V/2007. Βλ. επίσης ΕΑ 492/VI/2010, σελ. 31, σκ. 86.

[133] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, συνεκδ. υποθ. C-96-102, 104, 105, 108 και 110/82, *IAZ κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1983, σελ. 3369, σκ. 45, υποθ. C-246/86, *Belasco κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1989, σελ. 2117, σκ. 41 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-141/89, *Trefileurope κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1995, σελ. ΙΙ-791, σκ. 176, υποθ. Τ-310/94, *Gruber + Weber κατά* Επιτροπής, Συλλ. 1998, σελ. ΙΙ-1043, σκ. 259, υποθ. Τ-202/98, υποθ. Τ-202/98, *Tate & Lyle. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2001, σελ. ΙΙ-2035, σκ. 127.

[134] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 101 της 27/04/2004, σελ. 97– 118, παρ. 22.

[135] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-96-102, 104, 105, 108 και 110//82, *IAZ κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1983, σελ. 3369, σκ. 23-25 και υποθ. C-8/08, *T- Mobile Netherlands BV κλπ. κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, Συλλ. 2009, σελ. Ι-4529, σκ. 23-24.

[136] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υπόθ. 45/85, *Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1987, σελ. 405, σκ. 39, υποθ και C-199/92 P, *Huls κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1999, σελ. Ι-4287, σκ. 178, υποθ. C-219/95 P, *Ferriere Nord κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1997, σελ. Ι-4411, σκ. 14-15 και Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. Τ-305/94 έως Τ-307/94, Τ-313/94 έως Τ- 316/94, Τ-318/94, Τ-325/94, Τ-328/94, Τ-329/94 και Τ-335/94, *Limburgse Vinyl Maatschappij NV κ.λπ κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1999, σελ. ΙΙ-931, σκ. 741, υπόθ. Τ-62/98, *Volkswagen κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2000, σελ. ΙΙ-2707, σκ. 178.

[137] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-8/08, *T- Mobile Netherlands BV κλπ. κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, Συλλ. 2009, σελ. Ι-4529, σκ. 31.

αντικειμένου νοθεύσεως του ανταγωνισμού)[138], ενώ κατά κανόνα συνίσταται σε αντιανταγωνιστικές πρακτικές που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης εξαίρεσης σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/1977-3959/2011 (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.1.).

134. Αντικείμενο του εν λόγω περιορισμού μπορεί να είναι ο καθορισμός συγκεκριμένων τιμών, κλίμακας τιμών, τιμών στόχων, τιμών πλαισίων καθώς και ενδεικτικών τιμών. Επομένως, ο όρος «*τιμές*» λαμβάνεται υπό ευρεία έννοια περικλείοντας ακόμα και συστάσεις περί τιμών. Κατ' επέκταση, για τη διαπίστωση άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών δε απαιτείται, κατά την έννοια των εθνικών και κοινοτικών διατάξεων περί ανταγωνισμού, ούτε η ταύτιση τιμών, ούτε και η τυχόν ομοιόμορφη αύξηση ή αναπροσαρμογή τους. Ο καθορισμός μιας τιμής, ακόμη και τιμής η οποία συνιστά απλώς και μόνο επιδιωκόμενο στόχο ή προτεινόμενη ή ενδεικτική τιμή, επηρεάζει αρνητικά τον ανταγωνισμό, διότι παρέχει σε όλους τους συμβαλλόμενους μιας σύμπραξης τη δυνατότητα να προβλέψουν με εύλογη βεβαιότητα την πολιτική τιμών που θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους[139]. Εκδηλώνοντας, δηλαδή, την κοινή πρόθεση να εφαρμόσουν ένα δεδομένο επίπεδο τιμών για τις υπηρεσίες τους, οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις παύουν να καθορίζουν αυτοτελώς την πολιτική που θα ακολουθήσουν στην αγορά, αντιστρατευόμενοι έτσι την αντίληψη που εμπεριέχεται στις εθνικές και κοινοτικές διατάξεις περί ανταγωνισμού[140].

135. Ειδικότερα, οι προκαθορισμένες και οι ελάχιστες τιμές που επιβάλλονται από ενώσεις επιχειρήσεων στα μέλη τους αποτελούν πρακτικές με τις μεγαλύτερες αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, αφού μπορούν να οδηγήσουν σε σοβαρό περιορισμό ή και εξάλειψη των ωφελειών που προσφέρουν στους καταναλωτές οι ανταγωνιστικές αγορές[141].

136. Ομοίως, και οι απλώς συνιστώμενες τιμές μπορεί να έχουν αισθητά αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, καθώς διευκολύνουν τον συντονισμό των τιμών μεταξύ των επαγγελματιών του κλάδου και ενδέχεται να οδηγούν σε παραπλάνηση των καταναλωτών σχετικά με τα εύλογα επίπεδα τιμών[142].

137. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε σχετικά ότι «*παρά το ότι είναι φυσιολογικό για μία επαγγελματική οργάνωση να παρέχει στα μέλη της βοήθεια στη διαχείριση, δεν πρέπει να επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα τον ανταγωνισμό, ιδίως υπό τη μορφή προτεινομένων τιμών ισχυουσών για όλες τις επιχειρήσεις ανεξάρτητα από τη διάρθρωση του κόστους τους* [...] *Με βάση τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι η εν λόγω οριζόντια πρακτική έχει στόχο να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό την αγορά και ως εκ τούτου υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85 παρ. 1*»[143].

---

[138] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. T-374/94, T-375/94, T-384/94 και T-388/94, *European Night Services κ.λπ κατά της Επιτροπής*, Συλλ. 1998, σελ. II- 3141, σκ. 136.

[139] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. 8/72, *Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1972, σελ. 977, σκ. 21 και Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. T-213/95 και T-18/96, *Stichting κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1997, σελ. II-1739, σκ. 157 καθώς και Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX*, ΕΕ 1996 L181/28, σκ. 46 και 49 και 2005/8/ΕΚ, *Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, σκ. 78.

[140] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, T-311/94, *BPB de Eendracht κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1998, σελ. II-1129, σκ. 192.

[141] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον Ανταγωνισμό στον Τομέα των Επαγγελματιών Υπηρεσιών, COM(2004) 83 τελικό, 9.2.2004, παρ. 31.

[142] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον Ανταγωνισμό στον Τομέα των Επαγγελματιών Υπηρεσιών, COM(2004) 83 τελικό, 9.2.2004, παρ. 37.

[143] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX,* ΕΕ 1996 L181/28, σκ. 60 και 70.

138. Η κυκλοφορία από μία επαγγελματική οργάνωση πληροφοριών αναφορικά με τις τιμές από τη φύση της υποκινεί τις επιχειρήσεις που ανήκουν σε αυτή να ευθυγραμμίσουν τις τιμές τους, ανεξάρτητα από τη διάρθρωση του κόστους τους. Η μέθοδος αυτή αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις εκείνες των οποίων το κόστος είναι μικρό να χαμηλώσουν τις τιμές τους και προσφέρει ένα τεχνητό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις με μεγαλύτερο κόστος παραγωγής[144].

139. Η κυκλοφορία από μία ένωση τιμοκαταλόγων με προτεινόμενες ή ενδεικτικές τιμές (δηλαδή ακόμη και μη δεσμευτικές) επηρεάζουν τον ανταγωνισμό, λόγω του ότι επιτρέπει στους ανταγωνιστές να προβλέπουν με εύλογη βεβαιότητα ποια πολιτική τιμών θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους[145]. Η κυκλοφορία έστω προτεινόμενων τιμών από μία ένωση δεν μπορεί να μην έχει περιοριστικό αποτέλεσμα, αφενός στο επίπεδο των μελών της ένωσης, τα οποία, ακόμα και εάν δεν εφαρμόζουν ακριβώς τις προτεινόμενες αυτές τιμές, αναγκαστικά επηρεάζονται κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους από αυτές και αφετέρου σε επίπεδο επιχειρήσεων- μη μελών αυτής, αλλά που έχουν γνώση της τιμολογιακής πολιτικής που συνιστά η ένωση και δημοσιεύει ο επαγγελματικός τύπος, στις οποίες οι πληροφορίες αυτές επιτρέπει να προβλέπουν με εύλογη βεβαιότητα ποια πολιτική τιμών θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές[146].

140. Περαιτέρω, έχει γίνει δεκτό ότι η υιοθέτηση κοινών μεθόδων υπολογισμού των στοιχείων κόστους των επιχειρήσεων συνεπάγεται καθορισμό τιμών[147].

141. Ειδικότερα, στην υπόθεση FETTCSA, τα μέλη της συμφωνίας FETTCSA συμφώνησαν στη χρησιμοποίηση ενός κοινού μηχανισμού για τον υπολογισμό των τελών που επιβάρυναν τα τιμολόγια των ναυτιλιακών εταιρειών, μεταξύ των οποίων ήταν και το κόστος καυσίμων. Ταυτόχρονα, συμφωνήθηκε το κόστος αυτό να μετακυλίεται πλήρως στα τιμολόγια τους. Η συμφωνία αυτή θεωρήθηκε ότι είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού παρά το γεγονός ότι δεν είχε συμφωνηθεί η μετακύλιση του ανωτέρω κόστους επί του συγκεκριμένου ύψους τιμών που θα επέλεγε η εκάστοτε ναυτιλιακή εταιρεία. Ο κύριος λόγος ήταν ότι είχε καταργηθεί ο ανταγωνισμός ως προς τον υπολογισμό των πρόσθετων τελών, τα οποία δυνητικά αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα που αφορούσε τη τελική τιμή που χρέωνε η εκάστοτε ναυτιλιακή εταιρεία[148]. Μάλιστα, στην εν λόγω υπόθεση λήφθηκε υπόψη το γεγονός ότι το πόσο επιβαρύνει το κόστος καυσίμου την κάθε εταιρεία εξαρτάται από την ικανότητα κάθε ναυτιλιακής εταιρείας να μεγιστοποιεί τα έσοδά της και να ελαχιστοποιεί το κόστος της στο μικρότερο δυνατό επίπεδο[149].

142. Επιπλέον, στη συγκεκριμένη υπόθεση, δεν έγινε δεκτό το επιχείρημα ότι σκοπός των εταιρειών ήταν μόνο η δημιουργία μίας κοινής μεθόδου

---

[144] Βλ. αποφάσεις Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX,* ΕΕ 1996 L181/28, σκ. 61 και 2005/8/ΕΚ, *Barême d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges,* ΕΕ 2005 L4/10, σκ. 88.

[145] Βλ. και ανωτέρω, υποσ. 141.

[146] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX,* ΕΕ 1996 L181/28, σκ. 73. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-246/86, *Belasco κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1989, σελ. 2117, σκ. 13, όπου γίνεται δεκτό ότι η κοινοποίηση σε μη μέλη μίας ένωσης σχεδίων αιτήσεων αυξήσεων τιμών είχε ως σκοπό την παρακίνηση αυτών να ευθυγραμμίσουν τις τιμές τους προς εκείνες των μελών κατά τρόπο ώστε να ενισχυθούν τα αποτελέσματα της συμπράξεως και πέραν του κύκλου των μελών.

[147] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Επιτροπής, 74/292/ΕΟΚ, *Agreements between manufacturers of Glass Containers*, ΕΕ 1974 L 160/1, σκ.19-20 και 46.

[148] Βλ. αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-213/00, *CMA CGM κατά Επιτροπής*, παρ.131-159 και 174-182 καθώς και Επιτροπής, 2000/627/ΕΚ, *FETTCSA*, ΕΕ 2000 L 268/1, σκ.132-135.

[149] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2000/627/ΕΚ, *FETTCSA* , ΕΕ 2000 L 268/1, σκ. 45.

υπολογισμού των τελών, αφού υπήρχαν στις σχετικές αποφάσεις της FETTSCA ρητές αναφορές περί αξιοποίησης της κοινής αυτής μεθόδου, ώστε να μετακυλίονται τα τέλη αυτά στη τελική τιμή που χρέωνε η κάθε εταιρεία, χωρίς μάλιστα δυνατότητα χορήγησης εκπτώσεων[150].

143. Ομοίως, στην υπόθεση FENEX, δεν έγινε δεκτό αντίστοιχο επιχείρημα, ότι δηλαδή η αύξηση των τιμών που πρότεινε η συγκεκριμένη ένωση επιχειρήσεων στα μέλη της οφειλόταν σε αύξηση των κοστολογίων που αντιμετώπιζε ο κλάδος. Οι συγκεκριμένες συστάσεις της εν λόγω ένωσης για μετακύλιση του κόστους θεωρήθηκαν ότι είχαν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, διότι υποκινούσε τα μέλη της σε ευθυγραμμισμένη αύξηση των τιμών, ανεξάρτητα από τη διάρθρωση του κόστους τους, αποθαρρύνοντας τις επιχειρήσεις που το κόστος τους είναι μικρό να χαμηλώσουν τις τιμές και προσφέροντας ένα τεχνητό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις με μεγαλύτερο κόστος παραγωγής[151].

144. Επιπροσθέτως, γίνεται δεκτό ότι οι αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν συνιστώμενες τιμές δύνανται να λειτουργήσουν ως εστιακό σημείο (*focal point*) κατά τον καθορισμό της τιμολογιακής πολιτικής από τα μέλη της και να κατ' επέκταση να εφαρμοστούν ενδεχομένως στην πράξη από την πλειοψηφία ή το σύνολο των μελών της[152]. Σημαντικός παράγοντας για την αξιολόγηση των πιθανών αντιανταγωνιστικών αποτελεσμάτων από σχετικές αποφάσεις περί συνιστώμενων τιμών είναι η θέση της ένωσης επιχειρήσεων στην αγορά. Όσο ισχυρότερη είναι η θέση της ένωσης επιχειρήσεων στην αγορά, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος μια συνιστώμενη τιμή να οδηγήσει σε κατά το μάλλον ή ήττον ομοιόμορφη εφαρμογή αυτού του επιπέδου τιμών από τα μέλη της, διότι αυτοί είναι πιθανό να τη χρησιμοποιήσουν ως σημείο εστίασης[153].

145. Περαιτέρω, έχει κριθεί ότι η ύπαρξη κρίσεως στην αγορά δεν δύναται να άρει τον παραβατικό χαρακτήρα μιας συμπράξεως[154]. Δηλαδή, οι συμφωνίες με αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς τις τιμές δεν δικαιολογούνται από τυχόν ανάγκη αποκατάστασης των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που επικρατούν στην αγορά και έχουν πλήξει συγκεκριμένες επιχειρήσεις, λόγω αύξησης του κόστους και μείωσης των εσόδων τους[155].

---

[150] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2000/627/ΕΚ, *FETTCSA* , ΕΕ 2000 L 268/1, σκ.164-165.

[151] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, , *FENEX,* ΕΕ 1996 L181/28,, σκ. 37-38, 41, 60-61.

[152] Βλ. κατ' αναλογία Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, ΕΕ 2010 C 130/1, παρ. 227. Πρβλ. και απόφαση ΔΕΕ, υπόθ. C413/06 P, *Bertelsmann AG και Sony Corporation of America κατά Independent Music Publishers and Labels Association (Impala) και Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. 4951, σκ. 123, όπου γίνεται καταρχήν αναφορά (ακριβέστερα στο αγγλικό κείμενο) στη δυνατότητα εναρμόνισης τιμών γύρω από ένα εστιακό σημείο (*focal point*), που στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν οι χονδρικές δημοσιευμένες τιμές για εμπόρους. Βλ. επίσης ΕΑ 512/VI/2010, σελ. 52, σκ. 154.

[153] Βλ. κατ' αναλογία Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, ΕΕ 2010 C 130/1, παρ. 228.

[154] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-238/99 P, C- 244/99 P, C- 245/99 P, C- 247/99 P, C-250/99 P έως C- 252/99 P και C- 254/99 P, *LVM κλπ κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. I-8375, σκ. 487 και Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. T-217/03 και T-245/03, *FNCBV κ.λπ. κατά της Επιτροπής*, Συλλ. 2006, σελ. II-4987, σκ. 90.

[155] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-45/85, *Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1987, σελ. 405, σκ. 40-43, 59-60 και Επιτροπής, 98/247/ΕΟΚ, *Προσαύξηση της τιμής του κράματος*, ΕΕ 1998 L 100/55, σκ. 74, 83-84 (όπου ακριβώς γίνεται δεκτό ότι η δυσμενής οικονομική συγκυρία στον κλάδο δεν αναιρεί την ύπαρξη παράβασης, μπορεί όμως υπό προϋποθέσεις να ληφθεί υπόψη ως ελαφρυντική περίσταση για τη μείωση των προστίμων), 2003/569/ΕΚ, *Interbrew και Alken-Maes*, ΕΕ L 200/1, σκ. 321 και 2003/600/ΕΚ, *Γαλλικό Βόειο Κρέας*, ΕΕ 2003 L 209/12, σκ. 130, 142.

Επίσης, μία απόφαση ένωσης επιχειρήσεων που επιχειρεί να μην προκαλέσει, ενθαρρύνει ή επιτρέψει ενέργειες που θα έχουν σαν αποτέλεσμα την απότομη πτώση των τιμών, την διατάραξη της αγοράς, την απώλεια κερδών και τον ασυγκράτητο ανταγωνισμό μεταξύ των μελών της δεν παύει να έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού[156]. Εφόσον, πάντως, η ένωση ή τα μέλη της αποδέχονται ότι μία πρακτική υιοθετήθηκε, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η αβεβαιότητα στην αγορά και η οικονομική δυσπραγία των επιχειρήσεων, τούτο αποτελεί ομολογία ότι η συγκεκριμένη αντιανταγωνιστική συμπεριφορά της ένωσης απευθυνόταν ως δεσμευτική-επιβαλλόμενη στα μέλη της[157].

146. Εξάλλου, σε αντιστοιχία των όσων έχουν ήδη αναφερθεί ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο VI.3.5.1.), εφόσον αποδεικνύεται ότι σκοπός της εν λόγω συστάσεως ή αποφάσεως της εκάστοτε ενώσεως είναι ο περιορισμός του ανταγωνισμού ως προς τη τιμολογιακή πολιτική των μελών της ένωσης, τότε δεν απαιτείται έρευνα επί των πραγματικών επιπτώσεων αυτής[158].

VI.3.5.3. Περιορισμός της παραγωγής – διάθεσης (πωλήσεων)

147. Συμφωνίες, εναρμονισμένες πρακτικές ή/και αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, με τις οποίες επιδιώκεται περιορισμός παραγωγής και διάθεσης (πωλήσεων) περιορίζουν τον ανταγωνισμό και εμπίπτουν στη ρητή απαγόρευση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011[159], ενώ κατά κανόνα δεν δύνανται

---

[156] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-5/00, DEP, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2003, σελ. ΙΙ-5761, σκ. 299-300.

[157] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-213/95 και Τ-18/96, *Stichting κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1997, σελ. ΙΙ-1739, σκ. 159-160.

[158] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-246/86, *Belasco κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1989, σελ. 2117, σκ. 15, Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-39/92, *Groupement des cartes bancaires "CB" και Europay International κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1994, σελ. ΙΙ-49, σκ. 87, υποθ. Τ-5/00 DEP, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2003, σελ. ΙΙ-5761, σκ. 287, 291 και Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX,* ΕΕ 1996 L181/28, σκ. 71.

[159] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-41/69, *Chemiefarma κατά Επιτροπής*, Συλλ.1970, σελ. 661, σκ. 154-155. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, η συμφωνία μεταξύ ορισμένων γαλλικών επιχειρήσεων για τη διακοπή παραγωγής συγκεκριμένου προϊόντος (synethetic quinidine) θεωρήθηκε περιοριστική του ανταγωνισμού. Βλ. και απόφαση ΔΕΕ, C-246/86, *Belasco κλπ κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1989, σελ. 2117, σκ.19-20. Στην υπόθεση αυτή, είχε συσταθεί εντός της ένωσης Belasco μηχανισμός ελέγχου των ποσοστώσεων-πωλήσεων με σύστημα ποινικών ρητρών υπό μορφή αποζημιώσεως. Προβλήθηκε το επιχείρημα ότι το σύστημα αυτό δεν τέθηκε σε εφαρμογή, αποδείχθηκε όμως το αντίθετο. Εντούτοις, ακόμα και στη περίπτωση που δεν υπήρχαν κυρώσεις ή δεν είχαν εφαρμοστεί αυτές αναφορικά με το συγκεκριμένο σύστημα, η συμφωνία αυτή θα είχε θεωρηθεί προβληματική από απόψεως δικαίου ανταγωνισμού, καθώς ως αναλύθηκε ανωτέρω η θεμελίωση 'συμφωνίας' ή/και 'απόφασης' δεν απαιτεί μέτρα εφαρμογής ή κυρώσεων. Βλ. επίσης απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-199/92 P, *Huls κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1999, σελ. Ι-4287, σκ.187-191, όπου κρίθηκε ότι η συμμετοχή σε συνεδριάσεις καθορισμού στόχων πωλήσεων είχε ως σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Επιπλέον, βλ. απόφαση Επιτροπής, 84/405/ΕΟΚ, *Zinc Producer Group*, ΕΕ 1984 L 220/27, σκ. 67-68, 71. Στην υπόθεση αυτή είχε συσταθεί από εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ένας όμιλος (ZPG), εντός του οποίου είχε συμφωνηθεί να μην δημιουργούνται νέες δυνατότητες παραγωγής ψευδαργύρου, να παύσουν δηλαδή η παραγωγή του και να υποβάλλουν προς έγκριση το εκάστοτε ύψος παραγωγής στη Γ.Σ. του εν λόγω ομίλου (βλ. σκ. 38). Η υποχρέωση αυτή αποτελούσε εμπόδιο στην ελεύθερη λήψη των σχετικών αποφάσεων εκ μέρους των συμμετεχουσών επιχειρήσεων. Το ίδιο έγινε δεκτό και ως προς τις συστάσεις, στις οποίες προέβαινε ο ZPG, για μείωση της παραγωγής, θεωρήθηκε δηλαδή μία τέτοια συμπεριφορά ως εναρμονισμένη πρακτική (βλ. σκ. 67-68). Αν και στη συγκεκριμένη υπόθεση, αποδείχθηκε η παραγωγή αποτελεσμάτων εκ της συγκεκριμένης πρακτικής, εντούτοις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάνθηκε ότι αρκεί η συμφωνία να έχει ως σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού και συγκεκριμένα εν προκειμένω τον περιορισμό της παραγωγής. Στην ίδια υπόθεση, θεωρήθηκαν

να εξαιρεθούν με βάση το άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/1977-3959/2011 (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.1.).

148. Έχει κριθεί μάλιστα ότι μία τέτοια συμφωνία είναι παράνομη ακόμα και αν οι επιχειρήσεις που λαμβάνουν τη σχετική απόφαση δεν μπορούν πραγματικά να παράγουν ή να διαθέσουν τα εκάστοτε προϊόντα ή υπηρεσίες[160].

149. Εξάλλου, ενδεχόμενο επιχείρημα ότι οι κρατικές υπηρεσίες των κρατών μελών γνώριζαν τις εν λόγω συμφωνίες και τα εν λόγω μέτρα εγκρίνοντάς τα δεν μπορεί να αποτρέψει την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού του ν. 703/1977 και 3959/2011[161].

VI.3.6. Επιχείρηση που διευκολύνει τη σύμπραξη (Cartel facilitator)

150. Το άρθρο 1 ν. 703/1977-3959/2011 (όπως εξάλλου και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ) έχει εφαρμογή όχι μόνο στις οριζόντιες συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που ασκούν εμπορική δραστηριότητα στην ίδια αγορά οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών αλλά και στις κάθετες συμφωνίες που προϋποθέτουν εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικά επίπεδα αλυσίδας παραγωγής και, ως εκ τούτου, σε διαφορετικές αγορές προϊόντων ή υπηρεσιών[162].

151. Επίσης, οι όροι της νομολογίας «*κοινή βούληση συμπεριφοράς στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο*» επισημαίνουν το στοιχείο της «*κοινής βούλησης*» και δεν απαιτούν τέλεια σύμπτωση μεταξύ της οικείας αγοράς, στην οποία δραστηριοποιείται η επιχείρηση-αυτουργός του περιορισμού του ανταγωνισμού και της αγοράς, στην οποία λαμβάνει χώρα ο περιορισμός αυτός[163].

152. Εξάλλου, το κριτήριο της ύπαρξης συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής με σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι μία επιχείρηση μπορεί να παραβεί τα άρθρα 1 ν. 703/1977-3959/2011 όταν η συμπεριφορά της, όπως εναρμονίζεται με τη συμπεριφορά άλλων επιχειρήσεων, σκοπεί στον περιορισμό του ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά, χωρίς αυτό να προϋποθέτει αναγκαστικά ότι δραστηριοποιείται και η ίδια στην εν λόγω επίμαχη αγορά[164].

παραβατικοί τόσο οι περιορισμοί στις πωλήσεις των διανομέων των συμμετεχουσών στην εναρμονισμένη πρακτική επιχειρήσεων όσο και η απαγόρευση πωλήσεων στον LME με το σκεπτικό ότι το μεν πρώτο περιόριζε τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις στην ελευθερία των συναλλαγών τους, ενώ το δεύτερο ότι επηρέαζε αρνητικά τις τιμές (σκ. 67, 72). Βλ. επίσης αποφάσεις Επιτροπής 79/90/ΕΟΚ, *White Lead*, ΕΕ 1979 L 21/16, σκ. 25-29, όπου ο καθορισμός των ποσοτήτων πωλήσεων και η ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών εκ μέρους ανταγωνιστριών εταιριών θεωρήθηκε παραβατική του άρθρου 81 παρ.1 (β), 87/1/ΕΟΚ, *Λιπαρά οξέα*, ΕΕ 1987 L 3/17, σκ. 39, όπου θεωρήθηκε ότι τόσο ο άμεσος όσο και ο έμμεσος καθορισμός ποσοτήτων θεωρήθηκε παραβατικός του δικαίου του ανταγωνισμού, καθώς και 89/515/ΕΟΚ, *Δομικά πλέγματα*, ΕΕ 1989 L 260/1, σκ.161,173, όπου, μεταξύ άλλων, θεωρήθηκε ότι ανταλλαγή πληροφοριών και καθορισμός των πωλούμενων ποσοτήτων εκ μέρους ανταγωνιστριών εταιριών ήταν παραβατικός από απόψεως του δικαίου του ανταγωνισμού. Βλ. και Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες Γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ.3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/97, σκ. 23.

[160] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-41/69, *Chemiefarma κατά Επιτροπής,* Συλλ.1970, σελ. 661, σκ. 156.

[161] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Επιτροπής, 84/405/ΕΟΚ, *Zinc Producer Group*, ΕΕ 1984 L 220/27, σκ. 74.

[162] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-99/04, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. II-1501, σκ. 120 και την εκεί παρατεθειμένη νομολογία.

[163] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-99/04, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. II-1501, σκ. 122 και την εκεί παρατεθειμένη νομολογία.

[164] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-99/04, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. II-1501, σκ. 122.

153. Πράγματι, όπως γίνεται δεκτό, οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία θα μπορούσε να συρρικνώσει το περιεχόμενο της απαγορεύσεως του άρθρου 1 ν.703/1977-3959/2011 (όπως γίνεται δεκτό για το άρθρο 101 ΣΛΕΕ) σε βαθμό που να θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα και τον κύριο σκοπό των σχετικών απαγορευτικών κανόνων, που είναι η εξασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού, δεδομένου ότι δεν θα καθιστούσε δυνατή την κύρωση της ενεργούς συμβολής μίας επιχείρησης στον περιορισμό του ανταγωνισμού για τον λόγο και μόνο ότι η συμβολή αυτή δεν απορρέει από οικονομική δραστηριότητα στο πλαίσιο της επίμαχης αγοράς, στην οποία πραγματοποιείται ή έχει ως σκοπό να πραγματοποιηθεί ο περιορισμός αυτός[165].

154. Σημειώνεται, πάντως, ότι αρκεί να αποδεικνύεται πως η ενδιαφερόμενη επιχείρηση είχε μετάσχει σε συναντήσεις κατά τις οποίες συνάφθηκαν επιζήμιες του ανταγωνισμού συμφωνίες, χωρίς να αντιταχθεί σαφώς στις συμφωνίες αυτές και ότι προτίθετο να συμβάλει με τη συμπεριφορά της στους κοινούς σκοπούς τους οποίους επιδίωκε το σύνολο των μετεχόντων ή ότι ηδύνατο ευλόγως να τις προβλέψει και ότι αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο[166].

155. Επιπρόσθετα, όσον αφορά τον καθορισμό της προσωπικής ευθύνης επιχείρησης, της οποίας η συμμετοχή στη σύμπραξη δεν έχει το ίδιο περιεχόμενο και την ίδια ένταση σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις, από τη νομολογία προκύπτει ότι, αν και οι εναρμονισμένες πρακτικές και συμφωνίες προκύπτουν κατ' ανάγκην από τη συντρέχουσα δράση πλειόνων επιχειρήσεων, που είναι μεν όλες φυσικοί συναυτουργοί της παραβάσεως, των οποίων όμως η συμμετοχή μπορεί να προσλάβει διαφορετικές μορφές, αναλόγως ιδίως των χαρακτηριστικών της οικείας αγοράς και της θέσεως κάθε επιχειρήσεως στην αγορά, των στόχων τους οποίους επιδιώκει και των τρόπων εκτελέσεως τους οποίους έχει επιλέξει ή έχει κατά νου, το γεγονός και μόνον ότι κάθε επιχείρηση μετέχει στην παράβαση με τον δικό της τρόπο δεν αρκεί για να αποκλείσει την ευθύνη της για ολόκληρη την παράβαση, περιλαμβανομένης και της συμπεριφοράς που υλοποιείται από άλλες μετέχουσες επιχειρήσεις που συμμερίζονται όμως τον ίδιο επιζήμιο του ανταγωνισμού σκοπό ή αποτέλεσμα[167].

156. Σύμφωνα και με τα ανωτέρω, φαίνεται ότι είναι δύο οι βασικές προϋποθέσεις, βάσει των οποίων μπορεί να καταλογιστεί η παράβαση σε μία τέτοια επιχείρηση:

i) Η επιχείρηση αυτή να έχει συμβάλει αντικειμενικά στην υλοποίηση της επίμαχης σύμπραξης, έστω και κατά τρόπο δευτερεύοντα, εξαρτώμενο και παθητικό, για παράδειγμα μέσω σιωπηρής εγκρίσεως και μη καταγγελίας της σύμπραξης στις αρχές, ενώ η ενδεχομένως περιορισμένη σημασία της συμβολής της μπορεί να ληφθεί υπόψη κατά την επιμέτρηση της ποινής[168]. Κατά την αξιολόγηση της εν λόγω προϋπόθεσης λαμβάνεται εύλογα υπόψη εάν η σύμπραξη έχει υλοποιηθεί ως συνέπεια της συμβολής της σχετικής επιχείρησης. Ελλείψει πραγματωθείσας σύμπραξης, είναι σαφές ότι δεν μπορεί να γίνει λόγος για διευκόλυνση αυτής. Είναι κρίσιμο, επομένως, να αποδειχθεί η ύπαρξη

[165] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-99/04,*AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. ΙΙ-1501, σκ. 127.
[166] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-99/04, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. ΙΙ-1501, σκ. 130.
[167] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-99/04, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. ΙΙ-1501, σκ. 131.
[168] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-99/04, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. ΙΙ-1501, σκ. 133-136, 151 και 154.

αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της δραστηριότητας της φερόμενης ως διευκολύνουσας τη σύμπραξη επιχείρησης και του περιορισμού του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά[169].

Εφόσον, δηλαδή, η δραστηριότητα της επιχείρησης δεν οδηγήσει αυτή καθεαυτή σε περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα, τυχόν πραγμάτωση της σύμπραξης μέσω εναλλακτικών τρόπων και ανεξάρτητα από την παρασχεθείσα συμβολή της σχετικής επιχείρησης, η οποία απέβη άκαρπη, δεν μπορεί να στοιχειοθετήσει παραβίαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού.

ii) Να πληρούται ο υποκειμενικός όρος της προς τούτο εκδήλωσης της βούλησης της επιχείρησης, που να αποδεικνύει ότι αποδέχεται έστω σιωπηρά τους σκοπούς της σύμπραξης[170].

Ακόμα, δηλαδή, και αν πληρούται το αντικειμενικό κριτήριο της συμβολής στη σύμπραξη, δεν μπορεί να γίνει λόγος για παραβίαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, από τη στιγμή που η επιχείρηση αγνοεί την ίδια την ύπαρξη της σύμπραξης. Η διευκολύνουσα τη σύμπραξη επιχείρηση που περιορίζεται στη νομότυπη εξυπηρέτηση ενός ή περισσοτέρων πελατών της, μέσω της από μέρους της απλής παροχής κοινών υπηρεσιών, δεν δύναται άνευ ετέρου να γνωρίζει ή να προβλέψει ενδεχομένως το σκοπό για τον οποίο χρησιμοποιούνται οι σχετικές υπηρεσίες της και να τον αποδεχθεί. Συνεπώς, η ενδεχόμενη χρήση των προσφερόμενων από την επιχείρηση υπηρεσιών για την υλοποίηση αντιανταγωνιστικών σκοπών δεν μπορεί να καταλογιστεί σε αυτή, χωρίς τη γνώση ή έστω τη σιωπηρή συναίνεσή της.

Η γνώση δε αυτή, ακόμη και ενός μεμονωμένου στελέχους της επιχείρησης, που ενεργεί στο όνομα και για λογαριασμό της επιχείρησης, αρκεί για τη θεμελίωση του ως άνω υποκειμενικού-βουλητικού κριτηρίου, καθότι έχει γίνει δεκτό ότι η επιχείρηση είναι υπόλογη για τις αντιανταγωνιστικές ενέργειες των υπαλλήλων/στελεχών της, ακόμη και στην περίπτωση που η διεύθυνση της επιχείρησης τις αγνοεί[171].

157. Διευκρινίζεται συμπληρωματικά ότι με βάση τη μέχρι τώρα ενωσιακή νομολογία, οι επιχειρήσεις που έχουν κριθεί ή αξιολογηθεί στα πλαίσια αυτής της συλλογιστικής, ήτοι της διευκόλυνσης συμπράξεων, είχαν τη μορφή συμβουλευτικών επιχειρήσεων[172]. Ωστόσο, είναι προφανές ότι η μορφή μιας

---

[169] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-99/04, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. II-1501, σκ. 154.

[170] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-99/04, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. II-1501, σκ. 133-136, 151 και 156.

[171] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-161/05, *Hoechst κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2009, σελ. II-3555, σκ. 54-55, όπου το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι δεν μπορούσε να της καταλογιστεί η παράβαση λόγω του ότι οι εργαζόμενοί της δεν είχαν τηρήσει την πολιτική της περί τηρήσεως του δικαίου του ανταγωνισμού απορρίφθηκε με το σκεπτικό ότι η προσφεύγουσα όφειλε να έχει γνώση των ενεργειών των εργαζομένων της και δεν μπορούσε να επικαλεστεί δυσλειτουργία της εσωτερικής οργανώσεως της. Βλ. επίσης αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-100-103/80, *Musique Diffusion Francaise κατά Επιτροπής,* Συλλ. 1983, σελ. 1825, σκ. 97, Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-236/01, *Tokai Carbon κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2002, σελ. II-1181, σκ. 277 και Επιτροπής, 2007/534/ΕΚ της 13 Σεπτεμβρίου 2006 (38.456 – Bitumen - NL), OJ L 196/40, σκ. 214 και της 28 Ιανουαρίου 2009 (39.406 – Marine Hoses), OJ C 168/05, σκ. 375. Βλ. επίσης Christopher Harding, *"Capturing the cartel's friends: Cartel facilitation and the idea of joint criminal enterprise, ELR*, Issue 2, 2009, σελ. 308-309.

[172] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-99/04, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. II-1501, καθώς και αποφάσεις Επιτροπής, 81/881/ΕΚ της 28 Σεπτεμβρίου 1981 (IV. 29.988-*Italian Flat Glass*), OJ L 326, 13.11.1981, σελ. 32-43 και 86/398/ΕΚ της 23 Απριλίου 1986 (IV. 31.149 – *Polypropylene*), OJ L 230, 18.08.1986, σελ. 1-66. Βλ. επίσης Wilko van Weert & Gordon Christian, SJ Berwin LLP, "Cartel Facilitators Beware- AC *Treuhand* Spurs Competition Authorities

τέτοιας επιχείρησης δεν είναι καταλυτική για τη διαπίστωση παράβασης των σχετικών διατάξεων του ν. 703/1977-3959/2011 (όπως και 101 ΣΛΕΕ) και μπορεί βεβαίως να ποικίλλει, αρκεί να αποδεικνύεται η ενεργή και εκούσια συμβολή της στη σύμπραξη, κατά τα ανωτέρω.

158. Περαιτέρω, οι έννοιες «*συμφωνία*», «*αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων*» και «*εναρμονισμένη πρακτική*» καταλαμβάνουν, από υποκειμενική άποψη, μορφές συμπαιγνίας που μοιράζονται την ίδια φύση και διακρίνονται μόνο ως προς την ένταση και τις μορφές υπό τις οποίες αυτές εκδηλώνονται. Επομένως, τα ως άνω συναγόμενα από την ενωσιακή νομολογία κριτήρια για την εκτίμηση του αν συγκεκριμένη συμπεριφορά παραβιάζει το άρθρο (101 παρ. 1 ΣΛΕΕ και) 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011 και, ως διευκολύνουσα μια σύμπραξη που λαμβάνει χώρα σε άλλη σχετική αγορά, εφαρμόζονται ανεξάρτητα αν πρόκειται για συμφωνία, απόφαση ή εναρμονισμένη πρακτική[173]. Μολονότι, δηλαδή, οι υποθέσεις εξ αφορμής των οποίων αντιμετωπίστηκε νομολογιακά το εν λόγω ζήτημα αφορούσαν στο σύνολό τους συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, κρίνεται ότι τα συναχθέντα συμπεράσματα τυγχάνουν εφαρμογής και στις περιπτώσεις όπου η συμπαιγνιακή συμπεριφορά εκδηλώνεται ως απόφαση ένωσης επιχειρήσεων. Τούτο διότι, πράγματι, θα ήταν εκτός του γράμματος και του σκοπού των σχετικών ανωτέρω διατάξεων η επιχείρηση που διευκολύνει μια τέτοια συμπαιγνιακή πρακτική να εκφύγει του πεδίου εφαρμογής του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού.

VI.3.7. Δυνατότητα εξαίρεσης βάσει του άρθρ. 1 παρ. 3 του ν. 703/1977 – 3959/2011

VI.3.7.1. Γενικό πλαίσιο

159. Προκειμένου να εξεταστεί αν οι υπό κρίση αποφάσεις, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών και περιορισμού παραγωγής και διάθεσης εξαιρούνται από την απαγορευτική διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977-3959/2011, πρέπει να διερευνηθεί εάν αυτές πληρούν σωρευτικά τις προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης, όπως αυτές προβλέπονται ρητά στο άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 703/1977-3959/2011.

160. Η εφαρμογή της εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του ν. 703/1977-3959/2011, υπόκειται σε τέσσερις προϋποθέσεις, δύο θετικές και δύο αρνητικές:
α) η συμφωνία, απόφαση ή εναρμονισμένη πρακτική πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής - οικονομικής προόδου,
β) πρέπει να εξασφαλίζει δίκαιο τμήμα στους καταναλωτές από το όφελος που προκύπτει,
γ) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών και
δ) η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού.

161. Οι τέσσερις προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 του ν. 703/1977-3959/2011 είναι σωρευτικές, δηλαδή οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις οφείλουν να

---

into Action", GCP THE ONLINE MAGAZINE FOR GLOBAL COMPETITION POLICY, August 2009, Release One, όπου γίνεται παραπομπή στη σχετική ανωτέρω νομολογία.

[173] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-8/08, *T- Mobile Netherlands BV κλπ. κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, Συλλ. 2009, σελ. I-4529, σκ. 23-24. Βλ. επίσης ΣΤΕ 2780/2012, σκ. 5.

αποδείξουν ότι πληρούνται και οι τέσσερις προκειμένου να χορηγηθεί εξαίρεση. Εφόσον δεν πληρούται έστω και μία από αυτές, η συμφωνία, απόφαση ή εναρμονισμένη πρακτική είναι αυτοδικαίως άκυρη[174].

162. Το άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 703/1977-3959/2011 δεν αποκλείει *a priori* ορισμένα είδη αντιανταγωνιστικών πρακτικών από το πεδίο εφαρμογής του. Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία και πρακτική, οι σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού – όπως ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών και ο περιορισμός παραγωγής/διάθεσης προϊόντων ή υπηρεσιών – δεν είναι πιθανόν να πληρούν τις προϋποθέσεις εξαίρεσης από τις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011 (όπως άλλωστε και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ)[175]. Ειδικότερα, οι σχετικές συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά κανόνα δεν πληρούν (τουλάχιστον) τις δύο πρώτες προϋποθέσεις του άρθρου 1 παρ. 3 του ν. 703/1977-3959/2011. Δεν δημιουργούν, δηλαδή, αντικειμενικά οικονομικά πλεονεκτήματα[176], ούτε και προσπορίζουν οφέλη στους καταναλωτές[177]. Επιπλέον, αυτά τα είδη περιοριστικών του ανταγωνισμού συμπεριφορών κατά κανόνα δεν πληρούν το κριτήριο του απαραίτητου χαρακτήρα βάσει της τρίτης προϋπόθεσης[178]. Τέλος, ούτε και η τέταρτη προϋπόθεση της εξαίρεσης πληρούται, εάν η αντιανταγωνιστική πρακτική καταργεί τον ανταγωνισμό στην σημαντικότερη έκφρασή του, ήτοι σε επίπεδο τιμών[179].

VI.3.7.2. Η υπό κρίση υπόθεση

163. Οι εξεταζόμενες πρακτικές συντονισμού τιμών και περιορισμού της παραγωγής/ διάθεσης των σχετικών υπηρεσιών συνιστούν, όπως προαναφέρθηκε, σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού (μαύρη λίστα), που εμπίπτουν ευθέως στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977-3959/2011 και οι οποίες δεν δύναται να τύχουν ατομικής εξαίρεσης, καθώς δεν πληρούν σωρευτικά τις σχετικές προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου. Ειδικότερα, λεκτέα είναι τα ακόλουθα:

VI.3.7.2.1 Άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών

164. Οι υπό εξέταση σύλλογοι, ομοσπονδία και μεμονωμένοι εκπαιδευτές οδήγησης φαίνεται να ισχυρίζονται ότι οι ερευνώμενες αποφάσεις και ενέργειές τους, που κατατείνουν στην υιοθέτηση ελάχιστων, ενδεικτικών ή προτεινόμενων τιμών, κατά περίπτωση (βλ. κεφάλαιο VII.), δεν αποβλέπουν στην ενιαία τιμολόγηση των υπηρεσιών τους, αλλά στην καταπολέμηση των φαινομένων «*αθέμιτου*» ανταγωνισμού που παρατηρούνται στον κλάδο τους. Με τον όρο δε «*αθέμιτος ανταγωνισμός*» νοείται από τα εμπλεκόμενα μέρη η πολύ χαμηλή,

---

[174] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/97, παρ. 42 (και νομολογία των Ευρωπαϊκών δικαστηρίων που μνημονεύεται σχετικά).

[175] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 23 και 46.

[176] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 49.

[177] Βλ. ενδεικτικά απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-29/92, *Vereniging van Samenwerkende Prijsregelende Organisaties in de Bouwnijverheid (SPO) κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1995, σελ. ΙΙ-289, σκ. 294.

[178] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 46 και 79 (και νομολογία που μνημονεύεται σχετικά).

[179] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 110.

χαρακτηριζόμενη ακόμη και «*ληστρική*» ή «*κάτω του κόστους*», τιμολόγηση στην οποία προβαίνουν κάποιοι συνάδελφοί τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο, κατά τα εμπλεκόμενα μέρη, τίθεται υπό διακινδύνευση η βιωσιμότητα του κλάδου τους, ενώ παράλληλα τέτοιου είδους πρακτικές έχουν άμεσο αντίκτυπο στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών εκμάθησης οδήγησης και κατ' επέκταση στην οδική ασφάλεια των καταναλωτών.

165. Το επιχείρημα αυτό παραγνωρίζει ότι πρακτικές με τις οποίες καθορίζονται άμεσα ή έμμεσα οι αμοιβές ενός κλάδου δεν θεωρούνται πρόσφορες, αναγκαίες και αναλογικές για την επίτευξη κάποιου αντικειμενικού πλεονεκτήματος ή άλλου οφέλους για τον καταναλωτή, ενώ καταργούν ουσιαστικά τον ανταγωνισμό στην σημαντικότερη έκφρασή του, ήτοι σε επίπεδο τιμών, με αποτέλεσμα να μην πληρούν κανένα εκ των προβλεπόμενων στο άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/1977-3959/2011 κριτηρίων χορήγησης ατομικής εξαίρεσης.

166. Εξάλλου, ο επικαλούμενος λόγος αποτροπής αθέμιτων πρακτικών δεν δύναται να δικαιολογήσει τυχόν συμφωνίες, εναρμονισμένες πρακτικές ή αποφάσεις που ενέχουν τέτοιους σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην εθνική και κοινοτική νομοθεσία περί ανταγωνισμού, η προστασία των συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού αποτελεί καθήκον του νομοθέτη και όχι των επιχειρήσεων να προβαίνουν σε αυτορρύθμιση[180]. Συναφώς, δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η παράβαση κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού, εξαιτίας τυχόν κινδύνου τέλεσης πράξεων αθέμιτου ανταγωνισμού ή διάπραξης κάποιας άλλης παράβασης, είτε αυτή είναι εξίσου σοβαρή, είτε είναι ηπιότερη. Ανάλογοι ισχυρισμοί έχουν κατά το παρελθόν απορριφθεί ως δικαιολογητικοί λόγοι για τη χορήγηση της ως άνω απαλλαγής, τόσο στην ενωσιακή όσο και στην εγχώρια νομολογία και πρακτική[181]. Άλλωστε, σε διαφορετική περίπτωση θα ενθαρρύνονταν οι επιχειρήσεις και οι ενώσεις επιχειρήσεων να προβαίνουν σε αυτορρύθμιση και να αποφασίζουν μόνες τους την καταστολή ενεργειών τυχόν παράνομων ή/και αντίθετων προς τα συναλλακτικά ή τα χρηστά ήθη, συνάπτοντας συμφωνίες και λαμβάνοντας αποφάσεις αντίστοιχα, που περιλαμβάνουν ιδιαίτερα σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού[182].

167. Είναι πράγματι άστοχο να ταυτίζονται ή να παραλληλίζονται τα συμφέροντα των ανταγωνιστών με τα συμφέροντα των καταναλωτών στην υπό κρίση υπόθεση. Με το πρόσχημα της καταπολέμησης του χαρακτηριζόμενου ως «*αθέμιτου ανταγωνισμού*», τα εμπλεκόμενα μέρη κατέληξαν σε περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που στέρησαν τελικά από τους καταναλωτές τα οφέλη του ανταγωνισμού. Σε κάθε δε περίπτωση επισημαίνεται ότι η επίδραση τυχόν αθέμιτων επιχειρηματικών πρακτικών στα συμφέροντα του καταναλωτή δεν είναι προφανώς αρνητική. Αντιθέτως, μάλιστα, οι πρακτικές αυτές μπορεί να είναι ενοχλητικές για τους ανταγωνιστές, αλλά δεν φαίνονται, εκ πρώτης

[180] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 46, 47, 49 και 79. Βλ. επίσης ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-29/92, *Vereniging van Samenwerkende Prijsregelende Organisaties in de Bouwnijverheid (SPO) κατά της Επιτροπής*, Συλλ. 1995, σελ. II-289, σκ 294.

[181] Βλ. ΕΑ 492/VI/2010, σελ. 46, σκ. 121, όπου και εκτενής αναφορά στη σχετική ενωσιακή και εγχώρια νομολογία.

[182] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 47. Βλ. επίσης ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-5/00, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2003, σελ. II-5761, σκ. 300 καθώς και απόφαση Επιτροπής, 86/596/ΕΟΚ, (IV/31.204 – Meldoc), ΕΟΚ 1986, L 348/50, σκ. 69.

τουλάχιστον όψης, βλαπτικές για τον καταναλωτή και, εν πάσει περιπτώσει, η αξιολόγησή τους υπό το πρίσμα των διατάξεων περί αθέμιτου ανταγωνισμού εξαρτάται πάντοτε από τα εκάστοτε κρινόμενα πραγματικά περιστατικά (αξιολόγηση, που όπως προαναφέρθηκε δεν αποτελεί αντικείμενο της παρούσας)[183].

168. Εξάλλου, γίνεται δεκτό ότι περιοριστικές του ανταγωνισμού ρυθμίσεις, όπως ο ορισμός υποχρεωτικών ή κατώτατων τιμών δεν κρίνονται δικαιολογημένες προκειμένου να διασφαλιστεί η ελάχιστη ποιότητα των επαγγελματικών υπηρεσιών και να προστατευτούν οι καταναλωτές από πλημμελείς υπηρεσίες, καθώς οι υψηλότερες τιμές δεν μπορούν να αποτρέψουν ασυνείδητους επαγγελματίες από το να προσφέρουν υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας, όπως ενίοτε υποστηρίζεται. Επιπλέον, υπάρχουν πολλοί άλλοι λιγότερο περιοριστικοί μηχανισμοί για τη διατήρηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και την προστασία των καταναλωτών, όπως μέτρα για τη βελτίωση της πληροφόρησης σχετικά με τις επαγγελματικές υπηρεσίες, τα οποία θα μπορούσαν να συμβάλουν έτσι ώστε οι καταναλωτές να λαμβάνουν πιο συνειδητές αποφάσεις, έχοντας καλύτερη επίγνωση των επιλογών τους[184]. Το αυτό ισχύει και για τις προτεινόμενες τιμές, οι οποίες ενδέχεται να διευκολύνουν τον συντονισμό τιμών μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών αλλά και να παραπλανούν τους καταναλωτές σχετικά με τα εύλογα επίπεδα τιμών[185].

169. Συνοψίζοντας, με βάση τα προεκτεθέντα, οι υπό εξέταση πρακτικές καθορισμού τιμών δεν πληρούν καμία από τις ανωτέρω, σωρευτικά προβλεπόμενες, νόμιμες προϋποθέσεις περί χορήγησης ατομικής εξαίρεσης. Ειδικότερα, οι εν λόγω πρακτικές δεν βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, δεδομένου ότι εξακολουθεί να υφίσταται ο κίνδυνος προσφοράς χαμηλής ποιότητας υπηρεσιών εκμάθησης οδήγησης από ασυνείδητους εκπαιδευτές και η ταυτόχρονη διακινδύνευση της εν γένει οδικής ασφάλειας των καταναλωτών – υποψηφίων οδηγών. Κατ' επέκταση, οι ίδιοι οι καταναλωτές- υποψήφιοι οδηγοί δεν κομίζουν κάποιο όφελος ή αντικειμενικό πλεονέκτημα από τις κρινόμενες πρακτικές, τουναντίον στερούνται τα οφέλη του ελεύθερου ανταγωνισμού. Συνεπώς, δεν πληρούνται, καταρχήν, τα δύο πρώτα εκ των προβλεπόμενων στο άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/1977-3959/2011 κριτηρίων. Παράλληλα δε, πρόκειται για περιοριστικές του ανταγωνισμού ενέργειες που κρίνονται υπέρμετρα δεσμευτικές και δυσανάλογες, συγκριτικά με τον επικαλούμενο προς επίτευξη στόχο της αντιμετώπισης του ζητήματος της βιωσιμότητας του κλάδου των εκπαιδευτών οδήγησης και της συνακόλουθης διαφύλαξης των καταναλωτών – υποψηφίων οδηγών, καθώς οδηγούν από τη φύση τους στην εξάλειψη της σημαντικότερης παραμέτρου του ανταγωνισμού, ήτοι του ανταγωνισμού ως προς τις τιμές. Επομένως, διαπιστώνεται ότι δεν πληρούνται εν προκειμένω ούτε τα δυο έτερα κριτήρια του άρθρου 1 παρ. 3 ν. 703/1977-3959/2011. Ως εκ τούτου, δεν δύναται να χορηγηθεί εξαίρεση στις υπό κρίση συμφωνίες, εναρμονισμένες πρακτικές και αποφάσεις καθορισμού τιμών των εμπλεκομένων μερών.

---

[183] Βλ. ΕΑ 492/VI/2010, σελ. 47, σκ. 122.

[184] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον Ανταγωνισμό στον Τομέα των Επαγγελματιών Υπηρεσιών, COM(2004) 83 τελικό, 9.2.2004, παρ. 33 και Έκθεση Ομάδας Εργασίας του ΟΟΣΑ, *Competition in Professional Services* (SERIES: ROUNDTABLES ON COMPETITION POLICY), DAFFE/CLP(2000)2. Βλ. επίσης αποφάσεις Επιτροπής, 82/896/ΕΟΚ, *UGAL/BNIC*, ΕΕ 1982 L 379/1, σκ. 69-71 καθώς και ΕΑ 518/VI/2011, σελ. 97 σκ. 172.

[185] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, Έκθεση σχετικά με τον Ανταγωνισμό στον Τομέα των Επαγγελματιών Υπηρεσιών, COM(2004) 83 τελικό, 9.2.2004, παρ. 37, καθώς και ανωτέρω υπό κεφάλαιο VI.3.5.2.

VI.3.7.2.2 Περιορισμός ή έλεγχος παραγωγής/διάθεσης προϊόντων ή υπηρεσιών

170. Οι αποφάσεις περιορισμού παραγωγής και διάθεσης των παρεχόμενων υπηρεσιών για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα σε περιόδους θερινών διακοπών ή διακοπών Χριστουγέννων – Πρωτοχρονιάς, τις οποίες έλαβαν κατά περίπτωση ορισμένοι εκ των εμπλεκομένων συλλόγων στην κρινόμενη υπόθεση[186], δεν προκύπτει ότι πληρούν, καταρχήν, τις δύο πρώτες εκ των σωρευτικά προβλεπόμενων προϋποθέσεων χορήγησης ατομικής εξαίρεσης που τάσσονται από το άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/1977-3959/2011.

171. Πιο συγκεκριμένα, είναι προφανές ότι οι εν λόγω αποφάσεις δεν δημιουργούν κάποιο αντικειμενικό πλεονέκτημα που να συνίσταται στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της παραγωγής ή διάθεσης των προσφερόμενων υπηρεσιών είτε από άποψη κόστους είτε από άποψη ποιότητας[187] και κατ' επέκταση δεν προσπορίζουν στους καταναλωτές – υποψηφίους οδηγούς κάποιο αντισταθμιστικό των αρνητικών τους επιπτώσεων όφελος[188] . Πρόκειται στην ουσία περί σωματειακών αποφάσεων καθολικής διακοπής παροχής υπηρεσιών εκμάθησης οδήγησης σε συγκεκριμένες γεωγραφικές αγορές για καθορισμένα χρονικά διαστήματα, που δεν βελτιώνουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους υποψηφίους οδηγούς, αλλά στερούν σε αυτούς τη δυνατότητα να κάνουν μαθήματα οδήγησης κατά τα εν λόγω διαστήματα, προκαλώντας κατ' αυτόν τρόπο στρέβλωση του ανταγωνισμού και τεχνητή διαμόρφωση των συνθηκών προσφοράς υπηρεσιών στις σχετικές αγορές.

172. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι δεδομένου ότι οι κρινόμενες αποφάσεις δεν βελτιώνουν, κατά τα ανωτέρω, την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών εκμάθησης οδήγησης, ούτε προσφέρουν κάποιο αντικειμενικό πλεονέκτημα ή άλλο όφελος στον καταναλωτή – υποψήφιο οδηγό, δεν κρίνεται σκόπιμη η περαιτέρω εξέταση της αρχής της αναγκαιότητας/αναλογικότητας που εμπεριέχεται στην τρίτη εκ ως άνω προβλεπόμενων προϋποθέσεων χορήγησης ατομικής εξαίρεσης. Τούτο διότι η εφαρμογή της εν λόγω αρχής προϋποθέτει ότι η αντιανταγωνιστική πρακτική βελτιώνει, έστω υποθετικά, την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, ώστε να κριθεί ακολούθως η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα του αντίστοιχου περιορισμού του ανταγωνισμού, γεγονός που δεν φαίνεται να στοιχειοθετείται εν προκειμένω. Η καθολική διακοπή παροχής υπηρεσιών εκμάθησης οδήγησης για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα διακοπών που αποκλείει τους καταναλωτές από την πρόσβαση στις σχετικές υπηρεσίες, δεν φαίνεται να έχει κάποιο όφελος, ώστε να κριθεί υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας. Σε κάθε περίπτωση, εναπόκειται στα εμπλεκόμενα μέρη να επικαλεστούν ενώπιον της Ε.Α. τους λόγους που κατά την κρίση τους θα δικαιολογούσαν εν προκειμένω την εξέταση της πλήρωσης της εν λόγω προϋπόθεσης.

173. Περαιτέρω, οι σχετικές αποφάσεις διακοπής των παρεχόμενων υπηρεσιών δεν προκύπτει ότι πληρούν ούτε το τέταρτο από τα ως άνω κριτήρια χορήγησης ατομικής εξαίρεσης, της μη κατάργησης του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων.

---

[186] Βλ. κατωτέρω, υπό κεφάλαια VII.1., VII.4. και VII.6.

[187] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 49, 64-68 και 69-72.

[188] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 75 καθώς επίσης και απόφαση ΔΕΕ, συνεκδ. υποθ. 56/66 και 58/66, *Consten Grundig*, Συλλ. 1966, σελ. 382.

174. Γίνεται δεκτό ότι το κατά πόσο καταργείται ο ανταγωνισμός κατά την έννοια της τέταρτης προϋπόθεσης του άρθρου 1 παρ. 3 ν. 703/1977-3959/2011 εξαρτάται από το βαθμό του ανταγωνισμού που υπήρχε πριν από την αντιανταγωνιστική πρακτική και από τις επιπτώσεις της τελευταίας επί του ανταγωνισμού, δηλαδή, τον περιορισμό του ανταγωνισμού που προκύπτει ως συνέπεια της εν λόγω πρακτικής. Όσο περισσότερο εξασθενημένος είναι ήδη ο ανταγωνισμός στη σχετική αγορά, τόσο μικρότερος είναι ο περαιτέρω περιορισμός του ανταγωνισμού που απαιτείται για να καταργηθεί κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 3 ν. 703/1977-3959/2011[189].

175. Εν προκειμένω, ο ανταγωνισμός στις σχετικές αγορές, όπου οι εμπλεκόμενοι σύλλογοι προέβησαν στις κρινόμενες αποφάσεις περιορισμού παραγωγής και διάθεσης των παρεχόμενων από τα μέλη τους υπηρεσιών ήταν ήδη εξασθενημένος, λόγω των υπαρχουσών πρακτικών καθορισμού τιμών που οι ίδιοι οι σύλλογοι επέβαλαν αμέσως ή εμμέσως στα μέλη τους (βλ. κεφάλαιο VII.). Επρόκειτο, δηλαδή, για αγορές όπου ο ανταγωνισμός είχε ήδη καταργηθεί σε μία από τις σημαντικότερες εκφάνσεις του, ήτοι στο πεδίο των τιμών. Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι οι εν λόγω αποφάσεις διακοπής παροχής υπηρεσιών εκμάθησης οδήγησης για συγκεκριμένα και σύντομης διάρκειας χρονικά διαστήματα περιόριζαν περαιτέρω τον ανταγωνισμό σε μικρότερο ενδεχομένως βαθμό, αρκεί για τη διαπίστωση της κατάργησης του ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές και της συνακόλουθης μη πλήρωσης του αντίστοιχης προϋπόθεσης χορήγησης ατομικής εξαίρεσης.

176. Βάσει των ανωτέρω, φαίνεται ότι δεν πληρούνται τουλάχιστον τρεις από τις ανωτέρω σωρευτικά προβλεπόμενες νόμιμες προϋποθέσεις περί χορήγησης ατομικής εξαίρεσης που τίθενται από το άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 703/1977-3959/2011. Ως εκ τούτου δεν δύναται να χορηγηθεί εξαίρεση στις υπό κρίση συμφωνίες και αποφάσεις καθορισμού τιμών των εμπλεκομένων μερών.

VII. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΤΟΥΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

VII.1. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΧΟΛΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ»

VII.1.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.1.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμολογίου από τα μέλη του Συλλόγου

177. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι η πρώτη φορά που επιχειρήθηκε να τεθεί προς συζήτηση το θέμα του ενιαίου τιμολογίου στη Γενική Συνέλευση του συλλόγου ήταν το 2003. Συγκεκριμένα, όπως καταγράφεται στο βιβλίο πρωτοκόλλου του συλλόγου, στις 3-9-2003 κατατέθηκε έγγραφο (αρ. πρωτ. 64) του […], με θέμα «*Αίτησή του για να γίνει Γ.Σ. με θέμα το τιμολόγιο*».

178. Το ζήτημα της εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου άρχισε να συζητείται συστηματικά στα όργανα διοίκησης του συλλόγου (Δ.Σ. και Γ.Σ. αυτού) το έτος 2008. Για δε την υλοποίηση του συστήματος, ζητήθηκε η συμβολή του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος. Ειδικότερα:

[189] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 107.

179. Στην από 21-4-2008 (αρ. πρωτ. 3) πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου της 9-5-2008[190], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*5. Ενημέρωση και συζήτηση από Δικηγόρο για:* […] Β) *Ενιαίο Τιμολόγιο.*»

180. Στο πρακτικό της εν λόγω Γενικής Συνέλευσης, της 9-5-2008, καταγράφεται ότι στην εισαγωγική του ομιλία, […] του συλλόγου, […] «[…] *ανέφερε για το ενιαίο τιμολόγιο πως είναι για το συμφέρον όλων και ιδιαίτερα για νέους συναδέλφους*», ενώ κατά τη διάρκεια της συζήτησης επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης ο ίδιος σημείωσε ότι «*Όσο για το ενιαίο τιμολόγιο πήραμε το υλικό από συναδέλφους στη Λαμία το οποίο αφού μελετήσουμε, ίσως βρούμε ένα τρόπο να το εφαρμόσουμε*».[191]

181. Στην από 12-5-2008 (αρ. πρωτ. 9) πρόσκληση για συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου την 19-5-2008[192], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*7. Ενιαίο τιμολόγιο εισηγητής Πρόεδρος.*»

182. Στο πρακτικό της σχετικής συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου (υπ' αριθ. 4/19-5-2008), αναφέρονται τα εξής: «*7) Ενιαίο τιμολόγιο. Εισηγητής […]. Μας έγινε ενημέρωση από […] για τις προσπάθειες που γίνονται για τη δημιουργία ενιαίου τιμολογίου. Η παρουσίαση έγινε με βάση του Τιμολογίου που έχει κάνει ο Σύλλογος της Λαμίας και για το οποίο […] στις 9-5-2008 ανέβηκε αυτοπροσώπως στη Λαμία […] και είχε συνάντηση […] και τον Γραμματέα […] και τον ενημέρωσαν σχετικά πάνω σε αυτό. Είπαμε ότι κρίνεται σωστό να πάμε σε κάθε συνάδερφο στη Σχολή του και να τον ενημερώσουμε για τον τρόπο λειτουργίας αυτού του τιμολογίου. Αν δούμε ότι υπάρχουν θετικά μηνύματα από τους συναδέρφους για αυτό το τιμολόγιο θα γίνουν και οι απαραίτητες ενέργειες για την πραγματοποίησή του.*»

183. Στο υπ' αριθ. 7/12-9-2008 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου αναφέρεται ότι «*Στη συγκέντρωση που κάναμε κουβεντιάσαμε για το Τιμολόγιο. […] μας ανάλυσε το πρόγραμμα Τιμολογίου που έχουν κάνει στη Λαμία οι εκεί Σχολές. Μας είπε να το μελετήσουμε, να κάνουμε προτάσεις και να ενημερώσουμε τα μέλη του Συλλόγου στη Γενική Συνέλευση.*» (η οποία αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί στις 26-9-2008).

184. Ακολούθησε η από 17-9-2008 (αρ. πρωτ. 18) πρόσκληση για Τακτική Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 26-9-2008[193], στην οποία αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*4. Ενιαίο Τιμολόγιο – Πρότυπο Λαμίας, ενημέρωση από συναδέλφους Λαμίας.*»

185. Στο πρακτικό της εν λόγω Γενικής Συνέλευσης, της 26-9-2008[194], στη συζήτηση του συγκεκριμένου θέματος («*4. Ενιαίο Τιμολόγιο – Πρότυπο Λαμίας*»), αναφέρεται ότι: «[…] *[…]* […] *ενημέρωσε πως καλεσμένοι ήταν για να μας ενημερώσουν το Προεδρείο Κεντρικής Ελλάδος (Λαμία) όπου έχουν*

[190] Η πρόσκληση υπογράφεται από τον […] του συλλόγου, […] και […] και απευθύνεται σε όλα τα μέλη του συλλόγου.

[191] Ως προς το 5^{ο} θέμα της ημερήσιας διάταξης («*Ενημέρωση και συζήτηση από Δικηγόρο για:* […] Β) *Ενιαίο Τιμολόγιο.*»), δεν έχει καταγραφεί κάτι σχετικό στο Πρακτικό.

[192] Η πρόσκληση υπογράφεται από τον […] του συλλόγου, […].

[193] Η πρόσκληση υπογράφεται από τον […] του συλλόγου, […] και το […] και απευθύνεται σε όλα τα μέλη του συλλόγου.

[194] Τα εδάφια που παρατίθενται αυτούσια κατωτέρω προέρχονται από το χειρόγραφο πρακτικό της εν λόγω Γενικής Συνέλευσης. Στο δακτυλογραφημένο πρακτικό έχουν προστεθεί ελάχιστες λέξεις, οι οποίες δε μεταβάλλουν καθόλου το περιεχόμενο των όσων καταγράφηκαν.

εφαρμόσει ένα ιδιαίτερο πρόγραμμα για την εφαρμογή του [ενιαίου τιμολογίου] *αλλά για σοβαρούς λόγους οι συνάδελφοι ενημέρωσαν πως δεν θα μπορούν να παρασταθούν. Μας διαβεβαίωσαν πως στην επόμενη Γ.Σ. θα είναι παρόν. […] έδωσε τα σοβαρά σημεία της πρότασης».* Κατά τη διάρκεια της συζήτησης που ακολούθησε, ορισμένα μέλη τοποθετήθηκαν επί του θέματος, ως εξής: «*Ο […] σεβάστηκε τον πρόεδρο της Γ.Σ.* [ο οποίος αρνήθηκε να του δώσει το λόγο] *και ανέφερε μόνο πως το θέμα του τιμολογίου τον ενδιαφέρει και πως θα είναι αρωγός αυτής της προσπάθειας του Δ.Σ. και μετά αναχώρησε. Το λόγο ζήτησε και έλαβε ο […] και αναφέρθηκε στα εξής:* […] *2ον Ότι θα μπορούσε να είχε πάει ο ίδιος στη Λαμία να ενημερωθεί από τον […]αλλά τον πρόλαβε ο […].* […] *Ο επόμενος που ζήτησε το λόγο ήταν ο […] ο οποίος αναφέρθηκε στις προτάσεις τιμολογίου και είπε πως θα πρέπει να ανεβάσουμε μόνοι μας τις τιμές.*»

186. Στην από 9-10-2008 (αρ. πρωτ. 20) πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 17-10-2008[195], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «3. *Ενιαίο Τιμολόγιο, Ενημέρωση από […] Σωματείου Εκπαιδευτών Κεντρικής Ελλάδος.*»

187. Στο πρακτικό της συγκεκριμένης Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης, της 17-10-2008, αναφέρεται ότι στην εισαγωγική του ομιλία, […] του συλλόγου, […], «[…] *χαιρέτησε τη συνέλευση και ευχαρίστησε ονομαστικά τον πρόεδρο της Ομοσπονδίας […]*[196] *καθώς και το προεδρείο του Σωματείου Κεντρικής Ελλάδος […], […] και τον […] για την τιμή που δέχθηκαν την πρόσκληση για αυτή τη Συνεδρίαση και πάνω απ' όλα είναι τιμή μας που είναι παρόν στην πόλη μας με σκοπό να μας ενημερώσουν ώστε να πετύχουμε και εμείς το άψογα μελετημένο και εφαρμοσμένο ενιαίο τιμολόγιο.*»
Στη συνέχεια, έλαβε το λόγο […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος, […], ο οποίος, όπως καταγράφεται στο πρακτικό, «[…] *Άρχισε δε να εξηγεί τον λόγο της παρουσίας μετά την επίσκεψη την 9η Μαΐου στην πόλη τους* [Λαμία] *από […]* […] *με σκοπό τόσο τη συζήτηση όσο και την ενημέρωση για τον τρόπο εφαρμογής του Ενιαίου Τιμολογίου. Ανέφερε δε ότι εφαρμόζεται από το σωματείο Κεντρικής Ελλάδος - Λαμίας εδώ και ½ χρόνο*[197] *το οποίο κατά 99% της εφαρμογής του διασφαλίζει τόσο την τιμή όσο και τη μη ανταγωνιστικότητα μεταξύ των συναδέλφων. Προβλήματα διαπιστώσανε πολλά διότι η τιμή ήταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Φυσικά αυτά που ακούσανε για την Πάτρα ήταν "Χάλια" με αυτήν την έκφραση […] μετέφερε τη διαφορά επιπέδου – τιμής. Η επιτροπή με προτεστάντη […] του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος […] έθεσε προτάσεις για τη δέσμευση της τιμής ώστε η εφαρμογή του να θεωρείται αξιοπρεπώς. Εύλογο είναι μόνοι μας χωρίς την απαίτηση από το κράτος της διασφάλισης της τιμής σε συνάρτηση με τη δουλειά και την ποιότητα, γιατί δίνοντας – παρέχοντας Α.Ο. έναντι του ποσού των […]€ δε γίνεται να παρέχετε ποιότητα. Ο (μπούσουλας) όπως το έθεσε […] ήταν ένα πείραμα με άπειρες αντιδράσεις, με δουλειά του […] έναντι 10 Γ. Συνελεύσεων καθώς και καθόλου εύκολο στον τρόπο εφαρμογής του. Η διαδικασία δεν ήταν διόλου εύκολη όταν έχεις να κάνεις με 29 ΣΧΟΛΕΣ Οδηγών πόσο μάλλον στην πόλη των Πατρέων που το φάσμα εφαρμογής διέπεται σε 60 και Σχολές. Απευθύνοντας το λόγο […] σωματείου μας του ζήτησε να εφοδιαστεί με μεγάλη υπομονή και γερό στομάχι*

[195] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […] και […] και απευθύνεται σε όλα τα μέλη του συλλόγου.
[196] Σημειώνεται ότι στην ομιλία του […] δεν υπήρξε καμία αναφορά στο θέμα του ενιαίου τιμολογίου.
[197] Το κλάσμα είναι δυσανάγνωστο στο συγκεκριμένο πρακτικό. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε στον […] κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του, της 8-3-2012, εκείνος απάντησε ότι δεν μπορεί να θυμηθεί τον ακριβή χρόνο εφαρμογής του συστήματος διαβάζοντας το εν λόγω πρακτικό.

ώστε να πειστούν όλοι ότι δε γίνεται για τους άλλους συναδέλφους αλλά μόνο για τη διασφάλιση του εαυτού τους. Ο αθέμιτος ανταγωνισμός είναι μια από τις περιπτώσεις που ο καθείς θα προσπαθήσει να θέσει ως "εξυπνάδα", όπως επίσης και αντιδράσεις περί "Εφορίας" είναι δεδομένες. Πάνω σε αυτό από την πείρα του είπε τον όρο "όποιος πει ότι ξέρει το ποσό που θα πληρώσει στην Εφορία είναι γελασμένος". Κάθε τέλους του μήνα ο πρόεδρος ή ο γενικός Γραμματέας υπογράφει τις εντολές είσπραξης – επιταγή στο όνομα του κάθε εκπαιδευτή – Σχολής ώστε να παραλάβει την αμοιβή του από την τράπεζα η οποία φαίνεται και εξακριβώνεται με τα παραστατικά που δίνονται στους πελάτες καθώς ή από τα αποκόμματα που τηρεί η σχολή στο αρχείο της. Αντίγραφα αυτών κατατίθενται με τον προγραμματισμό Πρακτικής – θεωρητικής στο σωματείο. Μετά την εφαρμογή των εν λόγω οι συνάδελφοι στη Λαμία λένε καλημέρα. Συμπλήρωσε δε ότι χρήματα δεν χάνονται καθώς ούτε και οι τόκοι που αναλογούν στον εκάστοτε εκπαιδευτή. Ο τρόπος διεξαγωγής της όλης διαδικασίας ξεκινά με τα εξής βήματα: α) Νομιμοποίηση του σωματείου στην τράπεζα, β) Υπογραφές δέσμευσης όλων των συναδέλφων, γ) Αποστολή αποφάσεις γενικής Συνέλευσης στην Υπηρεσία. Ρητά και κατηγορηματικά ότι τους προγραμματισμούς τους καταθέτει το σωματείο. Εκπρόσωπος του σωματείου στην πόλη της Λαμίας είναι […], ο οποίος παραλαμβάνει δυο φορές την εβδομάδα κάρτες και παραστατικά (φωτοτυπία κατάθεσης τραπέζης και τις προσκομίζει στο Υ.Μ.Ε.) Ιδιαιτερότητες όπως βερεσέ, συγγενείς κ.λπ. έχουν εκμηδενιστεί. Ένας μόνο τρόπος υπάρχει σε πρώτου βαθμού συγγενείας τα παραστατικά να είναι δωρεάν. Ο έλεγχος, το κοντρόλ (κωδικός εκπαιδευτής, ποσό όνομα υποψηφίου). Διενεργείται από 5μελή επιτροπή με καθίστω […] και αποδίδονται τα πορίσματα. Μετά διανέμονται τα χρήματα. Ο […] παρέδωσε τον λόγο στον […] ο οποίος απάντησε σε ερωτήματα συναδέλφων τα οποία και ανέλυσε.»

Τέλος, όπως αναφέρεται στο πρακτικό, «*το λόγο έλαβε […] ο οποίος ευχαρίστησε τόσο τον […] της Ομοσπονδίας μας […] που παραβρέθηκε στην πόλη μας με σκοπό την ενημέρωση των συναδέλφων όσο και το σωματείο Κ. Ελλάδος – Λαμίας, τον πρόεδρό του […] για την μεγάλη τιμή να αποδεχτούν την πρόσκλησή του ώστε να παραβρεθούν στην πόλη των Πατρέων ώστε να ενημερωθούν και τα μέλη για τη λειτουργία και εφαρμογή του ενιαίου τιμολογίου. Ευχαρίστησε επίσης τους συναδέλφους της πόλης των Πατρών, του Αιγίου, της Κάτω Αχαΐας και τους εκπροσώπους του σωματείου Κορίνθου που παραβρέθηκαν στην σημερινή συνάντηση*».

188. Όσον αφορά στις σχέσεις και τις επαφές του συλλόγου με το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος, αναφορικά με το σχεδιασμό και τον τρόπο εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου, ο […], στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α., ανέφερε τα εξής: «*Με […] του εν λόγω σωματείου […] γνωριζόμαστε τα τελευταία δέκα έτη και συναντιόμαστε δύο φορές το έτος και συζητάμε για επαγγελματικά ζητήματα, όπως ενδεικτικά οι τιμές των διπλωμάτων σε κάθε πόλη της ελληνικής επικράτειας, το κόστος απόκτησης των σχετικών διπλωμάτων στα επιβατικά αυτοκίνητα και φορτηγά, για την ποιότητα της εκπαίδευσης και της εξέτασης, και το σωρό των ατυχημάτων που γίνεται στην Ελλάδα. Αρχικά να διευκρινίσω ότι όταν μιλάμε για ενιαίο τιμολόγιο εννοούμε θέσπιση κατώτατης τιμής και πράγματι ήρθαμε σε επαφή με […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Κεντρικής Ελλάδος […], όπου και προσκαλέσαμε να έρθει σε Γενική Συνέλευση του σωματείου μας για να μας ενημερώσει σχετικά με αυτό το ζήτημα και άλλα σχετικά θέματα του κλάδου μας.*» Αξίζει να αναφερθεί ότι σε επόμενο σημείο της κατάθεσής του, ο […], υποβάθμισε το ρόλο του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος, αναφέροντας ότι η συνδρομή του δεν ήταν καταλυτική ως

προς την εφαρμογή του ενιαίου τιμολογίου στο Σύλλογο Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ», καθώς η ιδέα για το εν λόγω σύστημα ξεκίνησε αρχικά από κάποια μέλη του συλλόγου.[198]

189. Σε ερώτηση σχετικά με την παρουσία των ανωτέρω αναφερθέντων μελών του Δ.Σ. του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου της 17-10-2008 (με ταυτόχρονη επίδειξη του σχετικού πρακτικού), ο […] απάντησε: «*Παρευρέθησαν κατόπιν πρόκλησης […] με σκοπό να μιλήσουν κυρίως στα καινούργια μέλη του σωματείου μας, τα οποία την τελευταία πενταετία από 15 σχολές έγιναν 52 σχετικά με το κόστος της κάθε εργατοώρας αναλόγως με το όχημα. Ο […] αναφέρθηκε και σε άλλα ζητήματα όπως ο τρόπος εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου, τον οποίο εγώ κατανοώ ως καθορισμό κατώτατης τιμής στα θεωρητικά μαθήματα (21 εκ του νόμου) και στα 20 πρακτικά μαθήματα ενδεικτικά για το Ι.Χ. Επιπρόσθετα, ο […], μας ενημέρωσε ότι προκειμένου να διασφαλισθούν οι αμοιβές των εκπαιδευτών, αυτό μπορεί να γίνει δια μέσου τραπέζης, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί ότι θα καταβληθούν οι αμοιβές των μαθημάτων από τους υποψήφιους οδηγούς.*»

190. Σε ειδική ερώτηση σχετικά με την φράση «*το οποίο κατά 99% της εφαρμογής του διασφαλίζει τόσο την τιμή όσο και τη μη ανταγωνιστικότητα μεταξύ των συναδέλφων*», η οποία καταγράφεται στο ανωτέρω πρακτικό, ο […] διευκρίνισε ότι «*Με την παρούσα φράση εννοώ τη θεμιτή ανταγωνιστικότητα μεταξύ των συναδέλφων, η οποία διασφαλίζεται με τη σωστή εργασία κάθε δασκάλου χωρίς να υπάρχει τιμολόγηση κάτω του κόστους απόκτησης των διπλωμάτων (μαύρη αγορά).*».

191. Στο υπ' αριθ. 10/12-11-2008 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου αναφέρεται ότι «*Το θέμα της συγκέντρωσης είχε το ενιαίο τιμολόγιο. […] ανέφερε ότι πρέπει να γίνει μία Γενική Συνέλευση όπου πρέπει με τους ιδιοκτήτες Σχολών Οδηγών πρέπει να κουβεντιάσουμε για το Ενιαίο Τιμολόγιο. Εκεί θα πούμε τις προτάσεις που έχουμε ως Δ.Σ. και θα δούμε την ανταπόκριση των ιδιοκτητών με αυτές. Γι' αυτό αποφασίστηκε ομόφωνα από το Δ.Σ. για πραγματοποίηση Γενικής Συνέλευσης μόνο των ιδιοκτητών Σχολών Οδηγών με θέμα το ενιαίο τιμολόγιο, την Παρασκευή 21/11/08* […]».

192. Στην από 13-11-2008 (αρ. πρωτ. 23) πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 21-11-2008, που ακολούθησε[199], τα θέματα προς συζήτηση, εκτός του πρώτου - εκλογής προεδρείου, αφορούσαν αποκλειστικά στην εφαρμογή του ενιαίου τιμολογίου και ήταν τα εξής: «*2. Ενημέρωση […] (πρόταση / προσχέδιο ενιαίου τιμολογίου ανά κατηγορία από το Δ.Σ.), 3. Ενιαίο Τιμολόγιο, Ενημέρωση από επιτροπή Εκπαιδευτών: α) Οριοθέτηση τιμών ανά κατηγορία, β) Τρόποι διασφάλισης λειτουργίας Ενιαίου Τιμολογίου, γ) Ψήφιση.*»

193. Όπως αναφέρεται στο πρακτικό της συγκεκριμένης Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης, της 21-11-2008, στην ομιλία του, […] του συλλόγου «*Ανέφερε για τις τιμές. Γίνεται προσπάθεια για όσες κάρτες εκδοθούν από 1/1/09. Αναφέρει πως θα πληρώνει ο μαθητής. 1^η δόση: έξοδα φακέλου και θεωρία, 2^η δόση: 13 πρακτικά, 3^η δόση: 7 πρακτικά + παράσταση. Μια πρόταση που έγινε είναι η επανεξέταση ισόποση με 1 μάθημα πρακτικής. Να μην κόβουν στην τράπεζα.*

[198] Ο […] δήλωσε, επίσης, ότι τα μέλη του συλλόγου ενημερώθηκαν από […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος ότι υπάρχει σύστημα εφαρμογής κατώτατων τιμών μέσω τραπέζης στη Λαμία, από εισηγήσεις του στις Γενικές Συνελεύσεις του συλλόγου, αλλά δε γνωρίζει εάν εφαρμόζεται.

[199] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […] και το […] και απευθύνεται μόνο στα μέλη του συλλόγου που είναι ιδιοκτήτες σχολών οδηγών.

Ανέφερε ότι κάθε σχολή πρέπει να έχει ενιαίο δίχρωμο έντυπο με τον τίτλο του Συλλόγου και τον τίτλο της Σχολής και εκεί θα δίνει την τιμή στον πελάτη. Πρέπει να υπάρχει τριμελής επιτροπή ελέγχου και πενταμελής επιτροπή Εποπτείας Τήρησης του Συστήματος. Θα ενεργεί ξεχωριστά και όχι ομαδικά. Θα πρέπει να ελέγχει τουλάχιστον 1 δάσκαλο τον μήνα. Είναι δυνατόν να ελεγχθούν και μεταξύ τους. Θα ελέγχουν την κεντρική Σχολή και όχι παραρτήματα. Προτείνω στην συνέχεια – ποινές που μπορεί να υπάρχουν. 1η φορά παραβάτης – επίπληξη, 2η φορά επίπληξη από ολομέλεια, 3η φεύγει από το σύστημα».

Ακολούθησε συζήτηση, κατά τη διάρκεια της οποίας τα μέλη του συλλόγου τοποθετήθηκαν ως εξής: «[…]: *Ανάλυση της δικής του προτεινόμενης τιμής. Κοστολόγηση της δουλειάς με αξιοπρέπεια. Αυτή η τιμή που προτείνουν είναι κοντά στην πρότασή του και σ' αυτό που ήδη δουλεύουν στο Αίγιο. Με την επανεξέταση δεν συμφωνεί. Η πρότασή του: πρακτική […]€ + ΦΠΑ […], Β' κατηγορία → […]€. Δίκυκλο → πρακτική […]€ + ΦΠΑ.*

[…]: Είναι υπέρ της μεγάλης τιμής. […] *Για την Τιμή: Δεν συμφωνεί στην τιμή. Με την αύξηση θα έρθουν τα κανάλια. Είναι υπέρ του υψηλού τιμολογίου.* […] *Πρέπει να αυξηθεί μία και καλή. Του ζητήθηκε να μην ζητούν την επανεξέταση. Όμως δεν συμφωνεί. Πρόταση για επανεξέταση:[…]€ + 19% ΦΠΑ = […]€. Για δωρεάν μόνο 1ου βαθμού συγγένειας. Πρόταση να περιμένουμε 15 ημέρες. Δεν συμπεριλήφθηκαν όλες οι κατηγορίες όλα. Πρόταση:[…]€.*

[…]: Έχει διαφορά η ώρα εργασίας;

[…].: Πώς τιμολογεί ο […] το Α' Αρχικό.

[…]: Είναι ελεύθερο επάγγελμα.

[…]: Είναι πολύς ο χρόνος που συζητάμε το τιμολόγιο. Πρόταση. Συμφωνεί με 1 φορά κοστολόγηση (όπως ο […]) Ποινική ρήτρα για διασφάλιση.

[…].: Πόση ζημιά παθαίνει το Αίγιο;

[…]: Διαφωνεί για ενιαίο τιμολόγιο. Βιασύνη. Να διασφαλιστούν πρώτα οι ποινές και οι διοικητικές ρήτρες. Συμφωνεί με τον […]. Πρέπει να προχωρήσουμε μόνο εμπρός.

[…].: Να παραδειγματιστούμε από τη συχνότητα της Εφορίας για το ενιαίο. Είναι πολλά τα πλεονεκτήματα.

[…]: Για φορολόγηση: ό,τι εισπράττεις το καλύπτεις με διάφορους τρόπους, αρκεί να έχουμε καλό φοροτεχνικό.

[…]: Δεν ψάχνουμε κάτι καινούριο. Πάμε βήμα – βήμα.

[…]: Να είναι όλοι μέσα σε αυτό το σύστημα.».

Στη συνέχεια διενεργήθηκε ψηφοφορία και η πλειοψηφία των παρισταμένων[200] ψήφισε υπέρ της τιμής των […]€.

194. Στην από 28-11-2008 (αρ. πρωτ. 27) πρόσκληση για συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου την 3-12-2008[201], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*3. Ενιαίο Τιμολόγιο.*»

195. Στο σχετικό, υπ' αριθ. 10/3-12-2008, πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου, αναφέρεται ότι «*Ακόμα κουβεντιάσαμε και για το Ενιαίο Τιμολόγιο και αναφέραμε τις δυσκολίες που υπάρχουν για την πραγματοποίησή του. Γι' αυτό οι κινήσεις μας πρέπει να είναι προσεκτικές για το καλό των μελών του Συλλόγου έτσι ώστε να πραγματοποιηθεί το Ενιαίο Τιμολόγιο.*»

196. Στις 11-12-2008, […] του συλλόγου, […], […] για Έκτακτη Γενική Συνέλευση την 19-12-2008, η οποία, όπως αναφέρεται, συγκαλείται κατόπιν της από 11-12-2008 (αρ. πρωτ. 24) αίτησης μελών του σωματείου (σύμφωνα με το άρθρο 26 του Καταστατικού), με μοναδικό θέμα ημερήσιας διάταξης:

---

[200] 36 μέλη, σε σύνολο 51 ψηφισάντων.

[201] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […].

«*Τροποποίηση – Μείωση των τιμών του τιμοκαταλόγου που εγκρίθηκε με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Σωματείου*».

197. Όπως αναφέρεται στο σχετικό πρακτικό, της 19-12-2008, κατά τη διάρκεια της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης, […] του συλλόγου, […], «*έδωσε σαφείς οδηγίες για τον τρόπο εφαρμογής του συστήματος του ενιαίου τιμολογίου και αναλυτική εφαρμογή σύμφωνα πάντα με τους […] και […] από τη Λαμία.*». Στη συνέχεια του πρακτικού αναφέρεται «*Πρόταση για διασφάλιση μέσου όρου τιμής από τον […]. Όπως δηλαδή επειδή δε συμφωνούμε στο ποσό της κατώτατης τιμής να ετοιμάσει το Δ.Σ. πρόταση πάνω σε έντυπο της Υ. Δήλωσης ώστε ο κάθε συνάδελφος να δώσει την πρότασή του πάνω στο καθεστώς της κάθε κατηγορίας. Η πρόταση δόθηκε σε ψηφοφορία και αποφασίστηκε από την πλειοψηφία της Γενικής Συνέλευσης να προχωρήσει το Δ.Σ. σε σύνταξη και διανομή του εντύπου των Υ.Δ. ώστε να υπογραφεί και να επιστραφεί στο Δ.Σ. ώστε να βγει ο Μ.Ο.* [μέσος όρος] *τιμής από το Δ.Σ. σύμφωνα με την κάθε κατηγορία. Ο Μ.Ο. τιμής καθώς και οι προτεινόμενες τιμές θα περιέχουν ό,τι αφορά από την έκδοση των δικαιολογητικών έως και την παραλαβή της Άδειας Οδήγησης καθώς και σε κάθε περίπτωση επανεξέτασης. […]*».

198. Στην από 3-1-2009 (αρ. πρωτ. 30) πρόσκληση για συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου την 9-1-2009[202], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*5. Υπ. Δηλώσεις για ελάχιστο τιμολόγιο.*»

199. Όπως αναφέρεται στο σχετικό, υπ' αριθ. 11/9-1-2009, πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου, «*Με το θέμα του τιμολογίου αποφασίστηκε ότι θα ετοιμαστεί η Υπ. Δήλωση από Δικηγόρο ανά όχημα και θα δοθεί στους ιδιοκτήτες Σχολών Οδηγών και θα γράψουν τις τιμές που θέλει ο καθένας*».

200. Στο υπ' αριθ. 12/5-2-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Στην συνέχεια κουβεντιάσαμε για τον προγραμματισμό της οδήγησης. Ο […]μας ανέφερε ένα θέμα που προέκυψε από τον […] ο οποίος έχει παράπονα από […] η οποία έχει τώρα τον προγραμματισμό και μας εξέφρασε την επιθυμία του να αλλάξει κατοχή ο προγραμματισμός. Γι' αυτό αποφασίστηκε από το Δ.Σ. να αναλάβει τώρα στην αρχή τον προγραμματισμό ο […] μαζί με τον […] μέχρι νεοτέρας αποφάσεως.*[203]

[202] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […].

[203] Σχετικά με το θέμα του προγραμματισμού των πρακτικών εξετάσεων, σημειώνονται τα εξής:

- Στο υπ' αριθ. 10/26-11-2005 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου, αναφέρεται ότι τα μέλη του συνήλθαν «*για απόφαση ανάθεσης προγραμματισμού πρακτικών εξετάσεων*». Σχετικά αναφέρεται, περαιτέρω, ότι «[…] *ο Δ/ντής* [της Διεύθυνσης Υ.Μ.Ε. Αχαΐας] *έκανε δεκτό το αίτημα ανάρτησης πίνακα ανακοινώσεων του συλλόγου στο χώλ του τμήματος αδειών. Απεφασίσθη να μην ανακοινώνεται ο προγ/σμός πρακτικών εξετάσεων.* [..] *Στον πίνακα δεν θα παρεμβαίνει άμεσα ή έμμεσα ουδείς άλλος από τον Γραμματέα του συλλόγου.*
Για το θέμα της ημερήσιας διάταξης απεφασίσθη να αναλάβει υπεύθυνα τον προγραμματισμό των πρακτικών εξετάσεων από 1/12/05 και μέχρι τις αρχαιρεσίες […]. Οι καταστάσεις θα προσκομίζονται το αργότερον μέχρι τις 9:30 μμ. Όσοι θέλουν μπορούν να πηγαίνουν τους φακέλους των στη Σ.Ο. της […] και υπεύθυνα αυτή θα τους παραδίδει στην […]. […]».
- Στο υπ' αριθ. 22/29-8-2007 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*3°. Προγραμματισμός πρακτικών Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. […], δεν μπορεί να συνεχιστεί μ' αυτόν τον τρόπο. Όλες οι σχ. οδ. θα πρέπει να πηγαίνουν τους φακέλους στον υπεύθυνο προγραμματιστή αλλιώς δεν θα προγραμματίζονται. Πέμπτη βράδυ και Παρασκευή πρωί Υ.Μ.Ε. με σήματα περασμένα, χωρίς εξαιρέσεις. Ο προγραμματισμός θα γίνεται από την […]. Ο […] ζητά να σταματήσει τον προγραμματισμό και να τον αναλάβει άλλος. Πρόταση από […], μέχρι τη Γ.Σ. να μαζεύει ο […] τους φακέλους, και εγώ ο ίδιος θα τους πηγαίνω στο Υ.Μ.Ε. Συμφωνούμε.*
Ο […], όποια απόφαση και να πάρουμε, η Υπηρεσία δεν έχει δικαίωμα να αρνηθεί στον εκπ/τή που θα πάει μόνος του να τον προγραμματίσει.
Ο […], συμμορφωνόμαστε σύμφωνα με τον προγραμματιστή.

[…] *Ακόμα ενημερώσαμε […] σε τι στάδιο βρισκόμαστε με τις Υπ. Δηλώσεις για το ελάχιστο τιμολόγιο. Του είπαμε ότι τις δίνουμε στα μέλη – ιδιοκτήτες του Συλλόγου και περιμένουμε απάντηση.*» [204]

201. Στα στοιχεία που συνέλεξε η Γ.Δ.Α. κατά τον επιτόπιο έλεγχο στη σχολή οδηγών του […], συμπεριλαμβάνονται 11 υπεύθυνες δηλώσεις[205], με τις οποίες το εκάστοτε μέλος του συλλόγου δηλώνει ότι «*Θα εφαρμόζω πάντοτε τουλάχιστον τις κατώτερες τιμές που θα ορίσει το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου, κατόπιν της απόφασης που ελήφθη από την Γενική Συνέλευση των μελών του. Σύμφωνα με την ως άνω απόφαση της Γενικής Συνέλευσης προτείνω ως κατώτερη τιμή ανά κατηγορία* […]» και παραθέτει τις κατώτατες τιμές που προτείνει ανά κατηγορία άδειας οδήγησης[206]. Στο Παράρτημα 3 της υπ’ αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης παρατίθεται, ενδεικτικά, μία εκ των υπευθύνων δηλώσεων που συνελέγησαν κατά τον έλεγχο[207]. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην υπεύθυνη δήλωσή του, ο […] προτείνει ως κατώτερες τιμές, «*τις τιμές που ορίζει το σύστημα της Λαμίας. Δεδομένου ότι έχει πετύχει. Αναπροσαρμογή σύμφωνα με τη Λαμία*».

202. Σημειώνεται ότι στα ηλεκτρονικά αρχεία που συνέλεξε η Γ.Δ.Α. κατά τον επιτόπιο έλεγχο στη σχολή οδηγών του […], περιλαμβάνεται ακόμη μία πρόταση τιμών ανά κατηγορία άδειας οδήγησης (με τίτλο «*ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΝΙΑΙΟ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ*»), η οποία φέρει το λογότυπο των σχολών οδηγών «[…]» και διαφοροποιείται ελαφρά σε σχέση με εκείνη που περιλαμβάνεται στην ανωτέρω Υπεύθυνη Δήλωση του […]. Η συγκεκριμένη πρόταση παρατίθεται στον Πίνακα 1 του Παραρτήματος 3 της υπ’ αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης.

203. Επίσης, όπως αναφέρεται και κατωτέρω (υπό κεφάλαιο VII.4.1.1.), κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου στη σχολή οδηγών του […], βρέθηκε Τιμοκατάλογος Ελάχιστων Προτεινόμενων Τιμών, από 1-1-2009, του Συλλόγου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Εύβοιας – Βοιωτίας (βλ. συνημμένο Παράρτημα 3 της υπ’ αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, Πίνακας 4). Μαζί με τον εν λόγω τιμοκατάλογο, τηρούνταν αναλυτικές καταστάσεις με το κόστος των παραβόλων, των θεωρητικών ή/και πρακτικών μαθημάτων, της παράστασης και το γενικό σύνολο αυτών, για 16 κατηγορίες διπλωμάτων, οι οποίες

Πρόεδρος, είμαστε υπεύθυνοι ως Δ.Σ. μόνο για τους φακέλους που θα πηγαίνουν στον προγραμματιστή.

Ο […] προτείνει να γίνεται και ο προγραμματισμός των σημάτων μέσω του Δ.Σ. Θα το δούμε σε επόμενο Δ.Σ.

Αποφασίζουμε να στείλουμε έγγραφο με τα εξής: κατόπιν απόφασης του Δ.Σ. σας γνωρίζουμε ότι ο προγραμματισμός των πρακτικών Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. όλων των μελών του Συλλόγου θα γίνεται από μέλος που ορίζει ο σύλλογος, με την προϋπόθεση ότι όλα τα Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. θα προσκομίζονται στον υπεύθυνο προγραμματιστή του συλλόγου.».

- Στο υπ’ αριθ. 3/21-4-2008 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*4) Σύνταξη πρακτικού ανάθεσης προγραμματισμού οχημάτων στην […]. Σε συζήτηση που έγινε αποφασίστηκε ομόφωνα ότι ο προγραμματισμός των υποψηφίων οδηγών πρακτικής εξέτασης που έχει η […] παραμένει ως έχει.*».

[204] Σημειώνεται ότι, στο συγκεκριμένο πρακτικό αναφέρεται επίσης ότι ο […], […] «[…] *μίλησε για την πρόταση που μας έγινε από το προεδρείο της Λαμίας στην κοπή της πίτας που τους είχαμε καλέσει για αδελφοποίηση των Σωματείων Πελοποννήσου Δυτικής Ελλάδας και Κεντρικής Ελλάδας. Η πρόταση είναι υπό συζήτηση να δούμε τις παραμέτρους που έχει μια τέτοια κίνηση και το θέμα θα ξανασυζητηθεί.*». Ωστόσο, από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, δεν προκύπτει ότι πραγματοποιήθηκε τελικά η αδελφοποίηση των δύο σωματείων.

[205] Των κ.κ. […].

[206] Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα σχετικά πεδία δεν έχουν συμπληρωθεί. Προτεινόμενες τιμές έχουν παράσχει οι […].

[207] Υπεύθυνη Δήλωση του […].

παρουσιάζονται στον Πίνακα 3 του Παραρτήματος 3 της υπ’ αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης.

204. Στην από 27-2-2009 (αρ. πρωτ. 40) πρόσκληση για συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου την 6-3-2009[208], αναφέρονται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*3. Ελάχιστες τιμές ανά κατηγορία βάση των Υ.Δ. των μετεχόντων, μέσος όρος – ελάχιστη τιμή. 4. Συζήτηση με τα μέλη που δεν επιθυμούν το Ενιαίο Τιμολόγιο.*»

205. Στο σχετικό, υπ’ αριθ. 13/6-3-2009, πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου, καταγράφεται ότι «[…] *μας ενημέρωσε ο […] σχετικά με τις ελάχιστες τιμές ανά κατηγορία βάσει των Υπεύθυνων Δηλώσεων των εκπαιδευτών και έχει βγει ο Μέσος Όρος ανά κατηγορία. Είπαμε ότι πρέπει το Μέσο Όρο να τον πούμε στη Γενική Συνέλευση που θα κάνουμε να τον ξέρουν και οι υπόλοιποι Δάσκαλοι – Εκπαιδευτές.*» (η σχετική Γενική Συνέλευση ορίστηκε στις 13-3-2009).

206. Ακολούθησε η από 7-3-2009 (αρ. πρωτ. 46[209]) πρόσκληση για Τακτική Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 13-3-2009[210], στην οποία αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*8. Ενιαίο Τιμολόγιο.*»

207. Στο πρακτικό της εν λόγω Γενικής Συνέλευσης της 13-3-2009, αναφέρεται ότι στην εισαγωγική του ομιλία, ο Πρόεδρος του συλλόγου σημείωσε, μεταξύ άλλων: «*1ος κύριος στόχος μας ήταν και είναι η υλοποίηση του ενιαίου τιμολογίου. Μετά από αλλεπάλληλες συζητήσεις και ενημερώσεις τόσο από τον […] του Σωματείου Κεντρικής Ελλάδος όσο και από προσωπικές επαφές με τον[…] καταφέραμε όχι μόνο να εισπράξουμε γνώση αλλά αμείωτο ζήλο για την ένωση του Σωματείου μας με δεσμούς. Μετά από επίμονες προσπάθειες πιστεύουμε ότι έχουμε φτάσει στην τελική ευθεία με γνώση και εμμονή.*».
Αναφερόμενος στο 8ο θέμα της ημερήσιας διάταξης («*Ενιαίο Τιμολόγιο*»), ο […] «*ανέφερε για το θέμα τιμολόγιο πως ήδη είναι σε επαφή με τις τράπεζες και αναζητούν τον πιο σωστό και εποικοδομητικό δρόμο ώστε να εφαρμοστεί με απόλυτη επιτυχία και κέρδος.*».
Στη συνέχεια του πρακτικού αναφέρεται ότι ο […] αναφέρθηκε σε προτάσεις τιμών και ζήτησε την άμεση εφαρμογή του ενιαίου τιμολογίου, ο […] μίλησε για τρόπους διασφάλισης και έθεσε ερωτήματα και μελλοντικά προβλήματα που θα πρέπει να επιλυθούν στην αρχή, ενώ ο […] συνέστησε ότι το Αίγιο θα ακολουθήσει μόνο αν αυξηθεί η τιμή.

208. Σε διευκρινιστική ερώτηση σχετικά με τις επαφές που έγιναν με τις τράπεζες, που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α., με ταυτόχρονη επίδειξη του ανωτέρω πρακτικού, κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του της 8-3-2012, ο […] απάντησε: «*Με βάση τις πληροφορίες αυτές* [πληροφορίες για τη λειτουργία του ενιαίου τιμολογίου μέσω τραπέζης, που παρασχέθηκαν από τον […]] *έγιναν επαφές με τράπεζες (Εθνική τράπεζα, τράπεζα Πειραιώς, Alpha τράπεζα) με σκοπό τη δημιουργία τραπεζικού λογαριασμού στο όνομα του σωματείου έτσι ώστε κάθε σχολή οδήγησης να λαμβάνει το σχετικό μέρισμα και να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα των αμοιβών μας. Όμως κάτι τέτοιο διευκρινίστηκε από τις τράπεζες ότι δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τα πρότυπα άλλων κλάδων επαγγελματιών όπως δικηγόροι και ηλεκτρολόγοι. Οι συνεννοήσεις*

[208] Η πρόσκληση υπογράφεται από τον Πρόεδρο του συλλόγου, […].
[209] Στην εν λόγω πρόσκληση έχει διορθωθεί χειρόγραφα η αρίθμηση, από τον αριθμό 45 στον αριθμό 46.
[210] Η πρόσκληση υπογράφεται από τον […] του συλλόγου, […] και το […] και απευθύνεται σε όλα τα μέλη του συλλόγου.

με τις τράπεζες έγιναν από εμένα και άλλα μέλη του σωματείου, αλλά δεν θυμάμαι τα ονόματα των υπαλλήλων των τραπεζών με τους οποίους συνομιλήσαμε.». Σε άλλο σημείο της κατάθεσής του, ο […] ανέφερε ότι, ειδικά από την τράπεζα Πειραιώς αρχικά συνομίλησε με τον υπάλληλό της, […], ο οποίος τον παρέπεμψε σε άλλο συνάδελφο του, από το τμήμα Marketing, το όνομα του οποίου δε θυμάται.

209. Στην από 9-7-2009 (αρ. πρωτ. 64) πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 17-7-2009[211] αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*2. Ενημέρωση Τιμολογίου.*»

210. Επίσης, όπως αναφέρεται στο υπ' αριθ. 16/13-7-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου, «*Στο Συμβούλιο είχαμε την επίσκεψη από τον […] της Τράπεζας Πειραιώς του κεντρικού καταστήματος Πάτρας […]. Μας ενημέρωση – ανάλυση για διάφορα ζητήματα εφαρμογής του Τιμολογίου, για το κόστος – τρόπος – διευκολύνσεις.*»

211. Στο πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης του συλλόγου, της 17-7-2009, που ακολούθησε, καταγράφεται ότι ο […] του συλλόγου, […] «*Είπε δε ότι: Το πείραμα όπως το χαρακτήρισε και ο συνάδελφος […] είναι πλέον γεγονός. Νιώθω περήφανος που βρισκόμαστε πλέον στην τελευταία ευθεία. Τέρμα οι στροφές και οι λακκούβες, πατάμε πλέον το γκάζι για το τέλος. Σε όλη αυτή τη δύσκολη πορεία ήταν και είναι το αδελφό Σωματείο Κεντρικής Ελλάδος. Βρίσκομαι δε στην ευχάριστη θέση, να σας αναγγείλω ότι μαζί μας και σήμερα είναι ο […] του Σωματείου Κεντρικής Ελλάδος […] και ο […], τους οποίους ένα μόνο "ευχαριστώ" είναι λίγο για όσα μας έχουν προσφέρει και συνεχίζουν να προσφέρουν. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου υλοποίησαν το μέσο όρο ελάχιστης τιμής και αντίγραφο αυτού μπορείτε να παραλάβετε από τον Γραμματέα […]. Δεν θα πω πολλά για να μην σας κουράσω. Εξάλλου έχουμε τόσα πολλά να πούμε στη συνέχεια, αλλά θα σας συστήσω τους εκπροσώπους της Τράπεζας Πειραιώς, τη […] καταστήματος […] και τον […]*».

Στη συνέχεια το λόγο πήρε η […], η οποία «*αναφέρθηκε στο πόσο μπορεί η Τράπεζα Πειραιώς να εξυπηρετήσει τα μέλη αφού έχει 6 καταστήματα στην Πάτρα, 1 στην Κ. Αχαΐα και 1 στο Αίγιο. Ανέφερε αναλυτικά τον τρόπο με τον οποίο θα καταθέτονται τα χρήματα από τους πελάτες μας με 2 τρόπους είτε σε κατάθεση είτε σε Α.Τ.Μ. ακόμα και από άλλο νομό της χώρας. Ωστόσο το σύστημα της τράπεζας είναι σε θέση και μπορεί να εξυπηρετήσει τόσο το κοινό όσο και τα μέλη με ποιον τρόπο θα θελήσουν να αποταμιεύουν τα χρήματα από το λογαριασμό. Αναφέρθηκε σε 2 τρόπους. Να αποταμιεύονται με έγκριση του Σωματείου ανά 15 ημέρες ή αυτόματα στον κάθε δικαιούχο με εντολή ούτως ή άλλως του Σωματείου αυθημερόν. Το καλύτερο επιτευκτό επιτόκιο θα ήταν αν τα χρήματα εισέρρεαν σε ένα λογαριασμό και κάθε μήνα η διάθεση. Επίσης ο κάθε πελάτης (υποψήφιος για Α. Οδήγησης) θα μπορεί να κάνει όποιου τύπου διακανονισμό ή ακόμα με μορφή δανείου από την τράπεζα. Για τον τρόπο εφαρμογής ανέφερε ότι με επικοινωνία που είχαν τόσο με το Σωματείο Κεντρικής Ελλάδος […] συνέλεξαν πολύτιμες πληροφορίες ώστε να επιτευχθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ζήτησε αν υπήρχαν ερωτήσεις και ανανέωσε το ραντεβού όταν το μηχανολογικό σύστημα της τράπεζας είναι σε θέση να επεξεργαστεί όλες τις πληροφορίες που έδωσαν οι δύο Πρόεδροι […] και […] ώστε να επέλθει μια σωστή βάση δεδομένων.*»

Ο […], ο οποίος πήρε το λόγο στη συνέχεια «*είπε πως είναι στο χέρι μας να μην έχουμε διαρροές. Με αυτό το σύστημα θα δούμε λεφτά στις τσέπες μας και εννοείται ο τρόπος εκπαίδευσης και απόδοσής μας θα είναι επί το πλείστον σε αξιοσημείωτα μέγιστο βαθμό καλύτερος*». Στην ερώτηση δε του μέλους του

[211] Ο.π.

συλλόγου […] σχετικά με το τι θα συμβεί αν δεν τηρηθεί από κάποιους το εν λόγω σύστημα ενιαίας τιμολόγησης, χαρακτηριστική είναι η απάντηση του […], ο οποίος αναφέρει «*Εμείς πιστεύεις δεν είχαμε τέτοια προβλήματα; Ο λαός λέει "όποιο πρόβατο είναι έξω από το κοπάδι το τρώει ο λύκος". Όσο για τους νέους μην τους φοβάσαι*».

Κατόπιν, συζητήθηκε το θέμα του χρόνου έναρξης της εφαρμογής του συστήματος του ενιαίου τιμολογίου. Ο […] ρώτησε αν προλαβαίνει ο σύλλογος να ετοιμαστεί «*με το άνοιγμα 24/8*» και ο […] τον διαβεβαίωσε ότι αυτό είναι εφικτό, αν είναι έτοιμη η τράπεζα. Στην ερώτηση της […], η οποία ζήτησε διευκρίνιση σχετικά με την εφαρμογή του συστήματος από τη συγκεκριμένη ημερομηνία, ο […] απάντησε: «*Προτείνω όσες κάρτες βγουν έως 24/8 να συμπεριληφθούν με το παλιό τιμολόγιο και από 24/8 να δίνουμε τις νέες τιμές. Όσο για τις παλιές, να έχουν προθεσμία έως 31/12/2009 να διεκπεραιώσουν τις κατηγορίες, αλλιώς μεταφέρονται όλα από τέλος του έτους.*» Ο […] αντέτεινε «*Όχι […] το γοργόν και χάρη έχει 23/8*», το θέμα τέθηκε σε ανοιχτή ονομαστική ψηφοφορία και ελήφθη «*Ομόφωνη*[212] *απόφαση για εφαρμογή στις 24/8 το καθεστώς της κατώτατης τιμής*». Δεδομένης της εν λόγω απόφασης, ο […] πρότεινε τη σύγκληση Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης στις 21-8-2009 «*για περαιτέρω οδηγίες και ενημερώσεις*» και η πρότασή του έγινε ομόφωνα δεκτή.

212. Ερωτηθείς σχετικά με την παρουσία των […] και […] στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 17-7-2009, ο […], στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, δήλωσε τα εξής: «*Ναι παρευρέθησαν τα εν λόγω άτομα. Σκοπός τους ήταν να μας ενημερώσουν ότι υπάρχει η δυνατότατα ανοίγματος ατομικών λογαριασμών για κάθε εκπαιδευτή.*». Σε ερώτηση σχετικά με το αν η […] ανέλυσε εναλλακτικούς τρόπους, με τους οποίους η τράπεζα μπορούσε να εξυπηρετήσει την εφαρμογή του συστήματος του ενιαίου τιμολογίου, ο […] απάντησε «*Όχι. Η λύση ήταν η δημιουργία ατομικού λογαριασμού*», ενώ σε ερώτηση σχετικά με το αν ο σύλλογος αποδέχθηκε τις προτάσεις της τράπεζας Πειραιώς, δήλωσε ότι ο καθένας έκανε ό,τι θεώρησε σωστό και ότι κάποιοι εκπαιδευτές είχαν ήδη ανοίξει ατομικό τραπεζικό λογαριασμό τόσο στην εν λόγω τράπεζα όσο και σε άλλες.

213. Σχετικές διευκρινιστικές ερωτήσεις υποβλήθηκαν από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. και στον […], […] του καταστήματος της τράπεζας Πειραιώς επί της οδού Ρήγα Φεραίου 52, στην Πάτρα, […], κατά τη διάρκεια της παροχής επεξηγήσεων, της 8-3-2012. Ο […] επιβεβαίωσε ότι είχε ζητηθεί από σχολές οδήγησης στην Πάτρα, πριν από τρία και πλέον έτη, η δημιουργία λογαριασμού, σε επίπεδο νομικού προσώπου, ο οποίος θα έδινε τη δυνατότητα παρακολούθησης των αμοιβών των επαγγελματιών από τους ίδιους και διευκρίνισε ότι ζητήθηκε από την τράπεζα η συνδρομή της σε επίπεδο τεχνικής υποστήριξης, αλλά όχι καθορισμού του ύψους των αμοιβών.

214. Σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του είδους αυτού του λογαριασμού, ο […] απάντησε: «*Λειτουργούν όπως και οι υπόλοιποι λογαριασμοί πελατών μας και ο έλεγχος τους μπορεί να γίνει μέσα από διαδικασίες κίνησης του αντίστοιχου λογαριασμού κατόπιν εντολής του πελάτη. Ναι υπάρχει η σχετική δυνατότητα* [κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό και μετέπειτα διανομής των κερδών σε ατομικούς λογαριασμούς] *με εντολή του πελάτη. Οποιαδήποτε κίνηση του κοινού λογαριασμού μπορεί να γίνει μέσω της διαδικασίας κίνησης λογαριασμού όπως και πραγματοποιείται στο σύνολο των πελατών κατόπιν εντολών τους. Με την ανωτέρω διαδικασία γίνεται και ο συγκεκριμένος έλεγχος* [έλεγχος, από το νομικό πρόσωπο, των ποσών που μεταφέρονται].»

[212] Υπογράμμιση του συντάκτη του πρακτικού.

215. Σχετικά με την παρουσία του στη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου της 13-7-2009[213], ο […] απάντησε: «*Ναι συμμετείχα μαζί με άλλα στελέχη του καταστήματος ήτοι τον […] (προϊστάμενος καταστήματος) και […] ([…] καταστήματος) και έγινε μια τεχνική παρουσίαση από την τράπεζα Πειραιώς με σκοπό οι αμοιβές των μελών του σωματείου να καταβάλλονται σε έναν κοινό λογαριασμό του σωματείου και να ελέγχεται από τους εκάστοτε υπεύθυνους του σωματείου. Το εν λόγω σύστημα είναι τεχνικά εφικτό.*»

216. Αναφορικά δε με την παρουσία του στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου, της 17-7-2009, ο […] απάντησε: «*Ναι συμμετείχα μαζί με την […], […] του καταστήματος, η οποία και έκανε παρουσίαση της υπηρεσίας που μπορεί να παρέχει η τράπεζα μας. Ο λόγος παρουσίας μας ήταν ότι ζητήθηκε από το εν λόγω σωματείο η παρουσίαση αυτής της υπηρεσίας στα μέλη. Στην εν λόγω Γενική Συνέλευση ήταν και κάποιος εκπρόσωπος σχολών οδηγών από άλλη περιφέρεια, αλλά δεν μπορώ να θυμηθώ το όνομα του και την ιδιότητά του. Εμείς αφού κάναμε την παρουσίασή μας αποχωρήσαμε από τη Γενική Συνέλευση, η οποία φαντάζομαι ότι συνεχίστηκε. Άλλα θέματα συζήτησης δεν τα γνωρίζω*».

217. Όπως δήλωσε ο […], οι ανωτέρω ενέργειες «*ήταν σε γνώση του περιφερειακού διευθυντή, αλλά και της κεντρικής υπηρεσίας και ήταν ενήμερη η ιεραρχία, η οποία και μας έδωσε την έγκριση να προχωρήσουμε σε συζητήσεις με τον υποψήφιο πελάτη, ο οποίος και δεν συνεργάσθηκε τελικώς με την τράπεζα.*».[214] Σχετικά με την ενδεχόμενη γνωστοποίηση στην τράπεζα της πρόθεσης του συλλόγου για τη διατήρηση ενιαίας τιμής μεταξύ των μελών του, ο […] απάντησε: «*Πιθανότατα, αλλά δεν μπορώ να το θυμηθώ.*»

218. Κατόπιν της ανωτέρω απόφασης της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της 17-7-2009, εστάλη η από 18-7-2009 (αρ. πρωτ. 66) πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 21-8-2009[215], στην οποία αναφέρονται, ως μόνα θέματα της ημερήσιας διάταξης, η εκλογή προεδρείου και ο «*Τρόπος εφαρμογής "Κατώτατης Τιμής" Τιμολόγιο από 24.8.2009*[216]».

219. Στις 22-7-2009, ο […] απέστειλε προς το σύλλογο επιστολή (υπ' αρ. πρωτ. 83), την οποία υπογράφει αντ' αυτού ο […], καθώς ελήφθη τηλεφωνικά από αυτόν και στην οποία αναφέρονται τα εξής: «*1) Η τιμή να αφορά τις υποχρεωτικές ώρες πρακτικής και θεωρητικής εκπαίδευσης και ούτε μια παραπάνω, 2) Απαγόρευση οποιασδήποτε μορφής δώρου (μετεκπαίδευση, παράσταση κ.λπ)., 3) Η διαφορά μεταξύ σχολών οδηγών να έχει να κάνει με την ποιότητα θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης και σε καμία περίπτωση με την γρήγορη εξυπηρέτηση, π.χ. άμεση παράδοση διπλώματος κ.α., 4) Να ερωτηθούν όλοι οι συνάδελφοι και να δώσουν γραπτώς τις προτάσεις τους για θέσπιση κανονισμού, 5) Οπωσδήποτε να συμμετάσχει και το Αίγιο*».

---

[213] Σημειώνεται ότι, στη σχετική ερώτηση που υπεβλήθη στον […] κατά τη διάρκεια της παροχής επεξηγήσεων ενώπιον των στελεχών της Γ.Δ.Α., η συγκεκριμένη ημερομηνία εκ παραδρομής αναφέρεται ως 15-7-2009.

[214] Σημειώνεται ότι σε ερώτηση σχετικά με την ενδεχόμενη λειτουργία συστήματος είσπραξης των αμοιβών των εκπαιδευτών μέσω κοινού τραπεζικού λογαριασμού σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, ο […], […] του καταστήματος της Eurobank στην Πρέβεζα και προηγουμένως στην Άρτα, δήλωσε ότι είχε ακούσει ότι υπήρχε αντίστοιχη διαδικασία στην τράπεζα Πειραιώς στην Πάτρα, χωρίς να γνωρίζει περαιτέρω λεπτομέρειες (βλ. κατωτέρω υπό κεφάλαιο VII.5.1.1.).

[215] Η συγκεκριμένη πρόσκληση δε φέρει υπογραφές, αναφέρονται μόνο τα ονόματα του […] του συλλόγου, […] και του […].

[216] Υπογράμμιση του συντάκτη της πρόσκλησης.

220. Στο υπ’ αριθ. 17/23-7-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο, όπως αναφέρεται, συγκλήθηκε εκτάκτως κατόπιν προφορικής πρόσκλησης του Προέδρου, αναφέρεται ότι «*Κουβεντιάσαμε για το τιμολόγιο και τι πρέπει να γίνει για την σωστή λειτουργία του. Είπαμε να μην δεχτεί το Μηχανολογικό καρτέλες από τις Σχολές Οδηγών μετά τις 29/7/09. Ομόφωνα αποφασίσαμε ότι η προθεσμία λήγει στις 31/12/09 για να δώσουν οι μαθητές εξετάσεις για δίπλωμα. Επίσης οι κάρτες θα ελέγχονται από επιτροπή τετραμελή όπου θα είναι δύο από το Δ.Σ. και δύο από τα μέλη του συλλόγου, οι οποίοι θα πρέπει να είναι οικονομικά εντάξει για να μπουν στην Επιτροπή Ελέγχου και θα ανανεώνεται κάθε τέσσερις μήνες*».

221. Στις 21-8-2009, συγκλήθηκε η Έκτακτη Γενική Συνέλευση, η οποία είχε αποφασιστεί στη Γενική Συνέλευση της 17-7-2009. Όπως αναφέρεται στο σχετικό πρακτικό[217], ο […] του συλλόγου […] «[….] *Αναφέρθηκε σε επιστολή του […] ο οποίος κατέστη αδύνατον να παραστεί για λόγους υγείας. Στην οποία πήρε θέση για τα δημοσιεύματα του συναδέλφου […] και έθεσε σχέδιο Κανονισμού ώστε να διαβαστεί και να αποφασίσει η Γ. Συνέλευση για έγκριση, απόρριψη, περικοπή ή ακόμα βελτίωση.*[218] *Σε συνέχιση των πιο πάνω θεμάτων αναφέρθηκε στην Τράπεζα Πειραιώς η οποία δεν είναι σε θέση το μηχανογραφικό της σύστημα να ανταπεξέλθει ώστε να έχει εφαρμογή την 24η Αυγούστου.*».

Στη συζήτηση που ακολούθησε, ο […] πρότεινε «*να εφαρμοστεί ως έχει η ημερομηνία από την 24η Αυγούστου με όποια στοιχεία έχουμε και με τις υπόλοιπες προϋποθέσεις*» και ο […] πρότεινε «*από Δευτέρα να ισχύσει και μετά βλέπουμε*». Ενώ, όπως αναφέρεται στη συνέχεια στο πρακτικό «*Αποφασίστηκε να μείνουν οι τιμές ως έχουν με ομόφωνη απόφαση των παρόντων μελών και η επόμενη Έκτακτη Γενική Συνέλευση να πραγματοποιηθεί 4/09/2009* […]».

Στη συνέχεια, συζητήθηκαν θέματα «*για τη σωστή και όσο πιο άρτια γίνεται εφαρμογή της κατώτατης τιμής*» και παράπονα προς λύση. Μεταξύ άλλων, ειπώθηκαν τα εξής:

«*ΟΜΙΛΗΤΗΣ: […]: Η επανεξέταση να είναι δωρεάν (εγγραφή –χρέωση).*

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: […]: Σε περίπτωση μη εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου προτίθεται να έχει ως κατώτατη τιμή το ποσό των […]€ μαζί με τα παράβολα με σταδιακή και όπου απαιτείται να κάνει σταδιακή αύξηση.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ […]: Διασφάλιση διαρροή και διασφάλιση μαθητών – πελατών από Πάτρα – στο Αίγιο με ερώτημα […] αν οι σχολές οδηγών που έχουν γραφεία από την Πάτρα να διαφέρουν οι τιμές στο Αίγιο.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ[…].: Δεσμεύτηκε προσωπικά για τις τιμές που θα διατηρήσει στο Αίγιο - θα ακολουθούν το τιμολόγιο του Αιγίου και οι τιμές της Πάτρας - θα ακολουθεί το τιμολόγιο της Πάτρας, χωρίς καμιά διαρροή πελατών από και προς[219]*. Φυσικά εκτός και εάν γίνει ομαλοποίηση μεταξύ των δυο πόλεων με ίδιες τιμές.*

ΟΜΙΛΗΤΗΣ[…]: Για τους εκτός τιμολογίου οι σχολές να ελέγχονται με ελεγκτικό μηχανισμό και το κατά πόσο είναι νόμιμες οι σχολές τους.

ΟΜΙΛΗΤΗΣ[…]: 1) Για εφαρμογή αφού μπει το σύστημα στην τράπεζα και τρόπος ελέγχου βιβλίου εκπαιδευτών […]» (όπως ανέφερε ο Πρόεδρος του

---

[217] Στο εν λόγω πρακτικό δεν αναγράφεται το θέμα της ημερήσιας διάταξης.

[218] Στη, συνημμένη στο πρακτικό, επιστολή του […] αναφέρεται, μεταξύ άλλων: «*Με την σκέψη ότι μέχρι στιγμής δεν έχει φτάσει στο Δ.Σ. ή στη Γ.Σ. ένα γραπτό σχέδιο κανονισμού με τους όρους που θα λειτουργήσει ο κανονισμός προγραμματισμού πρακτικής εκπαίδευσης και θεωρητικής εκπαίδευσης αλλά κυρίως από το ερέθισμα […], και τον ευχαριστώ γι αυτό, αποφάσισα να συντάξω ένα σχέδιο το οποίο και θα ανακοινώσω κάποια στιγμή σε Γ.Σ. για να εγκρίνουν, απορρίψουν, βελτιώσουν τα μέλη της Γ.Σ.*».

[219] Υπογράμμιση του συντάκτη του πρακτικού.

Συλλόγου, οι ανωτέρω προτάσεις επρόκειτο να τεθούν προς συζήτηση στο επόμενο Δ.Σ.).

222. Σε διευκρινιστική ερώτηση σχετικά με τα λεγόμενά του στην ανωτέρω Έκτακτη Γενική Συνέλευση αναφορικά με την αγορά του Αιγίου, στην ανωμοτί κατάθεσή του, της 8-3-2012, ο […] απάντησε: «*Επειδή άνοιξα σχολή στο Αίγιο (Καμάρες Αιγίου) αποφάσισα να δεσμευθώ να εφαρμόσω την κατώτατη τιμή που επικρατούσε στο Αίγιο από τις εκεί σχολές οδήγησης ([…]ευρώ). Ενώ στην Πάτρα η εν λόγω τιμή που αποφάσισα να ακολουθήσω ήταν […] ευρώ.*»

223. Σε ερωτήματα δε σχετικά με την έκβαση των συνομιλιών με την τράπεζα Πειραιώς, ο […] δήλωσε καταρχήν ότι δεν υπήρξε συμφωνία με την εν λόγω τράπεζα, καθώς τα στελέχη της είχαν παραβρεθεί στο Διοικητικό Συμβούλιο και στη Γενική Συνέλευση του συλλόγου μόνο για ενημέρωση, ενώ σημείωσε ότι δεν συνομίλησε εκ νέου (μετά τις 21-8-2009) με τη συγκεκριμένη ή με κάποια άλλη τράπεζα. Ο […] σημείωσε ότι τα μέλη του συλλόγου ήθελαν να εφαρμόσουν «*κάτι αντίστοιχο με αυτό που κάνουν οι ηλεκτρολόγοι και οι δικηγόροι*», αλλά η τράπεζα τους ενημέρωσε ότι κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό και τόνισε ότι δε δημιουργήθηκε κοινός λογαριασμός του συλλόγου και δεν εφαρμόστηκε το ενιαίο τιμολόγιο. Περαιτέρω, σημείωσε ότι δεν είναι εφικτός ο έλεγχος τήρησης κατώτατης τιμής.

224. Κατά τη διάρκεια της παροχής επεξηγήσεων, της 8-3-2012, ο […] ρωτήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. σχετικά με την αναφερόμενη στο πρακτικό χρονική αδυναμία, εκ μέρους της τράπεζας Πειραιώς, εξυπηρέτησης του αιτήματος του συλλόγου και απάντησε σχετικά: «*Πιθανόν να ετέθη από εμάς πιθανή ημερομηνία ολοκλήρωσης διαφορετική από αυτή που το σωματείο απαιτούσε.*»

225. Ερωτηθείς δε σχετικά με το εάν υπήρξαν περαιτέρω συζητήσεις για την ικανοποίηση του αιτήματος του συλλόγου, ο […] απάντησε: «*Σίγουρα υπήρξαν κάποιες επαφές με τους εκπροσώπους του σωματείου*», ενώ σε ερώτηση σχετικά με το εάν υπήρξε γραπτή επικοινωνία από τους εκπροσώπους ή τα μέλη του συλλόγου προς την τράπεζα Πειραιώς, σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του ανωτέρω αιτήματος, εκείνος απάντησε: «*Υπήρχαν προφορικές συνομιλίες, αλλά δεν μπορώ να θυμηθώ εάν υπήρξε γραπτό ενδιαφέρον*».

226. Στη διαμόρφωση του Κανονισμού Λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου, μπορούσαν να συμμετάσχουν όλα τα μέλη του συλλόγου με τις προτάσεις τους, όπως προκύπτει από την από 25-8-2009 (αρ. πρωτ. 84) Αίτηση – Παράκληση του […] προς το Διοικητικό Συμβούλιο του συλλόγου, με την οποία ζητά να παραταθεί η προθεσμία υποβολής των προτάσεων για τη σύνταξη του Κανονισμού Λειτουργίας του Κατώτατου Τιμολογίου μέχρι την Τετάρτη 9-9-2009. Στην προαναφερόμενη αίτησή του αναφέρεται ότι, «[…] *κατά τη Γενική Συνέλευση του Συλλόγου μας, που έλαβε χώρα την Παρασκευή 21/08/2009, αποφασίστηκε όσα μέλη επιθυμούν, να προσκομίσουν μέχρι την Τετάρτη 26/8/09 προτάσεις – σκέψεις προκειμένου να συνταχθεί ο κανονισμός λειτουργίας του κατώτατου τιμολογίου. Μία ομάδα εργασίας, αποτελούμενη από μέλη της Γ.Σ., που θα όριζε το Δ.Σ. θα συγκέντρωνε όλες τις κατατιθέμενες προτάσεις των μελών και θα συνέτασσε τον κανονισμό λειτουργίας του κατώτατου τιμολογίου. Ο κανονισμός εν συνεχεία από το Δ.Σ. θα παρεδίδοτο στο νομικό σύμβουλο του συλλόγου προς έλεγχο. Τέλος θα γνωστοποιούταν στα μέλη της Γ.Σ. και θα έρχονταν προς ψήφιση και υπογραφή σ' επόμενη Γ.Σ. Με ατομική μου πρωτοβουλία, σήμερα 25/08/09, συνάντησα τον […](συνάδελφο – εκπαιδευτή οδηγών) να συζητήσω το θέμα του κατώτατου τιμολογίου. Μετά το πέρας της συνομιλίας μαζί του, και για λόγους που δύναμαι να σας εκθέσω οποτεδήποτε με καλέσετε ενώπιόν σας, με γνώμονα την*

ενότητα και το συμφέρον του συλλόγου μα και για την αρτιότερη εγκατάσταση και εφαρμογή του κατώτατου τιμολογίου που επιχειρούμε να δημιουργήσουμε θα ήθελα να αιτηθώ να δοθεί παράταση δύο (2) εβδομάδων για την υποβολή και συγκέντρωση προτάσεων για τη σύνταξη του κανονισμού λειτουργίας. Παρακαλώ λοιπόν η προθεσμία υποβολής προτάσεων, να παραταθεί μέχρι την Τετάρτη 9/9/2009, οπότε και τότε ν' αναλάβει η ομάδα εργασίας το έργο της σύνταξης του κανονισμού λειτουργίας του κατώτατου τιμολογίου.».

227. Όπως αναφέρεται στο υπ' αριθ. 18/26-8-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου, «*Το θέμα που κουβεντιάσαμε ήταν το Τιμολόγιο κατώτερης τιμής και έγιναν προτάσεις για τον κανονισμό λειτουργίας του*».

228. Προτάσεις σχετικά με τον Κανονισμό Λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου περιλαμβάνονται σε (ανυπόγραφη) επιστολή του […] προς τους ιδιοκτήτες σχολών οδηγών Ν. Αχαΐας, υποψηφίους μετόχους του ενιαίου τιμολογίου, της 5-9-2009, στην οποία αναφέρονται τα εξής: «*Μη φοβάστε αυτούς που αμφισβητούν το ενιαίο και δεν θέλουν να μετέχουν σε αυτό. Έχουν και αυτοί τους λόγους τους. Πρέπει όμως να ξέρουν και αυτοί και εμείς ότι μια θα είναι η τιμή και για αυτούς και για εμάς. Όλοι θα γράφουν ότι παίρνουν, διαφορετικά, κάθε φορά που βάζουν το κλειδί στην πόρτα των σχολών τους, το χέρι τους θα αισθάνεται ένα άλλο χέρι να τους το σφίγγει που λέγεται χέρι ΣΔΟΕ – Οικονομικού Εγκλήματος – Επιθεώρηση Εργασίας κ.λπ. Αν π.χ. ο Χ ιδιοκτήτης που είναι εκτός ενιαίου και παίρνει και γράφει π.χ. […]€ και όχι […]€ για την Β' κατηγορία, τότε θα του τα πάρει η εφορία και την επόμενη χρονιά θα παίρνει […]€ για να του μείνουν και αυτού κάτι. Το ότι μπορεί να έχουν διπλές αποδείξεις, άλλες για την Ε.Ε. και άλλες για την εφορία, πλανιόνται. Αρκεί η επιτροπή του πρώτου χρόνου τουλάχιστον να εκλεγεί και όχι να κληρωθεί όπως προβλέπει το σχέδιο του ενιαίου. Εγώ είμαι ευχαριστημένος να υπογράψουν από τους 49 οι 30. Θα ακολουθήσουν και οι άλλοι 19, αρκεί τα μέλη της πρώτης Ε.Ε. να μην διακατέχονται από συναισθηματισμούς φιλίας, συγγένειας, κουμπαριάς κ.λπ., τότε εγγυώμαι την επιτυχία του ενιαίου τιμολογίου. Μέχρι την τελευταία στιγμή θα αγωνίζομαι για την λειτουργία και επιτυχία του ενιαίου.*».

Στη συνέχεια, ο […] εκφράζει τις επιφυλάξεις του για το υπάρχον σχέδιο ενιαίου τιμολογίου και, ειδικότερα, για το γεγονός της εμπλοκής του Δ.Σ. και της Γ.Σ. του συλλόγου στη διοίκησή του και προτείνει τροποποιήσεις, μεταξύ των οποίων και οι ακόλουθες: «[220]*ΑΡΘΡΟ 11. ΚΥΡΩΣΕΙΣ. Η συνέλευση των μετόχων του ενιαίου τιμολογίου και όχι η συνέλευση των μελών…*

Σε περίπτωση που κάποιο ~~μέλος~~ μέτοχος αποδειχθεί ότι ενεργεί αντίθετα με τον κανονισμό, ~~το Δ.Σ. του συλλόγου~~ η Ε.Ε. του ενιαίου τιμολογίου…. Να απολογηθεί ~~στο Δ.Σ.~~ στην Ε.Ε.

Αν αδιαφορήσει να απολογηθεί τότε ~~το Δ.Σ.~~ η Ε.Ε. του ενιαίου τιμολογίου, παραπέμπει τον μέτοχο στη συνέλευση αυτών.

Οι ποινές ~~αποφασίζονται~~ επιβάλλονται από την συνέλευση των μετόχων του ενιαίου τιμολογίου και κοινοποιείται από την Ε.Ε. εγγράφως στον παραβάτη – μέτοχο, και το Δ.Σ.

~~Μέλος~~ Μέτοχος που παραβιάζει τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, τιμωρείται:

1)

2) Για 2η φορά: 1 εβδομάδα αποχή από προγραμματισμό. Να σβηστεί, γιατί εγώ ο παραβάτης θα δώσω την εβδομάδα αυτή, με κάποια προμήθεια, τον προγραμματισμό σε άλλο συνάδελφο.

---

[220] Οι διαγραφές και οι υπογραμμίσεις αποτελούν μέρος του κειμένου που παρατίθεται.

Σας παραπέμπω στις ποινές που είχα προτείνει: Δηλαδή: 1η φορά: Καταβάλλει στο ταμείο των μετόχων το κέρδος που αποκόμισε από την παράβαση. 2η φορά: Το 3πλάσιο κέρδος. 3η φορά ή και περισσότερες: Το 6πλάσιο κέρδος… […]».

Κλείνοντας, ο […] απευθύνεται στους συναδέλφους του που δραστηριοποιούνται στο Αίγιο, λέγοντας: «*Αγαπητοί συνάδερφοι του Αιγίου. Σεις οι μπροστάρηδες του "Ακριβού" αξιοπρεπούς τιμολογίου, θα "θυσιάσετε" 1 μόνο χρόνο και θα συμμετέχετε του ενιαίου τιμολογίου. Η Πάτρα πρέπει να σας έχει παράδειγμα και ΟΧΙ εσείς την Πάτρα.* […] *Θα τα πούμε στο Αίγιο τέλος Σεπτεμβρίου.*».

229. Στην από 3-11-2009 (αρ. πρωτ. 70) πρόσκληση για συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου την 9-11-2009[221], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*5. Ενιαίο τιμολόγιο, τράπεζα, μέλη.*»

230. Στο σχετικό, υπ' αριθ. 21/9-11-2009, πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου αναφέρεται ότι «*Ο […] ανέφερε ότι εάν γίνει το Ενιαίο Τιμολόγιο – Κατώτερη Τιμή θα νοικιάσουμε το γραφείο για να εξασφαλίσουμε τα μηνιαία έργα*[222]».

231. Στην από 5-11-2009 (αρ. πρωτ. 71) πρόσκληση για Τακτική Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 13-11-2009[223], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*4. Τιμολόγιο.*»

232. Στο πρακτικό της εν λόγω Γενικής Συνέλευσης, της 13-11-2009, αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, «*5. Ενημέρωση τιμολογίου*». Στο σχετικό σημείο του πρακτικού αναφέρεται «*Η. Ενημέρωση για κατώτατη τιμή. Ομιλία […] για τους λόγους πιθανής παραίτησης των 4ων μελών του Δ.Σ.*». Στη συνέχεια παρατίθεται δακτυλογραφημένη επιστολή των κ.κ. […] και […] προς τα μέλη του συλλόγου, στην οποία αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Πρωταρχικός στόχος του Διοικητικού Συμβουλίου ήταν και είναι το συμφέρον των συναδέλφων μας για καλύτερη ποιότητα ζωής και συνθήκες εργασίας. Αυτό θεωρήσαμε ότι εξασφαλίζεται με την υλοποίηση του Ενιαίου Τιμολογίου. Καταναλώσαμε πολύ χρόνο και κόπο για να το υλοποιήσουμε και όταν φτάσαμε στην πραγματοποίησή του κάποιοι συνάδελφοι*[224] *Προσπαθήσαμε να τα αντιμετωπίσουμε αλλά φαίνεται ότι κάποιοι εντός του διοικητικού Συμβουλίου αλλά και εκτός έχουν τελείως διαφορετική άποψη επ' αυτού. Και μάλιστα την αντίθετη γνώμη τους την εξέφραζαν δημόσια.* […]» Ως προς τη συζήτηση που ακολούθησε, στο σχετικό πρακτικό καταγράφονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο[…]– Έχει ξεκινήσει ένας πόλεμος μεταξύ συναδέλφων και να προσπαθήσουμε να τα βρούμε. Το λόγο παίρνει ο […]*[225] *και ανέφερε πως στην κατώτατη τιμή δε δέχεται να συμφωνήσει ο […]. Το λόγο παίρνει ο […] – Αρχικά είχαμε πει ότι ο […] και ο […] είναι εκτός της συμφωνίας της κατώτατης τιμής. Τώρα προκύπτει ο […] και ο […]. Εάν είναι όλοι αυτοί εκτός κατώτατης τιμής τότε είμαι και εγώ εκτός.*».

---

[221] Η πρόσκληση υπογράφεται από τον […] του συλλόγου, […].

[222] Οι τελευταίες δύο λέξεις της συγκεκριμένης πρότασης είναι δυσανάγνωστες στο πρακτικό.

[223] Η πρόσκληση υπογράφεται από τον […] του συλλόγου, […] και το […] και απευθύνεται σε όλα τα μέλη του Συλλόγου.

[224] Στο αντίγραφο του εν λόγω πρακτικού, που ελήφθη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], περιλαμβάνεται μόνο η πρώτη σελίδα της επιστολής, η οποία σταματά στο συγκεκριμένο σημείο. Η Γ.Δ.Α. ζήτησε από τον […] να προσκομίσει εκ νέου το πρακτικό, με την προσέλευσή του για ανωμοτί κατάθεση στις 8.3.2012. Στο πρακτικό που προσκόμισε ο […] περιλαμβάνεται ξανά μόνο η πρώτη σελίδα της επιστολής. Στη συνέχεια, η Γ.Δ.Α. ζήτησε δύο φορές από το σύλλογο την αποστολή του συνόλου της εν λόγω επιστολής. Και στις δύο σχετικές απαντήσεις, ο σύλλογος προσκόμισε ως συνέχεια της επιστολής το εδάφιο που παρατίθεται αμέσως ακολούθως.

[225] Το συγκεκριμένο όνομα είναι δυσανάγνωστο στο πρακτικό.

233. Στο υπ' αριθ. 22/1-12-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου αναφέρεται ότι «*3) Ο […] ανέφερε ότι πιστεύοντας το τιμολόγιο – κατώτερη τιμή θα γινότανε δεν θα υπήρχε πρόβλημα να παραμείνει ο προγραμματισμός στον […] έως ότου ξεκινούσε το τιμολόγιο και τον προγραμματισμό να τον αναλάμβανε η Επιτροπή Ελέγχου. Όμως επειδή μάλλον το τιμολόγιο – κατώτερη τιμή δεν θα γίνει, ο προγραμματισμός θα αλλαχτεί και θα πάει σε άλλη Σχολή Οδηγών. Μέχρι τις 16/12/2009 ο προγραμματισμός θα παραμείνει στον […]*[226] *και μετά ο προγραμματισμός θα πάει στον […].*».

234. Στην από 14-1-2010 (αρ. πρωτ. 79) πρόσκληση για Τακτική Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 22-1-2010[227], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*4. Τιμές – Κατώτατη τιμή.*»

235. Όπως αναφέρεται στο πρακτικό της συγκεκριμένης Τακτικής Γενικής Συνέλευσης, της 22-1-2010, «*Μπαίνοντας στο επόμενο θέμα* […] *ζήτησε από τη Γενική Συνέλευση να οριστεί ακριβώς ημερομηνία εφαρμογής του Κανονισμού Λειτουργίας για κατώτατη τιμή. Αποφασίζεται ομόφωνα από όλους την 16η/2/2010 καθώς και όλες οι Σχολές Οδηγών και τα ΚΕΘΕΥΟ θα προσκομίζουν τα δελτία των υποψηφίων στην Επιτροπή Ελέγχου για έλεγχο και αποστολή στην Υπηρεσία. Επιτροπή Ελέγχου είναι οι κάτωθι […] με επιλεγμένη σχολή για τον ίδιο σκοπό η Σχολή Οδηγών του […]. Η Συνέλευση αποφάσισε ομόφωνα την παραπάνω πρόταση.*»

Στη συνέχεια της Συνέλευσης πραγματοποιήθηκε παρέμβαση του […]: «*Για το τιμολόγιο δεν είχε να συμπληρώσει τίποτα άλλο παρά να εφαρμοστεί το γρηγορότερο και να οριστεί σήμερα κιόλας ημερομηνία εφαρμογής τους. Αν είχε εφαρμοστεί από 1/1/2009 έως τώρα θα ήμασταν έτοιμοι να ανταπεξέλθουμε. Ανέφερε δε ότι έχει βιβλιάριο στην Εθνική Τράπεζα σε δικό του λογαριασμό το οποίο μηδένισε και θα καταθέτει εκεί τα χρήματα διότι δεν έχει προμήθεια.*»

Το πρακτικό συνεχίζει ως εξής: «*Το θέμα τέθηκε σε ψηφοφορία. Αποφασίστηκε ομόφωνα η συνεργαζόμενη τράπεζα να είναι όποια επιθυμεί ο κάθε συνάδελφος – σχολή οδηγών – ΚΕΘΕΥΟ να συνεργαστεί ώστε να καταθέτουν σε δικό του λογαριασμό οι μαθητές τα αντίστοιχα συμφωνηθέντα ποσά.* […] *Ζήτησε και έλαβε το λόγο ο […] και είπε – Καλό το τιμολόγιο αλλά ορισμένοι τα μασάνε. Η επανεξέταση πληρώνεται. Πώς αυτό εξασφαλίζεται;*

– […] Ας ξεκινήσει επιτέλους και προχωρώντας βλέπουμε. […]

– […]: Ας κατασταλάξουμε επιτέλους σε κατώτατη τιμή. Ας βρεθεί ο χώρος. Και ποιος θα είναι αυτός που θα κόβει αποδείξεις και δεν θα πληρώνεται; […]

– […]: […] *Θέτω ένσταση για την κατώτατη τιμή. Θέλω παραπάνω. Για τη διεκπεραίωση τι γίνεται.*

– […]: Τι λέτε; Είναι δυνατόν να πάμε πίσω; Εδώ και τώρα ψηφίζουμε. Δίνω τις ημερομηνίες 1/2, 16/2, 1/3 του 2010. Ας ψηφίσουμε. Το θέμα τέθηκε σε ψηφοφορία με ανάρτηση χειρός και αποφάσισε ως ημερομηνία έναρξης την 16η Φεβρουαρίου 2010.

– […]: Προτείνω τιμοκατάλογο που θα έχει η κάθε σχολή και να αναρτηθεί.

Ο εκπρόσωπος του Αιγίου συμφωνεί με τα προαναφερθέντα.

– […].: Συμφωνώ με την κοντινή ημερομηνία.

– […]: Έχει αλλάξει το τιμολόγιο. Φεύγει από μένα πελάτης τι τιμή θα του δώσει.

– […]: Να είμαστε ενωμένοι […] Οι παλιές κάρτες πρέπει να έχουν ένα περιθώριο.

---

[226] Το συγκεκριμένο όνομα είναι δυσανάγνωστο στο πρακτικό.

[227] Η πρόσκληση υπογράφεται από τον Πρόεδρο του συλλόγου, […] και το Γενικό Γραμματέα […] και απευθύνεται σε όλα τα μέλη του συλλόγου.

Θεωρήθηκε ως 30/11 όλες οι "παλιές κάρτες" να είναι με την υπάρχουσα συμφωνηθείσα τιμή. Μετά το πέρας αυτής της ημερομηνίας να μπαίνουν στην κατώτατη τιμή.».

236. Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], βρέθηκε χειρόγραφο σχέδιο του Κανονισμού Λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου, καταγεγραμμένο σε σελίδες ημερολογίου, το οποίο παρατίθεται στο Παράρτημα 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης. Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του, της 8-3-2012, ο […] τόνισε ότι αυτός είναι ο κανονισμός που εγκρίθηκε την 6η Φεβρουαρίου 2010 (βλ. κατωτέρω υπό σκ. 242).

237. Επίσης, κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στις σχολές οδηγών των […] και […], στη Θήβα, βρέθηκε έτερος, δακτυλογραφημένος και ανυπόγραφος, Κανονισμός Λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου, ο οποίος, όπως αναφέρεται[228], εγκρίθηκε την 6-2-2010 από τη Συνέλευση των Μελών Ν. Αχαΐας (Πάτρας, Κ. Αχαΐας, Καμάρες, Αιγίου, Καλαβρύτων και Αιγείρας). Στον Κανονισμό, στον οποίο συμμετέχουν πενήντα τέσσερις (54) Ιδιοκτήτες Σχολών Οδηγών του Νομού Αχαΐας (Πάτρας – Κ. Αχαΐας)[229], αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«*ΑΡΘΡΟ 1. Οι κάτωθι Ιδιοκτήτες Σχολών Οδηγών Ν. Αχαΐας (Πάτρας – Κ. Αχαΐας)* […] *που από εδώ και στο εξής θα αποκαλούνται μέλη στον παρόντα κανονισμό αναντιρρήτως δέχονται από 16/02/2010 να καταθέτουν τις αμοιβές τους σε λογαριασμό τραπέζης, με σκοπό την ενίσχυση των οικονομικών τους και κοινωφελείς σκοπούς.* […]

ΑΡΘΡΟ 4. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ. Με την συμμετοχή μου στον παρόντα Κανονισμό Λειτουργίας (Πάτρας – Κ. Αχαΐας) αποδέχομαι ρητά και ανεπιφύλακτα τα κάτωθι:

1) *Να μην δύναμαι προσωπικά εγώ ως μέλος ούτε νόμιμος εκπρόσωπός μου, να προσκομίζω Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. για Προγραμματισμό στην Υπηρεσία Συγκοινωνιών* […]. *Παραχωρώ το δικαίωμα αυτό αποκλειστικά και μόνο στην εκάστοτε Επιτροπή Ελέγχου.*

ΑΡΘΡΟ 5. Ο κανονισμός έχει ισχύ έως το τέλος κάθε ημερολογιακού έτους, ήτοι με αρχή ισχύος την 1η ημέρα κάθε έτους και λήξη την 31η Δεκεμβρίου του ιδίου έτους. Ο παρόν κανονισμός τίθεται σε εφαρμογή από την 16/02/2010 και λήγει την 31η/12/2010.

ΑΡΘΡΟ 6. Ο Κανονισμός Λειτουργίας αφορά όλο τον Νομό Αχαΐας και διαμορφώνεται γι αυτό με τις ιδιαιτερότητες της κάθε Συγκοινωνιακής Περιοχής σε (2) έντυπα. Εντός του μηνός Δεκεμβρίου του εκάστοτε έτους, θα συγκαλείται με μέριμνα της ελεγκτικής επιτροπής, Συγκέντρωση των Μελών του Νομού Αχαΐας για ανανέωση του χρόνου ισχύος του κανονισμού και των προσαρτημάτων αυτού ή τυχόν μεταβολής του. […] *Δε σε περίπτωση μη σύγκλησης των μελών ή μη απαρτίας αυτών ο κανονισμός λειτουργίας είναι σε ισχύ μέχρι αναθεώρησής του.*

ΑΡΘΡΟ 7. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ (στο εξής καλούμενη Ε.Ε.) Η επιτροπή ελέγχου θα αποτελείται από 4 άτομα και 2 αναπληρωματικά μέλη στον Κανονισμό Λειτουργίας (Πάτρας – Κ. Αχαΐας), μέλη του Κανονισμού. Η θητεία της κάθε επιτροπής ελέγχου θα είναι τετράμηνη.[…]

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ Επιτροπής Ελέγχου. Τα άτομα της εκάστοτε Ε.Ε. υποχρεούνται την προηγούμενη ημέρα της υποβολής τόσο του Θεωρητικού όσο και του Πρακτικού Προγραμματισμού να βρίσκονται στο γραφείο του Συλλόγου. Οι ώρες παραλαβής των Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. ορίζονται από τις 18.00 μμ. έως τις 20.30 μμ.»

[228] Βλ. άρθρο 13.
[229] […]

Στη συνέχεια του κανονισμού ορίζονται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που συγκεντρώνει η επιτροπή ελέγχου. Για το Θεωρητικό Προγραμματισμό (1η φορά), απαιτούνται, μεταξύ άλλων, «*4. Αντίγραφο ή φωτοτυπία της νόμιμης απόδειξης παροχής υπηρεσιών που αφορά τα θεωρητικά μαθήματα. 5. Αποδεικτικό κατάθεσης ή φωτοτυπία αυτού από την Τράπεζα που αφορά το αντίστοιχο θεωρητικό μέρος.*». Για δε τον Πρακτικό Προγραμματισμό, απαιτούνται, μεταξύ άλλων, «*4. Αντίγραφο ή φωτοτυπία της νόμιμης απόδειξης παροχής υπηρεσιών που αφορά τα μαθήματα και το ποσό της παράστασης. 5. Αποδεικτικά κατάθεσης ή φωτοτυπία αυτού από την Τράπεζα που να αφορά το αντίστοιχο Πρακτικό μέρος. 6. Αποδεικτικό κατάθεσης ή φωτοτυπία αυτού από την Τράπεζα που να αφορά την παράσταση*».

Κατόπιν, ορίζονται τα εξής:

«*ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ – ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ της Ε.Ε.:*

1) Να ελέγχει την πληρότητα και την ορθότητα των προσκομισθέντων Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. από τα μέλη.

2) Να αρχειοθετεί στο φάκελο της κάθε σχολής (ο οποίος τηρείται στο χώρο που εδρεύει η Ε.Ε.), τα απαραίτητα φωτοαντίγραφα και λοιπά δικαιολογητικά.

3) Να καταθέτει τα προσκομισθέντα Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. την επόμενη μέρα στην Υ.Σ. για τον προγραμματισμό της θεωρητικής εξέτασης.

4) Να παραδίδει τα προσκομισθέντα Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. για την Πρακτική Εξέταση κάθε Πέμπτη και ώρα 21:00 μ.μ. στον εκάστοτε εκπρόσωπο του Συλλόγου, για τη διενέργεια του προγραμματισμού και την κατάθεσή του στην Υ.Σ. από αυτόν.

ΑΜΟΙΒΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Η Ε.Ε. θα παρέχει τις υπηρεσίες της αφιλοκερδώς.

Το ποσό που θα συγκεντρώνεται από τα προσκομισθέντα Δ.Ε.Ε.Υ.Ο.[230] *για ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ και ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ (1ης) ΦΟΡΑΣ, θα παραδίδεται μαζί με ονομαστική κατάσταση κάθε 2 εβδομάδες στον Ταμία του Συλλόγου από τα μέλη της εκάστοτε Ε.Ε. με ευθύνη αυτής, ώστε να καλύπτονται οι εισφορές των μελών προς τον σύλλογο. Η ονομαστική κατάσταση θα φέρει υπογραφές της Ε.Ε., της Ελεγκτικής Επιτροπής του Συλλόγου ότι έλαβε γνώση και παρέλαβε φωτοαντίγραφο αυτής καθώς και υπογραφή του Ταμία ότι παρέλαβε τόσο την Ονομαστική κατάσταση όσο και το αντίστοιχο ποσό.*

Ο Ταμίας του Συλλόγου έχει υποχρέωση να παραδίδει αποδείξεις στα μέλη για το ποσό που εισέπραξε από το κάθε ένα, στο τέλος της θητείας της εκάστοτε Ελεγκτικής Επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ 10. Συνεργαζόμενη Τράπεζα ορίζεται όποια επιθυμεί το κάθε μέλος.

ΑΡΘΡΟ 11. Δωρεάν Παροχή Εκπαίδευσης. Δωρεάν Παροχή Εκπαίδευσης για την απόκτηση Άδειας Οδήγησης μπορεί να παρέχεται: 1) Σε πρόσωπα συγγενικά των Ιδιοκτητών Σχολών Οδηγών, τα οποία συνδέονται με τους ιδιοκτήτες με τις εξής μορφές συγγενείας: (γονείς, αδέρφια, τέκνα, σύζυγοι). Η μορφή συγγενείας θα αποδεικνύεται με την προσκόμιση Πιστοποιητικού Οικογενειακής κατάστασης. 2) Για την κάλυψη κοινωνικών υποχρεώσεων, λαχειοφόρων κτλ. από τις σχολές οδηγών.

α) Σχολές που λειτουργούν ως Ατομική επιχείρηση δύνανται να παρέχουν ΔΩΡΕΑΝ έως και πέντε (5) Άδειες Οδήγησης ανά έτος.

β) Σχολές που λειτουργούν με Νομική μορφή (Ο.Ε., Ε.Ε., Ε.Π.Ε. και Α.Ε.) δύνανται να παρέχουν ΔΩΡΕΑΝ έως και οκτώ (8) Άδειες Οδήγησης ανά έτος.

ΑΡΘΡΟ 12. ΚΥΡΩΣΕΙΣ. Στην περίπτωση που κάποιο μέλος αποδειχθεί ότι ενεργεί αντίθετα με τον κανονισμό λειτουργίας του τιμολογίου, η Ε.Ε. υποχρεούται

---

[230] Σημειώνεται ότι, μεταξύ των απαιτούμενων δικαιολογητικών για το θεωρητικό και πρακτικό προγραμματισμό περιλαμβάνεται και «[…] *([…]€) ευρώ ανά Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. (εισφορά υπέρ του Συλλόγου).*»

αρχικά να εξετάσει τους λόγους που οδήγησαν το μέλος σε αυτή την ενέργεια να ενημερώσει το Δ.Σ. και εν συνεχεία να αποφασίσει αν χρειάζεται να παραπέμψει το θέμα στην συνέλευση των μελών. […]

Μέλος που Παραβιάζει τις διατάξεις του παρόντος Κανονισμού:

1) *Για 1η φορά: ΕΠΙΠΛΗΞΗ*
2) *Για 2η φορά: δεν θα προγραμματίζεται από την Ε.Ε. για μία (1) εβδομάδα*[231] *από κάθε προγραμματισμό*
3) *Για 3η φορά: δεν θα προγραμματίζεται από την Ε.Ε. για ένα (1) μήνα*[232] *από κάθε προγραμματισμό».*

238. Στο αντίγραφο του ανωτέρω κανονισμού που βρέθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], επισυνάπτεται έγγραφο του συλλόγου με οδηγίες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι εξής: «*Όσα ΔΕ.Ε.Υ.Ο. και όσα παράβολα Ε.Τ.Ε. εκδόθηκαν έως και την 12η Φεβρουαρίου 2010 ισχύουν με τις συμφωνηθέν τιμές.*», «*Όλα τα ΔΕ.Ε.Υ.Ο. εντάσσονται στο σύστημα Τιμολογίου μετά τις 30 Νοεμβρίου 2010 και σε όποιο στάδιο διαδικασίας έκδοσης Α.Ο. βρίσκονται.*», ενώ ακολουθεί αναλυτικό Τιμολόγιο για κάθε κατηγορία Άδειας Οδήγησης, το οποίο παρατίθεται στον Πίνακα 2 του Παραρτήματος 3. Τέλος, επισυνάπτεται πρότυπο της Ονομαστικής Κατάστασης Εκπαιδευτών, η οποία περιγράφεται στο εδάφιο του κανονισμού με τον τίτλο «*ΑΜΟΙΒΗ ΤΗΣ Ε.Ε.*».

239. Όπως αναφέρεται κατωτέρω (βλ κεφάλαιο VII.11.1.1.), κατά τις ανωμοτί καταθέσεις τους στα στελέχη της Γ.Δ.Α., της 9-3-2012, οι […] δήλωσαν ότι μάλλον πήραν το συγκεκριμένο Κανονισμό όταν αυτός κυκλοφόρησε σε κάποια από τις Γενικές Συνελεύσεις άλλων σωματείων, στις οποίες πήγαιναν, ενώ ο […] δήλωσε ότι το συγκεκριμένο έγγραφο βρέθηκε στο γραφείο του από κάποιο συνάδελφο που δεν ενθυμείται. Σε κάθε περίπτωση, τόσο ο […], όσο και ο […], σε ανωμοτί καταθέσεις τους, δήλωσαν ότι γνωρίζουν ότι στην Πάτρα εφαρμόζεται σύστημα κατάθεσης των αμοιβών των εκπαιδευτών οδηγών μέσω τραπέζης.

240. Ερωτηθείς σχετικά με τον ανωτέρω κανονισμό, ο […], στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, δήλωσε ότι, αν και αποφασίστηκε από τη Γενική Συνέλευση των μελών του συλλόγου, τελικά δεν εφαρμόστηκε και κάθε μέλος του συλλόγου διατηρεί δικό του λογαριασμό, σε όποια τράπεζα επιθυμεί. Σχετικά με το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος Κανονισμός βρέθηκε κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στις σχολές οδηγών των […] και […], στη Θήβα, ο […] σημείωσε τα εξής: «*Το σωματείο μας και εγώ προσωπικά ουδέποτε αποστείλαμε τον εν λόγω κανονισμό λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου σε άλλα μέλη και σωματεία της ελληνικής επικράτειας. Προφανώς κάποιο μέλος μας τους το απέστειλε. Αναφέρω ότι δεν γνωρίζω τους ανωτέρω εκπαιδευτές και επομένως δεν γνωρίζω τίποτα το σύστημα καταθέσεων που μου αναφέρετε. Τον εγκριθέντα κανονισμό λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου, ο οποίος εγκρίθηκε την 6η Φεβρουαρίου 2010 τον έχετε ήδη από τον έλεγχο που είχατε πραγματοποιήσει το Σεπτέμβριο του 2010 στη σχολή μου.*».

241. Στο από 23-3-2010 έγγραφό του προς τον Πρόεδρο της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτοσικλετών (Π.Ο.Ε.Ε.Ο.Α.Μ.)[233], ο […] αναφέρει ότι «*Όπως γνωρίζετε ο Σύλλογος Ν. Αχαΐας όρισε κατώτατη τιμή για όλες τις κατηγορίες αδειών*

[231] Υπογράμμιση του συντάκτη του εγγράφου.

[232] Υπογράμμιση του συντάκτη του εγγράφου.

[233] Το έγγραφο περιλαμβάνεται στα ηλεκτρονικά αρχεία, που λήφθηκαν κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στην ομοσπονδία.

οδήγησης. Αυτό όμως έγινε αφορμή, υποψήφιοι μόνιμοι κάτοικοι Ν. Αχαΐας, να δηλώνουν ψευδώς ότι είναι μόνιμοι κάτοικοι Νομού Αιτωλοακαρνανίας και να μεταβαίνουν στην Υπηρεσία Μεταφορών Ναυπάκτου, προκειμένου να πετύχουν μικρή τιμή, που και κατά πληροφορίες μας δεν πραγματοποιούν τα υπό του Νόμου προβλεπόμενα μαθήματα. Παρακαλώ να ενημερώσετε την Υπηρεσία Ναυπάκτου, όταν το Δελτίο Ταυτότητας έχει εκδοθεί από το Νομό Αχαΐας να εξακριβώνει το αληθές της Υ.Δ. μέσω Αστυνομίας, Απόδειξη Δ.Ε.Η., κλπ. […]».

242. Στα στοιχεία που συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […] περιλαμβάνεται ομιλία του ιδίου, προς τη Γενική Συνέλευση του συλλόγου, στην οποία αναφέρεται «*Ενιαίο Τιμολόγιο – είναι ένα στοίχημα για το Διοικητικό Συμβούλιο και πρέπει να επιτευχθεί. Για τα συμφέροντα όλων μας και ιδιαίτερα τους νέους συναδέλφους που πρέπει να αισθάνονται ασφαλείς στο ίδιο το επαγγελματικό τους περιβάλλον, στον ίδιο χώρο που εμείς σταδιακά τους παραδίδουμε.*». Όπως δήλωσε ο […] στους ελεγκτές της Γ.Δ.Α., η συγκεκριμένη ομιλία επρόκειτο να εκφωνηθεί.

243. Σημειώνεται ότι, κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], […] της Ένωσης Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» και συγκεκριμένα στα ηλεκτρονικά αρχεία αυτού, ανευρέθηκε έγγραφο με τίτλο «*Κόστος διπλώματος μηχανής*» και ημερομηνία 20 Απριλίου 2010, το οποίο ανέφερε τα εξής: «*Ενδιαφέρομαι για δίπλωμα μηχανής απεριορίστων κυβικών και ρωτώντας σε 3 σχολές οδηγών στην Πάτρα για τιμές, πήρα την απάντηση πως εδώ και ένα μήνα το κόστος είναι συγκεκριμένο για όλες τις σχολές οδηγών: […] ευρώ. Την ίδια απάντηση πήρε και γνωστός μου που ενδιαφέρεται για δίπλωμα αυτοκινήτου: […] ευρώ, αν θυμάμαι καλά. Είναι δυνατόν να... υπάρχουν τέτοιες αυξήσεις τη στιγμή που πριν ένα μήνα το δίπλωμα μηχανής στοίχιζε […] ευρώ; Θα ήθελα να ρωτήσω λοιπόν τους αναγνώστες σας, αν υπάρχει όντως κάποια επίσημη εντολή από το αρμόδιο υπουργείο ή αν οι σχολές οδηγών στην Πάτρα έχουν φτιάξει το δικό τους καρτέλ για ευνόητους λόγους. ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ*».

VII.1.1.2. Υποχρεωτική διακοπή μαθημάτων

244. Στα στοιχεία του φακέλου περιλαμβάνονται έγγραφα που αποδεικνύουν ότι ο σύλλογος λαμβάνει αποφάσεις για τη διακοπή της παροχής των υπηρεσιών των μελών του κατά την περίοδο των θερινών διακοπών εκάστου έτους.

245. Ειδικότερα, στο υπ' αριθ. πρωτ. 49/30-5-2007 έγγραφο του συλλόγου προς τη Διεύθυνση Μεταφορών και Επικοινωνιών Νομού Αχαΐας ([…]), με θέμα «*Θερινές Διακοπές*» αναφέρεται ότι «*Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας συνήλθε την 21-01-2007 και μεταξύ άλλων αποφάσισε τα εξής: Από 27-07-2007 ημέρα Παρασκευή έως και 26-08-2007 ημέρα Κυριακή δεν θα πραγματοποιηθούν καθόλου μαθήματα πρακτικά και θεωρητικά. Από 01-08-2007 ημέρα Τετάρτη έως και 26-08-2007 ημέρα Κυριακή τα γραφεία μας θα παραμείνουν κλειστά.*». Στη συνέχεια αναφέρονται οι τελευταίες και οι πρώτες ημέρες εξετάσεων, πριν και μετά από τις θερινές διακοπές, αντίστοιχα, καθώς και οι ημέρες, κατά τις οποίες θα πρέπει να πραγματοποιηθεί ο σχετικός προγραμματισμός, ενώ η επιστολή καταλήγει ως εξής: «*Για την παραπάνω απόφαση έχουν ενημερωθεί τα μέλη του Συλλόγου μας, ανακοίνωση Αρ. Πρωτ. 39/22-02-2007, η οποία και έχει γίνει αποδεκτή.*».

246. Στο υπ' αριθ. 10/3-12-2008 πρακτικό του Δ.Σ. του συλλόγου, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Τέλος, αποφασίσαμε ομόφωνα για τις διακοπές Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς με συνεννόηση με το Μηχανολογικό*

ότι δεν θα πραγματοποιούνται εξετάσεις πρακτικές και θεωρητικές από 24/12/08 έως 4/1/09».

247. Στο υπ' αριθ. πρωτ. 61/18-6-2009 έγγραφο του συλλόγου προς το Νομάρχη και τον Αντινομάρχη Αχαΐας, τη Διεύθυνση Μεταφορών, Επικοινωνιών και Ναυτιλίας Αχαΐας - Πάτρας και τα μέλη του συλλόγου, με θέμα «*Γνωστοποίηση - Ενημέρωση*» αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Ο Σύλλογος σας πληροφορεί ότι: από τις 24 Ιουλίου 200 ημέρα Παρασκευή έως και τις 23 Αυγούστου 2009 ημέρα Κυριακή ΔΕΝ θα πραγματοποιούνται Εξετάσεις*[234] *Θεωρητικές και Πρακτικές λόγω θερινών Διακοπών. Το ίδιο χρονικό διάστημα δεν θα πραγματοποιούνται θεωρητικά και πρακτικά*[235] *μαθήματα κατά συνέπεια και τα γραφεία μας θα παραμείνουν κλειστά.*[236]».

VII.1.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.1.2.1. Ένωση επιχειρήσεων

248. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαιο VI.3.1. και VI.3.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

249. i) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 48 του καταστατικού του, ο εν λόγω σύλλογος αποτελεί επαγγελματικό σωματείο το οποίο πέραν του καταστατικού του ρυθμίζεται συμπληρωματικά, μεταξύ άλλων, από τις διατάξεις του ν. 1712/1987 περί εκσυγχρονισμού επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών.

ii) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού του: «*Σκοπός του σωματείου είναι […] και η μελέτη, υποστήριξη, προστασία και προαγωγή των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του, στα πλαίσια της εξυπηρέτησης του κοινωνικού συνόλου*».

iii) Σύμφωνα με το άρθρο 5 του καταστατικού του: «*Μέλη του σωματείου μπορούν να γίνουν, ανεξάρτητα από το φύλλο τους, όλοι εκείνοι που ασκούν το επάγγελμα του εκγυμναστή οδηγών αυτοκινήτων – μοτοσυκλετών, μετά από νόμιμη άδεια, στην περιοχή των νομών ολόκληρης της Πελοποννήσου και της Δυτικής Ελλάδος, εφόσον έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους και δηλώνουν ότι αποδέχονται ανεπιφύλακτα τις διατάξεις του Καταστατικού του σωματείου και τις νόμιμες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης*».

250. Μέλη, επομένως, του εν λόγω σωματείου είναι τόσο ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης όσο και εργαζόμενοι σε αυτές τις σχολές.

251. Σημειώνεται σχετικά ότι σύμφωνα με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4731/29-5-2012 και 7370/25-9-2012 λίστες μελών που απέστειλε ο εν λόγω σύλλογος σε απάντηση των υπ' αριθ. πρωτ. 4334/14-5-2012 και 6698/29-8-2012 αντίστοιχων αιτημάτων παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α., 79 εκ των μελών του είναι ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης –ελεύθεροι επαγγελματίες.

252. Συνεπώς, ο υπό εξέταση σύλλογος αποτελεί «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ.1 ν.703/1977-3959/2011.

---

[234] Υπογράμμιση του συντάκτη του εγγράφου.
[235] Ο.π.
[236] Ο.π.

VII.1.2.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών της

253. Ο Σύλλογος υπέβαλλε τα υπ’ αριθμ. πρωτ. 109/15.4.2013, 120/19.4.2013, 123/23/4/2013 και 160/4.6.2013 Υπομνήματα με τα οποία ισχυρίστηκε μεταξύ άλλων ότι:

- Ο σύλλογος δεν είναι ένωση επιχειρήσεων, καθώς τα μέλη δεν δεσμεύονται από τις αποφάσεις του και άρα δεν εμπίπτει στην έννοια της ένωσης επιχειρήσεων και συνεπώς στις διατάξεις περί ανταγωνισμού των Ν. 703/1977-3959/2011.
- Ο σύλλογος δεν έχει κανονιστικές εξουσίες και οι αποφάσεις του δεν είναι δεσμευτικές για τα μέλη του αλλά τα μέλη έχουν διακριτική ευχέρεια να κρίνουν μόνα τους πότε μια απόφαση είναι νόμιμη και πότε θα την ακολουθήσουν. Προς απόδειξη προσκόμισε δελτία παροχής υπηρεσιών των μελών του όπου οι τιμές με τις οποίες κάθε μέλος τιμολογούσε είναι «*σε πολλές περιπτώσεις οι ίδιες τόσο πριν από την υποτιθέμενη παραβίαση όσο και μετά από αυτή*».[237]
- Τα μέλη του συλλόγου δεν υλοποίησαν ποτέ τις αποφάσεις της Γ.Σ.
- Από τη φύση του επαγγέλματος είναι αδύνατον να εναρμονιστούν οι συμπεριφορές των εκπαιδευτών οδηγών.
- Η από 22.1.2010 Γ.Σ. ήταν άκυρη λόγω απαρτίας.
- Ο κανονισμός που βρέθηκε στη σχολή Οδηγών του κ. Μπασκούτα ήταν χειρόγραφος και δεν γνωστοποιήθηκε στο σύλλογο ούτε έλαβε γνώση κανένα μέλος.
- Ουδέποτε υπήρξε Γ.Σ, στις 6-2-2010, κανένας κανονισμός δεν εγκρίθηκε και κανένα πρακτικό Γ.Σ. δεν υπήρξε.
- Ουδέποτε υπήρξε ζημία των καταναλωτών.
- Τα δικαιώματα του ατόμου σύμφωνα με την ΕΣΔΑ, οι αρχές της δίκαιης δίκης, της επιείκειας, της ασφάλειας του δικαίου, της ορθής εφαρμογής της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης, της χρηστής διοίκησης και του in doubio pro reo επιβάλλουν τη μη διαπίστωση παραβίασης των κανόνων ανταγωνισμού χωρίς να υπάρχει έμπρακτη εφαρμογή των αποφάσεων και επαρκείς αποδείξεις ως προς τούτο.

254. Ωστόσο, παρά τα όσα επικαλείται, ενίοτε γενικώς και αορίστως ο σύλλογος, και σε, αντιστοιχία με όσα καταγράφηκαν εκτεταμένα (βλ. κεφάλαια VI.3.3., VI.3.5. και VII.1.1.1.), ο τελευταίος έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των μελών του[238]. Τούτο προκύπτει από τα εξής:

255. α) Σύμφωνα με το άρθρο 25 του καταστατικού του: «*Η Γενική Συνέλευση αποτελεί το ανώτατο και κυρίαρχο όργανο του σωματείου και αποφασίζει γενικά για κάθε θέμα που αφορά το σωματείο και δεν υπάγεται σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό στην αρμοδιότητα άλλου οργάνου*». Περαιτέρω, όπως

[237] Βλ. υπ’ αριθμ. 109/15.4.2013 Υπόμνημα, σελ. 4.

[238] Τονίζεται ότι, όπως προκύπτει από το υπ’ αριθ. 10/12-11-2008 πρακτικό Δ.Σ., το από 21-11-2008 πρακτικό έκτακτης Γ.Σ., το υπ’ αριθ. 12/05-02-2009 πρακτικό Δ.Σ., την από 05-09-2009 επιστολή του […] προς τους ιδιοκτήτες σχολών οδηγών νομού Αχαΐας και τον Κανονισμό Λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου που βρέθηκε στις σχολές οδηγών των […] στη Θήβα, οι υπό κρίσιν αντιανταγωνιστικές δραστηριότητες του εν λόγω συλλόγου αφορούν σε ιδιοκτήτες σχολών οδηγών.

προαναφέρθηκε, το άρθρο 7 του καταστατικού προβλέπει ότι για να γίνει κάποιος μέλος του σωματείου θα πρέπει να δηλώσει ότι αποδέχεται τις νόμιμες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, ενώ αντίστοιχη πρόβλεψη υπάρχει και στο άρθρο 8 του καταστατικού που περιγράφει τη διαδικασία εγγραφής κάποιου ως μέλους του σωματείου. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 9 του καταστατικού «*Τα μέλη του σωματείου έχουν καθήκον να συμμετέχουν στις γενικές συνελεύσεις* […]», το δε άρθρο 13 ορίζει τα εξής: «*Τα μέλη που συμμορφώνονται με τις διατάξεις του καταστατικού, τους ειδικούς κανονισμούς, τις διατάξεις των σχετικών νόμων περί σωματείων, τις αποφάσεις της Γ.Σ. και εφόσον βέβαια έχουν εκπληρώσει τις ταμειακές τους υποχρεώσεις προς το σωματείο, δικαιούνται να παίρνουν μέρος στις Γ.Σ., να ελέγχουν σ' αυτές τις πράξεις Δ.Σ., να πληροφορούνται το περιεχόμενο των τηρούμενων βιβλίων και στοιχείων του σωματείου, να εκλέγουν και εκλέγονται μέλη των οργάνων διοίκησης και ελέγχου του σωματείου, να ψηφίζουν στις συνελεύσεις για κάθε θέμα που μπαίνει για ψήφιση και αφορά τους σκοπούς και τα συμφέροντα του σωματείου και γενικά να απολαμβάνουν κάθε ωφέλεια και εξυπηρέτηση που επιδιώκεται νόμιμα από το σωματείο*». Τέλος, σύμφωνα με τα άρθρο 10 του καταστατικού του: «*Η Γενική Συνέλευση του σωματείου μπορεί να αποφασίζει αιτιολογημένα για την αποβολή οποιουδήποτε μέλους στις παρακάτω περιπτώσεις: α) Αν το μέλος πάψει να έχει τις προϋποθέσεις εγγραφής του στο σωματείο, β) Αν το μέλος ενεργεί αντίθετα προς τους σκοπούς του σωματείου ή γενικά εκθέτει με τη συμπεριφορά του το σωματείο απέναντι στην κοινωνία* […]».

256. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι οι αποφάσεις Γ.Σ. του εν λόγω συλλόγου είναι δεσμευτικές για τα μέλη του[239].

257. β) Την 21-11-2008 λαμβάνεται απόφαση της (Έκτακτης) Γ.Σ. του εν λόγω συλλόγου, όπου μετά από ψηφοφορία αποφασίστηκε κατά πλειοψηφία η τιμή των […] ευρώ για την παροχή συγκεκριμένου πακέτου υπηρεσιών από τα μέλη του συλλόγου[240].

258. γ) Εν συνεχεία, ως προκύπτει από τα πρακτικά της Γ.Σ. της 19-12-2008 και της 17-7-2009, καθώς και από τα υπ' αριθ. 10/3-12-2008, 11/9-1-2009, 12/5-2-2009 και 13/6-3-2009 πρακτικά Δ.Σ., λόγω προβλημάτων που προέκυψαν ως προς την πραγματοποίηση του ενιαίου τιμολογίου, η Γ.Σ., ως ανώτατο όργανο, εξουσιοδότησε το Δ.Σ. του συλλόγου να προχωρήσει στη σύνταξη και διανομή στα μέλη εντύπου υπευθύνων δηλώσεων, όπου το κάθε μέλος θα δήλωνε την επιθυμητή κατώτατη τιμή[241] ανά κατηγορία διπλώματος και θα το υπέβαλε στο Δ.Σ., έτσι ώστε το Δ.Σ. να συνάγει το μέσο όρο των δηλωθεισών τιμών και, ως εκ τούτου, να καταλήξει σε ένα κοινά αποδεκτό τιμολόγιο για όλες τις κατηγορίες διπλωμάτων.

259. Σημειώνεται ότι ανευρέθησαν έντεκα (11) σχετικά έντυπα υπευθύνων δηλώσεων. Πράγματι, δηλαδή, το Δ.Σ. κατόπιν της σχετικής αποφάσεως της από 19-12-2008 Γ.Σ. κατέληξε στον καθορισμό της τιμολόγησης μέσω της συναγωγής του μέσου όρου των δηλωθεισών κατώτατων τιμών, αντίγραφο του οποίου διανεμήθηκε στα μέλη κατά την Γ.Σ. της 17-7-2009. Η μη ανεύρεση του

---

[239] Σημειωτέον ότι σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε ο υπό εξέταση σύλλογος, το αρχικό από 8-11-1987 καταστατικό του (εγκριθέν με την υπ' αριθμ. 470/1987 απόφαση του Πρωτοδικείου Πατρών), ίσχυε κατά την περίοδο των παραβάσεων χωρίς να έχει τροποποιηθεί (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.1.).

[240] Από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ποιο πακέτο υπηρεσιών εκμάθησης οδήγησης αφορά η εν λόγω τιμή. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, οιαδήποτε κατηγορία διπλώματος και εάν αφορά, πρόκειται περί απόφασης καθορισμού τιμών και, ως εκ τούτου, είναι παραβατική από απόψεως δικαίου του ανταγωνισμού.

[241] Η σχετική τιμολόγηση αφορούσε το «*πακέτο*» θεωρητικής, πρακτικής εκπαίδευσης και παραβόλων.

συγκεκριμένου τιμοκαταλόγου που προέκυψε από την ως άνω διαδικασία ή άλλως η αδυναμία ασφαλούς ταύτισής του με κάποιο από τα ευρήματα της έρευνας της Γ.Δ.Α. δεν αποδυναμώνει τον περιοριστικό του ανταγωνισμού χαρακτήρα των εν λόγω διεργασιών, καθώς από τα ανωτέρω στοιχεία του φακέλου προκύπτει αναμφισβήτητα η κατάρτιση και διανομή του σχετικού τιμολογίου στα πλαίσια των συλλογικών οργάνων του συλλόγου, γεγονός που, ανεξαρτήτως του ακριβούς περιεχομένου του τιμολογίου, αρκεί για τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011.

260. Ακολούθως, στην ως άνω Έκτακτη Γ.Σ. της 17-7-2009, κατόπιν της ενημέρωσης των μελών για τον μέσο όρο ελάχιστης τιμής που υλοποιήθηκε από το Δ.Σ., κατά τα ανωτέρω, αλλά και της αναλυτικής παρουσίασης εκ μέρους στελεχών της τράπεζας Πειραιώς σχετικά με τη δυνατότητα παρακολούθησης από το σύλλογο των αμοιβών των μελών του μέσω κατάθεσης σε κοινό τραπεζικό λογαριασμό[242], λήφθηκε ομόφωνη απόφαση για εφαρμογή του καθεστώτος της κατώτατης τιμής από 24-8-2009.

261. Η επόμενη σχετική απόφαση που ελήφθη ήταν στην Έκτακτη Γ.Σ. της 21-8-2009, όπου, κατόπιν της αδυναμίας που παρουσίασε το μηχανογραφικό σύστημα της τράπεζας Πειραιώς να ανταπεξέλθει ως προς την εφαρμογή του καθεστώτος της κατώτατης τιμής την 24-8-2009, αποφασίστηκε ομόφωνα να μείνουν οι τιμές ως έχουν.

262. Όπως προκύπτει από την από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση του […], το σχέδιο του Κανονισμού Λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου που ανευρέθηκε κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου στη σχολή οδηγών του ψηφίστηκε από την Γ.Σ. της 06-02-2010. Ταυτόχρονα, όπως προκύπτει από τον δακτυλογραφημένο Κανονισμό Λειτουργίας που ανευρέθηκε στα γραφεία των […], ο εν λόγω Κανονισμός εγκρίθηκε στη Γ.Σ. της 06-02-2010. Μεταξύ των δύο Κανονισμών υπάρχουν διαφορές ως προς το περιεχόμενο τους.

263. Εφόσον γίνει δεκτό ότι εγκρίθηκε η πρώτη εκδοχή από την Γ.Σ. της 06-02-2010, τότε το περιεχόμενο του εν λόγω Κανονισμού, το οποίο ήταν αποτέλεσμα διαβουλεύσεων και προτάσεων στα πλαίσια του συλλόγου[243,] έχει πρόδηλο αντιανταγωνιστικό χαρακτήρα. Πρόκειται, σε γενικές γραμμές, για τη δέσμευση των συμβαλλομένων μελών του συλλόγου να καταθέτουν τις αμοιβές τους στην τράπεζα[244] και παράλληλα να παραχωρήσουν τον θεωρητικό και πρακτικό προγραμματισμό των υποψηφίων μαθητών τους σε ελεγκτική επιτροπή του συλλόγου, η οποία θα έχει τη δυνατότητα να ελέγχει τις εκάστοτε εισπραχθείσες αμοιβές τους και το αν αυτές εναρμονίζονται με το συμφωνηθέν τιμολόγιο. Ο σχετικός έλεγχος θα γινόταν μέσω της υποχρεωτικής κατάθεσης στην ελεγκτική επιτροπή, μεταξύ άλλων, του αποδεικτικού κατάθεσης τραπέζης, έτσι ώστε να επιβεβαιώνεται, σε σύγκριση και με την επίσης κατατεθείσα στην ελεγκτική επιτροπή νόμιμη απόδειξη παροχής υπηρεσιών, η τιμολόγηση του κάθε εκπαιδευτή. Προβλέπεται μάλιστα και ένα πλαίσιο κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης κάποιου μέλους με τα ανωτέρω προβλεπόμενα, εξικνούμενο μέχρι τη στέρηση της δυνατότητας προγραμματισμού για κάποιο

[242] Βλ. κατωτέρω, υπό κεφάλαιο VII.1.2.4.

[243] Σχετικά με τη διενέργεια διαβουλεύσεων και την κατάθεση προτάσεων από ενδιαφερόμενα μέλη κατά τη διαμόρφωση του κανονισμού λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου, στα πλαίσια του συλλόγου, βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.1.1.1. και συγκεκριμένα την από 25-8-2009 αίτηση – παράκληση του […] προς το Δ.Σ. του συλλόγου, το υπ’ αριθ. 18/26-8-2009 πρακτικό Δ.Σ., την από 5-9-2009 επιστολή του […] προς τους ιδιοκτήτες σχολών οδηγών Ν. Αχαΐας.

[244] Δεδομένης της αποτυχίας συνεργασίας με την τράπεζα Πειραιώς, ως συνεργαζόμενη τράπεζα ορίστηκε όποια επιθυμεί το κάθε μέλος.

χρονικό διάστημα. Στο εν λόγω χειρόγραφο σχέδιο του Κανονισμού Λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου καταγεγραμμένο σε σελίδες ημερολογίου, όπου γίνεται ρητή και επανειλημμένη αναφορά στο «*ενιαίο κατώτατο τιμολόγιο*» κατά την αναλυτική καταγραφή του τρόπου διεκπεραίωσης του θεωρητικού και πρακτικού προγραμματισμού των υποψηφίων οδηγών μέσω της ελεγκτικής επιτροπής, αλλά και των προβλεπόμενων κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τους όρους του κανονισμού. Χαρακτηριστική είναι επίσης η εναρκτήρια πρόταση του σχετικού χειρογράφου «*αποδέχομαι το συνημμένο τιμολόγιο με τις κατώτατες, ανά κατηγορία διπλώματος, τιμές (να επισυναφθεί το τιμολόγιο)*», η οποία δεν καταλείπει ουδεμία αμφιβολία ως προς το αντιανταγωνιστικό περιεχόμενο του ως άνω σχεδίου Κανονισμού.

264. Εφόσον γίνει δεκτό ότι εγκρίθηκε η δεύτερη εκδοχή από την ίδια Γ.Σ., ο εν λόγω Κανονισμός είναι γραμμένος με σαφώς πιο γενικό τρόπο σε σχέση με το προαναφερθέν σχέδιο Κανονισμού, καθώς δεν γίνεται καμία αναφορά σε δέσμευση τήρησης συγκεκριμένου συνημμένου τιμολογίου, ούτε αναγράφεται πουθενά στο σώμα του ο όρος «*ενιαίο κατώτατο τιμολόγιο*», παρά μόνο αναφέρεται σε ορισμένα σημεία «*κανονισμός λειτουργίας του τιμολογίου*». Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το ότι τουλάχιστον στην έκδοσή του που βρέθηκε στη σχολή οδηγών του […] στη Θήβα επισυνάπτεται όπισθεν του σχετικού Κανονισμού αναλυτικό τιμολόγιο του συλλόγου για κάθε κατηγορία διπλώματος, καθιστά σαφές ότι μέσω του Κανονισμού επιδιώκεται η τήρηση του συμφωνηθέντος συνημμένου κατώτατου τιμολογίου. Αναφορικά με τον συγκεκριμένο πάντως Κανονισμό, ο […], στην από 08-03-2012 κατάθεσή του, αναφέρει ότι: «[…] *Τον εγκριθέντα κανονισμό λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου, ο οποίος εγκρίθηκε την 6η Φεβρουαρίου 2010 τον έχετε ήδη από τον έλεγχο που είχατε πραγματοποιήσει το Σεπτέμβριο του 2010 στη σχολή μου*». Εμμένει, επομένως, ότι η πρώτη εκδοχή του ψηφισθέντος Κανονισμού είναι η ορθή.

265. Σε κάθε περίπτωση, κατά τη διάρκεια της από 22-01-2010 Τακτικής Γ.Σ., αποφασίστηκε ομόφωνα τόσο η ημερομηνία εφαρμογής του Κανονισμού Λειτουργίας για κατώτατη τιμή (η 16-02-2010) όσο και λειτουργία της Ελεγκτικής Επιτροπής (όπως αποτυπώνεται και στους δύο εν λόγω Κανονισμούς). Ειδικότερα, αποφασίστηκε επίσης το εξής: «*Θεωρήθηκε ως 30/11 όλες οι παλιές κάρτες να είναι με την υπάρχουσα συμφωνηθείσα τιμή. Μετά το πέρας αυτής της ημερομηνίας να μπαίνουν στην κατώτατη τιμή*».

266. Κατά τη στοιχειοθέτηση της παράβασης του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011 εν προκειμένω, χαρακτηριστική είναι η δήλωση του […], στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του: «[…] *να διευκρινίσω ότι όταν μιλάμε για ενιαίο τιμολόγιο εννοούμε θέσπιση κατώτατης τιμής* […]», η οποία αποτελεί ρητή συνομολόγηση του αντιανταγωνιστικού χαρακτήρα της ανωτέρω συμπεριφοράς του συλλόγου.

267. Όπως έχει ήδη επισημανθεί, ο καθορισμός κατώτατων αμοιβών είτε άμεσα είτε έμμεσα συνιστά εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ανεξαρτήτως αντιανταγωνιστικών προθέσεων ή αποτελεσμάτων, των οποίων η εξέταση παρέλκει εν προκειμένω. Επομένως, οι ανωτέρω αποφάσεις περί καθορισμού τιμών και η κατάρτιση κανονισμού λειτουργίας ενιαίου τιμολογίου εκ μέρους του συλλόγου, ανεξαρτήτως της έμπρακτης ή μη εφαρμογής τους ή της τυχόν μη ομοιόμορφης τήρησής τους από τα μέλη του, εμπίπτουν δίχως άλλο στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977- 3959/2011, ενώ δεν στοιχειοθετείται τυχόν εξαίρεσή τους κατά το άρθρο 1 παρ. 3 των ίδιων νόμων σύμφωνα με τα αναλυτικώς προπαρατεθέντα (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.). Ως εκ τούτου, οι εν λόγω αντιανταγωνιστικές πρακτικές συνιστούν παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν.

703/1977-3959/2011, η οποία εκτείνεται από την 21-11-2008 όποτε και λαμβάνεται η πρώτη απόφαση της (Έκτακτης) Γ.Σ. του συλλόγου περί καθορισμού τιμής έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (15-9-2010)[245].

VII.1.2.3. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την παραγωγή-διάθεση

268. Στα υπομνήματά του ο σύλλογος αναφέρει σχετικά με το κλείσιμο των γραφείων των μελών του το μήνα Αύγουστο:

- ότι αυτό αποφασίστηκε σε συνδυασμό με το υπουργείο μεταφορών και το τμήμα αυτού στην Αχαΐα
- ότι σε κάθε περίπτωση τα μέλη δεν ακολούθησαν αυτήν την απόφαση όπως αποδεικνύεται από δύο παραστατικά σχολών οδηγών όπου φαίνεται ότι έγιναν μαθήματα τις σχετικές περιόδους
- ότι δεν υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος με τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην αγορά
- ότι δεν ζημιώθηκαν οι καταναλωτές.

269. Σε αντιστοιχία, ωστόσο, με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.3., VI.3.5. και VII.1.1.2.), παρατηρείται ότι ο σύλλογος έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την διάθεση εκ μέρους τους υπηρεσιών μαθημάτων (και της διενέργειας εξετάσεων). Τούτο προκύπτει από τα εξής:

270. α) Στο υπ' αριθ. πρωτ. 49/30-5-2007 έγγραφο του συλλόγου προς τη Διεύθυνση Μεταφορών και Επικοινωνιών Νομού Αχαΐας ([…]), με θέμα «*Θερινές Διακοπές*» αναφέρεται ότι «*Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας συνήλθε την 21-01-2007 και μεταξύ άλλων αποφάσισε τα εξής: Από 27-07-2007 ημέρα Παρασκευή έως και 26-08-2007 ημέρα Κυριακή δεν θα πραγματοποιηθούν καθόλου μαθήματα πρακτικά και θεωρητικά. Από 01-08-2007 ημέρα Τετάρτη έως και 26-08-2007 ημέρα Κυριακή τα γραφεία μας θα παραμείνουν κλειστά*». Στη συνέχεια, αναφέρονται οι τελευταίες και οι πρώτες ημέρες εξετάσεων, πριν και μετά από τις θερινές διακοπές, αντίστοιχα, καθώς και οι ημέρες, κατά τις οποίες θα πρέπει να πραγματοποιηθεί ο σχετικός προγραμματισμός, ενώ η επιστολή καταλήγει ως εξής: «*Για την παραπάνω απόφαση έχουν ενημερωθεί τα μέλη του Συλλόγου μας, ανακοίνωση Αρ. Πρωτ. 39/22-02-2007, η οποία και έχει γίνει αποδεκτή*».

271. β) Στο υπ' αριθ. 10/3-12-2008 πρακτικό του Δ.Σ. του συλλόγου, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Τέλος, αποφασίσαμε ομόφωνα για τις διακοπές Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς με συνεννόηση με το Μηχανολογικό ότι δεν θα πραγματοποιούνται εξετάσεις πρακτικές και θεωρητικές από 24/12/08 έως 4/1/09*».

272. γ) Στο υπ' αριθ. πρωτ. 61/18-6-2009 έγγραφο του συλλόγου προς το […] και τον […] Αχαΐας, τη Διεύθυνση Μεταφορών, Επικοινωνιών και Ναυτιλίας Αχαΐας - Πάτρας και τα μέλη του συλλόγου, με θέμα «Γνωστοποίηση - Ενημέρωση» αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Ο Σύλλογος σας πληροφορεί ότι: από τις 24 Ιουλίου 200 ημέρα Παρασκευή έως και τις 23 Αυγούστου 2009*

[245] Βλ. και σχετικό κεφάλαιο περί διάρκειας των παραβάσεων (VIII.2.3.2.).

ημέρα Κυριακή ΔΕΝ θα πραγματοποιούνται Εξετάσεις[246] *Θεωρητικές και Πρακτικές λόγω θερινών Διακοπών. Το ίδιο χρονικό διάστημα δεν θα πραγματοποιούνται θεωρητικά και πρακτικά*[247] *μαθήματα κατά συνέπεια και τα γραφεία μας θα παραμείνουν κλειστά*[248]».

273. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ο εν λόγω σύλλογος έλαβε δια του Διοικητικού του Συμβουλίου αποφάσεις για διακοπή μαθημάτων κατά την περίοδο των θερινών διακοπών των ετών 2007 και 2009 και ειδικότερα από 27-7-2007 έως 26-8-2007 και από 24-7-2009 έως 23-8-2009. Μάλιστα, οι αποφάσεις αυτές έγιναν αποδεκτές και από τα μέλη. Περιορίστηκε, κατά συνέπεια, ο ανταγωνισμός μεταξύ των μελών του συλλόγου ως προς τη διάθεση των υπηρεσιών κατά την εν λόγω χρονική περίοδο. Το γεγονός ότι οι κρατικές αρχές έλαβαν γνώση των εν λόγω αποφάσεων και, ακόμα και εάν τις ενέκριναν, τούτο δεν αναιρεί κατά τα ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο VI.3.5.3.) τον αντιανταγωνιστικό χαρακτήρα των εν λόγω αποφάσεων, και εν πάσει περιπτώσει την υπαγωγή τους στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/77-3959/2011, ενώ δεν φαίνεται από τα στοιχεία του φακέλου να στοιχειοθετείται ούτε υπαγωγή τους στην εξαίρεση του άρθρου 1 παρ. 3 των ίδιων νόμων (βλ. κεφάλαιο VI.3.7). Επιπλέον, ακόμα και εάν έχει προηγηθεί απόφαση των αρχών για μη διενέργεια εξετάσεων, τούτο δεν δικαιολογεί τις αποφάσεις για διακοπή μαθημάτων για το ίδιο χρονικό διάστημα[249].

274. Τέλος, σημειώνεται ότι ενδεχόμενο επιχείρημα πως ο εν λόγω σύλλογος καθόρισε συνδικαλιστικά την περίοδο διακοπών των σχολών οδήγησης-μελών του, δεν αναιρεί τον αντιανταγωνιστικό χαρακτήρα των εν λόγω αποφάσεων. Ο καθορισμός των θερινών διακοπών ή των διακοπών Χριστουγέννων ή Πρωτοχρονιάς των επιχειρήσεων εντάσσεται στη σφαίρα των επιχειρηματικών τους επιλογών.

VII.1.2.4. Ως προς τον ρόλο της τράπεζας Πειραιώς

275. Σε αντιστοιχία με όσα αναλύθηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.6. και VII.1.1.1.), επισημαίνονται τα εξής:

276. Ο σύλλογος, στην προσπάθειά του να οργανώσει και να εφαρμόσει ένα σύστημα εξασφάλισης της τήρησης του ενιαίου τιμολογίου, κατά το πρότυπο του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος, κατόπιν των πληροφοριών που παρασχέθηκαν από τον […] (βλ. και κατωτέρω κεφάλαιο VII.7.1.1.), ήρθε σε επαφή με διάφορες τράπεζες (Εθνική τράπεζα, τράπεζα Πειραιώς, Alpha τράπεζα), χωρίς εντέλει να πραγματοποιηθεί συνεργασία με κάποια από αυτές[250].

277. Ειδικότερα, οι διαπραγματεύσεις με την τράπεζα Πειραιώς έφτασαν μέχρι το σημείο να παρασταθούν κάποια στελέχη της και, συγκεκριμένα, η […] και ο […] του κεντρικού καταστήματος της εν λόγω τράπεζας στην Πάτρα, […] και […] αντίστοιχα, στην από 17-7-2009 Έκτακτη Γ.Σ. του συλλόγου, προκειμένου

---

[246] Υπογράμμιση του συντάκτη του εγγράφου.
[247] Ο.π.
[248] Ο.π.
[249] Εξάλλου, επισημαίνεται στο σημείο αυτό ότι η παράγραφος 3 του άρθρου 29 της Υ.Α. οικ. 58930/480/99 που προέβλεπε ότι οι πρακτικές εξετάσεις (πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες) δεν πραγματοποιούνταν σε ορισμένες χρονικές περιόδους διακοπών ίσχυε μέχρι και τον Ιούλιο του έτους 2005, οπότε και καταργήθηκαν οι σχετικές διατάξεις δυνάμει της Υ.Α. οικ. 41002/4504/2005 (βλ. κεφάλαιο ΙΙΙ.).
[250] Βλ. […], […] στο πρακτικό Τακτικής Γ.Σ. της 13-3-2009 καθώς και από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση […].

να παρουσιάσουν τεχνικά στα μέλη του συλλόγου τη σχετική υπηρεσία της τράπεζας, βάσει της οποίας θα μπορούσε ο σύλλογος να ελέγχει τις αμοιβές των μελών του μέσω κατάθεσης σε έναν κοινό λογαριασμό του συλλόγου[251].

278. Ως εκ τούτου, διερευνήθηκε και αξιολογήθηκε τυχόν ευθύνη της τράπεζας Πειραιώς ως επιχείρηση διευκολύνουσα την αντιανταγωνιστική δράση του συλλόγου, αναφορικά με την διασφάλιση της τήρησης του ενιαίου τιμολογίου μέσω της παροχής συγκεκριμένων τραπεζικών προϊόντων.

279. Από τη συνολική επισκόπηση των στοιχείων του φακέλου προκύπτουν σαφείς ενδείξεις ότι η τράπεζα γνώριζε ότι το αιτηθέν από το σωματείο σύστημα κατάθεσης και παρακολούθησης των αμοιβών των μελών του μέσω τράπεζας αφορούσε στη διασφάλιση της τήρησης του ενιαίου τιμολογίου ή αλλιώς των ελάχιστων τιμών και, παρόλα αυτά, προχώρησε σε παρουσίαση της δυνατότητας εφαρμογής ενός τέτοιου συστήματος. Τούτο συνάγεται πρωτίστως:

280. α) Από το πρακτικό της ως άνω Έκτακτης Γ.Σ., όπου, παρουσία των ανωτέρω στελεχών της τράπεζας, ο […], αναφέρει ρητά στην εισαγωγική ομιλία του ότι «*τα μέλη του Δ.Σ. υλοποίησαν το μέσο όρο ελάχιστης τιμής*». Επιπλέον, από το όλο πνεύμα των διαμειφθέντων στην εν λόγω Γ.Σ., προκύπτει ότι θα ήταν πρακτικά και λογικά αδύνατο να μην γνωρίζουν τα παρόντα στελέχη της τράπεζας τη σκοπιμότητα της αιτηθείσας από την τράπεζα τεχνικής υποστήριξης από πλευράς του συλλόγου, πολλώ δε μάλλον δεδομένης της ρητής αναφοράς από την […] στην επικοινωνία που είχε η τράπεζα με το σωματείο Κεντρικής Ελλάδος, μέσω της οποίας συνέλεξε «*πολύτιμες πληροφορίες*»[252].

281. β) Πέραν των ανωτέρω, στο υπ' αριθ. 16/13-7-2009 πρακτικό Δ.Σ., αναφέρεται «*Στο Συμβούλιο είχαμε την επίσκεψη από τον […] της τράπεζας Πειραιώς του κεντρικού καταστήματος Πάτρας […]. Μας ενημέρωση – ανάλυση [sic] για διάφορα ζητήματα εφαρμογής του Τιμολογίου, για το κόστος – τρόπος – διευκολύνσεις*». Εξάλλου ο […] σχετικά με την ενδεχόμενη γνωστοποίηση στην τράπεζα της πρόθεσης του συλλόγου για τη διατήρηση ενιαίας τιμής μεταξύ των μελών του, απάντησε στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του: «*Πιθανότατα, αλλά δεν μπορώ να το θυμηθώ*».

282. γ) Όπως προκύπτει από την από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση του […], οι ανωτέρω ενέργειες « […] *ήταν σε γνώση του περιφερειακού διευθυντή, αλλά και της κεντρικής υπηρεσίας και ήταν ενήμερη η ιεραρχία, η οποία και μας έδωσε την έγκριση να προχωρήσουμε σε συζητήσεις με τον υποψήφιο πελάτη, ο οποίος και δεν συνεργάσθηκε τελικώς με την τράπεζα* […]». Σε κάθε περίπτωση, όπως προαναφέρθηκε, η τράπεζα είναι υπόλογη για τις αντιανταγωνιστικές ενέργειες των υπαλλήλων/στελεχών της, ακόμη και χωρίς την έγκριση ή συναίνεση της ιεραρχίας.

283. Ωστόσο, η τράπεζα δεν συνεργάστηκε τελικά με τον σύλλογο σε επίπεδο ανοίγματος κοινού σωματειακού λογαριασμού με δυνατότητα ελέγχου των κατατεθειμένων αμοιβών των μελών του, επικαλούμενη κώλυμα στο μηχανογραφικό της σύστημα και ο σύλλογος προχώρησε στην κατάρτιση δεσμευτικού κανονισμού λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου, εφαρμόζοντας ένα σύστημα ελέγχου της τιμολόγησης των μελών του, χωρίς τη συμμετοχή

---

[251] Βλ. από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση […], όπου αναφέρεται αναλυτικά η πορεία των διαπραγματεύσεων του συλλόγου με την τράπεζα Πειραιώς.

[252] Βλ. πρακτικό της Έκτακτης Γ.Σ. του συλλόγου της 17-7-2009 όπου αναφέρεται επί λέξει «[…] *Στη συνέχεια το λόγο πήρε η […] η οποία* […] *για τον τρόπο εφαρμογής ανέφερε ότι με την επικοινωνία που είχαν τόσο με το Σωματείο Κεντρικής Ελλάδος […] συνέλεξαν πολύτιμες πληροφορίες ώστε να επιτευχθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο* […]».

συγκεκριμένης συνεργαζόμενης τράπεζας, κατά παρέκκλιση από το πρότυπο της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας.

284. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι, μολονότι πληρούται ο υποκειμενικός όρος της γνώσης και βούλησης της τράπεζας να συμβάλει στην υλοποίηση της ως άνω περιοριστικής του ανταγωνισμού πρακτικής του συλλόγου, δεν διαπιστώνεται η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της δραστηριότητας της φερόμενης ως διευκολύνουσας τη σύμπραξη τράπεζας και του περιορισμού του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά. Τούτο διότι, εφόσον η τράπεζα Πειραιώς δεν συνεργάστηκε τελικά με το σύλλογο, δε μπορεί να γίνει λόγος για πραγμάτωση της συμπαιγνιακής συμπεριφοράς του συλλόγου με τη συμβολή της εν λόγω τράπεζας. Η δε χρήση εναλλακτικών οδών διασφάλισης της τήρησης του ενιαίου τιμολογίου εκ μέρους του συλλόγου, ανεξάρτητα από την παρασχεθείσα συμβολή της τράπεζας, δεν αρκεί για να καταστήσει την τράπεζα υπόλογη για παραβίαση των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2001[253].

VII.2. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»[254]

VII.2.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.2.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμολογίου από τα μέλη του Σωματείου

285. Στο πρακτικό της υπ’ αριθ. 21 συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου, της 30-3-1994, η οποία, όπως αναφέρεται στο πρακτικό, πραγματοποιήθηκε από κοινού με το Δ.Σ. του σωματείου «Λευκός Πύργος»[255], αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι αποφασίστηκε ομόφωνα «*3. Να πραγματοποιηθούν ομάδες 3 – 4 ατόμων, από κοινού και των δύο σωματείων και να επισκεφθούν συναδέλφους – ιδιοκτήτες Σχολών Οδηγών με σκοπό να πείσουν αυτούς να προσαρμοστούν στις νέες τιμές των μαθημάτων*».

286. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε στον […], κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του, της 9-3-2012, εκείνος απάντησε «*Δεν γνωρίζω να ελήφθη τέτοια απόφαση στο Δ.Σ. του σωματείου στις 30/3/1994 (την εποχή εκείνη δεν ήμουν καν Πρόεδρος και ούτε συμμετείχα στη συγκεκριμένη συνεδρίαση). Επίσης δεν γνωρίζω να ισχύει απόφαση εφαρμογής ενιαίας τιμής και έως σήμερα κανείς δεν εφαρμόζει κάτι τέτοιο.*».

[253] Για το λόγο αυτό παρέλκει και η ανάλυση των όσων εκτενώς αναφέρει στα υπομνήματά της η Τράπεζα Πειραιώς.

[254] Σημειώνεται ότι το σωματείο δεν παρέστη κατά την ακρόαση ενώπιον της ΕΑ, αλλά υπεβλήθησαν σε αυτήν τα υπ’ αριθμ. πρωτ. 104/10.4.2013 και 105/10.4.2013 «ενημερωτικά σημειώματα» τα οποία υπογράφονται από την […] και τον […] αντίστοιχα, και με τα οποία ενημερώνουν ότι από την 19.9.2011 τόσο εκείνοι όσο και τα λοιπά μέλη του ΔΣ του συλλόγου παραιτήθηκαν από το αξίωμά τους, ότι συνεπώς δεν έχουν την ιδιότητα του νομίμου εκπροσώπου αυτού και ότι εξ όσων γνωρίζουν δεν έχει κοινοποιηθεί αίτηση που να απευθύνεται προς τα αρμόδια δικαστήρια της Θεσσαλονίκης για διορισμό προσωρινής διοίκησης του σωματείου.

[255] Όπως δηλώνεται στην ανωμοτί κατάθεση της […] μέχρι την 3-5-2010, οι Γ.Σ. του σωματείου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ πραγματοποιούνταν στο χώρο των εξετάσεων υποψηφίων οδηγών ή από κοινού με τις Γ.Σ. του σωματείου ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ (λάμβαναν χώρα στον ίδιο τόπο και κατά τον ίδιο χρόνο και οι συζητήσεις που γίνονταν ήταν κοινές).

287. Στο πρακτικό της υπ’ αριθ. 29 συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου, της 17-4-1995[256], αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «*Αποφασίστηκε ομόφωνα να τηρηθεί ως έχει ο τιμοκατάλογος των Σχολών Οδηγών*».

288. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε στον […], κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του, της 9-3-2012, εκείνος απάντησε «*Ποτέ δεν είχαμε εκδώσει τιμοκατάλογο και ποτέ δεν ίσχυαν ίδιες τιμές με αυτές του σωματείου “ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ” (αφορά την Ανατολική Θεσσαλονίκη)*».

289. Σε άλλο σημείο της ανωμοτί κατάθεσής του, ο […] επανέλαβε ότι το κάθε μέλος του σωματείου ακολουθεί δική του τιμολογιακή πολιτική, ενώ σε ερώτηση σχετικά με το εάν έχουν αναρτηθεί στη Θεσσαλονίκη αφίσες με την κατώτερη τιμή απάντησε «*Σαν σωματείο, όχι δεν έχει γίνει καμία τέτοια διαδικασία. Πιθανόν να υπάρχουν κάποιοι εκπαιδευτές που ατομικά να ανεβάζουν στο διαδίκτυο τέτοιες πληροφορίες.*». Όσον αφορά στην ενδεχόμενη τήρηση λογαριασμού του σωματείου σε κάποια τράπεζα, ο […] διευκρίνισε ότι δεν υπάρχει τέτοιος λογαριασμός.

290. Στην (προαναφερθείσα) ανωμοτί κατάθεση, της […] του σωματείου από […] και μέλους του Δ.Σ. του σωματείου, […][257], αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«[…] *σε ΓΣ του Σωματείου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ που έχουν κατά καιρούς πραγματοποιηθεί (των οποίων όμως όπως προανέφερα δεν έχω περισσότερα στοιχεία, πχ. Πρακτικά, ημερομηνίες, τόπος διεξαγωγής κλπ.), συζητήθηκε η κατάθεση αιτήματος στον αρμόδιο Υπουργό, ώστε να καθοριστεί νομοθετικά κατώτατο όριο αμοιβών για τις παρεχόμενες από τις σχολές μας υπηρεσίες προκειμένου να διατηρήσουμε τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεών μας. Μάλιστα κάποια μέλη του σωματείου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ διαβεβαίωναν τους υπολοίπους παρευρισκόμενους στη Γ.Σ. ότι θα ζητούσαν τη συμφωνηθείσα από το σωματείο αμοιβή των […] Ευρώ για τις υπηρεσίες τους που θεωρείται λογική αμοιβή βάσει των εξόδων που έχει μια τέτοια επιχείρηση, όμως τελικά στην πράξη χρέωναν […] ή […]Ευρώ τους πελάτες τους. Τέτοια ποσά ([…] ή […] Ευρώ) δεν δικαιολογούνται βάσει των εξόδων που έχουν οι επιχειρήσεις του κλάδου μας. Είναι λοιπόν εμφανές ότι με τέτοια αθέμιτα μέσα προσπαθούν να ανταγωνιστούν εμάς τους υπολοίπους και όχι με την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν. Αυτά κάνουν παρά το γεγονός ότι κατά τις Γ.Σ. που έχουν, κατά κύριο λόγο ως σκοπό την διασφάλιση της τιμής, υπόσχονται ότι θα κρατηθεί το επίπεδο των τιμολογίων και δεν τηρούν τα όσα έχουν ειπωθεί. Για το λόγο αυτό έχει επιληφθεί επανειλημμένα η ομοσπονδία μας με επιστολές προς τις αρμόδιες αρχές, χωρίς μέχρι στιγμής αποτέλεσμα.*

Επίσης, έχουν βλάψει τον κλάδο μας τα πακέτα αμοιβών που προσφέρουν πολλές σχολές οδηγών, αφού δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες που δημιουργούν στους μαθητές τους (οι μαθητές αποτυγχάνουν συχνά στις εξετάσεις) με αποτέλεσμα οι μαθητές να χρειάζονται επιπλέον μαθήματα που δεν είχαν εξ αρχής υπολογίσει και τελικά να επιβαρύνονται οικονομικά περισσότερο από όσο περίμεναν.

Όλα τα παραπάνω προβλήματα πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να διαφυλάξουμε τη βιωσιμότητα του κλάδου μας.».

291. Σημειώνεται, ότι στα στοιχεία που συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών της […], περιλαμβάνονται δύο επιστολές της

---

[256] Όπως καταγράφεται στο πρακτικό, από την εν λόγω συνεδρίαση απουσίαζε το μέλος του Δ.Σ. του σωματείου, […].

[257] Σύμφωνα με την από 15-9-2010 ανωμοτί κατάθεσή της.

«*ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤ/ΤΩΝ ΜΟΤ/ΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ*» [258]: α) της 29-1-2001 (αριθ. πρωτ. 5), με θέμα «*Καθορισμός Ελάχιστης τιμής Θεωρητικών Μαθημάτων Υπ. Οδηγών*», αποδέκτη το Γενικό Γραμματέα Εμπορίου και κοινοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών και τη Διεύθυνση Οδικής Ασφάλειας και Περιβάλλοντος και β) της 22-1-2010 (αριθ. πρωτ. 2), με θέμα «*ΥΠΟΜΝΗΜΑ "Εκπαιδευτών υποψηφίων οδηγών"*» και αποδέκτες τους Υπουργούς Υποδομών – Μεταφορών – Επικοινωνιών και Οικονομικών, με τις οποίες ζητείται, μεταξύ άλλων, η νομοθετική κατοχύρωση ελάχιστης τιμής των μαθημάτων οδήγησης.

VII.2.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.2.2.1. Ένωση επιχειρήσεων

292. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαια VI.3.1. και VI.3.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

293. i) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 20 του καταστατικού του το εν λόγω σωματείο αποτελεί επαγγελματικό σωματείο το οποίο πέραν του καταστατικού του ρυθμίζεται συμπληρωματικά, μεταξύ άλλων, από τις διατάξεις του ν. 1712/1987 περί εκσυγχρονισμού επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών.

294. ii) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού του: «*Σκοποί του σωματείου είναι: α) Η μελέτη, προστασία και προαγωγή των οικονομικών, επαγγελματικών και κοινωνικοασφαλιστικών συμφερόντων των μελών και η εξύψωση του βιοτικού και επαγγελματικού τους επιπέδου* […]».

295. iii) Σύμφωνα με το άρθρο 4 του καταστατικού του: «*Τακτικά μέλη του σωματείου μπορούν να είναι οι διπλωματούχοι εκπαιδευτές, οι εργαζόμενοι σαν εκπαιδευτές, εφόσον προσκομίσουν βεβαίωση της αρμόδιας Οικονομικής Εφορίας από την οποία να φαίνεται ότι είναι γραμμένοι ως εκπαιδευτές ή βεβαίωση του Ταμείου Συντάξεων Αυτοκινητιστών (Τ.Σ.Α.) ή φωτοαντίγραφο της άδειας εκπαιδευτού* […]».

296. Μέλη, επομένως, του εν λόγω σωματείου είναι τόσο ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης όσο και εργαζόμενοι σε αυτές τις σχολές[259].

297. Συνεπώς, το υπό εξέταση σωματείο αποτελεί «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ.1 ν.703/77-3959/2011.

VII.2.2.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών της

---

[258] Όπως αναλύεται ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο II.10.), η Ομοσπονδία Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτ/των Μοτ/των Ελλάδος (Ο.Ε.Υ.Ο.Α.Μ.Ε.) είναι διαφορετική από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκπαιδευτών Οδήγησης (Π.Ο.Ε.Ο.) και αριθμεί μικρό αριθμό μελών, καθώς η πλειονότητα των σχετικών επαγγελματικών σωματείων ανήκει στη δύναμη της τελευταίας. Στο υπ' αριθ. 81/3-5-2010 πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης του σωματείου καταγράφεται ότι, κατά τη συγκεκριμένη συνεδρίαση, ελήφθη απόφαση για την αποχώρηση του σωματείου από την Ομοσπονδία Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτ/των Μοτ/των Ελλάδος και την εγγραφή του στην Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκπαιδευτών Οδήγησης (τότε Π.Ο.Ε.Ε.Ο.Α.Μ.).

[259] Σημειώνεται ότι με τις υπ' αριθ. πρωτ. 1426/16-2-2012, 4332/14-5-2012, 5103/14-6-2012 και 6697/29-8-2012 συστημένες επιστολές της η Γ.Δ.Α. ζήτησε επανειλημμένως στοιχεία από το εν λόγω σωματείο τόσο για τον εν γένει αριθμό των μελών του, όσο και για τον αριθμό των μελών του που είναι ιδιοκτήτες, χωρίς ωστόσο ποτέ να λάβει κάποια απάντηση.

298. Σε αντιστοιχία με όσα καταγράφηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.3., VI.3.5. και VII.2.1.1.), το σωματείο «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των μελών του. Τούτο προκύπτει από τα εξής:

299. α) Σύμφωνα με το άρθρο 11 του καταστατικού του «*Η Γενική Συνέλευση του Σωματείου είναι το κυρίαρχο σώμα* […]». Το δε άρθρο 17 προβλέπει ότι «*Κάθε μέλος που δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του προς το Σωματείο όπως καθορίζονται από το καταστατικό και τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης* […] *χάνει το δικαίωμα να συμμετέχει στις οργανώσεις και κάθε είδους λειτουργίες και αξιώματα του Συνδέσμου και αποκλείεται από τις συνεδριάσεις των Γενικών Συνελεύσεων* […]».

300. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι οι αποφάσεις Γ.Σ. του εν λόγω σωματείου είναι δεσμευτικές για τα μέλη του[260].

301. β) Το υπ' αριθ. 29/17-4-1995 πρακτικό Δ.Σ. του σωματείου «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ», όπου αποφασίζεται ομόφωνα «*να τηρηθεί ως έχει ο τιμοκατάλογος των σχολών οδηγών*», αποτελεί δίχως αμφιβολία απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, κατά τα ανωτέρω, με σαφές αντιανταγωνιστικό περιεχόμενο. Και τούτο διότι δια του ως άνω εγγράφου εκφράζεται πιστά η βούληση του συλλόγου να συντονίσει την τιμολογιακή πολιτική των μελών του μέσω της τήρησης τιμοκαταλόγου. Η μη ανεύρεση του συγκεκριμένου τιμοκαταλόγου δεν αποδυναμώνει τον περιοριστικό του ανταγωνισμού χαρακτήρα της εν λόγω απόφασης, καθώς η ρητή αναφορά σε αυτόν, η οποία αποδεικνύει την ύπαρξή του, αρκεί για τη διαπίστωση καθορισμού τιμών εν προκειμένω και άρα παράβασης του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011. Ομοίως, η ενδεχόμενη μη εφαρμογή του, ουδόλως επηρεάζει τη στοιχειοθέτηση της εν λόγω παράβασης, δεδομένου ότι πρόκειται για εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, όπως έχει αναλυτικά παρατεθεί ανωτέρω.

302. γ) Περαιτέρω, σε προηγούμενη ομόφωνη απόφαση που είχε λάβει το Δ.Σ. του ως άνω σωματείου ένα περίπου έτος πριν[261] γίνεται ρητά λόγος για κοινή προσπάθεια των σωματείων «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» και «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» να πείσουν τα μέλη τους να προσαρμοστούν στις νέες τιμές μαθημάτων.

303. δ) Ενισχυτικά της στοιχειοθέτησης της ανωτέρω παραβατικής συμπεριφοράς του σωματείου «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» δρα η από 15-9-2010 ανωμοτί κατάθεση της […] η οποία, μεταξύ άλλων, αναφερόμενη στην προσπάθεια νομοθετικής κατοχύρωσης ελάχιστων αμοιβών στα πλαίσια των Γ.Σ. του σωματείου, καταθέτει χαρακτηριστικά «[…] *Μάλιστα κάποια μέλη του σωματείου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ διαβεβαίωναν τους υπολοίπους παρευρισκόμενους στη Γ.Σ. ότι θα ζητούσαν τη συμφωνηθείσα από το σωματείο αμοιβή των […] Ευρώ για τις υπηρεσίες τους που θεωρείται λογική αμοιβή βάσει των εξόδων που έχει μια τέτοια επιχείρηση, όμως τελικά στην πράξη χρέωναν […] ή […] Ευρώ τους πελάτες τους. Τέτοια ποσά ([…] ή […] Ευρώ) δε δικαιολογούνται βάσει των εξόδων που έχουν οι επιχειρήσεις του κλάδου μας. Είναι λοιπόν εμφανές ότι με τέτοια αθέμιτα μέσα προσπαθούν να ανταγωνιστούν εμάς τους υπολοίπους και όχι με την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν. Αυτά κάνουν παρά το γεγονός ότι κατά τις Γ.Σ. που έχουν, κατά κύριο λόγο ως σκοπό την διασφάλιση της τιμής, υπόσχονται ότι θα κρατηθεί το επίπεδο των τιμολογίων και δεν τηρούν τα όσα*

---

[260] Σημειωτέον ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, το αρχικό από 5-5-1992 (εγκριθέν με την υπ' αριθμ. 776/25-6-1992 απόφαση του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης) καταστατικό ίσχυε κατά την περίοδο των παραβάσεων χωρίς να έχει τροποποιηθεί (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.2.).

[261] Βλ. υπ' αριθ. 21/30-3-1994 πρακτικό Δ.Σ.

έχουν ειπωθεί. Για το λόγο αυτό, έχει επιληφθεί επανειλημμένα η ομοσπονδία μας με επιστολές προς τις αρμόδιες αρχές χωρίς μέχρι στιγμής αποτέλεσμα».

304. Στη κατάθεση αυτή αναφέρεται ότι στόχος του εν λόγω σωματείου ήταν η κατάθεση αιτήματος προς τον Υπουργό για νομοθετικό καθορισμό κατώτατης τιμής, το οποίο καταρχήν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι υπάγεται στις συνδικαλιστικές δραστηριότητες ενός συλλόγου. Εντούτοις, ταυτόχρονα γίνονται αναφορές σε «*συμφωνηθείσα από το σωματείο αμοιβή*», καθώς και σε συμφωνίες εντός Γ.Σ. «*για διατήρηση του επιπέδου των τιμολογίων και για την διασφάλιση της τιμής*». Επομένως, το συνδικαλιστικό αίτημα προς τον Υπουργό αποτελεί το αποτέλεσμα της μη τήρησης των συμφωνηθέντων στις συζητήσεις εντός του σωματείου από τα μέλη του για διατήρηση των τιμών σε συγκεκριμένα επίπεδα.

305. Όπως έχει ήδη επισημανθεί, ο καθορισμός κατώτατων αμοιβών είτε άμεσα είτε έμμεσα συνιστά εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ανεξαρτήτως αντιανταγωνιστικών προθέσεων ή αποτελεσμάτων (ή του εάν τηρήθηκαν οι συμφωνηθείσες εντός των Γ.Σ. αμοιβές), των οποίων η εξέταση παρέλκει εν προκειμένω. Επομένως, οι ανωτέρω αποφάσεις περί καθορισμού τιμών εκ μέρους του συλλόγου, ανεξαρτήτως της έμπρακτης ή μη εφαρμογής τους ή της τυχόν μη ομοιόμορφης τήρησής τους από τα μέλη του, εμπίπτουν δίχως άλλο στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, ενώ δεν στοιχειοθετείται τυχόν εξαίρεσή τους κατά το άρθρο 1 παρ. 3 των ιδίων νομών σύμφωνα με τα αναλυτικώς προπαρατεθέντα (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.). Ως εκ τούτου, οι εν λόγω αντιανταγωνιστικές πρακτικές συνιστούν παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, η οποία εκτείνεται από την 30-3-1994, όπου γίνεται για πρώτη φορά λόγος στα πλαίσια του Δ.Σ. του συλλόγου περί τήρησης των νέων τιμών μαθημάτων από τα μέλη του και συνεχίζεται κατά την 17-4-1995, οπότε και λαμβάνεται ομόφωνη απόφαση του Δ.Σ. περί τήρησης του τιμοκαταλόγου του συλλόγου για το ακόλουθο διάστημα, με ισχύ τουλάχιστον μέχρι τη Γ.Σ. που έπεται του εν λόγω Δ.Σ[262].

VII.3. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΥΚΛΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ»

VII.3.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.3.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμολογίου από τα μέλη του Σωματείου

306. Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι το σωματείο, τουλάχιστον από το 2000, προσπαθούσε να παράσχει στα μέλη του προτεινόμενο τιμολόγιο, αφού στο υπ' αριθ. 414/1-2-2000 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου, αναφέρεται ότι ο […] ([…]) είπε «[…] *θα πρέπει στην Γενική Συνέλευση να έχουμε τόσο τον Τηλεφωνικό κατάλογο όσο και το νέο προτεινόμενο τιμολόγιο που θα προκύψει μετά την ενημέρωση και ανάλυση από την Φοροτεχνικό του κοστολογίου μαθήματος και της τιμής που θα πρέπει να εισπράττουμε. Λίγο νωρίτερα […] Φοροτεχνικός […] μας ανέλυσε με κάθε λεπτομέρεια τόσο για τα έξοδα που αντιστοιχούν σε κάθε μάθημα, όσο και για το τι πρέπει να κερδίζει κανείς από την εργασία του. Έτσι με βάση αυτής της ενημέρωσης και κατόπιν προτάσεων και ψηφοφορίας αποφασίστηκε να προτείνουμε για την Πορεία Μάθημα […] […] + Φ.Π.Α., για την θεωρία Μάθημα*

[262] Βλ. και σχετικό κεφάλαιο περί διάρκειας των παραβάσεων (VIII.2.3.2.).

[…] […] + Φ.Π.Α. και για την παράσταση να παραμείνουμε στις […] + Φ.Π.Α.».

307. Ερωτηθείς σχετικά με τα αναφερόμενα στο ανωτέρω πρακτικό, ο […], […] του σωματείου […] (περίπου) και […] κατά χρόνο της από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσής του[263], δήλωσε κατά την ως άνω ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α. ότι «*Από τότε που έγινα δάσκαλος ([…]), ο ορισμός της τιμής ήταν θέμα της κάθε σχολής. Δε θυμάμαι να υπήρχε προτεινόμενο τιμολόγιο πριν από το 2000. Όποτε χρειαζόταν, η φοροτεχνικός προσερχόταν στις Γενικές Συνελεύσεις και μας παρείχε συμβουλές σχετικά με τον υπολογισμό του κόστους του μαθήματός μας, την ορθή τήρηση των φορολογικών μας βιβλίων κ.λπ. Δε θυμάμαι να εκδόθηκε ποτέ τιμοκατάλογος από τη Γενική Συνέλευση ή το Διοικητικό Συμβούλιο.*».

308. Σε άλλο σημείο της κατάθεσής του, ο […] σημείωσε: «*Όπως προανέφερα, δεν υπήρχε τιμολόγιο σε επίπεδο σωματείου. Κάθε φορά που συζητούνταν το θέμα των τιμών των μαθημάτων, υπήρχαν συνάδελφοι, οι οποίοι κατέκριναν άλλους συναδέλφους που δούλευαν με εξευτελιστικές τιμές, απευθύνονταν στη Διοίκηση του σωματείου και ζητούσαν να λάβει εκείνη σχετικά μέτρα, αλλά η απάντηση της Διοίκησης ήταν ότι δεν έχει αρμοδιότητα να λάβει τέτοια μέτρα.*»

309. Στο υπ' αριθ. 417/16-3-2000 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου αναφέρεται ότι, κατά τη διάρκεια της συζήτησης των «*Διαφόρων Θεμάτων*», «*ο […] αναφέρθηκε στο θέμα της τιμής του μαθήματος, όπου είπε ότι θα απέδιδε ενδεχομένως αν γίνονταν κάποιες συναντήσεις κατά περιοχή των συναδέλφων για να αυξήσουμε την τιμή του μαθήματος στις […] + Φ.Π.Α. Απαντώντας ο […] είπε ότι θα ήταν ευχής έργον αν μπορούσαμε να πάμε σε τέτοιες τιμές, όπου οι εξελίξεις μας οδηγούν. Ο […] αναφέρθηκε στο θέμα των δωρεάν μαθημάτων θεωρητικών που γίνονται με αποτέλεσμα τον αθέμιτο ανταγωνισμό. Απαντώντας ο […] είπε ότι παρακολουθούμε τις εξελίξεις και είμαστε υποχρεωμένοι να περιμένουμε.*».

310. Στο υπ' αριθ. 429/29-8-2001 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου αναφέρεται ότι, κατά τη διάρκεια της συζήτησης του θέματος «*ΠΟΕΕΟΑ (Τροποποίηση καταστατικού – Προτάσεις)*», ο […] σημείωσε, μεταξύ άλλων, ότι «[…] *ίσως να είναι και μία καλή ευκαιρία να μας προβληματίσει το θέμα της τιμής του μαθήματος, διότι υπάρχει το ενδεχόμενο να τιμολογηθεί το μάθημα μέσα από το Υπουργείο Εμπορίου και τότε οι εκάστοτε αυξήσεις θα είναι αυτές που θα καθορίσει το Υπουργείο Εμπορίου.*».

311. Επιπρόσθετα, όπως καταγράφεται στο υπ' αριθ. 445/4-6-2002 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης της συγκεκριμένης συνεδρίασης περιλαμβανόταν η «*13) Τιμή μαθημάτων στη θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση Α και Β κατηγορίας ([…])*». Όπως αναφέρεται στο πρακτικό, «*Στην εισήγησή του για το θέμα αυτό, ο […] είπε ότι είναι απαράδεκτο κάποιοι συνάδελφοι να ρίχνουν τόσο χαμηλά τις τιμές και να παρασύρουν και τους άλλους να κάνουν το ίδιο. Έκανε δε την πρόταση να δημιουργηθούν τριμελείς επιτροπές για επίσκεψη σε συναδέλφους που ρίχνουν τις τιμές. Με ψήφους δύο υπέρ και πέντε κατά, δεν πέρασε η πρόταση αυτή.*».

---

[263] Βλ. την από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, σύμφωνα με την οποία «*είμαι[…] του σωματείου. Κατέχω τη θέση αυτή τους […], ήτοι από το […]. Προηγουμένως ήμουν[…],[…]περίπου, ίσως και νωρίτερα*».

312. Το θέμα των τιμών συζητήθηκε και κατά τη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου, της 2-7-2002. Στο σχετικό πρακτικό (υπ' αριθ. 446) αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*[…]. Φτάνοντας στα αποτελέσματα της κίνησης του […] ρίχνω καθαρά την ευθύνη στο Δ/Σ διότι ενημέρωσα πριν από καιρό όταν άρχισαν οι κινήσεις του […] για το τι θα επακολουθήσει στο θέμα των τιμών, και έλεγα ότι πρέπει να αναλάβει το Δ.Σ. την ευθύνη να διερευνήσει το θέμα των τιμών και να μην επεκταθεί στη Θεσσαλονίκη ο πόλεμος των τιμών της Θέρμης. Η απάντηση […] ήταν ότι δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα σε ό,τι αφορά τις τιμές και όταν του είπα ότι θα προχωρήσω σε δικές μου ενέργειες οι οποίες θα έχουν σαν αποτέλεσμα να σταματήσει αυτή η διαμάχη με ρώτησε με μεγάλη απορία τι πρόκειται να κάνω, και εγώ απήντησα ότι θα λάβεις γνώση. Οι κινήσεις μου ήταν να ενημερώσω τον […] και τον […] για τις επαφές μου τις τηλεφωνικές αλλά και την συνάντηση με τον […] αλλά και με τον […] στο Μηχανολογικό […]. Αποτέλεσμα ήταν ότι δεν έγινε καμία κίνηση εκ μέρους του σωματείου.* […] […]. *Σε ότι αφορά τις τιμές όλοι μας γνωρίζουμε ότι οι τιμές είναι ελεύθερες και δεν μπορούμε να επέμβουμε σ' αυτό κατ' επέκταση δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα*».

313. Όσον αφορά στις Γενικές Συνελεύσεις του σωματείου, στο πρακτικό υπ' αριθ. 1 της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της 23-2-2003 αναφέρεται, από τον […] του σωματείου, […], η πρόταση «*Να γίνει αύξηση των τιμών*».

314. Όπως φαίνεται στο πρακτικό της επόμενης, Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης του σωματείου (πρακτικό υπ' αριθ. 2/16-3-2003), στην εν λόγω Γενική Συνέλευση, *«Ο […] έλαβε το λόγο εκφράζοντας την αγανάκτησή του για τη στάση του […]. Στη συνέχεια αναφέρθηκε στο θέμα των τιμών θεωρητικών και πρακτικών, θέτοντας ερωτήματα σχετικά με το αν πάρθηκε απόφαση και τονίζοντας την ανάγκη δημιουργίας πάγιων ελάχιστων τιμών»*.

315. Στο υπ' αριθ. 464/3-6-2003 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου αναφέρεται ότι «*Ο συνάδερφος […] προσκόμισε ένα διαφημιστικό έντυπο του […] που έλεγε ότι το δίπλωμα της μοτοσυκλέτας το εκδίδει με ελάχιστο κόστος. Ο […] ρώτησε τι είναι διατεθειμένο να κάνει το Δ.Σ. Ο […]* […] *είπε ότι δεν μπορεί να κάνει τίποτα το Δ/Σ γιατί υπάρχει απόφαση Γ/Σ ότι οι τιμές θα μείνουν ελεύθερες*».

316. Στο υπ' αριθ. 2669/28-3-2005 έγγραφο του σωματείου προς την Πανελλήνια Ομοσπονδία Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων (Π.Ο.Ε.Ε.Ο.Α.), με θέμα «*Εισηγήσεις για την τροποποίηση του Π.Δ. 208/02 και Π.Δ.337/03*»[264] αναφέρεται ότι το Δ.Σ. του σωματείου αποφάσισε, μεταξύ άλλων, ότι: *«1. Η καθιέρωση της ελάχιστης τιμής θεωρητικών μαθημάτων, ανά ώρα μαθήματος, μας βρίσκει σύμφωνους με τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) Η καθιέρωση της τιμής να γίνει από την Ομοσπονδία και να είναι ενιαία πανελλαδικά. β) Να καθιερωθεί κατά τον ίδιο τρόπο ελάχιστη τιμή και για τα πρακτικά μαθήματα. γ) Να ενημερωθούμε πριν την καθιέρωσή τους για το σκεπτικό και τον τρόπο με τον οποίο θα διασφαλιστεί η εφαρμογή τους καθώς και για το ύψος της τιμής που θα αποφασισθεί τόσο για τα πρακτικά όσο και για τα θεωρητικά μαθήματα»*.

317. Θέμα τιμών τέθηκε και στη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου της 8-11-2005, όπου, όπως αναφέρεται στο σχετικό πρακτικό (υπ' αριθ. 513), «*Ο […] δήλωσε ότι πειρατές είναι αυτοί που δεν τηρούν τις τιμές και όχι όταν κάνει κάποιος μαθήματα σε περιορισμένο χώρο, όπως το δίκυκλο, και ο εκπαιδευτής που χρησιμοποιεί βρίσκεται ένα βήμα πριν λάβει την άδειά του, είναι*

[264] Όπως αναφέρεται, το εν λόγω έγγραφο αποτελεί απάντηση στο υπ' αριθ. πρωτ. 514/22.3.2005 έγγραφο της ομοσπονδίας.

δηλαδή κομμένος στην Γ + Ε κατηγορία. Ο […] καθώς και όλα τα παρόντα μέλη δήλωσαν την αντίθεσή τους σε αυτή την τοποθέτηση».

318. Περαιτέρω, στο υπ’ αριθ. 519/8-3-2006 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου αναφέρεται, ως θέμα της ημερήσιας διάταξης: «*5. Τιμολογιακή πολιτική σε Πανθεσσαλονίκειο επίπεδο*». Όπως καταγράφεται στο πρακτικό, κατά τη συζήτηση του συγκεκριμένου θέματος «*Ο […] πήρε τον λόγο και πρότεινε να γίνει ένα ευρύ γνωμοδοτικό σχετικά με το θέμα των τιμών. Ομόφωνα αποφάσισαν τα μέλη του Δ.Σ. να γίνει στις […] 2006, στο ξενοδοχείο Φιλίππειο. Το τιμολόγιο που θα συζητηθεί είναι σχετικά με τα θεωρητικά, τα πρακτικά μαθήματα και η παράσταση*».

319. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που τέθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. στον […], κατά τη διάρκεια της από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσής του, εκείνος απάντησε: «*Κάναμε πολλά γνωμοδοτικά σχετικά με το θέμα του κόστους των μαθημάτων. Πρόκειται για άτυπες συναντήσεις των μελών, όχι απαραιτήτως των ταμειακώς εντάξει, και πολλές φορές με την παρουσία και τρίτων – μη μελών του Σωματείου. Σε αυτά συζητούνταν ο υπολογισμός του κόστους του μαθήματος, για να μπορέσει ο καθένας να υπολογίσει το απαραίτητο κέρδος, προκειμένου να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα της επιχείρησής του. Γίνονταν 1 – 2 γνωμοδοτικά το χρόνο. Το κύριο θέμα τους, ωστόσο, δεν ήταν το προαναφερόμενο. Συζητούσαμε περισσότερο για τα προβλήματα που αντιμετωπίζαμε με τις Διευθύνσεις Συγκοινωνιών (καθυστερήσεις διπλωμάτων, αναθεωρήσεις, προβλήματα με τις εξετάσεις κ.λπ.) κ.ά. Δε θυμάμαι αν είχα παραστεί στο συγκεκριμένο γνωμοδοτικό στις 6-4-2006 ούτε και τι συζητήθηκε. Στα γνωμοδοτικά αυτά δεν τηρούνται πρακτικά.*»

320. Στο υπ’ αριθ. 2855/8-3-2006 έγγραφο του […], αναφέρεται ότι «*Με την ευκαιρία της συζήτησης για την διαγραφή μελών που δεν τηρούν το τιμολόγιο, θα ήθελα να συζητηθεί και η διαγραφή μελών του σωματείου που χρησιμοποιούν “πειρατές”* […]». Στις σχετικές διευκρινήσεις που έδωσε ο […] στους ελεγκτές της Επιτροπής Ανταγωνισμού, στις 15-9-2010, αναφέρει ότι, «*Αναφορικά με το ζήτημα της διαγραφής των μελών που δεν τηρούν το τιμολόγιο, διευκρινίζω ότι το θέμα αυτό είχε τεθεί σε συζήτηση μεταξύ μελών του σωματείου, εάν δηλαδή είναι εφικτό / νόμιμο να διαγράφεται μέλος που δεν τηρεί τον αναρτημένο τιμοκατάλογο που υπήρχε εκείνη την εποχή. Υπήρχε ένας τιμοκατάλογος ο οποίος όριζε μία ενδεικτική ελάχιστη τιμή χρέωσης εκπαιδευτικού μαθήματος, κατόπιν σχετικής πρότασης φοροτεχνικού. Επειδή η τιμή αυτή δεν μπορούσε να επιβληθεί, είχε προταθεί να διαγράφονται από το σωματείο τα μέλη που δεν συμμορφώνονταν, αφού πλέον θα υπήρχε υπόνοια κάποιας τυχόν παρανομίας (παροχή, από τα μέλη αυτά, υπηρεσιών κάτω του κόστους). Τέτοια απόφαση, ωστόσο, διαγραφής μελών δεν έλαβε ποτέ το σωματείο*».

321. Περαιτέρω, στο υπ’ αριθ. 524/13-6-2006 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου, αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, «*7. Πειρατεία – τιμοκατάλογος*». Στο σχετικό σημείο του πρακτικού καταγράφονται τα εξής: «*Θέμα 7^{ο} Αποφασίσθηκε να τυπωθεί ο τιμοκατάλογος και να διανεμηθεί στα μέλη στο αμέσως επόμενο γνωμοδοτικό που θα πραγματοποιηθεί*».

322. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που τέθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. στον […], κατά τη διάρκεια της από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσής του, εκείνος απάντησε: «*Εκείνο που ξέρω είναι ότι επειδή υπήρχε η υποχρέωση για την ανάρτηση τιμοκαταλόγου, ο καθένας αναρτούσε τον τιμοκατάλογο που ίσχυε για τη σχολή του. Δε θυμάμαι να διανεμήθηκε ποτέ σε γνωμοδοτικό τιμοκατάλογος του σωματείου.*».

323. Στην από 6-12-2006 επιστολή του με τίτλο «*ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ*», ο […] αναφέρει: «*Για να τηρηθούν οι τιμές (και να αυξηθούν) προτείνω το προεδρείο να οργανώσει βραδιές συνάντησης των συναδέλφων ανά περιοχή (παράδειγμα […] που όλοι θέλουν να αυξήσουν τις τιμές αλλά φοβούνται τους άλλους) με άτομο του Δ.Σ. που θα συντονίζει τις συζητήσεις ώστε να επέλθει μια συμφωνία κυρίως για τις τιμές. Όποιος δεν θα κρατά το λόγο του το προεδρείο θα το "εκθέσει" στην Γενική Συνέλευση ώστε να απομακρυνθεί από το σύνολο και δεν θα εξυπηρετείται από το σωματείο*».

324. Δύο χρόνια αργότερα, το πρόβλημα των χαμηλών τιμών που προσφέρουν τα μέλη του σωματείου στους πελάτες τους συνεχίζει να απασχολεί το σωματείο, όπως φαίνεται από μια σειρά πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου. Πιο συγκεκριμένα, στο υπ' αριθ. 540/17-11-2008 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου, στο οποίο, ως 8ο θέμα της ημερήσιας διάταξης, αναφέρεται το «*Τιμολόγιο Σχολών Οδηγών – […]*», σημειώνεται ότι «*Τον λόγο πήρε ο […] και έθεσε το θέμα των πολύ χαμηλών τιμών που προσφέρονται στους πολίτες από κάποιους συναδέλφους, γεγονός που πλήττει την αξιοπιστία του κλάδου μας διότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες δεν είναι υψηλού επιπέδου και εκτιθέμεθα στην κοινωνία αλλά ταυτόχρονα πλήττει και το εισόδημα των ευσυνείδητων επαγγελματιών σε βαθμό τέτοιο που να επηρεάζει την βιωσιμότητα των επιχειρήσεών τους. Μετά από συζήτηση αποφασίσθηκε να ετοιμάσουμε μια καμπάνια ενημέρωσης των πολιτών του νομού μας, για την οποία θα ζητήσουμε και νομική συμβουλή. Την προετοιμασία αυτής της καμπάνιας ανέλαβε ο […] και αναμένουμε να την παρουσιάσει στη Διοίκηση*».

325. Στο υπ' αριθ. 549/7-4-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου αναφέρεται ότι «*[…]* […] *απευθύνθηκε προς τον […] και του έθεσε τον προβληματισμό όλων για τις επαγγελματικές του κινήσεις (τιμές, διανομή φυλλαδίων κτλ.)*[265] […] *Του τονίσθηκε ότι δεν συμπεριφέρεται συναδελφικά και δημιουργεί προβλήματα λειτουργίας και βιωσιμότητας σε όλες τις σχολές του νομού.* […] *Όλοι οι παραβρισκόμενοι πήραν τον λόγο και απευθύνθηκαν προς τον […] και του τόνισαν ότι είναι θέμα ηθικής να μην έχουμε τέτοιες επαγγελματικές συμπεριφορές που δεν μας νοιάζει το τι συμβαίνει στον "διπλανό" μας, κάτι που θα μπορούσαν όλες οι μεγάλες (εργασιακά) σχολές οδηγών να κάνουν. Τέλος, ο κ. Νουσόπουλος δεσμεύτηκε να απαντήσει εάν θα συνεχίσει το μοίρασμα των φυλλαδίων του με αναγραφόμενες τιμές*».

326. Στο υπ' αριθ. 552/5-5-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου αναφέρεται ότι «*Συζητήθηκαν οι τελευταίες λεπτομέρειες για το γνωμοδοτικό* [της 12-5-2009], *όπως η οικονομική ανάλυση που θα κάνει η λογίστρια του σωματείου,* […]. *Τονίστηκε από όλους ότι θα πρέπει να καταλάβουν οι συνάδελφοι να κρατήσουν ψηλά τις τιμές και ότι γίνεται η προσπάθεια να συνετιστούν όλοι και να συμπεριφερθούν ορθολογικά και συναδελφικά*».

327. Στα στοιχεία που συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στην έδρα του σωματείου περιλαμβάνεται η υπ' αριθ. 3326/4-5-2009 πρόσκληση του σωματείου προς όλους τους εκπαιδευτές οδηγών του νομού, «*ΣΤΟ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΟ ΜΕ ΘΕΜΑ: "ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ*"», το οποίο επρόκειτο να πραγματοποιηθεί στις 12-5-2009 στο «ΦΙΛΙΠΠΕΙΟ». Τονίζεται ότι σε προφορικό αίτημα της Γ.Δ.Α. για τα πρακτικά της συνάντησης αυτής, […] απάντησε ότι δεν τηρήθηκαν πρακτικά για τη συγκεκριμένη συνάντηση.

328. Στο υπ' αριθ. 555/25-5-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου αναφέρεται, στη συζήτηση του θέματος «*ΤΗΡΗΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ*

[265] Σημειώνεται ότι ο […] παρέστη στη συγκεκριμένη συνεδρίαση με το δικηγόρο του.

ΔΣ»: «*[…]* […] *μετά από παρατήρηση συναδέλφου ότι ο κ. Λουκάς έδωσε σε κάποιον κάρτα του με χαμηλές τιμές, έθεσε θέμα τήρησης των συμφωνηθέντων από τα μέλη του Δ.Σ. και ότι θα πρέπει να είναι όλοι προσεκτικοί για να μην δίνονται δικαιώματα να ακούγονται σχόλια που δεν ανταποκρίνονται στην προσπάθεια που καταβάλει το Δ.Σ.*

Ο […] δικαιολόγησε την ύπαρξη της κάρτας με τις χαμηλές τιμές ότι υπάρχει πρόβλημα επαγ/κής επιβίωσης και ότι είναι μία ύστατη λύση στο πρόβλημά του. Τα υπόλοιπα μέλη πήραν θέση στο θέμα ξεκινώντας από τον […], ο οποίος τόνισε ότι είναι η τρίτη φορά που ο […] εκθέτει το Δ.Σ.(1η με το φυλλάδιο με χαμηλές τιμές που διένειμε πριν την εκλογή του στο ΔΣ, 2η με τη θέση του στο γνωμοδοτικό που ήταν αντίθετη στην απόφαση του Δ.Σ. και η 3η με την κάρτα) και του ζήτησε να παραιτηθεί. Τις ίδιες απόψεις είχε και ο […] και συμπλήρωσε ότι η συγκεκριμένη ενέργεια σαμποτάρει το Δ.Σ. Ο […] είπε ότι αυτή τη στιγμή γίνεται μια προσπάθεια που στόχο έχει να διορθωθούν τα κακώς κείμενα της δουλειάς μας. Εάν κάποιος από μας δεν μπορεί να ακολουθήσει σε αυτήν την προσπάθεια, για τους δικούς του λόγους, μπορεί να παραιτηθεί και να βοηθήσει το Δ.Σ. με την υποστήριξή του ανάμεσα στους συναδέλφους και αυτό θα εκτιμηθεί από όλους. Η […] τόνισε ότι δεν είναι δυνατόν μέλος του Δ.Σ. να κάνει τέτοιες κινήσεις, ίδιες με αυτές που θεωρούμε αντισυναδελφικές και ότι θα πρέπει ο […] να μην το ξανακάνει και να τις αποσύρει. Ο […] θεωρεί ότι ήταν λάθος κίνηση του κ. Λουκά να τυπώσει κάρτες με τιμές και ότι εκθέτει το Δ.Σ. Δευτερολογώντας ο […] είπε ότι θα δεκτούμε, ως Δ.Σ., να μας δικαιολογήσει την ύπαρξη της κάρτας ως κάτι έκτακτο και όχι ως μέσο διαφήμισης και να δεσμευτεί για αυτό. Η πρόεδρος είπε ότι όλα τα μέλη πριν κάνουν τέτοιες κινήσεις θα πρέπει να ενημερώνουν το Δ.Σ. και συμφώνησαν όλοι σε αυτό.»

329. Στις 21-10-2009 απεστάλη από το Δ.Σ. του σωματείου πρόσκληση (αρ. πρωτ. 3428) για Έκτακτη Γενική Συνέλευση την 15-11-2009[266], με μοναδικό θέμα της ημερήσιας διάταξης: «*ΕΝΑΡΞΗ ΕΛΕΓΧΩΝ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ*».

330. Όπως αναφέρεται στο σχετικό πρακτικό, της 15-11-2009, στην εν λόγω Έκτακτη Γενική Συνέλευση έγιναν προτάσεις για τη διασφάλιση και την τήρηση της τιμής του μαθήματος. Ειδικότερα, στο πρακτικό σημειώνονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*[…] Πρόταση για κατώτατη τιμή διπλώματος.* […] *Διευκρινίσεις […] για τις επιπτώσεις των ελέγχων και για την καθιέρωση κατώτερης τιμής δεν είναι εφικτό.* […] *[…]. Το πρόβλημα τελικά δεν είναι η νομιμότητα των συναδέλφων αλλά η τιμή.* […] […]. *Να φύγει το πακέτο των υποχρεωτικών μαθ. έτσι ώστε να υπάρχει ένας ανταγωνισμός στο μάθημα.* […] […] *Να φροντίσει η ομοσπονδία να οριστεί κατώτατη τιμή έτσι ώστε να διασφαλιστεί η εργασία μας.* […] […] *Κατώτατη τιμή 650 € → 700 € (εάν γίνεται). […] Διασφάλιση με κατάθεση στην Τράπεζα.*[267] […]. *Πρόταση Δ.Σ. να μην υπάρχει διακοπή εξετάσεων στις γιορτές και να καθαιρούνται τα μέλη του Δ.Σ. όταν πάνε αντίθετα στις αποφάσεις. […] Ενημέρωση όλων των σχολών για τις διαταγές*».

331. Στο υπ' αριθ. 3463/23-12-2009 έγγραφο του […] προς το σωματείο (της 9-12-2009) αναφέρεται ότι «*Θα ήθελα να ενημερώσω τα μέλη του Δ.Σ., ότι στο διάστημα της θητείας μου ως μέλος της διοίκησης δέχθηκα έντονη κριτική για τη*

---

[266] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του σωματείου, […] και […] και απευθύνεται σε όλα τα μέλη του σωματείου.

[267] Σε ερώτηση που τέθηκε στον […], κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του, της 9-3-2012, εκείνος δήλωσε ότι δεν υπάρχει κάποιος λογαριασμός του σωματείου, στον οποίο να κατατίθενται αμοιβές των σχολών οδήγησης, παρά μόνο ένας λογαριασμός (μάλλον ταμιευτηρίου), με σκοπό τη διακίνηση των χρημάτων του ταμείου του σωματείου.

συνολική τιμή του διπλώματος οδήγησης. Κατόπιν ώριμης σκέψης, έστω και εκ των υστέρων, αποφάσισα να δεχθώ την καλοπροαίρετη συμβουλή σας για προσαρμογή των τιμών που επικρατούν στον κλάδο μας. Γι' αυτό αποφάσισα σαν πρώτο δείγμα καλής θέλησης από την 16/11/2009 να αποσύρω από την πρόσοψη της σχολής μου, […].την τιμή που είχα αναρτήσει. Ως εκ τούτου σαν συνέχεια αυτής της πρωτοβουλίας μου παρακαλώ να μεσολαβήσετε και με τις γείτονες σχολές να πράξουν το ίδιο, καθώς και επιθυμώ κοινή συνάντηση και με τους γείτονες συναδέλφους για χάραξη κοινής οικονομικής πολιτικής. Πληροφοριακά θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι, κάποιοι συνάδελφοι είχαν ήδη αναρτημένες τιμές και δεν αναφέρομαι μόνον στον […]».

332. Σημειώνεται, ότι στο πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης της Π.Ο.Ε.Ε.Ο.Α.Μ. της 30 και 31/1/2010[268] αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι ο […] τόνισε ότι «*Στη Θεσσαλονίκη πήραμε απόφαση να αναρτήσουμε αφίσες με την κατώτερη τιμή*».

333. Στο υπ' αριθ. 575/7-7-2010 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου, στο οποίο παρέστη και ο […], […] του Δ.Σ. του σωματείου, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «*Ο […] πρότεινε με την κάλυψη του σωματείου να τοποθετηθούν αφίσες με την χαμηλότερη τιμή της αγοράς, ώστε κάποιοι να μην μπορούν να διαφημίζουν τις τιμές τους ως προσφορά. Κάποια μέλη συμφώνησαν με την ιδέα αλλά τονίστηκε ότι κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει από το σωματείο γιατί θα πρέπει να υπάρχει απόφαση συνέλευσης και όχι του Δ.Σ.*».

334. Σε ερώτηση σχετικά με το εάν έχουν αναρτηθεί στη Θεσσαλονίκη τιμοκατάλογοι με την κατώτερη τιμή και σε ποιους χώρους, ο […], στην ανωμοτί κατάθεσή του της 9-3-2012, σημείωσε ότι οι μόνοι τιμοκατάλογοι που αναρτώνται στη Θεσσαλονίκη είναι εκείνοι των σχολών οδηγών, των οποίων οι ιδιοκτήτες τηρούν τη σχετική εκ του νόμου υποχρέωση, καθώς και εκείνοι που παρουσιάζονται στις διαφημίσεις που αναρτούν σε ιστοσελίδες οι σχολές οδηγών.

335. Σχετικά με το θέμα της εφαρμογής ενιαίου τιμολογίου από τα μέλη του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ», ο […], […] του σωματείου[269] και […], στην από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α., δήλωσε, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Δεν είχαμε ποτέ ενιαίο τιμολόγιο. Μπερδεύουμε τον τιμοκατάλογο με την κοστολόγηση. […] Πάντα μας απασχολούσε ο συναγωνισμός και ανταγωνισμός, πάντα είχαμε γκρίνιες π.χ. εσύ παίρνεις λιγότερα, εγώ περισσότερα. Γινόταν κατά καιρούς συζητήσεις πάνω στο θέμα κοστολόγησης ή της τιμής που πουλάει ο ένας σε σχέση με τον άλλον. Πάντα υπήρχε η αντιδικία της τιμής πώλησης. Δεν είχαμε ποτέ ενιαία τιμή πώλησης, δεν τέθηκε ποτέ θέμα διασφάλισης τρόπου τήρησής του. Πάντα την αγορά την χαλάνε οι δυο, τρεις κακοί ή "ανίκανοι" και την πληρώνουνε όλοι οι υπόλοιποι οι οποίοι συμπαρασύρονται. Δεν απευθυνθήκαμε ποτέ σε κάποια τράπεζα από τότε μέχρι σήμερα.*»

VII.3.1.2. Υποχρεωτική διακοπή μαθημάτων

336. Στην υπ' αριθ. πρωτ. 2668/28-3-2005 πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του σωματείου, στις 6-4-2005, αναφέρονται, ως θέμα της ημερήσιας διάταξης, οι «*Καλοκαιρινές διακοπές*». Ωστόσο, σημειώνεται ότι από τα στοιχεία

---

[268] Το συγκεκριμένο πρακτικό εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α στα γραφεία της Π.Ο.Ε.Ε.Ο.Α.Μ.

[269] Ο […] δήλωσε ότι διετέλεσε […] εν λόγω σωματείου […].

του φακέλου δεν υπάρχουν πρακτικά ως προς το περιεχόμενο της εν λόγω συζήτησης.

VII.3.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.3.2.1. Ένωση επιχειρήσεων

337. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαια VI.3.1. και VI.3.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

338. i) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 19 του καταστατικού του, όπως ίσχυε κατά την παράβαση, το εν λόγω σωματείο αποτελεί επαγγελματικό σωματείο το οποίο πέραν του καταστατικού του ρυθμίζεται συμπληρωματικά, μεταξύ άλλων, από τις διατάξεις του ν. 1712/1987 περί εκσυγχρονισμού επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών, όπως ισχύει.

339. ii) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού του, όπως ίσχυε κατά την παράβαση: «*Σκοποί του σωματείου είναι: α) Η μελέτη, προστασία και προαγωγή των οικονομικών, επαγγελματικών και κοινωνικοασφαλιστικών συμφερόντων των μελών και η εξύψωση του βιοτικού και επαγγελματικού τους επιπέδου* […]».

340. iii) Σύμφωνα με το άρθρο 4 του καταστατικού του, όπως ίσχυε κατά την παράβαση: «*Τακτικά μέλη του σωματείου μπορούν να είναι μόνο διπλωματούχοι εκπαιδευτές, είτε είναι ιδιοκτήτες σχολών οδηγών, είτε εργαζόμενοι σε αυτές* […]».

341. Μέλη, επομένως, του εν λόγω σωματείου μπορούν να είναι τόσο ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης όσο και εργαζόμενοι σε αυτές τις σχολές.

342. Εκ των 376 μελών που αριθμεί το εν λόγω σωματείο, δεν προκύπτει ακριβώς από τα στοιχεία του φακέλου πόσοι είναι ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης –ελεύθεροι επαγγελματίες και πόσοι είναι υπάλληλοι[270]. Εντούτοις, στο υπ' αριθμ. 108/15.04.2013 υπόμνημα που υπέβαλλε ο εν λόγω σύλλογος αναφέρεται ότι «[σ]το σύνολό τους τα μέλη του Σωματείου αποτελούν ατομικές επιχειρήσεις ή λειτουργούν με τη μορφή προσωπικής εταιρίας» [βλ. και αναλυτικά ιδίως κεφάλαια Α και Δ του εν λόγω υπομνήματος].

343. Καθώς, ωστόσο, από τα στοιχεία του φακέλου και την κοινή λογική προκύπτει ότι τουλάχιστον ένας αριθμός εκ των μελών του σωματείου είναι ιδιοκτήτες, το υπό εξέταση σωματείο αποτελεί «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ.1 ν.703/77-3959/2011.

VII.3.2.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών της

344. Κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της ΕΑ ο σύλλογος επικαλέστηκε το μικρό μέγεθος των υπό έρευνα επιχειρήσεων («βιοπαλεστές»)

---

[270] Ειδικότερα, στο υπ' αριθ. πρωτ. 4336/14-5-2012 αίτημα αποστολής ονομαστικής κατάστασης των μελών που είναι ιδιοκτήτες και των μελών που δεν είναι ιδιοκτήτες, που απέστειλε η Γ.Δ.Α. στον εν λόγω σύλλογο, ο σύλλογος απάντησε με την υπ' αριθ. πρωτ. 4767/30-5-2012 επιστολή του ότι δεν είναι σε θέση να γνωρίζει αν ένα μέλος του είναι ιδιοκτήτης ή υπάλληλος, καθώς από ιδρύσεως του σωματείου, η μόνη προϋπόθεση που πρέπει να πληροί κάποιος για να γίνει μέλος είναι να έχει νόμιμη άδεια εκπαιδευτή οδηγών. Σε κάθε δε περίπτωση αναφέρει στην ως άνω απάντησή του ότι ανήρτησε στην ιστοσελίδα του όλες τις επιστολές που του έχει αποστείλει η Υπηρεσία, ώστε να ενημερωθούν όλα τα μέλη για τα ζητούμενα στοιχεία.

και υπέβαλλε το υπ' αριθμ. 108/15.4.2013 Υπόμνημα, με τα οποίο ισχυρίστηκε μεταξύ άλλων ότι:

- Ο σύλλογος δεν αποτελεί ένωση επιχειρήσεων
- Η συμμετοχή στο σωματείο δεν είναι υποχρεωτική
- Η επικαιροποίηση του κόστους παροχής των υπηρεσιών των μελών του σωματείου λόγω των κατά καιρούς μεταβαλλόμενων οικονομικών μεγεθών και δεδομένων συμπεριλαμβανόταν ανάμεσα στους σκοπούς του σωματείου και στις υποχρεώσεις του ΔΣ προς τα μέλη του. Για το λόγο αυτό εξ αφορμής συζητήσεων ή/και προτροπών, παραπόνων ή και υπενθυμίσεων το ΔΣ σε συνεργασία με εξειδικευμένους επιστήμονες προέβαινε στην επικαιροποίηση του κόστους παροχής υπηρεσιών προς ελεύθερη χρήση των μελών του
- Λόγω του άμεσου συνδυασμού κόστους-τελικής τιμής παροχής υπηρεσιών, κάποια από τα μέλη του σωματείου ή/και του ΔΣ αγωνιώντας για το κόστος λειτουργίας της επιχείρησής τους και την πιθανή αναπροσαρμογή των τιμών τους, ανοδικά ή καθοδικά ανάλογα με το κόστος και τον ανταγωνισμό, αναφέρονταν λαθεμένα λεκτικά στον όρο «τιμή» η οποία αντικατόπτριζε το τελικό τους ενδιαφέρον αντί του ορθού «κόστους» που αποτελούσε τη βάση του υπολογισμού τους για τον καθορισμό της τελικής παροχής των υπηρεσιών τους.
- Η θέση του σωματείου ότι «δεν έχει δικαίωμα να επέμβει γιατί οι τιμές είναι ελεύθερες» ήταν πάγια καθ' όλη την ελεγχόμενη περίοδο
- Υπήρξαν μεν αναφορές μελών στον ύψος των τιμών αλλά αυτές ήταν στο πλαίσιο «μιας παλαιάς παθογένειας της έννοιας του συνδικαλισμού»
- Υπήρξαν περιπτώσεις κατά τις οποίες δηλώσεις ή/και τοποθετήσεις έγιναν μεν στο ΔΣ αλλά όχι από μέλη αυτού αλλά από απλά μέλη του Σωματείου τα οποία δε δεσμεύουν τη βούληση του σωματείου
- Το σωματείο ουδέποτε υπέπεσε σε παραβατικές συμπεριφορές όπως την έγκριση και διανομή τιμοκαταλόγου, απειλή ποινής σε μέλος για τυχόν ύψος τιμοκαταλόγου, σχετική διαγραφή μέλους κτλ.
- Οι επιχειρήσεις σχολών οδηγών της ευρείας περιοχής, μέλη και μη του σωματείου είναι διάσπαρτες και η πλειονότητα αυτών δεν έχει επαφή με το σωματείο, συνεπώς δεν ήταν δυνατός ο οποιοσδήποτε επηρεασμός της συμπεριφοράς τους
- Λόγω του μικρού αριθμού των επιχειρήσεων του συλλόγου ως ποσοστό στο συλλογικό κύκλο εργασιών της χώρας ή του νομού δεν υπήρξε επίπτωση στους καταναλωτές.
- Δεν υπήρχε πρόθεση από τα μέλη του συλλόγου και τα όργανά του να παραβιάσουν τις διατάξεις του Ν. 703/1977-3959/2011.

345. Αντίθετα, ωστόσο, από τους ισχυρισμούς του συλλόγου, και σε αντιστοιχία με όσα καταγράφηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.3. και VI.3.5. και VII.3.1.1.), ο σύλλογος έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των μελών του. Τούτο προκύπτει από τα εξής:

346. α) Σύμφωνα με το άρθρο 4 του καταστατικού του εν λόγω σωματείου, όπως ίσχυε κατά την παράβαση, τα τακτικά μέλη του για την εγγραφή τους

πρέπει να προσκομίζουν μεταξύ άλλων: « […] *Αίτηση προς το Δ.Σ. με την οποία να δηλώνουν ότι έλαβαν γνώση του υπάρχοντος καταστατικού και ότι αποδέχονται την αυστηρή τήρηση του παρόντος καταστατικού και ότι θα πειθαρχούν στις αποφάσεις του Δ.Σ. και των Γ.Σ.* […]». Επιπλέον το άρθρο 4α υπό τον τίτλο «*Πειθαρχικές ποινές*» ορίζει ότι «*Το Διοικητικό Συμβούλιο όταν διαπιστώσει ότι κάποιο μέλος αποδεδειγμένα προβαίνει σε ενέργειες αντίθετες προς τους σκοπούς του Σωματείου και τα συμφέροντα αυτού ή η διαγωγή του είναι ασυμβίβαστη προς τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων ή του Διοικητικού Συμβουλίου δύναται το Διοικητικό Συμβούλιο, αφού προηγουμένως θα το καλέσει σε απολογία, να επιβάλει τις παρακάτω ποινές: 1. Προφορική σύσταση που θα καταχωρηθεί στα πρακτικά και στο μητρώο του μέλους, 2. Γραπτή επίπληξη, 3. Διαγραφή από ένα μήνα έως και τρεις μήνες κατά την κρίση του Δ.Σ., 4. Διαγραφή από 3 μήνες έως 24 μήνες, 5. Οριστική διαγραφή από μέλος του Σωματείου* […]».

347. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι οι αποφάσεις Γ.Σ. και Δ.Σ. του εν λόγω σωματείου είναι δεσμευτικές για τα μέλη του[271].

348. β) Το υπ' αριθ. 524/13-6-2006 πρακτικό Δ.Σ. του σωματείου «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ», όπου αποφασίστηκε να τυπωθεί τιμοκατάλογος και να διανεμηθεί στα μέλη στο αμέσως επόμενο γνωμοδοτικό που θα πραγματοποιηθεί, αποτελεί αναντίρρητα απόφαση ένωσης επιχειρήσεων κατά τα ανωτέρω. Και τούτο διότι μεταξύ άλλων πρόκειται για απόφαση δεσμευτική για τα μέλη του σωματείου, η μη συμμόρφωση με την οποία επισύρει μάλιστα τις πειθαρχικές κυρώσεις τις προβλεπόμενες στο άρθρο 4α του καταστατικού του σωματείου, που εκτείνονται από προφορική σύσταση μέχρι οριστική διαγραφή από το σωματείο.

349. γ) Η σχετική διευκρινιστική αναφορά του […] στην υποχρέωση ανάρτησης τιμοκαταλόγου[272], ουδεμία επιρροή ασκεί στην ουσιαστική αξιολόγηση της εν λόγω αντιανταγωνιστικής συμπεριφοράς εκ μέρους του σωματείου. Τούτο διότι η όποια ενδεχόμενη ατομική υποχρέωση κάθε σχολής οδήγησης χωριστά να αναρτά και να κοινοποιεί αρμοδίως τις τιμές της, δεν σχετίζεται αλλά και δεν δύναται να νομιμοποιήσει τη διαμόρφωση κοινού σωματειακού τιμολογίου, καθώς κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε ξεκάθαρα με άμεσο καθορισμό τιμών και κατ' επέκταση με καταφανή παράβαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού. Και τούτο ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι, τουλάχιστον για την πρακτική εκπαίδευση, η σχετική νομοθετική πρόβλεψη έχει ήδη καταργηθεί από το έτος 2003[273] (βλ. σχετικά κεφάλαιο ΙΙΙ.) και ως εκ τούτου δεν ήταν σε ισχύ κατά το έτος σύνταξης του ανωτέρω τιμοκαταλόγου (2006).

350. δ) Η πρακτική κατάρτισης τιμοκαταλόγων προτεινόμενων τιμών με τη συνδρομή λογιστή – φοροτεχνικού αλλά και η διανομή των σχετικών τιμοκαταλόγων στα μέλη του σωματείου ακολουθούνταν και στα πλαίσια των λεγόμενων «*γνωμοδοτικών*» που διοργάνωνε το σωματείο με θέμα την τιμολογιακή πολιτική του. Χαρακτηριστικά είναι τα ακόλουθα έγγραφα:

---

[271] Σημειωτέον ότι σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε το υπό εξέταση σωματείο, το καταστατικό του έχει υποστεί σειρά τροποποιήσεων. Κατά την περίοδο των κρινόμενων παραβάσεων ίσχυαν τα από το από 18-11-1996 και από 16-1-2004 καταστατικά (εγκριθέντα με τις υπ' αριθ. 20838/1997 και 7335/2004 αποφάσεις του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης), τα οποία περιλαμβάνουν όλα τα επίμαχα ανωτέρω αναφερόμενα άρθρα (ήτοι 1, 19, 2, 4 και 4[α] - βλ. κεφάλαιο ΙΙ.3.).

[272] Αναφερόμενος, προφανώς, στην παλαιότερη νομοθετική επιταγή του π.δ. 208/2002 (ΦΕΚ Α' 194/23-8-2002) περί ανάρτησης της ωριαίας αποζημίωσης για την παροχή πρακτικής και θεωρητικής εκπαίδευσης από κάθε σχολή οδηγών (βλ. αναλυτικά κεφάλαιο ΙΙΙ.)

[273] Βλ. άρθρο 4 παρ. 3 του π.δ. 337/2003 (ΦΕΚ Α' 291/18-12-2003).

- Το υπ’ αριθ. 519/8-3-2006 πρακτικό Δ.Σ. όπου υπό το θέμα ημερήσιας διάταξης «*Τιμολογιακή πολιτική σε Πανθεσσαλονίκειο επίπεδο*» λαμβάνεται ομόφωνη απόφαση περί σύγκλησης γνωμοδοτικού την 6 Απριλίου 2006 προκειμένου να συζητηθεί το τιμολόγιο σχετικά με τα θεωρητικά, τα πρακτικά μαθήματα και την παράσταση.
- Το προαναφερόμενο υπ’ αριθ. 524/13-6-2006 πρακτικό Δ.Σ. όπου «*αποφασίστηκε να τυπωθεί τιμοκατάλογος και να διανεμηθεί στα μέλη στο αμέσως επόμενο γνωμοδοτικό που θα πραγματοποιηθεί*».
- Το υπ’ αριθ. 552/5-5-2009 πρακτικό Δ.Σ. όπου ««*Συζητήθηκαν οι τελευταίες λεπτομέρειες για το γνωμοδοτικό [της 12-5-2009], όπως η οικονομική ανάλυση που θα κάνει η λογίστρια του σωματείου* […]. *Τονίστηκε από όλους ότι θα πρέπει να καταλάβουν οι συνάδελφοι να κρατήσουν ψηλά τις τιμές και ότι γίνεται η προσπάθεια να συνετιστούν όλοι και να συμπεριφερθούν ορθολογικά και συναδελφικά*».
- Την υπ’ αριθ. 3326/4-5-2009 πρόσκληση του σωματείου προς όλους τους εκπαιδευτές οδηγών του νομού, «*ΣΤΟ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΟ ΜΕ ΘΕΜΑ: “ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ*”», το οποίο επρόκειτο να πραγματοποιηθεί στις 12-5-2009 στο «*ΦΙΛΙΠΠΕΙΟ*».

351. Δεδομένης της απουσίας τήρησης πρακτικών στα ανωτέρω αναφερόμενα «*γνωμοδοτικά*» δεν μπορεί να διαπιστωθεί εν προκειμένω η λήψη σχετικής αποφάσεως σε επίπεδο «*γνωμοδοτικού*». Ωστόσο, από τη συνδυαστική αξιολόγηση των ανωτέρω εγγράφων καταδεικνύεται ξεκάθαρα η βούληση του σωματείου να συντονίσει την τιμολογιακή πολιτική των μελών του μέσω της κατάρτισης ενδεικτικών τιμοκαταλόγων. Άλλωστε, και […] στην από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του επιβεβαιώνει ότι: «[…] *Κάναμε πολλά γνωμοδοτικά σχετικά με το θέμα του κόστους των μαθημάτων. Πρόκειται για άτυπες συναντήσεις των μελών, όχι απαραιτήτως των ταμειακώς εντάξει, και πολλές φορές με την παρουσία και τρίτων-μη μελών του Σωματείου. Σε αυτά συζητούνταν ο υπολογισμός του κόστους του μαθήματος, για να μπορέσει ο καθένας να υπολογίσει το απαραίτητο κέρδος του, προκειμένου να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα της επιχείρησής του. Γίνονταν 1-2 γνωμοδοτικά το χρόνο* […]».

352. ε) Στο υπ’ αριθ. 2855/8-3-2006 έγγραφο του […] καταγράφεται ότι: «[…] *Με την ευκαιρία της συζήτησης για την διαγραφή μελών που δεν τηρούν το τιμολόγιο, θα ήθελα να* […]». Επιβεβαιώνεται και από το συγκεκριμένο έγγραφο η προσπάθεια που γινόταν εντός του εν λόγω συλλόγου για συντονισμό της τιμολογιακής πολιτικής των μελών. Εν συνεχεία στη σχετική κατάθεσή του ενώπιον της Γ.Δ.Α ανέφερε ότι: «[…] *είχε τεθεί σε συζήτηση μεταξύ μελών του σωματείου, εάν δηλαδή είναι εφικτό/νόμιμο να διαγράφεται μέλος που δεν τηρεί τον αναρτημένο τιμοκατάλογο που υπήρχε εκείνη την εποχή. Υπήρχε ένας τιμοκατάλογος, ο οποίος όριζε μία ενδεικτική ελάχιστη τιμή χρέωση εκπαιδευτικού μαθήματος κατόπιν σχετικής πρότασης φοροτεχνικού. Επειδή η τιμή αυτή δεν μπορούσε να επιβληθεί είχε προταθεί να διαγράφονται από τον σύλλογο τα μέλη που δεν συμμορφώνονταν αφού πλέον υπήρχε υπόνοια κάποιας παρανομίας* […]». Και από την συγκεκριμένη κατάθεση επιβεβαιώνεται αφενός η ύπαρξη τιμοκαταλόγου που εξέδιδε ο εν λόγω σύλλογος και αφετέρου ότι υπήρχε συζήτηση ως προς το κόστος του μαθήματος και σχετικές συμβουλές ειδικών-φοροτεχνικών ως προς το κόστος μαθημάτων.

353. στ) Στο υπ’ αριθ. 549/07-04-2009 πρακτικό του Δ.Σ. απευθύνονται συστάσεις εκ μέρους […], αλλά και όλων των παρευρισκομένων προς τον […] αναφορικά με την ακολουθούμενη εκ μέρους του τιμολογιακή πολιτική.

Συγκεκριμένα καταγράφεται ότι: «[…] *Όλοι οι παρευρισκόμενοι* […] *του τόνισαν ότι είναι θέμα ηθικής να μην έχουμε τέτοιες επαγγελματικές συμπεριφορές που δεν μας νοιάζει το τι συμβαίνει στον διπλανό μας, κάτι που θα μπορούσαν όλες οι μεγάλες σχολές οδηγών να κάνουν. Τέλος, ο […] δεσμεύτηκε να απαντήσει εάν θα συνεχίσει το μοίρασμα των φυλλαδίων του με αναγραφόμενες τιμές*». Και από αυτό το πρακτικό επιβεβαιώνεται η προσπάθεια συντονισμού της τιμολογιακής πολιτικής εκ μέρους του συλλόγου και των μελών που συμμετείχαν στα όργανά του, καθώς και η επίπληξη μελών που απέκλιναν.

354. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η προσπάθεια αντιμετώπισης μίας αποκλίνουσας με τις συγκεκριμένες προσπάθειες του εν λόγω συλλόγου (συντονισμού των τιμών) συμπεριφοράς του […], όπως προκύπτει από το υπ' αριθ. 555/25-5-2009 πρακτικό Δ.Σ. του σωματείου. Η προσπάθεια μάλιστα αυτή στέφεται με επιτυχία, καθώς στο υπ' αριθμ.3463/23-12-2009 έγγραφο του […] προς το σωματείο αναφέρεται: «[…] *δέχθηκα έντονη κριτική για την συνολική τιμή του διπλώματος οδήγησης. Κατόπιν ώριμης σκέψης, έστω και εκ των υστέρων, αποφάσισα να δεχθώ την καλοπροαίρετη συμβουλή σας για προσαρμογή των τιμών που επικρατούν στο κλάδο μας. Για το λόγο αυτό αποφάσισα* […] *να αποσύρω από την πρόσοψη της σχολής μου την τιμή που είχα αναρτήσει* […] *καθώς και επιθυμώ κοινή συνάντηση και με τους γείτονες συναδέλφους για χάραξη κοινής οικονομικής πολιτικής* […]»

355. ζ) Σημειωτέον ότι η δήλωση που φέρεται να έκανε ο […] στη Γ.Σ. […] 30 και 31-10-2010 ότι «*Στη Θεσσαλονίκη πήραμε απόφαση να αναρτήσουμε αφίσες με την κατώτερη τιμή*», δε μπορεί παρά να λειτουργήσει υποστηρικτικά της στοιχειοθέτησης της προπαρατεθείσας αντιανταγωνιστικής συμπεριφοράς του σωματείου.

356. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι το προτεινόμενο τιμολόγιο δεν ακολουθούνταν από όλα τα μέλη του σωματείου απαρεγκλίτως. Τουναντίον, υπήρχαν μέλη που τιμολογούσαν πολύ χαμηλά σε σχέση με τις ενδεικτικές τιμές, γεγονός που απασχολούσε κατά κόρον το σωματείο στα πλαίσια των συνεδριάσεων του Δ.Σ. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι κατά τα έτη 2002 και 2003 εντοπίζονται συγκεκριμένα αποσπάσματα σε πρακτικά Δ.Σ. όπου σε αιτιάσεις για πολύ χαμηλή τιμολόγηση από κάποια μέλη του σωματείου, γίνεται λόγος εκ μέρους […] για «*ελεύθερες τιμές*» και άρα αναρμοδιότητας επέμβασης Δ.Σ. σε ζητήματα τιμολόγησης[274]. Ωστόσο, η αντιμετώπιση αυτή δε φαίνεται να συνεχίζεται, καθώς σε μεταγενέστερα έτη είναι εμφανής η προσπάθεια της διοίκησης του σωματείου να διασφαλίσει την τήρηση του κοινού τιμολογίου, απευθύνοντας συστάσεις σε μέλη του σωματείου που δεν συμμορφώνονταν με την προτεινόμενη τιμολόγηση[275]. Υπήρχαν ακόμη και μεμονωμένες προτάσεις διαγραφής μελών του σωματείου[276] ή «*έκθεσής*» τους στη Γ.Σ. και «*απομάκρυνσής τους από το σύνολο*» σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις ενδεικτικές – συμφωνηθείσες τιμές[277] αλλά και «*επιστολές συμμόρφωσης*» μελών

---

[274] Βλ. υπ' αριθ. 446/2-7-2002 πρακτικό Δ.Σ. όπου αναφέρεται μεταξύ άλλων « […] […]. *Σε ότι αφορά τις τιμές όλοι μας γνωρίζουμε ότι οι τιμές είναι ελεύθερες και δεν μπορούμε να επέμβουμε σ' αυτό κατ' επέκταση δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα*» καθώς και υπ' αριθ. 464/3-6-2003 πρακτικό Δ.Σ. όπου αναφέρεται μεταξύ άλλων « […] *[…] [….] είπε ότι δεν μπορεί να κάνει τίποτα το Δ/Σ γιατί υπάρχει απόφαση Γ/Σ ότι οι τιμές θα μείνουν ελεύθερες*».

[275] Βλ. χαρακτηριστικά υπ' αριθ. 549/7-4-2009 πρακτικό Δ.Σ., όπου διατυπώνονται σχετικές συστάσεις στον […], καθώς και 555/25-5-2009 πρακτικό Δ.Σ. με θέμα «*ΤΗΡΗΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΔΣ*», όπου διατυπώνονται συστάσεις στον […].

[276] Βλ. υπ' αριθ. 2855/8-3-2006 έγγραφο […] και από 15-9-2010 διευκρινήσεις επ' αυτού.

[277] Βλ. από 6-12-2006 επιστολή του […] με τίτλο «*ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ*»

στις συστάσεις του Δ.Σ. ως προς την «*προσαρμογή των τιμών που επικρατούν στον κλάδο» και την «χάραξη κοινής οικονομικής πολιτικής*»[278].

357. Από τη συνολική θεώρηση των ανωτέρω στοιχείων συνάγεται ότι η εκ μέρους του σωματείου πρακτική κατάρτισης και ανάρτησης ενός προτεινόμενου τιμολογίου για τις παρεχόμενες από τα μέλη του υπηρεσίες εμπίπτει στο άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 703/1977-3959/2011, ενώ δεν φαίνεται να στοιχειοθετείται η υπαγωγή της στην εξαίρεση του άρθρου 1 παρ. 3 των ίδιων νόμων, κατά τα αναλυτικώς προπαρατεθέντα (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.). Ως εκ τούτου, η εν λόγω αντιανταγωνιστική πρακτική συνιστά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011. Και τούτο ανεξαρτήτως της έμπρακτης ή μη εφαρμογής του εκάστοτε προτεινόμενου τιμολογίου, διότι η ενδεχόμενη μη εφαρμογή του τιμολογίου στην πράξη ή η τυχόν μη ομοιόμορφη τήρησή του από τα μέλη του σωματείου ουδόλως επηρεάζει την στοιχειοθέτηση της ερευνώμενης παράβασης του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού εκ μέρους του σωματείου. Η εν λόγω παράβαση εκτείνεται από την 8-3-2006, οπότε και συγκαλείται γνωμοδοτικό του εν λόγω συλλόγου αναφορικά με το κόστος των μαθημάτων, έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (15-9-2010)[279].

VII.4. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΕΥΒΟΙΑΣ – ΒΟΙΩΤΙΑΣ

VII.4.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.4.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμολογίου από τα μέλη του Συλλόγου

358. Από τα στοιχεία της έρευνας της Γ.Δ.Α. προκύπτει ότι ο Σύλλογος Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Εύβοιας – Βοιωτίας αποφάσισε για ενιαία τιμή μαθημάτων κατά τη διάρκεια της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της 1-11-1999. Στο σχετικό, υπ' αριθ. 32, πρακτικό αναφέρεται ότι «*Τα θέματα που συζητήθηκαν στην Γ.Σ. είναι:* […] *γ) Τιμές επί των θεωρητικών μαθημάτων.* […] *Το τρίτο θέμα αποφασίσθηκε η ενιαία τιμή θεωρητικού και πρακτικού μαθήματος*».

359. Ωστόσο, στο πρακτικό (υπ' αριθ. 33) της επόμενης, Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης του συλλόγου, της 27-1-2000, καταγράφεται ότι «*Τα θέματα που συζητήθηκαν στην Γ.Σ. είναι τα κάτωθι:* […] *α) Έναρξη θεωρητικών μαθημάτων. Ενιαία τιμή μαθήματος* […] *Τα θέματα ετέθησαν σε ψηφοφορία και δεν ελήφθη καμία απόφαση, για κανένα θέμα.*»

360. Στο υπ' αριθ. 132/6-4-2004 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου αναφέρεται ότι αποφασίστηκε η σύγκληση Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης, προκειμένου να συζητηθούν και να ληφθούν αποφάσεις για ορισμένα θέματα, μεταξύ των οποίων και η «*Συζήτηση και προτάσεις για ενιαίο τιμοκατάλογο (είναι θέμα που χρονίζει)*».

361. Πράγματι, όπως σημειώνεται στο πρακτικό (υπ' αριθ. 43) της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της 15-4-2004, το συγκεκριμένο θέμα περιλήφθηκε ως πέμπτο θέμα της ημερήσιας διάταξης. Όπως, όμως, αναφέρεται στο πρακτικό, στη συγκεκριμένη Γενική Συνέλευση δεν ελήφθη απόφαση για κανένα θέμα, λόγω μη ύπαρξης απαρτίας.

[278] Βλ. υπ' αριθ. 3463/23-12-2009 έγγραφο του […] προς το σωματείο (της 9-12-2009).
[279] Βλ. και σχετικό κεφάλαιο περί διάρκειας των παραβάσεων (VIII.2.3.2.).

362. Όπως αναφέρεται δε στο πρακτικό (υπ' αριθ. 44) της Επαναληπτικής Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της 22-4-2004, το εν λόγω θέμα δεν συζητήθηκε και δεν ελήφθη απόφαση ούτε στη συγκεκριμένη Συνέλευση.

363. Στην από 15-10-2004 (αρ. πρωτ. 62) πρόσκληση για συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου την 22-10-2004[280], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*4) Συζήτηση και προτάσεις για ενιαίο τιμοκατάλογο και αύξηση τιμών.*»

364. Στο σχετικό, υπ' αριθ. 143/22-10-2004, πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου αναφέρεται πως αποφασίστηκε ομόφωνα να γίνει Έκτακτη Γενική Συνέλευση, στις 7-11-2004, για όλα τα θέματα της ημερήσιας διάταξης (συμπεριλαμβανομένου του ανωτέρω), λόγω της σοβαρότητάς τους.

365. Στο υπ' αριθ. 163/31-5-2006 πρακτικό της έκτακτης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου αναφέρεται, σε σχέση με το θέμα «*2) Γενική συνέλευση για αύξηση εισφορών τιμή μαθήματος και άλλα οικονομικά θέματα του Σωματείου*»: «*Δεύτερο θέμα: σχετικά με τις αυξήσεις εισφορών του Συλλόγου και τιμή μαθήματος πρακτικό και θεωρητικό και Γενική Συνέλευση. Ομόφωνα το Δ.Σ. να γίνει Έκτακτη Γενική Συνέλευση και ορίσθη για τις 18/6/2006* […] *και να συζητηθούν τα παρακάτω θέματα:* […] *Ελάχιστες τιμές διπλωμάτων.* […]».

366. Ακολούθησε η από 6-6-2006 (αρ. πρωτ. 58) πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 18-6-2006[281], στην οποία αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*4. Ελάχιστες τιμές διπλωμάτων.*»

367. Στο υπ' αριθ. 56/2-7-2006 πρακτικό της τρίτης Έκτακτης Επαναληπτικής Γενικής Συνέλευσης αναφέρεται ότι, σε σχέση με το ανωτέρω θέμα της ημερήσιας διάταξης, δεν ελήφθη καμία απόφαση.

368. Στην από 16-9-2006 (αρ. πρωτ. 68) πρόσκληση για έκτακτη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου την 20-9-2006[282], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*2. Τιμές θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων.*»

369. Στην από 21-9-2006 (αρ. πρωτ. 69) πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 28-9-2006[283], η οποία βρέθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών […], στη Θήβα, αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*2. Συζήτηση – προτάσεις για τιμές θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων.*»

370. Ωστόσο, στο σχετικό, υπ' αριθ. 57, πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της 28-9-2006, δεν καταγράφεται συζήτηση αναφορικά με το ανωτέρω θέμα, παρότι αυτό συμπεριλαμβανόταν στην ημερήσια διάταξη.

371. Στην από 24-4-2007 (αρ. πρωτ. 5) πρόσκληση για συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου την 2-5-2007[284], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*3) Τιμές διπλωμάτων.*»

372. Στο σχετικό, υπ' αριθ. 170/2-5-2007, πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου αναφέρεται πως αποφασίστηκε να τεθεί το συγκεκριμένο θέμα σε Γενική Συνέλευση.

[280] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […] και […].
[281] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […] και […].
[282] Ο.π.
[283] Ο.π.
[284] Ο.π.

373. Ακολούθησε η από 8-5-2007 (αρ. πρωτ. 7) πρόσκληση για Τακτική Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 17-5-2007[285], στην οποία αναφέρεται, μεταξύ των ειδικών θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*γ) Συζήτηση και προτάσεις για τιμές θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων.*»

374. Από το σχετικό, υπ’ αριθ. 58/17-5-2007 πρακτικό της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης προκύπτει ότι το εν λόγω θέμα δε συζητήθηκε μεταξύ των ειδικών θεμάτων. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της συζήτησης επί του προηγούμενου θέματος της ημερήσιας διάταξης («*Κριτική, συζήτηση, προτάσεις*»), αναφέρθηκαν, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*4. […]: Μίλησε γενικά για τα προβλήματα του κλάδου μας. Η ομιλία του κράτησε περίπου 45΄ και το περισσότερο μέρος ήταν για τους νέους εκπαιδευτές και τέλος έκλεισε με την αύξηση του μαθήματος.*
5. […]: Ζήτησε να συσταθεί πενταμελής επιτροπή με προεδρείο, να ερευνήσουν τα προβλήματα του εκπαιδευτή και να χαράξουν κοινή πορεία για την τιμή του μαθήματος. Το σώμα ομόφωνα με φανερή ψηφοφορία να προχωρήσουν στη σύσταση επιτροπής.»

375. Στο υπ’ αριθ. 59/17-1-2008 πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης αναφέρεται ότι αυτή είχε ως μοναδικό θέμα τη «*Συζήτηση – προτάσεις για αύξηση τιμών διπλωμάτων.*» Ωστόσο, όπως καταγράφεται στο πρακτικό «*Όλοι οι ομιλητές αναφέρθηκαν σε πολλά θέματα γύρω από την τιμή διπλώματος και πολλά θέματα εκτός ημερήσιας διάταξης. Επειδή ο αριθμός των μελών είναι σχετικά μικρός και σε δύο μήνες περίπου έχουμε εκλογές, ομόφωνα δεν πάρθηκε καμία απόφαση.*»

376. Στο υπ’ αριθ. 184/20-5-2008 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου καταγράφεται ότι αποφασίστηκε η πραγματοποίηση Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης, με θέμα ημερήσιας διάταξης, μεταξύ άλλων, την «*Απόφαση για ενιαίο τιμοκατάλογο.*».

377. Στην από 9-6-2008 (αρ. πρωτ. 58) πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 21-6-2008[286], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*5. Συζήτηση και προτάσεις για ενιαίο τιμοκατάλογο.*»

378. Στο υπ’ αριθ. 62/28-6-2008 πρακτικό της Δεύτερης Επαναληπτικής Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Πέμπτο Θέμα*[287]*: Εγκρίθηκε από την Γ.Σ. κατά πλειοψηφία να τυπωθεί ο τιμοκατάλογος όπως παρουσιάσθηκε από το Δ.Σ. με ορισμένες τροποποιήσεις και να δοθεί στους συναδέλφους για ανάρτηση στα γραφεία τους.* […]

379. Σημειώνεται ότι, κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών […], βρέθηκε Τιμοκατάλογος Ελάχιστων Προτεινόμενων Τιμών, από 1-1-2009, του συλλόγου, υπογεγραμμένος από […], […] και […]. Σε αυτόν παρατίθενται οι τιμές (χωρίς Φ.Π.Α.) για κάθε θεωρητικό και πρακτικό μάθημα, παράστασης, δικαιολογητικών και ενδεικτικές τιμές διπλώματος για κάθε κατηγορία (βλ. συνημμένο Παράρτημα 3 της υπ’ αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, Πίνακας 4).

380. Σημειώνεται ότι ο ίδιος τιμοκατάλογος βρέθηκε και κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών […], στην Πάτρα, όπου, μαζί με τον εν λόγω τιμοκατάλογο, τηρούνταν αναλυτικές καταστάσεις με το κόστος των παραβόλων, των θεωρητικών ή/και πρακτικών μαθημάτων, της παράστασης

[285] Ο.π.
[286] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […] και […].
[287] Υπογράμμιση του συντάκτη του εγγράφου.

και το γενικό σύνολο αυτών, για 16 κατηγορίες διπλωμάτων (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.1.1.1.).

381. Στην από 31-1-2009 (αρ. πρωτ. 5) πρόσκληση για (τακτική) συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου την 31-1-2009[288], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης: «*5) Διανομή τιμοκαταλόγου – Κριτική, προτάσεις για την τήρησή του.*»

382. Στο σχετικό, υπ' αριθ. 193/31-1-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου αναφέρεται ότι έγινε ομόφωνα αποδεκτή από τα μέλη του Δ.Σ. η «*Διανομή τιμοκαταλόγου και δέσμευση από την Γ.Σ. για την τήρησή του*» .

383. Ακολούθησε η από 2-2-2009 (αρ. πρωτ. 7) πρόσκληση για Τακτική Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 15-2-2009[289], στην οποία αναφέρεται το ανωτέρω («*5. Διανομή τιμοκαταλόγου – κριτική - προτάσεις για την τήρησή του.*») μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.[290]

384. Ωστόσο, στο σχετικό, υπ' αριθ. 63/15-2-2009 πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης, δεν καταγράφεται καμία συζήτηση σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα.[291]

385. Στο υπ' αριθ. 194/28-2-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου σημειώνεται ότι από την προσεκτική ανάγνωση των πρακτικών της Γενικής Συνέλευσης της 15-2-2009, προέκυψε ότι δεν τηρήθηκαν όλες οι νόμιμες διαδικασίες και δεν εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Ως εκ τούτου, το Δ.Σ. αποφάσισε να επαναφέρει τα θέματα που έμειναν εκκρεμή σε νέα Έκτακτη Γενική Συνέλευση, η οποία θα προσδιοριζόταν σε νέα συνεδρίαση του Δ.Σ. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και επιβεβαιώθηκε με την υπ' αριθ. πρωτ. 5176/18.6.2012 επιστολή του συλλόγου, τα εν λόγω θέματα δεν επανήλθαν προς συζήτηση στο Διοικητικό Συμβούλιο ή στη Γενική Συνέλευση του συλλόγου.

386. Σχετικά με τα ανωτέρω (συζητήσεις στα όργανα Διοίκησης του συλλόγου και πιθανή απόφαση περί εφαρμογής ενιαίου τιμοκαταλόγου), ο […], […] του συλλόγου […] και […], […][292], στην από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α., δήλωσε τα εξής: «*Δεν υπάρχει ενιαίος τιμοκατάλογος και ούτε υπήρξε ποτέ. Επρόκειτο για μία πρόταση συναδέλφων - μελών προς το Διοικητικό Συμβούλιο, η οποία προέκυπτε από την ανάγκη του π.δ. 208/2002 (ΦΕΚ Α, 194), που έχει σχέση με την άδεια λειτουργίας σχολής οδήγησης, και προέβλεπε ότι έπρεπε να υπάρχει αναρτημένη η ωριαία αποζημίωση (αρ. 2 παρ. 12, […]), το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε να συζητηθεί σε Γενική Συνέλευση, η οποία όμως ποτέ δεν συζήτησε τέτοιο θέμα, όπως προκύπτει από το σύνολο των Πρακτικών. Είχε οριστεί και μία επιτροπή (αναφέρει τα ονόματα το πρακτικό) η οποία όμως ούτε επιλήφθηκε, ούτε ασχολήθηκε από τότε μέχρι σήμερα, όπως προκύπτει και από τα πρακτικά.*».

387. Σε ερώτηση σχετικά με μέλη του συλλόγου που τυχόν εφαρμόζουν ενιαίο τιμοκατάλογο, στην ίδια ανωμοτί κατάθεση, ο […] απάντησε «*Ποτέ και κανένας. Στην περιφέρεια Βοιωτίας και Εύβοιας δεν υπάρχουν ούτε δύο σχολές οδήγησης*

[288] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […] και […].
[289] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […] και […].
[290] Η εν λόγω πρόσκληση βρέθηκε και κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών των […], στη Θήβα.
[291] Σημειώνεται ότι στην εν λόγω Γενική Συνέλευση παρέστη και […], καθώς, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, περιλαμβανόταν και η ενημέρωση εκ μέρους του σχετικά με θέματα του κλάδου.
[292] Στην ίδια ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α., […] δήλωσε ότι πλέον έχει διαγραφεί από το σύλλογο.

που να έχουν ίδια τιμή, από όσο τουλάχιστον γνωρίζω», ενώ προσέθεσε ότι, τουλάχιστον για το διάστημα που αποτελούσε […] του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου, ο έλεγχος κάθε σχολής οδηγών, όσον αφορά στις τιμές της, δεν συμπεριλαμβανόταν στους σκοπούς του συλλόγου. Ο […] σημείωσε ότι, κατά τη διάρκεια της θητείας του στο Διοικητικό Συμβούλιο, δεν υπήρχε τραπεζικός λογαριασμός του συλλόγου, όπως πιστεύει ότι δεν υπήρχε και προηγουμένως, ενώ τόνισε ότι δεν είναι δυνατό να υπάρξει ή να λειτουργήσει ενιαίος τιμοκατάλογος.

388. Περαιτέρω, στην από 30-9-2010 ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α., ο […] δήλωσε, απαντώντας σε ερώτηση σχετικά με τους λόγους της παραίτησής του από τη θέση του Προέδρου του συλλόγου: «*Επιπλέον, είχαμε προτείνει ενιαίο τιμοκατάλογο με κατώτατες τιμές που όμως δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Αντίθετα, οι τιμές πολλές φορές έφθαναν στα οριακά λειτουργικά έξοδα των επιχειρήσεων εξαιτίας του έντονου ανταγωνισμού, πράγμα που ισχύει μέχρι και σήμερα με εξαίρεση την επαρχία Θήβας και τον νομό Φθιώτιδος.* […]». Στη συνέχεια της κατάθεσής του, ο […] περιέγραψε αναλυτικά τον τρόπο λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου, στις περιοχές όπου αυτό εφαρμόζεται (βλ. κατωτέρω υπό κεφάλαιο VII.11.1.1.), ενώ, σε απάντηση ερωτήματος σχετικά με τα προβλήματα του κλάδου, ανέφερε, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Ναι, ο κλάδος έχει προβλήματα, τα εξής: 1) τη μη ορθολογική παραγωγή νέων εκπαιδευτών που οδηγεί σε χαμηλό επίπεδο την ποιότητα εκπαίδευσης, 2) τον αθέμιτο ανταγωνισμό, όπου οδηγεί τις επιχειρήσεις σχολών οδηγών σε αμοιβές τέτοιες που τις κάνει μη βιώσιμες. Με αυτή την πρακτική παρέχεται κακής ποιότητας εκπαίδευση, ασυμβίβαστο με το όραμα περί οδικής ασφάλειας των υπευθύνων. Προτείνω, προς επίλυση των ανωτέρω προβλημάτων, να καθοριστεί ενιαία κατώτατη τιμή.*».

VII.4.1.2. Υποχρεωτική διακοπή μαθημάτων

389. Στο υπ’ αριθ. 163 πρακτικό της έκτακτης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου της 31-5-2006 αναφέρεται ότι αποφασίστηκε ομόφωνα να γίνει Έκτακτη Γενική Συνέλευση στις 18-6-2006, με θέμα ημερήσιας διάταξης, μεταξύ άλλων, τις καλοκαιρινές διακοπές του έτους 2006. Σχετικά με το εν λόγω ζήτημα, καταγράφεται στο πρακτικό ότι «*Το τρίτο θέμα σχετικά με τις καλοκαιρινές διακοπές γνωρίζουμε όλοι ότι κατά την Υ.Α. 58930 και μετά την τροποποίηση και συμπλήρωση, δεν γίνονται διακοπές. Εμείς ομόφωνα ζητάμε διακοπές, από 1/8 – 20/8/2006*» .

390. Ακολούθησε η από 6-6-2006 (αρ. πρωτ. 58) πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου την 18-6-2006[293], στην οποία αναφέρεται το ανωτέρω («*2. Καλοκαιρινές διακοπές*») μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

391. Στο υπ’ αριθ. 56/2-7-2006 πρακτικό της τρίτης Έκτακτης Επαναληπτικής Γενικής Συνέλευσης του συλλόγου αναφέρεται, σχετικά με το ανωτέρω θέμα της ημερήσιας διάταξης, ότι: «*Το πρώτο θέμα: ομόφωνα τα τρία μέλη να γίνουν διακοπές από 1/8/06 – 15/8/06. Μειοψήφησε ο […] ο οποίος επιθυμεί να μην γίνουν διακοπές.*». [294]

---

[293] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […] και […].

[294] Όπως προκύπτει από το σχετικό πρακτικό, η εν λόγω Γενική Συνέλευση πραγματοποιήθηκε με την παρουσία τεσσάρων μελών του συλλόγου, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το καταστατικό του συλλόγου, ήταν αρκετός οποιοσδήποτε αριθμός οικονομικά τακτοποιημένων μελών για την πραγματοποίησή της.

392. Στο υπ' αριθ. 58/17-5-2007 πρακτικό της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης του συλλόγου καταγράφονται, μεταξύ άλλων, τα εξής, στη συζήτηση του θέματος «Κριτική, συζήτηση, προτάσεις»: «2. […]: Ζήτησε να γίνονται καλοκαιρινές διακοπές. Με φανερή ψηφοφορία 13 ΝΑΙ 19 ΟΧΙ.»

393. Στο υπ' αριθ. 184/20-5-2008 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου καταγράφεται ότι αποφασίστηκε η πραγματοποίηση Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης, με θέμα ημερήσιας διάταξης, μεταξύ άλλων, την «*Απόφαση για καλοκαιρινές διακοπές. Το Δ.Σ. προτείνει από 2 Αυγ. έως 16 Αυγούστου.*» Ακολούθησε η από 9-6-2008 (αρ. πρωτ. 58) πρόσκληση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου στις 21-6-2008[295], στην οποία αναφέρεται το ανωτέρω («*Απόφαση για καλοκαιρινές διακοπές*») ως τέταρτο θέμα της ημερήσιας διάταξης. Η σχετική Έκτακτη Γενική Συνέλευση πραγματοποιήθηκε την 28-6-2008 και όπως προκύπτει από το υπ' αριθ. 62/28-6-2008 πρακτικό της εγκρίθηκε κατά πλειοψηφία η πρόταση του Δ.Σ. για διακοπή των θεωρητικών και πρακτικών εξετάσεων από 1 Αυγούστου έως 17 Αυγούστου και αποφασίστηκε να σταλεί σχετικό έγγραφο από το ΔΣ προς το Υπουργείο Μεταφορών και τη Νομαρχία.

VII.4.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.4.2.1. Ένωση επιχειρήσεων

394. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαια VI.3.1. και VI.3.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

395. i) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 25 του καταστατικού του, όπως ίσχυε κατά την παράβαση, ο εν λόγω σύλλογος αποτελεί επαγγελματικό σωματείο το οποίο πέραν του καταστατικού του ρυθμίζεται συμπληρωματικά, μεταξύ άλλων, από τις διατάξεις του ν. 1712/1987 περί εκσυγχρονισμού επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών, όπως ισχύει.

396. ii) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού του, όπως ίσχυε κατά την παράβαση: «*Σκοποί του σωματείου είναι η μελέτη και η προαγωγή των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του στα πλαίσια της εξυπηρέτησης του κοινωνικού συνόλου* […]».

397. iii) Σύμφωνα με το άρθρο 5 του καταστατικού του, όπως ίσχυε κατά την παράβαση: «*Μέλη του σωματείου μπορούν να γίνουν τα φυσικά πρόσωπα τα οποία ασκούν νομίμως κατά κύριον και σύνηθες επάγγελμα το επάγγελμα του εκπαιδευτή οδηγών αυτοκινήτων πάσης φύσεως εις τους Ν. Εύβοιας και Βοιωτίας*».

398. Μέλη, επομένως, του εν λόγω σωματείου είναι κυρίως ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης (όσο και εργαζόμενοι σε αυτές τις σχολές).

399. Σημειώνεται σχετικά ότι σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. 5016/11-6-2012 επιστολή παροχής στοιχείων που απέστειλε ο εν λόγω σύλλογος σε απάντηση του υπ' αριθ. πρωτ. 4337/14-5-2012 σχετικού αιτήματος της Γ.Δ.Α., 7 εκ των 41 μελών του είναι υπάλληλοι και ως εκ τούτου οι υπόλοιποι αποτελούν ιδιοκτήτες-ελεύθερους επαγγελματίες.

400. Συνεπώς, το υπό εξέταση σωματείο αποτελεί «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ.1 ν.703/1977-3959/2011.

[295] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του συλλόγου, […] και […].

VII.4.2.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών της

401. Ο Σύλλογος υπέβαλλε τα υπ’ αριθμ. 97/4.4.2013 και 161/4.6.2013 Υπομνήματα, όπου ισχυρίστηκε μεταξύ άλλων ότι:

- ♦ Ο σύλλογος αριθμεί 36 μέλη εκ των οποίων λιγότερα από 20 ενεργά σε σύνολο δραστηριοποιούμενων στους δύο νομούς 92 εκπαιδευτών, γεγονός που ενδεικνύει την περιορισμένη δυνατή επίδραση των αποφάσεων του συλλόγου
- ♦ Ουδέποτε τέθηκε ζήτημα αποβολής μέλους συνεπώς δεν υπήρξε αίσθηση δέσμευσης των μελών για την τήρηση αποφάσεων
- ♦ Ο τιμοκατάλογος που βρέθηκε στη σχολή του νόμιμου εκπρόσωπου του συλλόγου προς απόδειξη της παράβασης καθορισμού τιμών για την περίοδο από 28.6.2008 έως 30.9.2010 αφορά ενδεικτικές τιμές που κανένα μέλος δεν υποχρεώθηκε να τηρήσει
- ♦ Δεν υπάρχει σχέση με τον τιμοκατάλογο που βρέθηκε στην περιοχή της Πάτρας
- ♦ Το όποιο αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα περιορίζεται μεταξύ των λαβόντων τον τιμοκατάλογο μελών και στον μετά την «έναρξη ισχύος» του χρόνο
- ♦ Ο τιμοκατάλογος δεν εφαρμόστηκε ποτέ στην πράξη
- ♦ Κατά τα τελευταία έτη η νομολογία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει διαφοροποιηθεί σε ένα βαθμό ως προς την per se προσέγγιση αντιανταγωνιστικών αποφάσεων
- ♦ Η σχετική γεωγραφική αγορά θα μπορούσε να ορισθεί ευρέως ως ολόκληρη η ελληνική επικράτεια
- ♦ Ο χαρακτήρας των αναφερόμενων τιμών ως ενδεικτικών αποκλείει την ύπαρξη παράβασης του άρθρου 1 του Ν. 703/1977-3959/2011 ελλείψει των πρόσθετων προϋποθέσεων που απαιτεί η σχετική νομολογία της ΕΕ (π.χ. «μηχανισμοί εποπτείας» ή άλλων «παραγόντων αποτροπής»).
- ♦ Ο μάρτυρας του συλλόγου, […] και […]του Τμήματος Υπηρεσιών του Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Ευβοίας βεβαίωσε ενόρκως ενώπιον της ΕΑ ότι ουδέποτε περιέπεσε στην αντίληψή του οποιαδήποτε απόφαση ή συζήτηση του σωματείου για καθορισμό τιμών ή για διακοπή μαθημάτων.
- ♦ Αντίστοιχου περιεχομένου είναι και η ένορκη βεβαίωση του μάρτυρα […] ο οποίος εργάζεται στη Νομαρχία Εύβοια και για περισσότερο από δύο δεκαετίες έχει διατελέσει […] και […].
- ♦ Όπως προκύπτει από το σύνολο των πρακτικών των ΓΣ που ακολούθησαν αυτήν της 28.6.2008 δεν ξανασυζητήθηκε ζήτημα τιμοκαταλόγου.
- ♦ Η απόφαση της ΓΣ της 28.6.2008 για ενιαίο τιμοκατάλογο προτεινόμενων τιμών τελούσε υπό την αναβλητική αίρεση των τροποποιήσεων και της διανομής του τιμοκαταλόγου στο σύνολο των μελών μας. Καθώς η αναβλητική αίρεση δεν πληρώθηκε ποτέ η απόφαση δεν παρήγαγε τα αποτελέσματά της.

402. Παρά τα όσα υποστηρίζει, και σε αντιστοιχία με όσα καταγράφηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.3., VI.3.5. και VII.4.1.1.), ο σύλλογος έλαβε

αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των μελών του. Τούτο προκύπτει από τα εξής:

403. α) Σύμφωνα με το άρθρο 7 του καταστατικού του, όπως ίσχυε κατά την παράβαση, κάθε μέλος του σωματείου έχει υποχρέωση, μεταξύ άλλων: «[…]*Να τηρεί το καταστατικό και να συμμορφώνεται με τις αποφάσεις της Γεν. Συνέλευσης, του Διοικ. Συμβουλίου και των λοιπών οργάνων του σωματείου* […]». Στο δε άρθρο 9 υπό τον με τίτλο «*Αποβολή – Αποχώρηση Μέλους*», προβλέπεται: «*Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Σωματείου και ύστερα από αιτιολογημένη απόφαση της αποβάλλεται κάθε μέλος που* […] *β) Συμπεριφέρεται αντίθετα προς τους σκοπούς του Σωματείου και τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου* […]».

404. Ως εκ τούτου συνάγεται ότι οι αποφάσεις Γ.Σ. και Δ.Σ. του εν λόγω σωματείου είναι δεσμευτικές για τα μέλη του[296].

405. β) Από το υπ' αριθ. 62/28-6-2008 πρακτικό της (Έκτακτης) Γ.Σ. προκύπτει ότι ρητά εγκρίθηκε κατά πλειοψηφία η εκτύπωση και διανομή τιμοκαταλόγου προς ανάρτηση στα γραφεία των μελών του εν λόγω συλλόγου.

406. γ) Εν συνεχεία, όπως προκύπτει από το υπ' αριθ. 193/31-1-2009 πρακτικό του Δ.Σ. έγινε ομόφωνα αποδεκτή η διανομή του τιμοκαταλόγου και η δέσμευση των μελών της Γ.Σ για την τήρησή του. Σχετικά, ανευρέθηκε ισχύων από 01-01-2009 τιμοκατάλογος ελάχιστων προτεινόμενων τιμών.

407. δ) Ο […] στην από 30-9-2010 ανωμοτί κατάθεσή του, συνομολογεί την αντιανταγωνιστική δράση του συλλόγου δηλώνοντας ρητά «[…] *είχαμε προτείνει ενιαίο τιμοκατάλογο με κατώτατες τιμές που όμως δεν εφαρμόστηκε ποτέ* […]».

408. Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι ο εν λόγω σύλλογος έλαβε απόφαση περί καθορισμού τιμών που εμπίπτει στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, χωρίς να διαπιστώνεται η πλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης εξαίρεσης της παραγράφου 3 του ως άνω άρθρου, σύμφωνα με τα αναλυτικώς προπαρατεθέντα (βλ. κεφάλαια VI.3.7.). Ως εκ τούτου η εν λόγω αντιανταγωνιστική συμπεριφορά συνιστά ξεκάθαρη παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, η οποία εκτείνεται[297] από την 28-6-2008, οπότε και αποφασίζεται από τη Γ.Σ. του συλλόγου η διανομή τιμοκαταλόγου στα μέλη, έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (30-9-2010)[298].

409. Το γεγονός ότι πρόκειται για ελάχιστες προτεινόμενες τιμές καμία επίδραση δεν έχει στη στοιχειοθέτηση της ως άνω παράβασης, όπως έχει ήδη εκτεθεί ανωτέρω. Ομοίως, η μη εφαρμογή του τιμοκαταλόγου στην πράξη, κατά τα λεγόμενα του […], δεν διαδραματίζει κανένα ρόλο στην αξιολόγηση της εν λόγω συμπεριφοράς του συλλόγου, και αληθής να είναι, καθώς πρόκειται για εξ' αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού. Εξάλλου, το γεγονός ότι ο σχετικός

---

[296] Σημειωτέον ότι σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε ο υπό εξέταση σύλλογος το από 22-9-1991 (εγκριθέν με την υπ' αριθ. 237/91 απόφαση του Πρωτοδικείου Χαλκίδας), καταστατικό του ίσχυε κατά την περίοδο των παραβάσεων χωρίς να έχει τροποποιηθεί (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.4.).

[297] Στην υπ' αριθμ. πρωτ. 1497/14.2.2013 Έκθεση υπήρξε πρόταση για αναγνώριση παράβασης και για χρονικό διάστημα των ετών 1999-2002, την οποία ωστόσο δεν κάνει δεκτή η παρούσα απόφαση. Για το λόγο αυτό παρέλκει και η αντίκρουση των ενστάσεων του συλλόγου περί α) παραγραφής της εξουσίας επιβολής κυρώσεων παρά την απουσία σχετικής ρύθμισης κατά το υπό εξέταση διάστημα και β) παρόδου της εύλογης προθεσμίας δράσης της διοίκησης, επειδή ακόμα και αν δεν γίνουν δεκτά τα περί παραγραφής, έχει παρέλθει ο εύλογος χρόνος επιβολής κυρώσεων για τις ελεγχόμενες παραβάσεις του διαστήματος από 1.11.1999 έως και 27.1.2000.

[298] Βλ. και σχετικό κεφάλαιο περί διάρκειας των παραβάσεων (VIII.2.3.2.).

τιμοκατάλογος δεν διανεμήθηκε απλώς στα μέλη του συλλόγου αλλά κυκλοφόρησε και πέραν των γεωγραφικών ορίων του συλλόγου[299] θα μπορούσε να αξιολογηθεί ως ενδεικτικό της θέσεώς του σε ισχύ και της έμπρακτης εφαρμογής του.

410. Η δε επίκληση από τον […] στην από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του της παλαιότερης νομοθετικής επιταγής του π.δ. 208/2002 περί ανάρτησης της ωριαίας αποζημίωσης για την παροχή πρακτικής και θεωρητικής εκπαίδευσης από κάθε σχολή οδηγών[300], ουδεμία επιρροή ασκεί στην ουσιαστική αξιολόγηση της εν λόγω αντι-ανταγωνιστικής συμπεριφοράς εκ μέρους του σωματείου, διότι η όποια ενδεχόμενη ατομική υποχρέωση κάθε σχολής οδήγησης χωριστά να αναρτά και να κοινοποιεί αρμοδίως τις τιμές της, δεν σχετίζεται αλλά και δεν δύναται να νομιμοποιήσει τη διαμόρφωση κοινού σωματειακού τιμολογίου, καθώς κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε ξεκάθαρα με άμεσο καθορισμό τιμών και κατ’ επέκταση με καταφανή παράβαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού. Και τούτο ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι, τουλάχιστον για την πρακτική εκπαίδευση, η σχετική νομοθετική πρόβλεψη έχει ήδη καταργηθεί από το έτος 2003[301] (βλ. σχετικά κεφάλαιο ΙΙΙ.) και ως εκ τούτου δεν ήταν σε ισχύ κατά το έτος σύνταξης του ανωτέρω τιμοκαταλόγου (2009).

411. Η επίκληση, επίσης, προβλημάτων του κλάδου και πρακτικών αθέμιτου ανταγωνισμού δεν μπορεί κατά τα ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.2.1.) να αιτιολογήσει τη λήψη απόφασης για κατάρτιση ενιαίου προτεινόμενου τιμοκαταλόγου εκ μέρους του εν λόγω συλλόγου.

VII.4.2.3. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την παραγωγή-διάθεση

412. Στο υπ’ αριθμ. 97/4.4.2013 Υπόμνημα, ο σύλλογος ισχυρίστηκε όσον αφορά τη διακοπή των μαθημάτων ότι:

- Η συζήτηση αφορούσε τη διακοπή εξετάσεων και όχι μαθημάτων
- Στο πλαίσιο αυτό η δράση του συλλόγου ήταν συνδικαλιστική και συνεπώς εκπίπτουν του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ
- Ο περιορισμός αφορούσε ουσιαστικά (εξαιρουμένων των αργιών) 12 ημέρες κατά το μήνα Αύγουστο, όπου όλα υπολειτουργούν, ενώ κατά τη λήψη της απόφασης συμμετείχαν μόλις 4 μέλη και συνεπώς ο περιορισμός του ανταγωνισμού ήταν αμελητέος
- Η απόφαση αναφέρεται στην υποβολή αιτήματος διακοπής των εξετάσεων στην Πολιτεία και όχι στη διακοπή της παροχής των μαθημάτων από τα μέλη
- Η όποια διακοπή της διάθεσης δεν εφαρμόστηκε ποτέ στην πράξη.

---

[299] Ο από 1-1-2009 τιμοκατάλογος βρέθηκε και στη σχολή οδηγών […] του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ», […], συνοδευόμενος μάλιστα από αναλυτικές καταστάσεις με το κόστος των παραβόλων, των θεωρητικών ή/και πρακτικών μαθημάτων, της παράστασης και το γενικό σύνολο αυτών, για 16 κατηγορίες διπλωμάτων (βλ. και ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.1.1.1.).

[300] Βλ. για την πρακτική εκπαίδευση περίπτωση β) του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 8 του άρθρου 7 του π.δ. 208/2002 (ΦΕΚ Α’ 194/23-8-2002), όπως ίσχυε και για την θεωρητική εκπαίδευση περίπτωση β) της παραγράφου 12 του άρθρου 8 του ως άνω πδ, όπως ισχύει.

[301] Βλ. άρθρο 4 παρ. 3 του π.δ. 337/2003 (ΦΕΚ Α’ 291/18-12-2003).

413. Σε αντιστοιχία ωστόσο με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.3, VI.3.5. και VII.4.1.2.), παρατηρείται ότι ο σύλλογος έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την διάθεση εκ μέρους τους υπηρεσιών μαθημάτων (και της διενέργειας εξετάσεων). Τούτο προκύπτει από τα εξής:

414. α) Στο υπ’ αριθ. 56/2-7-2006 πρακτικό της τρίτης Έκτακτης Επαναληπτικής Γ.Σ. του συλλόγου αναφέρεται, σχετικά με το ανωτέρω θέμα της ημερήσιας διάταξης, ότι: «*Το πρώτο θέμα: ομόφωνα τα τρία μέλη να γίνουν διακοπές από 1/8/06 – 15/8/06. Μειοψήφησε […] ο οποίος επιθυμεί να μην γίνουν διακοπές*»[302].

415. β) Στο υπ’ αριθ. 58/17-5-2007 πρακτικό της Τακτικής Γ.Σ. του συλλόγου καταγράφονται, μεταξύ άλλων, τα εξής, στη συζήτηση του θέματος «*Κριτική, συζήτηση, προτάσεις*»: «*2. […]: Ζήτησε να γίνονται καλοκαιρινές διακοπές. Με φανερή ψηφοφορία 13 ΝΑΙ 19 ΟΧΙ.*»

416. γ) Στο υπ’ αριθ. 184/20-5-2008 πρακτικό του Δ.Σ. του συλλόγου καταγράφεται ότι αποφασίστηκε η πραγματοποίηση Έκτακτης Γ.Σ., με θέμα ημερήσιας διάταξης, μεταξύ άλλων, την «*Απόφαση για καλοκαιρινές διακοπές. Το Δ.Σ. προτείνει από 2 Αυγ. έως 16 Αυγούστου*». Η σχετική Έκτακτη Γενική Συνέλευση πραγματοποιήθηκε την 28-6-2008 και όπως προκύπτει από το υπ’ αριθ. 62/28-6-2008 πρακτικό της εγκρίθηκε κατά πλειοψηφία η πρόταση του Δ.Σ. για διακοπή των θεωρητικών και πρακτικών εξετάσεων από 1 Αυγούστου έως 17 Αυγούστου και αποφασίστηκε να σταλεί σχετικό έγγραφο από το Δ.Σ. προς το Υπουργείο Μεταφορών και τη Νομαρχία.

417. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ο εν λόγω σύλλογος έλαβε τουλάχιστον μία φορά (για τις θερινές διακοπές του 2006) δια της Γ.Σ. απόφαση για διακοπή μαθημάτων κατά την περίοδο των θερινών διακοπών και συγκεκριμένα από 1-8-2006 έως 15-8-2006. Η εν λόγω απόφαση έγινε αποδεκτή από την πλειοψηφία των παρευρισκομένων μελών. Επίσης, εντός του συλλόγου άλλες δύο φορές επιδιώχθηκε ο συντονισμός μεταξύ των μελών ως προς τη διάθεση των υπηρεσιών τους κατά την διάρκεια των θερινών διακοπών που πρότεινε ο σύλλογος. Επεδίωξε, κατά συνέπεια, ο εν λόγω σύλλογος τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των μελών ως προς την διάθεση των υπηρεσιών τους. Ανεξάρτητα από το εάν τελικά επιτεύχθηκε ο σκοπός, δεν αναιρείται κατά τα ανωτέρω ο αντιανταγωνιστικός χαρακτήρας των εν λόγω αποφάσεων-επιδιώξεων του εν λόγω συλλόγου. Το γεγονός ότι οι κρατικές αρχές ενδέχεται να έλαβαν γνώση των εν λόγω αποφάσεων και, ακόμα και εάν τις ενέκριναν, τούτο δεν αναιρεί κατά τα ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο VI.3.5.3.) τον αντιανταγωνιστικό χαρακτήρα των εν λόγω αποφάσεων, και εν πάσει περιπτώσει την υπαγωγή τους στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/77-3959/2011, ενώ δεν φαίνεται από τα στοιχεία του φακέλου να στοιχειοθετείται ούτε υπαγωγή τους στην εξαίρεση του άρθρου 1 παρ. 3 των ίδιων νόμων (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.). Επιπλέον, ακόμα και εάν έχει προηγηθεί απόφαση των αρχών για μη διενέργεια εξετάσεων, τούτο δεν δικαιολογεί τις αποφάσεις για διακοπή μαθημάτων για το ίδιο χρονικό διάστημα[303].

---

[302] Όπως προκύπτει από το σχετικό πρακτικό, η εν λόγω Γενική Συνέλευση πραγματοποιήθηκε με την παρουσία τεσσάρων μελών του συλλόγου, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το καταστατικό του συλλόγου, ήταν αρκετός οποιοσδήποτε αριθμός οικονομικά τακτοποιημένων μελών για την πραγματοποίησή της.

[303] Εξάλλου, επισημαίνεται στο σημείο αυτό ότι η παράγραφος 3 του άρθρου 29 της Υ.Α. οικ. 58930/480/99 που προέβλεπε ότι οι πρακτικές εξετάσεις (πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες) δεν πραγματοποιούνταν σε ορισμένες χρονικές περιόδους διακοπών ίσχυε μέχρι και τον Ιούλιο του έτους

418. Τέλος, ενδεχόμενο επιχείρημα ότι ο εν λόγω σύλλογος καθόρισε συνδικαλιστικά την περίοδο διακοπών των σχολών οδήγησης-μελών του, σημειώνεται ότι δεν αναιρεί τον αντιανταγωνιστικό χαρακτήρα των εν λόγω αποφάσεων. Ο καθορισμός των θερινών διακοπών ή των διακοπών Χριστουγέννων ή Πρωτοχρονιάς των επιχειρήσεων εντάσσεται στη σφαίρα των επιχειρηματικών τους επιλογών.

VII.5. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΥΚΛΩΝ ΑΡΤΑΣ «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ»

VII.5.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.5.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμολογίου από τα μέλη του Σωματείου

419. Στο υπ’ αριθ. 2/9-6-2009 πρακτικό της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης του σωματείου καταγράφεται ότι «*Αποφασίστηκε ομόφωνα να δραστηριοποιηθεί το Δ.Σ. για βελτίωση των συνθηκών εργασίας και κατοχύρωση των αμοιβών.*».

420. Περαιτέρω, κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […] της Ένωσης Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» […] και […], στα Ιωάννινα, βρέθηκε τιμοκατάλογος του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας, με ισχύ από 1-9-2009, στον οποίο καταγράφονται αναλυτικά οι χρεώσεις ανά κατηγορία διπλώματος (βλ. συνημμένο Παράρτημα 3 της υπ’ αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, Πίνακα 5). Σημειώνεται ότι στον εν λόγω Πίνακα αναφέρεται μηδενική τιμή για τη χορήγηση Πιστοποιητικού Επαγγελματικής Ικανότητας (Π.Ε.Ι.)

421. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσης, της 8-3-2012, του […], […] του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ» […], εκείνος απάντησε ότι «*Το Δ.Σ. αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί για την κατοχύρωση των αμοιβών, υπό την έννοια της διασφάλισης της είσπραξης των διδάκτρων. Ο τιμοκατάλογος συντάχθηκε […] του σωματείου, καθώς παλαιότερα το Π.Δ. 208 προέβλεπε την ανάρτηση τιμοκαταλόγου από κάθε σχολή οδηγών. Δεν ήξερα ότι είχε καταργηθεί η σχετική υποχρέωση. […] στα μέλη του σωματείου, αλλά δεν τον ανήρτησε κανείς. Ούτε εγώ τον ανήρτησα και κανείς δεν τον εφάρμοσε.*».

422. Σημειώνεται ότι, κατά τη διάρκεια του προαναφερθέντος επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], στα Ιωάννινα, βρέθηκαν, επίσης, έγγραφα (μονοσέλιδα), τα οποία φέρουν την επωνυμία και τη σφραγίδα του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας, καθώς και τη σφραγίδα της σχολής οδηγών του […][304] και αναφέρουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, τις χρεώσεις (για πρακτική και θεωρητική εκπαίδευση, παράσταση εξετάσεων και επανεξέταση) και το ελάχιστο συνολικό κόστος άδειας οδήγησης ανά κατηγορία διπλώματος, για τις κατηγορίες Β (Αρχική) και Α ή Α1 (Αρχική). Και στις δύο περιπτώσεις, οι τιμές συμπίπτουν με εκείνες του ανωτέρω τιμοκαταλόγου.

2005, οπότε και καταργήθηκαν οι σχετικές διατάξεις δυνάμει της Υ.Α. οικ. 41002/4504/2005 (βλ. κεφάλαιο ΙΙΙ.).

[304] Η εν λόγω σφραγίδα είναι δυσανάγνωστη στο ένα εκ των εγγράφων.

423. Επίσης, στα ηλεκτρονικά αρχεία της σχολής οδηγών του […], βρέθηκαν (μονοσέλιδα) έγγραφα, παρόμοια με τα ανωτέρω αναφερόμενα, που αναφέρουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, τις χρεώσεις και το ελάχιστο συνολικό κόστος άδειας οδήγησης ανά κατηγορία διπλώματος, για τις κατηγορίες Α1 (Επέκταση), Β (Επέκταση), Γ (Αρχική), Γ (Επέκταση), Γ+Ε, Δ (Αρχική), Δ (Επέκταση), Α ή Α1 (Αρχική), Α ή Α1 (Επέκταση) και Β (Αρχική). Στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι συγκεκριμένες τιμές εμφανίζουν μικρή απόκλιση από εκείνες του τιμοκαταλόγου του σωματείου.[305]

424. Περαιτέρω, κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], στα Ιωάννινα, βρέθηκε Πίνακας του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας, με τέσσερεις στήλες (πέραν εκείνης που φέρει τους αύξοντες αριθμούς των σχολών), εκ των οποίων η πρώτη αναφέρει τις επωνυμίες έντεκα μελών του σωματείου[306], η δεύτερη αναφέρει έναν κωδικό αριθμό για κάθε μέλος, ο οποίος χρησιμοποιεί το πρώτο γράμμα της επωνυμίας της κάθε σχολής οδήγησης και αύξοντες αριθμούς που ξεκινούν από 01 έως και 11, η τρίτη στήλη αναφέρει έναν αριθμό λογαριασμού για κάθε μέλος και η τέταρτη τιτλοφορείται «*ΠΟΣΟ €*» (βλ. συνημμένο Παράρτημα 3 της υπ’ αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, Πίνακα 6). Ακριβώς κάτω από το συγκεκριμένο Πίνακα, αναφέρονται τα εξής: «*ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΟΠΩΣ ΧΡΕΩΣΕΤΕ ΜΕ ΤΑ ΩΣ ΑΝΩ ΑΝΑΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΠΟΣΑ ΤΟ […] ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΤΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΡΑΦΟΜΕΝΟΥΣ ΛΟΓ/ΜΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ*».

425. Αντίστοιχα, στα ηλεκτρονικά αρχεία της σχολής οδηγών του […][307], βρέθηκε έγγραφο του σωματείου, το οποίο αναφέρει τον αριθμό του ανωτέρω αναφερθέντος λογαριασμού (της τράπεζας Eurobank) και πίνακα δύο στηλών (πέραν εκείνης που φέρει τους αύξοντες αριθμούς των σχολών), παρόμοιο με τον ανωτέρω αναφερόμενο, στην πρώτη στήλη του οποίου αναφέρονται οι επωνυμίες των (ιδίων με τα ανωτέρω) μελών του σωματείου και στη δεύτερη στήλη ο κωδικός αριθμός κάθε μέλους.

426. Σε απάντηση σχετικών διευκρινιστικών ερωτήσεων που υποβλήθηκαν από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσης, της 8-3-2012, του […], εκείνος επιβεβαίωσε ότι ο αναγραφόμενος στα ως άνω έγγραφα αριθμός λογαριασμού είναι ο αριθμός του λογαριασμού που διατηρούσε το σωματείο στην τράπεζα Eurobank και διευκρίνισε ότι ο συγκεκριμένος λογαριασμός ανοίχθηκε τον Αύγουστο του 2009, με σκοπό την εξασφάλιση της

[305] Ειδικότερα, οι τιμές αυτές έχουν ως εξής:
Κατηγορία Α1 (Επέκταση): ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης […]€ του τιμοκαταλόγου.
Κατηγορία Β (Επέκταση): ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης […]€ του τιμοκαταλόγου.
Κατηγορία Γ (Αρχική): ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης […]€ του τιμοκαταλόγου.
Κατηγορία Γ (Επέκταση): ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης […]€ του τιμοκαταλόγου.
Κατηγορία Γ+Ε: ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης […]€ του τιμοκαταλόγου.
Κατηγορία Δ (Αρχική): ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης […] €, […] με την τιμή του τιμοκαταλόγου.
Κατηγορία Δ (Επέκταση): ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης […] € του τιμοκαταλόγου.
Κατηγορία Α ή Α1 (Αρχική): ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης […]€ του τιμοκαταλόγου.
Κατηγορία Α ή Α1 (Επέκταση): ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης […]€ του τιμοκαταλόγου.
Κατηγορία Β (Αρχική): ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης […]€ του τιμοκαταλόγου.
Σημειώνεται ότι, για ορισμένες κατηγορίες διπλώματος, στον τιμοκατάλογο, αντί της λέξης «*επέκταση*» (που αναφέρεται στα έγγραφα που βρέθηκαν στα ηλεκτρονικά αρχεία της σχολής οδηγών του […], αναφέρεται το όνομα της προηγούμενης κατηγορίας. Είναι σαφές, ωστόσο, ότι πρόκειται για την περίπτωση της επέκτασης διπλώματος προηγούμενης κατηγορίας.

[306] […].

[307] Σημειώνεται ότι η έδρα του σωματείου ταυτιζόταν κατά τον επιτόπιο έλεγχο με την έδρα της σχολής οδηγών […].

είσπραξης των αμοιβών από τους μαθητές. Ήταν λογαριασμός όψεως και δικαιούχος του λογαριασμού ήταν το σωματείο (ήταν κοινός λογαριασμός). Παράλληλα είχε ανοιχθεί και άλλος λογαριασμός, στον οποίο καταβάλλονταν οι εισφορές των μελών στο σωματείο. Όπως σημείωσε ο […], ο πρώτος λογαριασμός αδρανοποιήθηκε στο τέλος του 2010, καθώς έπαυσε να χρησιμοποιείται μετά από τον έλεγχο της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

427. Σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του εν λόγω λογαριασμού, ο […], στην ίδια ανωμοτί κατάθεση, δήλωσε τα εξής: «*Στον εν λόγω λογαριασμό κατατίθεντο οι αμοιβές των σχολών από τους μαθητές. Ωστόσο, κάποια μέλη επέλεγαν να μην υποδείξουν σε όλους τους μαθητές το συγκεκριμένο τρόπο πληρωμής, παρά μόνο στους επίφοβους, επειδή δεν ήθελαν να γνωστοποιούνται στο σωματείο τα ονόματα των μαθητών τους και οι αμοιβές. Το […] του Δ.Σ. είχε ορίσει τρεις διαχειριστές του εν λόγω λογαριασμού, τον Πρόεδρο, δηλαδή […]. Οι διαχειριστές αυτοί παρέμειναν έως τη λήξη της θητείας του Δ.Σ.*».

428. Στη συνέχεια της κατάθεσής του, ο […] δήλωσε τα εξής, όσον αφορά στη σχέση του κοινού λογαριασμού του σωματείου με τους ατομικούς λογαριασμούς των μελών του: «*Την περίοδο που λειτουργούσε ο κοινός λογαριασμός του σωματείου, τα μέλη του σωματείου που τον χρησιμοποιούσαν διατηρούσαν παράλληλα προσωπικούς ατομικούς λογαριασμούς στην τράπεζα Eurobank, τους οποίους οι περισσότεροι άνοιξαν για αυτό το σκοπό και στους οποίους μεταφέρονταν τα χρήματα από τον κοινό λογαριασμό του σωματείου. Υποθέτω ότι αυτοί οι λογαριασμοί ήταν λογαριασμοί όψεως. Τον κοινό λογαριασμό δεν χρησιμοποιούσαν τα μέλη του σωματείου […]. Επίσης, δεν χρησιμοποιούσαν τον κοινό λογαριασμό του σωματείου τα τέσσερα μέλη του, τα οποία δραστηριοποιούνται […].*». Διευκρίνισε δε ότι η μοναδική σχέση μεταξύ του κοινού τραπεζικού λογαριασμού του σωματείου και των ατομικών λογαριασμών των μελών ήταν η μεταφορά των διδάκτρων κάθε μέλους από τον κοινό λογαριασμό, στον οποίο κατατίθεντο, στους ατομικούς λογαριασμούς των μελών, με εντολή των διαχειριστών, συνήθως στο τέλος κάθε μήνα.

429. Αναφορικά με τη συνεργασία με στελέχη της τράπεζας Eurobank για την οργάνωση του συστήματος καταβολής των αμοιβών μέσω κοινού τραπεζικού λογαριασμού του σωματείου, ο […] δήλωσε ότι ο σκοπός του ανοίγματος του ανωτέρω λογαριασμού ήταν σε γνώση της τράπεζας, η οποία έκανε συγκεκριμένες προτάσεις για την υλοποίησή του. Συγκεκριμένα, ο […] δήλωσε τα εξής: «*Ναι, ήταν σε γνώση της τράπεζας. Θυμάμαι ότι μίλησα με […] του καταστήματος στην κεντρική πλατεία της Άρτας, […]. Όπως προείπα, η τράπεζα έκανε συγκεκριμένες προτάσεις για τη μορφή της οργάνωσης του κοινού λογαριασμού, κατ' αντιστοιχία της οργάνωσης των λογαριασμών μισθοδοσίας των επιχειρήσεων.*».

430. Σχετικά με το εάν το σωματείο απευθύνθηκε σε κάποιο σύλλογο ή σχολή οδήγησης άλλης περιοχής, προκειμένου να ενημερωθεί για το εκεί σύστημα κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, ο […] απάντησε «*Ήταν δική μας ιδέα και ξεκίνησε κατά τον τρόπο είσπραξης των αμοιβών των μηχανικών*».

431. Ωστόσο, ο […] δήλωσε κατηγορηματικά στην κατάθεσή του ότι το ανωτέρω σύστημα δε χρησιμοποιήθηκε ως μέσο επιτυχούς εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου που αποφάσισε το σωματείο να εφαρμόσει. Συγκεκριμένα, σε σχετική ερώτηση των στελεχών της Γ.Δ.Α., ο […] απάντησε «*Όχι, δεν το συνδέσαμε έτσι, γιατί σκοπός ήταν η είσπραξη των αμοιβών και κανείς συνάδελφος δε δεχόταν τον έλεγχο των τιμών που χρέωνε.*»

432. Κατά τη διάρκεια της κατάθεσης, επιδείχθηκαν, επίσης, […] τα (υπό σκ. 422 και 423) ανωτέρω αναφερόμενα έγγραφα και ζητήθηκαν σχετικές διευκρινίσεις. Όσον αφορά στο ανωτέρω (υπό σκ. 423) αναφερθέν ηλεκτρονικό αρχείο, ο […] δήλωσε ότι αυτό προοριζόταν για την τράπεζα και συγκεκριμένα ότι «*Οι καταθέσεις από τους μαθητές πραγματοποιούνταν στον κοινό λογαριασμό του σωματείου με ταυτόχρονη υπόδειξη του κωδικού, τον οποίο είχε αποδώσει το σωματείο σε κάθε εκπαιδευτή, ώστε να διαχωρίζεται άμεσα το ποσό που δικαιούνταν η κάθε σχολή ως αμοιβή και να μη δημιουργούνται σχετικές αμφισβητήσεις. Ωστόσο, προκειμένου να μεταφερθεί το συγκεκριμένο ποσό από τον κοινό λογαριασμό του σωματείου στους ατομικούς λογαριασμούς των μελών, απαιτούνταν η εντολή από τους διαχειριστές. Η Eurobank μας είχε ζητήσει να διακρίνουμε μεταξύ των σχολών, στο πλαίσιο του κοινού λογαριασμού του σωματείου και το εν λόγω έγγραφο συντάχθηκε για να γνωστοποιήσουμε στην τράπεζα τον κωδικό – διακριτικό που αποδόθηκε σε κάθε εκπαιδευτή.*».

433. Όσον αφορά στην ανωτέρω (υπό σκ. 422) αναφερθείσα κατάσταση, […] εξήγησε ότι πρόκειται για πρότυπο εντύπου – εντολής προς την τράπεζα για τη μεταφορά των αμοιβών των εκπαιδευτών και συγκεκριμένα ότι «*Προκειμένου να δοθεί η εντολή από τους διαχειριστές του κοινού λογαριασμού του σωματείου για τη μεταφορά των αμοιβών στους ατομικούς λογαριασμούς των σχολών, απαιτούνταν από την τράπεζα να υπογράψουν οι διαχειριστές ένα έντυπο, στο οποίο να αναγράφονται το όνομα κάθε εκπαιδευτή, ο κωδικός – διακριτικό γνώρισμα που του είχε αποδώσει το σωματείο, ο αριθμός του ατομικού του λογαριασμού και το ποσό που δικαιούνταν έκαστος. Το ποσό αυτό εξακριβωνόταν από τα καταθετήρια που προσκόμιζε ο μαθητής στον εκπαιδευτή και εκείνος, με τη σειρά του, στο σωματείο. Το επιδειχθέν έγγραφο αποτελεί πρότυπο του ως άνω απαιτούμενου εντύπου, το οποίο (πρότυπο) συντάχθηκε τον Αύγουστο ή το Σεπτέμβριο του 2009.*». Σχετικά με το γεγονός ότι το συγκεκριμένο έγγραφο βρέθηκε κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. σε σχολή οδηγών στα Ιωάννινα, […] συμπλήρωσε: «*Εικάζω ότι βρέθηκε σε γραφείο συναδέλφου από τα Ιωάννινα μέσω συναδέλφου από το σωματείο της Άρτας. Σημειώνω ότι στο παρελθόν, κάποια μέλη του σωματείου της Άρτας ήταν μέλη άλλων σωματείων, όπως, για παράδειγμα, των Ιωαννίνων, του Αγρινίου κ.λπ.*».

434. Διευκρινιστικά ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του κοινού τραπεζικού λογαριασμού που, όπως προέκυψε από τον επιτόπιο έλεγχο της 4-11-2010, διατηρούσε το Σωματείο Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας τέθηκαν και στον […], […] του καταστήματος της Eurobank στην Άρτα […] και του καταστήματος της ίδιας τράπεζας στην Πρέβεζα κατά τη χρονική περίοδο […][308], κατά τη διάρκεια της παροχής εξηγήσεων στα στελέχη της ΓΔΑ, της 20-4-2012.

435. Σχετικά με το εάν υπάρχει κάποιος τρόπος ώστε να διασφαλίζεται το ύψος των αμοιβών ομάδας επαγγελματιών, μέσω κατάθεσης στην τράπεζα, ο […] απάντησε ότι έχει ζητηθεί από νομικά πρόσωπα συνεργασία με την τράπεζα σε επίπεδο καταθετικό, επενδυτικό ή και χορηγητικό, ωστόσο η τράπεζα δεν μπορεί να μπει σε διαδικασία ελέγχου διασφάλισης ύψους αμοιβών και κανένα νομικό πρόσωπο δεν έχει αιτηθεί κάτι τέτοιο στο κατάστημα, στο οποίο εργάζεται. Διευκρίνισε δε ότι, σε περίπτωση ανοίγματος καταθετικού

[308] Όπως ανέφερε ο […], τα καθήκοντά του περιλαμβάνουν την εφαρμογή των κανονισμών της τραπεζικής νομοθεσίας, την επίβλεψη του καταστήματος και τη συνεργασία με τις κεντρικές υπηρεσίες της Αθήνας, ενώ αναφέρεται διοικητικά στην Περιφερειακή Διεύθυνση Πάτρας.

λογαριασμού νομικού προσώπου[309], κατά πάγια τραπεζική πρακτική, η οποία ακολουθείται από όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και υποστηρίζεται μηχανογραφικά από την τράπεζα, υπάρχει η δυνατότητα διανομής (μεταφοράς) ποσών σε ατομικούς λογαριασμούς, μέσω εντολής των εξουσιοδοτημένων από το νομικό πρόσωπο ατόμων/νομικών προσώπων.

436. Σε ερώτηση σχετικά με το εάν του έχει ζητηθεί από κάποιο σωματείο επαγγελματιών η οργάνωση συστήματος κατάθεσης και διανομής αμοιβών των μελών του, ο […] απάντησε ότι αυτό έχει γίνει σε μισθοδοτικούς λογαριασμούς ή και μεταφορές χρηματικών ποσών κατ΄ εντολή του πελάτη, χωρίς να κατονομάσει συγκεκριμένο σωματείο, λόγω επίκλησης του τραπεζικού απορρήτου. Σημείωσε, ωστόσο, ότι στις περιπτώσεις στις οποίες υφίσταται ένα τέτοιο σύστημα, η τράπεζα οφείλει να γνωρίζει το σκοπό που εξυπηρετεί ένας τέτοιος λογαριασμός.

437. Σε ειδικότερη ερώτηση, σχετικά με τους εκπροσώπους του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας, με τους οποίους είχε κάνει συζητήσεις σχετικά με το άνοιγμα κοινού τραπεζικού λογαριασμού, […] απάντησε τα εξής: «*Κάναμε συζητήσεις και προτάσεις με […] για άνοιγμα λογαριασμού του σωματείου που αφορούσαν τα χαρακτηριστικά ενδεχόμενου λογαριασμού και των κινήσεων αυτού και γενικότερα τους όρους συνεργασίας με την τράπεζα (επιτόκιο). Τονίζω ότι όλα τα νομιμοποιητικά έγγραφα και τα αντίστοιχα δικαιολογητικά για το άνοιγμα λογαριασμών νομικών προσώπων προηγουμένως αποστέλλονται στη νομική υπηρεσία.*».

438. Ωστόσο, ερωτώμενος εάν ζήτησε από τους εκπροσώπους του ανωτέρω σωματείου να συντάξουν έγγραφο, με το οποίο να γνωστοποιούν στην τράπεζα έναν κωδικό – διακριτικό γνώρισμα για κάθε σχολή οδηγών, […] απάντησε ότι «*Στη συζήτηση για ενδεχόμενη συνεργασία ουδέποτε ζητήθηκε να δοθούν κωδικοί*».

439. Περαιτέρω, σε ερώτηση σχετικά με το κατά πόσον γνωρίζει εάν, εκτός του προαναφερθέντος σωματείου διατηρούν και μέλη του ατομικούς λογαριασμούς, συνδεδεμένους με το λογαριασμό του σωματείου, στο κατάστημα στο οποίο εργάζεται, ο […] απάντησε τα εξής: «*Το σωματείο δεν μπορώ να απαντήσω εάν έχει. Λογικά θα υπάρχουν ατομικοί λογαριασμοί εκπαιδευτών που πιθανόν θα είναι μέλη του σωματείου. Τον ενδεχόμενο λογαριασμό του σωματείου θα τον κινούσαν οι νόμιμοι εκπρόσωποι του σωματείου, οι οποίοι ενδεχομένως μπορεί να διατηρούν και ατομικούς λογαριασμούς.*»

440. Σχετικά με την ενδεχόμενη λειτουργία αντίστοιχου συστήματος σε άλλες πόλεις της Ελλάδας, ο […] δήλωσε ότι είχε ακούσει ότι υπήρχε αντίστοιχη διαδικασία στην τράπεζα Πειραιώς στην Πάτρα, χωρίς να γνωρίζει περαιτέρω λεπτομέρειες, ενώ σχετικά με την παροχή πληροφοριών από άλλα τραπεζικά ιδρύματα (και από τη Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας, ειδικότερα) σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, διευκρίνισε τα εξής: «*Εγώ προσωπικά δεν συζήτησα με καμία άλλη τράπεζα συμπεριλαμβανομένης και της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας για τη συγκεκριμένη διαδικασία. Επίσης, δεν έχω συζητήσει με κανένα άλλο στέλεχος από την κεντρική τράπεζα Eurobank για το άνοιγμα τέτοιου λογαριασμού.*».

441. Στο υπ’ αριθ. 5/28-9-2009 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων

[309] Το οποίο πραγματοποιείται μετά από σχετική γνωμοδότηση της νομικής υπηρεσίας της κεντρικής διοίκησης.

Άρτας αναφέρεται ότι δεύτερο θέμα προς συζήτηση ήταν ο «*Καθορισμός τιμής Π.Ε.Ι.* [Πιστοποιητικού Επαγγελματικής Ικανότητας] *για επαγγελματικά οχήματα*». Στο Πρακτικό καταγράφεται ότι «*Ομόφωνα αποφασίσαμε να προτείνουμε στα μέλη μας τιμή για το Π.Ε.Ι. […] €.*».

442. Σχετικά, ο […], στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, δήλωσε τα εξής: «*Προτείναμε να καθοριστεί η τιμή των […] ευρώ ως σημείο αναφοράς για τα μέλη του σωματείου, προκειμένου να επιβιώσουμε και να μην είναι πολύ χαμηλές οι χρεώσεις. Καθώς ήταν μια νέα υπηρεσία, μας ρωτούσαν οι συνάδελφοι πού να κινηθούν οι αμοιβές. Τελικώς, όμως, η πρόταση δεν εφαρμόστηκε. Αντίστοιχο ήταν και το σκεπτικό για τη σύνταξη του τιμοκαταλόγου και τη θέση του υπό συζήτηση με τα υπόλοιπα μέλη του σωματείου. Ωστόσο, οι συζητήσεις αυτές δεν κατέληξαν πουθενά.*».

443. Ομοίως σε προηγούμενη ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α με ημερομηνία 4-11-2010, […] δήλωσε ότι δεν έχει εφαρμοστεί ποτέ τιμοκατάλογος και συγκεκριμένα ότι «*Προσπάθησαν στην αρχή να κάνουν γιατί το προέβλεπε το Π.Δ. Δεν εφαρμόστηκε, ούτε αναρτήθηκε ποτέ. Απλά εκτυπώθηκε.*». Στην ερώτηση δε εάν εφαρμόστηκε ποτέ η τιμή των […] € για το Πιστοποιητικό Επαγγελματικής Ικανότητας (Π.Ε.Ι.), η οποία καθορίστηκε κατά τη συνεδρίαση του Δ.Σ. της 28-9-2009, ο κ. Κόκκινος απάντησε «*Όχι, ποτέ.*».

444. Στο υπ’ αριθ. 87/8-1-2010 πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της Ένωσης Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι αυτή συγκλήθηκε «*με θέμα την καταβολή των διδάκτρων θεωρητικών και πρακτικών από την τράπεζα*», καθώς και ότι «*έγινε ενημέρωση από τα μέλη του Σωματείου Επαγ/ων Εκπ/ων Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτο/ων “Ο ΑΡΑΧΘΟΣ” από […] και τον[…].*».

445. Σε ερώτηση που υποβλήθηκε στον […] από τα στελέχη της Γ.Δ.Α., κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του, της 8-3-2012, σχετικά με το εάν ενημέρωσε άλλα σωματεία / συνδέσμους σχολών οδήγησης σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής και λειτουργίας του συστήματος του ενιαίου τιμολογίου του σωματείου του, εκείνος απάντησε ότι «*Το ενιαίο τιμολόγιο δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Ωστόσο, συζητούσαμε με συναδέλφους από άλλα σωματεία τα κοινά προβλήματα του κλάδου, όπως, για παράδειγμα, την πτώση του κύκλου εργασιών, το κόστος των παγίων κ.λπ.*».

446. Σε ειδική δε ερώτηση σχετικά με το εάν ενημέρωσε […] του Σωματείου την Ένωση Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής και λειτουργίας του συστήματος της κατάθεσης των αμοιβών μέσω της τραπέζης Eurobank και στην επίδειξη του πρακτικού της ανωτέρω Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της ένωσης των Ιωαννίνων (της 8-1-2010), ο […] απάντησε τα εξής: «*Δεν είχα κληθεί ποτέ σε Γενική Συνέλευση της ένωσης των Ιωαννίνων και δεν θυμάμαι κάποιο σχετικό περιστατικό. Θυμάμαι μια περίπτωση, κατά την οποία ερχόμουν με το αυτοκίνητο από τη Θεσσαλονίκη. Συνεννοήθηκα τηλεφωνικώς με […], ο οποίος βρισκόταν ήδη στα Ιωάννινα για προσωπική του υπόθεση και συμφωνήσαμε να πάμε για καφέ στα Ιωάννινα. Στο δρόμο είδα τυχαία τα αυτοκίνητα των συναδέλφων των Ιωαννίνων στο Πέραμα και συνεννοηθήκαμε να πάμε εκεί και εκεί συζητήσαμε το θέμα.*».

447. Στη συνέχεια της κατάθεσής του, ο […] προσέθεσε πως νομίζει ότι τελικά το σύστημα κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης δεν εφαρμόστηκε στα Ιωάννινα, ενώ στην ερώτηση εάν γνωρίζει αν άλλοι σύλλογοι ή άλλες σχολές

οδήγησης εφαρμόζουν το συγκεκριμένο σύστημα, απάντησε ότι άκουσε πως κάποια στιγμή ήθελαν να εφαρμόσουν κάτι αντίστοιχο στην Πάτρα, αλλά δε γνωρίζει κάτι σχετικό.

448. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσης, της 8-3-2012, του […], εκείνος απάντησε: «*Δε γνωρίζω για την ενημέρωση στο πλαίσιο της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της 8-1-2010 ([…]).* […] *Ακούσαμε ότι το σωματείο της Άρτας χρησιμοποιούσε αυτό το σύστημα για την είσπραξη των διδάκτρων, με στόχο να διασφαλιστεί η εξόφλησή τους. Το συζητήσαμε και εμείς, ωστόσο δεν καταλήξαμε σε απόφαση.*».

449. Σε ειδική δε ερώτηση σχετικά με τη βοήθεια που προσέφεραν στην Ένωση Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» οι […] του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας, αντίστοιχα), σχετικά με το σύστημα κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, ο […] απάντησε: «*Δεν έγινε τέτοια παρουσίαση επίσημα. Ωστόσο, εγώ είχα κάποια πληροφόρηση από […], ο οποίος από το 2006 δραστηριοποιείται στην Άρτα. Δε γνωρίζω με ποια τράπεζα συνεργάζονται.*».

450. Γενικά, από την κατάθεση του […] προκύπτει ότι το Δ.Σ. της εκεί ένωσης είχε γνώση του συστήματος που εφαρμοζόταν στην Άρτα, καθώς, στο σημείο της κατάθεσης όπου καλείται να σχολιάσει έγγραφο του Δ.Σ. της ένωσης των Ιωαννίνων, το οποίο αποτελούσε σχέδιο συμφωνητικού που περιέγραφε αναλυτικά τον τρόπο που θα λειτουργούσε η τήρηση του ενιαίου τιμοκαταλόγου μέσω του συστήματος καταβολής των αμοιβών μέσω τραπέζης, εκείνος ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι «*Το σύστημα θα λειτουργούσε όπως εκείνο της Άρτας, θα έμπαιναν τα χρήματα σε έναν κοινό λογαριασμό και μετά θα διανέμονταν στους εκπαιδευτές, ανάλογα με τους πελάτες του καθενός.* […]» (βλ. και κατωτέρω υπό κεφάλαιο VII.6.1.1.).

451. Σε ερώτηση δε σχετικά με το εάν γνωρίζει κατά πόσο άλλοι σύλλογοι ή άλλες σχολές οδήγησης εφαρμόζουν το σύστημα κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, ο […] δήλωσε «*Εκτός από την Άρτα, δε γνωρίζω άλλη περιοχή που να το εφάρμοζε.*».

452. Περαιτέρω, σε ερώτηση σχετικά με το εάν η ένωση των Ιωαννίνων απευθύνθηκε σε κάποιο σύλλογο ή σχολή οδήγησης άλλης περιοχής, προκειμένου να ενημερωθεί για το εκεί σύστημα κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, […] απάντησε «*Συζητήσαμε με την Άρτα τηλεφωνικά, δε θυμάμαι τίνος ήταν η πρωτοβουλία. Δεν γνωρίζω να απευθύνθηκε η ένωση σε άλλους συλλόγους.*».

VII.5.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.5.2.1. Ένωση επιχειρήσεων

453. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαιο VI.3.1. και VI.3.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

454. i) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 47 του καταστατικού του, το εν λόγω σωματείο αποτελεί επαγγελματικό σωματείο το οποίο πέραν του καταστατικού του ρυθμίζεται συμπληρωματικά, μεταξύ άλλων, από τις διατάξεις του ν. 1712/1987 περί εκσυγχρονισμού επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών, όπως ισχύει.

455. ii) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού του «*Σκοποί του Σωματείου είναι: α) Η μελέτη, προστασία και προαγωγή των οικονομικών, επαγγελματικών και κοινωνικοασφαλιστικών συμφερόντων των μελών και η εξύψωση του βιοτικού και επαγγελματικού τους επιπέδου* […]».

456. iii) Σύμφωνα με το άρθρο 5 του καταστατικού του «*Μέλη του σωματείου είναι δυνατόν να γίνουν μόνον διπλωματούχοι εκπαιδευτές, είτε είναι ιδιοκτήτες σχολών οδηγών, είτε εργαζόμενοι σε αυτές, εφόσον έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους* […]».

457. Μέλη, επομένως, του εν λόγω σωματείου μπορούν να είναι τόσο ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης όσο και εργαζόμενοι σε αυτές τις σχολές.

458. Σημειώνεται σχετικά ότι σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. 4764/30-5-2012 επιστολή παροχής στοιχείων που απέστειλε ο εν λόγω σύλλογος σε απάντηση του υπ' αριθ. πρωτ. 4339/14-5-2012 σχετικού αιτήματος της Γ.Δ.Α., 22 εκ των μελών του είναι ιδιοκτήτες- ελεύθεροι επαγγελματίες.

459. Συνεπώς, το υπό εξέταση σωματείο αποτελεί «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ.1 ν.703/77-3959/2011.

VII.5.2.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών της

460. Ο σύλλογος υπέβαλε το υπ' αριθμ. πρωτ. 2829/2.4.2013 Υπόμνημά του σύμφωνα με το οποίο υποστηρίζει:

- Η ακριβής βούληση του σωματείου αφορούσε ενδεικτικές τιμές επειδή οι τιμές που διαμορφώνονταν την περίοδο εκείνη ήταν κάτω του μέσου όρου από αυτές ανά την επικράτεια
- Ο κατάλογος που συνέταξε και διένειμε στα μέλη του σωματείου […] ουδέποτε αναρτήθηκε και ουδέποτε εφαρμόστηκε
- Ο τραπεζικός λογαριασμός στη Eurobank ανοίχθηκε προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι τα μέλη θα εισπράττουν τα δίδακτρα και δεν στόχευε στην ενιαία τιμολόγηση των υπηρεσιών.
- Οποιεσδήποτε ενέργειες αφορούσαν την επιβίωση των μελών, καθώς κάποιοι προέβαιναν σε «αθέμιτο ανταγωνισμό» τιμολογώντας κάτω του κόστους.
- Δεν υπήρξε συναίσθηση ότι οι ενέργειες του σωματείου ερχόντουσαν σε αντίθεση με τις διατάξεις περί ελεύθερου ανταγωνισμού
- Αμέσως μετά τον έλεγχο της ΕΑ στα γραφεία του συλλόγου και την ενημέρωση για τυχόν παραβίαση των κανόνων περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού ο τηρούμενος τραπεζικός λογαριασμός αδρανοποιήθηκε άμεσα.
- Η αποδιδόμενη στο σωματείο παράβαση διήρκησε για πολύ μικρό χρονικό διάστημα, ενώ τα μέλη του συλλόγου είναι μικροεπαγγελματίες («βιοπαλεστές»).
- Το σωματείο δεν έχει οικονομικό πόρο πέρα από τις συνδρομές των μελών του (οι οποίες δεν ξεπερνούν τα […] ευρώ ετησίως).

461. Σε αντιστοιχία ωστόσο με τα όσα καταγράφηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.3., VI.3.5. και VII.5.1.1.), ο σύλλογος έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των μελών του. Τούτο προκύπτει από τα εξής:

462. α) Σύμφωνα με το άρθρο 8 του καταστατικού του εν λόγω σωματείου, τα μέλη του οφείλουν μεταξύ άλλων «[…] *να πειθαρχούν απόλυτα στις διατάξεις του παρόντος και στις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων και του Διοικητικού Συμβουλίου* […]». Επιπλέον το άρθρο 13 υπό τον τίτλο «ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΕΣ ΠΟΙΝΕΣ» ορίζει ότι «*Μέλος που παραβαίνει, αποδεδειγμένα, υπαίτια με πράξεις ή παραλείψεις τις διατάξεις του καταστατικού ή της περί σωματείων νομοθεσίας και αντιστρατεύεται τους σκοπούς του Σωματείου ή παρεμβάλλει εμπόδια στην εκτέλεση των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου και της Γενικής Συνέλευσης ή η διαγωγή του κρίνεται ασυμβίβαστη με την αξιοπρέπεια, την επαγγελματική πίστη και τα συμφέροντα του Σωματείου, τιμωρείται, ανάλογα με την σοβαρότητα της πράξης του και ενδεχόμενη επανάληψή της, από το Διοικητικό Συμβούλιο, μετά την κλήση του σε απολογία, με τις εξής πειθαρχικές ποινές: 1) Προφορική σύσταση, που θα καταχωρηθεί στα πρακτικά και στο μητρώο του μέλους, 2) Γραπτή επίπληξη ή και πρόστιμο μέχρι € 300,00 3) Διαγραφή από ένα (1) έως τρεις (3) μήνες, 4) Διαγραφή από τρεις (3) έως και είκοσι τέσσερις (24) μήνες, 5) Οριστική διαγραφή* [...]».

463. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι οι αποφάσεις Γ.Σ. και Δ.Σ. του εν λόγω σωματείου είναι δεσμευτικές για τα μέλη του[310].

464. β) Στο υπ' αριθ. 2/09-06-2009 πρακτικό της ετήσιας Γ.Σ. του εν λόγω συλλόγου αναφέρεται ότι: «Αποφασίστηκε ομόφωνα να δραστηριοποιηθεί το Δ.Σ. […] για την κατοχύρωση των αμοιβών […]».

465. Ο […], εν συνεχεία ομολογεί: «*Το Δ.Σ. αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί για την κατοχύρωση των αμοιβών υπό την έννοια της διασφάλισης της είσπραξης των διδάκτρων. Ο τιμοκατάλογος συντάχθηκε […]* […] *Τον διένειμα στα μέλη του σωματείου, αλλά δεν τον ανήρτησε κανείς. Ούτε εγώ τον ανήρτησα και κανείς δεν τον εφάρμοσε*».

466. Ο από 1-9-2009 τιμοκατάλογος που συντάχθηκε σε συνέχεια των ανωτέρω αποφάσεων Δ.Σ. και Γ.Σ., ο οποίος σημειωτέον φέρει τη σφραγίδα και την επωνυμία του σωματείου, συνιστά απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, καθότι πρόκειται για έγγραφο, το οποίο, ανεξαρτήτως της νομικής του φύσης, αποτελεί πιστή έκφραση της βούλησης του σωματείου να συντονίσει την τιμολογιακή πολιτική των μελών του στην αγορά των σχολών υποψηφίων οδηγών, σύμφωνα με το περιεχόμενό του. Η ανωτέρω βούληση του σωματείου ενισχύεται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι ο εν λόγω τιμοκατάλογος συνοδεύεται από την ανάλυση των επιμέρους χρεώσεων (πρακτική και θεωρητική εκπαίδευση, παράσταση εξετάσεων, επανεξέταση) για δύο τουλάχιστον κατηγορίες διπλωμάτων (ήτοι Β - Αρχική και Α ή Α1 - Αρχική), όπως προκύπτει από τα δύο σχετικά έγγραφα του σωματείου που βρέθηκαν, μεταξύ άλλων, συνημμένα στον εν λόγω τιμοκατάλογο. Πρόκειται, δηλαδή, για έγγραφα επεξηγηματικά των αμοιβών του τιμοκαταλόγου που εξωτερικεύουν σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό την πρόθεση του σωματείου να προβεί σε καθορισμό και μάλιστα αναλυτικό των αμοιβών των μελών του.

---

[310] Σημειωτέον ότι σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε το υπό εξέταση σωματείο, το αρχικό από 12-10-2007 (εγκριθέν με την υπ' αριθ. 222/2007 απόφαση του Πρωτοδικείου Άρτας) καταστατικό του ίσχυε κατά την περίοδο των παραβάσεων χωρίς να έχει τροποποιηθεί (βλ. κεφάλαιο II.5.).

467. Η σύνταξη αλλά και διανομή στα μέλη του σωματείου του εν λόγω τιμοκαταλόγου, […], όπως ο ίδιος επιβεβαιώνει στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, καταδεικνύει πέραν πάσης αμφιβολίας ότι ο τιμοκατάλογος καταρτίστηκε σε επίπεδο σωματείου με σκοπό να εφαρμοστεί από τα μέλη του, καθορίζοντας έτσι την τιμολόγηση των υπηρεσιών τους. Κατά συνέπεια, η εν λόγω συμπεριφορά συνιστά παράβαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, κατά τα ανωτέρω, ανεξαρτήτως της έμπρακτης ή ομοιόμορφης εφαρμογής του.

468. Η δε επίκληση από […], στις από 4-11-2010 και 8-3-2012 ανωμοτί καταθέσεις του, της παλαιότερης νομοθετικής επιταγής του π.δ. 208/2002 περί ανάρτησης της ωριαίας αποζημίωσης για την παροχή πρακτικής και θεωρητικής εκπαίδευσης από κάθε σχολή οδηγών[311], ουδεμία επιρροή ασκεί στην ουσιαστική αξιολόγηση της εν λόγω αντιανταγωνιστικής συμπεριφοράς εκ μέρους του σωματείου, διότι η όποια ενδεχόμενη ατομική υποχρέωση κάθε σχολής οδήγησης χωριστά να αναρτά και να κοινοποιεί αρμοδίως τις τιμές της, δεν σχετίζεται αλλά και δεν δύναται να νομιμοποιήσει τη διαμόρφωση κοινού σωματειακού τιμολογίου, καθώς κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε ξεκάθαρα με άμεσο καθορισμό τιμών και κατ' επέκταση με καταφανή παράβαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού. Και τούτο ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι, τουλάχιστον για την πρακτική εκπαίδευση, η σχετική νομοθετική πρόβλεψη έχει ήδη καταργηθεί από το έτος 2003[312] (βλ. σχετικά κεφάλαιο III.) και ως εκ τούτου δεν ήταν σε ισχύ κατά το έτος σύνταξης του ανωτέρω τιμοκαταλόγου (2009).

469. γ) Ομοίως, απόφαση ένωσης επιχειρήσεων συνιστά και το υπ' αριθ. 5/28-9-2009 πρακτικό Δ.Σ. του σωματείου, όπου ρητά αναφέρεται μεταξύ άλλων «*ομόφωνα αποφασίσαμε να προτείνουμε στα μέλη μας τιμή για το Π.Ε.Ι. […] ευρώ*»[313]. Ειδικότερα, πρόκειται για απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, υπό τη μορφή επίσημης απόφασης Δ.Σ., δεσμευτικής έναντι των μελών του σωματείου, η μη συμμόρφωση με την οποία επισύρει μάλιστα τις πειθαρχικές κυρώσεις τις προβλεπόμενες στο άρθρο 13 του καταστατικού του σωματείου που εκτείνονται από προφορική σύσταση μέχρι οριστική διαγραφή από το σωματείο. Η εν λόγω απόφαση εμπεριέχει προτεινόμενη τιμή για μια εκ των παρεχόμενων υπηρεσιών των μελών του σωματείου. Ο χαρακτηρισμός της τιμής ως «*προτεινόμενης*» ή ως «*σημείο αναφοράς*»[314] δεν αναιρεί τις αρνητικές επιπτώσεις της σχετικής αποφάσεως του σωματείου στον ελεύθερο ανταγωνισμό, καθώς μέσω των συνιστώμενων τιμών διευκολύνεται ο συντονισμός των τιμών μεταξύ των ανταγωνιστών - μελών των σωματείου[315]. Συναφώς, κανένα ρόλο δεν διαδραματίζει στη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 1 παρ, 1 ν. 703/1977-3959/2011 η ενδεχόμενη μη εφαρμογή της σχετικής απόφασης του Δ.Σ. του σωματείου[316], όπως επικαλείται ο […] στις ανωτέρω αναφερόμενες ανωμοτί καταθέσεις του.

470. δ) Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι αρκεί ο περιοριστικός για τον ανταγωνισμό σκοπός της αποφάσεως της ενώσεως επιχειρήσεως για την

---

[311] Βλ. για την πρακτική εκπαίδευση περίπτωση β) του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 8 του άρθρου 7 του π.δ. 208/2002 (ΦΕΚ Α' 194/23-8-2002), όπως ίσχυε και για την θεωρητική εκπαίδευση περίπτωση β) της παραγράφου 12 του άρθρου 8 του ως άνω π.δ., όπως ισχύει.

[312] Βλ. άρθρο 4 παρ. 3 του π.δ. 337/2003 (ΦΕΚ Α' 291/18-12-2003).

[313] Επισημαίνεται ότι στον ως άνω από 1-9-2009 τιμοκατάλογο δεν περιλαμβάνεται τιμή για το Π.Ε.Ι., οπότε είναι προφανές ότι η εν λόγω απόφαση Δ.Σ. λειτουργεί συμπληρωματικά του ανωτέρω τιμοκαταλόγου.

[314] Βλ. από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση […].

[315] Βλ. ανωτέρω κεφάλαιο VI.3.5.2.

[316] Βλ. ανωτέρω κεφάλαιο VI.3.5.1.

υπαγωγή αυτής στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, στην υπό εξέταση περίπτωση το σωματείο δεν περιορίστηκε στην κατάρτιση του ανωτέρω τιμοκαταλόγου για τις παρεχόμενες υπηρεσίες των μελών του στις διάφορες κατηγορίες διπλωμάτων, ως μέσω συντονισμού των αμοιβών των μελών του, αλλά προχώρησε και στην υλοποίησή του με επιπτώσεις επιζήμιες για τον ανταγωνισμό.

471. Ειδικότερα, προκειμένου το σωματείο να διασφαλίσει την έμπρακτη εφαρμογή του ενιαίου τιμολογίου από τα μέλη του, έθεσε σε λειτουργία, τουλάχιστον από τον Αύγουστο του έτους 2009, έως τουλάχιστον το Νοέμβριο του έτους 2010, ένα σύστημα κατάθεσης και είσπραξης των καθορισμένων αμοιβών μέσω τραπέζης και συγκεκριμένα μέσω του λογαριασμού που διατηρούσε το ίδιο το σωματείο στην τράπεζα Eurobank. Το εν λόγω σύστημα διασφάλισης του ενιαίου τιμολογίου μέσω τραπέζης που περιγράφεται αναλυτικά ανωτέρω (υπό κεφάλαιο VII.5.1.1.), συνοψίζεται στην κατάθεση των σχετικών αμοιβών από τους μαθητές στο σχετικό κοινό λογαριασμό του σωματείου και στον αντίστοιχο κωδικό της κάθε σχολής οδηγών και στην μετέπειτα διανομή των χρημάτων στους επιμέρους ατομικούς λογαριασμούς των σχολών οδήγησης, με εντολή των τριών διαχειριστών του σωματείου, μετά από διενέργεια ελέγχου[317], μέσω του οποίου διαπιστώνεται και επαληθεύεται η κοινή τιμολόγηση[318].

472. Τα ανωτέρω συνάγονται ευθέως από την από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση του […], ο οποίος περιγράφει αναλυτικά τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος κατάθεσης και διανομής των αμοιβών μέσω της τραπέζης Eurobank, επεξηγώντας τα σχετικά έγγραφα που βρέθηκαν κατά τον έλεγχο της Γ.Δ.Α.

473. Ο δε ισχυρισμός που διατυπώνει, ότι δηλαδή η πληρωμή μέσω τραπέζης εξυπηρετούσε τη διασφάλιση της είσπραξης των διδάκτρων από τους μαθητές, αρνούμενος ότι το εν λόγω σύστημα χρησιμοποιήθηκε ως μέσο επιτυχούς εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου εκ μέρους του σωματείου, φαίνεται να στερείται βασιμότητας. Και τούτο διότι για την εξασφάλιση αυτή θα αρκούσε η κατάθεση των διδάκτρων στον εκάστοτε τραπεζικό λογαριασμό του κάθε εκπαιδευτή σε οποιαδήποτε τράπεζα κι αν αυτός τηρούνταν και δεν θα χρειαζόταν η ύπαρξη κοινού λογαριασμού του σωματείου με αντίστοιχους κωδικούς για κάθε σχολή οδηγών και η απόδοση των χρημάτων μέσω του σωματείου. Η ενεργός ανάμειξη, δηλαδή, του σωματείου στη διαδικασία είσπραξης και διανομής των αμοιβών μόνο ως προσπάθεια συντονισμού της τιμολόγησης των παρεχόμενων υπηρεσιών των μελών του θα μπορούσε να εκληφθεί, δεδομένου ότι έτσι το σωματείο είχε τη δυνατότητα ελέγχου της εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου.

474. Η εξασφάλιση της τήρησης του κοινού σωματειακού τιμοκαταλόγου με το ως άνω σύστημα επιβεβαιώνεται και από […][319], ο οποίος στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, αναφερόμενος στην υιοθέτηση από μέρους του συλλόγου του ενός συστήματος κατάθεσης και διανομής των αμοιβών των μελών του συλλόγου μέσω τραπέζης, καταθέτει χαρακτηριστικά « [...] *Το σύστημα θα λειτουργούσε όπως εκείνο της Άρτας, θα έμπαιναν τα χρήματα σε έναν*

[317] Συγκεκριμένα γίνεται έλεγχος των τραπεζικών αποδεικτικών κατάθεσης.

[318] Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί η ομοιότητα του εν λόγω συστήματος διασφάλισης του ενιαίου τιμολογίου μέσω τραπέζης με αυτό που εφάρμοσε το σωματείο Κεντρικής Ελλάδος. Ωστόσο, ουδεμία απόδειξη βρέθηκε που να συνδέει τα δύο αυτά σωματεία, σε επίπεδο επικοινωνίας, συνεννόησης και παροχής σχετικής συνδρομής.

[319] […] της Ένωσης Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» […].

κοινό λογαριασμό και μετά θα διανέμονταν στους εκπαιδευτές, ανάλογα με τους πελάτες του καθενός. Με τον τρόπο αυτό, θα διασφαλιζόταν τόσο η είσπραξη των χρημάτων όσο και η τήρηση του τιμοκαταλόγου, η οποία ήταν θέμα βιωσιμότητας των σχολών οδηγών και δεν θα μπορούσε να ελεγχθεί με άλλον τρόπο». Επισημαίνεται δε ότι πράγματι το ανευρεθέν κατά τον έλεγχο της Γ.Δ.Α. από 27-1-2010 σχέδιο του Δ.Σ. του συλλόγου «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» που, κατά τα λεγόμενα […], ψηφίστηκε τελικά από τη Γ.Σ. του εν λόγω συλλόγου των Ιωαννίνων, προέβλεπε αναλυτικά την τήρηση του προκαθορισμένου από το σωματείο τιμοκαταλόγου, δια του συστήματος κατάθεσης και διανομής των αμοιβών μέσω τραπέζης, προβλέποντας μάλιστα και σύστημα ποινών σε περίπτωση μη τήρησής του (βλ. κατωτέρω σκ. 561-562).

475. Εξάλλου, είναι χαρακτηριστικό ότι ο ανωτέρω τιμοκατάλογος του σωματείου της Άρτας μαζί με τα συνημμένα σε αυτόν έγγραφα με τις αναλυτικές επιμέρους χρεώσεις για τις κατηγορίες Β (Αρχική) και Α ή Α1 (Αρχική) και το επίσης συνημμένο πρότυπο εντύπου – εντολής προς την τράπεζα για τη μεταφορά των αμοιβών των εκπαιδευτών από τον κοινό λογαριασμό του σωματείου στους ατομικούς τους λογαριασμούς, βρέθηκε στη σχολή οδηγών […] στα Ιωάννινα. Το γεγονός αυτό αποτελεί ένα ακόμη στοιχείο ενισχυτικό της θέσεως σε ισχύ του ως άνω τιμοκαταλόγου δια της κυκλοφορίας του σε σχολές οδηγών άλλων πόλεων αλλά και της διασφάλισης της τήρησής του μέσω τραπέζης. Παράλληλα δε, καταδεικνύει ότι το σωματείο της Άρτας παρείχε συνδρομή σε αυτό των Ιωαννίνων στην προσπάθεια του τελευταίου να οργανώσει ένα αντίστοιχο σύστημα κατάθεσης και διανομής των διδάκτρων μέσω τραπέζης, ως τρόπο εξασφάλισης της τήρησης του κοινού τιμοκαταλόγου[320].

476. Τέλος, το γεγονός ότι το σύστημα κατάθεσης και διανομής των αμοιβών μέσω της τραπέζης Eurobank λειτούργησε ως μέσο για την διασφάλιση της τήρησης του ενιαίου τιμολογίου επιβεβαιώνεται από την ανωμοτί κατάθεση του ιδίου […], ο οποίος στην από 8-3-2012 κατάθεσή του συνδέει ευθέως το θέμα της διασφάλισης της είσπραξης των διδάκτρων με την κατοχύρωση των αμοιβών και την σύνταξη του τιμοκαταλόγου εκ μέρους του συλλόγου. Παρόλο, δηλαδή, που αναφέρει ότι η κατοχύρωση των αμοιβών υπό την έννοια της διασφάλισης των διδάκτρων ήταν ο στόχος του σωματείου, εντούτοις εν συνεχεία συνδέει την σύνταξη του τιμοκαταλόγου με την εν λόγω κατοχύρωση αμοιβών. Εάν στόχος του σωματείου ήταν αποκλειστικά η είσπραξη των διδάκτρων, τούτο δεν θα συνδεόταν ευθέως με την σύνταξη και διανομή του τιμοκαταλόγου.

477. Ως προς το επιχείρημα περί βιωσιμότητας του κλάδου, υπενθυμίζεται ότι τέτοιοι ισχυρισμοί δεν μπορούν να αιτιολογήσουν την λήψη αντιανταγωνιστικών αποφάσεων εντός μίας ένωσης επιχειρήσεων, μέλη της οποίας είναι ανταγωνιστές (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.2.1.).

478. Κατά συνέπεια, αποδεικνύεται ότι το σωματείο της Άρτας, όχι μόνο θέσπισε αλλά και εφάρμοσε την ενιαία τιμολόγηση των υπηρεσιών των μελών του δια του ως άνω συστήματος κατάθεσης και διανομής των διδάκτρων μέσω τραπέζης, λειτουργώντας παράλληλα ως πρότυπο στην προσπάθεια δημιουργίας αντίστοιχου συστήματος από το σωματείο των Ιωαννίνων. Πρόκειται για συμπεριφορά που εμπίπτει στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, χωρίς να

[320] Βλ. επίσης το υπ' αριθ. […] πρακτικό της Έκτακτης Γ.Σ. της Ένωσης Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσυκλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ», όπου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι αυτή συγκλήθηκε «*με θέμα την καταβολή των διδάκτρων θεωρητικών και πρακτικών από την τράπεζα*», καθώς και ότι «*έγινε ενημέρωση από […] του Σωματείου Επαγ/ων Εκπ/ων Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτο/ων "Ο ΑΡΑΧΘΟΣ" από[…].*»

προκύπτει στοιχειοθέτηση τυχόν εξαίρεσής της κατά το άρθρο 1 παρ. 3 των ιδίων νόμων, σύμφωνα με τα αναλυτικώς προπαρατεθέντα (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.). Ως εκ τούτου η εν λόγω αντιανταγωνιστική πρακτική συνιστά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, η οποία εκτείνεται από την 9-6-2009, οπότε και λαμβάνεται η πρώτη απόφαση του συλλόγου περί δραστηριοποίησης του Δ.Σ. για την κατοχύρωση των αμοιβών, έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (4-11-2010), οπότε και λογίζεται η παύση της εν λόγω παράβασης, αφού στην από 8-3-2012 κατάθεση του, ο […], ισχυρίζεται ότι το Νοέμβριο του 2010 αδρανοποιήθηκε ο σωματειακός λογαριασμός στην τράπεζα Eurobank, κατόπιν του ελέγχου της Επιτροπής Ανταγωνισμού[321].

VII.5.2.3. Ως προς τον ρόλο της Τράπεζας EUROBANK

479. Σε αντιστοιχία με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο VI.3.6. και VII.5.1.1.), σημειώνονται τα εξής:

480. Αναφορικά με τυχόν συμβολή της τράπεζας Eurobank στην ανωτέρω αντιανταγωνιστική συμπεριφορά του συλλόγου, θα πρέπει να διερευνηθεί η πλήρωση των ανωτέρω αναφερομένων νομολογιακών κριτηρίων. Προκειμένου, δηλαδή, να κριθεί συνυπεύθυνη η τράπεζα για την παραβίαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, θα πρέπει να αποδεικνύεται, τόσο η αντικειμενική συμβολή της τράπεζας στην υλοποίηση της εν λόγω συμπαιγνίας, όσο και ο υποκειμενικός όρος της προς τούτο εκδήλωσης της βούλησής της, έστω και μέσω της σιωπηρής αποδοχής των σκοπών της συμπαιγνίας.

481. Στην προκείμενη περίπτωση, προκύπτει αναμφίβολα ότι το σωματείο εφάρμοσε την αντιανταγωνιστική του δράση, ήτοι την από τα μέλη του τήρηση ενιαίας τιμολόγησης, μέσω των παρεχόμενων από την τράπεζα τραπεζικών υπηρεσιών, όπως παρατίθεται αναλυτικά ανωτέρω.

482. Παρά ταύτα, από τα στοιχεία του φακέλου δεν αποδεικνύεται ότι η τράπεζα γνώριζε ή έστω μπορούσε να γνωρίζει ότι η χρήση των υπηρεσιών της θα εξυπηρετούσε αντιανταγωνιστικούς σκοπούς. Αντιθέτως, φαίνεται ότι η τράπεζα περιορίστηκε στη νομότυπη εξυπηρέτηση του πελάτη της (σωματείου), μέσω της από μέρους της απλής παροχής κοινών υπηρεσιών, που αποτελούν πάγια τραπεζική πρακτική, και δεν θα μπορούσε, άνευ ετέρου, να γνωρίζει ή να προβλέψει ενδεχομένως το σκοπό για τον οποίο θα χρησιμοποιούνταν οι σχετικές υπηρεσίες της και να τον αποδεχθεί.

483. Ειδικότερα, από τις καταθέσεις τόσο […] όσο και […], προκύπτει ότι ο σύλλογος αιτήθηκε από την τράπεζα τη δυνατότητα καταβολής των αμοιβών των μελών του σε κοινό σωματειακό λογαριασμό και μετέπειτα μεταφοράς των σχετικών ποσών στους αντίστοιχους ατομικούς λογαριασμούς των μελών, μέσω εντολής των εξουσιοδοτημένων από το σωματείο προσώπων. Προκύπτει, δηλαδή, ότι η τράπεζα, μέσω του εν λόγω στελέχους της, γνώριζε ότι το συγκεκριμένο τραπεζικό προϊόν θα χρησιμοποιούνταν για την κατάθεση των διδάκτρων των σχολών οδήγησης και την μέσω του σωματείου διανομή τους στις αντίστοιχες σχολές, χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει ότι η τράπεζα μετήλθε με οποιοδήποτε τρόπο της γνώσης ότι κατ' αυτόν τον τρόπο το σωματείο θα διασφάλιζε την τήρηση ενιαίου τιμολογίου. Διότι η γνώση της χρήσης του λογαριασμού για καταβολή αμοιβών σε καμία περίπτωση δε μπορεί να ταυτιστεί

[321] Βλ. και σχετικό κεφάλαιο περί διάρκειας των παραβάσεων (VIII.2.3.2.).

με τη γνώση περί καθορισμού τιμών και να εδραιώσει την εκ μέρους της τράπεζας βούληση διευκόλυνσης της εν λόγω συμπαιγνίας. Ελλείψει αδιάσειστων αποδεικτικών στοιχείων, η συναγωγή τέτοιων συμπερασμάτων θα ήταν προφανώς εκτός του γράμματος και του πνεύματος του νόμου και της νομολογιακής του ερμηνείας.

484. Ως εκ τούτου, παρά την πλήρωση του αντικειμενικού κριτηρίου της συμβολής στη σύμπραξη, δεν αποδεικνύεται εν προκειμένω παραβίαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, καθώς δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι η τράπεζα Eurobank γνώριζε ή έστω αποδεχόταν σιωπηρά την ίδια την ύπαρξη της αντιανταγωνιστικής σύμπραξης των πελατών της[322].

VII.6. ΕΝΩΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΕΚΓΥΜΝΑΣΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ – ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΕΠΤΑΝΗΣΩΝ «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ»

VII.6.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.6.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμολογίου από τα μέλη της Ένωσης

485. Στο υπ’ αριθ. 39/21-1-1998 πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της ένωσης αναφέρεται ότι αυτή συγκλήθηκε «*με θέμα την αύξηση τιμής μαθήματος και παράστασης λόγω αυξήσεως Τ.Σ.Α., ενοικίων,* ανταλλακτικών *κ.λπ.*». Στη συνέχεια του πρακτικού καταγράφεται ότι «*Αποφασίστηκε μετά από ψηφοφορία ότι από 1-2-98 η τιμή του μαθήματος στα επιβατηγά αυξάνεται στις […]δρχ. (περιλαμβανομένου του ΦΠΑ) και η παράσταση στις[…] δρχ. (περιλ. του ΦΠΑ).*
Στα φορτηγά (Γ΄ κατ.)
Στα λεωφορεία (Δ΄ κατ.)
Στις νταλίκες (Ε΄ κατ.)
Στα δίκυκλα (Α + Α1 κατ.) μάθημα […] – παράσταση […]. […]
Εξουσιοδοτείται επίσης το Δ.Σ. να κάνει ελέγχους στα μαθητολόγια και γενικά στην τήρηση των παραπάνω τιμών, καθώς επίσης να τυπωθούν και να αναρτηθούν τιμοκατάλογοι σε εμφανές σημείο όλων των γραφείων. […]».

486. Στο πρακτικό υπ’ αριθ. 40 της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της 28-1-1998 αναφέρεται ότι αυτή συγκλήθηκε «*για το θέμα της τιμής των […] δρχ. και καταγραφής στο μαθητολόγιο όλων των μαθημάτων*». Όπως καταγράφεται στη συνέχεια του πρακτικού «*Κατόπιν ψηφοφορίας ψήφισαν υπέρ της καταγραφής όλων των μαθημάτων και […] δρχ. το μάθημα 19 μέλη κατά 5 μέλη* […]».

487. Στο υπ’ αριθ. 40/2-2-1998 πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της ένωσης αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης «*1) Καθορισμός Επιτροπής και τρόπου ελέγχου της τιμής δια την εφαρμογήν του υπ’ αριθ. 39 Πρακτικού της 21-1-1998*». Στη συνέχεια του πρακτικού σημειώνονται τα εξής: «*1) Στην πρόταση για τους παλιούς μαθητές που βρίσκονται σε εξέλιξη θα ισχύει το παλαιό καθεστώς με καταληκτική ημερομηνία 28-2-1998. Από 1-3-1998 ισχύει και για αυτούς το καινούργιο τιμολόγιο το οποίο θα αναρτηθεί σε εμφανές σημείο σε κάθε Σχολή Οδηγών και σε κάθε Εκπαιδευτικό Αυτοκίνητο. 2) Όσες κάρτες έχουν ημερομηνία 1-2-98 και μετά θα ισχύει το καινούργιο τιμολόγιο.*».

---
[322] Για το λόγο αυτό παρέλκει και η ανάλυση των όσων εκτενώς αναφέρει στα υπομνήματά της η Τράπεζα Eurobank.

488. Στο υπ' αριθ. 41/14-5-1998 πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της ένωσης, δεύτερο θέμα της ημερήσιας διάταξης της οποίας ήταν η «*Συζήτηση για την τήρηση του τιμοκαταλόγου*», αναφέρεται πως «*Αποφασίστηκε να είναι οι τιμοκατάλογοι αναρτημένοι σε όλα τα γραφεία σε εμφανές σημείο*».

489. Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], μέλους της Ένωσης Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» από […], βρέθηκε τιμοκατάλογος της ένωσης (στον τιμοκατάλογο αναφέρεται ως «*Σύνδεσμος Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Ηπείρου και Επτανήσων*»)[323], στον οποίο πράγματι αναγράφεται ότι η τιμή του μαθήματος για τα επιβατικά αυτοκίνητα είναι […]δρχ. Ο εν λόγω τιμοκατάλογος παρουσιάζεται αναλυτικά στον Πίνακα 7 του συνημμένου Παραρτήματος 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης.

490. Όπως αναφέρεται στο υπ' αριθ. 47/21-12-1999 πρακτικό της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της ένωσης, στη συγκεκριμένη Συνέλευση «[…] *απεφασίσθη η τιμή των θεωρητικών μαθημάτων να είναι […] δρχ. την ώρα*».

491. Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], βρέθηκε τιμοκατάλογος της ένωσης (στον τιμοκατάλογο αναφέρεται ως «*Σύνδεσμος Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Ηπείρου και Επτανήσων*»), με ισχύ, όπως αναφέρεται, από 1-11-2001. Ο συγκεκριμένος τιμοκατάλογος, ο οποίος παρουσιάζεται αναλυτικά στον Πίνακα 8 του συνημμένου Παραρτήματος 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, εμφανίζει τις τιμές όλων των μαθημάτων, σε δραχμές και σε ευρώ και αναγράφει τιμή θεωρητικού μαθήματος ίση με […] € ή […]δρχ.

492. Στο υπ' αριθ. 74/19-11-2001 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της ένωσης αναφέρεται ότι αποφασίστηκε η σύγκληση Γενικής Συνέλευσης στις 3-12-2001. Μεταξύ των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης της εν λόγω Συνέλευσης ήταν και η «*Αναμόρφωση τιμής μαθημάτων όλων των κατηγοριών*».

493. Το συγκεκριμένο θέμα πράγματι περιλήφθηκε στην ημερήσια διάταξη της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της 3-12-2001, όπως προκύπτει από το σχετικό, υπ' αριθ. 61 πρακτικό, στο οποίο αναφέρεται επίσης ότι «*Εγκρίνεται ο τιμοκατάλογος*».

494. Σε διευκρινιστική ερώτηση αναφορικά με την απόφαση της ένωσης περί εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου και ανάρτησης του τιμοκαταλόγου σε εμφανές σημείο σε κάθε σχολή οδήγησης και σε κάθε εκπαιδευτικό αυτοκίνητο, που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσης, της 8-3-2012, […], εκείνος απάντησε ότι «*Την περίοδο αυτή (εγώ μπήκα στο σύλλογο το[…]) υπήρχε η υποχρέωση ανάρτησης τιμοκαταλόγου, η οποία καταργήθηκε το 2011. Η ένωση δημιούργησε τιμοκατάλογο, τον οποίο υποχρεούμαστε να αναρτήσουμε στη σχολή οδηγών. Το 2002 η ένωση ενημέρωσε τον τιμοκατάλογο, μετατρέποντας τις δραχμές σε ευρώ. Από την αρχή, ο τιμοκατάλογος δεν εφαρμόστηκε, καθώς δεν υπήρχε τρόπος να ελεγχθεί η συμμόρφωση.*».

495. Στο υπ' αριθ. 68/19-5-2004 πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης της ένωσης αναφέρεται, ως δεύτερο θέμα της ημερήσιας διάταξης, η «*Συζήτηση για αύξηση της ωριαίας τιμής*». Στη συνέχεια του πρακτικού σημειώνονται τα εξής: «Αποφασίσαμε *όπως η ωριαία τιμή στα Ι.Χ. θα είναι […] € και η παράσταση […] €. Στα φορτηγά […] € η ώρα και η παράσταση […] €. Στα μηχανάκια […] € η*

[323] Στο συγκεκριμένο τιμοκατάλογο δεν αναφέρεται ημερομηνία ισχύος.

ώρα και […]€ η παράσταση. Αυτές οι τιμές είναι προτεινόμενες από τους Συναδέλφους συμπεριλαμβανομένων των Φ.Π.Α. Το Δ.Σ. οφείλει να εκτυπώσει τιμοκαταλόγους. Ο Νέος τιμοκατάλογος θα ισχύει από 1-6-2004. Τα θεωρητικά μαθήματα θα είναι […] € με ΦΠΑ.».

496. Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], βρέθηκε τιμοκατάλογος της ένωσης (στον τιμοκατάλογο αναφέρεται ως «*Σύνδεσμος Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων* Ηπείρου *και Επτανήσων*»), με ισχύ, όπως αναφέρεται, από 1-6-2004. Ο συγκεκριμένος τιμοκατάλογος, ο οποίος παρουσιάζεται αναλυτικά στον Πίνακα 9 του συνημμένου Παραρτήματος 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, περιλαμβάνει πράγματι τις ανωτέρω καθορισθείσες τιμές.

497. Στο υπ' αριθ. 69/4-12-2004 πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης της ένωσης καταγράφεται ότι «*Επίσης συζητήθηκε η τήρηση του τιμοκαταλόγου της ωριαίας αποζημίωσης των πρακτικών και θεωρητικών μαθημάτων.*», χωρίς να αναφέρονται περισσότερες λεπτομέρειες.

498. Σχετικά με την εφαρμογή των τιμοκαταλόγων, σημειώνεται ότι στην από 3-11-2010 ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α., ο […] δήλωσε ότι εκτός των προαναφερθέντων τριών τιμοκαταλόγων που βρέθηκαν κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. (με τελευταίο εκείνον με ισχύ από 1-6-2004) δεν υπάρχει κάποιος μεταγενέστερος τιμοκατάλογος και (όπως επανέλαβε και στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του) δεν εφαρμόστηκε ποτέ ενιαία τιμή από το σύνολο ή μέρος των σχολών.

499. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, από το τέλος του 2009, υπήρξε προσπάθεια οργάνωσης, από την ένωση, συστήματος εφαρμογής ενιαίου τιμοκαταλόγου μέσω της κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, στο πρότυπο του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ».

500. Ειδικότερα, στην πρόσκληση για τη Γενική Συνέλευση της 21-12-2009[324], αναφέρεται ως πρώτο θέμα της ημερήσιας διάταξης «*ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ 2010!!!!!!!!!!!! (ΑΜΕΣΑ Η ΕΜΜΕΣΑ)*». Συνημμένη στην εν λόγω πρόσκληση, η οποία ανευρέθηκε στη σχολή οδηγών του […], τηρούνταν κατάσταση με τα ονόματα και τις υπογραφές των 25 παρόντων μελών στη Συνέλευση της 21-12-2009, στην κορυφή της οποίας σημειωνόταν «*ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ*».[325]

501. Στο σχετικό, υπ' αριθ. 86/21-12-2009 πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης της ένωσης καταγράφονται τα εξής, ως προς το συγκεκριμένο θέμα: «*Ως αναφορά τα φορολογικά έγινε θέμα να γίνει από τον Σύνδεσμο Επαγ/ων Εκ/των Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτοσυκλετών η περιαγωγή τους σε τράπεζα και να γίνει πάλι συγκέντρωση όσων εκπαιδευτών θέλουν να υπαχθούν στο σύστημα και ενημέρωση από άλλα Σωματεία*». Στο τέλος δε του πρακτικού αναφέρεται ότι «*Αποφασίστηκε να ξαναγίνει συγκέντρωση στις 8/12/2010*[326] *και ώρα οκτώ το βράδυ […] με μόνο θέμα την ενημέρωση για να υπαχθούμε στο σύστημα της τράπεζας από το Σωματείο "ΑΡΑΧΘΟΣ"*».

---

[324] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του Δ.Σ. της ένωσης, […] και […].

[325] Τόσο στη συγκεκριμένη κατάσταση, όσο και σε εκείνη της Γ.Σ. της 8-1-2010 παρατηρείται ότι η αρίθμηση της εκάστοτε Γενικής Συνέλευσης δεν ταυτίζεται με εκείνη του σχετικού πρακτικού που τηρείται στο βιβλίο πρακτικών. Ωστόσο, είναι εμφανές στα πρακτικά ότι υπάρχει διόρθωση των αριθμών αυτών.

[326] Πιθανότατα πρόκειται για παραδρομή και εννοείται η […] (βλ. κατωτέρω).

502. Ακολούθησε η πρόσκληση με τίτλο «*Συγκέντρωση για κρίσιμο θέμα εκπαιδευτών*»[327], στην οποία αναφέρονται τα εξής: «*Καλούνται τα μέλη του συνδέσμου εκπαιδευτών "ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ" σε συγκέντρωση με ονομαστική* πρόσκληση *για επείγον θέμα* ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ[328]*. Σχετικά με την φορολόγηση των σχολών οδηγών από 1/1/2010. Η πρόταση για περιαγωγή στο τραπεζικό σύστημα με μορφή αποδείξεων που έγινε δεκτή από όλους όσους συμμετείχαν στην προηγούμενη συνέλευση στις* 21/12/2009[329]*. Η συγκέντρωση θα γίνει στις 8/1/2010 Παρασκευή και ώρα* […]».

503. Στο σχετικό, υπ' αριθ. 87/8-1-2010, πρακτικό της Έκτακτης Συνέλευσης της ένωσης αναφέρεται ότι αυτή συγκλήθηκε «*με θέμα την καταβολή των διδάκτρων θεωρητικών και πρακτικών από την τράπεζα*». Στη συνέχεια αναφέρεται ότι «*Έγινε ενημέρωση από […] του Σωματείου Επαγ/ων Εκπ/ων Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτο/ων "Ο ΑΡΑΧΘΟΣ" από τον […]. Συντάχθηκε ονομαστική κατάσταση και από 48 παριστάμενους εψήφισαν υπέρ της πρότασης 39 άτομα*».

504. Η ανωτέρω ονομαστική κατάσταση[330] (στην οποία επιβεβαιώνεται η υπογραφή - θετική ψήφος 39 εκ των 48 παρισταμένων στη Συνέλευση) βρέθηκε στη σχολή οδηγών του […] και έχει τον τίτλο «*(ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ) ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΑΝΤΩΝ ΓΙΑ ΕΝΙΑΙΟ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗ ΝΑ ΠΕΡΙΛΗΦΘΕΙ ΩΣ ΚΟΙΝΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΣΕ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΘΑ ΔΙΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΥΠΟΨΗΦΙΟ ΟΔΗΓΟ ΓΙΑ ΔΙΠΛΩΜΑ*»[331]

505. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. κεφάλαιο VII.5.1.1.), σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσης, της 8-3-2012, του […], εκείνος απάντησε: «*Δε γνωρίζω για την ενημέρωση στο πλαίσιο της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της 8-1-2010 ([…]). Δεν εφαρμόστηκε ποτέ το σύστημα καταβολής των διδάκτρων σε κοινό λογαριασμό της ένωσης σε τράπεζα. Ακούσαμε ότι το σωματείο της Άρτας χρησιμοποιούσε αυτό το σύστημα για την είσπραξη των διδάκτρων, με στόχο να διασφαλιστεί η εξόφλησή τους. Το συζητήσαμε και εμείς, ωστόσο δεν καταλήξαμε σε απόφαση.*».

506. Όπως επίσης προαναφέρθηκε (βλ. κεφάλαιο VII.5.1.1.), σε ειδική ερώτηση σχετικά με τη βοήθεια που προσέφεραν στην Ένωση Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» […] και […] (τότε […] του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας, αντίστοιχα), σχετικά με το σύστημα κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, […] απάντησε ότι δεν υπήρξε επίσημη ενημέρωση, αλλά ο ίδιος είχε κάποια σχετική πληροφόρηση από τον πρώην συνέταιρό του, ο οποίος δραστηριοποιείται πλέον στην Άρτα.

507. Αντίστοιχα, ο […] του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ» […], στη δική του από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση δήλωσε ότι δεν κλήθηκε και δεν πραγματοποίησε ποτέ επίσημη ενημέρωση σε Γενική Συνέλευση της ένωσης των Ιωαννίνων, παρά

[327] Η πρόσκληση υπογράφεται από […] του Δ.Σ. της ένωσης, […] και το […].
[328] Υπογράμμιση του συντάκτη του εγγράφου.
[329] Υπογράμμιση του συντάκτη του εγγράφου.
[330] Σχετικά με την αρίθμηση των πρακτικών και της ονομαστικής κατάστασης, βλ. ανωτέρω, υποσ. 324.
[331] Όπως προκύπτει από την εν λόγω ονομαστική κατάσταση, υπέρ της συγκεκριμένης πρότασης ψήφισαν οι κ.κ. […]. Σημειώνεται ότι ορισμένα εκ των ανωτέρω ονομάτων είναι δυσανάγνωστα στην κατάσταση.

μόνο παραβρέθηκε τυχαία σε συνάντηση των μελών της ένωσης και συζήτησαν σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα (βλ. και ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.5.1.1.)

508. Από την άλλη πλευρά, σε ερώτηση σχετικά με το εάν η Ένωση Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» απευθύνθηκε σε κάποιο σύλλογο ή σχολή οδήγησης άλλης περιοχής, προκειμένου να ενημερωθεί για το εκεί σύστημα κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, ο […] απάντησε «*Συζητήσαμε με την Άρτα τηλεφωνικά, δε θυμάμαι τίνος ήταν η πρωτοβουλία. Δεν γνωρίζω να απευθύνθηκε η ένωση σε άλλους συλλόγους.*» (βλ. και ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.5.1.1.).

509. Σημειώνεται ότι, όπως προαναφέρθηκε (βλ. κεφάλαιο VII.5.1.1.), κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών […], βρέθηκε τιμοκατάλογος του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ» (με ισχύ από 1-9-2009), έγγραφα του σωματείου που αναφέρουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, τις χρεώσεις και το ελάχιστο συνολικό κόστος άδειας οδήγησης για συγκεκριμένες κατηγορίες διπλώματος, καθώς και το πρότυπο εντύπου – εντολής προς την τράπεζα για τη μεταφορά των αμοιβών των εκπαιδευτών από τον κοινό λογαριασμό του σωματείου στους ατομικούς τους λογαριασμούς, που είχε συντάξει το σωματείο της Άρτας.[332]

510. Αναφορικά με ενδεχόμενη συνεργασία με άλλα σωματεία/συλλόγους για την οργάνωση του συστήματος είσπραξης των αμοιβών των εκπαιδευτών μέσω τραπέζης, […], στην ανωμοτί κατάθεσή του, της 8-3-2012, δήλωσε ότι προσωπικά δεν ενημέρωσε σχετικά κανένα άλλο σωματείο, ενώ δε γνωρίζει άλλη περιοχή, πλην της Άρτας, όπου να εφαρμόστηκε το σύστημα.

511. Στο υπ' αριθ. 88/13-1-2010 πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της ένωσης αναφέρεται πως αυτή συγκλήθηκε με θέμα «*την καταβολή των διδάκτρων θεωρητικών και πρακτικών από την τράπεζα*». Στο πρακτικό αναφέρεται ότι «*Έγινε συζήτηση για τα παραπάνω θέματα και συμφωνήθηκε 1) Να ξαναγίνει Συνέλευση την Τετάρτη 20/1/2010 και ώρα* […] *2) Να μοιραστούν τα φυλλάδια σε κάθε μέλος του Σωματείου που θα αναφέρει το πώς και τον τρόπο που θα γίνει η καταβολή των διδάκτρων στην τράπεζα και άλλα παρεμφερή θέματα. 3) Να γίνει Συνέλευση με στόχο να αποσαφηνισθούν όλα τα επιμέρους ζητήματα οι ενστάσεις και οι προτάσεις για να ψηφιστούν από τα μέλη.*».

512. Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], δε βρέθηκε πρακτικό Γενικής Συνέλευσης που να πραγματοποιήθηκε στις 20-1-2010. Η Γ.Δ.Α. ζήτησε από […] να το προσκομίσει, κατά την προσέλευσή του για τη λήψη της από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσής του. Ωστόσο, […] δήλωσε, κατά τη διάρκεια της εν λόγω ανωμοτί κατάθεσης, ότι από την έρευνά του, δεν ανευρέθηκαν πρακτικά Γ.Σ. ή Δ.Σ. που να αντιστοιχούν στη συγκεκριμένη ημερομηνία.

513. Στο έγγραφο με τίτλο «*Τελικές Προτάσεις προς Ψήφιση από τη Γενική Συνέλευση*» αναφέρονται τα εξής:

«*Σήμερα, την Τετάρτη 27/01/2010* […] *συνήλθε Γενική Συνέλευση της Ένωσής μας, με θέμα την ψήφιση ενιαίου τιμοκαταλόγου σε όλες τις Σχολές που λειτουργούν στο Νομό μας. Παρόντες ήταν τα εξής μέλη:*

…………………………..

[332] Όπως προαναφέρθηκε, σχετικά με το τελευταίο έγγραφο, […], κατά την ανωμοτί κατάθεσή του, της 8-3-2010, δήλωσε πως εικάζει ότι βρέθηκε σε γραφείο συναδέλφου από τα Ιωάννινα μέσω συναδέλφου από το σωματείο της Άρτας (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.5.1.1.).

………………………..
………………………..
………………………..
Τα παραπάνω μέλη, με την υπογραφή τους, ρητώς συμφωνούν τα παρακάτω:
Α. Από 01.03.2010 να ισχύσουν οι παρακάτω τιμές μαθημάτων ανά ώρα (συμπεριλαμβάνεται ΦΠΑ:)[333]

1. *Θεωρητικά μαθήματα …………...………… […]€ (όπου απαιτείται 1 ώρα Υπολογιστή είναι δωρεάν)*
2. *Πρακτικά μαθήματα Β΄…………………….. […]€*
3. *Πρακτικά μαθήματα Γ΄…………………….. […]€*
4. *Πρακτικά μαθήματα Δ΄…………………….. […]€*
5. *Πρακτικά μαθήματα Γ΄+Ε΄ Δ΄+Ε΄ ……….. […]€*
6. *Πρακτικά μαθήματα Β΄+Ε΄ ……………….. […]€*
7. *Παράσταση όλων των κατηγοριών ……. […]€*
8. *Π.Ε.Ι. …………………………………….. […]€ (για επανεξέταση […]€)*

Β. Θα υπάρχει ειδικό έντυπο με διακριτικό σήμα, που θα αναρτάται δίπλα στον τιμοκατάλογο που ισχύει από 01.06.2004 και θα αναφέρει: "Η ΕΝΩΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΕΚΓΥΜΝΑΣΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ – ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΙΣΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΕΠΤΑΝΗΣΩΝ" μετά από τη Γενική Συνέλευση την Τετάρτη 27/01/2010, αποφάσισε ομόφωνα όλες οι Σχολές Οδήγησης να τηρούν τις τιμές τιμοκαταλόγου και έχει ορίσει ειδικό τρόπο όσο αφορά την πληρωμή των μαθημάτων και την υποχρεωτική έκδοση αποδείξεων παροχής υπηρεσιών. (Υπόδειγμα 1)[334]
Γ. Όλες οι Σχολές υποχρεούνται να δίνουν έντυπο υλικό με τα δικαιολογητικά και τις τιμές που ισχύουν, με την επωνυμία και τη σφραγίδα του Σωματείου. Θα αναγράφεται ο τρόπος πληρωμής και η υποχρέωση για έκδοση αποδείξεων παροχής υπηρεσιών. (Υπόδειγμα 2)[335]
Δ. Οι κάρτες θα συγκεντρώνονται με ευθύνη του Σωματείου και θα ελέγχονται κάθε Παρασκευή απόγευμα από 1 τριμελή επιτροπή που θα ασκεί τα καθήκοντά της για 2 μήνες. Μετά το πέρας αυτών των μηνών θα ορίζεται νέα επιτροπή. Οι κάρτες θα πρέπει να έρχονται για έλεγχο, το αργότερο μέχρι Παρασκευή στις 20:00 η ώρα.
Ε. Ανάληψη των χρημάτων θα γίνεται μετά το πέρας κάθε μήνα και το αργότερο όχι πέραν την 5η ημέρα κάθε επόμενου μήνα και αφού έχουν ελεγχθεί τα σχετικά παραστατικά που απαιτούνται. Δεχόμεθα όλοι τυχαίους σύντομους ελέγχους κατά τη διάρκεια του μαθήματος από μέλη των ελεγκτικών επιτροπών στο μαθητολόγιο.
ΣΤ. Η Εντολή των Διαχειριστών του Λογαριασμού του Σωματείου, εφόσον κατά τον έλεγχο δεν διαπιστώθηκε καμία παράλειψη ή δόλος, δεν δύναται να

---

[333] Βλ. και συνημμένο στην υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 Εισήγηση Παράρτημα 3, Πίνακα 10.
[334] Στο έγγραφο επισυνάπτεται υπόδειγμα της σχετικής ανακοίνωσης.
[335] Στο έγγραφο επισυνάπτεται υπόδειγμα του σχετικού εντύπου, για την Κατηγορία Β (αρχική), στο οποίο αναγράφεται η επωνυμία της ένωσης, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και παράβολα, καθώς και τα εξής:
«*ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (Στην τιμή συμπεριλαμβάνεται Φ.Π.Α. 19%):*
Μαθήματα […] Χ […] = […]€ ([…])
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (Στην τιμή συμπεριλαμβάνεται Φ.Π.Α. 19%):
Μαθήματα […] Χ […] = […]€
ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ: […]€
ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ: […]€
ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΔΕΙΑΣ ΟΔΗΓΗΣΗΣ: […] Euro.

- *Ο τρόπος πληρωμής έχει καθοριστεί μέσω Τραπέζης σε 2 δόσεις (1η […]€ και 2η […]€)*
- *Η έκδοση Απόδειξης Παροχής Υπηρεσιών είναι υποχρεωτική και για τη Παραλαβή της ευθύνεται ο Μαθητής.*».

καθυστερήσει για κανέναν άλλο λόγο και αιτία. Οι Διαχειριστές του Λογαριασμού που θα είναι 3 μέλη και θα είναι μόνιμα, θα προκύψουν μετά από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης. Προτείνεται να είναι άτομα από το Δ.Σ. μέχρι τη λήξη της θητείας τους. Οι 3 Διαχειριστές του Λογαριασμού είναι οι παρακάτω:

…………………………

…………………………

…………………………

Ζ. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί εις βάρος κάποιου εκπαιδευτή ενδεχόμενος δόλος, δεν θα δίνεται η δυνατότητα στο συγκεκριμένο εκπαιδευτή να εισπράξει τα χρήματα από τον κωδικό του στην τράπεζα για έναν μήνα. Για υπότροπο εκπαιδευτή το χρονικό διάστημα θα είναι τρεις (3) μήνες που θα είναι δεσμευμένα τα χρήματά του στην τράπεζα. Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, μπορεί να γίνει ως και η διαγραφή του από το σύστημα που θεσπίζουμε.

Η. Ο λογαριασμός στην τράπεζα θα είναι με ευθύνη του Σωματείου και ο κάθε εκπαιδευτής θα έχει δικό του κωδικό που θα συμφωνεί με τον αριθμό Αδείας του Εκπαιδευτή. Π.χ. ο κωδικός μπορεί να έχει την εξής μορφή: Ε – 38.

Θ. Τα χρήματα θα μπορεί να τα κάνει ανάληψη μόνο ο κάτοχος του αντίστοιχου κωδικού, με την παρουσία του στην τράπεζα ή μέσω της κάρτας ανάληψης χρημάτων από ΑΤΜ.

Ι. Τα χρήματα ορίζονται να πληρωθούν στην ……………. Τράπεζα σε 2 δόσεις. Η πρώτη δόση είναι […]€ που περιλαμβάνει […]€ Θεωρία και 10 Πρακτικά μαθήματα ([…]=[…]€). Η δεύτερη δόση είναι […]€ που περιλαμβάνει 10 Πρακτικά μαθήματα και Παράσταση […]€ και τυχόν επιπλέον μαθήματα.

Κ. Σε περίπτωση επανεξέτασης, πρέπει να κατατεθεί το ποσό της παράστασης και τυχόν επιπλέον μαθήματα στην τράπεζα και να παρουσιαστούν τα αναγκαία για έλεγχο παραστατικά. Επειδή προς το παρόν, δεν υπάρχει το χρονικό περιθώριο αφού Παρασκευή απόγευμα οι τράπεζες είναι κλειστές, προκειμένου να δηλωθεί ο μαθητής την επόμενη εβδομάδα για εξετάσεις, παρέχεται το δικαίωμα στον εκπαιδευτή, να πληρωθεί με μετρητά και την Παρασκευή το απόγευμα να παρουσιάσει στην ελεγκτική Επιτροπή μαζί με την καρτέλα του μαθητή και την απόδειξη παροχής υπηρεσιών που έχει εκδώσει, έτσι ώστε να γίνει ο απαραίτητος έλεγχος και να δηλωθεί ο μαθητής για εξετάσεις. Ρητώς συμφωνείται όμως, ότι ο εκπαιδευτής εφόσον έχει εισπράξει τα χρήματα, υποχρεούται την Δευτέρα και το αργότερο μέχρι την Τρίτη, να καταθέσει ο ίδιος τα χρήματα που εισέπραξε στον κωδικό του για λογαριασμό του μαθητή, έτσι ώστε στο τέλος του μήνα στον έλεγχο να μην υπάρχει κανένα πρόβλημα.

Λ. Να κρατείται από το κωδικό του καθενός εκπαιδευτή και να μπαίνει σε ξεχωριστό κωδικό που θα είναι για το ταμείο του Σωματείου […]€ κάθε μήνα από το κάθε μέλος, ήτοι […]€ το έτος, ώστε αυτόματα να είμαστε εντάξει στις ταμειακές μας υποχρεώσεις και να ελαφρύνει η δουλειά του ταμία.

Μ. Για τους συναδέλφους που προς το παρόν δεν συμφωνούν με τα παραπάνω, θα μπορούν άμεσα να εντάσσονται στο σύστημα εφόσον το επιθυμούν.

Ν. Για τους μαθητές που έχουν βγάλει κάρτα πριν την 01/03/2010, θα ισχύσει ότι έχει συμφωνηθεί. Θα πρέπει να παρουσιάζεται η καρτέλα του για έλεγχο, κάθε φορά που θα δηλώνεται για εξετάσεις.

Το Δ.Σ. […]».

514. Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], δε βρέθηκε πρακτικό Γενικής Συνέλευσης που να πραγματοποιήθηκε στις 27-1-2010. Κατά τη διάρκεια της από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσής του, […] δεσμεύτηκε να το προσκομίσει στη Γ.Δ.Α., εντός 10 ημερών από τη λήψη της κατάθεσης. Ωστόσο, με την υπ’ αριθ. πρωτ. 2396/13-3-2012 επιστολή της

ένωσης[336], δηλώνεται ότι δεν υπάρχει πρακτικό Γ.Σ. που να αντιστοιχεί στη συγκεκριμένη ημερομηνία.

515. Από την άλλη πλευρά, σε διευκρινιστική ερώτηση, που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσης […], της 8-3-2012, ταυτόχρονα με την επίδειξη του ανωτέρω εγγράφου, εκείνος απάντησε ως εξής: «*Αυτό ήταν ένα σχέδιο, το οποίο συντάχθηκε από το Δ.Σ. της ένωσης και απεστάλη, με ονομαστική πρόσκληση, στα μέλη της ένωσης, προκειμένου να συζητηθεί στη Γενική Συνέλευση. Συζητήθηκε στη Γενική Συνέλευση και η Γενική Συνέλευση ψήφισε υπέρ της αποδοχής του. Το σύστημα θα λειτουργούσε όπως εκείνο της Άρτας, θα έμπαιναν τα χρήματα σε έναν κοινό λογαριασμό και μετά θα διανέμονταν στους εκπαιδευτές, ανάλογα με τους πελάτες του καθενός. Με τον τρόπο αυτό, θα διασφαλιζόταν τόσο η είσπραξη των χρημάτων όσο και η τήρηση του τιμοκαταλόγου, η οποία ήταν θέμα βιωσιμότητας των σχολών οδηγών και δεν θα μπορούσε να ελεγχθεί με άλλον τρόπο.*».

516. Στην πρόσκληση για την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 10-2-2010[337] αναφέρονται, ως θέματα της ημερήσιας διάταξης: «*1) Τακτοποίηση οφειλών των μελών της Ένωσης για την συνέχεια των αναφερθέντων στο (ΟΝΑΡ). 2) Υλοποίηση και εφαρμογή του Άρθρου 2, παρ. 3 μεταξύ των μελών της Ένωσης. 3) Ενημέρωση της Ένωσης […] για την Ετήσια συνέλευση του κεντρικού οργάνου ΠΟΕΟΑΜ.*». Στην πρόσκληση επισυνάπτεται έντυπο της ένωσης με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, το κόστος για τη θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση, την παράσταση εξετάσεων και την επανεξέταση, καθώς και το ελάχιστο κόστος άδειας οδήγησης, για την κατηγορία διπλώματος Α΄ Αρχική[338].

517. Στο σχετικό, υπ' αριθ. 89/10-2-2010, πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της ένωσης αναφέρεται ότι «*Αποφασίστηκε ομόφωνα α) οι συνάδελφοι […], […] και […] να κάνουν την απαιτούμενη έρευνα για εξεύρεση τράπεζας για το λογαριασμό, β) οι συνάδελφοι: […], […], […] να εκπροσωπούν και να συντονίζουν την κίνηση του λογαριασμού της τράπεζας, γ) η ελεγκτική επιτροπή θα αποτελείται από τους: […] και[…], δ) αποφασίστηκε ο τρόπος πληρωμής ήτοι: Πρώτη δόση θεωρητικά μαθήματα […] € + 5 ώρες πρακτικά […] € σύνολο […]€. Με το τέλος των πέντε ωρών πρακτικής εκπαίδευσης, θα πληρώνουν τα υπόλοιπα 15 μαθήματα ήτοι: […] € και τρίτη δόση η παράσταση […] € + επιπλέον μαθήματα, ε) οι άλλες λεπτομέρειες είναι συμφωνημένες στις τελικές προτάσεις – φωτοτυπία του κειμένου που επισυνάπτεται στο Πρακτικό*».

518. Στην πρόσκληση για την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 22-2-2010[339] αναφέρονται τα εξής: «*Θέματα συζήτησης: 1. Συζήτηση των προσφορών των τραπεζών. 2. Τελική απόφαση και υπογραφή των μελών. 3. Οι συνάδελφοι πρέπει να έχουν μαζί τους (ΦΩΤΟΤΥΠΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ – ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ)*».

519. Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], δε βρέθηκε πρακτικό Γενικής Συνέλευσης που να πραγματοποιήθηκε στις 22-2-2010. Η Γ.Δ.Α. ζήτησε από […] να το προσκομίσει, κατά την προσέλευσή του για τη λήψη της από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσής του. Ωστόσο, […] δήλωσε, κατά τη διάρκεια της εν λόγω ανωμοτί κατάθεσης, ότι από την έρευνά του, δεν ανευρέθηκαν πρακτικά Γ.Σ. ή Δ.Σ. που να αντιστοιχούν στη συγκεκριμένη ημερομηνία.

[336] Η επιστολή υπογράφεται από […] της ένωσης,[…].
[337] Η πρόσκληση είναι ανυπόγραφη, φέρει, ωστόσο, τα ονόματα […] της Ένωσης, […].
[338] Βλ. συνημμένο στην υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 Έκθεση Παράρτημα 3, Πίνακα 11.
[339] Η πρόσκληση υπογράφεται […].

520. Κατά τη διάρκεια της ίδιας ανωμοτί κατάθεσης και απαντώντας σε ερώτηση των στελεχών της Γ.Δ.Α. σχετικά με τις τράπεζες, στις οποίες απευθύνθηκε η ένωση για την υλοποίηση του σχεδιαζόμενου συστήματος και τις προσφορές που ελήφθησαν από αυτές, […] απάντησε ότι «*Κάποιοι είχαν αναλάβει να κάνουν μια έρευνα στην αγορά. Δεν ξέρω σε ποιες τράπεζες πήγαν. Δεν είχα κάποια πληροφόρηση, καθώς το σύστημα ναυάγησε αμέσως, επειδή κάποιοι συνάδελφοι δεν ήταν διατεθειμένοι να το ακολουθήσουν.*».

521. Στο ίδιο πνεύμα, […] τόνισε, κατά τη διάρκεια της ίδιας ανωμοτί κατάθεσης, ότι δεν δημιουργήθηκε ποτέ κοινός τραπεζικός λογαριασμός της ένωσης για την είσπραξη των διδάκτρων και ότι τηρείται μόνο ένας λογαριασμός ταμιευτηρίου, για την καταβολή των εισφορών, στη Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων, στο όνομα […].

522. Ομοίως, στην από 3-11-2010 ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α., […] δήλωσε ότι η πρόταση για περιαγωγή στο τραπεζικό σύστημα με μορφή αποδείξεων έγινε με σκοπό να εξοφλεί ο πελάτης μέχρι την ημέρα των εξετάσεων, αλλά δε λειτούργησε ποτέ και παρόλο που υπάρχει συνεχώς αυτή η πρόταση, δεν την δέχεται κανείς.

523. Από την άλλη πλευρά, κατά τη διάρκεια της από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσής του και απαντώντας σε ερώτηση σχετικά με το αν πιστεύει ότι θα ήταν εφικτός ο έλεγχος τήρησης του ενιαίου τιμολογίου είτε από την ένωση, στην οποία ανήκει είτε από άλλους συλλόγους/σχολές οδήγησης χωρίς την κατάθεση των αμοιβών μέσω τραπέζης, […] απάντησε «*Όπως προείπα, προσωπικά πιστεύω ότι η τήρηση του τιμοκαταλόγου αποτελεί θέμα βιωσιμότητας των σχολών οδηγών και διασφαλίζεται με αυτό το σύστημα. Δεν ξέρω αν θα μπορούσε να υπάρξει άλλος τρόπος ελέγχου, πάντως αυτός κρίθηκε τότε ότι ήταν ο καλύτερος.*».

524. Η αποτυχία της δημιουργίας ενιαίου συστήματος τιμών και τρόπου πληρωμής προκύπτει από την από 25-2-2010 αίτηση – παραίτηση […] από το Διοικητικό Συμβούλιο της ένωσης, στην οποία αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Αισθάνομαι όμως την ανάγκη να δηλώσω την παραίτησή μου για τους παρακάτω λόγους: Α) Δεν επιθυμώ να είμαι μέλος ενός Δ.Σ. το οποίο, για τους όποιους λόγους, δεν λειτουργεί εύρυθμα, νόμιμα και νομότυπα. Β) Λόγω των τελευταίων γεγονότων με την προσπάθειά μας και με πρωτοβουλία του Δ.Σ. για ένα ενιαίο σύστημα τιμών και τρόπου πληρωμής, θεωρώ μεγάλη την ευθύνη του Δ.Σ. και επιρρίπτω προσωπικά ευθύνες σε όλους μας, στον καθένα ανάλογα με το αξίωμα που κατέχει στο Δ.Σ. Θεωρώ ότι η αποτυχία αυτή βαρύνει όλους μας και προσωπικά δεν θέλω άλλο να με σκιάζει αυτή. Από τη θέση μου σαν μέλος του Δ.Σ. έκανα ότι μπορούσα και ακόμη παραπάνω και παρέμεινα υποστηρικτής των θέσεων και αποφάσεων των Γενικών Συνελεύσεων μέχρι τέλους. Το αποτέλεσμα ήταν να κατηγορηθώ για αυτό, μάλιστα με ανάγωγο και ανεπίτρεπτο τρόπο.*» [340]

525. Στο υπ' αριθ. 117/6-5-2010 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της ένωσης αναφέρεται ότι αυτό συνεδρίασε με θέμα την απόφαση για Έκτακτη Γενική Συνέλευση που ζήτησαν τα μέλη με αίτησή τους. Όπως αναφέρεται στο πρακτικό, αποφασίστηκε να γίνει Έκτακτη Γενική Συνέλευση στις 13-5-2010, με

[340] Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, την ίδια ημέρα υποβλήθηκε αίτηση παραίτησης του […], στην οποία αναφέρεται μεταξύ άλλων «*Παραιτούμαι από το Δ/Σ της Ενώσεως, γιατί βλέπω ότι δεν προχωράει τίποτα, από όλα, όσα μπορεί να διεκδικήσει η Ένωση. Ασχολούμαστε δε με καταγγελίες.* […] *Όμως παραιτούμαι για δύο λόγους. 1. Δεν μπόρεσα όμως κατά την γνώμη μου, να σταθώ στο ύψος των περιστάσεων, καθόσον κάθε αλλαγή δεν ηχεί ευχάριστα στα ώτα μερικών εξ ημών.* […]». Η παραίτηση […] έγινε αποδεκτή, ενώ εκείνη […] δεν έγινε αποδεκτή.

θέματα ημερήσιας διάταξης «*1) Ανακοστολόγηση (τράπεζα), 2) Χαμηλές τιμές – Ευκαιριακές παροχές, 3) Θέμα πίστας μοτοσυκλετών*».

526. Σε διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. […], κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του, της 8-3-2012, εκείνος δήλωσε ότι δε γνωρίζει σε τι αφορούσε το θέμα της ημερήσιας διάταξης με την επικεφαλίδα «*Ανακοστολόγηση (τράπεζα)*».

527. Στη σχετική αίτηση για Έκτακτη Συνέλευση, που προηγήθηκε[341], αναφέρονται τα εξής: «*Συνάδελφοι πρέπει να συγκαλέσουμε έκτακτη συνέλευση και παρακαλώ όλοι να έλθετε λόγω των συγκυριών των έκτακτων μέτρων της κυβέρνησης που μας αφορά (καύσιμα - φ.π.α. - φορολόγηση) ειδικότερα δε στις τιμές και εάν είναι δυνατόν να κοστολογήσουμε την εργασία μας στα διπλώματα γιατί ο παλιός κατάλογος δεν έγινε ποτέ πραγματικότητα.*
Επειδή όμως η ΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ "ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ" πρέπει να φροντίζει για όλους έτσι ώστε να επιβιώσουμε όλοι και όχι να περιμένουμε ποιος θα κλείσει για να επωφεληθούνε οι άλλοι από αυτόν ή ποιος δεν θα έχει δουλειά λόγω του ότι θα υπάρξουν στρεβλώσεις όπως σήμερα ΧΑΜΗΛΩΝ ΤΙΜΩΝ - ΕΥΚΑΙΡΙΑΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ.
Όπως επίσης εάν καθόμαστε άπραγοι και άπρακτοι τότε θα κλείσουμε ένας - ένας ανάλογα με τον ποιόν θα πιάσει το δίχτυ του νόμου (ΕΦΟΡΙΑ).
Πρέπει:

- *Να διασφαλίσουμε τις δουλειές μας και το επάγγελμά μας (κοστολόγηση, τράπεζα κ.τ.λ.)*
- *Να αφήσουμε τους εγωισμούς και τις γάγγραινες του παρελθόντος και να ομονοήσουμε ώστε να αντεπεξέλθουμε από την κρίση για μια νέα αρχή.*»

528. Ακολούθησε η σχετική ανακοίνωση – πρόσκληση σε Έκτακτη Γενική Συνέλευση στις 13-5-2010[342], στην οποία επαναλαμβάνονται τα ανωτέρω και ειδικότερα ότι καλούνται τα μέλη σε Συνέλευση «[…] *λόγω των νέων μέτρων της κυβέρνησης (καύσιμα - φ.π.α. - φορολόγηση) ειδικότερα για τις τιμές διότι ο παλιός κατάλογος δεν έγινε ποτέ πραγματικότητα ούτε λειτούργησε ποτέ.*
Καθώς και οι σημερινές στρεβλώσεις της αγοράς λόγω χαμηλών τιμών – ευκαιριακών παροχών.
Η Ένωση Εκπαιδευτών "ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ" πρέπει να φροντίσει όλα τα μέλη για να διασφαλίσουμε την επιβίωσή μας».

529. Τα τρία θέματα της ημερήσιας διάταξης, όπως αυτά διατυπώθηκαν στο προαναφερθέν, υπ' αριθ. 117/6-5-2010 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της ένωσης, επιβεβαιώνονται και από το υπ' αριθ. 119/26-5-2010 πρακτικό της Επαναληπτικής Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης. Ωστόσο, στο πρακτικό δεν καταγράφεται καμία συζήτηση σχετικά με την ανακοστολόγηση ή τις χαμηλές τιμές – ευκαιριακές παροχές.[343]

530. Στο υπ' αριθ. 125/13-9-2010 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της ένωσης αναφέρεται ότι αποφασίστηκε να γίνει Έκτακτη Γενική Συνέλευση στις 23-9-2010 με θέματα ημερήσιας διάταξης που περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*γ) Νέος Τιμοκατάλογος (Κατάργηση Τιμοκαταλόγων)* […] *ε) Καταβολή*

[341] Την αίτηση υπογράφει […], ενώ προσυπογράφουν (συμφωνούν για τη σύγκληση Συνέλευσης) ακόμη 20 μέλη της ένωσης.
[342] Η πρόσκληση υπογράφεται […].
[343] Το εν λόγω πρακτικό είναι ημιτελές. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που τέθηκε, […], εκείνος απάντησε ότι το εν λόγω πρακτικό συντάχθηκε […] και αφορά σε Γενική Συνέλευση, η οποία δεν ολοκληρώθηκε, λόγω διαφωνιών των μελών της ένωσης.

αμοιβών μέσω τραπέζης ως μέσο είσπραξης χρημάτων (για διασφάλιση των χρημάτων μας και φορολογική διαφάνεια)».

531. Στο σχετικό, υπ' αριθ. 92/23-9-2010, πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της ένωσης αναφέρονται τα εξής, σχετικά με τα συγκεκριμένα θέματα (υπ' αριθ. 3 και 5 της ημερήσιας διάταξης, αντίστοιχα): «*3) Σύμφωνα με την τροποποίηση του Π.Δ. 208 και με την οδηγία της Ε.Ε. 126 που έχει ισχύ από 19/01/2011 δεν υποχρεούμαστε στην ύπαρξη και την ανάρτηση τιμοκαταλόγου.* […] *5) Δεν αποφασίστηκε κάτι πάνω στο θέμα αυτό*».

VII.6.1.2. Υποχρεωτική διακοπή μαθημάτων

532. Στο υπ' αριθ. 94/20-9-2005 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της ένωσης αναφέρεται, ως πρώτο θέμα της ημερήσιας διάταξης, η «*Διαγραφή συναδέλφων οι οποίοι εργάστηκαν κατά τις θερινές διακοπές και επιβολή των προβλεπομένων κυρώσεων από το Καταστατικό*». Επί του συγκεκριμένου θέματος, στο πρακτικό καταγράφεται ότι αποφασίστηκε «*να κινηθεί η διαδικασία που προβλέπει το καταστατικό σύμφωνα με το άρθρο 8.*».

533. Στο υπ' αριθ. 98/26-6-2006 πρακτικό του Δ.Σ. της ένωσης αναφέρεται « […] *Απεφασίσθη όπως την 5 Ιουλίου ημέρα Τετάρτη και ώρα 21.00* […] *να γίνει Γενική Συνέλευση με μοναδικό θέμα διακοπές του καλοκαιριού*». Ακολούθως, στο υπ' αριθ. 99/24-8-2006 πρακτικό του Δ.Σ. της ένωσης αναγράφεται ως δεύτερο θέμα της ημερήσιας διάταξης «[…] *συζήτηση για τους εργασθέντας συναδέλφους την περίοδο των διακοπών* […] *Ως προς το δεύτερο θέμα να κληθούν σε απολογία σύμφωνα με το άρθρο 8 του καταστατικού οι εργασθέντες κατά την διάρκειαν τωμ διακοπών* […]», ενώ στο επόμενο υπ' αριθ. 100/27-11-2006 πρακτικό του Δ.Σ. της ένωσης αναφέρεται « […] *Περί διαγραφής των εργαζομένωνν κατά την διάρκειαν των θερινών διακοπών* […] *αποφασίσαμε να παραπέμψουμε το θέμα σε δικηγόρο με ψήφους τριών έναντι […] ο οποίος ζήτησε εφαρμογή του άρθρου 8 του καταστατικού* […]».

534. Στο υπ' αριθ. 77/11-7-2007 πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης της ένωσης αναφέρεται ότι αποφασίστηκε «*1. Να γίνουν διακοπές 4 Αυγούστου 2007 μέχρι 19 Αυγούστου 2007. 2. Ο συνάδελφος […] να εργαστεί μέχρι 10 Αυγούστου 2007. 3. Να ζητήσουμε από το Συγκ/νιών να μην γίνουν εξετάσεις στο διάστημα αυτό.* […] *5. Να εφαρμοστεί το Καταστατικό για αυτούς που αποδεδειγμένα θα δουλέψουν το διάστημα 4-8-2007 μέχρι 19-8-2007.*».

535. Ακολούθησε η υπ' αριθ. πρωτ. 8245/24-7-2007 απόφαση του Νομάρχη Ιωαννίνων, στην οποία αναφέρεται ότι αποφασίζεται η διακοπή των θεωρητικών και πρακτικών εξετάσεων υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και δικύκλων για το χρονικό διάστημα από 4-8-2007 έως 19-8-2007, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το σχετικό, από 12-7-2007, αίτημα της ένωσης.

536. Στο υπ' αριθ. 78/8-10-2007 πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της ένωσης αναφέρονται, ως θέματα της ημερήσιας διάταξης, η «*Ενημέρωση για ποινές εκπ/τών*» και ο «*Απολογισμός καλοκαιρινών διακοπών*». Στο συγκεκριμένο πρακτικό καταγράφεται ότι «*Διαπιστώθηκε ότι τηρήθηκαν οι καλοκαιρινές διακοπές*».

537. Στην υπ' αριθ. πρωτ. 8726/17-7-2008 απόφαση του Νομάρχη Ιωαννίνων αναφέρεται ότι αποφασίζεται η διακοπή των θεωρητικών και πρακτικών εξετάσεων υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και δικύκλων για το χρονικό διάστημα από 2-8-2008 έως 17-8-2008, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το σχετικό, από 10-7-2008, αίτημα της ένωσης.

538. Στο υπ' αριθ. 84/2-7-2009 πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης της ένωσης αναφέρεται, ως τρίτο θέμα της ημερήσιας διάταξης, ο «*Ορισμός καλοκαιρινών διακοπών*». Σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, στο πρακτικό καταγράφεται ότι αποφασίστηκε «*1. Να γίνουν διακοπές από 1 Αυγούστου 2009 μέχρι 17 Αυγούστου 2009.* […] *3. Να ζητηθεί από τη Διεύθυνση Συγκ/νιών να μην γίνονται εξετάσεις αυτό το διάστημα.*».

539. Ακολούθησε η υπ' αριθ. πρωτ. 8579/21-7-2009 απόφαση του Νομάρχη Ιωαννίνων, στην οποία αναφέρεται ότι αποφασίζεται η διακοπή των θεωρητικών και πρακτικών εξετάσεων υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και δικύκλων για το χρονικό διάστημα από 1-8-2009 έως 16-8-2009, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το σχετικό, υπ' αριθ. 332/13-7-2009, αίτημα της ένωσης.

540. Στο υπ' αριθ. 123/12-7-2010 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της ένωσης καταγράφεται ότι αποφασίστηκε να γίνει Γενική Συνέλευση την 15η Ιουλίου 2010 με θέμα τις διακοπές Αυγούστου και διάφορα τρέχοντα θέματα.

VII.6.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.6.2.1. Ένωση επιχειρήσεων

541. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαια VI.3.1. και VI.3.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

542. i) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 29 του καταστατικού του, όπως ίσχυαν κατά την παράβαση, το εν λόγω σωματείο αποτελεί πρωτοβάθμια επαγγελματική οργάνωση (ένωση), η οποία πέραν του καταστατικού της ρυθμίζεται συμπληρωματικά, μεταξύ άλλων, από τις διατάξεις του ν. 1712/1987 περί εκσυγχρονισμού επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών, όπως ισχύει.

543. ii) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού της, όπως ίσχυε κατά την παράβαση: «*Σκοποί της οργάνωσης αυτής είναι η διαφύλαξη, η μελέτη και η προαγωγή των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών της, στα πλαίσια της εξυπηρέτησης του κοινωνικού συνόλου* […]».

544. iii) Σύμφωνα με το άρθρο 5 του καταστατικού της, όπως ίσχυε κατά την παράβαση « […] *1. Τακτικό μέλος της Ένωσης αυτής μπορεί να εγγραφεί κάθε φυσικό πρόσωπο, που κατοικεί στην περιοχή της Ηπείρου και Επτανήσων και έχει άδεια εκγυμναστού υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων που έχει χορηγηθεί από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και εφόσον ο εκγυμναστής διατηρεί ατομική ή με οποιαδήποτε εταιρική μορφή, Σχολή Οδηγών αυτοκινήτων, εμπλουτισμένη και οργανωμένη σύμφωνα με τις ισχύουσες πάντοτε προϋποθέσεις του Υπουργείου Συγκοινωνιών* […]». Με την τελευταία τροποποίηση του καταστατικού (164/2010 απόφαση του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων), το εν λόγω άρθρο διαμορφώθηκε ως εξής «*1.α) Μέλος της Ένωσης αυτής μπορεί να εγγραφεί κάθε φυσικό πρόσωπο που είναι επαγγελματίας διπλωματούχος εκπαιδευτής υποψηφίων οδηγών* […]».

545. Πρόκειται δηλαδή για επαγγελματικό σωματείο που μέχρι και την ως άνω τελευταία τροποποίησή του κατά το έτος 2010, εμπεριείχε στο σχετικό άρθρο για τα μέλη του ρήτρα διατήρησης σχολής οδηγών με αποτέλεσμα να αποτελείται αποκλειστικά από ιδιοκτήτες - ελεύθερους επαγγελματίες, ενώ στη συνέχεια απαλειφθείσας της ανωτέρω ρήτρας γίνονται πλέον δεκτοί και όσοι διπλωματούχοι εκπαιδευτές εργάζονται ως υπάλληλοι.

546. Κατά την περίοδο των παραβάσεων ίσχυαν διαδοχικά και οι δύο ανωτέρω μορφές του σχετικού άρθρου, χωρίς ωστόσο αυτό να διαδραματίζει κάποιο ρόλο στη διαπίστωση ότι το εν λόγω σωματείο συνιστά ένωση επιχειρήσεων, αφού αρκεί το ότι συναποτελείται κατά κύριο λόγο από ελεύθερους επαγγελματίες.

547. Σημειώνεται σχετικά ότι σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. 4575/22-5-2012 επιστολή παροχής στοιχείων που απέστειλε ο εν λόγω σύλλογος σε απάντηση του υπ' αριθ. πρωτ. 4338/14-5-2012 σχετικού αιτήματος της Γ.Δ.Α., 37 εκ των μελών του είναι ιδιοκτήτες- ελεύθεροι επαγγελματίες.

548. Συνεπώς, το υπό εξέταση σωματείο αποτελεί «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ.1 ν.703/1977-3959/2011.

VII.6.2.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών της

549. Ο σύλλογος υπέβαλε τα υπ' αριθμ. πρωτ. 107/15.4.2013 και 164/4.6.2013 Υπομνήματά τας σύμφωνα με τα οποία:

- Ο σύλλογος αποτελεί συνδικαλιστική οργάνωση η οποία δεν ασκεί οικονομική δραστηριότητα και δεν εμπίπτει στην έννοια της ένωσης επιχειρήσεων και στις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του Ν. 703/1977-3959/2011.
- Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας της ασφάλειας του δικαίου, της εύλογης εμπιστοσύνης δεν πρέπει να επιβληθεί πρόστιμο ως κύρωση επειδή οι όποιες κατευθύνσεις έδωσε ο σύλλογος σχετικά με το κατώτατο επίπεδο κοστολόγησης εντάσσεται στα πλαίσια της συνδικαλιστικής δράσης του συλλόγου
- Ο σύλλογος τελούσε σε πλήρη πεποίθηση ότι η εν λόγω ενδεικτική κοστολόγηση προστατεύει τα μέλη από αθέμιτες πρακτικές
- Οι κατευθύνσεις προς τα μέλη δεν είχαν δεσμευτικό χαρακτήρα, αλλά ο σκοπός τους ήταν «ενημερωτικός και κατευθυντήριος»
- Στόχος ήταν η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων των μελών.
- Δεν υπήρξε απόφαση διαγραφής μέλους λόγω χαμηλής τιμολόγησης ή άλλη διαδικασία ελέγχου της εφαρμογής της οποιαδήποτε απόφασης, σύστασης ή οδηγίας.
- Δεν υπήρχε υποχρέωση των μελών να συμμορφώνονται με οποιαδήποτε απόφαση σύσταση ή οδηγία.

550. Παρά τα όσα αναφέρει όμως, και σε αντιστοιχία με όσα καταγράφηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.3., VI.3.5. και VII.6.1.1.), ο σύλλογος έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των μελών του. Τούτο προκύπτει από τα εξής:

551. α) Σύμφωνα με το άρθρο 8 του καταστατικού της ένωσης, όπως ίσχυε κατά την παράβαση, κάθε μέλος αυτής έχει την υποχρέωση μεταξύ άλλων «[…] *2. Να τηρεί το καταστατικό και να συμμορφώνεται με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, του Διοικητικού Συμβουλίου και των λοιπών οργάνων της Ένωσης* […]».

552. Ως εκ τούτου συνάγεται ότι οι αποφάσεις Γ.Σ. και Δ.Σ. του εν λόγω σωματείου είναι δεσμευτικές για τα μέλη του[344].

553. β) Ως προκύπτει εκ των υπ' αριθμ. 39/21-01-1998, 40/28-01-1998, 40/2-2-1998 και 41/14-05-1998 πρακτικών των Γ.Σ., αποφασίστηκε εντός της εν λόγω ένωσης ρητά η αύξηση από 1-2-1998 της τιμής του μαθήματος στα επιβατηγά ([…] δρχ) και στη μοτοσικλέτα ([…]δρχ), καθορίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο άμεσα τις αμοιβές των μελών της για την παροχή των σχετικών υπηρεσιών, ενώ ταυτόχρονα προβλέφθηκε έλεγχο τήρησης των τιμών (από επιτροπή που θα συστηνόταν για τον σκοπό αυτό) και ανάρτηση των τιμοκαταλόγων σε εμφανές σημείο όλων των γραφείων των μελών της.

554. Κατά τη διάρκεια του ελέγχου στο γραφείο του Προέδρου […] ανευρέθηκε τιμοκατάλογος, ο οποίος όμως στερείται ημερομηνίας (βλ. Παράρτημα 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, Πίνακας 7). Εντούτοις, ένεκα του ότι σε αυτόν επιβεβαιώνονται οι ανωτέρω τιμές (των […] και […] δρχ. αντίστοιχα), μπορεί να συναχθεί ότι ο συγκεκριμένος τιμοκατάλογος αποτελεί την απόρροια των ανωτέρω αποφάσεων της Γ.Σ. του συλλόγου.

555. Βεβαίως, οι ανωτέρω αποφάσεις των Γ.Σ. παραβιάζουν τις διατάξεις περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού και χωρίς την ταυτοποίηση του ανωτέρω τιμοκαταλόγου ως σχετικού με αυτές.

556. Σημειώνεται δε ότι, κατά το έτος 1998, οπότε και λήφθηκε από τη Γ.Σ. της ένωσης η σχετική απόφαση περί ανάρτησης τιμοκαταλόγων, δεν ίσχυε η μεταγενεστέρως θεσπισθείσα δια του π.δ. 208/2002[345] νομοθετική υποχρέωση ανάρτησης της ωριαίας αποζημίωσης των πρακτικών και θεωρητικών μαθημάτων (βλ. σχετικά κεφάλαιο ΙΙΙ.). Σε κάθε δε περίπτωση, ακόμη κι αν ίσχυε μια τέτοια υποχρέωση, ουδεμία επιρροή θα ασκούσε στην ουσιαστική αξιολόγηση της εν λόγω αντιανταγωνιστικής συμπεριφοράς εκ μέρους του σωματείου, διότι η όποια ενδεχόμενη ατομική υποχρέωση κάθε σχολής οδήγησης χωριστά να αναρτά και να κοινοποιεί αρμοδίως τις τιμές της, δεν σχετίζεται αλλά και δεν δύναται να νομιμοποιήσει τη διαμόρφωση κοινού σωματειακού τιμολογίου, καθώς κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε ξεκάθαρα με άμεσο καθορισμό τιμών και κατ' επέκταση με καταφανή παράβαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού. Συνεπώς, το επιχείρημα που επικαλείται […] στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του περί υποχρεωτικής ανάρτησης τιμοκαταλόγου στερείται βασιμότητας.

557. γ) Ακολούθως, συνεπεία της θεσμοθέτησης των θεωρητικών μαθημάτων[346], καθορίστηκε ρητά σε επίπεδο Γ.Σ. της εν λόγω ένωσης η τιμή της

---

[344] Σημειωτέον ότι σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε το υπό εξέταση σωματείο, το καταστατικό του έχει υποστεί δύο τροποποιήσεις. Κατά την περίοδο των κρινόμενων παραβάσεων ίσχυαν τα από το από 4-11-1987 και από 15-4-2009 καταστατικά (εγκριθέντα με τις υπ' αριθ. 151/1987 και 164/2010 αποφάσεις του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων), (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.6.).

[345] Βλ. για την πρακτική εκπαίδευση περίπτωση β) του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 8 του άρθρου 7 του π.δ. 208/2002 (ΦΕΚ Α' 194/23-8-2002), όπως ίσχυε και για τη θεωρητική εκπαίδευση περίπτωση β) της παραγράφου 12 του άρθρου 8 του ανωτέρω π.δ., όπως ισχύει.

[346] Βλ. Υ.Α. οικ. 58930/480/99 (ΦΕΚ Β' 526) «Άδειες οδήγησης αυτοκινήτων, μοτοσικλετών και τετρακύκλων», άρθρο 15 παρ. 1, όπως εξακολουθεί να ισχύει, σύμφωνα με το οποίο «οι υποψήφιοι οδηγοί αυτοκινήτων και μοτοσικλετών, προκειμένου να λάβουν μέρος στη θεωρητική (γραπτή) και στην πρακτική εξέταση, που διενεργούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες Μεταφορών και Επικοινωνιών των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, υποχρεούνται από 1 Νοεμβρίου 1999, να έχουν πραγματοποιήσει, προηγουμένως, έναν ελάχιστο αριθμό ωρών θεωρητικής ή πρακτικής εκπαίδευσης, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρούσα απόφαση» (κεφάλαιο ΙΙΙ.).

ωριαίας αποζημίωσης για την θεωρητική εκπαίδευση στο ποσό των […] δρχ. την ώρα[347].

558. δ) Εν όψει της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος – ευρώ από την 1-1-2002, η Γ.Σ. της ένωσης ενέκρινε νέο τιμοκατάλογο[348].

559. Κατά τη διάρκεια του ελέγχου στη σχολή οδηγών του […] ανευρέθηκε τιμοκατάλογος με ισχύ από 01-11-2001. Σε αυτόν εμφαίνονται οι τιμές όλων των κατηγοριών διπλωμάτων τόσο σε δραχμές όσο και σε ευρώ (βλ. Παράρτημα 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, Πίνακας 8). Δεν είναι σαφές εάν η απόφαση της Γ.Σ. της 3-12-2001 συνδέεται με τον εν λόγω τιμοκατάλογο. Παρόλα αυτά, στην από 8-3-2012 κατάθεσή του […] ομολογεί την εν λόγω σύνδεση: «[…] *Η ένωση δημιούργησε τιμοκατάλογο, τον οποίο υποχρεούμαστε να αναρτήσουμε στη σχολή οδηγών. Το 2002 η ένωση ενημέρωσε τον τιμοκατάλογο μετατρέποντας τις δραχμές σε ευρώ. Από την αρχή ο τιμοκατάλογος δεν εφαρμόστηκε, καθώς δεν υπήρχε τρόπος να ελεγχθεί συμμόρφωση*».

560. Βεβαίως, σε κάθε περίπτωση (ακόμα δηλαδή και δίχως την ανεύρεση του σχετικού τιμοκαταλόγου) η ανωτέρω απόφαση της Γ.Σ. παραμένει παραβατική από απόψεως δικαίου του ανταγωνισμού.

561. ε) Η επόμενη αύξηση στην τιμολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών για δίπλωμα Ι.Χ., φορτηγού και μοτοσικλέτας αποφασίστηκε ρητά από την ένωση στην Γ.Σ. της 19-5-2004[349], με την επισήμανση ότι πρόκειται για προτεινόμενες τιμές και ταυτόχρονη εξουσιοδότηση του Δ.Σ. προς εκτύπωση τιμοκαταλόγων με ισχύ από 1-6-2004. Ο χαρακτηρισμός των τιμών ως «*προτεινόμενων*» ουδεμία επίδραση ασκεί στη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011 εν προκειμένω, καθώς είναι γεγονός ότι μέσω των συνιστώμενων τιμών διευκολύνεται ο συντονισμός των τιμών μεταξύ των ανταγωνιστών - μελών της ένωσης[350]. Ο δε ανευρεθείς κατά τον έλεγχο τιμοκατάλογος με ισχύ από 1-6-2004, όπου εμφαίνονται οι χρεώσεις για όλες τις κατηγορίες διπλωμάτων (βλ. Παράρτημα 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, Πίνακας 9), καταρτίστηκε προφανώς σε συνέχεια της ανωτέρω αποφάσεως Γ.Σ., αποτυπώνοντας πιστά την πρόθεση της ένωσης να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στη σχετική αγορά.

562. Από όλα τα ανωτέρω καταδεικνύεται προδήλως η ενεργός δραστηριοποίηση της ένωσης των Ιωαννίνων ήδη από την 21-1-1998 στο πεδίο καθορισμού των αμοιβών των μελών της, η οποία φαίνεται ότι συνεχίζεται και κατά την 4-12-2004, οπότε στην αντίστοιχη Γ.Σ. της ένωσης καταγράφεται ότι «*Επίσης συζητήθηκε η τήρηση του τιμοκαταλόγου της ωριαίας αποζημίωσης των πρακτικών και θεωρητικών μαθημάτων.*». Οι διαδοχικές σχετικές αποφάσεις του ανώτατου συλλογικού της οργάνου (Γ.Σ.) και η κατάρτιση τριών «*επίσημων*»[351] τιμοκαταλόγων σχετικών με την τιμολόγηση των υπηρεσιών των μελών της στα πλαίσια των διαφόρων κατηγοριών διπλωμάτων, εμπίπτουν αναμφίβολα στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, χωρίς να προκύπτει στοιχειοθέτηση τυχόν εξαίρεσής τους κατά το άρθρο 1 παρ. 3 των ιδίων νόμων, κατά τα αναλυτικώς προπαρατεθέντα (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.). Ως εκ τούτου, η εν λόγω αντιανταγωνιστική πρακτική συνιστά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν.

---

[347] Βλ. υπ' αριθ. 47/21-12-1999 πρακτικό Τακτικής Γ.Σ.

[348] Βλ. υπ' αριθ. 61/3-12-2001 πρακτικό Τακτικής Γ.Σ.

[349] Βλ. υπ' αριθ. 68/19-5-2004 πρακτικό Γ.Σ.

[350] Βλ. κεφάλαιο VI.3.5.2.

[351] Με την έννοια ότι, όπως καταδείχθηκε ανωτέρω, είτε καταρτίστηκαν κατόπιν αποφάσεως της Γ.Σ. είτε εγκρίθηκαν από αυτή.

703/1977-3959/2011. Συναφώς, κανένα ρόλο δεν διαδραματίζει στη διαπίστωση της εν λόγω παράβασης η ενδεχόμενη μη εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων Γ.Σ. του σωματείου καθώς και η μη τήρηση των ως άνω τιμοκαταλόγων στην πράξη ή η τυχόν μη ομοιόμορφη τήρησή τους από τα μέλη του σωματείου, όπως όλως αβασίμως επικαλείται […] στις ανωτέρω αναφερόμενες από 3-11-2010 και 8-3-2012 ανωμοτί καταθέσεις του.

563. στ) Εξάλλου, όπως έχει καταδειχθεί αναλυτικώς ανωτέρω (υπό κεφάλαιο VII.6.1.1.), η ένωση δεν αρκέστηκε στην κατάρτιση των σχετικών τιμοκαταλόγων, αλλά από το τέλος του 2009 εφεξής επιδίωξε να οργανώσει ένα σύστημα εφαρμογής ενιαίου τιμοκαταλόγου δια της κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, στο πρότυπο και με τη συμβολή του Σωματείου Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ». Προς την κατεύθυνση αυτή ψήφισαν στην Έκτακτη Γ.Σ. της 8-1-2010 39 από τα 48 παριστάμενα μέλη της ένωσης, ύστερα από σχετική ενημέρωση από τα μέλη του ως άνω σωματείου της Άρτας […] και […][352].

564. Στην ονομαστική κατάσταση που ανευρέθηκε στη σχολή οδηγών […] αναφέρεται χαρακτηριστικά: «[…] *θετική ψήφος 39 εκ των 48 παρισταμένων στην γενική συνέλευση)….ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΑΝΤΩΝ ΓΙΑ ΕΝΙΑΙΟ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗ ΝΑ ΠΕΡΙΛΗΦΘΕΙ ΩΣ ΚΟΙΝΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΣΕ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ* […]». Η κατάσταση αυτή αποτελεί επιπλέον απόδειξη ότι η εν λόγω Γ.Σ. δεν αποφάσισε μόνο το ανωτέρω σύστημα κατάθεσης αμοιβών μέσω τραπέζης ούτε ότι αυτό θα περιοριζόταν στη διασφάλιση είσπραξης των διδάκτρων ως προβάλλεται σαν επιχείρημα. Η απόφαση της Γ.Σ. αφορούσε ευθέως την τήρηση ενιαίου τιμοκαταλόγου και σκοπός του κοινού λογαριασμού θα ήταν η εξυπηρέτηση του ενιαίου τιμολογίου.

565. ζ) Χαρακτηριστικό είναι το έγγραφο με τίτλο «*Τελικές Προτάσεις προς Ψήφιση από τη Γενική Συνέλευση*», όπου πέραν της ρητής συμφωνίας των μελών του σωματείου επί της τιμολόγησης των ωριαίων μαθημάτων ανά κατηγορία διπλώματος που θα ίσχυε από 1-3-2010, περιγράφεται αναλυτικά η λειτουργία του συστήματος κατάθεσης και διανομής των αμοιβών μέσω τραπέζης ως μέσο τήρησης του εν λόγω τιμοκαταλόγου, προβλέποντας μάλιστα και σύστημα ποινών σε περίπτωση μη τήρησής του. Το ως άνω έγγραφο προτάσεων είναι ανυπόγραφο και απευθύνεται στη Γ.Σ. της 27-1-2010, το επίσημο πρακτικό της οποίας δεν συμπεριλαμβάνεται στα στοιχεία του φακέλου.

566. Ωστόσο, το κενό της έλλειψης του εν λόγω πρακτικού αναπληρώνει […], ο οποίος σε διευκρινιστική ερώτηση, που του υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια της από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσης του, ταυτόχρονα με την επίδειξη του ανωτέρω εγγράφου, εκείνος απάντησε ως εξής: «*Αυτό ήταν ένα σχέδιο, το οποίο συντάχθηκε από το Δ.Σ. της ένωσης και απεστάλη, με ονομαστική πρόσκληση, στα μέλη της ένωσης, προκειμένου να συζητηθεί στη Γενική Συνέλευση. Συζητήθηκε στη Γενική Συνέλευση και η Γενική Συνέλευση ψήφισε υπέρ της αποδοχής του. Το σύστημα θα λειτουργούσε όπως εκείνο της Άρτας, θα έμπαιναν τα χρήματα σε έναν κοινό λογαριασμό και μετά θα διανέμονταν στους εκπαιδευτές, ανάλογα με τους πελάτες του καθενός. Με τον τρόπο αυτό, θα διασφαλιζόταν τόσο η είσπραξη των χρημάτων όσο και η τήρηση του τιμοκαταλόγου, η οποία ήταν θέμα βιωσιμότητας των σχολών οδηγών και δεν θα μπορούσε να ελεγχθεί με άλλον τρόπο*». Ενώ σε άλλο σημείο της ανωτέρω κατάθεσής του […] επαναλαμβάνει σχετικά: «*Όπως προείπα προσωπικά πιστεύω ότι η τήρηση του τιμοκαταλόγου αποτελεί θέμα βιωσιμότητας των σχολών οδηγών*

[352] Βλ. υπ' αριθ. 87/8-1-2010 πρακτικό Έκτακτης Γ.Σ.

και διασφαλίζεται με αυτό το σύστημα. Δεν ξέρω αν θα μπορούσε να υπάρξει άλλος τρόπος ελέγχου, πάντως αυτός κρίθηκε τότε ότι ήταν ο καλύτερος».

567. Κατ' αυτόν τον τρόπο επιβεβαιώνεται απερίφραστα τόσο η ψήφιση από την ένωση όσο και η σκοπιμότητα των συγκεκριμένων προτάσεων, καθιστώντας πρόδηλη την παραβίαση των σχετικών διατάξεων του άρθρου 1 ν. 703/1977-3959/2011. Η δε επίκληση από […] της «*βιωσιμότητας*» του κλάδου ως αιτιολογίας για τη λήψη της ανωτέρω απόφασης, σε καμία περίπτωση δε δύναται να άρει τον παραβατικό της χαρακτήρα (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.2.1.).

568. η) Η επόμενη ομόφωνη απόφαση της ένωσης την 10-2-2010[353] περί ζητημάτων διευκρινιστικών του ψηφισθέντος εγγράφου (ήτοι έρευνα αγοράς για εξεύρεση τράπεζας, ορισμός των υπευθύνων για την κίνηση του τραπεζικού λογαριασμού, σύσταση της προβλεπόμενης ελεγκτικής επιτροπής και καθορισμός του τρόπου πληρωμής σε δόσεις) καταδεικνύει ότι έγιναν συγκεκριμένα και σαφή βήματα προς την υλοποίηση του ανωτέρω πονήματος, τα οποία έφτασαν μέχρι τον προγραμματισμό Έκτακτης Γ.Σ. την 22-2-2010 για τη συζήτηση των προσφορών των τραπεζών και τη λήψη τελικής απόφασης και υπογραφής από τα μέλη[354]. Το σχετικό πρακτικό της Έκτακτης Γ.Σ. την 22-2-2010 δεν συμπεριλαμβάνεται στα στοιχεία του φακέλου, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η άντληση ασφαλούς συμπεράσματος ως προς την τελική ψήφιση και έμπρακτη εφαρμογή του συστήματος καθορισμού και τήρησης του ενιαίου τιμολογίου μέσω κατάθεσης των αμοιβών στην τράπεζα.

569. Από τη συνολική εκτίμηση των εγγράφων του φακέλου[355], πιθανολογείται ότι το εν λόγω σύστημα δεν υλοποιήθηκε εντέλει, παρά τις έντονες και συστηματικές προσπάθειες που καταβλήθηκαν από πλευράς της ένωσης. Παραταύτα, το γεγονός αυτό ουδεμία επιρροή ασκεί στην διαπίστωση της εν λόγω παράβασης. Η λήψη απόφασης περί τούτου σε επίπεδο σωματείου αρκεί για να καταλογιστεί η συγκεκριμένη αντιανταγωνιστική συμπεριφορά στην ένωση σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ν. 703/1977-3959/2011. Και τούτο διότι πρόκειται για καθορισμό τιμών (ήτοι εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού), ο οποίος απαγορεύεται ανεξαρτήτως αντιανταγωνιστικών προθέσεων ή αποτελεσμάτων, καθώς επηρεάζεται αρνητικά η λειτουργία του ελεύθερου ανταγωνισμού, ενώ παράλληλα δεν διαπιστώνεται εν προκειμένω η πλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης εξαίρεσης κατά το άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/1977-3959/2011 (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.).

570. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η διαπιστωθείσα παράβαση του εν λόγω σωματείου εκτείνεται, όπως προαναφέρθηκε, από την 21-1-1998, οπότε και λαμβάνεται η πρώτη απόφαση της Γ.Σ. του συλλόγου για καθορισμό ενιαίας τιμής και αύξησης της τιμής των μαθημάτων, και συνεχίζεται τον Δεκέμβριο του 2004, όπου στα πλαίσια της σχετικής Γ.Σ. γίνεται αναφορά στην τήρηση του τιμοκαταλόγου με ισχύ τουλάχιστον μέχρι την επόμενη Γ.Σ. Εν συνεχεία, η εν λόγω παράβαση διακόπτεται (καθώς δεν υπάρχουν για μεγάλο χρονικό διάστημα άλλα διαθέσιμα στοιχεία που να δύνανται να στοιχειοθετήσουν τη συνέχισή της) και εκκινεί εκ νέου από την 8-1-2010, οπότε και αποφασίζεται από τη Γ.Σ. του συλλόγου ενιαίος τιμοκατάλογος και καταβολή των διδάκτρων σε κοινό λογαριασμό στην τράπεζα κατά το πρότυπο του σωματείου της Άρτας, έως

[353] Βλ. υπ' αριθ. 89/10-2-2010 πρακτικό Έκτακτης Γ.Σ

[354] Βλ. πρόσκληση για την Έκτακτη Γ.Σ. της 22-2-2010.

[355] Βλ. ενδεικτικά την από 25-2-2010 αίτηση – παραίτηση […] από το Δ.Σ. της ένωσης, αλλά και την από 13-5-2010 ανακοίνωση – πρόσκληση της Γ.Σ.

τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (3-11-2010)[356].

VII.6.2.3. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την παραγωγή-διάθεση

571. Σε αντιστοιχία με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο VI.3.3., VI.3.5., VII.6.1.2.), παρατηρείται ότι ο σύλλογος έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την διάθεση εκ μέρους τους υπηρεσιών μαθημάτων (και της διενέργειας εξετάσεων). Τούτο προκύπτει από τα εξής:

572. α) Σύμφωνα με το άρθρο 8 του από 4-11-1987 καταστατικού της ένωσης, το οποίο ίσχυε κατά την περίοδο των επίμαχων παραβάσεων, κάθε μέλος αυτής έχει την υποχρέωση «[…] *2. Να τηρεί το καταστατικό και να συμμορφώνεται με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, του Διοικητικού Συμβουλίου και των λοιπών οργάνων της Ένωσης* […] *3. Να μην αντιστρατεύεται στα συμφέροντα της Ένωσης. Ειδικότερα, για το συμφέρον των μελών καθιερώνεται υποχρεωτικά, μια φορά τον χρόνο, περίοδος θερινών διακοπών κατά την οποία όλοι οι εκπαιδευτές θα κλείνουν τις Σχολές τους, απέχοντας από την παράδοση των μαθημάτων. Η έναρξη και η λήξη των διακοπών αυτών θα καθορίζεται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης μετά από συνεννόηση με τη Διεύθυνση Συγκοινωνιών. Η παράβαση της παραπάνω υποχρέωσης από κάποιο μέλος θα συνεπάγεται πρόστιμο 100.000 δρχ. εις βάρος του ή και διαγραφή του από την Ένωση μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου* […][357]».

573. β) Στο υπ' αριθ. 94/20-9-2005 πρακτικό του Δ.Σ. της ένωσης αναφέρεται, ως πρώτο θέμα της ημερήσιας διάταξης, η «*Διαγραφή συναδέλφων οι οποίοι εργάστηκαν κατά τις θερινές διακοπές και επιβολή των προβλεπομένων κυρώσεων από το Καταστατικό*». Επί του συγκεκριμένου θέματος, στο πρακτικό καταγράφεται ότι αποφασίστηκε «*να κινηθεί η διαδικασία που προβλέπει το καταστατικό σύμφωνα με το άρθρο 8*».

574. γ) Στο υπ' αριθ. 98/26-6-2006 πρακτικό του Δ.Σ. της ένωσης αναφέρεται « […] *Απεφασίσθη όπως την 5 Ιουλίου ημέρα Τετάρτη και ώρα 21.00* […] *να γίνει Γενική Συνέλευση με μοναδικό θέμα διακοπές του καλοκαιριού*». Ακολούθως, στο υπ' αριθ. 99/24-8-2006 πρακτικό του Δ.Σ. της ένωσης αναγράφεται ως δεύτερο θέμα της ημερήσιας διάταξης «[…] *συζήτηση για τους εργασθέντας συναδέλφους την περίοδο των διακοπών* […] *Ως προς το δεύτερο θέμα να κληθούν σε απολογία σύμφωνα με το άρθρο 8 του καταστατικού οι εργασθέντες κατά την διάρκειαν τωμ διακοπών* […]», ενώ στο επόμενο υπ' αριθ. 100/27-11-2006 πρακτικό του Δ.Σ. της ένωσης αναφέρεται « […] *Περί διαγραφής των εργαζομένωνν κατά την διάρκειαν των θερινών διακοπών* […] *αποφασίσαμε να παραπέμψουμε το θέμα σε δικηγόρο με ψήφους τριών έναντι ενός του προέδρου ο οποίος ζήτησε εφαρμογή του άρθρου 8 του καταστατικού* […]».

575. δ) Στο υπ' αριθ. 77/11-7-2007 πρακτικό της Γ.Σ. της ένωσης αναφέρεται ότι αποφασίστηκε «*1. Να γίνουν διακοπές 4 Αυγούστου 2007 μέχρι 19 Αυγούστου 2007. 2. Ο συνάδελφος […] να εργαστεί μέχρι 10 Αυγούστου 2007. 3. Να ζητήσουμε από το Συγκ/νιών να μην γίνουν εξετάσεις στο διάστημα αυτό*. […] *5.*

[356] Βλ. και σχετικό κεφάλαιο περί διάρκειας των παραβάσεων (VIII.2.3.2.).

[357] Με το τροποποιημένο καταστατικό της Ένωσης που εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. 164/2010 απόφαση του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων, έχει αφαιρεθεί όλη η παράγραφος που αναφέρεται στο θερινές διακοπές και στις ποινές αυτών.

Να εφαρμοστεί το Καταστατικό για αυτούς που αποδεδειγμένα θα δουλέψουν το διάστημα 4-8-2007 μέχρι 19-8-2007».

576. Ακολούθησε η υπ' αριθ. πρωτ. 8245/24-7-2007 απόφαση του Νομάρχη Ιωαννίνων, στην οποία αναφέρεται ότι αποφασίζεται η διακοπή των θεωρητικών και πρακτικών εξετάσεων υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και δικύκλων για το χρονικό διάστημα από 4-8-2007 έως 19-8-2007, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το σχετικό, από 12-7-2007, αίτημα της ένωσης.

577. Στο υπ' αριθ. 78/8-10-2007 πρακτικό της Έκτακτης Γ.Σ. της ένωσης αναφέρονται, ως θέματα της ημερήσιας διάταξης, η «*Ενημέρωση για ποινές εκπ/τών*» και ο «*Απολογισμός καλοκαιρινών διακοπών*». Στο συγκεκριμένο πρακτικό καταγράφεται ότι «*Διαπιστώθηκε ότι τηρήθηκαν οι καλοκαιρινές διακοπές*».

578. ε) Στην υπ' αριθ. πρωτ. 8726/17-7-2008 απόφαση του Νομάρχη Ιωαννίνων αναφέρεται ότι αποφασίζεται η διακοπή των θεωρητικών και πρακτικών εξετάσεων υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και δικύκλων για το χρονικό διάστημα από 2-8-2008 έως 17-8-2008, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το σχετικό, από 10-7-2008, αίτημα της ένωσης.

579. στ) Στο υπ' αριθ. 84/2-7-2009 πρακτικό της Γ.Σ. της ένωσης αναφέρεται, ως τρίτο θέμα της ημερήσιας διάταξης, ο «*Ορισμός καλοκαιρινών διακοπών*». Σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, στο πρακτικό καταγράφεται ότι αποφασίστηκε «*1. Να γίνουν διακοπές από 1 Αυγούστου 2009 μέχρι 17 Αυγούστου 2009.* […] *3. Να ζητηθεί από τη Διεύθυνση Συγκ/νιών να μην γίνονται εξετάσεις αυτό το διάστημα.*».

580. Ακολούθησε η υπ' αριθ. πρωτ. 8579/21-7-2009 απόφαση του Νομάρχη Ιωαννίνων, στην οποία αναφέρεται ότι αποφασίζεται η διακοπή των θεωρητικών και πρακτικών εξετάσεων υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και δικύκλων για το χρονικό διάστημα από 1-8-2009 έως 16-8-2009, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το σχετικό, υπ' αριθ. 332/13-7-2009, αίτημα της ένωσης.

581. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ο σύλλογος έλαβε τόσο δια του Δ.Σ. όσο και δια της Γ.Σ. αποφάσεις για διακοπή μαθημάτων κατά την περίοδο των θερινών διακοπών των ετών 2007 και 2009 και ειδικότερα από 4-8-2007 έως 19-8-2007 και από 1-8-2009 έως 17-8-2009, ενώ ταυτόχρονα διαπιστώθηκε ότι ακολουθείται στα πλαίσια του συλλόγου και διαδικασία κυρώσεων για τα μέλη που δεν συμμορφώνονται. Επιπλέον από τα σχετικά πρακτικά Δ.Σ. των ετών 2005 και 2006, στα οποία αποφασίζεται η κίνηση της προβλεπόμενης στο άρθρο 8 του καταστατικού του συλλόγου διαδικασίας επιβολής κυρώσεων για όσα μέλη εργάστηκαν κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών, προκύπτει ότι η σχετική παράβαση εκτείνεται και στα διαστήματα θερινών διακοπών των αντίστοιχων ετών (2005 και 2006).

582. Επεδίωξε, κατά συνέπεια, ο σύλλογος τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των μελών ως προς τη διάθεση των υπηρεσιών τους. Ανεξάρτητα από το εάν τελικά επιτεύχθηκε ο σκοπός, δεν αναιρείται κατά τα ανωτέρω ο αντιανταγωνιστικός χαρακτήρας των ως άνω αποφάσεων-επιδιώξεων του συλλόγου. Το γεγονός ότι οι κρατικές αρχές (Νομαρχία) έλαβαν γνώση των εν λόγω αποφάσεων δεν αναιρεί κατά τα ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο VI.3.5.3.) τον αντιανταγωνιστικό χαρακτήρα των σχετικών αποφάσεων και εν πάσει περιπτώσει την υπαγωγή τους στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, ενώ δεν φαίνεται από τα στοιχεία του φακέλου να στοιχειοθετείται ούτε υπαγωγή τους στην εξαίρεση του άρθρου 1 παρ. 3 των ίδιων νόμων (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.). Επιπλέον, ακόμα και εάν έχει προηγηθεί απόφαση των αρχών για μη

διενέργεια εξετάσεων, τούτο δεν δικαιολογεί τις αποφάσεις για διακοπή μαθημάτων για το ίδιο χρονικό διάστημα[358].

583. Τέλος, ενδεχόμενο επιχείρημα ότι ο εν λόγω σύλλογος καθόρισε συνδικαλιστικά την περίοδο διακοπών των σχολών οδήγησης-μελών του, σημειώνεται ότι δεν αναιρεί τον αντιανταγωνιστικό χαρακτήρα των εν λόγω αποφάσεων. Ο καθορισμός των θερινών διακοπών ή των διακοπών Χριστουγέννων ή Πρωτοχρονιάς των επιχειρήσεων εντάσσεται στη σφαίρα των επιχειρηματικών τους επιλογών.

VII.7. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

VII.7.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.7.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμοκαταλόγου από τα μέλη του Σωματείου

584. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο που διενεργήθηκε στην έδρα του εν λόγω σωματείου στη Λαμία, βρέθηκε έγγραφο του σωματείου[359] με αναγραφόμενες τιμές, για δικαιολογητικά και παραστάσεις ανά κατηγορία διπλώματος, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 12 του συνημμένου Παραρτήματος 3. Το εν λόγω έγγραφο εμφανίζεται χειρόγραφα διαγεγραμμένο, ενώ σε ορισμένα σημεία αναγράφονται χειρόγραφα επιπλέον χρεώσεις. Σημειώνεται ότι τα ποσά που αναγράφονται στο συγκεκριμένο έγγραφο είναι εκφρασμένα σε δραχμές.

585. Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. βρέθηκε, επίσης, έγγραφο του σωματείου με τίτλο «*Τιμολόγιο σε €*», στο οποίο καθορίζονται τιμές δικαιολογητικών, θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης ανά κατηγορία διπλώματος. Το έγγραφο αυτό παρουσιάζεται αναλυτικά στον Πίνακα 13 του συνημμένου Παραρτήματος 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης.

586. Περαιτέρω, βρέθηκε έγγραφο του σωματείου με τίτλο «*Τιμολόγιο Θεωρητικής και Πρακτικής Εκπαίδευσης*», στο οποίο αναφέρονται τα εξής (βλ. και συνημμένο Παράρτημα 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, Πίνακα 14): [360]

«*<u>Θεωρητική εκπαίδευση</u>: τιμή μαθήματος: […] €*
<u>Πρακτική εκπαίδευση</u>: τιμή μαθήματος ανά κατηγορία οχήματος:
Α1 κ' Α: […] €
Β: […] €
Γ1, Γ, Δ, Ε:][…] €
Οι παρακάτω εκπαιδευτές αποδέχονται τις ανωτέρω τιμές του τιμολογίου και συναινούν να κοινοποιηθούν στη Διεύθυνση Μεταφορών & Επικοινωνιών Φθ/δας καθώς επίσης και στη Δ.Ο.Υ. Λαμίας.», ενώ ακολουθούν τα ονόματα των εκπαιδευτών[361] και, στο τέλος του εγγράφου, τα ονόματα […] του σωματείου.

---

[358] Εξάλλου, επισημαίνεται στο σημείο αυτό ότι η παράγραφος 3 του άρθρου 29 της Υ.Α. οικ. 58930/480/99 που προέβλεπε ότι οι πρακτικές εξετάσεις (πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες) δεν πραγματοποιούνταν σε ορισμένες χρονικές περιόδους διακοπών ίσχυε μέχρι και τον Ιούλιο του έτους 2005, οπότε και καταργήθηκαν οι σχετικές διατάξεις δυνάμει της Υ.Α. οικ. 41002/4504/2005 (βλ. κεφάλαιο ΙΙΙ.).

[359] Το έγγραφο φέρει τα ονόματα […] του σωματείου, […] και […], καθώς και τη σφραγίδα του εν λόγω σωματείου.

[360] Υπογραμμίσεις και επισημάνσεις με έντονη γραφή του συντάκτη του εγγράφου.

[361] […].

587. Τα δύο ανωτέρω έγγραφα («*Τιμολόγια*») δε φέρουν ημερομηνία. Ωστόσο, στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του ενώπιον των στελεχών της Γ.Δ.Α., […] του σωματείου, […], δήλωσε ότι αυτά «*πρέπει να έχουν συνταχθεί το 2002*».

588. Σημειώνεται ότι στο από 23-3-2005 απαντητικό έγγραφο[362] του σωματείου προς την Πανελλήνια Ομοσπονδία Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτοσικλετών[363], το οποίο βρέθηκε μεταξύ των ηλεκτρονικών αρχείων που ερευνήθηκαν κατά τη διενέργεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών […] του σωματείου, […], προτείνεται ελάχιστη τιμή θεωρητικών μαθημάτων ανά ώρα μαθήματος […] ευρώ πλέον ΦΠΑ […]%.

589. Επίσης, σημειώνεται ότι, στις πέντε αποδείξεις παροχής υπηρεσιών (Α.Π.Υ.) της σχολής οδηγών […] του σωματείου, […], του έτους 2010, που βρέθηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στην εν λόγω σχολή[364], αναγράφεται τιμή ανά ώρα πρακτικού μαθήματος, για την κατηγορία Β' ερασιτεχνική, ίση με 15 €, τιμή η οποία συμπίπτει με την αναγραφόμενη στους ανωτέρω αναφερόμενους τιμοκαταλόγους.[365]

590. Ίδια τιμή ανά ώρα πρακτικού μαθήματος και παράστασης αναγράφεται και στην υπ΄αριθ. […] Α.Π.Υ.[366] της σχολής οδηγών του […] του σωματείου, […], η οποία βρέθηκε κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών των […], στη Θήβα. Κατά τον ίδιο επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α., βρέθηκε και γραμμάτιο είσπραξης (καταθετήριο) της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας ΣΥΝ.ΠΕ., στο οποίο το όνομα του καταθέτη και το ποσό συμπίπτουν με τα στοιχεία της εν λόγω απόδειξης, ενώ ως δικαιούχος εμφανίζεται το «*ΣΩΜ/ΤΕΙΟ ΕΚΠ/ΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤ/ΤΩΝ ΚΕΝ/ΚΗΣ*».[367]

591. Ωστόσο, σχετικά με την εφαρμογή του ενιαίου τιμολογίου, στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του ενώπιον των στελεχών της Γ.Δ.Α., ο […] του σωματείου, […], δήλωσε ότι αυτό «*Δεν εφαρμόστηκε ποτέ, δε μπορεί να εφαρμοστεί ενιαίο τιμολόγιο στους ελεύθερους επαγγελματίες. Οι τιμές είναι ενδεικτικές, άλλη πολιτική έχει καθένας στο γραφείο του. Η υποβολή τιμολογίων στη ΔΟΥ και το Υπουργείο είναι υποχρεωτική βάσει του π.δ. 208/2002, πήγα στη ΔΟΥ και μου είπαν ότι είναι πιο εύκολο να υποβάλλουμε ένα ενιαίο για όλους, δε θυμάμαι ποιος υπάλληλος, έτσι υποβάλλαμε ένα τιμολόγιο. Πρέπει να πω ότι και από το προσωπικό μου ημερολόγιο που πήρατε αντίγραφα*[368] *φαίνεται ότι γίνονται*

[362] Προφανώς πρόκειται για απάντηση στο υπ' αριθ. πρωτ. 514/22-3-2005 έγγραφο της ομοσπονδίας, με το οποίο ζητούνταν από τα σωματεία να δηλώσουν, μέχρι τις 28-3-2005, αν συμφωνούν με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις του π.δ. 208/02 και π.δ. 337/03, σχετικά με την καθιέρωση ελάχιστης τιμής θεωρητικών μαθημάτων και μέγιστης ημερήσιας απασχόλησης των εκπαιδευτών (βλ. κατωτέρω υπό κεφάλαιο VII.10.1.1.).
[363] Το έγγραφο φέρει τα ονόματα […] σωματείου, […] και […], αλλά δεν είναι υπογεγραμμένο.
[364] Α.Π.Υ. προς […].
[365] Στις εν λόγω Α.Π.Υ. αναγράφεται τιμή παράστασης ίση με […] €. Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το προαναφερθέν «*Τιμολόγιο σε €*», η τιμή παράστασης για τη συγκεκριμένη κατηγορία διπλώματος ήταν ίση με […] €, ενώ στο «*Τιμολόγιο Θεωρητικής και Πρακτικής Εκπαίδευσης*» δεν αναφέρεται τιμή για την παράσταση.
[366] Α.Π.Υ. προς […].
[367] Όπως αναφέρεται κατωτέρω (βλ. κεφάλαιο VII.11.1.1), οι […] εκτιμούν ότι τα εν λόγω έγγραφα προσκομίστηκαν στη σχολή οδηγών που διατηρούν από κάποιον υποψήφιο μαθητή.
[368] Κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών […], λήφθηκαν αντίγραφα δύο σελίδων του προσωπικού του ημερολογίου, του έτους 2006, στις οποίες αναφέρονται (διαγεγραμμένα) ονόματα μαθητών, με σημείωση του προσώπου που τα συνέστησε, του είδους άδειας που […], *δεν οδηγεί → δεν είπαμε τιμή*», «[…]→ *ερασ/κή, […] μαθητή από […], οδηγεί → […] €*», «[…] → *ερασ/κή, από […], δεν οδηγεί →[…]*», «[…]→ *ερασ/κή, […], δεν οδηγεί →[…]*, «[…]→ *ερασ/κή, […]([…]), […] → […]*», «[…] → *ερασ/κή, από […], δεν οδηγεί → […] €*» «[…] → *ερασ/κή, δεν οδηγεί → […]*».

διαπραγματεύσεις με κάθε πελάτη, πολλοί είναι δωρεάν. Δεν υπάρχει πρωτόκολλο κατάθεσης, τα έδωσα στη Δ/ντρια της ΔΟΥ, δε θυμάμαι το όνομα. Ομοίως στο Υπουργείο τα κατέθεσα χωρίς πρωτόκολλο στη Λαμία, Δ/νση Μεταφορών στη Νομαρχία.»

592. Από την άλλη πλευρά, η ύπαρξη ενιαίου τιμολογίου του σωματείου, τουλάχιστον από το έτος 2008, αποδεικνύεται από το γεγονός ότι αυτό χρησίμευσε ως πρότυπο για τη δημιουργία του αντίστοιχου τιμολογίου του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ». Όπως προαναφέρθηκε (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.1.1.1.), από τα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου και των Γενικών Συνελεύσεων του εν λόγω συλλόγου, προκύπτει ότι για τη δημιουργία του ενιαίου τιμολογίου του συλλόγου λήφθηκε υλικό από το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος, ενώ υπήρξαν αλλεπάλληλες επαφές μεταξύ […] των δύο σωματείων (βλ. ανωτέρω υπό VII.1.1.1.). Μάλιστα, […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος παρέστησαν σε δύο τουλάχιστον Γενικές Συνελεύσεις του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ». Ειδικότερα, […] του Σωματείου παρέστησαν στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου, της 17-10-2008, κατά τη διάρκεια της οποίας […] του σωματείου περιέγραψε αναλυτικά τον τρόπο λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου και της είσπραξης – απόδοσης των αμοιβών των εκπαιδευτών μέσω του λογαριασμού της τράπεζας, σύστημα, το οποίο, όπως είπε, εφαρμοζόταν επί ½ χρόνο[369] (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.1.1.1.). Περαιτέρω, […] του σωματείου ήταν παρόντες και παρείχαν συμβουλές και στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση του συλλόγου της 17-7-2009 («*και σήμερα*», όπως χαρακτηριστικά ανέφερε […] του συλλόγου), κατά τη διάρκεια της οποίας η εκπρόσωπος της τράπεζας Πειραιώς, που παρέστη στη Συνέλευση προκειμένου να εξηγήσει τον τρόπο, με τον οποίο θα μπορούσε να υλοποιηθεί το σύστημα του ενιαίου τιμολογίου μέσω της συγκεκριμένης τράπεζας, ανέφερε ότι για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με το σχεδιασμό του, επικοινωνούσε με τους Προέδρους και των δύο σωματείων (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.1.1.1.).

593. Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.1.1.1.) από την ανωμοτί κατάθεση […] του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ», […], της 8-3-2012, προκύπτει ότι υπήρχε στενή συνεργασία […], τόσο για το θέμα του ενιαίου τιμολογίου όσο και για άλλα επαγγελματικά ζητήματα. Μάλιστα, όπως προαναφέρθηκε (βλ. ανωτέρω υποσ. 208), υπήρξε […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος για αδελφοποίηση με το Σύλλογο Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ».

594. Περαιτέρω, στην από 30-9-2010 ανωμοτί κατάθεση του […], […] του Συλλόγου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Νομού Ευβοίας – Βοιωτίας […] και[…], αναφέρεται ότι «*Στις περιοχές αυτές* [επαρχία Θήβας και νομό Φθιώτιδος] *υπάρχει ενιαία τιμή που έχει καθοριστεί από την πλειοψηφία των σχολών οδηγών (πάνω από το 90%). Επιπλέον, υπάρχει ένας κοινός λογαριασμός στον οποίο καταθέτει ο υποψήφιος οδηγός την αμοιβή, προσκομίζοντας την απόδειξη στον διαχειριστή της εν λόγω διαδικασίας προκειμένου να πάρει την έγκριση για να ολοκληρώσει την εκπαίδευσή του.* […]».

595. Επιπλέον, όπως εκτίθεται αναλυτικά κατωτέρω (βλ. κεφάλαιο VII.11.1.1) τόσο από το ηλεκτρονικό μήνυμα μεταξύ των στελεχών της τράπεζας Eurobank,

---

[369] Βλ. υποσ. 201.

που βρέθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. σε σχολή οδηγών στη Θήβα όσο και από την παροχή επεξηγήσεων της […] του τοπικού καταστήματος της Eurobank προκύπτει ότι οι ιδιοκτήτες σχολών οδηγών, οι οποίοι ήρθαν σε επαφή με τη συγκεκριμένη τράπεζα στη Θήβα, προκειμένου να εξευρεθεί ένας τρόπος διασφάλισης των συμφωνηθεισών μεταξύ τους αμοιβών μέσω τραπεζικού(–ών) λογαριασμού(–ών) γνώριζαν ότι παρόμοιο σύστημα εφαρμοζόταν από το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος, μέσω της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας. Άλλωστε, οι ιδιοκτήτες σχολής οδηγών στη Θήβα κ.κ. […], στην ανωμοτί κατάθεσή τους της 9-3-2012, δεν αρνήθηκαν ότι είχαν γνώση του εν λόγω συστήματος. Ομοίως, ο ιδιοκτήτης σχολής οδηγών στη Θήβα […], στην ανωμοτί κατάθεσή του της 9-3-2012, δήλωσε πως γνωρίζει ότι στη Λαμία εφαρμόζεται σύστημα κατάθεσης των αμοιβών των εκπαιδευτών οδηγών μέσω τραπέζης.

596. Κατά την από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση του […] του σωματείου […], […], ενώπιον των στελεχών της Γ.Δ.Α., ζητήθηκαν διευκρινίσεις σχετικά με όλα τα ανωτέρω θέματα. Σχετικά με την ύπαρξη του κοινού λογαριασμού του σωματείου στη Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας, […] επιβεβαίωσε την ύπαρξή του και δήλωσε ότι ο συγκεκριμένος λογαριασμός είναι λογαριασμός όψεως, ο οποίος ανοίχθηκε το 2007 ή το 2008, αλλά αδρανοποιήθηκε μετά την έρευνα της Επιτροπής Ανταγωνισμού το 2010 και αργότερα έκλεισε. Ο εν λόγω λογαριασμός, δικαιούχος του οποίου είναι το σωματείο, ανοίχθηκε για να επιτευχθεί υψηλότερο επιτόκιο καταθέσεων και για να εξοικονομηθούν χρήματα, καθώς, για να πραγματοποιήσει κανείς δοσοληψίες με τη Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας, πρέπει να γίνει συνεταίρος, καταβάλλοντας […]€, που αντιστοιχούν στη μετοχική μερίδα. Ταυτόχρονα, ο συγκεκριμένος λογαριασμός διευκόλυνε τις εισπράξεις, καθώς πριν από τις εξετάσεις ο υποψήφιος οδηγός κατέθετε τα χρήματα στην τράπεζα και με το αντίστοιχο δελτίο κατάθεσης μπορούσε να δώσει εξετάσεις για την απόκτηση διπλώματος. Όπως σημείωσε ο […], ο τρόπος αυτός πληρωμής αφορούσε στην κατοχύρωση της πληρωμής από επισφαλείς πελάτες. Συγκεκριμένα, […] κατέθεσε ότι, το 2007, εξήγησε στην τράπεζα το πρόβλημα που αντιμετώπιζαν τα μέλη του σωματείου σχετικά με την είσπραξη των χρημάτων από τα θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα που προσέφεραν στους υποψηφίους οδηγούς και […] της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, […], πρότεινε τη λύση ενός λογαριασμού στο όνομα του σωματείου, με αντίστοιχους κωδικούς για κάθε μία σχολή που θα συμμετείχε στο σύστημα, πρόταση την οποία αποδέχτηκε το σωματείο. Στη δημιουργία του συστήματος δε συμμετείχε κάποια άλλη τράπεζα.

597. Όσον αφορά στον τρόπο λειτουργίας του συστήματος είσπραξης των αμοιβών μέσω τραπέζης, […], στην ίδια ανωμοτί κατάθεση, δήλωσε τα εξής: «*Είμαι […] του σωματείου και σε μένα απευθύνεται κάθε σχολή και δηλώνει το ποσό που έχει καταβληθεί για αυτήν στον λογαριασμό του σωματείου στην τράπεζα και τους δίνω ένα σημείωμα (σαν εξουσιοδότηση στην τράπεζα) για να εισπράξει η σχολή το συγκεκριμένο ποσό. Κάθε σχολή έχει κωδικό και όταν ο πελάτης κάθε σχολής πληρώνει η τράπεζα βάζει τα χρήματα σε αυτόν τον κωδικό στον συγκεκριμένο (κοινό) λογαριασμό. Η σχολή ξέρει το ύψος του ποσού που αναμένει να εισπράξει και συνήθως συμφωνεί με το ποσό που έχει για τον κωδικό αυτής της σχολής η τράπεζα. Αν υπάρχει αναντιστοιχία (τα λεφτά στην τράπεζα είναι λιγότερα από αυτά στο σημείωμα) γίνεται διόρθωση επιτόπου απ' τον υπάλληλο της τράπεζας. Περισσότερα δε γίνεται να είναι – δε μπορεί κάποιος να του έχει βάλει λεφτά και να μην το ξέρει. Κι αν συμβεί θα το δει και θα τα πάρει αργότερα.*». Όπως δήλωσε […], με αυτόν τον τρόπο ελέγχονται/επιβεβαιώνονται

τα ποσά των αμοιβών που αντιστοιχούν και πρέπει να διανεμηθούν στον κάθε εκπαιδευτή.

598. Παρομοίως περιέγραψε τον τρόπο λειτουργίας του κοινού λογαριασμού του σωματείου[…], […] της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, […], στην από 9-3-2012 παροχή επεξηγήσεων ενώπιον των στελεχών της Γ.Δ.Α., κατά την οποία δήλωσε ότι «[…] *Το 2008 το Σωματείο Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Κεντρικής Ελλάδος δημιούργησε έναν τρεχούμενο λογαριασμό (όψεως) στην τράπεζα, ο οποίος και έχει αδρανήσει. Σε αυτόν τον λογαριασμό ο κάθε ένας από τους εκπαιδευτές υποψηφίων οδηγών διατηρούσε δικό του κωδικό για να διασφαλίσει το ύψος της αμοιβής του.* […]», ενώ τόνισε ότι, κατά τη διάρκεια της προεδρίας του, δεν του έχει ζητηθεί κάτι παρόμοιο. Σε ερώτηση δε εάν παρείχε η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας πληροφορίες στην τράπεζα Eurobank σχετικά με την οργάνωση κατάθεσης αμοιβών μέσω τραπέζης, απάντησε αρνητικά.

599. Αναφορικά με την ενημέρωση που παρείχε το σωματείο σε άλλους συλλόγους, στο πλαίσιο του σχεδιασμού αντίστοιχου συστήματος είσπραξης των αμοιβών μέσω τραπέζης, […], στην ανωτέρω ανωμοτί κατάθεσή του, δήλωσε ότι, […], έχει παραβρεθεί σε πολλές Γενικές Συνελεύσεις της ομοσπονδίας που πραγματοποιήθηκαν σε άλλες πόλεις. Όσον αφορά σε Γενική Συνέλευση άλλου σωματείου/συνδέσμου, έχει παραβρεθεί μόνο στην Πάτρα και, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε «*αυτό δε μπορώ να το χαρακτηρίσω Γ.Σ. γιατί ήταν 10 άτομα και δεν ξέρω αν αυτό είναι απαρτία.*». Όσον αφορά στην παρουσία του στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» της 17-10-2008 και μετά από επίδειξη του σχετικού πρακτικού (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.1.1.1.), […] δήλωσε «*Δε θυμάμαι μπορεί. Δεν αποδόθηκαν σωστά όσα είπα, υπάρχει στοιχείο υπερβολής σε αυτά τα πρακτικά, δεν τα είπα γιατί δεν ισχύουν, μίλησα για τον τρόπο είσπραξης των αμοιβών, στην Πάτρα ειδικά είναι 100 σχολές και να θέλεις είναι δύσκολο να στοιχηθούν, δε μπορεί να γίνει. Πήγα αφού με κάλεσαν τηλεφωνικά […] δε θυμάμαι.*»

600. Στην ερώτηση εάν γνωρίζει αν άλλοι σύλλογοι ή άλλες σχολές οδήγησης εφαρμόζουν σύστημα είσπραξης των αμοιβών μέσω τραπέζης, […] δήλωσε ότι «*Συνάδελφοι μπορεί να το έχουν κάνει μεμονωμένα, δεν είμαι σίγουρος, δε νομίζω σε επίπεδο σωματείου/συλλόγου*». Ειδικά για την περίπτωση της Θήβας, δήλωσε ότι δε γνωρίζει ποιος παρείχε πληροφορίες στο τοπικό υποκατάστημα της Eurobank σχετικά με την οργάνωση κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, ωστόσο σημείωσε ότι «*Ξέρω ότι στη Θήβα έχουν πολλούς αθίγγανους και υψηλή εγκληματικότητα, μπορεί να έχουν κάνει κάτι μέσω τράπεζας για λόγους ασφαλείας. Κάτι άλλο δε γνωρίζω.*».

601. Για την περίπτωση της Πάτρας δε και συγκεκριμένα στην ερώτηση εάν παρείχε […] του σωματείου ή η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας πληροφορίες στο κεντρικό κατάστημα της τράπεζας Πειραιώς στην Πάτρα σχετικά με την οργάνωση κατάθεσης μέσω τραπέζης των αμοιβών των μελών του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ», στα πρότυπα του συστήματος που εφαρμόζει το σωματείο μέσω της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, […] απάντησε «*Όχι, αν ήθελα να κάνω κάτι τέτοιο θα πήγαινα στη Συνεταιριστική Τράπεζα Αχαΐας αλλά ούτε και εκεί έδωσα καμία σχετική πληροφορία.*».

VII.7.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.7.2.1. Ένωση επιχειρήσεων

602. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαιο VI.3.1. και VI.3.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

603. i) Σύμφωνα με το άρθρο 1 του καταστατικού του, το εν λόγω σωματείο αποτελεί επαγγελματικό σωματείο.

604. ii) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού του: «*Σκοπός του Σωματείου είναι η διαφύλαξη, μελέτη και προαγωγή των κοινών οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του στα πλαίσια της εξυπηρέτησης του κοινωνικού συνόλου, για την εκπλήρωση του οποίου μπορεί να προβαίνει σε κάθε πρόσφορη ενέργεια και στις ενέργειες και δραστηριότητες που ενδεικτικά αναφέρονται στην παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 1712/87*».

605. iii) Σύμφωνα με το άρθρο 3 του καταστατικού του: «*Μέλη του σωματείου εγγράφονται οι κάτοχοι αδειών εκπαίδευσης υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών οι οποίοι είναι κάτοικοι της Στερεάς Ελλάδος* […]»[370].

606. Μέλη, επομένως, του εν λόγω σωματείου μπορούν να είναι τόσο ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης όσο και εργαζόμενοι σε αυτές τις σχολές.

607. Σημειώνεται σχετικά ότι σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. 4590/23-5-2012 λίστα ιδιοκτητών σχολών οδήγησης που απέστειλε ο εν λόγω σύλλογος σε απάντηση του υπ' αριθ. πρωτ. 4333/14-5-2012 σχετικού αιτήματος παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α., 29 εκ των μελών του είναι ιδιοκτήτες- ελεύθεροι επαγγελματίες.

608. Συνεπώς, το υπό εξέταση σωματείο αποτελεί «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ.1 ν.703/77-3959/2011.

VII.7.2.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών της

609. Ο σύλλογος υπέβαλλε το υπ' αριθμ. πρωτ. 113/15.4.2013 Υπόμνημά του όπου υποστήριξε ότι:

- Δεν υπήρξε πρόθεση παραβίασης των διατάξεων προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού
- Τα μέλη είναι άνθρωποι χωρίς ιδιαίτερες γνώσεις οι οποίοι αγνοουσαν την ύπαρξη της ΕΑ
- Δεν συντρέχει λόγος επιβολής ποινής αλλά αρκεί η επίπληξη καθώς η ενημέρωση του συλλόγου περί πιθανής παραβατικής δραστηριότητας οδήγησε άμεσα στη διακοπή της
- Η οικονομική κατάσταση των μελών είναι τραγική υπό τις παρούσες οικονομικές συνθήκες που η έκδοση άδειας οδήγησης θεωρείται πολυτέλεια και υπάρχει κατακόρυφη πτώση του κύκλου εργασιών των μελών

610. Σε αντιστοιχία ωστόσο με όσα καταγράφηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.3., VI.3.5. και VII.7.1.1.), ο σύλλογος έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των μελών του. Τούτο προκύπτει από τα εξής:

[370] Σημειωτέον ότι σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε το υπό εξέταση σωματείο, το αρχικό από 22-5-1997 καταστατικό του (εγκριθέν με την υπ' αριθ. 188/1997 απόφαση του Πρωτοδικείου Λαμίας) ίσχυε κατά την περίοδο των παραβάσεων χωρίς να έχει τροποποιηθεί (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.7.).

611. α) Οι ανευρεθέντες κατά το σχετικό έλεγχο της Γ.Δ.Α. τιμοκατάλογοι αποτελούν αναντίρρητα αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων, καθότι πρόκειται για έγγραφα, το περιεχόμενο των οποίων αποδεικνύει περίτρανα τη βούληση του σωματείου να συντονίσει την τιμολογιακή πολιτική των μελών του στην αγορά των σχολών υποψηφίων οδηγών. Συγκεκριμένα, ο ένας εκ των δύο τιμοκαταλόγων που φέρει τον τίτλο «*Τιμολόγιο θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης*» εμπεριέχει την επωνυμία του σωματείου, τα ονόματα […] του σωματείου, καθώς και ρητή αναφορά περί αποδοχής των αναγραφόμενων τιμών από δέκα εννέα (19) μέλη του σωματείου, τα οποία αποτυπώνουν τη βούληση της εν λόγω ένωσης επιχειρήσεων να συντονίσει την οικονομική συμπεριφορά των μελών της στη σχετική αγορά των σχολών υποψηφίων οδηγών. Ο έτερος τιμοκατάλογος που φέρει τον τίτλο «*τιμολόγιο σε €*» εμπεριέχει την επωνυμία του συλλόγου και […], καθώς και την αναλυτική παρουσίαση των χρεώσεων του τιμολογίου ανά κατηγορία διπλώματος, τα οποία επίσης αποτυπώνουν τη βούληση του εν λόγω συλλόγου να συντονίσει την τιμολογιακή πολιτική των μελών του.

612. Εξάλλου, το γεγονός ότι τα έγγραφα αυτά δεν έχουν περιβληθεί τον τύπο της επίσημης απόφασης του σωματείου, είτε σε επίπεδο Δ.Σ. είτε σε επίπεδο Γ.Σ. και άρα στερούνται δεσμευτικότητας έναντι των μελών του σωματείου, δεν αναιρεί το χαρακτηρισμό τους ως αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, καθώς, όπως έχει ήδη επισημανθεί, η έννοια της αποφάσεως ένωσης επιχειρήσεων καλύπτει και τις συστάσεις μη δεσμευτικού χαρακτήρα, που απευθύνουν οι ενώσεις στα μέλη τους, εφόσον σχετίζονται με την επιδίωξη επηρεασμού της τιμολογιακής πολιτικής των μελών τους. Κρίσιμο δηλαδή στοιχείο, εν προκειμένω, είναι ότι πρόκειται για έγγραφα, συντεταγμένα σε επίπεδο σωματείου, που αφορούν την τιμολόγηση των υπό των μελών του σωματείου παρεχόμενων υπηρεσιών, γεγονός που προδήλως καταδεικνύει βούληση κοινής τιμολόγησης και ως εκ τούτου σε καμία περίπτωση δεν δύνανται να διαφύγουν του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 1 ν. 703/1977-3959/2011.

613. […] σωματείου, […], στην προσπάθειά του να αιτιολογήσει την ύπαρξη των ως άνω τιμοκαταλόγων, το περιεχόμενο των οποίων σημειωτέον δεν αμφισβητεί, ομολογεί στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του ότι πρόκειται για τιμές ενδεικτικές, οι οποίες ουδέποτε εφαρμόστηκαν στην πράξη.

614. Περαιτέρω δε επικαλείται την υποβολή κοινού τιμοκαταλόγου από το σωματείο στις αρμόδιες υπηρεσίες, στα πλαίσια της εκ του π.δ. 208/2002 υποχρεωτικής σχετικής υποβολής, κατόπιν υποδείξεως του αρμόδιου υπαλλήλου.

615. Σύμφωνα με τα όσα εκτέθηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο ΙΙΙ.), προκύπτει ότι πράγματι οι σχολές οδηγών είχαν υποχρέωση να κοινοποιούν στις σχετικές αρμόδιες υπηρεσίες τους καταλόγους με τις ωριαίες αποζημιώσεις που χρεώνουν για την παροχή πρακτικής και θεωρητικής εκπαίδευσης για κάθε κατηγορία οχήματος[371]. Πρόκειται, ωστόσο, για μια υποχρέωση που αφορούσε την κάθε σχολή οδηγών χωριστά και σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε να αιτιολογήσει την υποβολή κοινού τιμοκαταλόγου από μέρους του σωματείου για όλες τις σχολές που αποτελούν μέλη του, καθώς κάτι τέτοιο ισοδυναμεί ξεκάθαρα με άμεσο καθορισμό τιμών και κατ' επέκταση με καταφανή παράβαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού.

---

[371] Όσον αφορά μάλιστα στη θεωρητική εκπαίδευση, η σχετική υποχρέωση εξακολουθεί να ισχύει μέχρι σήμερα, ενώ τουναντίον στον τομέα των πρακτικών μαθημάτων, η σχετική υποχρέωση έχει ήδη καταργηθεί με το άρθρο 4 παρ. 3 του π.δ. 337/2003 (ΦΕΚ Α' 291/18-12-2003).

616. Άλλωστε, όπως έχει ήδη επισημανθεί, απαγορεύεται ο με οποιονδήποτε τρόπο καθορισμός τιμών, έστω και ενδεικτικών ή προτεινόμενων, ανεξαρτήτως αντιανταγωνιστικών προθέσεων ή αποτελεσμάτων. Κατά συνέπεια, η ενδεχόμενη μη εφαρμογή των ως άνω τιμοκαταλόγων στην πράξη ή η τυχόν μη ομοιόμορφη τήρησή τους από τα μέλη του σωματείου ουδόλως επηρεάζει τη στοιχειοθέτηση των ερευνώμενων παραβάσεων του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού εκ μέρους του σωματείου.

617. β) Παρά το γεγονός ότι αρκεί ο περιοριστικός για τον ανταγωνισμό σκοπός της αποφάσεως της ενώσεως επιχειρήσεων για την υπαγωγή αυτής στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, στην υπό εξέταση περίπτωση το σωματείο δεν περιορίστηκε στην κατάρτιση του ενιαίου τιμολογίου, ως μέσου συντονισμού των αμοιβών των μελών του, αλλά προχώρησε και στην υλοποίησή του, με επιπτώσεις επιζήμιες για τον ανταγωνισμό. Ειδικότερα, προκειμένου το σωματείο να διασφαλίσει την έμπρακτη εφαρμογή του ενιαίου τιμολογίου από τα μέλη του, έθεσε σε λειτουργία, τουλάχιστον από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008, ένα σύστημα κατάθεσης και είσπραξης των καθορισμένων αμοιβών μέσω τραπέζης και συγκεκριμένα μέσω του λογαριασμού που διατηρούσε το ίδιο το σωματείο στη Συνεταιριστική τράπεζα Λαμίας. Το εν λόγω σύστημα διασφάλισης του ενιαίου τιμολογίου μέσω τραπέζης, που περιγράφεται αναλυτικά ανωτέρω (υπό κεφάλαιο VII.7.1.1.), συνοψίζεται στην κατάθεση των σχετικών αμοιβών από τους μαθητές στο σχετικό κοινό λογαριασμό του σωματείου και στον αντίστοιχο κωδικό της κάθε σχολής οδηγών και στη μετέπειτα διανομή των χρημάτων στις σχολές οδηγών […], μετά από έλεγχο που διενεργείται από πενταμελή επιτροπή του σωματείου[372], μέσω του οποίου διαπιστώνεται και επαληθεύεται η κοινή τιμολόγηση. Τα ανωτέρω συνάγονται ευθέως από τα λεγόμενα […] στην από 17-10-2008 Έκτακτη Γ.Σ. του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» (βλ. αναλυτικά ανωτέρω κεφάλαιο VII.1.1.1.), όπου, κληθείς από […] του ως άνω συλλόγου, στα πλαίσια της ενημέρωσης του συλλόγου αυτού σχετικά με την υλοποίηση του ενιαίου τιμολογίου και της παράλληλης μεταλαμπάδευσης της σχετικής «*τεχνογνωσίας*», αφενός προβαίνει σε ρητή επιβεβαίωση της εφαρμογής ενιαίου τιμολογίου εκ μέρους του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος, αναφέροντας μάλιστα χαρακτηριστικά, μεταξύ άλλων, ότι 99% της εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου, διασφαλίζει «*τόσο η τιμή όσο και η μη ανταγωνιστικότητα μεταξύ των συναδέλφων*», αφετέρου κάνει εκτενή αναφορά στον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η τήρηση του ενιαίου τιμολογίου μέσω τραπέζης. Η δε επανειλημμένη αναφορά του σε φράσεις όπως «*δέσμευση τιμής*», «*διασφάλιση τιμής*», «*ενιαίο τιμολόγιο*», δεν αφήνει καμία αμφιβολία ως προς το σκοπό κατάθεσης των αμοιβών στην τράπεζα, αποδυναμώνοντας τους ισχυρισμούς που διατυπώνει στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του […], ότι δηλαδή η πληρωμή μέσω τραπέζης διευκόλυνε την είσπραξη των διδάκτρων πριν από τις εξετάσεις και εξυπηρετούσε την κατοχύρωση της καταβολής των αμοιβών από επισφαλείς πελάτες. Άλλωστε, για την εξασφάλιση αυτή θα αρκούσε η κατάθεση των διδάκτρων στον εκάστοτε τραπεζικό λογαριασμό του κάθε εκπαιδευτή σε οποιαδήποτε τράπεζα κι αν αυτός τηρούνταν και δεν θα χρειαζόταν η ύπαρξη κοινού λογαριασμού του σωματείου με αντίστοιχους κωδικούς για κάθε σχολή οδηγών και η απόδοση των χρημάτων μέσω του σωματείου. Η ενεργός ανάμειξη, δηλαδή, του σωματείου στη διαδικασία είσπραξης και διανομής των αμοιβών μόνο ως προσπάθεια συντονισμού της τιμολόγησης των παρεχόμενων

[372] Συγκεκριμένα γίνεται έλεγχος των τραπεζικών αποδεικτικών κατάθεσης.

υπηρεσιών των μελών του θα μπορούσε να εκληφθεί, δεδομένου ότι έτσι το σωματείο είχε τη δυνατότητα ελέγχου της εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου.

618. Η αποτελεσματικότητα της έμπρακτης εφαρμογής του εν λόγω συστήματος διασφάλισης του ενιαίου των αμοιβών μέσω κατάθεσης σε τράπεζα προκύπτει αβίαστα από το ότι αυτό χρησίμευσε ως πρότυπο στην προσπάθεια δημιουργίας αντίστοιχων συστημάτων, τόσο από το Σύλλογο Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» όσο και από επτά (7) μεμονωμένες σχολές οδηγών δραστηριοποιούμενες στο νομό Βοιωτίας.

619. γ) Ειδικότερα, στην περίπτωση του ως άνω συλλόγου «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ», η σχετική συνδρομή του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος υπήρξε σημαντική. Οι συνεχείς και αλλεπάλληλες επαφές μεταξύ των Προεδρείων των δυο ανωτέρω σωματείων για ζητήματα «*ενιαίου τιμολογίου*», επί μακρό χρονικό διάστημα, ήτοι τουλάχιστον από τον Μάιο του έτους 2008 έως τον Ιούλιο του έτους 2009, όπως παρατίθεται διεξοδικά κατωτέρω, και η παράσταση […] του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος σε δύο[373] τουλάχιστον Γ.Σ. του συλλόγου «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» σχετικές με την εφαρμογή του ενιαίου τιμολογίου (βλ. και ανωτέρω κεφάλαιο VII.1.1.1.), καταδεικνύουν ότι η «*τεχνογνωσία*» του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος είχε κριθεί απαραίτητη για την υλοποίηση του ενιαίου τιμολογίου από τον εν λόγω σύλλογο. Άλλωστε, η συνδρομή του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος αναφέρεται ρητά σε σωρεία πρακτικών Γ.Σ. και Δ.Σ. του συλλόγου «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ». Χαρακτηριστικά είναι τα ακόλουθα αποσπάσματα:

- Πρακτικό Έκτακτης Γ.Σ. της 9-5-2008 (τοποθέτηση […] επί των θεμάτων ημερήσιας διάταξης): «*Όσο για το ενιαίο τιμολόγιο πήραμε το υλικό από συναδέλφους στη Λαμία το οποίο αφού μελετήσουμε, ίσως βρούμε ένα τρόπο να το εφαρμόσουμε*».

- Πρακτικό Δ.Σ. 4/19-5-2008: «*7) Ενιαίο τιμολόγιο. Εισηγητής […]. Μας έγινε ενημέρωση από […] για τις προσπάθειες που γίνονται για τη δημιουργία ενιαίου τιμολογίου. Η παρουσίαση έγινε με βάση του Τιμολογίου που έχει κάνει ο Σύλλογος της Λαμίας και για το οποίο […] στις 9-5-2008 ανέβηκε αυτοπροσώπως στη Λαμία μαζί […] και είχε συνάντηση με […] και […] και τον ενημέρωσαν σχετικά πάνω σε αυτό*».

- Πρακτικό Δ.Σ. 7/12-9-2008: «*Στη συγκέντρωση που κάναμε κουβεντιάσαμε για το Τιμολόγιο. […] μας ανάλυσε το πρόγραμμα Τιμολογίου που έχουν κάνει στη Λαμία οι εκεί Σχολές. Μας είπε να το μελετήσουμε, να κάνουμε προτάσεις και να ενημερώσουμε τα μέλη του Συλλόγου στη Γενική Συνέλευση.» (η οποία αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί στις 26-9-2008)*».

- Υπ. αριθ. πρωτ. 18/17-9-2008 πρόσκληση για Τακτική Γ.Σ. την 26-9-2008: «*4. Ενιαίο Τιμολόγιο – Πρότυπο Λαμίας, ενημέρωση από συναδέλφους Λαμίας*».

- Πρακτικό Τακτικής Γ.Σ. της 26-9-2008 (τοποθέτηση Προέδρου επί των θεμάτων ημερήσιας διάταξης): «*[…]* […] *ενημέρωσε πως καλεσμένοι ήταν για να μας ενημερώσουν […] Κεντρικής Ελλάδος (Λαμία) όπου έχουν εφαρμόσει ένα ιδιαίτερο πρόγραμμα για την εφαρμογή του* [ενιαίου τιμολογίου] *αλλά για σοβαρούς λόγους οι συνάδελφοι ενημέρωσαν πως δεν θα μπορούν να παρασταθούν. Μας διαβεβαίωσαν πως στην επόμενη Γ.Σ. θα είναι παρόν. Ο Πρόεδρος έδωσε τα σοβαρά σημεία της πρότασης*».

[373] Ήτοι στις Γ.Σ. της 17-10-2008 και της 17-7-2009.

- Υπ. Αριθ. πρωτ. 20/9-10-2008 πρόσκληση για Έκτακτη Γ.Σ. την 17-10-2008: «3. *Ενιαίο Τιμολόγιο, Ενημέρωση από […] Σωματείου Εκπαιδευτών Κεντρικής Ελλάδος*».
- Πρακτικό Έκτακτης Γ.Σ. της 17-10-2008 (εισαγωγική ομιλία Προέδρου): «*Ο πρόεδρος […] χαιρέτησε τη συνέλευση και ευχαρίστησε ονομαστικά […] της Ομοσπονδίας[…]*[374] *καθώς και […] του Σωματείου Κεντρικής Ελλάδος […]– […] για την τιμή που δέχθηκαν την πρόσκληση για αυτή τη Συνεδρίαση και πάνω απ' όλα είναι τιμή μας που είναι παρόν στην πόλη μας με σκοπό να μας ενημερώσουν ώστε να πετύχουμε και εμείς το άψογα μελετημένο και εφαρμοσμένο ενιαίο τιμολόγιο*». Ακολουθεί δε λεπτομερής περιγραφή εκ μέρους […] του τρόπου διασφάλισης της τήρησης του ενιαίου τιμολογίου μέσω της κατάθεσης των αμοιβών των εκπαιδευτών στην τράπεζα, όπως εφαρμόζεται από το σωματείο Κεντρικής Ελλάδος.
- Πρακτικό Έκτακτης Γ.Σ. της 19-12-2008: «[…] *του Συλλόγου, […], έδωσε σαφείς οδηγίες για τον τρόπο εφαρμογής του συστήματος του ενιαίου τιμολογίου και αναλυτική εφαρμογή σύμφωνα πάντα με τους […] και […] από τη Λαμία*».
- Πρακτικό Τακτικής Γ.Σ .της 13-3-2009 (εισαγωγική ομιλία […]): «*1ος κύριος στόχος μας ήταν και είναι η υλοποίηση του ενιαίου τιμολογίου. Μετά από αλλεπάλληλες συζητήσεις και ενημερώσεις τόσο από […] του Σωματείου Κεντρικής Ελλάδος όσο και από προσωπικές επαφές με τον πρόεδρό […] καταφέραμε όχι μόνο να εισπράξουμε γνώση αλλά αμείωτο ζήλο για την ένωση του Σωματείου μας με δεσμούς. Μετά από επίμονες προσπάθειες πιστεύουμε ότι έχουμε φτάσει στην τελική ευθεία με γνώση και εμμονή*.»
- Πρακτικό Έκτακτης Γ.Σ. της 17-7-2009 (ομιλία […]): «*Το πείραμα όπως το χαρακτήρισε και ο […] είναι πλέον γεγονός. Νιώθω περήφανος που βρισκόμαστε πλέον στην τελευταία ευθεία. Τέρμα οι στροφές και οι λακκούβες, πατάμε πλέον το γκάζι για το τέλος. Σε όλη αυτή τη δύσκολη πορεία ήταν και είναι το αδελφό Σωματείο Κεντρικής Ελλάδος. Βρίσκομαι δε στην ευχάριστη θέση, να σας αναγγείλω ότι μαζί μας και σήμερα είναι […] του Σωματείου Κεντρικής Ελλάδος […] και […], τους οποίους ένα μόνο "ευχαριστώ" είναι λίγο για όσα μας έχουν προσφέρει και συνεχίζουν να προσφέρουν. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου υλοποίησαν το μέσο όρο ελάχιστης τιμής και αντίγραφο αυτού μπορείτε να παραλάβετε από […]*».

620. Χαρακτηριστική είναι επίσης και η τοποθέτηση […] του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ», […], στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, αναφορικά με τις σχέσεις και τις επαφές του συλλόγου με το σωματείο Κεντρικής Ελλάδος σε σχέση με τον σχεδιασμό και τον τρόπο εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου, αναφέροντας, μεταξύ άλλων, «[…] *να διευκρινίσω ότι όταν μιλάμε για ενιαίο τιμολόγιο εννοούμε θέσπιση κατώτατης τιμής και πράγματι ήρθαμε σε επαφή με […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Κεντρικής Ελλάδος […], όπου και προσκαλέσαμε να έρθει σε Γενική Συνέλευση του σωματείου μας για να μας ενημερώσει σχετικά με αυτό το ζήτημα και άλλα σχετικά θέματα του κλάδου μας*», ενώ, σε επόμενη ερώτηση σχετική με την παρουσία […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Κεντρικής Ελλάδος στην Έκτακτη Γ.Σ. του συλλόγου της 17-10-2008, κατέθεσε τα εξής: «[…] *αναφέρθηκε και σε άλλα ζητήματα όπως ο τρόπος εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου, τον οποίο εγώ κατανοώ ως καθορισμό*

[374] Σημειώνεται ότι στην ομιλία του […] δεν υπήρξε καμία αναφορά στο θέμα του ενιαίου τιμολογίου.

κατώτατης τιμής στα θεωρητικά μαθήματα (21 εκ του νόμου) και στα 20 πρακτικά μαθήματα ενδεικτικά για το Ι.Χ.», επαναλαμβάνοντας έτσι χωρίς περιστροφές ότι στην ως άνω Γ.Σ. […] αναφέρθηκε στην ουσία στον τρόπο καθορισμού κατώτατης τιμής στα θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα.

621. Πέραν του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ», το ανωτέρω σύστημα αποτέλεσε υπόδειγμα και για τις επτά (7) μεμονωμένες σχολές οδήγησης του νομού Βοιωτίας που εξετάζονται κατωτέρω[375], ή τουλάχιστον για κάποιες από αυτές, οι οποίες στην προσπάθειά τους να συντονίσουν τις μεταξύ τους τιμές, απευθύνθηκαν στο τοπικό κατάστημα της τράπεζας Eurobank στην πόλη των Θηβών, αιτούμενες έναν τρόπο διασφάλισης του ύψους των αμοιβών τους στο πρότυπο του συστήματος που εφαρμόζεται μέσω της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας. Άλλωστε, όπως εκτίθεται στο σχετικό κεφάλαιο οι ιδιοκτήτες σχολής οδηγών στη Θήβα […], στην ανωμοτί κατάθεσή τους της 9-3-2012, δεν αρνήθηκαν ότι είχαν γνώση του εν λόγω συστήματος. Ομοίως, ο ιδιοκτήτης σχολής οδηγών στη Θήβα […], στην ανωμοτί κατάθεσή του της 9-3-2012, δήλωσε πως γνωρίζει ότι στη Λαμία εφαρμόζεται σύστημα κατάθεσης των αμοιβών των εκπαιδευτών οδηγών μέσω τραπέζης. Τα ανωτέρω, σε συνδυασμό με το ότι στη σχολή οδηγών των […] βρέθηκε Α.Π.Υ. του […] του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος […] μαζί με το αντίστοιχο καταθετήριο της Συνεταιριστικής τράπεζας Λαμίας, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι και στην περίπτωση αυτή η πρακτική του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος λειτούργησε ως υπόδειγμα στην προσπάθεια δημιουργίας ενός αντίστοιχου συστήματος ελέγχου τιμολόγησης εκ μέρους των ως άνω επιχειρήσεων.

622. Συνοψίζοντας, από το σύνολο των συλλεχθέντων στοιχείων καταδεικνύεται ευχερώς τόσο η βούληση του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος να συντονίσει τις αμοιβές των μελών του ήδη προ του έτους 2002, όσο και η έμπρακτη εκ μέρους του σωματείου εφαρμογή ενιαίας τιμολόγησης στο σύνολο των παρεχόμενων από τα μέλη του υπηρεσιών (ήτοι πρακτική και θεωρητική εκπαίδευση για όλες τις κατηγορίες διπλωμάτων). Πρόκειται για πρακτικές καθορισμού τιμών που εμπίπτουν αναμφίβολα στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, χωρίς να προκύπτει στοιχειοθέτηση τυχόν εξαίρεσής τους κατά το άρθρο 1 παρ. 3 των ιδίων νόμων, σύμφωνα με τα αναλυτικώς προπαρατεθέντα (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.). Ως εκ τούτου οι εν λόγω αντιανταγωνιστικές πρακτικές συνιστούν παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, η οποία εκτείνεται τουλάχιστον από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008, οπότε και ανοίχθηκε σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία ο σωματειακός λογαριασμός στην τράπεζα Συνεταιριστική Λαμίας, έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (30-9-2010), οπότε και λογίζεται η παύση της εν λόγω παράβασης, αφού στην από 8-3-2012 κατάθεσή του, […], ισχυρίζεται ότι τον Σεπτέμβριο του 2010 αδρανοποιήθηκε ο εν λόγω λογαριασμός κατόπιν του ελέγχου της Επιτροπής Ανταγωνισμού[376].

VII.7.2.3. Ως προς το ρόλο της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας

623. Η Τράπεζα υπέβαλε το υπ' αριθμ. πρωτ. 112/15.4.2013 Υπόμνημά της, σύμφωνα με το οποίο:

- Η Τράπεζα βρίσκεται ήδη σε εκκαθάριση

[375] Βλ. κεφάλαιο VII.11.1.1.
[376] Βλ. και σχετικό κεφάλαιο περί διάρκειας των παραβάσεων (VIII.2.3.2.).

- Διατηρούσε λογαριασμούς διαφόρων σωματείων χωρίς να γνωρίζει τη χρήση του καθενός από αυτούς
- Δεν είχε ουσιαστική συμμετοχή στη διαχείριση των λογαριασμών και δε μπορεί να θεωρηθεί ότι γνώριζε τους λογαριασμούς των πελατών της
- Η συμμετοχή μέλους της διοίκησης ενός σωματείου στη διοίκηση της τράπεζας ήταν τυχαία και δε μπορούσε να έχει σχέση με πράξεις νόθευσης του ανταγωνισμού αφού ο λογαριασμός ανοίγεται από υπαλλήλους και δεν απαιτεί έκκριση της διοικήσεως
- Στη διοίκηση της τράπεζας συμμετείχαν ελεύθεροι επαγγελματίες χωρίς ειδικές γνώσεις , οι οποίοι δε συμμετείχαν στη διαχείριση που ήταν έργο των υπαλλήλων της
- Σε κάθε περίπτωση έχει παύσει κάθε δραστηριότητα και δε συντρέχει λόγος επιβολής ποινής

624. Σε αντιστοιχία, ωστόσο, με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.6. και VII.7.1.1.), επισημαίνονται τα ακόλουθα:

625. Στην υλοποίηση του συστήματος ενιαίας τιμολόγησης δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να παραγνωριστεί η συνδρομή της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, μέσω της οποίας εξασφαλίστηκε η έμπρακτη τήρηση του ενιαίου τιμολογίου κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα.

626. Κατά την αξιολόγηση της συμπεριφοράς της εν λόγω τράπεζας ως επιχείρησης που ενδεχομένως διευκόλυνε τη σύμπραξη, θα πρέπει να εξεταστεί αν πληρούνται τα ως άνω νομολογιακά κριτήρια της αντικειμενικής συμβολής στη σύμπραξη και της παράλληλης γνώσης και αποδοχής των αντιανταγωνιστικών στόχων αυτής.

627. Η πλήρωση του πρώτου κριτηρίου αποδεικνύεται πάραυτα και δεν επιδέχεται αμφισβήτηση, δεδομένης της εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου μέσω της από το σωματείο χρήσης των παρεχόμενων από την τράπεζα υπηρεσιών. Πράγματι, η διασφάλιση ενιαίας τιμολόγησης από τα μέλη του σωματείου υλοποιήθηκε εν προκειμένω μέσω της χρήσης των συγκεκριμένων τραπεζικών προϊόντων που παρείχε στο σωματείο, ως πελάτη της, η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας.

628. Ως εκ τούτου, για τον καταλογισμό ενδεχόμενης παράβασης του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη τράπεζα, κρίσιμο είναι να αποδειχθεί η υποκειμενική προϋπόθεση της εκδήλωσης της βούλησης της τράπεζας, κατά τρόπο ώστε να αποδέχεται, έστω σιωπηρώς, τους αντιανταγωνιστικούς σκοπούς του σωματείου. Κατά τη σχετική διερεύνηση συνδρομής του ως άνω βουλητικού στοιχείου, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στο ότι σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία ο πρόεδρος του σωματείου, […], διετέλεσε […] της εν λόγω τράπεζας […].

629. Το γεγονός αυτό, ότι δηλαδή ο […], […] του σωματείου μετείχε ταυτόχρονα και […] της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, […], δεδομένης της προεκτεθείσας ενεργούς δραστηριοποίησης του […] στην ενημέρωση άλλων σωματείων και συγκεκριμένα του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ», ως προς την εφαρμογή του συστήματος τήρησης του ενιαίου τιμολογίου μέσω τραπέζης, δεν καταλείπει ουδεμία αμφιβολία περί της γνώσης και πολύ περισσότερο της επιδίωξης καθορισμού τιμών από την πλευρά της τράπεζας.

630. Εξάλλου, όπως έχει προαναφερθεί, η τράπεζα είναι υπόλογη για τις αντιανταγωνιστικές ενέργειες των υπαλλήλων/στελεχών της, ακόμη και στην περίπτωση που η διεύθυνσή της τις αγνοεί, πολλώ δε μάλλον όταν ο ίδιος της […] είναι αυτός που τις επιδιώκει.

631. Εκ των ανωτέρω καθίσταται προφανές ότι η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας με την ως άνω συμπεριφορά της διευκόλυνε την πραγμάτωση της απόφασης του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος περί καθορισμού τιμών και ειδικότερα περί εφαρμογής ενός ενιαίου τιμολογίου από τα μέλη του και, άρα, θα πρέπει να κριθεί συνυπεύθυνη για την παραβίαση των σχετικών διατάξεων των ν. 703/1977-3959/2011. Η δε παράβασή της εκτείνεται τουλάχιστον από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008, οπότε και ανοίχθηκε σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία ο σωματειακός λογαριασμός στην τράπεζα Συνεταιριστική Λαμίας, έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (30-9-2010), οπότε και λογίζεται η παύση της εν λόγω παράβασης, αφού στην από 8-3-2012 κατάθεσή του, […], ισχυρίζεται ότι τον Σεπτέμβριο του 2010 αδρανοποιήθηκε ο εν λόγω λογαριασμός κατόπιν του ελέγχου της Επιτροπής Ανταγωνισμού[377]

VII.7.2.4. Θέμα διαδοχής ΕΤΕ - Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας

632. Κατά πάγια νομολογία το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που διηύθυνε την οικεία επιχείρηση κατά τον χρόνο διάπραξης της παράβασης ευθύνεται, καταρχήν, γι' αυτήν ακόμα και αν κατά τον χρόνο της έκδοσης της απόφασης, με την οποία διαπιστώνεται η παράβαση, την ευθύνη της εκμετάλλευσης της επιχείρησης έφερε άλλο πρόσωπο[378].

633. Εντούτοις, οσάκις μία επιχείρηση αποτελεί αντικείμενο νομικής ή οργανωτικής μεταβολής, η μεταβολή αυτή δεν έχει κατ' ανάγκη ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέας επιχειρήσεως απαλλαγμένης της ευθύνης των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορών της προηγούμενης επιχειρήσεως, εφόσον από οικονομικής απόψεως οι δύο επιχειρήσεις ταυτίζονται[379].

634. Συγκεκριμένα, για την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού μπορεί να καταστεί αναγκαίο να καταλογιστεί σύμπραξη, κατ' εξαίρεση, στον νέο φορέα της επιχείρησης που μετέχει στη σύμπραξη, αντί του αρχικού φορέα της σύμπραξης στην περίπτωση, κατά την οποία ο νέος αυτός φορέας από οικονομικής άποψης μπορεί πράγματι να θεωρηθεί ως διάδοχος του αρχικού φορέα εκμετάλλευσης, αν δηλαδή εξακολουθεί να εκμεταλλεύεται την εμπλεκόμενη στη σύμπραξη επιχείρηση[380]. Αν δεν προβλεπόταν καμία άλλη δυνατότητα επιβολής κυρώσεων σε άλλον φορέα πλην του τελούντος την

---

[377] Βλ. και σχετικό κεφάλαιο περί διάρκειας των παραβάσεων (VIII.2.3.2.).

[378] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-280/06, *Autorita Garante della Concorrenza e del Mercato κατά ETI κλπ.*, Συλλ. 2007, σελ. I-10893, σκ. 39 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-161/05, *Hoechst κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2009, σελ. II-3555, σκ. 50 (και νομολογία στην οποία οι ως άνω αποφάσεις παραπέμπουν).

[379] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 59 και υποθ. C-280/06, *Autorita Garante della Concorrenza e del Mercato κατά ETI κλπ.*, Συλλ. 2007, σελ. I-10893, σκ. 42 καθώς και απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-194/06, *SNIA SpA κατά Επιτροπής*, (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), σκ. 56.

[380] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. 134/94, *NMH Stahlwerke GmbH κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1999, σελ. II-239, σκ. 127, υποθ. T-9/99, *HFB κλπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. II-1487, σκ. 106, υποθ. T-161/05, *Hoechst κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2009, σελ. II-3555, σκ. 51, υποθ. T-194/06, *SNIA SpA κατά Επιτροπής*, (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), σκ. 57.

παράβαση, οι επιχειρήσεις θα μπορούσαν να αποφύγουν κυρώσεις, επικαλούμενες απλώς την μεταβολή της ταυτότητάς τους λόγω αναδιαρθρώσεων, εκχωρήσεων ή άλλων νομικών ή οργανωτικών αλλαγών[381].

635. Αυτό το επονομαζόμενο κριτήριο της «*οικονομικής συνέχειας*» έχει εφαρμογή σε ειδικές περιστάσεις, όπως είναι, μεταξύ άλλων, η περίπτωση κατά την οποία το νομικό πρόσωπο που είναι υπεύθυνο για την εκμετάλλευση της επιχείρησης έπαυσε να υφίσταται νομικά μετά την διάπραξη της παράβασης ή οι περιπτώσεις εσωτερικών αναδιαρθρώσεων μίας επιχείρησης, όταν ο αρχικός φορέας εκμετάλλευσης δεν παύει κατ' ανάγκη να υφίσταται νομικά, αλλά δεν ασκεί πλέον οικονομική δραστηριότητα στη σχετική αγορά και λαμβανομένων υπόψη των διαρθρωτικών δεσμών μεταξύ του αρχικού και του νέου φορέα εκμετάλλευσης της επιχείρησης.[382] Σημειώνεται δε ότι η σχετική εφαρμογή του ως άνω νομολογιακού κριτηρίου κατά τον καταλογισμό της παράβασης αποτελεί δυνατότητα και όχι υποχρέωση της εκάστοτε αρχής ανταγωνισμού[383].

636. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν γίνει ειδικότερα δεκτά τα ακόλουθα:

637. - Ακόμα και εάν η προηγούμενη οντότητα συνεχίζει να υπάρχει ως επιχειρηματίας σε άλλες αγορές, αλλά έχει μεταβιβάσει την οικονομική δραστηριότητα που αφορά η παράβαση σε άλλη οντότητα, μπορεί να επιβληθεί η κύρωση στη νέα οντότητα, η οποία θεωρείται οικονομικός διάδοχος, εφόσον οι δύο επιχειρήσεις βρίσκονταν υπό τον έλεγχο του ιδίου προσώπου και εφάρμοσαν ενόψει των στενών δεσμών που τις ενώνουν από οικονομικής και οργανωτικής απόψεως κατ' ουσίαν τις ίδιες εμπορικές οδηγίες. Τούτο συμβαίνει και στην περίπτωση που υπάρχει εποπτεία των δύο επιχειρήσεων από την ίδια δημόσια αρχή[384].

638. - Εφόσον δεν υφίστανται διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ παλαιάς και νέας οντότητας, η κύρωση για την παράβαση επιβάλλεται στην προηγούμενη οντότητα, εφόσον αυτή εξακολουθεί και υφίσταται ως χωριστό νομικό πρόσωπο. Τούτο δε ακόμα και εάν έχει μεταβιβαστεί η εν λόγω οικονομική δραστηριότητα[385].

639. - Εφόσον η οντότητα που διέπραξε την παράβαση εξακολουθεί να υφίσταται (και συνεχίζει τις εμπορικές της δραστηριότητες), η κύρωση κατά κανόνα επιβάλλεται σε αυτήν[386].

640. - Εφόσον μεσολαβήσει συγχώνευση θεωρείται ότι η παλαιά οντότητα έχει παύσει να υφίσταται νομικά και ότι στη νέα οντότητα έχει περιέλθει το σύνολο

---

[381] Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-280/06, *Autorita Garante della Concorrenza e del Mercato κατά ETI κλπ.*, Συλλ. 2007, σελ. I-10893, σκ. 41 (και νομολογία στην οποία παραπέμπει).

[382] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-280/06, *Autorita Garante della Concorrenza e del Mercato κατά ETI κλπ.*, Συλλ. 2007, σελ. I-10893, σκ. 40-42 (και νομολογία στην οποία παραπέμπει) καθώς και αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-161/05, *Hoechst κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2009, σελ. II-3555, σκ. 50-52 (και νομολογία στην οποία παραπέμπει) και υποθ. T-194/06, *SNIA SpA κατά Επιτροπής*, (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), σκ. 57 (και νομολογία στην οποία παραπέμπει).

[383] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-161/05, *Hoechst κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2009, σελ. II-3555, σκ. 64.

[384] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 356-360 και υποθ. C-280/06, *Autorita Garante della Concorrenza e del Mercato κατά ETI κλπ.*, Συλλ. 2007, σελ. I-10893, σκ. 45-51.

[385] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-161/05, *Hoechst κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2009, σελ. II-3555, σκ. 61-65.

[386] Βλ. αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-335/94, *LVM κλπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1999, σελ. II-931, σκ. 967-969 και υποθ. T-9/99, *HFB κλπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. II-1487, σκ.103-108.

των στοιχείων μίας επιχείρησης (ενεργητικό και παθητικό), με αποτέλεσμα να επιβάλλεται η κύρωση στη νέα οντότητα[387]. Εφόσον μία επιχείρηση έπαυσε να υφίσταται νομικά (πχ. λόγω συγχωνεύσεως ή μετατροπής), για τη συμπεριφορά της ευθύνεται το διάδοχο νομικό πρόσωπο εφόσον συνεχίζει να ασκεί την ίδια οικονομική δραστηριότητα[388].

641. - Εφόσον, όμως, μία επιχείρηση εξακολουθεί να υφίσταται νομικά, έστω και σε καθεστώς εκκαθαρίσεως, εξακολουθεί να ευθύνεται για την παράνομη συμπεριφορά που ανέπτυξε[389]. Η ανάληψη του ενεργητικού μίας επιχείρησης δεν αρκεί για τον καταλογισμό της παράβασης, εφόσον η προηγούμενη οντότητα που ήταν δράστης της παράβασης εξακολουθεί να υφίσταται[390].

642. - Κατ' εξαίρεση, στις περιπτώσεις που, αφενός η δραστηριότητα της προηγούμενης οντότητας περιορίζεται στη νομική ολοκλήρωση μίας εκκαθάρισης έχοντας ταυτόχρονα παύσει την εμπορική της δραστηριότητα και αφετέρου μία άλλη, νέα οντότητα αναλαμβάνει την οικονομική δραστηριότητά της, μπορεί το πρόστιμο να καταλογιστεί στη δεύτερη οντότητα[391].

643. Εν προκειμένω δε:

i) Βάσει των συλλεχθέντων στοιχείων, μεταξύ της ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ και της ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΛΑΜΙΑΣ δεν υφίσταντο κατά τη διάρκεια που έλαβαν χώρα οι υπό εξέταση παραβάσεις (2008-2010) κοινοί μετοχικοί δεσμοί ή εκπροσώπηση κοινών μελών στα διοικητικά συμβούλια των δύο εταιρειών[392]. Επίσης, η Τράπεζα της Ελλάδος ασκούσε και ασκεί εποπτικό μόνο ρόλο δίχως να ασκεί έλεγχο και στις δύο τράπεζες κατά τη διάρκεια της ιδίας περιόδου[393].

ii) Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ εξακολουθεί κατά την σύνταξη της παρούσας να υφίσταται ως νομικό πρόσωπο ευρισκόμενη σε καθεστώς εκκαθάρισης[394].

644. Ωστόσο, καθώς η ΕΑ, κατ' εξαίρεση και για τους λόγους οι οποίοι εκτενώς αναφέρονται κατωτέρω απόσχει από την επιβολή προστίμου, η σχετική

---

[387] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-194/06, *SNIA SpA κατά Επιτροπής*, (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), σκ. 57.

[388] Βλ. αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-29,30/83, *Compagnie Royale Austerienne κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1984, σελ. 1679, σκ. 8-9 (όπου έγινε δεκτό ότι αφού η νέα εταιρία <u>είχε αναλάβει την άσκηση της ίδιας οικονομικής δραστηριότητας</u> που ασκούσε έως τότε η προηγούμενη εταιρία, μπορούσε η πρώτη να θεωρηθεί νομικά διάδοχο νομικό πρόσωπο της δεύτερης για την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού) και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-38/92, *AWS Benelux κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1994, σελ. ΙΙ-211, σκ. 30 και Τ-6/89, υποθ. *Enichem Anic κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. ΙΙ-1623, σκ. 237-239 (όπου κρίθηκε ότι όταν παύει νομικά λόγω συγχωνεύσεως ένα νομικό πρόσωπο, τότε ευθύνεται το διάδοχο νομικό πρόσωπο).

[389] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-6/89, *Enichem Anic κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. ΙΙ-1623, σκ. 238 και 242, όπου έγινε δεκτό ότι δύναται να καταλογιστεί η παράβαση σε μία επιχείρηση που εξακολουθεί να υφίσταται κατά τον χρόνο καταλογισμού της παράβασης και επιβολής του προστίμου, έστω και εάν βρίσκεται σε εκκαθάριση.

[390] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, τποθ. Τ-38/92, *AWS Benelux κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1994, σελ. ΙΙ-211, σκ. 28-32.

[391] Βλ. αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-134/94, *NMH Stahlwerke GmbH κατά Επιτροπής* και υποθ. Τ-9/99, *HFB Holding κατά Επιτροπής*, σκ. 101-108..

[392] Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 6971/14-09-2012 και 7103/19-09-2012 επιστολές της ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΛΑΜΙΑΣ και της ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ αντίστοιχα.

[393] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7188/21-09-2012 επιστολή της Τράπεζας της Ελλάδος.

[394] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 6971/14-09-2012 επιστολή του ειδικού εκκαθαριστή της ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΛΑΜΙΑΣ ΣΥΝ. ΠΕ.

απόφαση περί του προσώπου στο οποίο θα έπρεπε να καταλογιστεί το πρόστιμο παρέλκει.

VII.8. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ – ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

VII.8.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.8.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμολογίου από τα μέλη του Σωματείου

645. Στο υπ’ αριθ. 2 πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης του σωματείου της 12-8-1992 αναφέρεται ότι […], «*ανέπτυξε το οικονομικό θέμα στα μέλη του σωματείου, κατόπιν αυξήσεως στην βενζίνη καθώς και του Φ.Π.Α. Κατόπιν διαλογικής συζητήσεως η συνέλευση αποφάσισε τα εξής: Η ώρα ορίζεται από 1η Σεπτεμβρίου […] δρχ. Επίσης το εξέταστρο ορίζεται σε δρχ. ([…]).*».

646. Στο υπ’ αριθ. 5 πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης του σωματείου της 30-3-1994 αναφέρεται «*4) Η Γεν. Συνέλευση επίσης κατόπιν προτάσεως του συν..[…], αποφάσισε ομοφώνως όπως από 1/5/1994*[395] *η ώρα μαθήματος να διαμορφωθεί σε […]δρχ.,[…]. 5) Η Γεν. Συνέλευση εξουσιοδότησε ομοφώνως τον συν. […] Γεν. Γραμματέα του σωματείου όπως βγάλει σε φωτοτυπία την συμφωνία για την αύξηση της ώρας με τις υπογραφές των συναδέλφων και δώσει από μία σε κάθε συνάδελφο.*».

647. Παρά τις ανωτέρω ρητές αναφορές στα πρακτικά των Γενικών Συνελεύσεων περί αποφάσεων ορισμού της τιμής του μαθήματος, ο […], στην ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α. και της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων, της 9-3-2012, δήλωσε ότι δεν υπήρξαν ποτέ τέτοιες αποφάσεις, καθώς η αγορά είναι ελεύθερη. Περαιτέρω, σημείωσε ότι ούτε το σωματείο ούτε και η μετέπειτα Ένωση Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου – Μοτοσυκλέτας Νομού Χανίων διατηρούν λογαριασμό σε κάποια τράπεζα.

648. Αντίστοιχη ήταν και η δήλωση του […], […] του σωματείου […] και εκπροσώπου του στην Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκπαιδευτών Σχολών Οδήγησης[396] [397], κατά την ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α. της 27-4-2012. Ο […] επιβεβαίωσε ότι η Ένωση Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου – Μοτοσυκλέτας Νομού Χανίων δε διατηρεί τραπεζικό λογαριασμό, ενώ δήλωσε ότι δε θυμάται αν υπήρχε σχετικός λογαριασμός του σωματείου. Σε ερώτηση σχετικά με το αν υπήρξαν στο παρελθόν αποφάσεις του σωματείου για τιμολόγηση των μαθημάτων, […] απάντησε: «*Συζητήσεις σχετικά με τις τιμές των μαθημάτων κάναμε στο πλαίσιο γενικών συνελεύσεων του σωματείου. Δεν λάβαμε όμως καμία σχετική απόφαση.*». Σε ερώτηση δε σχετικά με τον αν ο ίδιος συμμετείχε σε Γενικές Συνελεύσεις και Διοικητικά Συμβούλια του σωματείου με θέμα την εφαρμογή ενιαίας τιμής μαθήματος και εξετάστρου

---

[395] Ο αριθμός που αντιστοιχεί στην ημέρα είναι δυσανάγνωστος στο συγκεκριμένο πρακτικό.

[396] Ο […] είναι, επίσης, μέλος της Ένωσης Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου – Μοτοσυκλέτας Νομού Χανίων και εκπρόσωπός της στην Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκπαιδευτών Σχολών Οδήγησης.

[397] Σημειώνεται ότι, στην ανωμοτί κατάθεσή του της 9-3-2012, ο […] δήλωσε ότι το σωματείο δεν έχει γίνει επίσημο μέλος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εκπαιδευτών Σχολών Οδήγησης, καθώς τα μέλη του διαφωνούν με τις απόψεις της ομοσπονδίας. Ωστόσο, στην ενότητα «*Σωματεία Μέλη - Αντιπρόσωποι*» της ιστοσελίδας της ομοσπονδίας (http://www.ekpaideftis.gr/frontend/articles.php?cid=161), αναγράφεται το σωματείο των Χανίων και ο εκπρόσωπός του, […].

για την απόκτηση ερασιτεχνικού διπλώματος οδήγησης, ο […] δήλωσε τα εξής: «*Όχι δεν απασχόλησε ποτέ τη Γενική Συνέλευση το θέμα της ενιαίας τιμής. Συζητήσεις μεταξύ των συναδέλφων μου με θέμα τις τιμές πραγματοποιούσαμε στο περιθώριο των γενικών συνελεύσεων του σωματείου.*».

649. Κατά την ίδια ανωμοτί κατάθεση, επιδείχθηκαν στον […] τα πρακτικά των ανωτέρω Γενικών Συνελεύσεων και ερωτήθηκε σχετικά με το χρονικό διάστημα εφαρμογής στην πράξη της ορισθείσας ενιαίας τιμής μαθήματος και εξετάστρου για την απόκτηση ερασιτεχνικού διπλώματος οδήγησης. Ο […] απάντησε σχετικά: «*Το έτος 1992 δεν ήμουν παρών στη γενική συνέλευση του σωματείου, διότι δεν ήμουν δάσκαλος οδήγησης. Στη γενική συνέλευση του έτους 1994 (30.3.1994/Πρακτικό Νο 5), αποφασίσθηκε να τηρηθεί η ενιαία τιμή μαθήματος ανά ώρα ([…] δρχ.) βάσει των πρακτικών που μου επιδείξατε, αλλά στην πράξη δεν εφαρμόσθηκε από εμένα και από άλλους συναδέλφους.*». Συμπλήρωσε δε ότι εξ όσων γνωρίζει, το θέμα της ενιαίας τιμής δε συζητήθηκε ξανά.

650. Στο υπ’ αριθ. 13/24-5-2000 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του σωματείου αναφέρεται ότι «*Αποφασίστηκε να γίνει: θέματα α)Τακτική Συνέλευση την Δευτέρα 05-06-2000* […] *γ) Ενιαία τιμή στα πρακτικά (προτάσεις, λύσεις)* […]».

651. Στο υπ’ αριθ. 10 πρακτικό της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης του σωματείου[398] της 5-6-2000 αναφέρεται, ως έβδομο θέμα προς συζήτηση, η «*Ενιαία τιμή στα πρακτικά λύσεις και προτάσεις αυτού του θέματος*». Ως προς το συγκεκριμένο θέμα, στις αποφάσεις της εν λόγω Γενικής Συνέλευσης αναφέρεται ότι «*Για την ενιαία τιμή δεν βρέθηκε λύση. Και μετατέθηκε να συζητηθεί σε επόμενη συνέλευση*».

652. Κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του στα στελέχη της Γ.Δ.Α., της 27-4-2012, ο […] ερωτήθηκε για ποιο λόγο το Διοικητικό Συμβούλιο και η Γενική Συνέλευση επανήλθαν στο θέμα της υιοθέτησης ενιαίας τιμής, δεδομένου ότι υπήρξαν προηγούμενες δεσμευτικές αποφάσεις του σωματείου. Ο […] απάντησε σχετικά ότι αυτό έγινε «*Γιατί δεν εφαρμόσθηκε στην πράξη παρότι προσπαθήσαμε να διατηρήσουμε μία ενιαία τιμή, όπως προκύπτει και από τα πρακτικά της Γ.Σ. και του Δ.Σ.*».

VII.8.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.8.2.1. Ένωση επιχειρήσεων

653. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαιο VI.3.1. και VI.3.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

654. i) Σύμφωνα με το άρθρο 1 του καταστατικού του, όπως ίσχυε κατά την παράβαση το εν λόγω σωματείο αποτελεί επαγγελματικό σωματείο.

655. ii) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού του, όπως ίσχυε κατά την παράβαση: «*Σκοπός του Σωματείου είναι η συνένωσις όλων των νομίμως ασκούντων το επάγγελμα του εκπαιδευτού υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτου εις τους νομούς Χανίων και Ρεθύμνης εις ενιαίαν οργάνωσιν προς κοινήν ενέργειαν δια την μελέτην, προστασίαν και προαγωγήν των ηθικών, οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών και η ανάπτυξις του πνεύματος της*

---

[398] Στο συγκεκριμένο πρακτικό καταγράφεται ότι πρόκειται για Τακτική Γενική Συνέλευση των μελών «*του Σωματείου μας Χανίων Ρεθύμνης*».

αλληλεγγύης και συναδελφώσεως μεταξύ αυτών, ως και η συνεργασία μετά παρεμφερών Σωματείων προς επίτευξιν των αναφερομένων σκοπών».

656. iii) Σύμφωνα με το άρθρο 4 του καταστατικού του, όπως ίσχυε κατά την παράβαση: «*Μέλη του σωματείου δύνανται να γίνουν άπαντες οι ασκούντες νομίμως το επάγγελμα του εκπαιδευτού υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτου, κατοικούντες ή διαμένοντες εις τους νομούς Χανίων και Ρεθύμνης, εφ' όσον έχουν συμπληρώσει το 18ον έτος της ηλικίας των και αποδέχονται ανεπιφυλάκτως τας διατάξεις του παρόντος καταστατικού και τας νομίμους αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως*».

657. Μέλη, επομένως, του εν λόγω σωματείου είναι τόσο ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης όσο και εργαζόμενοι σε αυτές τις σχολές[399].

658. Συνεπώς, το υπό εξέταση σωματείο αποτελεί «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ.1 ν.703/77 -3959/2011.

VII.8.2.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών της

659. Ο […] υπέβαλλε το υπ' αριθμ. πρωτ. 99/4.4.2013 Υπόμνημά του, σύμφωνα με το οποίο:

- Ο ίδιος απέκτησε την ιδιότητα […]
- Το 2008 έληξε […] και το σωματείο ατόνησε πλήρως
- Από το έτος 2009 με την υπ' αριθμ. 326/2009 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Χανίων συστάθηκε και καταχωρήθηκε στις 18.12.2009 νέο σωματείο με την επωνυμία «Ενωση Εκπαιδευτών υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου-Μοτοσικλέτας Νομού Χανίων».
- Το ελεγχόμενο σωματείο υφίσταται μόνο τύποις καθόσον δεν έχει λυθεί καθώς δεν υπάρχει εκλεγμένη και λειτουργούσα νόμιμη διοίκηση αυτού
- Η ελεγχόμενη παράβαση φαίρεται να αφορά διάστημα από το έτος 1992 έως 1995 εποχή που ο ίδιος δεν ασκούσε καν το επάγγελμα του εκπαιδευτή
- Όσον αφορά τυχόν παράβαση του άρθρου 37 του ν. 3959/2011 για παροχή στοιχείων ουδέποτε παρέλαβε σχετικές επιστολές.

660. Σε αντιστοιχία πάντως με όσα καταγράφηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.3, VI.3.5. και VII.8.1.1.), ο σύλλογος έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των μελών του. Τούτο προκύπτει από τα εξής:

661. α) Σύμφωνα με το άρθρο 7 του καταστατικού του εν λόγω συλλόγου, όπως ίσχυε κατά την παράβαση: «*Τα μέλη υποχρεούνται*: […] β) *Να πειθαρχούν εις τας διατάξεις του καταστατικού και τας αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως και της Διοικήσεως* […]». Στο δε άρθρο 9 του καταστατικού, όπως ίσχυε κατά την παράβαση, προβλέπεται: «*Το Διοικητικόν Συμβούλιον δύναται να επιβάλη εις τα μέλη του Σωματείου, πρόστιμον μέχρι δραχμών 1000 εις τας εξής περιπτώσεις: α) Όταν το μέλος* […] β) *Παραβαίνει το καταστατικόν, απειθαρχεί εις τας αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων και της Διοικήσεως,* […]».

---

[399] Σημειώνεται ότι με τις υπ' αριθ. πρωτ. 1454/16-2-2012, 4331/14-5-2012 συστημένες επιστολές της η Γ.Δ.Α. ζήτησε στοιχεία από το εν λόγω σωματείο τόσο για τον εν γένει αριθμό των μελών του, όσο και για τον αριθμό των μελών του που είναι ιδιοκτήτες, χωρίς ωστόσο ποτέ να λάβει κάποια απάντηση.

662. Ως εκ τούτου συνάγεται ότι οι αποφάσεις Γ.Σ. και Δ.Σ. του εν λόγω σωματείου είναι δεσμευτικές για τα μέλη του[400].

663. β) Οι από 12-8-1992 και από 30-3-1994 αποφάσεις Γ.Σ. του εν λόγω σωματείου αποτελούν αναμφίβολα αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων, κατά τα ανωτέρω, καθώς πρόκειται για επίσημες δεσμευτικές αποφάσεις του κυρίαρχου συλλογικού οργάνου του σωματείου που καθορίζουν ρητά την ωριαία αποζημίωση του κάθε πρακτικού μαθήματος οδήγησης[401].

664. γ) Τα πρακτικά των ανωτέρω Γ.Σ. επιδείχθηκαν στον […] που ερωτήθηκε σχετικά με το χρονικό διάστημα εφαρμογής στην πράξη της ορισθείσας ενιαίας τιμής μαθήματος και εξετάστρου για την απόκτηση ερασιτεχνικού διπλώματος οδήγησης. Ο […] απάντησε σχετικά: «*Το έτος 1992 δεν ήμουν παρών στη Γ.Σ. του σωματείου, διότι δεν ήμουν δάσκαλος οδήγησης. Στη Γ.Σ. του έτους 1994 (30.3.1994/Πρακτικό Νο 5), αποφασίσθηκε να τηρηθεί η ενιαία τιμή μαθήματος ανά ώρα ([…] δρχ.) βάσει των πρακτικών που μου επιδείξατε, αλλά στην πράξη δεν εφαρμόσθηκε από εμένα και από άλλους συναδέλφους*».

665. Υπενθυμίζεται ότι η ενδεχόμενη μη τήρηση ή έστω η ανομοιόμορφη τήρηση των αποφάσεων αυτών περί καθορισμού τιμών από τα μέλη του σωματείου, ουδόλως επηρεάζει τη διαπίστωση παράβασης του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού εκ μέρους του σωματείου. Ως εκ τούτου, το επιχείρημα του […] περί μη εφαρμογής της κοινής τιμολόγησης στην πράξη, δεν επηρεάζει την δυνατότητα διαπίστωσης ή μη παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού.

666. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, κατά τα έτη 1992 και 1994, λήφθηκαν από τη Γενική Συνέλευση των μελών του σωματείου αποφάσεις καθορισμού τιμής μαθήματος, ενώ το ζήτημα επανήλθε και ως θέμα προς συζήτηση στο Διοικητικό Συμβούλιο και τη Γενική Συνέλευση του Σωματείου το έτος 2000, χωρίς να ληφθεί κάποια σχετική απόφαση. Ωστόσο, οι εκπρόσωποι του σωματείου, στις ανωμοτί καταθέσεις τους, υποστήριξαν πως η αποφασισθείσα ενιαία τιμή δεν εφαρμόστηκε μεταξύ των μελών του.

667. Συνεπώς, οι ως άνω αποφάσεις περί καθορισμού τιμών του σωματείου εμπίπτουν δίχως άλλο στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, χωρίς να προκύπτει η στοιχειοθέτηση τυχόν εξαίρεσης με βάση το άρθρο 3 των ιδίων νόμων, σύμφωνα με τα αναλυτικώς προπαρατεθέντα (βλ. κεφάλαιο VI.3.7). Ως εκ τούτου, οι εν λόγω αντιανταγωνιστικές πρακτικές συνιστούν παράβαση των σχετικών κανόνων περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού και δη των άρθρων 1 παρ. 1 ν.703/1977-3959/2011, η οποία εκτείνεται από την 12-8-1992, οπότε και λαμβάνεται η πρώτη απόφαση της Γ.Σ. για καθορισμό της ωριαίας αποζημίωσης του μαθήματος και συνεχίζεται κατά την 30-3-1994, οπότε και λαμβάνεται δεύτερη αντίστοιχη απόφαση της Γ.Σ. του εν λόγω σωματείου με ισχύ τουλάχιστον μέχρι την επόμενη Γ.Σ. της 21-12-1995. Κατά το χρονικό διάστημα που ακολούθησε και έως την ημέρα του ελέγχου δεν υφίσταται κάποιο αποδεικτικό στοιχείο παράβασης για τα συγκεκριμένα έτη[402].

---

[400] Σημειωτέον ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, το αρχικό από 4-2-1980 καταστατικό του (εγκριθέν με την υπ' αριθμ. 81/19-3-1980 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Χανίων) ίσχυε κατά την περίοδο των παραβάσεων χωρίς να έχει τροποποιηθεί (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.8.).

[401] Δεδομένου ότι κατά τα έτη 1992 και 1994, οπότε λήφθηκαν οι σχετικές αποφάσεις δεν είχε τεθεί ακόμη σε ισχύ η υποχρεωτική θεωρητική εκπαίδευση, η οποία ίσχυσε από την 1-11-1999, κατόπιν της Υ.Α. οικ/58930/480/1999 (βλ. αναλυτικά κεφάλαιο ΙΙΙ.), συνάγεται ότι οι εν λόγω αποφάσεις αφορούν στην τιμολόγηση των πρακτικών μαθημάτων.

[402] Βλ. και σχετικό κεφάλαιο περί διάρκειας των παραβάσεων (VIII.2.3.2.).

VII.9. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

VII.9.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.9.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμολογίου από τα μέλη του Συλλόγου

668. Στα στοιχεία που βρέθηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […] του εν λόγω συλλόγου[403], περιλαμβάνεται τρισέλιδο ανυπόγραφο έγγραφο, στο οποίο αναγράφονται τιμές για τα θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα και για την παράσταση, καθώς και τα έξοδα φακέλου και ο τρόπος εξόφλησης («*ΦΑΚΕΛΟΣ*» - «*Προκαταβολή*» - «*Εξόφληση*»), για διάφορες κατηγορίες διπλωμάτων (αρχικό μοτοσικλέτας, αρχικό ερασιτεχνικό αυτοκινήτου, επέκταση μοτοσικλέτας, επέκταση ερασιτεχνικού αυτοκινήτου, φορτηγού, νταλίκας, λεωφορείου).

669. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που ετέθη από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. στον […] του συλλόγου, κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του της 5-7-2011 (ημέρας του επιτόπιου ελέγχου), εκείνος απάντησε ότι «*Βάσει της κοστολογικής μελέτης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, συζητήθηκε μεταξύ δασκάλων οδήγησης πόσο πρέπει να δουλεύει κανείς το δίπλωμα οδήγησης για να είναι βιώσιμη η επιχείρησή του.*».

670. Σε ερώτηση, ωστόσο, εάν η ανωτέρω συζήτηση έγινε στο πλαίσιο κάποιου Διοικητικού Συμβουλίου ή Γενικής Συνέλευσης, ο […] απάντησε αρνητικά.

VII.9.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.9.2.1. Ένωση επιχειρήσεων

671. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαιο VI.3.1. και VI.3.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

672. i) Σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 29 του καταστατικού του, όπως ισχύει, το εν λόγω σωματείο αποτελεί πρωτοβάθμια επαγγελματική οργάνωση (ένωση), η οποία πέραν του καταστατικού της ρυθμίζεται συμπληρωματικά, μεταξύ άλλων, από τις διατάξεις του ν. 1712/1987 περί εκσυγχρονισμού επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών, όπως ισχύει.

673. ii) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού του, όπως ισχύει: «*Σκοποί της Οργάνωσης αυτής είναι η διαφύλαξη, η μελέτη και η προαγωγή των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών της, στα πλαίσια της εξυπηρέτησης του κοινωνικού συνόλου* […]».

674. iii) Σύμφωνα με το άρθρο 5 του καταστατικού του, όπως ισχύει: «*Μέλος της Ένωσης αυτής μπορεί να εγγραφεί κάθε φυσικό πρόσωπο, που είναι επαγγελματίας διπλωματούχος εκπαιδευτής υποψηφίων οδηγών και οδηγών αυτοκινήτων και μοτοσικλετών και μοτοποδηλάτων στο Νομό Κορινθίας* […] ».

---

[403] Το γραφείο της συγκεκριμένης σχολής οδηγών αποτελούσε και την έδρα του συλλόγου, κατά την ημερομηνία του σχετικού επιτόπιου ελέγχου.

675. Μέλη, επομένως, του εν λόγω σωματείου είναι τόσο ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης όσο και εργαζόμενοι σε αυτές τις σχολές[404].

676. Συνεπώς, το υπό εξέταση σωματείο αποτελεί «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011.

VII.9.2.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών της

677. Ο σύλλογος υπέβαλε το υπ' αριθμ. πρωτ. 2878/3.4.2013 Υπόμνημά του, το οποίο συντάσσεται πλήρως με την υπ' αριθμ. πρωτ. 1497/14.2.2013 Έκθεση.

678. Σε αντιστοιχία άλλωστε με όσα καταγράφηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.3., VI.3.5. και VII.9.1.1.), ερευνήθηκε κατά πόσον ο σύλλογος έλαβε αποφάσεις που είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των μελών του.

679. Σύμφωνα με το άρθρο 8 του καταστατικού του εν λόγω συλλόγου, όπως ισχύει: «*Κάθε μέλος της Ένωσης έχει τις παρακάτω υποχρεώσεις*: […] 2. *Να τηρεί το καταστατικό και να συμμορφώνεται με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, του Δ.Σ. και των λοιπών οργάνων της Ένωση* […]». Στο δε άρθρο 9 του καταστατικού προβλέπεται: «*Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης μπορεί να αποφασίζει αιτιολογημένα για την αποβολή μέλους που:* […] *β) Συμπεριφέρεται αντίθετα προς τους σκοπούς της Ένωσης και τις αποφάσεις της Γ.Σ. και του Δ.Σ.* [..]».

680. Ως εκ τούτου συνάγεται ότι οι αποφάσεις Γ.Σ. και Δ.Σ. του εν λόγω σωματείου είναι δεσμευτικές για τα μέλη του[405].

681. Εντούτοις, από τα στοιχεία του φακέλου δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί παράβαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού στην προκείμενη περίπτωση, καθώς ο ανυπόγραφος και χωρίς να φέρει τα διακριτικά γνωρίσματα του συλλόγου τρισέλιδος τιμοκατάλογος που βρέθηκε στη σχολή οδηγών του […] δεν μπορεί να αποδοθεί σε απόφαση των συλλογικών οργάνων του συλλόγου, αλλά ούτε και μπορεί να θεωρηθεί ως έγγραφο που αντανακλά πιστά τη βούληση του συλλόγου να συντονίσει την τιμολογιακή πολιτική των μελών του, ελλείψει άλλων αποδεικτικών στοιχείων που να συνηγορούν υπέρ αυτής της διαπίστωσης.

682. Το γεγονός ότι ο ανωτέρω τιμοκατάλογος ανευρέθη στη σχολή οδηγών […] του συλλόγου που αποτελούσε ταυτόχρονα κατά την ημερομηνία του επιτόπιου ελέγχου και την έδρα του συλλόγου, δεν αρκεί από μόνο του για να καταλογιστεί η πράξη στο σύλλογο. Και τούτο διότι το εν λόγω έγγραφο θα μπορούσε κάλλιστα να αποτυπώνει μεμονωμένα την τιμολογιακή πολιτική που εφαρμόζει ο […] στην επιχείρησή του.

683. Εξάλλου, η απάντηση που έδωσε ο […] σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση επί του εν λόγω εγγράφου στα πλαίσια της από 5-7-2011 ανωμοτί κατάθεσής του, ότι δηλαδή «*βάσει της κοστολογικής μελέτη του πανεπιστημίου της Μακεδονίας, συζητήθηκε μεταξύ δασκάλων πόσο πρέπει να δουλεύει κανείς το*

[404] Σημειώνεται ότι από την υπ' αριθ. πρωτ. 7627/3-10-2012 λίστα μελών που απέστειλε ο ως άνω σύλλογος σε απάντηση στα υπ' αριθ. πρωτ. 5216/20-6-2012 και 6695/29-8-2012 αιτήματα παροχής στοιχείων της Γ.Δ.Α. δεν προκύπτει ο αριθμός των μελών του που είναι ιδιοκτήτες.

[405] Σημειωτέον ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, το ισχύον καταστατικό του συλλόγου είναι αυτό που τροποποιήθηκε με την υπ' αριθ. 617/2008 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κορίνθου (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.9.).

δίπλωμα οδήγησης για να είναι βιώσιμη η επιχείρησή του», δεν μπορεί να θεμελιώσει επιτυχώς ενδεχόμενο συμπέρασμα περί συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων[406], καθότι, ελλείψει περαιτέρω ειδικότερων στοιχείων, δεν προκύπτουν οι συγκεκριμένοι εκπαιδευτές που ενδεχομένως να συντόνισαν τη συμπεριφορά τους, ώστε να τους καταλογιστεί η ευθύνη σύμφωνα με τα άρθρα 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011.

VII.10. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΟΔΗΓΗΣΗΣ (Π.Ο.Ε.Ο.)

VII.10.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.10.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμολογίου από τα μέλη της Ομοσπονδίας

684. Από το έτος 2005, υπήρχαν κάποιες συζητήσεις στο πλαίσιο της ομοσπονδίας, για την κατοχύρωση ελάχιστης τιμής μαθήματος. Οι συζητήσεις αυτές αφορούσαν ωστόσο την συνδικαλιστικού τύπου προσπάθεια προώθησης εισαγωγής σχετικής νομοθετικής ρύθμισης, ενώ όσον αφορά την εκ της Ομοσπονδίας συντονιστική δράση φαίνεται να καθίσταται σαφές ότι δεν θα μπορούσε να αφορά τον καθορισμό ενιαίας κατώτατης τιμής. Ειδικότερα, στο πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης της ομοσπονδίας της 5 και 6-2-2005 αναφέρεται, μεταξύ άλλων: «[…]*: Έγγραφο → Οικονομικών. […]/ […] Φ.Π.Α. / ελάχιστη τιμή μαθήματος*[407]*. Απέκλεισε την κοστολόγηση ελάχιστης τιμής μαθήματος.* […]». Σε άλλο σημείο του πρακτικού αναφέρεται, χωρίς σαφή ένδειξη ομιλητή, «*Πλαφόν τιμών (Να το δούμε)*», ενώ στο δεύτερο μέρος των Πρακτικών καταγράφεται ότι ο […] ανέφερε, μεταξύ άλλων: «*Ελάχιστο πλαφόν δεν γίνεται – απαγορεύεται από Ε.Ε.*».

685. Βεβαίως, κατά τους επιτόπιους ελέγχους της Γ.Δ.Α. στις σχολές οδηγών του […] και του […], βρέθηκε η υπ' αριθ. 514/22-3-2005 επιστολή της ομοσπονδίας προς τα σωματεία του κλάδου, με θέμα «*Εισηγήσεις για την Τροποποίηση του ΠΔ 208/02 και ΠΔ 337/03*», με την οποία ζητείται από τα τελευταία να απαντήσουν, εντός έξι ημερών, εάν συμφωνούν με τις τροποποιήσεις των ανωτέρω π.δ. σχετικά με την «*α. Καθιέρωση από τα Σωματεία ελάχιστης τιμής θεωρητικών μαθημάτων, ανά ώρα μαθήματος. β. Καθιέρωση ως μέγιστης ημερήσιας απασχόλησης (το 24ωρο) του Εκπαιδευτή, οι 14 εκπαιδευτικές ώρες (θεωρητικά και πρακτικά)*» […] ή να προτείνουν κάτι διαφορετικό, προκειμένου να δοθούν γραπτές απαντήσεις της ομοσπονδίας στην ομάδα εργασίας για τη μελέτη αναβάθμισης του νομικού πλαισίου που διέπει τις σχολές οδηγών […][408] μέχρι τις 31-3-2005.

686. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], βρέθηκε έγγραφο με τίτλο «*ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΥΑ 68040/7552/19-11-2004*[409]*)*», στο οποίο αναφέρονται, μεταξύ των θεμάτων και εισηγήσεων, η «*Ελάχιστη τιμή για τα μαθήματα από τα σωματεία*» και ο «*Μέγιστος αριθμός ωρών εργασίας*», με τη σημείωση ότι δεν έγιναν δεκτά.

---

[406] Σημειωτέον ότι ο […] κατέθεσε ότι η εν λόγω συζήτηση δεν έλαβε χώρα στα πλαίσια των συνεδριάσεων των συλλογικών οργάνων του συλλόγου, ώστε να θεωρηθεί η κατάθεσή του υποστηρικτική της ύπαρξης απόφασης ένωσης επιχειρήσεων εν προκειμένω.

[407] Τα ονόματα που αναγράφονται στο συγκεκριμένο σημείο του πρακτικού (πλην εκείνου του […]) είναι δυσανάγνωστα.

[408] Η εν λόγω ομάδα εργασίας πιθανότατα συγκροτήθηκε με απόφαση του Υπουργού Μεταφορών.

[409] Η εν λόγω απόφαση του Υπουργού Μεταφορών πιθανότατα αφορά στον ορισμό της ανωτέρω ομάδας εργασίας.

687. Στο χειρόγραφο πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης της ομοσπονδίας της 16 και 17-5-2009, στο σημείο όπου πραγματοποιούνταν παρουσίαση του έργου του απερχόμενου Δ.Σ., αναφέρεται ότι έχουν γίνει «*2 επισκέψεις στον Υπουργό […] για ελάχιστο πλαφόν τιμή διπλώματος ανά κατηγορία*».

688. Στο πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της ομοσπονδίας της 21-6-2009 αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Θέματα που συζητήθηκαν για το Υπουργείο Οικονομικών με σκοπό την πάταξη του αθέμιτου ανταγωνισμού: Στο θέμα για την ελάχιστη τιμή, ο […] πρότεινε να βγάλει τιμολόγιο το κάθε σωματείο. Ο […] πρότεινε να μην υπάρχει κατώτατη τιμή και να απαλλαγούμε από το ΦΠΑ όπως τα υπόλοιπα εκπαιδευτήρια.* […] *Ο […] είπε πως η ποιότητα στην εκπαίδευση σε συνδυασμό με το ωράριο εργασίας του εκπαιδευτή θα φέρουν και καλύτερες τιμές.* […] *Ο […] διαφώνησε με την ελάχιστη τιμή με το σκεπτικό ότι αφού οι τιμές διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή δεν είναι δυνατή η ίδια ελάχιστη τιμή σε όλες τις περιοχές. Στη συνέχεια ψηφίστηκαν τα παρακάτω:*
α) Να προτείνει η Ομοσπονδία ελάχιστη τιμή - φορολόγηση του μαθήματος (διαφώνησαν […], […], […], […]). […]».[410]

689. Στη με αριθ. πρωτ. 6/8-1-2010 επιστολή της ομοσπονδίας προς τους εκπαιδευτές οδήγησης (η οποία κοινοποιήθηκε και στο Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων), με θέμα «*Ενημέρωση Εκπαιδευτών στα προβλήματα του κλάδου*» αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*10. Αθέμιτος ανταγωνισμός μεταξύ των Εκπαιδευτών.*[411] *Ο υπερβολικός αριθμός Σχολών Οδήγησης, η αλόγιστη παραγωγή νέων Εκπαιδευτών καθώς και οι κάθε φορά οικονομικές συνθήκες, έχουν ως αποτέλεσμα τον αθέμιτο οικονομικό ανταγωνισμό μεταξύ των Εκπαιδευτών Οδήγησης, με αποτέλεσμα η εκπαίδευση των υποψηφίων οδηγών, πολύ να απέχει από τις πραγματικές απαιτήσεις της οδικής ασφάλειας και με συνέπειες σε βάρος της. Προτείναμε διαχρονικά και πιεστικά, εγγράφως και προφορικά, στο ΥΠΟΙΚ, τη σύνταξη και προώθηση ειδικής οικονομικής μελέτης ελάχιστου κόστους της άδειας οδήγησης, από μεικτή επιτροπή, με τη συμμετοχή εκπροσώπων του κλάδου, όπως οι κανόνες οδικής ασφάλειας, αλλά και οι διατάξεις για την επιβεβλημένη εκπαίδευση και εξέταση των υποψηφίων οδηγών απαιτούν, ώστε να είναι άμεσα διακριτή η παραβίαση των όρων, εκπαιδευτικές απαιτήσεις – εξέταση – νόμιμο κέρδος. Αναμένουμε από το ΥΠΟΙΚ απάντηση.*». Το ανωτέρω εδάφιο επαναλαμβάνεται αυτούσιο και στην υπ' αριθ. 49/18-2-2010 επιστολή της ομοσπονδίας προς το Διευθυντή του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων / Διεύθυνση Οδικής Ασφάλειας και Περιβάλλοντος, με κοινοποίηση στα μέλη του κλάδου, η οποία έχει ως θέμα την «*Ενημέρωση Διευθυντού Δ.Ο.Α.Π.*».

690. Στο πρακτικό της Ετήσιας Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της ομοσπονδίας της 30 και 31-1-2010[412], αναφέρεται πως, κατά τη διάρκεια της λογοδοσίας του Δ.Σ., ο […] σημείωσε ότι μεταξύ των ενεργειών της Διοίκησης, «*Γίνεται προσπάθεια να μπορέσουμε να τιμολογήσουμε το μάθημα σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών.*». Στη συνέχεια του πρακτικού καταγράφονται τα εξής: «*ΘΕΜΑ 6: Κριτική, συζήτηση, προτάσεις με εγγραφή ομιλητών.*
[…]: Αναφέρθηκε στο θέμα των τιμών. Πρέπει να το παλέψει η Ομοσπονδία, δεν έχουμε αλληλεγγύη. […] *Να μπει κατώτατη τιμή.* […]

[410] Στην εν λόγω συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου, εκτός των διαφωνούντων με τη συγκεκριμένη πρόταση μελών, παρέστησαν επίσης οι […].
[411] Υπογράμμιση του συντάκτη της επιστολής.
[412] Το εν λόγω πρακτικό βρέθηκε και κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], στη Λαμία.

[…]: […] Το οικονομικό είναι ένα θέμα που καίει, εισηγηθήκαμε να εφαρμοστεί τιμή (ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ) και να μας πουν τι πρέπει να ξέρει ο συνάδερφος για τον έλεγχο. […] Πρέπει επίσης να ερευνήσουμε με την επιτροπή ανταγωνισμού το θέμα του φθηνού διπλώματος. […]

[…]: […] 2. Τιμές: Φτάσαμε στον πάτο γιατί επιτρέψαμε σε συναδέρφους να εξευτελίζουν το επάγγελμα μέσω της ευκολίας που έχουν να δώσουν το δίπλωμα. Να σταματήσει όσο έχουμε το περιθώριο και να δώσουμε δύναμη στη Διοίκηση να αντιδράσει. Η βιωσιμότητα του κλάδου απαιτεί αλληλεγγύη μεταξύ των συναδέρφων. […]

[…]: Τιμή διπλώματος δεν έχω να προτείνω διότι ούτε και εμείς καταλήξαμε. Κοστολόγηση μαθήματος πότε έγινε. […]: Έγινε από το σωματείο της Θεσσαλονίκης. Να ξεκινήσει η προσπάθεια, αλλά δεν υπάρχουν χρήματα να πληρωθεί ο ειδικός. […]

[…]: Θα προχωρήσουμε άμεσα στην κοστολόγηση με επιστήμονες και μέσα από τη ΓΕΣΕΒΕ. […]

[…]: […] 1. Τιμή: θα κινηθούμε όσο καλύτερα μπορούμε. […] 4. Προτείνω όταν κόβεται κάποιος στα σήματα να του κάνουμε εκ νέου μαθήματα και να πληρωνόμαστε. […]

[…]: […] Στη […]πήραμε απόφαση να αναρτήσουμε αφίσες με την κατώτερη τιμή. […]

[…]: Γιατί πέφτουν οι τιμές. Δεν μπορούν οι συνάδερφοι να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Θεωρεί ότι πρέπει να υπάρξουν παρεμβάσεις και έλεγχοι από την Ομοσπονδία προκειμένου να διασφαλιστεί η καλή λειτουργία κέντρων θεωρίας και σχολών οδηγών, κάτι που έχουν πετύχει ικανοποιητικά έως και υποδειγματικά σε κάποιες περιπτώσεις στην […] όπου συμμετέχει και ο ίδιος. Σε άλλη περίπτωση οι επιλογές είναι τέτοιες όπου τα αρνητικά αποτελέσματα αυτών οδηγούν τον κλάδο ώστε να είναι ανυπόληπτος στην κοινωνία.».

691. Στην υπ' αριθ. 139/21-5-2010 (ανυπόγραφη) πρόσκληση για τακτικό Διοικητικό Συμβούλιο της ομοσπονδίας στις 12-6-2010, η οποία βρέθηκε στα ηλεκτρονικά αρχεία της ομοσπονδίας που αντιγράφηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. και βρίσκεται αναρτημένη και στην ιστοσελίδα της ομοσπονδίας[413], αναφέρεται, μεταξύ των θεμάτων προς συζήτηση «*9. Επαφή με αρμόδια στελέχη του Υπουργείου Οικονομίας για την Τιμολόγηση του Μαθήματος μέσο του αθέμιτου ανταγωνισμού ([…])*».

692. Στην υπ' αριθ. 163/4-6-2010 επιστολή της ομοσπονδίας προς το γραφείο του Διευθυντή Οδικής Ασφάλειας και Περιβάλλοντος του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, με κοινοποίηση στα μέλη του κλάδου, με θέμα τα «*Θέματα και προβλήματα του κλάδου των εκπαιδευτών οδήγησης*» αναφέρεται ότι «*Προς αποφυγή αθέμιτου ανταγωνισμού και της φοροδιαφυγής των Εκπαιδευτών και προς όφελος της εκπαίδευσης και Οδικής Ασφάλειας, προτείνουμε τον προσδιορισμό ελαχίστου κόστους απόκτησης άδειας οδήγησης*».[414]

693. Στο υπ' αριθ. 3/12-6-2010 (ανυπόγραφο) πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της ομοσπονδίας, το οποίο βρέθηκε στα ηλεκτρονικά αρχεία της ομοσπονδίας που αντιγράφηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α., αναφέρεται ότι «*[…]της ομοσπονδίας ενημέρωσαν τα μέλη του Δ.Σ. ότι παρά τις*

[413] http://www.ekpaideftis.gr Η συγκεκριμένη πρόσκληση βρίσκεται αναρτημένη στην ενότητα «*Εξερχόμενα Έγγραφα*».

[414] Η ίδια επιστολή βρέθηκε στα ηλεκτρονικά αρχεία της ομοσπονδίας που αντιγράφηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α., ανυπόγραφη, φέρουσα αριθμό πρωτοκόλλου 103/10-4-2010 και απευθυνόμενη προς τον Υφυπουργό του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, […].

συνεχείς προσπάθειες προς το Υπουργείο Οικονομικών δεν υπάρχει καμία πρόοδος επί του θέματος της τιμολόγησης των μαθημάτων ή του διπλώματος».

694. Στο πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της ομοσπονδίας (στην Πορταριά), της 18 & 19/9/2010[415], καταγράφονται τα εξής, μεταξύ των όσων είπαν οι ομιλητές, κατά τη συζήτηση του θέματος «*Ενημέρωση μελών, για τα πεπραγμένα του Δ.Σ. και τα προβλήματα του κλάδου*»: «[…]: […] *Να δούμε τι σημαίνει ληστρική τιμολόγηση. Να ετοιμάσουμε την κοστολόγηση.* […] *Πρόταση: Να γίνει επίσημη κοστολόγηση του μαθήματος από φοροτεχνικούς.* […][…]*: Να κοστολογήσουμε το μάθημα ανά νομό. Να γίνει με συνεργασία της ομοσπονδίας και των σωματείων. […]: Το δικαίωμα της κοστολόγησης αναφέρεται και στο περίγραμμα. Όχι ενιαία τιμή ανά την Ελλάδα – Επιτροπή Ανταγωνισμού.* […]». Στη συνέχεια του πρακτικού καταγράφεται ότι και ο […] αναφέρθηκε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, καθώς και ότι συζητήθηκαν όλα τα προαναφερθέντα θέματα. Στο τέλος του πρακτικού αναφέρεται ότι «*Ψηφίστηκαν ομόφωνα οι παρακάτω προτάσεις:* […] *– Κοστολόγηση του μαθήματος από αρμόδιο επίσημο φορέα.* […] *– Να μην είναι ενιαία η τιμή ανά την Ελλάδα.* [...]».

695. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […], στα Ιωάννινα, βρέθηκε (ανυπόγραφο) έγγραφο, με τίτλο «*ΕΚΤΑΚΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ 18 & 19/9/2010*», στο οποίο αναφέρεται ότι «*Κατόπιν συνεδριάσεως και μετά από ψηφοφορία ψηφίστηκαν τα εξής:* […] *2. Κοστολόγηση διπλώματος ανά νομό και μετά από συνεργασία από φοροτεχνικό της ομοσπονδίας και αποστολή στο Υπουργείο Ανάπτυξης. Αιτιολογία λόγω του ότι υπάρχει η επιτροπή Ανταγωνισμού (ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ) και μπορεί να ελέγχει τα πάντα για εναρμονισμένες τιμές καθώς και για ληστρικές τιμολογήσεις. Επίσης το ΥΜΕ και γενικά η κυβέρνηση μας κατηγορεί για 50 εκατομμύρια διαφθορά.* […]».

696. Η ομοσπονδία απέστειλε[416] στον Υπουργό Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, με κοινοποίηση στον κλάδο (ήτοι στα μέλη της), μελέτη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας[417], η οποία συντάχθηκε μετά από αίτημα της ομοσπονδίας[418] και με την οποία καθορίζεται το κόστος παροχής θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης των υποψηφίων οδηγών, ανά εκπαιδευτικό μάθημα, για τα επιβατικά οχήματα, τα δίκυκλα, τα φορτηγά και τα λεωφορεία[419]. Το προκύπτον κόστος μαθήματος, ανά κατηγορία διπλώματος, παρουσιάζεται στον Πίνακα 15 του συνημμένου Παραρτήματος 3 της υπ’ αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης.

697. Όπως προκύπτει από τα έγγραφα που είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα της ομοσπονδίας, στις 18-11-2011, η ομοσπονδία απέστειλε την υπ’ αριθ. πρωτ. 228 επιστολή[420] προς τον Υπουργό Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, με κοινοποίηση στα μέλη του κλάδου και θέμα την «*Ενημέρωση επί θεμάτων των Εκπαιδευτών Οδήγησης*», στην οποία αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*11.*

---

[415] Το συγκεκριμένο πρακτικό απεστάλη στη Γ.Δ.Α. από τον Πρόεδρο της ομοσπονδίας, […], με το με αριθ. πρωτ. 2825/26-3-2010 έγγραφο.

[416] Στις 10-2-2011 (αριθ. πρωτ. 845) και στις 3-6-2011 (αριθ. πρωτ. 3334).

[417] Τη μελέτη απέστειλε στην ομοσπονδία ο […] των Προγραμμάτων Εξειδίκευσης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

[418] Υπ’ αριθ. πρωτ. 244/11-10-2010.

[419] Η ομοσπονδία απέστειλε την εν λόγω μελέτη, ζητώντας να ελεγχθεί το ενδεχόμενο άσκησης αθέμιτου ανταγωνισμού εκ μέρους σχολών οδήγησης και ΚΕΘΕΥΟ που προβαίνουν σε (ενδεχομένως παραπλανητική) διαφήμιση πολύ υψηλών ποσοστών εκπτώσεων. Συνημμένες (στο υπ’ αριθ. πρωτ. 3334/3-6-2011 έγγραφο) απέστειλε τέτοιου είδους διαφημίσεις από σχολές οδήγησης της περιοχής της Αθήνας, του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης.

[420] http://www.ekpaideftis.gr Η συγκεκριμένη επιστολή βρίσκεται αναρτημένη στην ενότητα «*Εξερχόμενα Έγγραφα*».

Επαγγελματικός ανταγωνισμός.[421] *Η Ομοσπονδία μας ζήτησε από το οικονομικό Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, τη σύνταξη οικονομικής μελέτης, κόστους των παρεχομένων από τις Σχολές Οδήγησης υπηρεσιών στους πολίτες. Το Πανεπιστήμιο συνέταξε την εν λόγω μελέτη, την οποία υποβάλλαμε στην αρμόδια επιτροπή ανταγωνισμού και κοινοποιήσαμε και στην υπηρεσία σας. Σκοπός της μελέτης είναι η παροχή υπηρεσιών στους πολίτες σε λογικά οικονομικά πλαίσια, ο οικονομικός έλεγχος των Σχολών από τις αρμόδιες ελεγκτικές οικονομικές υπηρεσίες, η πάταξη της φοροδιαφυγής και η αποφυγή του αλόγιστου ανταγωνισμού μεταξύ των Σχολών, που έχει άμεση σχέση με την ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών, οι οποίες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την οδική ασφάλεια. Η άμεση έκδοση και αναθεώρηση από την υπηρεσία σας των διαταγμάτων που αναφέρονται πιο πάνω (208, 58930 4905), είναι βασικός συντελεστής του υγιή* [sic] *ανταγωνισμού.*».

698. Στις 9-3-2012, έδωσε ανωμοτί κατάθεση στα στελέχη της Γ.Δ.Α. ο […] της ομοσπονδίας και […][422], ο οποίος παρείχε διευκρινίσεις επί σειράς θεμάτων που αφορούν στην ομοσπονδία. Σε ερώτηση σχετικά με το εάν γνωρίζει συλλόγους ή μεμονωμένες σχολές οδήγησης, οι οποίες να εφαρμόζουν ενιαίο τιμολόγιο στις αμοιβές τους για τις διάφορες κατηγορίες διπλωμάτων, ο […] απάντησε, μεταξύ άλλων, τα εξής: «*Υπάρχει μία αγωνία στο να κοστολογηθεί το μάθημα ανά περιοχή της Ελλάδος. Δεν μπορούμε να έχουμε την ίδια τιμολόγηση. Βέβαια θα μπορούσαμε να έχουμε μία, υπό μορφή μπούσουλα, με απόκλιση 10-15%. Η ΠΟΕΟ έκανε, με απαίτηση της Γενικής Συνέλευσης, επειδή είχαν προβλήματα οι συνάδελφοι με τον αθέμιτο ανταγωνισμό, ζητήσανε κοστολόγηση. Επειδή εμείς δεν μπορούσαμε να την κάνουμε, πήγα εγώ ο ίδιος, κατ' εντολή της Γενικής Συνέλευσης, στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και τους ζήτησα να κοστολογήσουν την τιμή του μαθήματος ανά κατηγορία. Αυτή η κοστολόγηση θα βοηθούσε να έχουμε μία βάση για την τιμολόγηση. Μας έκανε το Πανεπιστήμιο μία κοστολόγηση που θα μπορούσε να έχει κάποιες αποκλίσεις ανά περιοχή (π.χ. ενοίκιο, τον υπάλληλο που έχει ή όχι μέσα, τη μορφή της εταιρίας). Αλλά αυτό δεν εφαρμόστηκε ποτέ.* […] *Εμείς θέλαμε να δώσουμε μία βάση κόστους στο συνάδελφο, για να διαμορφώσει από εκεί και πέρα το δικό του κοστολόγιο. Δεν μπορούσαμε να του πούμε πόσο θα πουλήσει. Αυτή η προσπάθεια έγινε κατόπιν εντολής της Γενικής Συνέλευσης της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας, γιατί π.χ. δεν μπορεί να πουλήσεις με 5 ευρώ γιατί δεν βγαίνεις. Η Γενική Συνέλευση επί θητείας μου. Συμφωνήσανε τα σωματεία που συμμετείχαν στη Γενική Συνέλευση να κάνουμε την κοστολόγηση, και όταν έγινε η κοστολόγηση δεν μπορούσαμε εμείς να απαιτήσουμε να σεβαστούν και να εφαρμόσουνε αυτό που τους δώσαμε. Όταν συζητάνε σε έναν κλάδο, πάντα υπάρχει γκρίνια, αντιπαραθέσεις μεταξύ των μελών, γιατί εσύ παίρνεις 5 ευρώ λιγότερα και επειδή τα θέματα αυτά με τον αθέμιτο ανταγωνισμό δεν μπορούσαν να τα αντιμετωπίσουν ειδικά οι Αθηναίοι, ζητήσαμε να γίνει κοστολόγηση από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Τις γκρίνιες για τον αθέμιτο ανταγωνισμό και τη ληστρική τιμολόγηση, γιατί κάποιος να πουλάει 15 ευρώ το 45λεπτο και κάποιος 5 ευρώ το 45λεπτο. Η κοστολόγηση έγινε μετά από έγγραφό μας από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Τα σωματεία Αττικής είχανε πάρει μέρος σε αυτήν τη Γενική Συνέλευση και είχαν το μεγαλύτερο πρόβλημα ως προς τον αθέμιτο ανταγωνισμό. Και σήμερα υπάρχουν αυτά τα προβλήματα*[423]. […] *εάν υπάρχει μία υπηρεσία του κράτους που θα έθετε ελάχιστη κοστολόγηση,*

[421] Υπογράμμιση του συντάκτη του εγγράφου.
[422] Ο […] δήλωσε ότι διετέλεσε […].
[423] Ο […] προσκόμισε, ενδεικτικά, εξασέλιδο έγγραφο, στο οποίο καταγράφονται προωθητικές προσφορές συγκεκριμένων σχολών οδήγησης (που παρέχουν έκπτωση ύψους […]% - […]%), οι οποίες, κατά την εκτίμησή του, προέρχονται από περιοχές της Αθήνας.

θα είχαμε και μεγαλύτερα έσοδα σαν κράτος (από τη φορολογία). Αν ο πολίτης θέλει να έρθει σε μια Σχολή της Ελλάδος, που είναι η φθηνότερη της Ευρώπης, για να εκπαιδευτεί όπως προβλέπεται, η τιμή πώλησης δεν θα πρέπει να είναι δυσανάλογη σε σχέση με το κόστος (π.χ. σου λέει κάποιος 39 ευρώ τα θεωρητικά και πρακτικά, αλλά δεν βάζει μέσα το παράβολο, παράσταση για τις εξετάσεις).».

699. Ο […] τόνισε ότι δεν έχει υπάρξει εισήγηση ούτε δέσμευση για τήρηση ενιαίου τιμολογίου από τα μέλη των κατά τόπους σωματείων, παρά μόνο ενημέρωση σχετικά με το κοστολόγιο, βάσει του οποίου εκείνα διαμόρφωσαν την τιμή παροχής των υπηρεσιών τους και ανέφερε χαρακτηριστικά σχετικά ότι «*Παρόλο που το ζήτησαν, οι ίδιοι δεν το τήρησαν.*». Σε άλλο δε σημείο της κατάθεσής του, ο […] επανέλαβε ότι η ομοσπονδία δεν προώθησε ποτέ τη διαμόρφωση και την τήρηση ενιαίου τιμολογίου, παρά μόνο ζήτησε την κοστολόγηση από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας με σκοπό την ποιοτικότερη λειτουργία της αγοράς και συμπλήρωσε ότι «*Ενιαίο τιμολόγιο δεν συζητήσαμε ποτέ, εμείς συζητούσαμε για κοστολόγιο σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Για το συγκεκριμένο κοστολόγιο, δεν υπήρχαν μέλη που διαφώνησαν.*»

700. Σχετικά με το εάν γνωρίζει αν κάποιοι σύλλογοι ή σχολές οδήγησης εφαρμόζουν το σύστημα κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, ο […] απάντησε τα εξής: «*Κοιτάξτε, έχω μία πληροφορία ότι επειδή κάπου το πράγμα είχε "ξεφύγει" μεταξύ θεμιτού και αθέμιτου ανταγωνισμού, κάποιοι συνάδελφοι συμφώνησαν να πληρώνονται σε τράπεζες και από εκεί να παρακρατείται ο φόρος. Δεν ξέρω ποια τράπεζα ήτανε. Εμείς επιδιώκουμε να γίνονται όλες οι συναλλαγές μέσω τράπεζας, πριν από περίπου τέσσερα χρόνια είχαμε κάνει μια εισήγηση στο Υπ. Οικονομικών να κοστολογηθεί σε εισαγωγικά μία φορολογητέα ύλη και να γίνεται άμεσα μέσω τράπεζας. Εμείς δεν το βρίσκουμε κακό αυτό που έκαναν, ίσως είναι και πρωτοποριακό ως προς την ποιότητα παροχής υπηρεσίας και την απόδοση των φόρων. Αυτά τα πράγματα τα εισηγηθήκαμε για να μπει μία τάξη στην παροχή υπηρεσίας.*»

VII.10.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.10.2.1. Ένωση επιχειρήσεων

701. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαιο VI.3.1. και VI.3.2.), συντρέχουν εν προκειμένω τα ακόλουθα:

702. i) Σύμφωνα με το άρθρο 1 του καταστατικού της Π.Ο.Ε.Ο.: « […] *3. Η Π.Ο.Ε.Ο., ως δευτεροβάθμια επαγγελματική οργάνωση διέπεται από τις διατάξεις του Ν.1712/87, όπως τροποποιήθηκε με μεταγενέστερους Νόμους και όπως θα ισχύει εκάστοτε και, συμπληρωματικά, από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα και του εισαγωγικού του Νόμου*».

703. ii) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού της: «*1. Η Ομοσπονδία έχει ως σκοπό να συντονίζει τους αγώνες των επαγγελματιών εκπαιδευτών οδηγών αυτοκινήτων, για την προαγωγή, διεκδίκηση, επίλυση και διασφάλιση των οικονομικών, επαγγελματικών, συνδικαλιστικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και ασφαλιστικών τους συμφερόντων* […]».

704. iii) Σύμφωνα με το άρθρο 4 του καταστατικού της: «*Μέλη της ομοσπονδίας είναι τα ιδρυτικά μέλη σωματεία και όσα εγγράφηκαν στη συνέχεια και όλα όσα θα ενταχθούν στην Ομοσπονδία, αφού προηγούμενα κριθεί ότι έχουν τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 4 του Ν. 1712/87, όπως τροποποιήθηκε*

με τον Ν.2081/92 και όπως ορίζει ο εκάστοτε ισχύον Νόμος, περί επαγγελματικών οργανώσεων […]»

705. Συνεπώς, η υπό εξέταση ομοσπονδία αποτελεί «*ένωση επιχειρήσεων*» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ.1 ν. 703/77-3959/2011.

VII.10.2.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών της

706. Αξιολογώντας τα ανωτέρω στοιχεία, τα όσα ισχυρίστηκε η Π.Ο.Ε.Ο. στα υπ.' αριθμ. πρωτ …25.4.2013 και 163/4.6.2013 Υπομνήματά της, καθώς και τα όσα προέκυψαν από την ακροαματική διαδικασία ενώπιόν της, η Επιτροπή κατέτεινε στο συμπέρασμα ότι δεν αποδεικνύεται επαρκώς πως οι ως άνω εξεταζόμενες αποφάσεις της Π.Ο.Ε.Ο. είχαν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των μελών της.

707. Συγκεκριμένα, οι διαχρονικές κινήσεις, μέσω της αποστολής επιστολών και των εν γένει οχλήσεων, στις οποίες προέβη η ομοσπονδία σε επίπεδο κατοχύρωσης ελάχιστης τιμής μαθήματος μέσω των αρμοδίων δημοσίων φορέων, δε μπορούν να χαρακτηριστούν αφ' εαυτές ως αντιανταγωνιστικές πρακτικές, δεδομένου ότι πρόκειται για απλές και βεβαίως θεμιτές στα πλαίσια ενός συνδικαλιστικού φορέα πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση της επίσημης νομοθετικής κατοχύρωσης της τιμολόγησης των υπηρεσιών ενός κλάδου.

Η δε απόφαση που έλαβε η ομοσπονδία περί κοστολόγησης του μαθήματος από αρμόδιο επίσημο φορέα, η οποία εντέλει πραγματοποιήθηκε από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο της Μακεδονίας και γνωστοποιήθηκε στα σωματεία-μέλη της ομοσπονδίας, κατά την κρίση της Επιτροπής δεν επαρκεί υπό το σύνολο των συγκεκριμένων περιστατικών προκειμένου να καταλογισθεί στην Π.Ο.Ε.Ο. αντιανταγωνιστική δράση.

VII.11. ΟΙ ΕΠΤΑ (7) ΜΕΜΟΝΟΜΕΝΕΣ ΣΧΟΛΕΣ ΟΔΗΓΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

VII.11.1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

VII.11.1.1. Εφαρμογή Ενιαίου Τιμολογίου από τις Σχολές Οδηγών

708. Στην από 30-9-2010 ανωμοτί κατάθεσή του, ο […], […] του Συλλόγου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Νομού Ευβοίας – Βοιωτίας […], ανέφερε ότι στην επαρχία Θήβας και το νομό Φθιώτιδας υπάρχει ενιαία τιμή, η οποία έχει καθοριστεί από την πλειοψηφία των σχολών οδηγών και σύστημα αμοιβών των εκπαιδευτών που ελέγχεται μέσω κοινού τραπεζικού λογαριασμού. Στην ίδια κατάθεση, ο […] δήλωσε, σχετικά με τις σχολές οδηγών της περιοχής της Θήβας: «*Από πληροφορίες, τέτοιες συνεργαζόμενες σχολές είναι: […]. Υπάρχουν και άλλοι τους οποίους δεν θυμάμαι αυτή τη στιγμή. Έχω να δηλώσω ότι γνωρίζω έναν που δεν συμμετέχει στην ανωτέρω διαδικασία και ονομάζεται […]*».

709. Από τους επιτόπιους ελέγχους της Γ.Δ.Α. στις σχολές οδηγών […][424], καθώς και από τις καταθέσεις των ίδιων και στελεχών της τράπεζας Eurobank, προέκυψαν τα ακόλουθα:

[424] Σχετικά με τον επιτόπιο έλεγχο στη σχολή οδηγών του […], βλ. κατωτέρω υπό κεφάλαιο VII.11.1.2.

710. Κατά το έτος 2009, πραγματοποιήθηκαν επαφές ορισμένων εκπαιδευτών με την τράπεζα Eurobank, με σκοπό να δημιουργηθεί ένα σύστημα διασφάλισης των συμφωνηθεισών μεταξύ τους αμοιβών, μέσω κοινού ή ατομικών λογαριασμών. Ωστόσο, η ιδέα της δημιουργίας κοινού λογαριασμού, στο πρότυπο εκείνου που τηρούσε το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος στη Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας, δεν τελεσφόρησε.

711. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών των […] βρέθηκε ηλεκτρονικό μήνυμα, της 12-6-2009, με θέμα «*RE: ΣΧΟΛΗ ΟΔΗΓΩΝ – ΠΑΡΑΒΟΛΑ ΔΑΣΚΑΛΩΝ*», το οποίο απεστάλη από την […] της τράπεζας Eurobank στη Διεύθυνση «[…]» προς την […] (Κατάστημα 146 της Eurobank), με κοινοποίηση στις […], καθώς και σε αποδέκτη, του οποίου η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου εμφανίζεται ως «*Protasi Veltiosis*». Στο εν λόγω ηλεκτρονικό μήνυμα αναφέρονται τα εξής: «[…]».

712. Σχετικά με το εν λόγω ηλεκτρονικό μήνυμα, η […] της Διεύθυνσης «[…]» της τράπεζας Eurobank[425] […] και επικεφαλής […], της ίδιας Διεύθυνσης, […], στην παροχή επεξηγήσεων στα στελέχη της Γ.Δ.Α. της 8-3-2012, δήλωσε τα εξής: «*Σχετικά με το εν λόγω ηλεκτρονικό μήνυμα, αυτό που θυμάμαι διαβάζοντάς το είναι ότι το υποκατάστημα της Θήβας με είχε βάλει σε τηλεφωνική συνομιλία (conference call) με το κατάστημά τους και τον πελάτη ο οποίος μας περιγράφει μία ανάγκη την οποία προσπαθούμε να κατανοήσουμε και εγώ μετά το πέρας της συνομιλίας στέλνω το εν λόγω ηλεκτρονικό μήνυμα προς το κατάστημα προσπαθώντας να απεικονίσω αυτό που έχουμε καταλάβει ως ανάγκη. Η απάντηση που δίνω έχει σχέση με την εκχώρηση της διαχείρισης του λογαριασμού είτε στην περίπτωση φυσικού προσώπου είτε στην περίπτωση νομικού προσώπου βάσει επίσημων διαδικασιών της τράπεζας. Για τα νομικά πρόσωπα περιγράφω τη διαδικασία της γνωμάτευσης που σας εξήγησα παραπάνω*[426] [427] *για δε τα φυσικά πρόσωπα η εκχώρηση της διαχείρισης, όπως αναφέρω και στο μήνυμα, μπορεί να γίνει με πληρεξούσιο πρόσωπο κάτι το οποίο συνήθως συμβαίνει σε ειδικές περιπτώσεις όπως για άτομα που διαμένουν στο εξωτερικό. Η απάντησή μου προς το κατάστημα δεν αφορά οποιαδήποτε τυχόν διαδικασία ελέγχου ύψους αμοιβών που μπορεί να ελάμβαναν οι εν λόγω επαγγελματίες.*». Σε ερώτηση σχετικά με το εάν υπάρχει κάποιος τρόπος, ώστε να διασφαλίζεται το ύψος των αμοιβών ομάδας επαγγελματιών, που δεν αποτελούν

[425] Όπως διευκρίνισε η […], ο ρόλος της συγκεκριμένης Διεύθυνσης είναι να εξασφαλίσει την αποτελεσματική λειτουργία του δικτύου καταστημάτων ως προς τις διαδικασίες και τα μηχανογραφικά συστήματα της τράπεζας. Σε αυτό το πλαίσιο εντοπίζονται κενά σε διαδικασίες και συστήματα και προτείνονται βελτιώσεις, ενώ η Διεύθυνση λειτουργεί ως φίλτρο των επικοινωνιών και αλλαγών που απευθύνουν άλλες Διευθύνσεις της τράπεζας προς το δίκτυο καταστημάτων. Ένας επιπρόσθετος ρόλος είναι ο θεσμός «*Πρόταση Βελτίωσης*», μέσω του οποίου τα ίδια τα καταστήματα προτείνουν ιδέες για βελτίωση της καθημερινότητάς τους (διαδικασίες – συστήματα). Η συγκεκριμένη Διεύθυνση δεν έχει σχέση με τη δημιουργία και ανάπτυξη προϊόντων και τις πωλήσεις.

[426] Σε απάντηση προηγούμενης ερώτησης, σχετικά με τη λειτουργία των λογαριασμών νομικών προσώπων/συλλόγων στη συγκεκριμένη τράπεζα, η […] απάντησε: «*Δεν υπάρχει κάποιο σύστημα μέσω του οποίου να γίνεται αυτόματα μεταφορά ποσών από εταιρικό λογαριασμό προς λογαριασμό φυσικών προσώπων. Αυτό που ισχύει είναι ότι σύμφωνα με τη γνωμάτευση που εκδίδει η Νομική Υπηρεσία βάσει των προσκομισθέντων από το νομικό πρόσωπο νομιμοποιητικών εγγράφων, ο νόμιμος εκπρόσωπος της εταιρίας μπορεί να διαχειρισθεί το λογαριασμό διενεργώντας τις πράξεις που του επιτρέπει ρητά η γνωμάτευση ως προς το είδος (όπως είναι η μεταφορά χρημάτων προς λογαριασμούς τρίτων για την οποία με ρωτάτε συγκεκριμένα) και το ύψος των συναλλαγών. Το ίδιο ισχύει και για τα σωματεία/συλλόγους καθώς είναι νομικά πρόσωπα.*»

[427] Στις από 8-3-2012 επεξηγήσεις που παρείχε στα στελέχη της Γ.Δ.Α. η […], διευκρίνισε ότι η γνωμάτευση (έγκριση) παρέχεται από την κεντρική Νομική Υπηρεσία της τράπεζας στην Αθήνα.

νομικό πρόσωπο, μέσω κατάθεσης στην τράπεζα, η […] απάντησε ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει μέσω κάποιου τραπεζικού προϊόντος, ούτε της έχει ζητηθεί ποτέ.

713. Η […] διευκρίνισε ότι ήρθε σε επαφή μόνο με την […], ύστερα από αίτημα της τελευταίας και για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, ενώ η συνδρομή της στο τοπικό κατάστημα της Θήβας συνίστατο μόνο στη διερεύνηση των δυνατοτήτων εκχώρησης διαχείρισης λογαριασμού. Τόνισε ότι αυτό το ανακαλεί μόνο από το επιδειχθέν μήνυμα, το οποίο είχε κοινοποιήσει στην […], επικεφαλής της Διεύθυνσης, στην οποία ανήκει και ότι δεν ξαναρωτήθηκε ποτέ και δε γνωρίζει τι συνέβη τελικά στη Θήβα ούτε αν εφαρμόζεται ανάλογο σύστημα σε κάποιο άλλο σημείο της Ελλάδας. Η […] δήλωσε, επίσης, ότι δεν έχει έρθει ποτέ σε επαφή για το εν λόγω ζήτημα με στέλεχος είτε της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, είτε άλλης τράπεζας.

714. Σε αντίστοιχες διευκρινιστικές ερωτήσεις που της υποβλήθηκαν κατά την παροχή επεξηγήσεων στα στελέχη της Γ.Δ.Α. της 8-3-2012, η […], […] του καταστήματος της Eurobank […][428], απάντησε τα εξής, σχετικά με το ανωτέρω ηλεκτρονικό μήνυμα: «*Το εν λόγω ηλεκτρονικό μήνυμα, είναι απάντηση σε σχετικό ερώτημα που απέστειλα προς […]. Ο κ. ….* [επίκληση τραπεζικού απορρήτου] *προσήλθε στο κατάστημά μας εκπροσωπώντας μια ομάδα επαγγελματιών προκειμένου να διερευνηθεί μια ενδεχόμενη συνεργασία με την εν λόγω ομάδα επαγγελματιών σε σχέση με την είσπραξη του παραβόλου στις δραστηριότητες του εν λόγω επαγγέλματος. Αυτό το συνάγω από το θέμα του μηνύματος που μου επιδεικνύετε, διευκρινίζω δε ότι δεν είχα σαφή εικόνα του αιτήματός τους. Η απάντηση που έλαβα πίσω από το συγκεκριμένο τμήμα συνίσταται απλά σε μία πρόταση η οποία δεν είναι δεσμευτική και πάντοτε ελέγχεται σε δεύτερο στάδιο από τη νομική μας υπηρεσία. Για το εν λόγω ζήτημα επικοινώνησα προφορικά, ίσως και γραπτά αλλά δεν είμαι σίγουρη, με τη Νομική Υπηρεσία στην Αθήνα και συγκεκριμένα με […], ο οποίος με ενημέρωσε ότι δε μπορούμε να προχωρήσουμε, χωρίς να θυμάμαι, όμως, το λόγο που προέβαλε. Αυτό που γνωρίζω πολύ καλά είναι ότι τελικά δεν ανοίχθηκε κανένας λογαριασμός στο υποκατάστημα μας σαν αυτόν που περιγράφεται στο μήνυμα που μου επιδείχθηκε.*».[429] […] δήλωσε ότι, εκτός από […] και […], είχε ενημερώσει τον […] στην Αθήνα ([…]), στον οποίο υπάγεται το κατάστημα της Θήβας, στο πλαίσιο της τυπικής διαδικασίας που ακολουθείται, ενώ επεσήμανε ότι […], η οποία αναφέρεται στις κοινοποιήσεις του ηλεκτρονικού μηνύματος, είναι βοηθός του Περιφερειακού Διευθυντή.

715. Περαιτέρω, η […] ανέφερε τα εξής: «*Τώρα που ανακαλώ την εν λόγω υπόθεση, θυμάμαι ότι ο κ. ….* [επίκληση τραπεζικού απορρήτου], *ο οποίος είχε προσέλθει στο κατάστημα ως εκπρόσωπος των συγκεκριμένων επαγγελματιών, μου είχε αναφέρει ότι η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας έχει κάνει κάτι αντίστοιχο με αυτό που μας ζητούσε για τη συγκεκριμένη ομάδα επαγγελματιών και μου πρότεινε να επικοινωνήσω με το […] της εν λόγω τράπεζας για περαιτέρω πληροφορίες πράγμα το οποίο δεν έκανα.*». Ομοίως, […] δήλωσε ότι δεν έγινε καμία επικοινωνία με καμία άλλη τράπεζα, εντός ή εκτός του νομού Βοιωτίας.

716. Σημειώνεται ότι το γεγονός ότι δεν υπήρξε επικοινωνία μεταξύ των στελεχών της τράπεζας Eurobank και εκείνων της Συνεταιριστικής Τράπεζας

[428] […] εργάζεται στο συγκεκριμένο κατάστημα (το οποίο είναι το μοναδικό κατάστημα της Eurobank στην πόλη της Θήβας) από το έτος 1994.

[429] […] δήλωσε ότι δεν έχει αντιμετωπίσει, στο υποκατάστημα, στο οποίο εργάζεται, περίπτωση κοινού εταιρικού λογαριασμού που να συνίσταται σε περαιτέρω μεταφορά χρημάτων σε ατομικούς λογαριασμούς, πέρα των προϊόντων της μισθοδοσίας που κυρίως λειτουργούν μέσω ηλεκτρονικής τραπεζικής (e-banking).

Λαμίας επιβεβαιώνεται και από την προαναφερθείσα παροχή επεξηγήσεων του […] Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, […] (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.7.1.1.).

717. Αντίστοιχα, […] του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος, […], στην ανωμοτί κατάθεσή του της 8-3-2012, δήλωσε ότι δε γνωρίζει ποιος παρείχε πληροφορίες στο υποκατάστημα της Eurobank στη Θήβα σχετικά με την οργάνωση συστήματος είσπραξης των αμοιβών των εκπαιδευτών μέσω τραπέζης και συμπλήρωσε ότι γνωρίζει ότι υπάρχει υψηλή εγκληματικότητα στην περιοχή, οπότε είναι πιθανό να έχει οργανωθεί ένα τέτοιο σύστημα, για λόγους ασφαλείας (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.7.1.1.)

718. Το ανωτέρω μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου επεδείχθη στους[…], κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής τους της 9-3-2012, οι οποίοι δήλωσαν σχετικά: «*Δεν γνωρίζαμε την ύπαρξη του επιδειχθέντος εγγράφου, έως ότου έκανε έλεγχο η υπηρεσία σας στην εταιρεία μας και το βρήκαμε. Μπορεί κάποιος από τους 29 περίπου συναδέλφους του νομού Βοιωτίας να είχε συζητήσει κάτι με την τράπεζα, το οποίο εμείς δεν γνωρίζουμε και να μας το έστειλε με αλληλογραφία ή να το έδωσε αυτοπροσώπως στο γραφείο σε κάποια από τις κοπέλες του γραφείου. Το σύστημα που περιγράφεται στο ανωτέρω ηλεκτρονικό μήνυμα, δηλαδή η διαχείριση περισσότερων λογαριασμών από κοινό δικηγόρο, δεν το γνωρίζουμε, δεν μας το έχει εκθέσει ποτέ κανείς προφορικά, ούτε από την τράπεζα, ούτε συνάδελφός μας, ούτε ποτέ λειτούργησε ο λογαριασμός της εταιρείας μας μέσω πληρεξουσίου δικηγόρου ή οποιουδήποτε τρίτου προσώπου. Δεν ζητήσαμε ποτέ από οποιοδήποτε στέλεχος της τράπεζας Eurobank κάτι σχετικό με το ηλεκτρονικό μήνυμα που μας επιδεικνύεται.*».

719. Σε ερώτηση σχετικά με το εάν γνωρίζουν το σύστημα κατάθεσης αμοιβών που εφαρμόζει το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος μέσω της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, οι […] απάντησαν πως γνωρίζουν ότι το συγκεκριμένο σύστημα εφαρμοζόταν στη Λαμία από το έτος 2009, από έγγραφα που τους προσκόμισε Θηβαίος φοιτητής και στα οποία δεν έδωσαν μεγάλη σημασία, ωστόσο δεν είχαν δει το ανωτέρω ηλεκτρονικό μήνυμα.

720. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. κεφάλαιο VII.7.1.1.), τα συγκεκριμένα έγγραφα, τα οποία βρέθηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών των […], περιλαμβάνουν Α.Π.Υ. της σχολής οδηγών του πρώην Γενικού Γραμματέα του Σωματείου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος, […], καθώς και γραμμάτιο είσπραξης (καταθετήριο) της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας ΣΥΝ.ΠΕ., στο οποίο το όνομα του καταθέτη και το ποσό συμπίπτουν με τα στοιχεία της εν λόγω απόδειξης, ενώ ως δικαιούχος εμφανίζεται το «*ΣΩΜ/ΤΕΙΟ ΕΚΠ/ΤΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤ/ΤΩΝ ΚΕΝ/ΚΗΣ*».

721. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε στους […], κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής τους της 9-3-2012, ο […] απάντησε: «*Ίσως κάποιος Θηβαίος φοιτητής στη Λαμία είχε φίλο το συγκεκριμένο υποψήφιο οδηγό ([…]) και ο υποψήφιος αυτός του έδωσε το ανωτέρω καταθετήριο και την ανωτέρω απόδειξη παροχής υπηρεσιών για να διασταυρώσει τις δικές μας τιμές και να αποφασίσει πού θα κάνει μαθήματα στη Λαμία ή στη Θήβα. Σίγουρα έχει γίνει έτσι. Συμβαίνει αυτό στις περιπτώσεις ατόμων που είναι φοιτητές/σπουδαστές σε άλλες πόλεις, προκειμένου να παζαρέψουν την τιμή. Στην προκειμένη περίπτωση μας έφερε και τα δύο ανωτέρω έγγραφα μαζί ο φοιτητής αυτός, του οποίου το όνομα δεν θυμάμαι. Πιθανολογώ δε ότι ο συγκεκριμένος φοιτητής δεν ήρθε τελικά σε εμάς διότι το αντίτιμο που φαίνεται στα ανωτέρω επιδειχθέντα*

έγγραφα είναι μικρότερο από τις τιμές που εφαρμόζει η σχολή μας. Εμείς χρεώνουμε στα πρακτικά μαθήματα μαζί με το παράβολο […] ευρώ. Στο σημείο αυτό θέλω να σημειώσω ότι δεν κοίταξα με λεπτομέρεια τις τιμές των εγγράφων που μου επιδείξατε και είδα […] ευρώ. Άρα, αφού τώρα συνειδητοποιώ ότι η τιμή η δικιά μας είναι μικρότερη, λέω ότι μπορεί ο εν λόγω φοιτητής να είναι και δικός μας υποψήφιος. Το πακέτο ερασιτεχνικού διπλώματος αυτοκινήτου σε εμάς τώρα, το έτος 2012, είναι γύρω στα […].».

722. Σε άλλο σημείο της κατάθεσής τους, οι […] δήλωσαν ότι δεν έχουν καμία σχέση με το Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος και ο […] προσέθεσε ότι απλώς ήξερε ότι ο […] ήταν […] εν λόγω σωματείου και τον είχε συναντήσει σε κάποιες συνελεύσεις άλλων σωματείων ή σε κάποιο από τα σεμινάρια που πήγαινε.[430]

723. Το προαναφερθέν μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου επεδείχθη και στον […], κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του της 9-3-2012. Ο ίδιος δήλωσε σχετικά ότι βλέπει το συγκεκριμένο ηλεκτρονικό μήνυμα για πρώτη φορά και ότι δε γνωρίζει το σύστημα που εφαρμόζεται στο Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Κεντρικής Ελλάδος. Περαιτέρω, ο […] δήλωσε ότι «*Δεν έχουμε καμία επαφή με το εν λόγω σωματείο. Γνωρίζω μόνο τον […]([…]), όπου συναντηθήκαμε μόνο μια φορά κατά τη διάρκεια μιας συνέλευσης της ομοσπονδίας. Δεν γνωρίζω εάν το εν λόγω σωματείο προέβη στη σχετική ενημέρωση και άλλων συλλόγων/σχολών οδήγησης ή τραπεζών καθώς και ποιος έχει την ιδέα και παρακίνηση για την εφαρμογή αυτού του συστήματος.*».

724. Ερωτώμενος σχετικά με το εάν πήγε ο ίδιος στην τράπεζα Eurobank και συνομίλησε με […] ή με κάποιον άλλο τραπεζικό υπάλληλο για το άνοιγμα κοινού τραπεζικού λογαριασμού, ο […] απάντησε: «*Όχι όσον αφορά στο πρόσωπο μου. Ενδεχομένως κάποιοι άλλοι έχουν πάει, αλλά δεν γνωρίζω τίποτε γι' αυτό.*». Σημείωσε, επίσης, ότι έχουν γίνει συζητήσεις μεταξύ σχολών οδηγών για τη δημιουργία κοινού λογαριασμού, αλλά αυτό δεν κατέστη εφικτό λόγω διαφωνιών μεταξύ τους ως προς τη λειτουργία του συγκεκριμένου λογαριασμού.

725. Σημειώνεται ότι, επί του ιδίου θέματος, στην ανωμοτί κατάθεσή του, της 8-10-2010, ο […] είχε αναφέρει ότι δεν έχει πρόσβαση σε τραπεζικό λογαριασμό άλλης σχολής οδηγών, καθώς υπήρξε η ιδέα να δημιουργηθεί ένας κοινός λογαριασμός αλλά δεν τελεσφόρησε. Σε ερώτηση σχετικά με το λόγο, για τον οποίο οι ιδιοκτήτες των σχολών οδηγών θέλησαν να δημιουργήσουν κοινό λογαριασμό, ο […] απάντησε: «*Διότι κάποιοι θεωρούσαμε ότι θα είναι το πρώτο βήμα για να μπορέσουμε να κάνουμε εταιρεία. Να μην είμαστε πια αυτόνομες εταιρείες.*». Αναφορικά δε με το λόγο, για τον οποίο η ιδέα δεν τελεσφόρησε, ο καταθέτων απάντησε: «*Υπήρχαν διαφωνίες. Κάποιοι ήταν ήδη εταιρείες μεταξύ τους και δεν τους συνέφερε.*».

726. Τόσο στην από 8-10-2010 όσο και στην από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, ο […] περιέγραψε τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος καταβολής των αμοιβών από τους υποψήφιους οδηγούς μέσω τραπέζης, μέσω ατομικών λογαριασμών των σχολών οδηγών, που τελικά εφαρμόστηκε, καθώς και τους λόγους δημιουργίας του συγκεκριμένου συστήματος. Ειδικότερα, στην από 8-10-2010 ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α., ο […] δήλωσε ότι γίνεται κατάθεση στη Eurobank από τον εκάστοτε μαθητή και στη συνέχεια, με την επίδειξη της απόδειξης της τράπεζας, ο μαθητής παίρνει την αντίστοιχη Α.Π.Υ.

[430] Σημειώνεται ότι, κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών των […], βρέθηκαν, επίσης, οι υπ' αριθ. πρωτ. 7/2-2-2009 και 25/16-2-2010 προσκλήσεις Γενικών Συνελεύσεων του Συλλόγου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Μοτοσικλετών Ν. Εύβοιας – Βοιωτίας.

από τη σχολή, στην οποία φοιτεί. Διευκρίνισε ότι ο λόγος, για τον οποίο εφαρμόζεται το συγκεκριμένο σύστημα πληρωμής, είναι για να κατοχυρωθεί τόσο ο πελάτης όσο και η σχολή οδηγών σχετικά με το συμφωνηθέν ποσό της αμοιβής, ενώ σημείωσε ότι γνωρίζει ότι το συγκεκριμένο σύστημα εφαρμόζεται και στη Λαμία, στην Πάτρα, μάλλον στην Άρτα, στα Ιωάννινα και στα Χανιά.[431]

727. Κατά την ανωμοτί κατάθεσή του της 9-3-2012, ο ίδιος εκπαιδευτής δήλωσε ότι τόσο εκείνος όσο και οι συνάδελφοί του από τη Θήβα […] διατηρούν λογαριασμούς στην τράπεζα Eurobank. Όπως ανέφερε, «*Ανά τακτά χρονικά διαστήματα είχαμε συναντήσεις με τους κυρίους λόγω του ότι δεν ανήκουμε σε σωματείο και είχαμε διάφορες συζητήσεις, όπως τα χρέη από υποψήφιους μαθητές και η δυσπιστία των χρημάτων που έπρεπε να πληρώσουν σε εμάς. Επίσης, στην περιοχή μας υπάρχει μεγάλο ποσοστό αλλοδαπών και τσιγγάνων που είναι πελάτες μας και παρουσιαστήκαν κλοπές σε κάποιους συναδέλφους μας. Συνεπώς, αποφασίσαμε για μαθητές που είχαμε αμφιβολίες εάν θα μας καταβάλουν τα χρήματα τους παραπέμπαμε στην τράπεζα να καταβάλουν τα χρήματα και τους αποδίδαμε το αντίτιμο από την παροχή των υπηρεσιών μας.*». Όπως σημείωσε ο […], ο ίδιος συνεργαζόταν ήδη με την τράπεζα Eurobank, της οποίας τα στελέχη δεν είχαν καμία ιδιαίτερη ανάμειξη στο άνοιγμα του συγκεκριμένου λογαριασμού.

728. Αντίστοιχες ήταν και οι απαντήσεις των […], κατά τις ανωμοτί καταθέσεις τους της 8-10-2010 και της 9-3-2012. Ειδικότερα, στην ανωμοτί κατάθεσή τους της 8-10-2010, οι […], δήλωσαν ότι η σχολή οδηγών τους διατηρεί λογαριασμό στην τράπεζα Eurobank[432] από το 2010, στον οποίο κατατίθενται οι αμοιβές από τους μαθητές, με σκοπό να μπορεί να αποδειχθεί στην Πολιτεία ότι το ποσό που καταβάλλουν οι μαθητές είναι ακριβώς ίσο με εκείνο που δηλώνεται στις Α.Π.Υ. της σχολής.

729. Κατά την ανωμοτί κατάθεσή τους της 9-3-2012, οι ίδιοι εκπαιδευτές δήλωσαν ότι η εταιρεία τους διατηρούσε ήδη λογαριασμό στη Eurobank επί 3 περίπου χρόνια. Στη συνέχεια της κατάθεσής του, ο […] δήλωσε τα εξής: «*Γνωρίζω ότι κάποιοι συνάδελφοί μας διατηρούν λογαριασμό στην τράπεζα Eurobank και αυτό έπεσε στην αντίληψή μας σε συζητήσεις που είχαμε με τους συναδέλφους στην περιοχή, μετά τον έλεγχο που διενήργησε στη σχολή μας η υπηρεσία σας. Οι συνάδελφοι αυτοί είναι […]. Δεν γνωρίζω το είδος των λογαριασμών των συναδέλφων μου και πότε τους άνοιξαν. Ο λογαριασμός της εταιρείας μας στη Eurobank, είναι πλέον ανενεργός. Μετά από λίγο, δηλαδή, από τον έλεγχο της υπηρεσίας σας σταματήσαμε να τον χρησιμοποιούμε, σταμάτησε η κατάθεση χρημάτων.*», ενώ ο […] σημείωσε ότι δε θυμάται ακριβώς ποιοι συνάδελφοι τους είπαν εκ των υστέρων ότι έχουν λογαριασμούς στη Eurobank, ωστόσο νομίζει ότι ο […] δεν είχε λογαριασμό στη συγκεκριμένη τράπεζα.

730. Σχετικά με τους λόγους του ανοίγματος του συγκεκριμένου λογαριασμού, σε κοινή απάντησή τους, οι […] δήλωσαν τα εξής: «*Η εταιρεία μας άνοιξε λογαριασμό πρώτον επειδή πολλοί πελάτες μας δεν μας πλήρωναν τα λεφτά από τα μαθήματα που τους κάναμε, δεύτερον για να μην βρίσκονται τα χρήματα στο γραφείο γιατί υπάρχει κίνδυνος κλοπής, ληστείας κλπ. Επίσης θεωρήσαμε ότι κατ' αυτόν τρόπο θα ήμασταν φερέγγυοι στο Υπ. Μεταφορών και στους πελάτες μας,*

[431] Σε περαιτέρω διευκρινιστική ερώτηση που του υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά την ανωμοτί κατάθεσή του της 9-3-2012, σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος στις συγκεκριμένες περιοχές, ο […] δήλωσε τα εξής: «*Δεν το γνωρίζω πώς λειτουργεί αυτό το σύστημα, ούτε και ποιες τράπεζες εμπλέκονται ενδεχομένως. Για καμία άλλη περιοχή της ελληνικής επικράτειας δεν γνωρίζω εάν συμβαίνει κάτι τέτοιο.*».

[432] Ο αριθμός του συγκεκριμένου λογαριασμού δηλώθηκε στα στελέχη της Γ.Δ.Α.

εννοώ από φορολογικής απόψεως. Τέλος για να πιέσουμε τον αθέμιτο ανταγωνισμό που γινόταν στις πλάτες μας. […] *Ο λογαριασμός εξυπηρετούσε την καταβολή των χρημάτων από τα μαθήματά μας, θεωρητικά και πρακτικά. Τα λεφτά τα κατέθετε ο πελάτης. Κατ' αυτόν τον τρόπο ο πελάτης διασφάλιζε ότι τα χρήματα που πλήρωνε αντιστοιχούσαν στην απόδειξη που έπαιρνε από εμάς. Στην τράπεζα ζητήσαμε απλώς άνοιγμα εταιρικού λογαριασμού. Δεν θυμάμαι με ποιον υπάλληλο συνομιλήσαμε.*»

731. Παρά το γεγονός ότι οι αμοιβές των ανωτέρω εκπαιδευτών καταβάλλονταν σε ατομικούς λογαριασμούς και δε δημιουργήθηκε κοινός τραπεζικός λογαριασμός, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι υπήρχαν προσπάθειες συντονισμού μεταξύ τους, οι οποίες, τουλάχιστον για επτά (7) εξ αυτών, κατέληξαν στην εφαρμογή ενιαίου τιμολογίου, η οποία μάλιστα μπορούσε να ελεγχθεί μέσω της συγκέντρωσης, από έναν εκπαιδευτή, των εγγράφων που απαιτούνταν για τον προγραμματισμό των εξετάσεων των υποψηφίων οδηγών και των σχετικών παραστατικών, από όλες τις σχολές. Ειδικότερα:

732. Σχετικά με το εάν γίνονταν συναντήσεις μεταξύ των ιδιοκτητών των σχολών οδηγών, ο […], στην από 8-10-2010 ανωμοτί κατάθεσή του, απάντησε ότι γίνονταν συναντήσεις με συχνότητα περίπου μία φορά στις δύο εβδομάδες και τα θέματα που συζητούνταν ήταν η «*αγορά οχημάτων όλοι μαζί, σκέψη για ΚΕΘΥΟ από κοινού, προτάσεις/συζητήσεις για άνοδο των τιμολογίων χρέωσης για το λόγο ότι τα λειτουργικά έξοδα των σχολών είχαν αυξηθεί λόγω ΦΠΑ, βενζίνης, ανταλλακτικών.*»

733. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών των […] βρέθηκε τυπωμένος τιμοκατάλογος ανά κατηγορία άδειας οδήγησης, ο οποίος παρουσιάζεται αναλυτικά στον Πίνακα 16 του Παραρτήματος 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης και βρέθηκε επίσης και κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών του […][433]. Όπως διευκρινίστηκε στους ελεγκτές της Γ.Δ.Α., ο συγκεκριμένος τιμοκατάλογος προσκομίστηκε στην τελευταία σχολή οδηγών από τον […], ενώ δεν τηρείται από τον […].

734. Κατά τον έλεγχο στη σχολή οδηγών του […] βρέθηκαν, επίσης, χειρόγραφες σημειώσεις, οι οποίες αναλύουν τις χρεώσεις του εν λόγω τιμοκαταλόγου, αναφέροντας τις τιμές ανά ώρα μαθήματος, όπως αυτές εμφανίζονται στον Πίνακα 17 του Παραρτήματος 3[434] της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης.

735. Οι ανωτέρω χρεώσεις έχουν υπολογισθεί, λαμβάνοντας υπόψη συντελεστή ΦΠΑ ίσο με 21%, όπως ίσχυε μέχρι τον Ιούλιο του 2010. Στον επόμενο, Πίνακα 18 του Παραρτήματος 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης, υπολογίζονται οι χρεώσεις θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων και παράστασης, λαμβάνοντας υπόψη συντελεστή ΦΠΑ 23%, ο οποίος ίσχυσε από τον Ιούλιο του 2010 και μετέπειτα.

736. Περαιτέρω, κατά τον ίδιο επιτόπιο έλεγχο βρέθηκαν, εκτός από Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών (Δ.Ε.Ε.Υ.Ο.) της δικής του

[433] Κατά τον ίδιο επιτόπιο έλεγχο βρέθηκαν, επίσης, χειρόγραφες σημειώσεις που περιλαμβάνουν υπολογισμούς σχετικά με τα θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα συγκεκριμένων κατηγοριών αδειών οδήγησης.

[434] Κατά τη διάρκεια του ελέγχου βρέθηκε, επίσης, έγγραφο με χειρόγραφες σημειώσεις σχετικά με ορισμένες κατηγορίες άδειας οδήγησης, στο οποίο εμφανίζονται διαφορετικές τιμές ανά ώρα πρακτικής εκπαίδευσης. Δεδομένου ότι στο συγκεκριμένο έγγραφο αναφέρεται συντελεστής Φ.Π.Α. 19%, εξάγεται το συμπέρασμα ότι πρόκειται για προγενέστερο έγγραφο.

σχολής, Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών άλλων σχολών οδηγών της Θήβας, ταξινομημένα σε φακέλους ανά σχολή και ανά είδος εκπαίδευσης (θεωρητική – πρακτική). Κάθε ένα από τα συγκεκριμένα Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών συνοδευόταν από την αντίστοιχη Α.Π.Υ. της εκάστοτε σχολής, την αντίστοιχη Συγκεντρωτική Κατάσταση Μαθημάτων Θεωρητικής ή Πρακτικής Εκπαίδευσης του υποψηφίου οδηγού και το αντίστοιχο αποδεικτικό πληρωμής στην τράπεζα του υποψηφίου οδηγού. Ειδικότερα, στη σχολή οδηγών του […] βρέθηκαν:

i) 7 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών της σχολής οδηγών του ιδίου[435],
ii) 6 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών του εκπαιδευτή οδηγών […][436 437],
iii) 5 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών της σχολής οδηγών του κ. Παναγιώτη […][438 439],
iv) 4 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών της σχολής οδηγών του κ. Αποστόλη […][440 441],
v) 6 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών της σχολής οδηγών […] [442],
vi) 7 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών της σχολής οδηγών του […][443 444],
vii) 2 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών της σχολής οδηγών του […][445 446],

συνοδευόμενα από τα προαναφερθέντα έγγραφα / παραστατικά[447]. Σημειώνεται ότι, από τα σχετικά αποδεικτικά κατάθεσης, όλες οι ανωτέρω αμοιβές των εκπαιδευτών φαίνεται να έχουν κατατεθεί σε λογαριασμούς της τράπεζας Eurobank.

737. Περαιτέρω, στους ίδιους φακέλους βρέθηκαν 21 Α.Π.Υ. της σχολής οδηγών του […], συνοδευόμενες από τα αντίστοιχα αποδεικτικά πληρωμής στην τράπεζα Eurobank των υποψηφίων οδηγών[448], καθώς και 3 επιπλέον αποδεικτικά πληρωμής στην τράπεζα Eurobank, στον ίδιο λογαριασμό[449].

738. Επίσης, στους ίδιους φακέλους βρέθηκαν 3 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών της σχολής οδηγών «[…]», συνοδευόμενα από

---

435 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών των […] .
436 Διεύθυνση: […].
437 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών των […].
438 Διεύθυνση Κεντρικού Καταστήματος:[…].
439 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών των […].
440 Διεύθυνση: […].
441 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών των […].
442 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών των […].
443 Διεύθυνση Κεντρικού Καταστήματος: […].
444 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών των [...]. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ελέγχου, ο […] πραγματοποίησε πρακτική εκπαίδευση στη συγκεκριμένη σχολή οδηγών και θεωρητική εκπαίδευση στη σχολή οδηγών του […].
445 Διεύθυνση:[…].
446 Δελτία Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών των […] .
447 Σημειώνεται ότι τα Δ.Ε.Ε.Υ.Ο.των […] δε συνοδεύονται από Συγκεντρωτική Κατάσταση Μαθημάτων Θεωρητικής ή Πρακτικής Εκπαίδευσης, το Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. του […] δε συνοδεύεται από αποδεικτικό πληρωμής στην τράπεζα, ενώ το Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. […] δε συνοδεύεται από Α.Π.Υ. της σχετικής σχολής οδηγών.
448 Α.Π.Υ. και αποδεικτικά πληρωμής στην τράπεζα των […].
449 Αποδεικτικά πληρωμής στην τράπεζα των […].

τις σχετικές Α.Π.Υ. της σχολής[450], καθώς και 4 επιπλέον Α.Π.Υ.[451] και 4 αποδεικτικά πληρωμής στην τράπεζα Eurobank, στον ίδιο λογαριασμό[452].

739. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. στον […], κατά τη διάρκεια της από 8-10-2010 ανωμοτί κατάθεσής του, εκείνος δήλωσε ότι τα καταθετήρια άλλων σχολών οδήγησης που βρέθηκαν στο γραφείο του τα έδιναν οι ίδιες οι σχολές και ότι τα συγκέντρωνε ο ίδιος, καθώς του είχε ανατεθεί να τα μεταφέρει στο Υπουργείο Μεταφορών, ώστε να λάβουν ημερομηνία για τις πρακτικές/θεωρητικές εξετάσεις. Σημείωσε δε ότι ο λόγος που τηρεί σχετικό αρχείο στην έδρα της επιχείρησής του είναι για να μπορούν να ελέγχουν τη διαδικασία και οι υπόλοιποι συνάδελφοι.

740. Απαντώντας σε περαιτέρω διευκρινιστικές ερωτήσεις που του υποβλήθηκαν από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής του της 9-3-2012, ο […] δήλωσε τα εξής: «*Πολλοί συνάδελφοι ήταν μακριά από την Υπηρεσία Μεταφορών λόγω κόστους μεταφοράς από το Δήλεσι, Σχηματάρι, αποφασίσαμε να πηγαίνει ένας τα Δελτία Υποψηφίων Μαθητών για να πάρει ημερομηνίες για τις εξετάσεις.* […] *Από το έτος 2009, είχα αναλάβει την ευθύνη τήρησης των φακέλων των συναδέλφων μου κατόπιν συζήτησης με αυτούς με σκοπό να τα καταθέσω στη Δ/νση Μεταφορών Θήβας/Λειβαδιάς έτσι ώστε να πάρω από εκεί τις ημερομηνίες των εξετάσεων (πρακτικές και θεωρητικές). Οι εν λόγω φάκελοι, συμπεριλαμβάνουν εκτός από το Δελτίο Εκπαίδευσης και Εξέτασης Υποψηφίου Οδηγού, συγκεντρωτική κατάσταση μαθημάτων θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης, απόδειξη παροχής υπηρεσιών της εκάστοτε σχολής, απόδειξη κατάθεσης κάθε υποψηφίου μαθητή από την τράπεζα Eurobank προς την εκάστοτε σχολή. Ο λόγος που βρέθηκαν όλα αυτά τα έγραφα ήταν για τη διαφάνεια ότι ο μαθητής έχει ολοκληρώσει τα μαθήματα για την κάθε εξέταση και ότι έχει πληρώσει το ανάλογο τίμημα. Επίσης σε οποιαδήποτε αμφιβολία συναδέλφου, μπορούσα να το διαβεβαιώσω ότι πράγματι έγιναν οι ανωτέρω ενέργειες.*»

741. Αντίστοιχη ήταν και η απάντηση των […], κατά την ανωμοτί κατάθεσή τους της 9-3-2012, οι οποίοι διευκρίνισαν ότι τα ανωτέρω έγγραφα βρέθηκαν στο γραφείο του […] διότι εκείνος είχε αναλάβει τον προγραμματισμό των εξετάσεων (θεωρητικών και πρακτικών) στο Υπουργείο, καθώς υπήρχε διαφωνία μεταξύ των σχολών οδηγών σχετικά με τον αριθμό των μαθητών που θα προγραμμάτιζε ο κάθε εκπαιδευτής σε κάθε εξεταστική, καθώς και γιατί ήταν χρονοβόρα διαδικασία για όλους και ήταν προτιμότερο να την αναλάβει ένας.

742. Σχετικά με τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για τον προγραμματισμό των εξετάσεων, οι […] απάντησαν: «*Χρειάζεται το πρόγραμμα θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων, υπεύθυνη δήλωση ότι έχουν κάνει τα απαραίτητα μαθήματα (θεωρητικά και πρακτικά), το δελτίο εκπαίδευσης και εξέτασης υποψηφίου οδηγού και συγκεντρωτική κατάσταση των πρακτικών και θεωρητικών μαθημάτων. Πέρα από αυτά που είναι τα νόμιμα δικαιολογητικά η υπηρεσία μπορεί να ζητήσει αναλυτική κατάσταση θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων και αποδείξεις παροχής υπηρεσιών. Η υπηρεσία τώρα δεν ζητάει αποδείξεις παροχής υπηρεσιών. Πριν 2-3 χρόνια περίπου η υπηρεσία ζητούσε αναλυτική κατάσταση θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων και αποδείξεις παροχής υπηρεσιών. Κάποιες φορές προσκομίζαμε και τα αντίγραφα κατάθεσης στην τράπεζα, είτε επειδή μας τα ζητούσαν για αυστηρότερο έλεγχο είτε με δική μας πρωτοβουλία. Θέλαμε δηλαδή με αυτόν τον τρόπο να αποδείξουμε στην υπηρεσία*

---

[450] Δ.Ε.Ε.Υ.Ο.των […].
[451] Α.Π.Υ. προς τους […].
[452] Αποδεικτικά πληρωμής στην τράπεζα των […].

ότι ο μαθητής έχει κάνει τα μαθήματα και έχει πληρώσει κανονικά και έτσι η υπηρεσία ήταν αναγκασμένη να τον προγραμματίσει, διότι αλλιώς μπορεί να μας έλεγαν ότι δεν είναι δυνατός ο προγραμματισμός των εξετάσεων και να τον μετέθεταν για άλλη ημέρα. Επίσης θέλαμε η υπηρεσία κάποια στιγμή να ζητήσει και τις αποδείξεις των υπολοίπων δασκάλων οδήγησης, οι οποίοι έκοβαν 1 και 2 ευρώ αποδείξεις και προγραμμάτιζαν μαθητές χωρίς να έχουν ούτε καν τις απαραίτητες ώρες θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων, οι οποίες από τον νόμο πρέπει να γράφονται στα θεωρητικά και πρακτικά βιβλία της κάθε σχολής.»

743. Σε ερώτηση σχετικά με το εάν με την εν λόγω διαδικασία (συγκέντρωσης των προαναφερθέντων δικαιολογητικών/παραστατικών από έναν εκπαιδευτή) διασφαλιζόταν η ενιαία τιμολόγηση από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτές, οι […] απάντησαν: «*Ρωτήστε τον […] να σας απαντήσει για την περίοδο που ήταν εκείνος προγραμματιστής. Αυτός που αναλάμβανε τον προγραμματισμό άλλαζε κάθε χρόνο περίπου, δηλαδή μπαίναμε όλοι με τη σειρά. Αναφέρομαι στις 7-8 σχολές στη Θήβα, στο Σχηματάρι και στο Δήλεσι, με τις οποίες κάναμε κοινό προγραμματισμό. Ο κοινός προγραμματισμός για τις ανωτέρω σχολές συνεχίζεται. Τώρα κάνουμε εμείς τον προγραμματισμό αλλά τώρα δεν προσκομίζουμε πλέον στην αρμόδια υπηρεσία ούτε αποδείξεις παροχής υπηρεσιών ούτε αποδεικτικά κατάθεσης στην τράπεζα. Μετά τον έλεγχο από την υπηρεσία σας σταματήσαμε γιατί θεωρήσαμε ότι μπορεί να υπάρχει κάποιο πρόβλημα.*».

744. Ο […], κατά την ανωμοτί κατάθεσή του της 9-3-2012, παραδέχθηκε ότι το ανωτέρω σύστημα εξυπηρετούσε στην πράξη τον έλεγχο της εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου. Ειδικότερα, σε ερώτηση σχετικά με το εάν πιστεύει ότι θα ήταν εφικτός ο έλεγχος τήρησης του ενιαίου τιμολογίου χωρίς την κατάθεση των αμοιβών μέσω τραπέζης, ο […] απάντησε: «*Όχι δεν είναι αναγκαία η διαμεσολάβηση των τραπεζών, μπορούσε να γίνει μέσω παρακολούθησης των αποδείξεων, όπως γινόταν στην περίπτωση μας με την τήρηση των σχετικών φακέλων από άλλους συναδέλφους οδηγούς.*»

745. Σχετικά με τον ακριβή χρόνο, κατά τον οποίο εφαρμόστηκε το ενιαίο τιμολόγιο, ο […] στη συνέχεια της ανωμοτί κατάθεσής του, δήλωσε τα εξής: «*Ξεκίνησε να εφαρμόζεται από το έτος 2009, όπου και διατηρούσα τους σχετικούς φακέλους των συναδέλφων μου όπου και σταμάτησε η εν λόγω διαδικασία στα τέλη του 2010, με αφορμή τον αιφνιδιαστικό έλεγχο της Επιτροπής Ανταγωνισμού τον Οκτώβριο του 2010. Μετά το τέλος εφαρμογής του, κάθε εκπαιδευτής οδηγών λαμβάνει μέρος στις εξετάσεις προσκομίζοντας μόνος του τα αντίστοιχα δικαιολογητικά στο Υπουργείο Μεταφορών.*». Σχετικά δε με το εάν υπήρξε βούληση ή απόφαση μεταξύ των σχολών οδήγησης της Θήβας για τήρηση κατώτατης τιμής στο παρελθόν, ο […] απάντησε: «*Σε όσες συζητήσεις ήμουν παρών με άλλους συναδέλφους υπήρξαν σκέψεις για την τήρηση κατώτατης τιμής, αλλά ποτέ δεν υπήρξε συμφωνία (γραπτή ή προφορική).*».

746. Αντίθετα, ο […], κατά την ανωμοτί κατάθεσή τους της 9-3-2012, δήλωσαν ότι «*Εμείς δεν έχουμε ενιαίο τιμολόγιο […] Στην τράπεζα πήγαμε για να διασφαλίσουμε την πληρωμή μας και για να μην έχουμε μετρητά στο γραφείο και πέσουμε θύματα κλοπής. Άρα ο μαθητής κατέθετε τα χρήματα στην τράπεζα και μετά γινόταν ο προγραμματισμός για τις εξετάσεις. Οι δε τιμές ίσως συνέπιπταν κάποιες φορές με τους συναδέλφους λόγω μικρής κοινωνίας, όπου ο καθένας έβλεπε τις τιμές του άλλου.*»

747. Σημειώνεται ότι, σε ερώτηση εάν έχει γίνει συζήτηση με τους ανταγωνιστές τους στην περιοχή της Θήβας με σκοπό τον καθορισμό ενιαίας τιμής για τα μαθήματα οδήγησης, που τους είχε υποβληθεί κατά τη διάρκεια της ανωμοτί κατάθεσής τους της 8-10-2010, οι […] είχαν απαντήσει τα εξής:

«*Καταρχήν έγινε προφορική συζήτηση με τους ανταγωνιστές μας στην περιοχή των Θηβών([…]*[453]*, […]) και του Σχηματαρίου για τον καθορισμό κατώτατης τιμής, η οποία όμως δεν καρποφόρησε. Η εταιρεία μας τιμολογεί […] €/ώρα το μάθημα τα θεωρητικά μαθήματα και […]€ τα πρακτικά μαθήματα και η παράσταση της πρακτικής εξέτασης είναι […]€.*». Οι […] είχαν σημειώσει πως έχουν ακούσει ότι ορισμένοι συνάδελφοί τους εφαρμόζουν ιδιαίτερα χαμηλές τιμές και ανέφεραν ότι θεωρούν ότι ο καθορισμός κατώτατης τιμής από την Πολιτεία είναι απαραίτητος, προκειμένου να αντιμετωπιστούν στρεβλώσεις όπως η μη πραγματοποίηση των δηλούμενων μαθημάτων από ορισμένους εκπαιδευτές ή το γεγονός ότι οι εξετάσεις δεν είναι αδιάβλητες.

748. Σημειώνεται ότι, τουλάχιστον οι σχολές οδηγών των […], είχαν πρόσβαση στο Κανονισμό Λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου, ο οποίος, όπως αναφέρεται, εγκρίθηκε την 6-2-2010 από τη Συνέλευση των Μελών Ν. Αχαΐας (Πάτρας, Κ. Αχαΐας, Καμάρες, Αιγίου, Καλαβρύτων και Αιγείρας) και στον οποίο συμμετέχουν πενήντα τέσσερις (54) Ιδιοκτήτες Σχολών Οδηγών του Νομού Αχαΐας (βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.1.1.1.). Όπως προαναφέρθηκε, ο συγκεκριμένος (δακτυλογραφημένος και ανυπόγραφος) Κανονισμός βρέθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στις εν λόγω σχολές, ενώ στο αντίγραφο του Κανονισμού που βρέθηκε στη σχολή οδηγών του […] επισυνάπτονται: i) έγγραφο του Συλλόγου Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» με οδηγίες σχετικά με συγκεκριμένα πρακτικά ζητήματα κατά τη μετάβαση στο σύστημα, ii) αναλυτικό τιμολόγιο για κάθε κατηγορία άδειας οδήγησης, iii) πρότυπο της ονομαστικής κατάστασης εκπαιδευτών, η οποία περιγράφεται στο εδάφιο του Κανονισμού με τον τίτλο «*ΑΜΟΙΒΗ ΤΗΣ Ε.Ε.*».

749. Σε σχετική διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. στον […], κατά την ανωμοτί κατάθεσή του της 9-3-2012, εκείνος δήλωσε ότι το συγκεκριμένο έγγραφο βρέθηκε στο γραφείο του από κάποιο συνάδελφο που δεν ενθυμείται, ενώ δε γνωρίζει τίποτα σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του εν λόγω συστήματος στην Αχαΐα.

750. Σε αντίστοιχη ερώτηση που υποβλήθηκε από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. στους […], κατά την ανωμοτί κατάθεσή τους της 9-3-2012, εκείνοι δήλωσαν τα εξής: «*Αυτό πρέπει να το βρήκαμε σε συνελεύσεις άλλων σωματείων που πηγαίναμε. Πηγαίνουμε στις συνελεύσεις του σωματείου Εύβοιας – Βοιωτίας (στο οποίο έχουμε υπάρξει μέλη) και στης Αθήνας. Μάλλον αυτός ο κανονισμός κυκλοφόρησε σε κάποια από αυτές τις συνελεύσεις και το πήραμε με δική μας πρωτοβουλία, από περιέργεια. Το έγγραφο αυτό ούτε καν το έχουμε ξεφυλλίσει.*». Διευκρίνισαν δε ότι δε γνωρίζουν πώς λειτούργησε το σύστημα στην Αχαΐα και δεν είχαν επικοινωνία με κανένα συνάδελφό τους στην Πάτρα.

751. Ωστόσο, σε προηγούμενη ερώτηση, σχετικά με το εάν γνωρίζουν άλλους συλλόγους ή σχολές οδήγησης, οι οποίοι να εφαρμόζουν στο σύστημα κατάθεσης των αμοιβών μέσω τραπέζης, ο […] ανέφερε ότι, εκτός από τη Λαμία, έχει ακούσει ότι κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στην Πάτρα.[454]

[453] Στην εν λόγω κατάθεση, το συγκεκριμένο όνομα έχει καταγραφεί, προφανώς εκ παραδρομής, ως «[…]».

[454] Ο […] σημείωσε ότι, εκτός από τη Λαμία, δε γνωρίζει κάποια περιοχή, στην οποία να εφαρμόζεται αντίστοιχο σύστημα.

752. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών «[…]», βρέθηκαν τέσσερεις Α.Π.Υ. της επιχείρησης («[…]»)[455], καθώς και 7 αποδείξεις πληρωμής του αυτόματου κέντρου πληρωμών της τράπεζας Eurobank.[456]

753. Από τις ανωτέρω Α.Π.Υ., από εκείνες, οι οποίες βρέθηκαν στους προαναφερθέντες φακέλους των σχολών οδηγών που τηρούνταν στο γραφείο του […], καθώς και από μία επιπλέον απόδειξη[457] της σχολής οδηγών του ιδίου, που βρέθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στο γραφείο του, προκύπτει ότι οι τιμές χρέωσης, τόσο της σχολής του όσο και των σχολών, των οποίων Α.Π.Υ. και λοιπά δικαιολογητικά βρέθηκαν να τηρούνται στο γραφείο του, συμπίπτουν απολύτως με τις τιμές του τιμοκαταλόγου που βρέθηκε στις σχολές των […] και ειδικότερα με την ανάλυση αυτών ανάλογα με τον εκάστοτε συντελεστή ΦΠΑ, όπως παρουσιάζεται στους Πίνακες 17 και 18 του Παραρτήματος 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 έκθεσης. Εξαίρεση αποτελούν: i) μία Α.Π.Υ. της σχολής οδηγών «[…]»[458], στην οποία η τιμή για μία ώρα πρακτικού μαθήματος αυτοκινήτου και για παράσταση συμπίπτει με τον ανωτέρω τιμοκατάλογο, ενώ αναφέρεται, επιπλέον, τιμή ανά ώρα (χωρίς ΦΠΑ) για 19 πρακτικά μαθήματα αυτοκινήτου ίση με […]€, ii) μία Α.Π.Υ. της σχολής οδηγών του […][459], στην οποία αναφέρεται τιμή ανά ώρα (χωρίς ΦΠΑ) για 20 πρακτικά μαθήματα ίση με […]€ και iii) οι Α.Π.Υ. της σχολής οδηγών του […], στις οποίες η τιμή έχει υπολογισθεί λαμβάνοντας υπόψη ΦΠΑ 21% (και, επομένως, συμπίπτουν με την πρώτη ανάλυση των χρεώσεων) καίτοι έχουν εκδοθεί μετά τον Ιούλιο του 2010.

754. Ερωτώμενοι σχετικά, κατά την ανωμοτί κατάθεσή τους της 9-3-2012, οι […] εξήγησαν ότι αυτό συμβαίνει «*Διότι ζούμε σε μια μικρή επαρχία, οπότε είναι πολύ εύκολο να μάθει κάποιος πόσο έχει το δίπλωμα στον καθένα μας.*»

755. Κατά την ανωμοτί κατάθεσή του της 9-3-2012, ο […] απάντησε στην ίδια ερώτηση: «*Ναι είναι ίδιες οι τιμές μεταξύ των σχολών οδήγησης, διότι όλοι μας έχουμε περίπου το ίδιο κόστος και με αυτό τον τρόπο (κατώτατη τιμή) διασφαλίζουμε ότι οι τιμές θα είναι προσανατολισμένες στο κόστος και στην επιβίωση των επιχειρήσεων μας.*»

756. Περαιτέρω, ο […] σημείωσε ότι, στην ευρύτερη περιοχή της Βοιωτίας, όπου όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους, συνήθως η επιλογή της σχολής οδηγών γίνεται μέσω φήμης και γνωριμίας και, συνεπώς, όλες οι σχολές οδήγησης στη Θήβα έχουν μια σταθερή πελατεία, χωρίς το κόστος να αποτελεί πάντα κριτήριο επιλογής. Σχετικά με τη διαμόρφωση των τιμών των σχολών οδήγησης στη Θήβα σήμερα, ο […] ανέφερε ότι «*Μάλλον οι τιμές κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα όπως και παλαιότερα (2009-2010) και δεν υπάρχει καμία διαφοροποίηση ([…] ευρώ για την ερασιτεχνική άδεια).*», ενώ, σε ερώτηση σχετικά με την τιμή, στην οποία θα προσφέρει τις υπηρεσίες της μια νέα σχολή οδήγησης σήμερα στη Θήβα, ο καταθέτων απάντησε: «*Στην τιμή της αγοράς ([…]ευρώ για την ερασιτεχνική άδεια).*».

757. Όπως προκύπτει από τις προαναφερθείσες καταθέσεις, ο ιδιοκτήτης σχολής οδηγών στη Θήβα, […], δεν εφαρμόζει την τιμολογιακή πολιτική που

[455] Α.Π.Υ. προς τους κ.κ. […]. Σημειώνεται ότι, στην πρώτη απόδειξη, το όνομα του πελάτη είναι δυσανάγνωστο.
[456] Αποδείξεις πληρωμής, της 22-9-2010, από τους κ.κ. […].
[457] Α.Π.Υ. προς τον […]. Σημειώνεται ότι, στην εν λόγω απόδειξη, το όνομα του πελάτη είναι δυσανάγνωστο.
[458] Α.Π.Υ. προς τον […] ([…]).
[459] Α.Π.Υ. προς τον […] ([…]). Σημειώνεται ότι, στην Α.Π.Υ. προς τον ίδιο υποψήφιο οδηγό, η οποία αφορά στην παράσταση των εξετάσεων (υπ' αριθ. 8471/22-7-2010), η τιμή συμπίπτει με εκείνη του τιμοκαταλόγου.

ακολουθούν οι προαναφερθέντες συνάδελφοί του. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από τις 7 Α.Π.Υ. του ιδίου[460], οι οποίες βρέθηκαν κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδηγών που διατηρεί.[461]

758. Στην από 8-10-2010 ανωμοτί κατάθεσή του στα στελέχη της Γ.Δ.Α., ο […] δήλωσε, απαντώντας σε ερώτηση σχετικά με το εάν οι υπόλοιπες σχολές οδηγών στη Θήβα εφαρμόζουν ενιαίο τιμολόγιο: «*Οι περισσότεροι δεν συμμετέχουν. Το Σχηματάρι, Δήλεσι, Θήβα όμως (οι σχολές που βρίσκονται εκεί) συμμετέχουν σε αυτή τη συνεννόηση. Ο […] στο Δήλεσι απέχει από αυτή τη συνεννόηση. Ο […] μετέχει σε αυτή την εταιρεία.*». Στη συνέχεια της κατάθεσης αναφέρεται ότι οι […] πρότειναν συνεργασία στον […]. Συγκεκριμένα, του πρότειναν να ενταχθεί στο σύστημα με καθορισμένες τιμές ισχύουσες για όλους και εκείνος αρνήθηκε, όπως και ο […] στο Δήλεσι. Βέβαια, στη συνέχεια της κατάθεσής του, ο […] σημείωσε ότι «*Η πραγματικότητα είναι ότι ίσως τελικά να μην το ακολουθούν όλοι.*»

VII.11.1.2. Έλεγχος στη σχολή οδήγησης […]

759. Όπως αναφέρεται και στη σχετική Έκθεση Ελέγχου (υπ' αριθ. πρωτ. 6505/18-10-2010)[462], στις 8-10-2010, ομάδα ελέγχου αποτελούμενη από στελέχη της Γ.Δ.Α.[463] μετέβη στη σχολή οδηγών του […] στη Θήβα[464], προκειμένου να διενεργήσει έλεγχο, βάσει των διατάξεων του άρθρου 26 του ν. 703/77, όπως ίσχυε[465]. Σημειώνεται ότι πρωθύστερα, το συγκεκριμένο κλιμάκιο της Γ.Δ.Α. είχε διενεργήσει έλεγχο σε άλλες δύο σχολές οδηγών με έδρα την ίδια πόλη. Η σχολή οδηγών του […] ήταν κλειστή ενώ κανένας υπάλληλος δεν βρισκόταν εντός της σχολής. Παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες της ομάδας ελέγχου να επικοινωνήσει με τον […] στο προσωπικό του κινητό τηλέφωνο[466], δεν κατάφερε να έρθει σε επικοινωνία με τον τελευταίο. Στη συνέχεια, ο επικεφαλής της ομάδας ελέγχου κάλεσε τους υπόλοιπους τηλεφωνικούς αριθμούς που αναγράφονταν στη σχολή οδηγών[467] και τελικά επικοινώνησε με […], […] της συγκεκριμένης σχολής, στο προσωπικό της κινητό τηλέφωνο[468]. […] τον διαβεβαίωσε ότι θα προσπαθούσε να έρθει η ίδια σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον […] και ότι θα έστελνε κάποιο άτομο στα γραφεία της σχολής οδηγών εντός δέκα λεπτών, καθώς δεν μπορούσε να παραβρεθεί η ίδια τη συγκεκριμένη ημέρα λόγω ασθένειας. Κατά τη διάρκεια της αναμονής της, η ομάδα ελέγχου προσπάθησε επανειλημμένα να έρθει σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον […] στο ανωτέρω κινητό τηλέφωνο, το οποίο υπέδειξε και[…], αλλά αυτό δεν κατέστη δυνατό.

760. Στη συνέχεια και αφού δεν εμφανίσθηκε κανένας προκειμένου να ανοίξει το γραφείο, ενώ η […] δεν απαντούσε στο προσωπικό της κινητό τηλέφωνο,

[460] Α.Π.Υ. προς τους […].
[461] Κατά τον επιτόπιο έλεγχο στη σχολή οδηγών του […] βρέθηκε, επίσης, η υπ' αριθ. πρωτ. 69/21-9-2006 πρόσκληση Γενικής Συνέλευσης του Συλλόγου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Ν. Εύβοιας – Βοιωτίας.
[462] Η συγκεκριμένη Έκθεση Ελέγχου κοινοποιήθηκε στην ελεγχόμενη επιχείρηση με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 6583/21-10-2010 επιστολή του Προέδρου της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
[463] […] και […].
[464] Στη διεύθυνση […].
[465] Σύμφωνα με την υπ. αριθμ. πρωτ. οικ. 6066/5-10-2010 Εντολή για τη διενέργεια ελέγχου του Προέδρου της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
[466] Αριθμός τηλεφώνου: […].
[467] Αριθμοί τηλεφώνου […].
[468] Αριθμός τηλεφώνου: […].

ζητήθηκε η συνδρομή της εισαγγελικής αρχής για τη διενέργεια του ελέγχου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 26 του ν. 703/77, όπως ίσχυε. Ειδικότερα, η […] της Γ.Δ.Α.[469], επικοινώνησε τηλεφωνικά με την Εισαγγελέα Υπηρεσίας στο Πρωτοδικείο Θήβας, […], την οποία και ενημέρωσε αναφορικά με τις ισχύουσες διατάξεις και το αίτημα συνδρομής[470]. Στη συνέχεια, η ομάδα ελέγχου μετέβη στα δικαστήρια Θηβών, προκειμένου να συναντήσει την Εισαγγελέα και παρασχεθεί η εισαγγελική συνδρομή. Εκεί, η Εισαγγελέας ενημέρωσε τα στελέχη της Γ.Δ.Α. ότι, τη συγκεκριμένη στιγμή, δεν ήταν δυνατό να δοθεί εντολή από την ίδια στο αστυνομικό τμήμα Θηβών για να ανοιχθούν τα γραφεία της σχολής οδηγών του […] με σκοπό τη διενέργεια του ελέγχου, καθώς τα συγκεκριμένα γραφεία ήταν κλειστά και, κατά συνέπεια, τύγχαναν της προστασίας του ασύλου της κατοικίας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 9 του Συντάγματος. Επίσης, η Εισαγγελέας ενημέρωσε την ομάδα ελέγχου ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν ήταν δυνατό να εξαναγκασθεί ο […], ούτε με αστυνομική συνδρομή, να προσέλθει στα εν λόγω γραφεία και να χορηγήσει πρόσβαση σε αυτά. Η Εισαγγελέας, η οποία συνομίλησε τηλεφωνικά με τον Αξιωματικό Υπηρεσίας στο Αστυνομικό Τμήμα Θηβών[471] […], προέτρεψε την ομάδα ελέγχου να μεταβεί στο Αστυνομικό Τμήμα Θηβών, με σκοπό την καταγραφή των πραγματικών περιστατικών στο βιβλίο συμβάντων και αδικημάτων του τμήματος. Πράγματι, η ομάδα ελέγχου μετέβη στο Αστυνομικό Τμήμα Θηβών, όπου περιέγραψε αναλυτικά τα ανωτέρω πραγματικά περιστατικά στον Αξιωματικό Υπηρεσίας. Ο τελευταίος, αφού κατέγραψε τα εν λόγω περιστατικά στο βιβλίο συμβάντων και αδικημάτων, προσπάθησε να επικοινωνήσει προσωπικά με τον […] σε όλα τα προαναφερθέντα τηλέφωνα επικοινωνίας, ωστόσο, παρά τις επανειλημμένες κλήσεις, δεν κατέστη δυνατή η επικοινωνία με τον […] ούτε με την υπάλληλό του […].

761. Η καταγγελία, από τα στελέχη της Γ.Δ.Α., του […] για αποφυγή ελέγχου στα βιβλία της σχολής οδηγών ιδιοκτησίας του αποτυπώνεται στο από 12-10-2010 ακριβές αντίγραφο του Βιβλίου Αδικημάτων – Συμβάντων – Συλλήψεων – Συστάσεων και Παραπόνων της 8-10-2010 του Αστυνομικού Τμήματος Θηβών, το οποίο περιλαμβάνεται στο φάκελο της υπόθεσης.

VII.11.2. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

VII.11.2.1. Επιχείρηση

762. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα (βλ. κεφάλαιο VI.3.1.), οι υπό εξέταση επτά (7) σχολές οδήγησης, αποτελούν «*επιχειρήσεις*», καθώς πρόκειται για ελεύθερους επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των σχολών υποψηφίων οδηγών, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος υπό το οποίο λειτουργούν και προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στη σχετική αγορά (ήτοι ως φυσικά πρόσωπα ή ως εταιρείες).

VII.11.2.2. Εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ επιχειρήσεων με σκοπό ή/και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς την τιμολογιακή τους πολιτική

[469] […].
[470] Το οποίο απεστάλη εγγράφως μέσω τηλεομοιοτυπίας στην αρμόδια Εισαγγελέα περί τις 15:10 (αριθ. πρωτ. 6185/8.10.2010)
[471] […].

763. Οι ως άνω αναφερόμενες επιχειρήσεις υπέβαλλαν τα υπ' αριθμ. πρωτ. 111/15.4.2013 και 162/4.6.2013 Υπομνήματά τους, σύμφωνα με τα οποία:

- Όπως εξήγησε και κατά τον επιτόπιο έλεγχο της ΓΔΑ ο κάτοχος των φακέλων με τα δικαιολογητικά των υποψηφίων, κ. Κρουστάλης, τα αποδεικτικά κατάθεσης των αμοιβών στην Τράπεζα και οι σχετικές αποδείξεις δεν αποτελούσαν τρόπο ελέγχου συμφωνίας για καθορισμό τιμών αλλά συγκεντρώνονταν εκ περιτροπής από όλα τα γραφεία των επιχειρήσεων για τη διευκόλυνσή τους και για λόγους οικονομίας, λόγω της κρίσης, προκειμένου να υποβληθούν στις υπηρεσίες του Υπουργείου Μεταφορών που απαιτεί μετάβαση στην υπηρεσία και κυρίως απώλεια χρόνου.
- Τα υπόλοιπα στοιχεία είναι απολύτως απρόσφορα για να στηρίξουν τις σχετικές κατηγορίες.
- Ο τιμοκατάλογος που βρέθηκε σε έναν εκ των σχολών είναι ο τιμοκατάλογος των παρεχόμενων υπηρεσιών του ίδιου του γραφείου που δινόταν στους υποψήφιους πελάτες.
- Το γεγονός ότι κάποιες αποδείξεις άλλων επιχειρήσεων βρέθηκαν με τις ίδιες τιμές είναι δικαιολογημένο καθώς η Θήβα είναι μικρή πόλη και τα πάντα κυκλοφορούν.
- Εάν γινόταν έλεγχος όλων των στοιχείων θα διαπιστώνονταν διαφοροποιήσεις στις τιμές των σχολών οδήγησης.
- Οι καθού είναι επτά μόνο από τις 28 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο Νομό Βοιωτίας και κατά συνέπεια μια τέτοια συμφωνία θα ήταν απρόσφορη.
- Ο κλάδος μαστίζεται από κρίση και οι επιχειρήσεις βρίσκονται στα πρόθυρα της ανεργίας και της οικονομικής καταστροφής.
- Τελούσαν σε πλήρη άγνοια των κανόνων και υποχρεώσεων εκ του δικαίου προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού.

764. Σε αντιστοιχία ωστόσο με όσα καταγράφηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαια VI.3.4., VI.3.5. και VII.11.1.1.) προκύπτει ότι εν λόγω επτά (7) σχολές οδήγησης συμμετείχαν τουλάχιστον σε εναρμονισμένη πρακτική με σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ τους, κυρίως δια της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με την τιμολόγηση των υπηρεσιών τους. Τούτο συνάγεται από τα ακόλουθα:

765. α) Κατά τον έλεγχο στην σχολή οδηγών του[…], ανευρέθηκαν Δ.Ε.Ε.Υ.Ο. μαζί με τις Α.Π.Υ. (τιμές δηλαδή μαθημάτων) που εκδόθηκαν αλλά και τα αντίστοιχα αποδεικτικά κατάθεσης των σχετικών αμοιβών στην τράπεζα, όχι μόνο του ιδίου αλλά και των εκπαιδευτών οδηγών […].

766. Στις ανωμοτί καταθέσεις τους, οι […] δεν αρνήθηκαν την πρακτική της αποστολής των εν λόγω πληροφοριών μεταξύ τους. Προέβαλλαν όμως σαν επιχείρημα το γεγονός ότι, λόγω αποστάσεως και κόστους μεταφοράς, αναλάμβανε πάντα ένας εξ αυτών να πηγαίνει στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών για τον προγραμματισμό των εξετάσεων και να παραδίδει τα δελτία υποψηφίων των μαθητών. Ωστόσο, όπως εκτίθεται ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο ΙΙΙ.) η κατάθεση των Α.Π.Υ. των υποψηφίων οδηγών στην αρμόδια υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών προβλεπόταν μόνο έως το έτος 2005 και μόνο για τον προγραμματισμό της θεωρητικής (και όχι και της

πρακτικής) εκπαίδευσης, ενώ επίσης δεν προβλεπόταν ποτέ στο νόμο η προσκόμιση στην αρμόδια υπηρεσία των αποδεικτικών κατάθεσης των σχετικών αμοιβών στην τράπεζα. Ως εκ τούτου το ως άνω επιχείρημα των εμπλεκομένων επιχειρήσεων φαίνεται καταρχήν έωλο. Ακόμη όμως και στην περίπτωση που αυτό γίνει δεκτό, δεν αναιρεί την ύπαρξη παραβάσεως, σύμφωνα με τα ανωτέρω αναλυτικώς εκτιθέμενα (βλ κεφάλαιο VI.3.4.2.). Ακόμη δηλαδή και ελλείψει συμφωνίας, η συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών για τιμές, μη δημόσιων και πολύ πρόσφατων που λάμβανε χώρα εν προκειμένω, μέσω της επικαλούμενης διαδικασίας κοινού προγραμματισμού των εξετάσεων, δημιούργησε συνθήκες διαφάνειας στην αγορά, καθιστώντας έτσι εφικτή την επίτευξη συμπαιγνίας.

767. β) Ο […] ομολογεί στην από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του: « […] (ο έλεγχος της τήρησης του ενιαίου τιμολογίου) […] *μπορούσε να γίνει μέσω παρακολούθησης των αποδείξεων όπως γινόταν στην περίπτωσή μας με την τήρηση των σχετικών φακέλων από άλλους συναδέλφους οδηγούς* […] *Ξεκίνησε να εφαρμόζεται από το έτος 2009* […] *και σταμάτησε η εν λόγω διαδικασία στα τέλη του 2010* […]. *Μετά το τέλος εφαρμογής του, κάθε εκπαιδευτής οδηγών λαμβάνει μέρος στις εξετάσεις προσκομίζοντας μόνος του δικαιολογητικά στο Υπουργείο Μεταφορών*». Σε άλλο σημείο της ως άνω κατάθεσής του αναφέρει: «*Ναι, είναι ίδιες οι τιμές μεταξύ των σχολών οδήγησης, διότι όλοι έχουμε περίπου το ίδιο κόστος και με αυτό τον τρόπο (κατώτατη τιμή) διασφαλίζουμε ότι οι τιμές θα είναι προσανατολισμένες στο κόστος και στην επιβίωση των επιχειρήσεών μας*».

768. γ) Ο κοινός τυπωμένος τιμοκατάλογος ανά κατηγορία άδειας οδήγησης[472], που βρέθηκε τόσο στη σχολή οδηγών της εταιρείας […] όσο και στη σχολή οδηγών του […] και που σύμφωνα με τον τελευταίο προσκομίστηκε στην επιχείρησή του από τον […], αποτελεί απόδειξη ότι, καταρχήν, τουλάχιστον οι τρεις αυτές επιχειρήσεις, συμφώνησαν σε κοινό τιμοκατάλογο ή έστω αντάλλασσαν στοιχεία της τιμολογιακής τους πολιτικής που δεν μπορούσαν παρά να τα λάβουν υπόψιν τους κατά τη συμπεριφορά τους στη σχετική αγορά. Εξάλλου, το γεγονός ότι η τιμολόγηση που αποτυπώνεται στο σχετικό τιμοκατάλογο συμπίπτει απολύτως[473] με τις Α.Π.Υ. και τα καταθετήρια τραπεζών του συνόλου των επτά (7) σχολών οδήγησης που βρέθηκαν στην επιχείρηση του […], αποδεικνύει, επιπλέον, ότι επί του σχετικού τιμοκαταλόγου συντόνισαν τη δράση τους και οι επτά (7) ανωτέρω σχολές οδήγησης, προχωρώντας μάλιστα στην έμπρακτη εφαρμογή του.

769. Ειδικότερα, πρόκειται για επιχειρήσεις, οι οποίες συμμετείχαν σε μεταξύ τους συναντήσεις με συχνότητα περίπου μία φορά στις δύο εβδομάδες,[474] προκειμένου να ανταλλάσσουν σκέψεις, απόψεις και προφανώς πληροφορίες για διάφορα ζητήματα που τους αφορούσαν, μεταξύ των οποίων ήταν και αυτό της τιμολόγησης των υπηρεσιών τους[475]. Στα πλαίσια αυτά, τόσο ο […] όσο και οι εκπρόσωποι της εταιρίας […] συνομολογούν ότι πραγματοποιούνταν μεταξύ ανταγωνιστών συζητήσεις για την τήρηση κατώτατης τιμής, αρνούμενοι ωστόσο την κατάληξη σε οποιαδήποτε συμφωνία επί του θέματος αυτού[476]. Η

[472] Βλ. Πίνακα 16 Παράρτημα 3 της υπ' αριθμ. 1497/14.2.2013 Έκθεσης.

[473] Με εξαίρεση τρεις Α.Π.Υ., βλ. ανωτέρω.

[474] Σχετικά με τη συχνότητα των επαφών μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων βλ. από 8-10-2010 ανωμοτί κατάθεση του […], η οποία επιβεβαιώνεται από τη μεταγενέστερη από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, όπου αναφέρει ότι σχετικές συναντήσεις μεταξύ τους λάμβαναν χώρα «*ανά τακτά χρονικά διαστήματα*».

[475] «[…] *προτάσεις/συζητήσεις για άνοδο των τιμολογίων χρέωσης* […]» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο […] στην από 8-10-2010 ανωμοτί κατάθεσή του.

[476] Βλ. ανωτέρω υπό VII.11.1.1.

συμπεριφορά αυτή από μόνη της αρκεί για τη στοιχειοθέτηση εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων, κατά τα ανωτέρω, καθώς, όπως έχει ήδη αναφερθεί, τεκμαίρεται ότι οι μετέχουσες στις συναντήσεις επιχειρήσεις, εξακολουθώντας να δραστηριοποιούνται στην οικεία αγορά, έλαβαν υπόψιν τις ανταλλαγείσες με τους ανταγωνιστές τους πληροφορίες, προκειμένου να καθορίσουν την σχετική τιμολογιακή πολιτική τους και να υποκαταστήσουν συνειδητά, με πρακτική συνεργασία μεταξύ τους, τους κινδύνους του ανταγωνισμού. Η συχνότητα μάλιστα των συναντήσεων αυτών, όπως συνομολογείται από τις ανωτέρω καταθέσεις ενός εκ των συμμετεχουσών στη συνεννόηση επιχειρήσεων, ήτοι του […], ισχυροποιεί το εν λόγω τεκμήριο αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της εναρμονισμένης πρακτικής και της συμπεριφοράς τους στην οικεία αγορά.

770. δ) Η αντιανταγωνιστική δράση των εμπλεκομένων επιχειρήσεων ως προς την τιμολογιακή τους πολιτική, πέρα από εναρμονισμένη πρακτική, φέρει επίσης τα χαρακτηριστικά της συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων, κατά την έννοια του δικαίου περί ελεύθερου ανταγωνισμού. Πιο συγκεκριμένα, η μεταξύ τους εκ περιτροπής ανάθεση του προγραμματισμού των θεωρητικών και πρακτικών εξετάσεων θα μπορούσε να θεωρηθεί σύμπτωση της βούλησης των εν λόγω σχολών οδήγησης να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο. Και τούτο διότι καταθέτοντας κάθε φορά στον υπεύθυνο προγραμματισμού πέραν των νομίμων δικαιολογητικών, τις Α.Π.Υ. που εξέδωσαν στους μαθητές τους και τα αντίστοιχα αποδεικτικά κατάθεσης των αμοιβών τους στην τράπεζα, δημιουργούσαν ένα περιβάλλον απόλυτης διαφάνειας της τιμολόγησης των υπηρεσιών τους, όπου ο καθένας μπορούσε ανά πάσα στιγμή, όχι μόνο να γνωρίζει και να λαμβάνει υπόψη στα πλαίσια εναρμόνισης, αλλά και να ελέγχει το ποσό αμοιβής του ανταγωνιστή του και εάν αυτό συνάδει με τις συμφωνηθείσες τιμές χρέωσης του τιμοκαταλόγου. Κατ' αυτόν τον τρόπο, είναι προφανές ότι οι εμπλεκόμενες στη σύμπραξη επιχειρήσεις προσέβλεπαν στη διαμόρφωση και εφαρμογή μιας κοινής τιμολογιακής πολιτικής, στρεβλώνοντας τον υγιή ανταγωνισμό στη σχετική αγορά δραστηριοποίησής τους. Άλλωστε, όπως έχει ήδη επισημανθεί, η ύπαρξη συμφωνίας μπορεί να προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από τη συμπεριφορά των μερών, ενώ επίσης είναι αδιάφορος ο γραπτός ή προφορικός καθώς και ο δεσμευτικός ή μη χαρακτήρας της, δηλαδή δεν απαιτούνται τυπικές διαδικασίες ούτε και κυρώσεις ή μέτρα εφαρμογής[477].

771. Σε κάθε δε περίπτωση, λαμβανομένου υπόψη ότι στην υπό εξέταση περίπτωση είναι δυσδιάκριτα τα όρια μεταξύ «*συμφωνίας*» και «*εναρμονισμένης πρακτικής*» δεν είναι κρίσιμος για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης, ο ακριβής χαρακτηρισμός της διαπιστωθείσας οριζόντιας σύμπραξης σε κάθε δεδομένο χρονικό σημείο, καθώς οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 1 ν. 703/1977-3959/2011 καλύπτουν αμφότερες τις παραβάσεις[478], ενώ παράλληλα δεν διαπιστώνεται εν προκειμένω η πλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης εξαίρεσης κατά το άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/1977-3959/2011 (βλ. κεφάλαιο VI.3.7.).

772. ε) Η ύπαρξη συντονισμένης δράσης στην περιοχή του νομού Βοιωτίας επιβεβαιώνεται και από την από 8-10-2010 ανωμοτί κατάθεση του […], ο οποίος, απαντώντας σε ερώτηση σχετικά με το εάν οι υπόλοιπες σχολές οδηγών στη Θήβα εφαρμόζουν ενιαίο τιμολόγιο αναφέρει μεταξύ άλλων: «[…] *το Σχηματάρι, Δήλεσι, Θήβα όμως (οι σχολές που βρίσκονται εκεί) συμμετέχουν σε αυτή τη συνεννόηση* […]». Στη συνέχεια μάλιστα της ως άνω κατάθεσής του ο

[477] Βλ. αναλυτικά ανωτέρω, υπό κεφάλαιο VI.3.4.1.
[478] Βλ. ανωτέρω υπό κεφάλαιο VI.3.4..

[…] ισχυρίζεται ότι οι […] πρότειναν συνεργασία και στον ίδιο και συγκεκριμένα του πρότειναν να ενταχθεί στο σύστημα με καθορισμένες τιμές ισχύουσες για όλους και εκείνος αρνήθηκε, όπως και ο […] στο Δήλεσι.

773. στ) Η ύπαρξη συντονισμένης δράσης στην περιοχή του νομού Βοιωτίας επιβεβαιώνεται επίσης και από την από 30-9-2010 ανωμοτί κατάθεσή του […],[…] του Συλλόγου Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Νομού Ευβοίας – Βοιωτίας […], ο οποίος αναφέρει ότι στην επαρχία Θήβας και το νομό Φθιώτιδας υπάρχει ενιαία τιμή, η οποία έχει καθοριστεί από την πλειοψηφία των σχολών οδηγών και σύστημα αμοιβών των εκπαιδευτών που ελέγχεται μέσω κοινού τραπεζικού λογαριασμού. Στην ίδια κατάθεση, ο […] δηλώνει, σχετικά με τις σχολές οδηγών της περιοχής της Θήβας: «*Από πληροφορίες, τέτοιες συνεργαζόμενες σχολές είναι: […]. Υπάρχουν και άλλοι τους οποίους δεν θυμάμαι αυτή τη στιγμή. Έχω να δηλώσω ότι γνωρίζω έναν που δεν συμμετέχει στην ανωτέρω διαδικασία και ονομάζεται[…]*».

774. ζ) Πέραν της σύμπραξης επί του ύψους των αμοιβών τους, οι ανωτέρω επιχειρήσεις επιδίωξαν την οργάνωση ενός συστήματος παρακολούθησης και διασφάλισης του ενιαίου τιμολογίου μέσω κατάθεσης σε κοινό τραπεζικό λογαριασμό κατά τα πρότυπα του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος, απευθυνόμενες στο κατάστημα της τράπεζας Eurobank στη Θήβα, χωρίς ωστόσο η προσπάθεια αυτή να τελεσφορήσει. Το από 12-6-2009 εκτυπωμένο ηλεκτρονικό μήνυμα που αντηλλάγη μεταξύ στελεχών της τράπεζας Eurobank και βρέθηκε στη σχολή οδηγών […] δεν αφήνει κανένα περιθώριο παρερμηνείας ως προς την πρόθεση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων να διασφαλίσουν την τήρηση της ενιαίας τιμολόγησης των υπηρεσιών τους[479].

775. Και ναι μεν από το εν λόγω ηλεκτρονικό μήνυμα δεν προκύπτει η ταυτότητα των επιχειρήσεων που απευθύνθηκαν στην τράπεζα (γίνεται απλά λόγος για εννιά δασκάλους οδήγησης), ωστόσο από τη συνολική επισκόπηση των στοιχείων του φακέλου και κυρίως από το γεγονός ότι οι υπό εξέταση επτά (7) σχολές οδήγησης διατηρούσαν ατομικούς λογαριασμούς στην τράπεζα Eurobank[480] σε συνδυασμό με τις ως άνω ανωμοτί καταθέσεις του […], όπου αναφέρεται ρητά ότι «[…] *έχουν γίνει συζητήσεις μεταξύ των σχολών οδηγών για τη δημιουργία κοινού λογαριασμού, αλλά αυτό δεν κατέστη εφικτό λόγω διαφωνιών μεταξύ τους ως προς τη λειτουργία του συγκεκριμένου λογαριασμού*», προκύπτουν ισχυρές ενδείξεις ότι το ως άνω ηλεκτρονικό μήνυμα αφορά τις υπό εξέταση επιχειρήσεις.

776. Σε κάθε περίπτωση, η αποτυχία εφαρμογής μέσω της τράπεζας Eurobank ενός συστήματος παρακολούθησης των αμοιβών κατά τα πρότυπα της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας, δεν είναι καταλυτική για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης εν προκειμένω, καθώς όπως έχει ήδη επισημανθεί, δεν απαιτείται για τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, να αποδειχθεί η έμπρακτη εφαρμογή του ενιαίου τιμολογίου. Και τούτο διότι, δεδομένου ότι ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά εξ αντικειμένου

---

[479] Χαρακτηριστική είναι και η τοποθέτηση της […] του σχετικού καταστήματος της τράπεζας Eurobank, στα πλαίσια των από 8-3-2012 εξηγήσεων που παρείχε ενώπιον της Γ.Δ.Α. επί του ανωτέρω ηλεκτρονικού μηνύματος: «*Τώρα που ανακαλώ την εν λόγω υπόθεση, θυμάμαι ότι ο κ. … [επίκληση τραπεζικού απορρήτου], ο οποίος είχε προσέλθει στο κατάστημα ως εκπρόσωπος των συγκεκριμένων επαγγελματιών, μου είχε αναφέρει ότι η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας έχει κάνει κάτι αντίστοιχο με αυτό που μας ζητούσε για τη συγκεκριμένη ομάδα επαγγελματιών και μου πρότεινε να επικοινωνήσω με τον διευθυντή της εν λόγω τράπεζας για περαιτέρω πληροφορίες, πράγμα το οποίο δεν έκανα.*».

[480] Βλ. από 9-3-2012 ανωμοτί καταθέσεις των […]

περιορισμό του ανταγωνισμού, παρέλκει η εξέταση των αποτελεσμάτων της σχετικής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής.

777. Άλλωστε, από τα στοιχεία της έρευνας είναι σαφές ότι η ως άνω αποτυχία ελέγχου τήρησης της ενιαίας τιμολόγησης μέσω της τράπεζας Eurobank αντικαταστάθηκε επιτυχώς από το σύστημα κοινού προγραμματισμού των θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων κατά τα πρότυπα του Κανονισμού Λειτουργίας του συλλόγου Αχαΐας[481], όπου μέσω της προσκόμισης των απαραίτητων δικαιολογητικών (ήτοι, μεταξύ άλλων Α.Π.Υ. και αντίστοιχων καταθετηρίων τραπέζης), δινόταν η δυνατότητα ελέγχου του ύψους της αμοιβής κάθε ανταγωνιστή για τις διάφορες κατηγορίες διπλώματος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ενιαίο τιμολόγιο. Το εν λόγω σύστημα διασφάλισης της έμπρακτης εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου, σύμφωνα με τα κατατεθέντα από τον […], έθεσαν σε λειτουργία οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις από το έτος 2009 έως το τέλος περίπου του έτους 2010, διαπιστώνοντας και επαληθεύοντας επιτυχώς την κοινή τιμολόγηση μέσω της παρακολούθησης των σχετικών αποδείξεων.

778. Ως εκ τούτου, στην υπό εξέταση περίπτωση οι εν λόγω επιχειρήσεις δεν περιορίστηκαν στον, κατά τα ανωτέρω, συντονισμό της δράσης τους με στόχο την κοινή τιμολόγηση των υπηρεσιών τους, αλλά προχώρησαν και στην υλοποίηση του στόχου αυτού, με επιπτώσεις επιζήμιες για τον ανταγωνισμό, γεγονός που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον υπολογισμό του ύψους των επιβληθησομένων προστίμων.

779. Συνοψίζοντας, από το συνολική θεώρηση των προεκτειθέμενων στοιχείων, δύναται να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η υπό κρίση συμπεριφορά των εν λόγω επτά (7) σχολών οδήγησης αποτελεί οριζόντια σύμπραξη που εμπίπτει στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, χωρίς να προκύπτει στοιχειοθέτηση τυχόν εξαίρεσής της κατά το άρθρο 1 παρ. 3 των ιδίων νόμων, κατά τα αναλυτικώς προπαρατεθέντα (βλ. κεφάλαιο VI.3.7). Ως εκ τούτου, η εν λόγω αντιανταγωνιστική πρακτική συνιστά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011, η οποία εκτείνεται τουλάχιστον από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2009, οπότε και προκύπτει ότι ξεκίνησε η διαδικασία κοινού προγραμματισμού των εξετάσεων των υποψηφίων οδηγών εκ μέρους του […], έως τουλάχιστον το τέλος του έτους 2010, καθώς στην από 9-3-2012 κατάθεσή του ο […] ισχυρίζεται ότι τότε διεκόπη η σχετική διαδικασία, με αφορμή τον αιφνιδιαστικό έλεγχο της Επιτροπής Ανταγωνισμού τον Οκτώβριο του 2010[482].

VII.11.2.3. Ως προς τον ρόλο της Τράπεζας EUROBANK

780. Σε αντιστοιχία με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω (βλ. κεφάλαιο VI.3.6. και VII.11.1.1.), επισημαίνονται τα εξής:

781. Πρέπει να διερευνηθεί και να αξιολογηθεί τυχόν ευθύνη της τράπεζας Eurobank ως επιχείρησης διευκολύνουσας την αντιανταγωνιστική δράση των εμπλεκομένων μερών, αναφορικά με τη διασφάλιση της τήρησης του ενιαίου τιμολογίου μέσω της παροχής συγκεκριμένων τραπεζικών προϊόντων.

782. Το από 12-6-2009 εκτυπωμένο ηλεκτρονικό μήνυμα που αντηλλάγη μεταξύ στελεχών της τράπεζας Eurobank και βρέθηκε στη σχολή οδηγών […]

---

[481] Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ο εγκριθείς από τη Γ.Σ. του συλλόγου «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» Κανονισμός Λειτουργίας του ενιαίου τιμολογίου βρέθηκε τόσο στη σχολή οδηγών […] όσο και στη σχολή οδηγών του […] (βλ. αναλυτικά ανωτέρω υπό κεφάλαιο VII.1.1.1.).

[482] Βλ. και σχετικό κεφάλαιο περί διάρκειας των παραβάσεων (VIII.2.3.2.).

καταδεικνύει προδήλως ότι η εν λόγω τράπεζα, η οποία σημειωτέον δεσμεύεται από ενδεχόμενες αντιανταγωνιστικές ενέργειες των στελεχών της, γνώριζε ότι «*μια ομάδα δασκάλων οδήγησης επιθυμούν να διασφαλίσουν ότι, τουλάχιστον μεταξύ τους, οι τιμές θα παραμείνουν οι συμφωνημένες*» και πρότεινε τον καταλληλότερο τρόπο επίτευξης κάτι τέτοιου[483], αποδεχόμενη έτσι τους σκοπούς της σύμπραξης.

783. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, η ως άνω διαπραγμάτευση με την τράπεζα δεν τελεσφόρησε[484] και οι μετέχουσες στη σύμπραξη σχολές οδήγησης προχώρησαν στην παρακολούθηση της μεταξύ τους ενιαίας τιμολόγησης μέσω ενός συστήματος κοινού προγραμματισμού των θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων κατά τα πρότυπα του Κανονισμού Λειτουργίας του συλλόγου Αχαΐας, ανεξάρτητα από την όποια βούληση συνδρομής της σύμπραξης εκδηλώθηκε εκ μέρους της τράπεζας, κατά το στάδιο των σχετικών διαπραγματεύσεων.

784. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι μολονότι πληρούται ο υποκειμενικός όρος της γνώσης και βούλησης της τράπεζας να συμβάλει στην υλοποίηση της οριζόντιας σύμπραξης, δεν διαπιστώνεται η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της δραστηριότητας της φερόμενης ως διευκολύνουσας τη σύμπραξη τράπεζας και του περιορισμού του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά. Τούτο διότι, εφόσον η τράπεζα Eurobank δεν συνεργάστηκε τελικά με τις συμπράττουσες επιχειρήσεις, σε επίπεδο παροχής της αιτούμενης από αυτές υπηρεσίας - ήτοι της προσφοράς ενός τραπεζικού προϊόντος που θα διασφάλιζε την τήρηση του ενιαίου τιμολογίου, είτε μέσω της δημιουργίας κοινού λογαριασμού είτε μέσω της δυνατότητας κοινής διαχείρισης πλειόνων ατομικών τραπεζικών λογαριασμών - δε μπορεί να γίνει λόγος για πραγμάτωση της σύμπραξης με τη συμβολή της εν λόγω τράπεζας. Η δε χρήση εναλλακτικών οδών διασφάλισης της τήρησης του ενιαίου τιμολογίου εκ μέρους των εμπλεκομένων σχολών οδήγησης, ανεξάρτητα από την παρασχεθείσα συμβολή της τράπεζας, δεν αρκεί για να καταστήσει την τράπεζα υπόλογη για παραβίαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011.

VIII. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΝ) ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ

VIII.1. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

785. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου, καθώς και βάσει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των διοικουμένων, ισχύει ως γενικός κανόνας ότι εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, οι οποίες ίσχυαν κατά τον χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις[485]. Επισημαίνεται δε ότι στους κανόνες ουσιαστικού δικαίου συγκαταλέγονται και οι διατάξεις που προβλέπουν

[483] Ήτοι τη δημιουργία τόσων λογαριασμών όσων και οι ενδιαφερόμενοι και τον ορισμό κοινού πληρεξούσιου δικηγόρου ως διαχειριστή τους.

[484] Κατά την ίδια την τράπεζα μάλιστα, η άκαρπη έκβαση της σχετικής συνεργασίας με τους ιδιοκτήτες σχολών οδήγησης αναχαιτίστηκε από τη νομική της υπηρεσία, χωρίς ωστόσο να προσκομίζει έγγραφες αποδείξεις περί τούτου.

[485] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ.C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής* (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), σκ. 67-71.

τις επιβλητέες κυρώσεις[486]. Έτσι, κάθε συμπεριφορά η οποία έλαβε χώρα και έληξε μέχρι την 20-4-2011 (ημερομηνία κατάργησης του ν. 703/1977 και θέσης σε ισχύ του ν. 3959/2011) και η οποία πιθανολογείται ότι πληροί την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση των προβλεπομένων στο άρθρο 1 του ν. 703/1977 παραβάσεων, αξιολογείται βάσει του προαναφερόμενου άρθρου.

786. Ειδικά ως προς το ζήτημα των προβλεπόμενων κυρώσεων, γίνεται δεκτό ότι η αρχή της μη αναδρομικότητας των ποινικών νόμων, την οποία καθιερώνει το άρθρο 7 της ΕΣΔΑ ως θεμελιώδες δικαίωμα, συνιστά γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου η οποία τυγχάνει εφαρμογής όταν επιβάλλονται πρόστιμα για παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, και βάσει της αρχής αυτής, οι επιβαλλόμενες κυρώσεις πρέπει να αντιστοιχούν σε εκείνες που είχαν καθοριστεί κατά τον χρόνο της διαπράξεως της παραβάσεως[487]. Ωστόσο, ο γενικός αυτός κανόνας κάμπτεται σε περίπτωση ευνοϊκότερων νέων διατάξεων. Στις περιπτώσεις αυτές, επομένως, οι νέες αυτές (ευνοϊκότερες) διατάξεις ισχύουν και για τις προ της ισχύος τους παραβάσεις[488].

787. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 2 και 3 του ν. 3959/2011 προβλέποντας χαμηλότερο ανώτατο όριο προστίμου, ήτοι το 10% αντί του 15% του κύκλου εργασιών (που προέβλεπαν οι προϊσχύουσες αντίστοιχες διατάξεις του άρθ. 9 παρ. 2 ν. 703/1977), φαίνεται να είναι ευνοϊκότερες για τις ερευνώμενες επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων και δύνανται να τύχουν εφαρμογής στην περίπτωση που η Ε.Α. αποφασίσει να κατευθυνθεί σε επιβολή προστίμου ανώτερου του 10%. Άλλως, εφόσον το πρόστιμο που τυχόν αποφασίσει να επιβάλει η Ε.Α. δεν υπερβεί το ως άνω ποσοστό του 10% είτε εφαρμοστούν οι παλαιότερες διατάξεις είτε οι νέες, δεν επηρεάζεται η ουσιαστική αξιολόγηση των κυρώσεων.

788. Περαιτέρω, από τη νομολογία προκύπτει ότι η διάταξη που συνιστά τη νομική βάση μιας πράξεως και εξουσιοδοτεί το θεσμικό όργανο της Ένωσης να εκδώσει την εν λόγω πράξη πρέπει να ισχύει κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως και ότι οι διαδικαστικοί κανόνες έχουν κατά κανόνα εφαρμογή κατά τον χρόνο ενάρξεως ισχύος τους[489]. Διευκρινίζεται σχετικά ότι η αρμοδιότητα της Ε.Α. για την επιβολή κυρώσεων εν προκειμένω απορρέει από το 14 παρ. 1

---

[486] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ.C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής* (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), σκ. 69 και 77.

[487] Βλ. αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-189/02 P, *Dansk Rørindustri κλπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2005, σελ. I-5425, σκ. 202-209 και υποθ. C-397/03 P, *Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2006, σελ. I-4429, σκ. 18-19, καθώς και αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-23/99, *LR AF 1998 κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. II-1705, σκ. 219-221 και υποθ. T-329/01, *Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2006, σελ. II-3255, σκ. 38.

[488] Βλ. ΕΔΔΑ, απόφαση της 17-9-2009, *Scoppola κατά Ιταλίας*, σκ. 109, ΕφαρμΔημΔικ 2010, τ. 1, σελ. 179, που έκρινε ότι συνιστά παραβίαση του άρθρου 7 της ΕΣΔΑ η μη εφαρμογή μεταγενέστερης ευνοϊκότερης διάταξης, με αναφορά, μεταξύ άλλων, και στο Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων του ΟΗΕ (άρθ. 15), στην Αμερικανική Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (άρθ. 9), στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθ. 49) και στη νομολογία του ΔΕΕ, υποθ. C-387/02, 391/02 και 403/02, *Berlusconi κ.α.*, Συλλ. 2005, σελ. I-3565, σκ. 66-69· πρβλ. και ΣτΕ 2233/2009, σκ. 5 και νομολογία στην οποία παραπέμπει, ιδίως ΣτΕ 886/2000, σκ. 5, καθώς και ΔιοικΕφΑθ 292/2009, σκ. 6, και αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ.C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής* (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), σκ. 72, υποθ. C-189/02 P, *Dansk Rørindustri κλπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2005, σελ. I-5425, σκ. 217-233, και υποθ. C-397/03 P, *Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2006, σελ. I-4429, σκ. 21-26.

[489] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ.C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής* (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), σκ.75 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Βλ. επίσης ενδεικτικά ΣτΕ 463/2011, σκ.5 (και εκεί παραπεμπόμενη νομολογία), ΣτΕ 3662/2000, ΔΕφΑθ 119/2010, σκ. 3.

του ν. 3959/2011 και συνακόλουθα η διαδικασία επιβολής και είσπραξης των τυχόν επιβληθησομένων προστίμων πρέπει να διεξαχθεί σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ως άνω ισχύοντος νόμου.

VIII.2. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

VIII.2.1. Γενικά

789. Σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο περί της εξουσίας επιβολής κυρώσεων, εάν η Επιτροπή Ανταγωνισμού, μετά από σχετική έρευνα που διεξάγει, διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 1 ν. 703/1977-3959/2011 και/ ή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, μπορεί με απόφασή της να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις και στις ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση ή να απευθύνει σύσταση σε αυτές[490] . Κατά την άσκηση της ανωτέρω αρμοδιότητάς της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια να αποφασίσει το είδος της τυχόν επιβαλλόμενης ποινής και το ύψος του επιβαλλόμενου ή απειλούμενου προστίμου, με ανώτατο όριο το 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση, ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης, αντιστοίχως. Για το σκοπό αυτό λαμβάνει υπόψη της τη σοβαρότητα, τη διάρκεια, την γεωγραφική έκταση της παράβασης, τη διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση της κάθε επιχείρησης καθώς και το οικονομικό όφελος που αποκόμισε[491]. Ανάλογες διατάξεις ισχύουν και στο ενωσιακό δίκαιο[492].

790. Περαιτέρω, όταν η παράβαση που διέπραξε η ένωση επιχειρήσεων συνδέεται με τις δραστηριότητες των μελών της, το πρόστιμο που επαπειλείται ή επιβάλλεται μπορεί να ανέρχεται μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών αυτής, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση, ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης. Σε περίπτωση που επιβάλλεται πρόστιμο σε ένωση επιχειρήσεων, λαμβανομένου υπόψη του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών της, και η ένωση δεν είναι αξιόχρεη, η ένωση είναι υποχρεωμένη να ζητήσει εισφορές από τα μέλη της προκειμένου να καλύψει το ποσό του προστίμου. Εάν δεν πραγματοποιηθούν οι συνεισφορές αυτές μέσα στην προθεσμία που έχει ορίσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να απαιτήσει την καταβολή του προστίμου απευθείας από καθεμία από τις επιχειρήσεις, οι εκπρόσωποι των οποίων ανήκαν στα εμπλεκόμενα όργανα λήψης αποφάσεων της ένωσης. Όταν η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει απαιτήσει πληρωμή κατά τα ανωτέρω, μπορεί, στην περίπτωση που είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση της ολοσχερούς πληρωμής του προστίμου, να απαιτήσει πληρωμή του υπολοίπου από οποιοδήποτε μέλος της ένωσης που είχε ενεργή δράση στην αγορά στην οποία συνέβη η παράβαση. Ωστόσο, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν απαιτεί πληρωμή βάσει των ως άνω αναφερομένων από επιχειρήσεις που αποδεικνύουν ότι δεν είχαν αντιληφθεί την ύπαρξη της παράνομης απόφασης της ένωσης ή ότι δεν την εφάρμοσαν ή ότι αποστασιοποιήθηκαν ενεργά από αυτήν πριν αρχίσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού

---

[490] Βλ. άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 3959/2011 (προϊσχύον άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 703/1977).

[491] Βλ. άρθρο 25 παρ. 2α) του ν. 3959/2011 (προϊσχύον άρθρο 9 παρ. 2 εδ. α και β του ν. 703/1977) . Βλ. και Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12.5.2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο υπολογισμού του ύψους των προστίμων παρ. 6 επ.

[492] Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 της 26ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 1/1 της 4.1.2003, άρθρο 5 αναφορικά με τις εξουσίες των αρχών ανταγωνισμού των κρατών – μελών για την επιβολή προστίμων, καθώς και άρθρο 23 αναφορικά με τις αντίστοιχες εξουσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

να διερευνά την υπόθεση. Σε κάθε δε περίπτωση, η οικονομική ευθύνη κάθε επιχείρησης όσον αφορά την καταβολή του προστίμου δεν υπερβαίνει το 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της τρέχουσας ή της προηγούμενης της παράβασης χρήσης[493]. Ανάλογες διατάξεις ισχύουν και στο ενωσιακό δίκαιο[494].

791. Σύμφωνα δε με την Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12-05-2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων, η Επιτροπή «[…] *καθορίζει το βασικό ποσό του προστίμου για κάθε επιχείρηση σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Εν συνεχεία, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις*» (βλ. παρ. 6-7). Ειδικότερα, το βασικό ποσό του προστίμου προκύπτει ως εξής: α) ορίζεται ποσοστό ύψους μέχρι 30% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από υπηρεσίες που αφορούν στην παράβαση με κριτήριο τη σοβαρότητα αυτής και β) το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των ετήσιων ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά. Σε περίπτωση που η παράβαση ένωσης επιχειρήσεων συνδέεται με τις δραστηριότητες των μελών της, το ανωτέρω ποσοστό υπολογίζεται επί του αθροίσματος των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων των επιχειρήσεων – μελών τους (βλ. παρ. 8-9).

VIII.2.2. Ειδικότερα ο υπολογισμός του προστίμου επί ενώσεων επιχειρήσεων

792. Σε αντιστοιχία με την ανωτέρω αναφερόμενη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 3 του ν. 3959/2011 (προϊσχύον άρθρο 9 παρ. 2 εδ. γ του ν. 703/1977), κατά πάγια ευρωπαϊκή νομολογία, το ανώτατο όριο του 10% του κύκλου εργασιών μπορεί να υπολογίζεται σε σχέση με τον κύκλο εργασιών που πραγματοποίησε το σύνολο των επιχειρήσεων που είναι μέλη των ενώσεων επιχειρήσεων, τουλάχιστον όταν, κατά τους εσωτερικούς κανόνες λειτουργίας της, η ένωση μπορεί να δεσμεύει τα μέλη της. Το βάσιμο της αναλύσεως αυτής επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι κατά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων μπορούν να λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, η επιρροή που μπορεί να ασκήσει η επιχείρηση επί της αγοράς, λόγω κυρίως του μεγέθους της και της οικονομικής ισχύος της, σχετικά με την οποία παρέχει ενδείξεις ο κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως καθώς και η αποτρεπτική ενέργεια που πρέπει να έχουν τα πρόστιμα αυτά. Πράγματι, η επιρροή που μπορεί να άσκησε μια ένωση επιχειρήσεων στην αγορά δεν εξαρτάται από τον δικό της κύκλο εργασιών, ο οποίος δεν αποτελεί συνάρτηση ούτε του μεγέθους ούτε της οικονομικής ισχύος της, αλλά από τον κύκλο εργασιών των μελών της, ο οποίος αποτελεί ένδειξη περί του μεγέθους και της οικονομικής της ισχύος[495].

793. Η νομολογία αυτή, ωστόσο, δεν αποκλείει να μπορεί να ληφθεί, σε ειδικές περιπτώσεις, υπόψη ο κύκλος εργασιών των μελών μιας ενώσεως, έστω και αν αυτή δεν διαθέτει τυπικά την εξουσία να δεσμεύει τα μέλη της, λόγω ελλείψεως εσωτερικών κανόνων που της αναγνωρίζουν μια τέτοια ικανότητα. Σε διαφορετική περίπτωση, θα μπορούσε να διακυβευθεί η δυνατότητα επιβολής προστίμων κατάλληλου ποσού για τις επίμαχες παραβάσεις, στο βαθμό που σε

[493] Βλ. άρθρο 25 παρ. 3 του ν. 3959/2011 (προϊσχύον άρθρο 9 παρ. 2 εδ. γ του ν. 703/1977).
[494] Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 της 26ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 1/1 της 4.1.2003, άρθρο 23.
[495] Βλ. αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-39/92, *Groupement des cartes bancaires "CB" και Europay International κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1994, σελ. ΙΙ-49, σκ. 136-137, Τ-213/95, *SCK και FNK κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1997, σελ. ΙΙ-1739, σκ. 252, υποθ. Τ-217/03, *FNCBV κ.λπ. κατά Επιτροπής* , Συλλ. 2006, σελ. ΙΙ-4987, σκ. 317.

ενώσεις με πολύ μικρό κύκλο εργασιών, οι οποίες όμως έχουν ως μέλη, έστω και εάν δεν μπορούν να τις δεσμεύσουν τυπικώς, μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων, οι οποίες συνολικά πραγματοποιούν σημαντικό κύκλο εργασιών, θα μπορούσαν να επιβληθούν ως κυρώσεις μόνο μικρά πρόστιμα, έστω και εάν οι διαπραχθείσες από αυτές παραβάσεις μπορούσαν να ασκήσουν σημαντική επιρροή στη σχετική αγορά. Το γεγονός αυτό άλλωστε θα ήταν επιπλέον αντίθετο προς την ανάγκη διασφαλίσεως του αποτρεπτικού αποτελέσματος των κυρώσεων κατά των παραβάσεων των κανόνων ανταγωνισμού[496].

794. Η συνεκτίμηση του αθροίσματος των κύκλων εργασιών των μελών της ένωσης μπορεί να δικαιολογηθεί από άλλες ειδικές περιστάσεις πέραν της ύπαρξης εσωτερικών κανόνων που επιτρέπουν στην ένωση αυτή να δεσμεύει τα μέλη της. Πρόκειται ιδίως για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η παράβαση, την οποία διέπραξε η ένωση αφορά στις δραστηριότητες των μελών της και οι αντίθετες με τον ανταγωνισμό επίμαχες πρακτικές εκτελούνται προς όφελος των μελών της και σε συνεργασία με αυτά, καθώς η ένωση δεν έχει αυτοτελή συμφέροντα σε σχέση με αυτά των μελών της. Έχει θεωρηθεί ότι, εφόσον η ένωση αποσκοπεί βάσει των καταστατικών της προβλέψεων στην υπεράσπιση των συμφερόντων του εν λόγω επαγγέλματος και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των μελών της και ταυτόχρονα οι επίμαχες ενέργειές της αφορούν στη δραστηριότητα των μελών της και όχι της ίδιας, τότε το πρόστιμο μπορεί να υπολογίζεται κατά τα ως άνω (επί του αθροίσματος δηλαδή του κύκλου εργασιών των μελών της ένωσης)[497]. Το σκεπτικό αυτό μπορεί να εφαρμοστεί και στην υπό κρίσιν υπόθεση, καθώς οι εμπλεκόμενοι σύλλογοι βάσει των καταστατικών τους προβλέψεων εξυπηρετούν τα συμφέροντα των μελών τους.

VIII.2.3. Κριτήρια καθορισμού του ύψους του προστίμου

795. Όπως προαναφέρθηκε, κριτήρια καθορισμού του βασικού ποσού του προστίμου αποτελούν η σοβαρότητα και η διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης[498]. Επίσης, προκειμένου να εκτιμήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια των παραβάσεων, αρκεί η Ε.Α. να αποδείξει ότι οι επαφές μεταξύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων έλαβαν χώρα, χωρίς να απαιτείται να προσδιορίσει την ακριβή ημερομηνία και τον τόπο των συναντήσεων αυτών[499]. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται, εάν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις ή να μειώνεται, εάν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις[500].

---

[496] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-217/03, *FNCBV κ.λπ. κατά Επιτροπής* , Συλλ. 2006, σελ. ΙΙ-4987, σκ. 318.

[497] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-217/03, *FNCBV κ.λπ. κατά Επιτροπής* , Συλλ. 2006, σελ. ΙΙ-4987, σκ. 316-325, καθώς και ΔΕφΑθ 1001/06, ΔΔΙΚΗ 2008/1545, σκ. 23-25. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, ο κύκλος εργασιών που λήφθηκε υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου στην ένωση ήταν το άθροισμα των κύκλων εργασιών των μελών της ένωσης ανεξάρτητα από το εάν υπήρχαν εσωτερικοί κανόνες, εκ των οποίων να προκύπτει ικανότητα της ένωσης να δεσμεύει τα μέλη της.

[498] Βλ. σχετικά ΔΕφΑθ 163/2006, ΑΤΛΑΝΤΙΚ κλπ. κατά της απόφασης 277/2005 (υπόθεση super market), σελ. 51, σκ.24, απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-1/89, *Rhône-Poulenc κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. ΙΙ-867, σκ. 150επ., 155, 168 και Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12.5.2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο υπολογισμού του ύψους των προστίμων παρ. 6.

[499] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-1/89, *Rhône-Poulenc κατά Επιτροπής* , Συλλ. 1991, σελ. ΙΙ-867, σκ. 156-157.

[500] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12.5.2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο υπολογισμού του ύψους των προστίμων παρ. 14-15.

VIII.2.3.1. Σοβαρότητα των παραβάσεων

796. Κατά την αξιολόγηση της σοβαρότητας της παράβασης, η Ε.Α. λαμβάνει υπόψη της ιδίως τη φύση της παράβασης, τον πραγματικό της αντίκτυπο στην αγορά (όπου είναι δυνατόν να υπολογιστεί), καθώς και το μέγεθος της οικείας γεωγραφικής αγοράς[501]. Ανάλογα προβλέπονται και στις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή προστίμων κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003[502].

Ειδικότερα:

797. i) **Φύση των παραβάσεων**: Οι πρακτικές καθορισμού τιμών και οι περιορισμοί παραγωγής και διάθεσης προϊόντων/υπηρεσιών από τη φύση τους συγκαταλέγονται στις σοβαρότερες παραβάσεις του άρθρου 1 ν. 703/77-3959/2011[503]. Σημειώνεται μάλιστα εδώ ότι σε οριζόντιες συμπράξεις καθορισμού τιμών και περιορισμού της παραγωγής-διάθεσης είναι κατά τεκμήριο περιττό να ληφθούν υπόψη οι συγκεκριμένες επιπτώσεις τους στην αγορά[504].

798. ii) **Πραγματικός αντίκτυπος στην αγορά**: Προκειμένου να κριθεί εάν η παράβαση είχε πραγματική επίπτωση στη σχετική αγορά, θα πρέπει να ερευνηθεί εάν οι αποφάσεις αυτές τέθηκαν σε εφαρμογή[505]. Σημειώνεται πάντως ότι έχει κριθεί ότι σε περίπτωση που οι συμμετέχουσες στη σύμπραξη επιχειρήσεις κατέχουν υψηλό μερίδιο αγοράς υπάρχει τεκμήριο ύπαρξης περιοριστικού αποτελέσματος στην αγορά[506]. Ειδικότερα, μπορούν να διαπιστωθούν τα εξής:

799. - Ως προς το Σύλλογο Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ»: Από τα υπάρχοντα στοιχεία (βλ. κεφάλαιο VII.1.) δεν αποδεικνύεται η έμπρακτη εφαρμογή των αποφάσεων καθορισμού τιμών και του Κανονισμού Λειτουργίας ενιαίου τιμολογίου που ψηφίστηκαν στα πλαίσια του εν λόγω συλλόγου, παρά τις έντονες και συστηματικές προσπάθειες που καταβλήθηκαν προς την κατεύθυνση αυτή.

800. Αναφορικά με την διακοπή λειτουργίας για τις διακοπές (θερινές, Χριστουγέννων), επισημαίνεται ότι οι σχετικές αποφάσεις του εν λόγω συλλόγου έγιναν μεν αποδεκτές από τα μέλη, εκ των υπαρχόντων όμως στοιχείων δεν αποδεικνύεται η έμπρακτη εφαρμογή αυτών.

---

[501] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2004/104/ΕΚ, *Μεθυλογλυκαμίνη*, ΕΕ 2004 L 38/18, , σκ. 226-230 και Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12.5.2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο υπολογισμού του ύψους των προστίμων παρ. 10.

[502] Βλ. σχετικά ΕΕ αριθ. 210 της 1/9/2006.

[503] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12.5.2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο υπολογισμού του ύψους των προστίμων παρ. 11. Βλ. επίσης ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/06, ΔΔΙΚΗ 2008/1545, σκ. 25 (όπου η παράβαση του καθορισμού εκπτωτικής πολιτικής εκ μέρους του ΣΕΣΜΕ θεωρήθηκε σοβαρή) καθώς και αποφάσεις Επιτροπής, 89/515/ΕΟΚ, Δομικά πλέγματα, ΕΕ 1989 L 260/1, σκ. 187, 199 (όπου συμφωνίες για ποσοστώσεις θεωρήθηκαν σοβαρές παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού) και 86/398/ΕΟΚ, *Πολυπροπυλένιο*, ΕΕ 1986 L 230/1, σκ. 107 (όπου μεταξύ άλλων και ο καθορισμός ποσοστώσεων-πωλήσεων θεωρήθηκε σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού).

[504] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 101 παρ.3, παρ. 20-23. Βλ. επίσης ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. Τ-141/94, *Thyssen Stahl κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1999, σελ. ΙΙ-347, σκ. 635-636, όπου καταρχήν σε τόσο σοβαρές παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού δεν θεωρείται καθοριστικό κριτήριο για το ύψος του προστίμου η εκτίμηση του ακριβούς πραγματικού αποτελέσματος στην αγορά.

[505] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 2004/104/ΕΚ, *Μεθυλογλυκαμίνη*, ΕΕ 2004 L 38/18, σκ. 226-230.

[506] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. Τ-96επ./82, *IAZ κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1983, σελ. 3369, σκ. 27.

801. - Ως προς το Σωματείο Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»: Από τα υπάρχοντα στοιχεία (βλ. κεφάλαιο VII.2.) δεν αποδεικνύεται η έμπρακτη εφαρμογή των αποφάσεων καθορισμού τιμών που ελήφθησαν στα πλαίσια του εν λόγω σωματείου.

802. - Ως προς το Σωματείο Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ»: Από τα υπάρχοντα στοιχεία (βλ. κεφάλαιο VII.3.), παρατηρείται ξεκάθαρα η προσπάθεια της διοίκησης του σωματείου να διασφαλίσει την τήρηση του κοινού τιμολογίου, απευθύνοντας συστάσεις σε μέλη του σωματείου που δεν συμμορφώνονταν με την προτεινόμενη τιμολόγηση. Υπήρχαν ακόμη και μεμονωμένες προτάσεις διαγραφής μελών του σωματείου ή «*έκθεσής*» τους στη Γ.Σ. και «*απομάκρυνσής τους από το σύνολο*» σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις ενδεικτικές – συμφωνηθείσες τιμές, αλλά και «*επιστολές συμμόρφωσης*» μελών στις συστάσεις του Δ.Σ. ως προς την «*προσαρμογή των τιμών που επικρατούν στον κλάδο*» και τη «*χάραξη κοινής οικονομικής πολιτικής*». Αποδεικνύεται, κατά συνέπεια, ότι κάποια εκ των μελών εφάρμοζαν τις προτεινόμενες από τον εν λόγω σύλλογο τιμές, ενώ κάποια εκ των μελών που δεν συμμορφώνονταν είτε διαγράφονταν είτε συμμορφώνονταν εντέλει. Προκύπτει, επομένως, εφαρμογή των αποφάσεων του συλλόγου ως προς την τιμολογιακή πολιτική των μελών του.

803. - Ως προς το Σύλλογο νομού ΕΥΒΟΙΑΣ-ΒΟΙΩΤΙΑΣ: Από τα υπάρχοντα στοιχεία (βλ. κεφάλαιο VII.4.) δεν αποδεικνύεται η έμπρακτη εφαρμογή των αποφάσεων καθορισμού τιμών που ελήφθησαν στα πλαίσια του εν λόγω συλλόγου.

804. Αναφορικά με τη διακοπή λειτουργίας για τις θερινές διακοπές, επισημαίνεται ότι οι σχετικές αποφάσεις του εν λόγω συλλόγου έγιναν μεν αποδεκτές από κάποια εκ των μελών, εκ των υπαρχόντων όμως στοιχείων δεν αποδεικνύεται η έμπρακτη εφαρμογή αυτών.

805. - Ως προς το Σωματείο Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ»: Από τα στοιχεία του φακέλου (βλ. κεφάλαιο VII.5.) αποδεικνύεται η έμπρακτη εφαρμογή της ενιαίας τιμολόγησης των υπηρεσιών των μελών του δια της κατάθεσης και διανομής των διδάκτρων μέσω της τράπεζας Eurobank τουλάχιστον από τον Αύγουστο του έτους 2009, οπότε και ανοίχθηκε ο λογαριασμός του σωματείου στην ως άνω τράπεζα, έως τουλάχιστον το Νοέμβριο του έτους 2010, οπότε και σύμφωνα με την από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση του […], αδρανοποιήθηκε ο εν λόγω λογαριασμός μετά από τον έλεγχο της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

806. - Ως προς την Ένωση Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ»: Από τα υπάρχοντα στοιχεία (βλ. κεφάλαιο VII.6.) δεν αποδεικνύεται η έμπρακτη εφαρμογή του ενιαίου τιμολογίου, παρά τις έντονες και συστηματικές προσπάθειες που καταβλήθηκαν στα πλαίσια της εν λόγω ένωσης.

807. Αναφορικά με τη διακοπή λειτουργίας για τις θερινές διακοπές επισημαίνεται ότι στο υπ' αριθ. 78/8-10-2007 πρακτικό της Γ.Σ. του εν λόγω συλλόγου διαπιστώνεται «*τήρηση των καλοκαιρινών διακοπών*». Αποδεικνύεται, κατά συνέπεια, τουλάχιστον μερικώς η έμπρακτη εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων του συλλόγου.

808. - Ως προς το Σωματείο ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ: Από τα στοιχεία του φακέλου (βλ. κεφάλαιο VII.7.) αποδεικνύεται η έμπρακτη εφαρμογή της ενιαίας τιμολόγησης των υπηρεσιών των μελών του δια της κατάθεσης και διανομής των διδάκτρων μέσω της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας τουλάχιστον από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008, οπότε και ανοίχθηκε ο λογαριασμός του σωματείου στην ως άνω τράπεζα, έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του έτους 2010, οπότε και σύμφωνα με την από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση του […],

αδρανοποιήθηκε ο εν λόγω λογαριασμός μετά από τον έλεγχο της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

809. - Ως προς το Σύλλογο ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ: Από τα υπάρχοντα στοιχεία (βλ. κεφάλαιο VII.8.) δεν αποδεικνύεται η έμπρακτη εφαρμογή των αποφάσεων καθορισμού τιμών που ελήφθησαν στα πλαίσια του εν λόγω συλλόγου.

810. - Ως προς τις επτά (7) μεμονωμένες σχολές οδήγησης του νομού ΒΟΙΩΤΙΑΣ: Από τα στοιχεία του φακέλου (βλ. κεφάλαιο VII.11.) αποδεικνύεται η έμπρακτη εφαρμογή της ενιαίας τιμολόγησης των υπηρεσιών των εν λόγω επιχειρήσεων δια του συστήματος κοινού προγραμματισμού των θεωρητικών και πρακτικών εξετάσεων κατά το οποίο, μέσω της προσκόμισης των απαραίτητων δικαιολογητικών (ήτοι, μεταξύ άλλων Α.Π.Υ. και αντίστοιχων καταθετηρίων τραπέζης), δίνονταν η δυνατότητα ελέγχου του ύψους της αμοιβής κάθε ανταγωνιστή για τις διάφορες κατηγορίες διπλώματος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ενιαίο τιμολόγιο. Το εν λόγω σύστημα διασφάλισης της έμπρακτης εφαρμογής του ενιαίου τιμολογίου έθεσαν σε λειτουργία οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, τουλάχιστον από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2009, οπότε και προκύπτει ότι ξεκίνησε η διαδικασία κοινού προγραμματισμού των εξετάσεων των υποψηφίων οδηγών από μέρους του […], έως τουλάχιστον το τέλος του έτους 2010, καθώς στην από 9-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του ο […] ισχυρίζεται ότι τότε διεκόπη η σχετική διαδικασία, με αφορμή τον αιφνιδιαστικό έλεγχο της Επιτροπής Ανταγωνισμού τον Οκτώβριο του 2010.

811. - Ως προς τη Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας: Από τα στοιχεία του φακέλου (βλ. κεφάλαιο VII.12.) προκύπτει ότι η δράση της ως *cartel facilitator* στην διαπιστωθείσα παράβαση του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος, και συγκεκριμένα η από μέρους της διευκόλυνση της πραγμάτωσης της απόφασης του εν λόγω σωματείου περί καθορισμού τιμών, έλαβε χώρα τουλάχιστον από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008, οπότε και ανοίχθηκε ο λογαριασμός του σωματείου στην ως άνω τράπεζα, έως τουλάχιστον το Σεπτέμβριο του έτους 2010, οπότε και σύμφωνα με την από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση του […], αδρανοποιήθηκε ο σχετικός λογαριασμός μετά από τον έλεγχο της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

812. Λόγω πάντως του μεγάλου αριθμού των επιχειρήσεων που έλαβαν μέρος και του διαφορετικού βαθμού εφαρμογής της κάθε πρακτικής, δεν είναι δυνατόν να υπολογιστεί το οικονομικό όφελος που αποκόμισαν τα μέρη.

813. iii) ***Οικονομική δύναμη των επιχειρήσεων που έλαβαν μέρος***: Στις υπό εξέταση οριζόντιες συμπράξεις συμμετείχαν οι εκάστοτε σύλλογοι (που εκπροσωπούν τα συμφέροντα όλων των μελών του κλάδου ή τουλάχιστον των μελών του που αντιπροσωπεύουν σημαντικό τμήμα της εκάστοτε τοπικής αγοράς), αλλά και αρκετές εκ των σχολών οδήγησης της εκάστοτε περιοχής δραστηριοποίησης του κάθε συλλόγου. Οι συγκεκριμένες πάντως επιχειρήσεις είναι μικρού μεγέθους ατομικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας αποτελεί μικρού μεγέθους τράπεζα που έως την ανάκληση της άδειας λειτουργίας της δραστηριοποιούνταν στην τοπική αγορά των νομών Φθιώτιδας, Φωκίδας και Ευρυτανίας, όπου διέθετε καταστήματα.

814. iv) ***Μέγεθος της γεωγραφικής αγοράς***: Αναφορικά με τη δράση του εκάστοτε συλλόγου επισημαίνεται ότι οι σχετικές αγορές εκτείνονται σε τοπικό επίπεδο νομού. Το ίδιο ισχύει και για τη Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας.

VIII.2.3.2. Διάρκεια των παραβάσεων – υπολογισμός βάσης προστίμου

815. Όπως έχει γίνει δεκτό νομολογιακά, παράβαση μπορεί να προκύπτει όχι μόνο από μεμονωμένη ενέργεια, αλλά και από σειρά ενεργειών ή ακόμη από διαρκή συμπεριφορά με κοινό στόχο. Η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να αμφισβητηθεί για το λόγο ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς ενεργειών ή της διαρκούς συμπεριφοράς θα μπορούσαν να συνιστούν και μεμονωμένα παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και αντίστοιχα του άρθρου 1 ν. 703/1977-3959/2011. Όταν οι διάφορες πράξεις εντάσσονται σε ένα «*συνολικό σχέδιο*» λόγω του πανομοιότυπου αντικειμένου τους, που συνίσταται στη νόθευση του ανταγωνισμού, η Ε.Α. δικαιούται να καταλογίσει την ευθύνη για τις πράξεις αυτές αναλόγως της συμμετοχής στην παράβαση, η οποία λαμβάνεται υπόψη στο σύνολό της[507].

816. Πολλά είναι τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για να διαπιστωθεί εάν μια παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011 είναι ενιαία ή όχι και, συγκεκριμένα, το αν οι συγκεκριμένες πρακτικές είχαν κοινό ή διαφορετικό αντικείμενο, το αν αφορούν κοινά προϊόντα και υπηρεσίες, το αν μετείχαν σε αυτές οι ίδιες επιχειρήσεις και το εάν χρησιμοποιήθηκαν οι ίδιες μέθοδοι για την εφαρμογή τους. Άλλα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη είναι η ταυτότητα των φυσικών προσώπων που εμπλέκονται για λογαριασμό των επιχειρήσεων και το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής των επίμαχων πρακτικών[508].

817. Επιπροσθέτως, έχει γίνει δεκτό, ειδικά ως προς τις επιμέρους παραβάσεις τις σχετιζόμενες με τον καθορισμό τιμών (όπως είναι οι διάφορες αποφάσεις καθορισμού τιμών στις οποίες προβαίνει μια ένωση επιχειρήσεων σε διαφορετικές χρονικές περιόδους), ότι οι εν λόγω πρακτικές δεν συνιστούν αυτοτελείς παραβάσεις, αλλά πρόκειται για συστατικά στοιχεία μίας ενιαίας παραβάσεως, που έχουν εκ της φύσεώς τους διαρκή χαρακτήρα[509].

818. Όσον αφορά στην έννοια του κοινού στόχου των πρακτικών που θίγουν τον ανταγωνισμό, το αν ένα σύνολο πρακτικών αντίθετων στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977-3959/2011 συνιστά ενιαία και διαρκή παράβαση εξαρτάται αποκλειστικά από τα αντικειμενικά στοιχεία, όπως ο κοινός στόχος των εν λόγω πρακτικών. Το κριτήριο αυτό πρέπει να εξετάζεται αποκλειστικά με βάση το περιεχόμενο των σχετικών πρακτικών και να μην συγχέεται με το υποκειμενικό στοιχείο της προθέσεως της επιχειρήσεως να μετάσχει σε ενιαία και διαρκή παράβαση. Αντιθέτως, το υποκειμενικό στοιχείο της προθέσεως μπορεί και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνο κατά την εκτίμηση της συμμετοχής της κάθε επιχείρησης σε μια τέτοια ενιαία και διαρκή παράβαση[510].

819. Περαιτέρω, όπως έχει προεκτεθεί (βλ. κεφάλαιο VI.3.4.2.) στις περισσότερες περιπτώσεις, η ύπαρξη αντίθετης με τον ανταγωνισμό πρακτικής πρέπει να συναχθεί από ορισμένες συμπτώσεις και ορισμένα στοιχεία που, λαμβανόμενα μαζί υπόψη, μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης συνεπούς εξηγήσεως, την απόδειξη μιας παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού. Τέτοια

---

[507] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-49/92Ρ, *Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA*, Συλλ. 1999, σελ. I-4125, σκ. 81, υποθ. C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 258, Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-9/99 και υποθ. T-5/00, *DEP Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής*, συλλ. 2003, σελ. II-5761, σκ. 373 και Επιτροπής, 2004/337/ΕΚ, *Αυτογραφικό Χαρτί*, ΕΕ 2004 L 115/1, σκ. 328.

[508] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-110/07, *Siemens AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2011, σελ. II-477, σκ. 241 και την εκεί αναλυτικώς παρατιθέμενη νομολογία.

[509] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-5/00, *DEP Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής*, συλλ. 2003, σελ. II-5761, σκ. 406.

[510] Βλ. απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-110/07, *Siemens AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2011, σελ. II-477, σκ. 246.

στοιχεία και τέτοιες συμπτώσεις καθιστούν δυνατό να αποκαλυφθούν όχι μόνο η ύπαρξη αντίθετων προς τον ανταγωνισμό μορφών συμπεριφοράς αλλά και η διάρκεια των εν λόγω συμπεριφορών, καθώς και η περίοδος εφαρμογής τους. Επομένως, η Ε.Α. ως αρχή ανταγωνισμού δύναται να στηρίξει την εκτίμησή της σχετικά με την ύπαρξη αλλά και τη διάρκεια μιας αντιανταγωνιστικής πρακτικής σε σφαιρική αξιολόγηση του συνόλου των κρίσιμων αποδείξεων, ενδείξεων και λοιπών στοιχείων[511].

820. Ακόμα και όταν η Ε.Α. ενδεχομένως δεν είναι σε θέση να προσκομίσει αποδείξεις για το αδιάλειπτο μιας συνεχούς παράβασης, μια τέτοια διαπίστωση είναι δυνατόν να στηριχθεί σε αντικειμενικά και συγκλίνοντα στοιχεία. Στο πλαίσιο παραβάσεως που εκτείνεται σε πλείστα όσα έτη, το γεγονός ότι οι εκφάνσεις της συμπράξεως ανάγονται σε διαφορετικές περιόδους, που μπορεί να χωρίζονται μεταξύ τους με κατά το μάλλον ή ήττον μεγάλα χρονικά διαστήματα, δεν έχει σημασία για την ύπαρξη της συμπράξεως αυτής, αρκεί οι διάφορες πράξεις που αποτελούν μέρος της παραβάσεως να έχουν μόνο ένα σκοπό και να εντάσσονται στο πλαίσιο μιας ενιαίας και διαρκούς παράβασης[512]. Εντούτοις, επισημαίνεται ότι σύμφωνα με την αρχή της νομικής ασφάλειας, όταν δεν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία δυνάμενα να αποδείξουν άμεσα τη διάρκεια μιας παράβασης, η Ε.Α. θα πρέπει να στηρίζεται τουλάχιστον σε αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά χωρίς μεγάλη χρονική απόσταση μεταξύ τους, ώστε να μπορεί λογικά να γίνει δεκτό ότι η παράβαση συνεχίστηκε αδιαλείπτως μεταξύ δύο συγκεκριμένων ημερομηνιών[513].

821. Ωστόσο, εφόσον η Ε.Α. δεν είναι υποχρεωμένη να αποδείξει τα αποτελέσματα μιας αντιανταγωνιστικής σύμπραξης που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, δεν έχει αντίστοιχα σημασία, για τον υπολογισμό της διάρκειας της παράβασης, το αν η επίμαχη συμφωνία/εναρμονισμένη πρακτική ή απόφαση τέθηκε ή όχι σε ισχύ. Για να υπολογισθεί η διάρκεια της παράβασης που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξακριβώνεται η περίοδος υπάρξεως της σύμπραξης αυτής, ήτοι η περίοδος που διέρρευσε από την ημερομηνία συνάψεώς της μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία έπαυσε να ισχύει[514]. Προκειμένου να αποδείξει η κάθε συμμετέχουσα στη σύμπραξη ότι έθεσε τέρμα στη συμμετοχή της πρόωρα, πρέπει να παρέχει επαρκείς αποδείξεις περί απόσυρσης ή αποστασιοποίησης από τη σύμπραξη ή έστω αποδείξεις ότι κατήγγειλε την παράνομη συμπεριφορά[515]. Ελλείψει αποδεικτικού στοιχείου ή ένδειξης που να μπορεί να ερμηνευθεί ως δημόσια αποστασιοποίηση, η παράβαση λογίζεται ότι συνεχίζεται μέχρι την ημέρα της έρευνας[516].

[511] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-113/04 P, *Technische Unie κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2006, σελ. I-8831, σκ. 165-167.

[512] Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-113/04 P, *Technische Unie κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2006, σελ. I-8831, σκ. 169.

[513] Βλ. αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-43/92, *Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1994, σελ. II-441, σκ.79, υποθ. T-120/04, *Peróxidos Orgánicos κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2006, σελ. II-4441, σκ. 51 και υποθ. T-377/06, *Comap κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2011, σελ. II-1115, σκ. 60.

[514] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-49/02 έως T-51/02, *Brasserie nationale κατά Επιτροπής*, Συλλ. II-3033, σκ. 185.

[515] Βλ. ενδεικτικά απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-62/02, *Union Pigments κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2005, σελ. II-5057, σκ. 42 και απόφαση της Επιτροπής, 2004/337/ΕΚ, *Αυτογραφικό Χαρτί*, ΕΕ 2004 L 115/1, σκ. 261.

[516] Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υπόθ. T-59/99, *Ventouris κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2003, σελ. II-5257, σκ. 193.

822. Ως εκ τούτου, στις περιπτώσεις που η χρονική απόσταση μεταξύ δυο αποδεδειγμένων αντιανταγωνιστικών ενεργειών είναι τέτοια ώστε να μπορεί εύλογα να υποστηριχθεί ότι η παράβαση συνεχίστηκε αδιάλειπτα μεταξύ δύο συγκεκριμένων ημερομηνιών, η διαπιστωθείσα διαρκής παράβαση του κάθε συλλόγου δεν διακόπτεται για τις περιόδους, μεταξύ της λήψεως των επιμέρους αποφάσεών του, για τις οποίες δεν έχουν βρεθεί αποδεικτικά στοιχεία. Σε αυτά τα πλαίσια, και εφόσον δεν προκύπτει ότι η αμέσως προηγούμενη απόφαση καθορισμού τιμών που έλαβε ο εκάστοτε σύλλογος ανακλήθηκε ή έπαψε να ισχύει για κάποιο λόγο, ή δεν συνάγεται κάποια ένδειξη που μπορεί να ερμηνευθεί ως δήλωση βούλησης αποστασιοποίησης από το αντικείμενο της σχετικής σωματειακής απόφασης, λογίζεται ότι η παράβαση συνεχίζεται έως την ημέρα διενέργειας του σχετικού ελέγχου από τη Γ.Δ.Α.

823. Στις περιπτώσεις αυτές συνάγεται ότι ο εμπλεκόμενος σύλλογος διέπραξε μια ενιαία και διαρκή παράβαση, λαμβάνοντας επιμέρους αποφάσεις καθορισμού τιμών σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα. Τούτο διότι οι εν λόγω σωματειακές αποφάσεις, ανεξαρτήτως του χρόνου λήψεώς τους, συνδέονται στενά μεταξύ τους, βρίσκονται σε σχέση χρονικής και λογικής αλληλουχίας και εμπίπτουν στο πλαίσιο ενός γενικότερου σχεδίου νόθευσης του ανταγωνισμού. Πρόκειται για αποφάσεις καθορισμού τιμών που αποτελούν συστατικά στοιχεία μιας ενιαίας παραβάσεως και έχουν εκ της φύσεώς τους διαρκή χαρακτήρα, καθώς ελήφθησαν από τα ίδια νομικά πρόσωπα, αφορούσαν τις ίδιες υπηρεσίες, υλοποιούνταν με τον ίδιο τρόπο, ήτοι την έκδοση τιμοκαταλόγων, είχαν το ίδιο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής και κυρίως είχαν κοινό σκοπό, ήτοι τη νόθευση του ανταγωνισμού στο πεδίο των τιμολόγησης των υπηρεσιών των μελών των αντίστοιχων συλλόγων.

824. Περαιτέρω, όπως έχει ήδη προεκτεθεί (βλ. κεφάλαιο VI.3.6., σκ. 158) οι έννοιες «*συμφωνία*», «*αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων*» και «*εναρμονισμένη πρακτική*» καταλαμβάνουν, από υποκειμενική άποψη, μορφές συμπαιγνίας που μοιράζονται την ίδια φύση και διακρίνονται μόνο ως προς την ένταση και τις μορφές υπό τις οποίες αυτές εκδηλώνονται. Επομένως, τα ανωτέρω συναγόμενα από την ενωσιακή νομολογία συμπεράσματα σχετικά με τη διάρκεια της παράβασης, εφαρμόζονται ανεξάρτητα αν πρόκειται για συμφωνία, απόφαση ή εναρμονισμένη πρακτική[517].

825. Σε αντιστοιχία με τα ανωτέρω αναφερόμενα λεκτέα είναι τα ακόλουθα:

826. <u>Ως προς τον Σύλλογο Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ»:</u>

827. - Αναφορικά με τον καθορισμό των τιμών, η παράβαση εκτείνεται από την **21-11-2008**, οπότε και για πρώτη φορά αποφασίζεται από τη Γ.Σ. του συλλόγου ενιαία τιμή, **έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (15-9-2010)**.

828. - Αναφορικά με την διακοπή των μαθημάτων, η παράβαση εκτείνεται στα αντίστοιχα χρονικά διαστήματα κατά τα οποία, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, το Δ.Σ. του συλλόγου αποφασίζει την μη πραγματοποίηση μαθημάτων λόγω διακοπών, ήτοι **από 27-7-2007 έως 26-8-2007**, και από **24-7-2009 έως 23-8-2009**.

829. <u>Ως προς το Σωματείο Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ</u>»:

---

[517] Βλ. αναλογικά απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-8/08, *T- Mobile Netherlands BV κλπ. κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, Συλλ. 2009, σελ. I-4529, σκ. 23-24. Βλ. επίσης ΣΤΕ 2780/2012, σκ. 5.

830. Αναφορικά με τον καθορισμό των τιμών, η παράβαση εκκινεί από την **30-3-1994**, οπότε και για πρώτη φορά γίνεται λόγος στα πλαίσια του Δ.Σ. του συλλόγου περί τήρησης των νέων τιμών μαθημάτων από τα μέλη του **και συνεχίζεται κατά την 17-4-1995**, οπότε και λαμβάνεται ομόφωνη απόφαση του Δ.Σ. περί τήρησης του τιμοκαταλόγου που έχει εκδώσει ο εν λόγω σύλλογος για το ακόλουθο διάστημα**, με ισχύ τουλάχιστον μέχρι τη Γ.Σ. που έπεται του εν λόγω Δ.Σ**.

831. Διαφαίνεται, επίσης, και ότι σε πιο πρόσφατες αποφάσεις της Γ.Σ. του εν λόγω συλλόγου έχει συζητηθεί το ζήτημα της ενιαίας τιμολόγησης, δίχως όμως να μπορεί εκ των υπαρχόντων στοιχείων να προσδιοριστεί με ακρίβεια η διάρκεια των σχετικών συζητήσεων εντός του εν λόγω συλλόγου (βλ. σχετική κατάθεση της […])[518].

832. - Ως προς το Σωματείο Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ»:

833. Αναφορικά με τον καθορισμό των τιμών, η παράβαση εκτείνεται από την **8-3-2006**, οπότε και συγκαλείται γνωμοδοτικό του εν λόγω συλλόγου αναφορικά με το κόστος των μαθημάτων, **έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (15-9-2010)**.

834. - Ως προς τον Σύλλογο νομού ΕΥΒΟΙΑΣ-ΒΟΙΩΤΙΑΣ:

835. - Αναφορικά με τον καθορισμό των τιμών, η παράβαση εκκινεί από την **1-11-1999,** οπότε και λαμβάνεται από τη Γ.Σ. του συλλόγου η πρώτη απόφαση για καθορισμό ενιαίας τιμής, **με ισχύ τουλάχιστον μέχρι την επόμενη Γ.Σ. της 27-1-2000.** Εν συνεχεία, η εν λόγω παράβαση διακόπτεται (καθώς δεν υπάρχουν για μεγάλο χρονικό διάστημα άλλα διαθέσιμα στοιχεία που να δύνανται να στοιχειοθετήσουν τη συνέχισή της) και **εκκινεί εκ νέου από την 28-6-2008**, οπότε και αποφασίζεται από τη Γ.Σ. του συλλόγου η διανομή τιμοκαταλόγου στα μέλη, **έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (30-9-2010)**.

836. - Αναφορικά με τη διακοπή των μαθημάτων, η παράβαση εκτείνεται στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα κατά το οποίο, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, η Γ.Σ. του συλλόγου αποφασίζει την μη πραγματοποίηση μαθημάτων λόγω θερινών διακοπών, ήτοι από **1-8-2006 έως 15-8-2006**.

837. - Ως προς το Σωματείο Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ»:

838. Αναφορικά με τον καθορισμό των τιμών, η παράβαση εκτείνεται από την **9-6-2009**, οπότε και λαμβάνεται η πρώτη απόφαση του συλλόγου περί δραστηριοποίησης του Δ.Σ. για την κατοχύρωση των αμοιβών, **έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (4-11-2010)**, οπότε και λογίζεται η παύση της εν λόγω παράβασης, αφού στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεση του, […], ισχυρίζεται ότι το Νοέμβριο του 2010 αδρανοποιήθηκε ο σωματειακός λογαριασμός στην τράπεζα Eurobank, κατόπιν του ελέγχου της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

839. - Ως προς την Ένωση Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ»:

840. - Αναφορικά με τον καθορισμό των τιμών, η παράβαση εκκινεί από την **21-1-1998**, οπότε και λαμβάνεται η πρώτη απόφαση της Γ.Σ. του συλλόγου για καθορισμό ενιαίας τιμής και αύξησης της τιμής των μαθημάτων και **συνεχίζεται κατά την 4-12-2004**, όπου στα πλαίσια της σχετικής Γ.Σ. γίνεται αναφορά στην

---

[518] Το ζήτημα αυτό θα μπορούσε να διευκρινιστεί κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας και, εφόσον αποσαφηνιστεί, να ληφθεί υπόψη κατά τον υπολογισμό των ενδεχόμενων κυρώσεων από την Ε.Α.

τήρηση του τιμοκαταλόγου, **με ισχύ τουλάχιστον μέχρι την επόμενη Γενική Συνέλευση, αλλά όχι πέραν της 30.6.2005.** Εν συνεχεία, η εν λόγω παράβαση διακόπτεται (καθώς δεν υπάρχουν για μεγάλο χρονικό διάστημα άλλα διαθέσιμα στοιχεία που να δύνανται να στοιχειοθετήσουν τη συνέχισή της) και **εκκινεί εκ νέου την 8-1-2010**, οπότε και αποφασίζεται από τη Γ.Σ. του συλλόγου ενιαίος τιμοκατάλογος και καταβολή των διδάκτρων σε κοινό λογαριασμό στην τράπεζα κατά το πρότυπο του σωματείου της Άρτας, **έως τουλάχιστον την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (3-11-2010)**.

841. - Αναφορικά με τη διακοπή των μαθημάτων, η παράβαση εκτείνεται στα αντίστοιχα χρονικά διαστήματα κατά τα οποία, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, η Γ.Σ. του συλλόγου αποφασίζει την μη πραγματοποίηση μαθημάτων λόγω θερινών διακοπών, ήτοι **από 4-8-2007 έως 19-8-2007** και από **1-8-2009 έως 17-8-2009**. Επιπλέον από τα σχετικά πρακτικά Δ.Σ. των ετών 2005 και 2006, στα οποία αποφασίζεται η κίνηση της προβλεπόμενης στο άρθρο 8 του καταστατικού του συλλόγου διαδικασίας επιβολής κυρώσεων για όσα μέλη εργάστηκαν κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών, προκύπτει ότι **η σχετική παράβαση εκτείνεται και στα διαστήματα θερινών διακοπών των αντίστοιχων ετών** (**2005 και 2006**).

842. - <u>Ως προς το Σωματείο ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ</u>:

843. Αναφορικά με τον καθορισμό των τιμών, η παράβαση εκκινεί **τουλάχιστον από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008,** οπότε και ανοίχθηκε σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία ο σωματειακός λογαριασμός στην τράπεζα Συνεταιριστική Λαμίας και **διαρκεί τουλάχιστον έως την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (30-9-2010)**, οπότε και λογίζεται η παύση της εν λόγω παράβασης, αφού στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, ο [...], ισχυρίζεται ότι τον Σεπτέμβριο του 2010 αδρανοποιήθηκε ο εν λόγω λογαριασμός κατόπιν του ελέγχου της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Σημειώνεται, πάντως, ότι, σύμφωνα με την παραδοχή του [...] στη σχετική του κατάθεση πως οι δύο ανευρεθέντες τιμοκατάλογοι που συντάχθηκαν σε επίπεδο του εν λόγω σωματείου «*πρέπει να έχουν συνταχθεί το 2002*», η παράβαση που εξετάζεται θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι εκκινεί από το έτος 2002, ελλείψει όμως επαρκών στοιχείων περιορίζεται στην κατά τα ανωτέρω διετία.

844. - <u>Ως προς το Σωματείο ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ</u>:

845. Αναφορικά με τον καθορισμό των τιμών, η παράβαση εκκινεί από την **12-8-1992**, οπότε και λαμβάνεται η πρώτη απόφαση της Γ.Σ. για καθορισμό της ωριαίας αποζημίωσης του μαθήματος και **συνεχίζεται κατά την 30-3-1994**, οπότε και λαμβάνεται δεύτερη αντίστοιχη απόφαση της Γ.Σ. του εν λόγω σωματείου, **με ισχύ τουλάχιστον μέχρι την επόμενη Γ.Σ. της 21-12-1995**. Κατά το χρονικό διάστημα που ακολούθησε και έως την ημέρα του ελέγχου δεν υφίσταται κάποιο αποδεικτικό στοιχείο παράβασης για τα συγκεκριμένα έτη.

846. - <u>Ως προς τις επτά (7) μεμονωμένες σχολές οδήγησης του νομού ΒΟΙΩΤΙΑΣ</u>:

847. Εν προκειμένω, η παράβαση εκκινεί **τουλάχιστον από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2009**, οπότε και προκύπτει ότι ξεκίνησε η διαδικασία κοινού προγραμματισμού των εξετάσεων των υποψηφίων οδηγών εκ μέρους του [...] και **διαρκεί τουλάχιστον έως το τέλος του έτους 2010,** καθώς στην από 9-3-2012 κατάθεσή του ο [...] ισχυρίζεται ότι τότε διεκόπη η σχετική διαδικασία, με αφορμή τον αιφνιδιαστικό έλεγχο της Επιτροπής Ανταγωνισμού τον Οκτώβριο του 2010.

848. Ως προς τη Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας:

Αναφορικά με τη δράση της ως *cartel facilitator* στη διαπιστωθείσα παράβαση του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος, η παράβαση εκκινεί **τουλάχιστον από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008**, οπότε και ανοίχθηκε σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία ο σωματειακός λογαριασμός στην τράπεζα Συνεταιριστική Λαμίας και **διαρκεί τουλάχιστον έως την ημέρα διενέργειας του σχετικού επιτόπιου ελέγχου (30-9-2010)**, οπότε και λογίζεται η παύση της εν λόγω παράβασης, αφού στην από 8-3-2012 ανωμοτί κατάθεσή του, ο […], ισχυρίζεται ότι τον Σεπτέμβριο του 2010 αδρανοποιήθηκε ο εν λόγω λογαριασμός κατόπιν του ελέγχου της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

VIII.2.3.3. Επιβαρυντικές και ελαφρυντικές περιστάσεις

849. Όπως προαναφέρθηκε, το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται, εάν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις. Ως τέτοια δε κρίνεται η περίπτωση όπου η εμπλεκόμενη επιχείρηση αρνήθηκε να συνεργαστεί ή αποπειράθηκε να παρεμποδίσει τη Γ.Δ.Α. κατά τη διεξαγωγή της έρευνάς της επί της συγκεκριμένης υποθέσεως[519].

VIII.2.4. Επιβολή κυρώσεων -υπολογισμός του προστίμου επί του εκάστοτε συλλόγου

Εν προκειμένω:

- **Ως προς τον Σύλλογο Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ»:**

850. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις του Συλλόγου Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από **21-11-2008 έως 15-9-2010**.

851. Σημειώνεται ότι όσον αφορά τη διακοπή μαθημάτων η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφασίζει ομόφωνα την επιβολή σύστασης για μη επανάληψη της σχετικής παράβασης στο Σύλλογο.

852. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών του Συλλόγου Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΧΟΛΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ»	
Χρονική διάρκεια	21/11/2008 - 15/9/2010

[519] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12.5.2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο υπολογισμού του ύψους των προστίμων παρ. 14.

Συνολικός κύκλος εργασιών (2008)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2008)	[…]
[…]% (ένας μήνας)	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2009)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2009)	[…]
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2010)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2010)	[…]
[…]% (εννέα μήνες)	[…]
Σύνολο ([…]%)	[…]

Επιβαρυντικές περιστάσεις

853. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας.

Ελαφρυντικές περιστάσεις

854. Κατά την κρίση της Επιτροπής, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν πράγματι ότι η διοίκηση του Συλλόγου Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας επέδειξε προθυμία και συνέπεια αναφορικά με τη συλλογή στοιχείων για τον κύκλο εργασιών των μελών του και, ως εκ τούτου, συνεργάστηκε αποτελεσματικά με τη Γ.Δ.Α. κατά το στάδιο της έρευνας, διευκολύνοντας με τις ενέργειές της τη διοικητική διαδικασία ιδίως ως προς το σκέλος της συλλογής των σχετικών στοιχείων. Εξάλλου, ο σύλλογος αποτελείται από μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες καλούνται να λειτουργήσουν εντός ενός γενικότερου δυσχερούς οικονομικού κλίματος. Οι περιστάσεις αυτές δικαιολογούν, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, μείωση του προαναφερόμενου βασικού προστίμου (€[…]) σε ποσοστό […]%.

855. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για το Σύλλογο Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας διαμορφώνεται σε €27.263[520].

- **<u>Ως προς το Σωματείο Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ</u>»:**

856. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το έχει παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα από τα τελευταία στοιχεία που υπάρχουν ως προς διαπιστωθείσες παραβάσεις (τελευταία στοιχεία αφορούν το έτος 1995) καθώς και λόγω του γεγονότος ότι το σωματείο έχει ουσιαστικά αναστείλει τις εργασίες του, η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφασίζει ομόφωνα ότι κατ' εξαίρεση αρκεί

[520] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

διαπίστωση της παράβασης και η επιβολή σύστασης για μη επανάληψη αυτής στο Σωματείο Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»

- Ως προς το Σωματείο Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ»:

857. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις του Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από **8-3-2006 έως 15-9-2010**.

858. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών του Συλλόγου «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ	
Χρονική διάρκεια	8/3/2006-15/9/2010
Συνολικός κύκλος εργασιών (2006)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2006)	[…]
[…]% (εννέα μήνες)	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2007)	**[…]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2008)	**[…]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2009)	**[…]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2010)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2010)	[…]
[…]% (εννέα μήνες)	[…]
Σύνολο ([…]%)	**[…]**

Επιβαρυντικές περιστάσεις

859. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ».

Ελαφρυντικές περιστάσεις

860. Κατά την κρίση της Επιτροπής, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν ότι και για το Σύλλογο Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» ισχύουν τα όσα ανωτέρω στην παράγραφο 854 έχουν εκτεθεί. Οι περιστάσεις αυτές δικαιολογούν, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, μείωση του προαναφερόμενου βασικού προστίμου (€[…]) σε ποσοστό […]%.

861. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για το Σύλλογο Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ» διαμορφώνεται σε €22.938[521].

- Ως προς τον Σύλλογο νομού ΕΥΒΟΙΑΣ-ΒΟΙΩΤΙΑΣ:

862. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις του Συλλόγου Εύβοιας-Βοιωτίας ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από **1-11-1999 έως 27-1-2000 καθώς και από 28-6-2008 έως 15-9-2010**.

863. Σημειώνεται ότι όσον αφορά τη διακοπή μαθημάτων η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφασίζει ομόφωνα την επιβολή σύστασης στο Σύλλογο και απειλή προστίμου ύψους 10.000 ευρώ για κάθε περίπτωση επανάληψης.

864. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών του Συλλόγου Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΟΜΟΥ ΕΥΒΟΙΑΣ-ΒΟΙΩΤΙΑΣ	
Χρονική διάρκεια	1/11/1999-27/1/2000 & 28/6/2008-30/9/2010
Συνολικός κύκλος εργασιών (1999)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (1999)	[…]
[…]% (δύο μήνες)	[…]

[521] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

Συνολικός κύκλος εργασιών (2000)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2000)	[…]
[…]% (ένας μήνας)	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2008)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2008)	[…]
[…]% (έξι μήνες)	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2009)	**[…]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2010)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2010)	[…]
[…]% (εννέα μήνες)	[…]
Σύνολο ([…]%)	**[…]**

Επιβαρυντικές περιστάσεις

865. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για το Σύλλογο Νομού Εύβοιας-Βοιωτίας.

Ελαφρυντικές περιστάσεις

866. Κατά την κρίση της Επιτροπής, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν ότι και για το Σύλλογο Νομού Εύβοιας-Βοιωτίας ισχύουν τα όσα ανωτέρω στην παράγραφο 854 έχουν εκτεθεί. Οι περιστάσεις αυτές δικαιολογούν, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, μείωση του προαναφερόμενου βασικού προστίμου (€[…]) σε ποσοστό […]%.

867. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για το Σύλλογο Νομού Εύβοιας Βοιωτίας διαμορφώνεται σε €4.673[522].

- <u>Ως προς το Σωματείο Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ»</u>:

868. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις του Σωματείου Άρτας «Ο ΆΡΑΧΘΟΣ» ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από **9-6-2009 έως 4-11-2010**.

869. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών του Σωματείου Άρτας «Ο ΆΡΑΧΘΟΣ» στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

[522] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΑΡΤΑΣ Ο ΑΡΑΧΘΟΣ	
Χρονική διάρκεια	9/6/2009-4/11/2010
Συνολικός κύκλος εργασιών (2009)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2009)	[…]
[…]% (έξι μήνες)	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2010)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2010)	[…]
[…]% (δέκα μήνες)	[…]
Σύνολο ([…]%)	**[…]**

Επιβαρυντικές περιστάσεις

870. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για το Σωματείο Άρτας «Ο ΆΡΑΧΘΟΣ».

Ελαφρυντικές περιστάσεις

871. Κατά την κρίση της Επιτροπής, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν ότι και για το Σωματείο Άρτας «Ο ΆΡΑΧΘΟΣ» ισχύουν τα όσα ανωτέρω στην παράγραφο 854 έχουν εκτεθεί. Οι περιστάσεις αυτές δικαιολογούν, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, μείωση του προαναφερόμενου βασικού προστίμου (€[…]) σε ποσοστό […]%.

872. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για το Σωματείο Άρτας «Ο ΆΡΑΧΘΟΣ διαμορφώνεται σε €4.724[523].

- <u>Ως προς την Ένωση Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ»</u>:

873. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις της <u>Ένωσης Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ»</u> ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από 21-1-1998 έως 30-6-2005 και από 8-1-2010 έως 3-11-2010.

874. Σημειώνεται ότι όσον αφορά τη διακοπή μαθημάτων η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφασίζει ομόφωνα την επιβολή σύστασης για μη επανάληψη της σχετικής παράβασης στην Ένωση.

[523] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

875. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών της Ένωσης Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

ΕΝΩΣΗ ΗΠΕΙΡΟΥ ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ	
Χρονική διάρκεια	21/1/1998-30/6/2005 και 8/1/2010-3/11/2010
Συνολικός κύκλος εργασιών (1998)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (1998)	[…]
[…]% (έντεκα μήνες)	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (1999)	**[…]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2000)	**[…]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2001)	**[…]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2002)	**[….]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2003)	**[…]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2004)	**[…]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2005)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2005)	**[…]**
[…]% (έξι μήνες)	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2010)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2010)	[…]
[…]% (δέκα μήνες)	[…]
Σύνολο ([…]%)	**[…]**

Επιβαρυντικές περιστάσεις

876. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για την Ένωση Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ».

Ελαφρυντικές περιστάσεις

877. Κατά την κρίση της Επιτροπής, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν ότι και για την Ένωση Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» ισχύουν τα όσα ανωτέρω υπό την παράγραφο 854 έχουν εκτεθεί. Οι περιστάσεις αυτές δικαιολογούν, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, μείωση του προαναφερόμενου βασικού προστίμου (€[…]) σε ποσοστό […]%.

878. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για την Ένωση Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» διαμορφώνεται σε €31.802[524].

- Ως προς το Σωματείο ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ:

879. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις του Σωματείου ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ποσοστό […]% επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από 1-1-2008 έως **30-9-2010**.

880. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού ([…]%) επί των ετήσιων εσόδων των μελών του Σωματείου ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	
Χρονική διάρκεια	1/1/2008-30/9/2010
Συνολικός κύκλος εργασιών (2008)	**[…]**
[…]%	[…]
Συνολικός κύκλος εργασιών (2009)	**[…]**
[…]%	[…]

[524] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

Συνολικός κύκλος εργασιών (2010)	**[…]**
Μηνιαίος κύκλος εργασιών (2010)	[…]
[…]% (εννέα μήνες)	[…]
Σύνολο ([…]%)	**[…]**

Επιβαρυντικές περιστάσεις

881. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για το Σωματείο ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ελαφρυντικές περιστάσεις

882. Κατά την κρίση της Επιτροπής, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν ότι και για το Σωματείο ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ισχύουν τα όσα ανωτέρω υπό την παράγραφο 854 έχουν εκτεθεί. Οι περιστάσεις αυτές δικαιολογούν, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, μείωση του προαναφερόμενου βασικού προστίμου (€[…]) σε ποσοστό […]%.

883. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου για Σωματείο ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ διαμορφώνεται σε €18.330[525].

- <u>Ως προς το Σωματείο ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ</u>:

884. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το έχει παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα από τα τελευταία στοιχεία που υπάρχουν ως προς διαπιστωθείσες παραβάσεις (τελευταία στοιχεία αφορούν το έτος 1994), η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφασίζει ομόφωνα ότι κατ' εξαίρεση αρκεί η διαπίστωση της παράβασης και η επιβολή σύστασης για μη επανάληψη αυτής στο Σωματείο ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.

- <u>Ως προς τις επτά (7) μεμονωμένες σχολές οδήγησης του νομού ΒΟΙΩΤΙΑΣ</u>:

885. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις εκάστου των 7 μεμονωμένων σχολών οδηγών οδήγησης του νομού Βοιωτίας ως ποσοστό επί του κύκλου εργασιών των μελών του στη σχετική αγορά, κατ' έτος και για τη χρονική περίοδο από 1-1-2009 έως 31-12-2010 ως ακολούθως: 1. Κορνέζος: […]%, 2. Λιάγκας […]%, 3. Λυσιγάκης […]%, 4. Βόκαλης-Βλάχος Ο.Ε […]%, 5. Κρουστάλης […]%, 6. Καψάλης […]%, 7. Κατόπης […]%.

886. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του εκάστου ανωτέρου ποσοστού επί των ετήσιων εσόδων των 7 μεμονωμένων σχολών οδηγών οδήγησης του νομού Βοιωτίας στη σχετική αγορά για την προαναφερθείσα περίοδο, το συνολικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Ποσό προστίμου

[525] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν) του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

Διάρκεια 1/1/2009-31/12/2010			
7 ΣΧΟΛΕΣ ΟΔΗΓΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	**2009**	**2010**	**% επί του κύκλου εργασιών**
ΚΟΡΝΕΖΟΣ	[…]	[…]	[…]
ΛΙΑΓΚΑΣ	[…]	[…]	[…]
ΛΥΣΙΓΑΚΗΣ	[…]	[…]	[…]
ΒΟΚΑΛΗΣ – ΒΛΑΧΟΣ Ο.Ε	[…]	[…]	[…]
ΚΡΟΥΣΤΑΛΗΣ	[…]	[…]	[…]
ΚΑΨΑΛΗΣ	[…]	[….]	[…]
ΚΑΤΟΠΗΣ	[…]	[…]	[…]

Επιβαρυντικές περιστάσεις

887. Εν προκειμένω, τα ως άνω αναλυτικά εκτιθέμενα περιστατικά (βλ. κεφάλαιο VII.11.1.2.) που έλαβαν χώρα την 8-10-2010 κατά την απόπειρα διενέργειας ελέγχου από τα στελέχη της Γ.Δ.Α. στη σχολή οδήγησης του κ. […] στη Θήβα και καταγράφηκαν στο βιβλίο συμβάντων και αδικημάτων της 8-10-2010 του Α.Τ. Θηβών[526], συνιστούν δίχως άλλο μη συνεργασία εκ μέρους του […] και […]. Ως εκ τούτου, το επιβληθησόμενο πρόστιμο στην επιχείρηση του […] προσαυξάνεται κατά […]%, δηλαδή ανέρχεται τελικά σε € 2.170.

888. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου και τα όσα διευκρινίστηκαν ανωτέρω, δεν προκύπτουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις για έκαστο εκ των άλλων 6 μεμονωμένων σχολών οδηγών οδήγησης του νομού Βοιωτίας.

Ελαφρυντικές περιστάσεις

889. Κατά την κρίση της Επιτροπής, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν ότι για τους έξι εκ των επτά ως άνω αναφερόμενων (δηλαδή με την εξαίρεση του[…]) ισχύουν τα όσα ανωτέρω υπό την παράγραφο 854 έχουν εκτεθεί. Οι περιστάσεις αυτές δικαιολογούν, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, μείωση ως προς τους έξι του προαναφερόμενου βασικού προστίμου εκάστου, σε ποσοστό […]%.

890. Κατά συνέπεια, το τελικό ποσό του προστίμου εκάστου εκ των επτά ως άνω διαμορφώνεται σε 1. Κορνέζος: €832, 2. Λιάγκας € 2.170, 3. Λυσιγάκης €429, 4. Βόκαλης-Βλάχος Ο.Ε €1.711, 5. Κρουστάλης €755, 6. Καψάλης €267, 7. Κατόπης €536 [527].

[526] Βλ. σχετικό υπ’ αριθ. πρωτ. 6361/13-10-2010 ακριβές αντίγραφο βιβλίου αδικημάτων-συμβάντων-συλλήψεων-συστάσεων και παραπόνων της 8-10-2010 του Α.Τ. Θηβών καθώς και υπ’ αριθ. πρωτ. 6505/18-10-2010 σχετική έκθεση ελέγχου.

[527] Το ως άνω τελικό ποσό προστίμου για τη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 (πλέον άρθρο 1 του ν. 3959/2011), δεν υπερβαίνει το ανώτατο εκ του νόμου όριο (διορθωτικό πλαφόν)

- **Ως προς τη Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας:**

1. Αναφορικά με τη δράση της ως *cartel facilitator* στη διαπιστωθείσα παράβαση του σωματείου Κεντρικής Ελλάδος, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει την κατ' εξαίρεση επιβολή σύστασης στην εν λόγω Τράπεζα, για το λόγο ότι το ζήτημα αυτό είναι καινοφανές στην ελληνική έννομη τάξη, και εφαρμόζεται για πρώτη φορά στην πρακτική της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

VIII.3. Ζήτημα παραγραφής και ευλόγου χρόνου δράσης της Διοίκησης

VIII.3.1. Ζήτημα παραγραφής

1. Σύμφωνα με το άρθρο 50 παρ. 6 του ν. 3959/2011, «*Η παραγραφή του άρθρου 42 καταλαμβάνει και τις παραβάσεις που έχουν τελεστεί πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου και δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο καταγγελίας ή αυτεπάγγελτης έρευνας ή αιτήματος έρευνας του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας*». Κατά συνέπεια, εφόσον έχει κινηθεί διαδικασία αυτεπάγγελτης έρευνας προς της ενάρξεως ισχύος του συγκεκριμένου νόμου, δεν ισχύει η προβλεπόμενη από το άρθρο 42 παραγραφή. Αυτό ακριβώς έχει συμβεί στην υπό κρίσιν υπόθεση.
2. Κατά τα λοιπά ισχύουν όσα έχουν αναλυθεί στην υπ' αριθ. 517/VI/2011 απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού (βλ. ιδίως παρ. 23-26).[528] Δεν τίθεται, κατά συνέπεια, ζήτημα παραγραφής στην υπό εξέταση υπόθεση.

VIII.3.2. Αρχή εύλογης προθεσμίας δράσης της Διοίκησης

3. Σχετικά ισχύουν αναλογικά όσα έχουν αναλυθεί στην υπ' αριθ. 517/VI/2011 απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού (βλ. ιδίως παρ. 27-43).
4. Σημειώνεται ότι, σε αντιστοιχία με τα αναλυτικώς εκτιθέμενα στην ως άνω υπ' αριθ. 517/VI/2011 απόφαση της Ε.Α., δεδομένου ότι η πρώτη φάση της διαδικασίας που αρχίζει με τα αρχικά μέτρα έρευνας της Γ.Δ.Α., στην επίδικη υπόθεση εκκίνησε κατά το έτος 2010, δεν φαίνεται να τίθεται ζήτημα τυχόν παράβασης της αρχής ευλόγης προθεσμίας δράσης της διοίκησης. Τούτο διότι δεν πρόκειται περί περιπτώσεως που το πρώτο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας διήρκησε υπερβολικά, με αντίστοιχες ενδεχόμενες ανεπανόρθωτες επιπτώσεις στα δικαιώματα άμυνας των εμπλεκομένων μερών κατά το δεύτερο στάδιο της διαδικασίας που έπεται της ανακοίνωσης αιτιάσεων.
5. Επομένως, όσον αφορά τις παλαιότερες από τις παραβάσεις που διαπιστώνονται για το σύλλογο «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ», το σύλλογο Νομού Εύβοιας-Βοιωτίας και την ένωση Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ», καθώς από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ένα τουλάχιστον από τα πρόσωπα που ήταν μέλη των εν λόγω σωματείων κατά τα αντίστοιχα χρονικά διαστήματα και μετείχαν στις κρίσιμες αποφάσεις Δ.Σ./Γ.Σ., εξακολουθεί έως πρόσφατα να μετέχει ενεργά στο εκάστοτε σωματείο και επομένως είχε δυνατότητα να προσέλθει κατά τη

του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών του Συλλόγου, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή της προηγούμενης της έκδοσης της Απόφασης χρήσης. Ως εκ τούτου, δεν απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή του.

[528] Βλ. και ΔΕφΑΘ 3793/2012, σκ 18-19

διάρκεια της (ακροαματικής) διαδικασίας και να καταθέσει ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Ειδικότερα:

- Αναφορικά με το σύλλογο «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ», όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, οι […] και […] υπήρξαν εκ των […] μελών του συλλόγου «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» κατά το έτος 1992 και αποτέλεσαν οι δύο μέλη του Δ.Σ. του συλλόγου κατά τη λήψη των επίδικων αντιανταγωνιστικών αποφάσεων, κατά την περίοδο 1994-1995. Από τα διαθέσιμα στοιχεία (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.2) προκύπτει επίσης ότι οι εν λόγω κύριοι ήταν […] του συλλόγου τόσο κατά τα έτη 2007 και 2010 όσο και κατά το έτος 2011, δηλαδή μέχρι πρόσφατα, […]. Περαιτέρω, ο […] με επιστολή που απεύθυνε προς τη Γ.Δ.Α. την 14-6-2012, με αριθ. πρωτ. 5116, δήλωσε ότι έχει παραιτηθεί από μέλος του σωματείου συνεπεία της συνταξιοδότησής του, για τον δε […], από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι μετά […]. Συμπερασματικά, πρόκειται για πρόσωπα που διατελούσαν […] κατά την περίοδο του σχετικού αυτεπάγγελτου ελέγχου που διεξήγε η Γ.Δ.Α. στον κλάδο των σχολών υποψηφίων οδηγών, στα πλαίσια του οποίου εκκίνησε και η έρευνα στον σύλλογο «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» και ο […] φαίνεται έως πρόσφατα να έχει την ιδιότητα του μέλους του εν λόγω συλλόγου.
- Αναφορικά με το σύλλογο Νομού Εύβοιας-Βοιωτίας διαπιστώνεται ότι ο […] κατά την […] (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.4), ήταν […] και κατά τη λήψη της επίδικης αντιανταγωνιστικής απόφασης Γ.Σ. του έτους 1999.
- Αναφορικά με την ένωση Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» διαπιστώνεται ότι οι […] Δ.Σ. αντίστοιχα κατά την 8-3-2012 (βλ. κεφάλαιο ΙΙ.6), ήταν μέλη της ένωσης κατά τη λήψη κάποιων εκ των επίδικων αντιανταγωνιστικών αποφάσεων Γ.Σ. των ετών 1998 έως 2004, και μετείχαν στις αντίστοιχες συνεδριάσεις Γ.Σ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η **Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια** αποφάσισε **ομοφώνως** και σε φανερή ψηφοφορία τα ακόλουθα:

<u>Α. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σύλλογος Σχολών Οδηγών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ»:</u>

1. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών για το διάστημα από την 21-11-2008 έως τουλάχιστον την 15-9-2010,
2. να υποχρεωθεί ο σύλλογος να παύσει την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπει αυτή στο μέλλον,
3. να επιβληθεί πρόστιμο ύψους είκοσι επτά χιλιάδων διακοσίων εξήντα τριών ευρώ (27.263 €) στο σύλλογο για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση.
4. να διαπιστωθεί παράβαση του άρθρου 1 του ν.703/77-3959/2011, αναφορικά με τον περιορισμό παραγωγής-διάθεσης παροχής υπηρεσιών για τα διαστήματα από 27-7-2007 έως 26-8-2007 και από 24-7-2009 έως 23-8-2009 και να επιβληθεί σύσταση στο σύλλογο για τη μη επανάληψη αυτής.

Β. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Θεσσαλονίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»:

1. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών για το διάστημα από την 30-3-1994 έως τουλάχιστον τη Γ.Σ. που έπεται του Δ.Σ. της 17-4-1995 και να επιβληθεί σύσταση στο σύλλογο για τη μη επανάληψη αυτής.

Γ. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Θεσσαλονίκης «Ο ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ»:

1. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών για το διάστημα από την από την 8-3-2006 έως τουλάχιστον την 15-9-2010,
2. να υποχρεωθεί ο σύλλογος να παύσει την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπει αυτή στο μέλλον,
3. να επιβληθεί πρόστιμο ύψους είκοσι δύο χιλιάδων εννιακοσίων τριάντα οχτώ ευρώ (22.938 €) στο σύλλογο για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση.

Δ. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σύλλογος Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων Ν. ΕΥΒΟΙΑΣ-ΒΟΙΩΤΙΑΣ:

1. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών για τα διαστήματα από τον 1-11-1999 έως τουλάχιστον την 27-1-2000 και από την 28-6-2008 έως τουλάχιστον την 30-9-2010,
2. να υποχρεωθεί ο σύλλογος να παύσει την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπει αυτή στο μέλλον,
3. να επιβληθεί πρόστιμο ύψους τεσσάρων χιλιάδων εξακοσίων εβδομήντα τριών ευρώ (4.673 €) στο σύλλογο για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση.
4. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν.703/77-3959/2011, αναφορικά με τον περιορισμό παραγωγής-διάθεσης παροχής υπηρεσιών για το διάστημα από 1-8-2006 έως 15-8-2006 και να επιβληθεί σύσταση στο σύλλογο για τη μη επανάληψη αυτής.
5. να απειληθεί ο σύλλογος με πρόστιμο ύψους 10.000 Ευρώ για κάθε περίπτωση επανάληψης της ως άνω (υπό 4.) πρακτικής περιορισμού της παραγωγής-διάθεσης που διαπιστώνεται με απόφαση της επιτροπής.

Ε. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σωματείο Επαγγελματιών Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων και Δικύκλων Άρτας «Ο ΑΡΑΧΘΟΣ»:

1. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών για το διάστημα από την 9-6-2009 έως τουλάχιστον την 4-11-2010,

2. να υποχρεωθεί ο σύλλογος να παύσει την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπει αυτή στο μέλλον,
3. να επιβληθεί πρόστιμο ύψους τεσσάρων χιλιάδων εφτακοσίων είκοσι τεσσάρων ευρώ (4.724 €) στο σύλλογο για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση

ΣΤ. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Ένωση Επαγγελματιών Εκγυμναστών Οδηγών Αυτοκινήτων – Μοτοσικλετών Ηπείρου και Επτανήσων «ΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ»:

1. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών για τα διαστήματα από την 21-1-1998 έως τουλάχιστον την Γ.Σ. που έπεται αυτής της 4-12-2004 και από την 8-1-2010 έως τουλάχιστον την 3-11-2010,
2. να υποχρεωθεί ο σύλλογος να παύσει την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπει αυτή στο μέλλον,
3. να επιβληθεί πρόστιμο ύψους τριάντα μία χιλιάδων οχτακοσίων δύο ευρώ (31.802€) στο σύλλογο για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση,
4. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν.703/77-3959/2011 όσον αφορά τον περιορισμό παραγωγής-διάθεσης παροχής υπηρεσιών για τα διαστήματα από 4-8-2007 έως 19-8-2007 και από 1-8-2009 έως 17-8-2009, καθώς και για τα διαστήματα των θερινών διακοπών των ετών 2005 και 2006 και να επιβληθεί σύσταση στο σύλλογο για τη μη επανάληψη αυτής.

Ζ. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σωματείο Εκπαιδευτών Οδηγών Αυτοκινήτων ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ:

1. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών τουλάχιστον για το διάστημα από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008 έως την 30-9-2010,
2. να υποχρεωθεί ο σύλλογος να παύσει την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπει αυτή στο μέλλον,
3. να επιβληθεί πρόστιμο ύψους δέκα οχτώ χιλιάδων τριακοσίων τριάντα ευρώ (18.330 €) στο σύλλογο για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση,

Η. Αναφορικά με την ένωση επιχειρήσεων με την επωνυμία Σωματείο Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Αυτοκινήτου – Μοτοσικλέτας ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ:

1. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών για το διάστημα από την 12-8-1992 έως τουλάχιστον την 21-12-1995 και να επιβληθεί σύσταση στο σύλλογο για τη μη επανάληψη αυτής.,

Θ. Αναφορικά με τις επτά (7) μεμονωμένες Σχολές Οδηγών του Νομού Βοιωτίας:

1. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του καθορισμού των τιμών για κάθε μία από τις εν λόγω επιχειρήσεις τουλάχιστον για το διάστημα από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2009 έως τα τέλη του έτους 2010,
2. να υποχρεωθούν οι εν λόγω επιχειρήσεις να παύσουν την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον,
3. να επιβληθεί πρόστιμο ύψους 1. Κορνέζος: οχτακοσίων τριάντα δύο ευρώ (832€), 2. Λιάγκας: δύο χιλιάδων εκατόν εβδομήντα ευρώ (2.170€), 3. Λυσιγάκης: τετρακοσίων είκοσι εννιά ευρώ (429€), 4. Βόκαλης-Βλάχος Ο.Ε: χιλίων εφτακοσίων έντεκα ευρώ και πέντε λεπτών (1.711,5€), 5. Κρουστάλης: εφτακοσίων πενήντα πέντε ευρώ και έξι λεπτών (755,6€), 6. Καψάλης: διακοσίων εξήντα επτά ευρώ και επτά λεπτών (267,7€), 7. Κατόπης: πεντακοσίων τριάντα έξι ευρώ (536€) στις εν λόγω επιχειρήσεις για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση.

Ι. Αναφορικά με τις τράπεζες ως προς τον (εξεταζόμενο) ρόλο τους ως επιχειρήσεων που διευκόλυναν την σύμπραξη (*cartel facilitator*):

1. να μην διαπιστωθεί παράβαση για τις τράπεζες ΠΕΙΡΑΙΩΣ και EUROBANK σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην παρούσα απόφαση,
2. να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977-3959/2011, αναφορικά με την περιγραφόμενη στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του *cartel facilitator* στην εταιρία ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ για το διάστημα από το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008 έως την 30-9-2010

Κ. Αναφορικά με το Σωματείο Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Κορινθίας, την Τράπεζα Πειραιώς και την Τράπεζα Eurobank:

1. Να μην διαπιστωθούν παραβάσεις για το Σωματείο Εκπαιδευτών Υποψηφίων Οδηγών Κορινθίας, την Τράπεζα Πειραιώς και την Τράπεζα Eurobank σύμφωνα με τα ως άνω εκτιθέμενα.

Η απόφαση εκδόθηκε την **29η Ιουλίου 2013**.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 27 του Ν. 3959/2011 (ΦΕΚ Α΄/93/20.4.2011)

Ο Πρόεδρος

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΡΙΤΣΑΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΦΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Σε έντυπη μορφή:

- Για τα Φ.Ε.Κ. από 1 έως 16 σελίδες σε 1 € προσαυξανόμενη κατά 0,20 € για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο ή μέρος αυτού.
- Για τα φωτοαντίγραφα Φ.Ε.Κ. σε 0,15 € ανά σελίδα.

Σε μορφή DVD/CD:

Τεύχος	Ετήσια έκδοση	Τριμηνιαία έκδοση	Μηνιαία έκδοση
Α΄	150 €	40 €	15 €
Β΄	300 €	80 €	30 €
Γ΄	50 €	-	-
Υ.Ο.Δ.Δ.	50 €	-	-
Δ΄	110 €	30 €	-

Τεύχος	Ετήσια έκδοση	Τριμηνιαία έκδοση	Μηνιαία έκδοση
Α.Α.Π.	110 €	30 €	-
Ε.Β.Ι.	100 €	-	-
Α.Ε.Δ.	5 €	-	-
Δ.Δ.Σ.	200 €	-	20 €
Α.Ε.-Ε.Π.Ε.	-	-	100 €

- Η τιμή πώλησης μεμονωμένων Φ.Ε.Κ. σε μορφή cd-rom από εκείνα που διατίθενται σε ψηφιακή μορφή και μέχρι 100 σελίδες, σε 5 € προσαυξανόμενη κατά 1 € ανά 50 σελίδες.

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ Φ.Ε.Κ.

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Α΄	225 €
Β΄	320 €
Γ΄	65 €
Υ.Ο.Δ.Δ.	65 €

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Δ΄	160 €
Α.Α.Π.	160 €
Ε.Β.Ι.	65 €
Α.Ε.Δ.	10 €

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Α.Ε.-Ε.Π.Ε.	2.250 €
Δ.Δ.Σ.	225 €
Α.Σ.Ε.Π.	70 €
Ο.Π.Κ.	-

- Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. (έντυπη μορφή) θα αποστέλλεται σε συνδρομητές ταχυδρομικά, με την επιβάρυνση των 70 €, ποσό το οποίο αφορά τα ταχυδρομικά έξοδα.

- Η καταβολή γίνεται σε όλες τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.). Το πρωτότυπο διπλότυπο (έγγραφο αριθμ. πρωτ. 9067/28.2.2005 2η Υπηρεσία Επιτρόπου Ελεγκτικού Συνεδρίου) με φροντίδα των ενδιαφερομένων, πρέπει να αποστέλλεται ή να κατατίθεται στο Εθνικό Τυπογραφείο (Καποδιστρίου 34, Τ.Κ. 104 32 Αθήνα).
- Σημειώνεται ότι φωτοαντίγραφα διπλοτύπων, ταχυδρομικές Επιταγές για την εξόφληση της συνδρομής, δεν γίνονται δεκτά και θα επιστρέφονται.
- Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα μέλη της Ένωσης Ιδιοκτητών Ημερησίου Τύπου Αθηνών και Επαρχίας, οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί, η Ε.Σ.Η.Ε.Α, τα τριτοβάθμια συνδικαλιστικά όργανα και οι τριτοβάθμιες επαγγελματικές ενώσεις δικαιούνται έκπτωσης πενήντα τοις εκατό (50%) επί της ετήσιας συνδρομής.
- Το ποσό υπέρ ΤΑ.Π.Ε.Τ. (5% επί του ποσού συνδρομής), καταβάλλεται ολόκληρο (Κ.Α.Ε. 3512) και υπολογίζεται πριν την έκπτωση.
- Στην Ταχυδρομική συνδρομή του τεύχους Α.Σ.Ε.Π. δεν γίνεται έκπτωση.

Πληροφορίες για δημοσιεύματα που καταχωρίζονται στα Φ.Ε.Κ. στο τηλ.: 210 5279000.
Φωτοαντίγραφα παλαιών Φ.Ε.Κ.: τηλ.: 210 8220885.

Τα φύλλα όλων των τευχών της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως διατίθενται δωρεάν σε ηλεκτρονική μορφή από την ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου (www.et.gr)

Ηλεκτρονική Διεύθυνση: http://www.et.gr - e-mail: webmaster.et@et.gr

ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΑΠΟ 08:00 ΜΕΧΡΙ 13:30

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004